Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Kallelse
Datum
2019-04-03

Tid: Onsdagen den 10 april 2019
Kl. 18:00 – informationsärenden, *stängt sammanträde*
Kl. 19:00 (cirkatid) – beslutsärenden, *öppet sammanträde*

Plats: Skärborgarnas hus

Gruppmöten: Alliansen: kl. 17:30, *B-salen*
Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet:
kl. 17:00, *Grupprum 1*
Sverigedemokraterna: kl. 17:30, *Grupprum 2*

Kaffe och smörgås serveras vid gruppmötena

Kallelse till kommunstyrelsen

Informationsärenden (stängt sammanträde)

Dnr

1. Information om påbörjat arbetet med ny översiktsplan
   (Muntlig information från planchef Linda Axelsson)
2. Information om ny Näringslivsplan för Trosa kommun
   (Muntlig information från näringslivschef Jonas Ivervall)
3. Information från Trosa Fibernät AB, Trofi
   (Muntlig information från Trofis VD Tommy Biserud)
4. Återrapportering kring regionala frågor
   (Inga handlingar)

Till kommunstyrelsen

5. Bokslut 2018 för kommunstyrelsen — KS 2019/39
   Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
6. Räkenskaper 2018 för av Trosa kommun förvaltade stiftelser/fonder — KS 2019/48
   Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
7. Utförd internkontroll 2018 — KS 2019/56
   Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
8. Internkontrollplan 2019 — KS 2019/57
   Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
9. Näringslivsplan för Trosa kommun 2019-2022 — KS 2019/51
   Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

10. Svar på revisionsrapport – Granskning av exploateringsprocessen KS 2019/44
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

11. Yttrande över samrådshandling avseende ledningsflytt av befintliga luftledningar KS 2019/52
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

12. Fondering statlig infrastruktur KS 2019/58
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

13. Revidering av riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun KS 2019/59
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

14. Val av ledamöter till Äldre- och omsorgsrådet i Trosa kommun KS 2019/60

Till kommunfullmäktige

15. Årsredovisning för Trosa kommun och koncern 2018 KS 2019/61
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
Deltar inte i beslutet: Magnus Johansson (S)

16. Revidering av ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB KS 2019/53
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

17. Revidering av ägardirektiv för Trosa Fibernät AB KS 2019/54
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
Förslag till beslut på arbetsutskottets sammanträde:
Magnus Johansson (S): Avslag till att bolaget ska få tillämpa projektbaserad prissättning (sidan 3 i förslag till reviderat ägardirektiv).
Daniel Portnoff (M): Bifall till förvaltningens förslag.
Beslutsgång: Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt Daniel Portnoffs förslag.

18. Instruktion till ombud vid årsstämma i Trosabygdens Bostäder AB KS 2019/62
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

19. Instruktion till ombud vid årsstämma i Trosa Fibernät AB KS 2019/63
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.
Förslag till beslut på arbetsutskottets sammanträde:
Magnus Johansson (S): Avslag till beslutsmening 5 i förvaltningens förslag.
Daniel Portnoff (M): Bifall till förvaltningens förslag.
Beslutsgång: Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar enligt Daniel Portnoffs förslag.

20. Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun KS 2019/64
Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt humanistiska nämndens förslag.

21. Reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun KS 2019/41

samt inrättande av Äldre- och omsorgsrådet

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

22. Reviderad arbetsordning för kommunfullmäktige i Trosa kommun KS 2019/55

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

23. Redovisning av obesvarade motioner KS 2019/65

Beslut i kommunstyrelsens arbetsutskott: Enligt förvaltningens förslag.

Övrigt

24. Övriga anmälningsärenden KS 2019/2

Daniel Portnoff
Ordförande

Helena Edenborg
Sekreterare

5

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-52092
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-02-28
Diarienummer
KS 2019/39

Bokslut 2018 för Kommunstyrelsen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner verksamhetsberättelser och resultat för 2018 för kommunstyrelsens politiska ledning, kommunkontor och ekoutskott.

Ärendet

Sammanfattning ekonomiskt resultat
Kommunstyrelsens ekonomiska utfall för 2018 visar totalt sett ett överskott jämfört med budget på 6,5 Mkr, varav 3,7 Mkr avser överskott från central buffert som inte behövde nyttjas fullt ut. Den politiska ledningen svarar för hälften av överskottet och kommunkontoret för andra hälften.

Ekoutskottet redovisar överskott med 44 tkr.

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

Bilagor

Verksamhetsberättelser Politisk ledning/Kommunkontor och Ekoutskott.

Kommunstyrelsen

Ordförande: Daniel Portnoff
Kommunchef: Johan Sandlund

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	59 358	52 030	51 760
Utfall, netto	52 859	48 852	49 306
Avvikelse	6 499	3 178	2 454
Varav central buff	3 666		
Antal årsarbetare	31	31	30
Antal kvinnor	21	21	19
Antal män	12	13	13
Frisknärvaro %*	86	87	91

Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Kanslienhet m överförmyndarstöd
- Ekonomienhet
- Personalenhet
- Kommunikationsenhet
- Näringslivsenhet
- IT-enhet
- Serviceenhet och gemens växelnämnd
- Turismenhet

ÅRETS RESULTAT

Det ekonomiska resultatet för kommunstyrelsen 2018 blev ett överskott på 2 833 tkr, exklusive central buffert. Den politiska verksamheten lämnade ett överskott på 1 275 tkr.

Kommunkontorets överskott på 1558 tkr innefattar ett större överskott på kommunledning och personalenhet, bl a hänförligt till föräldraledighet. Underskott uppstod inom ekonomienheten och serviceenheten. Underskottet inom ekonomienheten har påverkats av ett krånglande ekonomisystem. Kommunkontoret har under 2018 haft merkostnader för anpassningen till ny dataskyddsförordning (GDPR) och till följd av kommunens tillväxt, med ökande volymer.

MÅLUPPFYLLELSE

Kommunstyrelsen har mål om nöjda medborgare och företagare samt engagerade medarbetare.

Ett av kommunstyrelsens mål som mäts vart fjärde år uppnåddes under 2018 då valdeltagandet i kommunen ökade från 87,3 % 2014, till 87,5 % vid årets val.

Målet om nöjda företagare, har ett delmål som är att vara bland de 20 bästa av landets 290 kommuner i Svenskt Näringslivs rankning av det lokala företagsklimatet. Det målet uppnåddes för tionde året i rad. 2018 förbättrades placeringen från 9 2017 till plats 6 år 2018.

Trosa kommuns mål om medarbetarengagemang uppnåddes för kommunen som helhet, där andelen som anger betyg 4 eller 5 ska överstiga 80 %, vilket Trosa kommun lyckades med för sjätte året i följd.

Kommunkontorets HME-resultat ligger däremot lägre än andra delar av kommunen. Under 2018 har diskussioner om hur motivation och engagemang ska stärkas pågått.

MEDARBETARE

Under det senaste året har kommunstyrelsens kontor bidragit till föryngringen av kommunen, vilket är positivt. En del vikariat och vakanser har blivit följden. Inom några kompetens-områden har det varit besvärligt att hitta vikarier med rätt profil och erfarenhet. Under året har volymen medarbetare varit stabil efter 2017 års utökningar på flera områden. Frisknärvaron var fortsatt hög.

VIKTIGA HÄNDELSER

Den 9 september hölls allmänna val till kommun, riksdag och landsting. Valdeltagandet ökade till 87,5 % och tendensen med ökande andel förtidsröstning fortsatte. Kommunens valnämnd administrerade valet med stöd av

kanslienheten.

Ostlänkens status som viktigt nationellt infrastrukturprojekt bekräftades i den nationella plan för transportsystem 2018-2029 som presenterades 2017. Trafikverkets planering av spårdragning inom kommunen pågår nu intensivt i dialog med kommunen. Ett av Trafikverket förordat stationsläge nordväst om dagens Vagnhärad presenterades under 2018.

Regionbildning genomfördes vid årsskiftet 2018/19. Landstinget Sörmland, Regionförbundet och länets kollektivtrafikmyndighet bildar Region Sörmland 1/1 2019 och inom ramen för Region Sörmland bildas en särskild regional utvecklingsnämnd, där kommunerna är representerade. En skatteväxling om sex öre/skkr genomfördes inför 2019, för att ge regionen rätt ekonomiska förutsättningar vid bildandet. Kommunerna i Södermanlands län sänker skatten och landstinget höjer i motsvarande grad.

Kommunen gjorde en extra och välbehövlig satsning 2018 inom kompetensförsörjningsområdet, med fokus på synligheten för Trosa kommun som attraktiv arbetsgivare. Så här långt har vi lyckats väl i rekryteringsarbetet.

Trosa kommun genomförde återigen ett internt chefsförsörjningsprogram. I december 2018 avslutades programmet med åtta deltagare som pågått under hela året. Programmet samordnas av personalchefen med stöd av ledningsgruppen. Syftet med programmet är att bidra till Trosa kommuns och vår sektors framtida chefsförsörjning, något som är en strategisk utmaning för hela kommunsektorn de kommande åren. Av de som genomgått programmet är flertalet nu chefer i Trosa kommun eller annan kommun.

Personalenhetens arbete med heltidssysselsättning som norm har intensifierats under 2018, i samarbete med medarbetare, fack och chefer inom vård- och omsorgsnämnden.

Utveckling av digitala tjänster och hjälpmedel fortsatte under 2018 i enlighet med digitaliseringsstrategin som antogs 2017. Det kan innebära att ytterligare satsningar måste göras som på sikt innebär ökad servicenivå, bättre tillgänglighet och högre effektivitet. Via hemsidan finns nu cirka 120 e-tjänster som använts av 2500 medborgare och företagare. Fler digitaliseringsprojekt har drivits för att utveckla e-tjänster inom bland annat livsmedelskontroll, ledighetsansökningar och markupplåtelser.
Andra digitaliseringsprojekt som pågår är e-faktura och kommunen söker också lösningar för ansluta vårt arkiv till ett digitalt (Sydarkivera) i samarbete med flertalet Sörmlandskommuner.

Den nya dataskyddsförordningen (GDPR)noch ny dataskyddslag trädde i kraft den 25 maj 2018. Kommunkansliet genomförde under första halvåret omfattande utbildningsinsatser i kommunens verksamheter. Under hela året har en projektgrupp verkat med representanter från kommunens verksamheter och kommunen har två personuppgiftsombud som är anställda på kommunkontoret.

Ny lag från och med 1 april 2019 innebär att alla inköp ska faktureras med elektronisk faktura, vilket har sysselsatt ekonomienheten under andra halvan av 2018. Andelen e-fakturor ökade från 36 % i september till 57 % i december, vilket minskar miljöbelastningen och ökar effektiviteten.

Ekonomienheten har under året också fortsatt arbetet med fördjupad koncernsamordning inom ekonomiområdet avseende kommunens bolag Trobo och Trofi.

Under 2018 fortsatte kommunkontoret med utveckla tekniken i växelsamarbetet, som sker i den Trosabaserade gemensamma växelnämnden. Ett nytt hänvisningssystem har tagits i drift och under 2019 inför de tre deltagande kommunerna ett nytt ärendehanteringssystem.

Inom turistverksamheten fortsatte trenden 2018 med fler digitala besökare på turistbyrån, men allt färre fysiska besökare. Under den långa och varma sommaren

anordnades de nya och uppskattade inslagen Trosa Utebio & Hamnhäng. Turismenheten har också bidragit till samarbetet kring Östersjövänlig mat tillsammans med lokala företag, för att kunna erbjuda besöka hållbara alternativ som matupplevelser.

Statens allt tydligare inriktning mot uppbyggnad av ett nytt totalförsvar ställer krav kommunen. Vi behöver utveckla en lokalt förankrad organisation med förmåga att snabbt och flexibelt lösa nya uppdrag. Inom krisberedskapen har kommunen genomfört utbildning och övning enligt krisplanen och beslutat om krigsplacering av en första omgång personal inom samhällsviktig verksamhet under våren.

En stark återkoppling till medborgarna om vad vi gör och ska göra ligger i fokus. Resultat av medborgarundersökning samt bokslut 2017 har publicerats i form av populärutgåvor. Även material kring budget och kommunens tillväxt i ett historiskt perspektiv har kommunicerats med medborgarna. Utökningen av kommunikationsenheten ger bättre möjligheter att stödja organisationen med bättre brukar- och medborgarinformation.

Arbetet med att Trosa kommun ska ha ett lokalt företagsklimat i nationell toppklass har fortsatt.

FRAMTIDEN

I sambandmed den nya mandatperioden som inleds 2019 kommer kommunen revidera samtliga styrdokument antagna av kommunfullmäktige. Arbetet med en ny översiktsplan inleds 2019 och är en central del i arbetet med framtidens Trosa kommun.

För att underlätta kontakt och service till medborgare och företagare ska serviceenheten med stöd av IT-enheten under 2019 driva ett projekt som involverar alla delar av kommunens verksamhet.

Näringslivsarbetet får ett större fokus på etableringar i de nya verksamhetsområden som håller på att utvecklas i Trosa och Vagnhärad.

Den största utmaningen för kommunsektorn de kommande åren blir att hitta rätt kompetenser i tillräcklig omfattning. Trosa kommuns tillväxt, i kombination med ökande demografiska behov i landet kan medföra stora rekryteringsproblem. Arbetet med att av att vara en attraktiv arbetsgivare är strategisk viktigt i den växande lilla kommunen inför kommande år.

Digitaliseringen innebär stora möjligheter men också vissa hot inför framtiden. Digitaliseringen är ett nödvändigt verktyg för att kunna erbjuda medborgarna bra och tillgänglig service och kunna bedriva en effektiv verksamhet. Samtidigt måste kommunenen upprätthålla förmågan att ge service till medborgare och företag i andra former än de digitala.

2020-2023 kommer Trosa kommun att ha ett omfattande investeringsprogram till följd av den befolkningstillväxt som präglat de senaste åren och som beräknas fortsätta om än i något lägre takt.

De kommande åren har Sveriges kommunsektor och Trosa kommun en stor utmaning då den demografiska utvecklingen ökar kostnaderna med cirka 43 miljarder kr till år 2021. Staten måste här bidra till finansieringen om ambitionsnivån ska bibehållas inom välfärdsområdet, vilket Sveriges Kommuner och Landsting påpekat vid många tillfällen.

Trosa kommuns roll i ett återuppståndet svenskt totalförsvar kommer att kräva ökande uppmärksamhet och resurser.

INTERN KONTROLL[1]

Arbetet med internkontroll har bedrivits på ett ändamålsenligt sätt. Till grund för arbetet finns en riskbedömning som kommer revideras

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

under 2019. Under de senaste året har rutinerna skärpts vid anställning av vissa befattningar, som nu innefattar säkerhetsprövning. Detta ska inarbetas i kommande internkontrollplaner.

Kommunstyrelsen

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Trosa kommun ska ha nöjda medborgare							
1.	Trosas medborgare ska rekommendera vänner och bekanta att flytta till kommunen	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			9	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 9 jmf med plats 6 2015
2.	Trosa medborgare ska känna trygghet	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			9	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 9 jmf med plats 6 2015
3.	Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunikations-möjligheterna	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			16	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 16 jmf med plats 32 2015
		Trosa kommun ska öka antalet avgångar/ankoms-ter inom kollektiv-trafiken avseende regionala trafik-förbindelser				Mäts av Kollektiv-trafik-myndigheten	Ant.resande har ökat 18 % jmf med 2017 och antalet avgångar har minskat med 3 st.
4.	Trosas medborgare ska vara nöjda med arbetsmöjligheterna	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			48	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 48 jmf med plats 17 2015
5.	Trosas medborgare ska uppleva hög tillgänglighet och ett gott bemötande från de kommunala verksamheterna.	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			2	Medborgar-under-sökningen (NMI)	Plats 2 jmf med plats 3 2015
6.	Medborgarna ska vara nöjda med kommunens information och möjlighet till inflytande	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			3	Medborgar-under-sökningen (NII)	Plats 3 jmf med plats 6 2015
8.	Kollektivtrafikens andel av det totala resandet ska öka	Ska öka årligen			10%	Mäts av Kollektiv-trafik-myndigheten	Trosabussen ingår inte.
Trosa kommun ska ha nöjda företagare							
9.	Företagare som haft minst ett ärende hos kommunen ska vara nöjda	Trosa ska tillhöra de 10 bästa kommunerna i totalbedömningen			14	SKL:s Insikten för 2018 presenteras april 2019.	2016 plats 30. 159 kommuner var med i Insikten 2017 som avser ärenden 2016
10.	Trosa ska ha ett företagsklimat som tillhör landets bästa	Kommunen ska vara i topp 20 av landets 290 kommuner			6	Svenskt näringslivs årliga ranking	Tre placeringar bättre än 2017
11.	Trosas företagare ska vara nöjda med kommunikations-möjligheterna	Trosa kommun ska öka antalet avgångar/ankoms-ter inom kollektiv-trafiken avseende regionala trafikförbindelser			51	Svenskt näringslivs årliga ranking	Plats 51 jmf med plats 73 år 2017. Plats 1-20 ger grönt.

Trosa kommun ska ha engagerade medarbetare

12.	Trosa kommun ska ha engagerade medarbetare	80% av alla anställda ska ge det sammanställda betyget 4-5			87%	SKL:s och RKA:s årliga HME-enkät, delmoment *motivation, ledarskap samt styrning*.	86% 2017
13.	Kommunkontoret ska ha engagerade medarbetare	90% av alla anställda ska ge det sammanställda betyget 4-5			93%	Kommunens årliga kund-undersökning	95% 2017
14.	Frisknärvaron för kommunens anställda ska öka	Frisknärvaron för kommunens anställda ska årligen öka			71%	Kommunens årliga samman-ställning	2017 var frisknärvaron 73%

Kommunstyrelsen

Ekoutskottet

Ordförande: Stefan Björnmalm
Kommunekolog: Marianne Haage

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	1 745	1 606	1 580
Utfall, netto	1701	1 426	1 549
Avvikelse	44	180	31
Antal årsarbetare	3	2	2
Antal kvinnor	2	1	1
Antal män	1	1	1

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Hållbar samhällsutveckling
- Naturresursplanering
- Miljökonsekvensbedömning
- Miljöanpassad upphandling
- Energirådgivning
- Energieffektivisering
- Samordning ekokommunen Trosa
- Naturskydd
- Övergripande folkhälsoplanering

Verksamheten leds av kommunekologen under kommunstyrelsens ekoutskott. Ekoutskottet verkar strategiskt för utvecklingen av ekokommunen Trosa och en hållbar utveckling.

ÅRETS RESULTAT

Förvaltningens ekonomi baseras på anslag från kommunens budget samt på statligt bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Ekoutskottets resultat för 2018 var positivt med 44 tkr. På grund av en felfördelning i ekoutskottets interna budget 2018 råder obalans mellan kommunekologen och energi- och klimatrådgivningen men detta är avhjälpt i interbudgeten för 2019. Två prisbasbelopp togs ut från fonden för Tomtaklintskogens markåtkomstbidrag för att bekosta naturvård. Inga avvikelser förväntas under 2019.

MÅLUPPFYLLELSE

Av ekoutskottets mål uppfylldes 2018 följande:

- Utsläpp av koldioxid i kommunen som geografiskt område ska minska. Resultat: Enligt den senaste statistiken, från 2016, minskade koldioxidutsläppen med 282 kg/invånare från föregående år.
- Trosas medborgare ska ha god tillgång till parker, grönområden och natur. Resultat: Trosa kommun fick betygsindex 8,2 i senaste medborgarundersökningen (NRI).

Följande mål uppfylldes inte:

- Utsläpp av övergödande ämnen från Trosaån ska minska. Resultat: Från 2017 till 2018 har halten av fosfor har ökat med 2,6 µg/l och halten av kväve har ökat med 118 µg/l.
- Energianvändningen i kommunen som geografiskt område ska minska. Resultat: Energianvändningen har ökat med 1,9 MWh/inv mellan 2014 och 2015. Siffrorna har inte uppdateras på grund av SCB:s sekretess.
- Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt. Resultat: Trosa kommun har betygsindex 6,7 och ligger på plats 27 i senaste medborgarundersökningen (NMI).

MEDARBETARE

Under 2018 anställdes ytterligare en energi- och klimatrådgivare vilket utökade antalet medarbetare från två till tre stycken. På grund av föräldraledighet anställdes en vikarie.

VIKTIGA HÄNDELSER

Natur- och miljö

2017–2018 drev Trosa och Nyköping tävlingen Minimeringsmästarna. Deltagande hushåll nådde med marginal målet att minska sin avfallsmängd med 50 %. Projektet avslutades med ett publikt event för att uppmärksamma miljö och konsumtion.

Båtbottentvätten drevs i gästhamnen för att minska användandet av giftiga båtbottenfärger.

Giftfria metoder för ren båtbotten uppmärksammades med en båtmiljödag i september och eventet planeras även till 2019.

Ekoutskottet medfinansierar under 2017–2019 ett forskningsprojekt om musselodling för minskad övergödning i Östersjön.

Andelen ekologiska livsmedel[1] i kommunens verksamhet ökade 61 % på skolorna och 57 % totalt i kommunen.

Anti-svinn gruppen fortsatte arbetet med minskat matsvinn i offentlig måltid. Kökspersonal analyserade svinn för att se över inköp, menyer, måltidstider och uppmärksamma elever om svinn.

Kommunen arrangerade ett Östersjövänligt julbord för företagare inom livsmedelsbranschen för gynna utvecklingen inom miljövänlig mat.

Kråmö Naturreservat ombildades under våren till ett kommunalt marint naturreservat för att skydda naturvärden både ovan och under ytan.

Under 2018 startade det fleråriga arbetet för fria vandringsvägar för vattenlevande organismer i Trosaån i samarbete med tekniska enheten.

De kommunala naturreservatens skötselplaner har följts och hävdberoende arter har gynnats genom att ha bete i Lånestahedens naturreservat och Natura 2000-området Borgmästarholmen.

Trosa kommuns Miljöpris 2018 tilldelades Östra Sörmlands biodlarförening.

För att uppnå målet om att Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt (NMI) lades information ut på kommunens webbplats om hur privatpersoner kan bidra till en bättre miljö och en hållbarhetsvecka planeras till 2019.

För att uppnå målet om minskade närsaltsutsläpp gjordes dataanalyser på fleråriga mätningar i Trosaåns tillrinningsområde. Resultaten ska ligga till grund för insatser mot övergödning 2019.

Antalet skolor och förskolor certifierade för Grön Flagg[2] ligger på 61 %. Siffran är hög jämfört med riket men minskande inom kommunen.

Energi- och klimat

Energi- och klimatrådgivningen bedrivs gemensamt i Gnesta, Oxelösunds, Nyköpings och Trosa kommun. Sedan i våras finns två energi- och klimatrådgivare i Trosa kommun.

Kommunens energi- och klimatplan från 2013 har reviderats. Trosa uppnår sannolikt de nationella 2020-målen med undantag för energieffektivisering.

Kommunen installerade solceller på Vårdcentralen och Skärborgarens förskola.

Anläggningarna ska generera mellan 50-60 000 KWh förnybar el till Trosa kommun.

Karttjänsten Solkartan finns nu på hemsidan för att kommuninvånare ska kunna se potentialen för solceller på en byggnads tak och räkna ut kostnad och antal KWh som hustaken kan generera.

Kommunens bilgrupp arbetar för minskade fordonsutsläpp och en fossilfri fordonsflotta. Andelen miljöbilar är fortsatt hög i kommunen och dieselbilarnas utsläpp ska minskas med det förnybara bränslet HVO100. En egen pump beräknas vara på plats 2019. Etanolbilar har använts men de har försvunnit från marknaden och ersätts med elbilar när möjligt. En gemensam bilpool för kommunala bilar utreds och för att minska antalet bilar som körs mindre än 1500 mil/år. Installation av digitala körjournaler utreds också för att minska körsträckorna och anpassa fordonsinköpen.

FRAMTIDEN

Ekoutskottet fortsätter att driva verksamhet och projekt som främjar hållbar utveckling och uppfyller kommunens ambitioner som ekokommun. Kommunens naturreservat fortsätter att skötas enligt skötselplan.

Kväve- och fosforhalterna i Trosaån ökar. Mätningar görs regelbundet i hela tillrinnings-området via Trosaåns Vattenvårdsförbund men det finns ett behov av att även analysera utsläppskällor samt genomföra åtgärder.

Andelen ekologiska livsmedel når inte riktigt målet om 60 % vilket behöver åtgärdas. I beräkningarna ingår dock alla livsmedel, även ej odlade varor såsom mineralvatten.

Många skolor som arbetade med Grön Flagg har tappat fart och ett samarbete behövs för att fortsätta denna miljöcertifieringsprocess.

Energianvändningen ökade enligt senaste statistiken, vilket främst beror på ökad biltrafik. För åtgärder, se Trosas Energi- och klimatplan.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
CO2-utsläpp (kg/inv)*			3363
Fosforhalt vid Trosaåns utlopp årsmedeltal (µg/l)	**55,3**	52,7	45,3
Kvävehalt vid Trosaåns utlopp årsmedeltal (µg/l)	**1500**	1382	1217

*baserat senaste tillgängliga siffrorna från RUS. År 2015 var värdet 3645 kg/inv.

1 Under 2018 uppnåddes målet om 60 % ekologiskt beräknat på vikt till delårsbokslutet. Till bokslutet 2018 finns enbart data tillgängliga för andelen pengar som lagts på ekologiskt mat.

2 Grön Flagg är ett miljöcertifieringsprogram som hjälper lärare och pedagoger att väcka upptäckarglädje kring hållbarhetsfrågor hos barn och unga.

Trosas miljönyckeltal 2018

Syftet med miljönyckeltalen är att följa utvecklingen på miljöområdet i ekokommunen Trosa, både som geografiskt område och som organisation. De ligger också till grund för kommunfullmäktiges mål ”Kommunen ska ha en hållbar ekologisk utveckling”.

Trosa kommun som organisation ligger långt framme vad gäller andelen förnybar energi i de egna lokalerna som är hela 100 %. Både koldioxidutsläpp och transportenergi från tjänsteresor med bil fortsätter minska. Andelen ekologiska livsmedel fortsätter att öka.

Andelen miljöcertifierade skolor och förskolor minskar, men ligger trots det på en fortsatt hög nivå jämfört med riket.

För kommunen som geografiskt område har utsläpp av växthusgaser och koldioxidutsläpp minskat medan energianvändningen fortsätter att öka enligt senast tillgängliga statistiken från 2015. Andelen ekologisk odlad åkermark fortsätter att minska. Andelen skyddad natur är fortsatt hög och ökar till på 29,9% av kommunens yta.

De senaste tillgängliga siffrorna redovisas.

Kommunen som geografiskt område:	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**
Energianvändning (MWh/invånare)*				27,3	25,4
Andel förnybar energi inkl. el (%)*					
Andel förnybar energi exkl. el (%)*					
Andel förnybar energi i transportsektorn (%)			17,0	7,0	7,0
Utsläpp av växthusgaser (ton/invånare)			4,4	4,8	5,2
Koldioxidutsläpp (ton/invånare)			3,4	3,6	3,7
Antal resor med kollektivtrafik/invånare (enbart Sörmlandstrafiken)		12,8	14,0	15,0	15,0
Andel ekologiskt odlad åkermark (%)		13,6	13,0	15,0	15,0
Andel miljöcertifierat skogsbruk (%)		26,2	-	-	-
Andel skyddad natur (%)		29,9	26,0	26,0	26,0
Insamling för återvinning enligt producentansvar (kg/invånare):					
– Pappersförpackningar (inkl kartong och wellpapp)		23,5	23,0	22,0	17,0
– Metallförpackningar		2,4	2,6	2,5	1,9
– Plastförpackningar		11,2	11,0	10,0	7,2
– Glasförpackningar		24,6	35,0	32,0	39,0
– Tidningar		29,9	31,0	37,0	37,0
Total mängd hushållsavfall (kg/invånare)		459,0	430,0	425,0	430,0
Andel godkänt avloppsslam avseende metallförekomster (%)		100,0	100,0	100,0	100,0
Tungmetallhalter i avloppsslam (mg/kg torrsubstans):					
– Bly		8,6	7,0	11,5	9,8
– Kadmium		0,4	0,5	0,6	0,5
– Kvicksilver		0,3	0,2	0,2	0,3
Kommunen som organisation:					
Andel förnybar och återvunnen energi i kommunala lokaler (%)	100	100	100	100	99
Transportenergi för tjänsteresor med bil (kWh/årsarbetare)	264	321	606	588	627
Koldioxidutsläpp från tjänsteresor med bil (ton/årsarbetare)	0,06	0,08	0,11	0,12	0,15
Ekologiska livsmedel i de kommunala skolorna (%)	61**	53	52	43	48
Ekologiska livsmedel i den kommunala organisationen (%)	57**	49	47	40	41
Andel miljöcertifierade skolor/förskolor (%)			61	72	85

*SCB har flerårig sekretess på företagsdata varför rapporteringen är tämligen fördröjd

** andelen av kostnaden för livsmedel som utgjorts ekologiskt, siffror på vikt ej tillgängliga vid bokslutet

Ekoutskottets mål

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
1.	Utsläpp av övergödande ämnen från Trosaån till Östersjön ska minska	Utsläppen av fosfor och kväve från Trosaåns utlopp ska minska årligen			Fosfor 55,3 µg/l. Kväve 1500 µg/l	Mätstation vid Trosaåns utlopp	Både fosfor och kväve har ökat
2.	Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de kommuner som SCB jämför med			Plats 27	Medborgar-undersök-ningen (NMI)	2017: betygsindex: 6,7
3.	Energianvändningen i kommunen ska minska	Energianvändningen per invånare ska minska årligen			2015: 27,3 MWh/inv	Statistik från SCB	Energianvändningen har ökat med 1,9 MWh/inv mellan 2014 och 2015
4.	Utsläpp av koldioxid i kommunen ska minska	Utsläppen av koldioxid per invånare ska minska årligen			2016: 3363 kg/inv	Statistik från RUS (Naturvårds-verket)	Koldioxidut-släppen minskade 20-15 till 2016 med 282 kg/inv
5.	Trosa kommun ska aktivt verka för minskad negativ miljöpåverkan	Kommunen ska ha ett aktivt miljöledningssystem			71 % av de anställda har godkänt i miljöutbild-ningen och 6 % har ett pågående genomförande	Sammanställ-ning av verksam-heternas miljölednings-arbete	En hög andel anställda är miljöutbildade och värdena är stabila över tid
6.	Trosas medborgare ska ha god tillgång till parker, grönområden och natur	Betygsindex minst 8 av 10 för frågan om tillgång till parker, grönområden och natur i NRI			Betyg 8,2	Medborgarun dersök-ningen (NRI)	Betygsindex är stabilt över tid

6

Kommunkontoret
Laura Piechal
Redovisningsekonom
0156-520 32
laura.piechal@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-19
Diarienummer
KS 2019/48

Räkenskaper för av Trosa Kommun förvaltade stiftelser/fonder

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner räkenskaperna för de stiftelser/fonder som Trosa kommun förvaltar.

_____

Bakgrund

Räkenskaper för år 2018 har upprättats för följande stiftelser/fonder som förvaltas av Trosa kommun;

- Trosa kommuns stiftelsefond för utbildningsändamål
- Trosa kommuns stiftelsefond för sociala ändamål
- Stiftelsen Amalia Johanssons fond

Laura Piechal
Redovisningsekonom

Bilagor

Räkenskaperna för respektive fond.

Sammandrag

av

stiftelsen

Amalia Johanssons fond

räkenskaper

för räkenskapsåret

2018

Ingående balans År: 2018-01-01	
Tillgångar:	28 543,12
INKOMSTER	
Arrende för fastighet:	
Utdelning å aktier och obligationer:	
Upplupna räntor:	0,00
Anslag, gåvor e dyl:	
UTGIFTER	
Förvaltningskostnader:	
För stiftelsens ändamål:	
* anslag	
* stipendier och premier	0,00
* understöd	
Utgående balans	
År: 2018-12-31	
Kronor	28 543,12

Årsberättelse

Ingen utdelning har skett under året

Ackumulerad möjlig utdelning 874,47 kr

Stiftelsen: Amalia Johanssons fond

För Trosa kommun: 22/3-19 (Datum) (Underskrift)

För revisorerna godkännes: 20190322 (Datum) (Underskrift)

Sammandrag

av

stiftelsen

Trosa kommuns stiftelsesamfond för utbildningsändamål

räkenskaper

för räkenskapsåret

2018

Ingående balans **År**: 2018-01-01	
Tillgångar:	33 474,41
INKOMSTER	
Arrende för fastighet:	
Utdelning å aktier och obligationer:	
Upplupna räntor:	0,00
Anslag, gåvor e dyl:	
UTGIFTER	
Förvaltningskostnader:	
För stiftelsens ändamål:	
* anslag	
* stipendier och premier	0,00
* understöd	
Utgående balans	
År: 2018-12-31	
Kronor	33 474,41

Årsberättelse

Ingen utdelning har skett under året.

Ackumulerad möjlig utdelning 2880,80 kr

Stiftelsen: Trosa kommuns stiftelsesamfond för utbildningsändamål

För Trosa kommun: 22/3-19
Datum

Underskrift

För revisorerna godkännes: 20190322
Datum

Underskrift

Sammandrag

av

stiftelsen

Trosa kommuns stiftelsesamfond för sociala ändamål

räkenskaper

för räkenskapsåret

2018

Ingående balans År: 2018-01-01	
Tillgångar:	148 077,55
INKOMSTER	
Arrende för fastighet:	
Utdelning å aktier och obligationer:	
Upplupna räntor:	0,00
Anslag, gåvor e dyl:	
UTGIFTER	
Förvaltningskostnader:	
För stiftelsens ändamål:	
* anslag	
* stipendier och premier	0,00
* understöd	
Utgående balans	
År: 2018-12-31	
Kronor	148 077,55

Årsberättelse
Ingen utdelning har skett under året
Ackumulerad möjlig utdelning 1 105,12 kr

Stiftelsen: Trosa kommuns stiftelsesamfond för sociala ändamål

För Trosa kommun: 22/3-2019 (Datum) Underskrift

För revisorerna godkännes: 20190322 (Datum) Underskrift

Donationsfonder	Utdelnings-område	Ingående balans 2018-01-01	Möjlig utdelning av 2017 årsränta (90%)	Ackumulerad utdelning	**Möjligt att dela ut år 2018**	Faktisk utdelning 2018	Ränta 2018-12-31	Utgående balans 2018-12-31
Trosa kommuns stiftelsesamfond								
<u>för sociala ändamål</u>								
Katarina och Adolfina Bergströms fond								
Viktor Ekmans minnesfond								
Mathias Klintbergs fond	*Sociala ändamål i Trosa kommun*							
Maria Lindbergs fond								
Gustava Wessbergs fond								
Gustaf Åbergs fond								
Carolina Åströms fond								
Jonas Åströms fond								
Summa		148 077,55	0,00	1 105,12	1 105,12	0,00	0,00	**148 077,55**
Trosa kommuns stiftelsesamfond								
<u>för utbildningsändamål</u>	*Utbildningsändamål i Trosa kommuns skolor*							
Ankarcronas premiefond								
August och Hilda Izos fond								
Summa		33 474,41	0,00	2 880,80	2 880,80	0,00	0,00	**33 474,41**
Amalia Johanssons fond	*Skolresa eller annat trevligt andamål för elever i klasserna 1-2 i Västerljungsskola*	28 543,12	0,00	874,47	874,47	0,00	0,00	**28 543,12**
TOTALT		**210 095,08**	**0,00**	**4 860,39**	**4 860,39**	**0,00**	**0,00**	**210 095,08**

Swedbank

TILLFÄLLIGT KONTOUTDRAG

Handläggare
Edberg Catarina, 0156-350590

Datum
2019-03-19 10:10

Kundnummer
06212000-2957

Trosa Kommun
Ekonomiadministrativa Teamet
619 80 Trosa

Företagskonto nr 8327-9, 23 357 429-2

Kontoinnehavare
Trosa Kommun

SALDO	210 095,08
RESERVERAT BELOPP / INRINGD INSÄTTNING	0,00
BEVILJAD KREDIT	0,00
TILLGÄNGLIGT BELOPP	**210 095,08**

Kassadatum	Text	Belopp	Saldo
2019-03-19	UTGÅENDE SALDO		210 095,08
2016-05-18	ÖVERF.AVSL.KONC 832790237077326	0,00	210 095,08
2016-05-18	ÖVERF.AVSL.KONC 832790237075817	0,00	210 095,08
2016-02-04	ÖVERF.AVSL.KONC 832799843352841	0,00	210 095,08
2015-12-31	SPARRÄNTA	146,09	210 095,08
2014-12-31	SPARRÄNTA	1 584,62	209 948,99
2014-06-17	S R-Lethenström	-1 712,00	208 364,37
2014-06-17	N Baraka	-1 712,00	210 076,37
2013-12-31	SPARRÄNTA	2 249,49	211 788,37
2013-12-18	BANK-ID M.G	400,00	209 538,88
2013-12-18	BANK-ID M.G	-400,00	209 138,88
2013-12-18	INGÅENDE SALDO		209 538,88

7

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-520 92
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-29
Diarienummer
KS 2019/56

Utförd internkontroll 2018

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner redovisningen av utförd internkontroll 2018 och uppmanar kommunkontoret att åtgärda identifierade brister.

Sammanfattning

Internkontroll 2018 har utförts enligt plan, 20 kontrollpunkter av 29 är utan anmärkning.

Kontrollpunkter där brister påvisats är:

- Rätt arvode politisk ledning – fyra avvikelser identifierade, samtliga åtgärdade.
- Rätt arvode överförmyndarverksamhet – tre avvikelser identifierade, samtliga åtgärdade.
- Behörigheter att attestera lönerapporter och att anställa - rutin vid semester brister ibland, enhetschefer meddelar inte alltid ersättare, det är inte alltid rätt chef som skriver på för den kontering som står i anställningsavtal. Åtgärd: Lönekontoret har fått uppdaterade attestlistor för 2018.
- Kravhantering kunde ej periodvis inte genomföras under 2018 på grund av problem med ekonomisystemet. Felet är avhjälpt och kravhanteringen fungerar.
- Rutin för leverantörsbetalningar är väl känd och tillämpas men är inte fullständigt dokumenterad. Åtgärd: rutinen ska dokumenteras.
- Regler för kurs & konferens samt representation efterlevs och är till största del väl dokumenterade med syfte och deltagarförteckningar. I ett par stickprov saknas kursprogram/agenda.
- Licens finns inte för samtliga kommungemensamma program.
- Fyra av fem personer som slutat sina anställningar var fortfarande behöriga till kommunens nätverk (AD).

Ärendet

Internkontroll 2018 som antogs av Kommunstyrelsen i våren 2018 har utförts och är i de flesta fall helt tillfredställande, men visar också på några anmärkning-ar/brister. Arbetet har utförts i enlighet med plan.

Samtliga nämnder har redovisat 2018 års internkontroller innan Kommunstyrelsen hanterar ärendet i april.
En kortfattad beskrivning av alla kontroller och kommentarer till dessa återfinns i bilaga ”Redovisning av utförda Internkontroller”.

Bakgrund

Inom kommunkontoret finns en projektgrupp med representanter från ekonomi, personal, kansli, IT och service.

Internkontrollgruppen fortsätter sitt årliga arbete med att:

- göra risk- och konsekvensanalys för nästkommande års Internkontrollplan
- säkerställa att kontroller genomförs
- återrapportera till Kommunstyrelsen att kontroller genomförts
- rutiner förbättras och uppdateras där behov upptäcks

En sammanställning av utförda kontroller rapporteras för Kommunstyrelsen efter varje räkenskapsår i samband med bokslut.

Samtidigt ska utförda internkontroller på samtliga nämnder rapporteras för Kommunstyrelsen.

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

Bilagor

Redovisning av utförda internkontroller 2018, Kommunstyrelsen
Redovisning av utförda internkontroller 2018:
Humanistiska nämnden, Barnomsorg och utbildning
Humanistiska nämnden, Individ- och familjeomsorg
Kultur- och fritidsnämnden
Miljönämnden
Samhällsbyggnadsnämnden
Teknik- och servicenämnden
Vård- och omsorgsnämnden

Beslut till

Revision

Internkontrollplan

Nämnd/förvaltning: **Kommunstyrelsen inkl överförmyndare**

För tidsperiod: **2018-01-01 - 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till KFN, KS och revision 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Förkortningar:

KC	Kommunchef
PC	Produktionschef
EkC	Ekonomichef
PeC	Personalchef
KaC	Kanslichef
Psekr	Personalsekreterare
RA	Redovisningsansvarig
Ek	Ekonomer
Ek.ass	Ekonomiassistenter
ITC	IT-chef
SC	Servicechef
Inf	Informatör
ÖF	Överförmyndare
Öfh	Överförmyndarhandläggare

Bedömning av sannolikhet och konsekvens har gjorts i riskanalys
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar
Låg sannolikhet/konsekvens 1
Hög sannolikhet/konsekvens 5
Sannolikhet*konsekvens ger riskvärde.
Riskvärde 8 och högre ska ingå i planen

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Kontroll utförande och övriga noteringar**
Politisk ledning						
POL:1 Rätt arvode	12	Rätt arvode till rätt person. Kontroll mot analyslista.	Komplett	1 gång/mån	KaC	Fyra anmärkningar, bristerna åtgärdade.
Kanslienheten						
KAN:4 Delegering*	9	Att delegeringsordningen är relavant med avseende på kommunkontorets organisation, befattningar, mm	Komplett genomläsning av delegerings-ordningen	1 gång/år	KaC	Ua. Delegeringsordningen reviderades av kommunstyrelsen 2018-02-28, § 10 och 2018-05-09, § 66.
Serviceenheten						
SER:2 Nycklar till kommunhusen vid nyanställning och avslutad anställning.	8	Nycklar lämnas tillbaka när anställningen upphör.	Stickprov	1 gång/år	SC	Ua

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Kontroll utförande och övriga noteringar
Personal						
PER:1 Inventerings av bisysslor*	9	Inventering av bisysslor.	Vid utvecklingssamtal	1 gång/år	KC ,PC	Ua
PER:2 Arbetsmiljö *	12	Att riskanalyser och handlingsplaner finns.	Komplett	1 gång/år	PeC	Samtliga enheter på kommunkontoret har identifierat arbetsmiljörisker, bedömt riskvärde samt åtgärder
PER:6 Rätt lön*	12	Att analyslista - Rätt lön till rätt person samt att avdrag görs vid frånvaro	Komplett	1 gång/mån	Enhetschef	Avstämning visar att rutinen hos respektive ansvarig chef följer upp analyslistan i Qlikview
PER:8 Behörigheter att attestera lönerapporter och att anställa	9	Attestkontroll av rapporter mot reglemente. Särskild attestlsta tas fram för löner	Komplett	2 gång/år	Löne-kontoret	3 anmärkningar
Ekonomi						
EK:1 Attestrutin för skannade fakturor i DCE	8	Att endast personer i attestförteckningen är behöriga att attestera fakturor i DCE.	Stickprov	1 gång/år	EkC	Ua
EK:2 Behörigheter kommunens internetbank	8	Att endast endast behöriga har tillgång till banken och att behörigheter avslutas hos banken.	Komplett genomgång av behöriga i internetbanken	1 gång/år	EkC	Vid granskningen var samtliga användare behöriga.
EK:4 Leverantörsbetalningar	8	Samtliga större fakturor kontrolleras enligt rutin. Kontroll vid utbetalning av totalbelopp.	Stickprov	1 gång/år	Redovisn-ansvarig	Rutin ej komplett dokumenterad. Belopp på betalningsorder stämde överens med bemyndigande på samtliga kontrollerade leveranstörsbetalningar
EK:5 Ändringar i ekonomissystem	10	Kontroll av logglistor - ändring av bankgiro, plusgiro eller kontonummer. Kontroll av nya leverantörer.	Stickprov	1 gång/år	Redovisn-ansvarig	Ua
EK:10 Krav	9	Kravåtgärder vidtas i enlighet med policy.	Stickprov	En gång/år, vid behov	Chef enl. delegation	Åtgärder enligt policy jan-april. Ingen kravhantering maj dec pga systemproblem. Bristen åtgärdad jan 2019.
EK:11 Kurs & konferens	9	Reglerna följs i kommunen.	Stickprov	En gång/år, vid behov	Chef enl. delegation	Syfte och deltagare framgår men program saknas på flera stickprov.
EK:12 Representation	9	Reglerna följs i kommunen.	Stickprov	En gång/år, vid behov	Chef enl. delegation	Syfte och deltagare framgår men program saknas på flera stickprov.
IT						
IT:1 Datoranvändning	12	Kontroll av kommungemensamma program, licenser.	Stickprov	2 ggr per år	ITC	Det ska finnas en licens per installation, kontrollen visade att det finns 59 installationer och 16 licenser.
IT:2 Behörigheter i AD (Active Directory - kommunens nätverk)	12	Korrekta behörigheter har givits och är dokumenterade och rutin för säkerhet införs.	Komplett	3 ggr per år	ITC	Av fem kontrollerade konton fanns fyra aktiva konton kvar.
IT:5 IT-säkerhet lösen på servrarna	12	Kontrollera att varje server har ett unikt lösenord.	Stickprov	2 ggr per år	ITC	Ua

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Kontroll utförande och övriga noteringar
Överförmyndaren						
ÖF:3 Korrekt granskning	10	Aktuella granskningsrutiner finns och är tillgängliga och relevanta	Komplett	1 ggr per år	Öfh	Ua
ÖF:4 Rätt arvoden	12	Följa SKL´s riktlinjer för arvoden exkl EKB, avstämning med utbetalda arvoden	Komplett	1 gång/mån	Öfh	Tre avvikelser har noterats under året.
ÖF:5 Rekrytering ställföreträdare (rätt och tillräcklig)	8	Rutin för rekryteringsprocess och inventering av behov	Komplett	2 gång/år, vid behov	Öfh	Rutinen är aktuell och rekryteringsåtgärder har vidtagits när behov uppstått. Under året har information publicerats på kommunens hemsida
ÖF:7 Korrekt och rättsäker handläggning	10	Atuellt rutindokument finns och är tillgängligt och relevant, Överförmyndare och överförmyndarens ersättare ska ha tillgång till och tillhandahålla relevant lagstiftning	Komplett	1 gång/år	Öfh	Ua
ÖF:10 Delegering	9	Att delegeringsordningen är relevant	Komplett genomläsning av delegeringsordningen	1 gång/år	Öfh	Delegeringsordningen har inte reviderats under året då det inte funnits behov.
ÖF:11 Ställföreträdare får för många uppdrag	8	Kontrollera antalet pågående uppdrag vid nytt uppdrag	Komplett	Vid nytt uppdrag	Öfh	Ua
Övrigt						
Ö:1 Personal slutar i kommunen	10	Få till kommunövergripande rutiner när personal slutar.	Komplett	1 ggr per år	KK:s projektgrupp	Ua
Ö:2 Personuppgiftslagen (PuL)*	9	Att förteckning enl. §39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud.	Stickprov	1 ggr per år	PuL-ambassadör	Under genomgången lades register till som tillkommit under 2018.
Ö:3 Stjärnkontroll	9	Verksamhetschefer genomför stjärnmarkerade kontroller dvs de kontroller som ska genomföras i samtliga nämnder.	Komplett	1 ggr per år	intern-kontroll-gruppen	Genomgången visar att de stjärnmarkerade kontrollpunkterna återfinns i samtliga nämnders internkontrollplaner
Ö:4 Internkontroll andra nämnder och bolagen	12	Varje nämnd ska behandla utförd internkontroll samt besluta om ny internkontrollplan senast när bokslutet behandlas under våren.	Komplett	1 ggr per år	Kansliet	Kontrollen visar att samtliga nämnder behandlat utförd internkontroll och beslutat om ny internkontrollplan för året senast när bokslutet behandlades.
Ö:5 Oegentligheter eller misskötsel i arbete *	12	Att "SKL:s skrift om muta och jäv" har diskuterats årligen på varje enhets APT samt information om hur man anmäler oegentligheter eller misskötsel i arbetet.	Komplett	1 ggr per år	KaC/PC	Dokumenten finns tillgängliga på K: och intranätet.
Ö:7 Uppföljning av privata utförare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun *	8	Enligt förfrågningsunderlag	Komplett	1 ggr per år	EC	Kommunkontoret har inte haft en privat utförare upphandlad 2018

Internkontrollplan

Nämnd/förvaltning: **Humanistiska nämnden/ Barnomsorg och utbildning**

För tidsperiod: **2018-01-01 - 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.

Förkortningar:

PC	Produktionschef
PA	Personalansvarig
UL	Utvecklingsledare
NS	Nämndsekreterare
EK	Ekonom
UT	Utbildningsstrateg
DO	Dataskyddsombud

Bedömning av sannolikhet och konsekvens har gjorts i riskanalys
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar
Låg sannolikhet/konsekvens 1
Hög sannolikhet/konsekvens 5
Sannolikhet*konsekvens ger riskvärde.
Riskvärde 8 och högre ska ingå i planen

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	Riskvärde	Kontrollmoment	Metod	Uppföljning	Ansvarig	Rapport till	Anm	Åtgärd
	(max 25)	(Vad?)	(Hur?)	(När?)	(Vem?)			
Ärendehantering/Dokumenthantering								
1.2 Delegering*	8	Att delegeringsordningen är relavant med avseende på produktionskontorets organisation, befattningar, mm	Komplett genomläsning av delegeringsordningen	1 gång/år	NS	PC	Nej	
1.4 Dokumenthantering*	9	Aktuell dokumenthanteringsplan finns och är tillgänglig och relevant.	Komplett översyn och genom-läsning av dokumenthanteringsplan	1 gång/år	NS	PC	Nej	
1.5 Styrdokument beslutade av KS och KF*	8	Styrdokumenten hålls aktuella och lättillgängliga.	Komplett genomgång av gällande styrdokument	1 gång/år	UL	PC	Nej	
Aktuella dokument								
3.1.5 Krishantering	10	Plan för krishantering	Komplett	1 gång/år	UL	PC	Nej	
Planer/Rutiner								
4.1 Riskbedömning	10	Att riskbedömning görs och att rutiner finns för om våld och hot inträffar på skolor och förskolor	Stickprov	1 gång/år	UL	PC	Nej	
4.2 Riskbedömning	10	Att personalen känner till riskerna	Stickprov	1 gång/år	UL	PC	Nej	
4.3* Registerförteckning komplett och korrekt	10	Rutiner finns	Komplett	1 gång/år	DO		Nej	
4.4* Dataskyddsombud	10	Dataskyddsombud är utsett	Komplett	1 gång/år	DO		Nej	
4.5* Incidentrapportering	10	Reglerna i personuppgiftslagen är tillgängliga.	Komplett	1 gång/år	DO	PC	Nej	
Gymnasieskola								
9.2 Gymnasieskola	10	Att elever studerar enligt plan i gymnasieskolan	Komplett	2 gånger/år	UT	PC	Nej	
9.3 Gymnasieskola	10	Att uppföljning av elever mellan 16-20 år görs regelbundet	Komplett	2 gånger/år	UT	PC	Nej	
Hemsidan								
12.1 Hemsidan	8	Att rätt (aktuella) uppgifter ligger på förvaltningens och enheternas hemsidor	Stickprov	2 gånger/år	PC	IN	Nej	
Avtal								
13.1 Avtal	12	Att rutiner finns och följs för kontroll av att verksamhetsavtal sägs upp och omförhandlas i god tid	Komplett	1 gång/år	UL	PC	Nej	
Personal								
14.1 Inventering av bisysslor*	9	Att alla chefer efter genomförda utvecklingssamtal har en uppdaterad inventeringslista på medarbetarnas	Vid utvecklingssamtal	1 gång/år	PA	PC	Nej	
14.2 Arbetsmiljö*	10	Att riskanalyser genomförs och att eventuella handlingsplaner upprättas.	Komplett	1 gång/år	PA	PC	Nej	
14.3 Rätt lön*	10	Att alla chefer månatligen kollar sina analyslistor - (rätt lön till rätt person)	Komplett	1 gång/år	PA	PC	Nej	
14.4 Personalkostnader*	8	Rimlighetsbedömning av kostnader för resp. verksamhet.	Komplett	1 gång/månad	PA	PC	Nej	
Övrigt								
15.1*	8	Uppföljning av privata utförare enligt program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun*	K= komplett	1 ggr/år	PA	PC	Nej	

Internkontrollplan - rapport uförda kontroller

Nämnd/förvaltning: **Humanistiska nämnden, Individ- och familjeomsorg**

För tidsperiod: **2018-01-01 - 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till Kommunstyrelsen 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Förkortningar:

Nämnd	Humanistiska nämnden
SC	Socialchef
EC	Enhetschef
Nsekr	Nämndsekreterare
Usekr	Sekreterare individutskottet/Administratör
PeC	Personalchef

Bedömning av sannolikhet och konsekvens har gjorts i riskanalys
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar

Låg sannolik	1
Hög sannolik	5

Sannolikhet*konsekvens ger riskvärde.
Riskvärde 8 och högre ska ingå i planen

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment	Ansvarig	Uppföljning	Kontroll utförd och övriga noteringar
Nämnden					
Verkställande av fattade beslut	10	Meddelande/delgivning samt besvärshänvisning	Nsekr/Usekr	Stickprov	Utan anmärkning

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment	Ansvarig	Uppföljning	Kontroll utförd och övriga noteringar
Ärendehantering/Dokumenthantering					
Delegering*	12	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på produktionskontorets organisation och befattningar m.m.	Nsekr	Komplett genomläsn. av deleger-ingsordningen	Utan anmärkningar
Arkivering och gallring	10	Arkivering och gallring sker enligt fastställd dokumenthanteringsplan	Arkivansv	Komplett	Utan anmärkning
Sekretess	10	Användare ska underteckna sekretesslöfte	Usekr	Stickprov	Utan anmärkning
Riktlinjer/Handlingsplan	9	Riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Handlingsplan våld i nära relationer finns	EC	Komplett	Utan anmärkning
Ekonomi					
Attestrutin	8	Kontroll att befintlig attestföreckning är aktuell	Usekr	Genomgång av attestfört.	Utan anmärkning
Attestrutin	8	Kontroll att attestlistorna är undertecknade	Usekr	Komplett	Utan anmärkning
Kontroll av fakturor	10	Finns rätt underlag och sker betalning till rätt person/företag. Finns beslut för faktura	Usekr	Stickprov	Utan anmärkning

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment	Ansvarig	Uppföljning	Kontroll utförd och övriga noteringar
Personal					
Bisysslor *	9	Inventering av bisysslor.	EC	Vid utvecklings-samtal	Utan anmärkning
Arbetsmiljö *	9	Att riskanalyser genomförs och att eventuella handlingsplaner upprättas	EC	Komplett	Utan anmärkning. Återkommande genomgång av arbetsmiljöfrågor på kontorets APT.
Rätt lön *	10	Analyslista - Rätt lön till rätt person samt att avdrag görs vid frånvaro.	EC	Komplett	Vid ett tillfälle under året upptäcktes fel utbetalning av löner. Korrigering skedde med lönekontoret

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment	Ansvarig	Uppföljning	Kontroll utförd och övriga noteringar
Uppföljning					
Verksamhetsmässig uppföljning	15	Kontroll av att verksamhetsplaner, riktlinjer och rutiner efterlevs	EC	Komplett	Riktlinjer och rutiner används på ett ändamålsenligt sätt. Verksamhetsplaner görs i samband med verksamhetsdialog en gång om året
Verksamhetsmässig uppföljning	15	Kontroll av förvaltning av enskild persons förvaltade medel	EC	Stickprov	Utan anmärkning
Verksamhetsmässig uppföljning	15	Kontroll av beviljat ekonomiskt bistånd	Usekr	Komplett	Utan anmärkning
Verksamhetsmässig uppföljning	15	Kontroll av rättsäker handläggning	EC	Stickprov	Regelbunden uppföljning på enhetsträffar och vid genomgång av domar från Förvaltningsrätt och tillsynsärenden (IVO). Ev behov av ändring av rutiner och arbetssätt förs in i enhetens arbete.
Verksamhetsmässig uppföljning	12	Kontroll av åtgärder med anledning av tillsynsärenden	Stickprov/rapport	2 gång/år	Två tillsynsärenden under året som ledde till ändring av rutiner
Övrigt:					
Personuppgiftslagen (PuL)*	9	Att förteckning enl. § 39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud.	Usekr	Stickprov	Utan anmärkning

Resultat genomförd internkontroll enligt plan

Nämnd/förvaltning: **Kultur och fritid**

För tidsperiod: **2018-01-01- 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till KFN, KS och revision 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Urval**	**Kontrollresultat och övriga noteringar**	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
Kulturskolan								
Uppdraget								
Uthyrda instrument återlämnas inte	8	Kontroll av instrumentlista	Lagerinventering	1 gång/år (dec)	Nytt serienummersystem implementeras för att komma till rätta med problemet. Under året	1 gång/år (dec)	Kulturskolechef	Prod chef
Stöld/ Skdegörelse								
Vandalisering	8	Rapportering vid inbrott	Kontroll rapporterad skadegörelse	Löpande	Under året har ingen skadegörelse skett invändigt. Klotter har förekommit på Kulturskolans fasad.	Löpande	Kulturskolechef	Prod chef
Information och kommunikation								
Information når inte ut	16	Informationsvägar och metoder	uppdatering av kontaktlistor, enkät	Löpande	Flera insatser har gjorts för att förbättra kommunikationen. Maillistor har upprättats och nyhetsbrev införs under 2019. Övergång till fler e-tjänster har också varit en förbättrande åtgärd. Bedömningen görs att infomationen når ut bättre.	Varje termin, vid terminsstart och enkät varje höst	Kulturchef	Prod chef
Arbetsmiljö fysisk								

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Urval**	**Kontrollresultat och övriga noteringar**	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport** **till**
Hörselproblem	12	Ljudnivå Hörselskydd	Bullermätningar Stickprov av användade av hörselskydd		Ok	Vid förändrade förutsättningar 2 ggr/år feb och sept	Kulturchef	Prod chef
Arbetsmiljö psykisk								
Störande elever i klassundervisning	8	lektionsrutiner, dialog med grundskolan	Dialog med lärare		Har åtgärdats genom dilaog	varje vecka, under APT	Kulturchef	Prod chef
Biblioteken								
Besökare								
Hot och våld	8	Antal incidenter, handlingsplan och rutiner	Rapport vid incident, dialog om handlingsplan och rutiner vid APT	Hela året	Inga incidenter. Handlingplan vid hot och våld har tagits fram och rutiner har diskuterats vid APT. Utbildning för personalen bokad.	Kontinuerligt	Kulturchef	Prod chef
Ingen separat publik skrivare, besökare bakom disken vid kopiering/utskrift, ev integritetsproblem	8	Rutiner, möblering, utrustning	Dialog vid APT	Hela året	Åtgärdat genom skyltning "endast personal" vid disken under ord öppettid, samt nya separata skrivare för besökarna.	Kontinuerligt	Bibliotekschef	Prod chef
Information och kommunikation								
Sekretess, felhanterade personuppgifter	10	Rutiner och riktlinjer	Dialog vid APT och med personuppgiftsombud /ambassadör	Hela året	Rutiner och riktlinjer har setts över, arbetet fortsätter under 2019.	Kontinuerligt	Bibliotekschef	Prod chef
Arbetsmiljö fysisk								
Problem med värme och ventilation	16	Funktion	Fatighetsskötare kontrollerar vid upplevda problem	Hela året	Större problem än vanligt p g a den varma sommaren. Trosa stadsbibliotek stängde tidigare 1 dag då personalen mådde dåligt. Trobo kontrollerade ventilationen, extra fläktar köptes, extra personal sattes in. Trobo har ombetts ta fram förslag till åtgärder inför sommaren 2019.	Vid problem	Bibliotekschef	Prod chef
Arbetsmiljö psykisk								

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Arbetsgruppsförhållande-problem	15	Personalens upplevelse av arbetsgruppsförhållanden	Verksamhetsdialog, medarbetarsamtal, HME-enkät, löpande kontakt med medarbetarna	Hela året	Goda resultat i HME-enkäten. Verksamhetsdialogen och individuella samtal med medarbetarna visade också att gruppförhållandena har förbättrats.	Kontinuerligt	Bibliotekschef	Prod chef
För hög arbetsbelastning	8	Fördelningen av gemensamma och individuella arbetsuppgifter	Dialog vid APT, medarbetarsamtal, löpande kontakt med medarbetarna	Hela året	Lista över gemensamma arbetsuppgifter m prioriteringsordning finns. Fördelningen av individuella ansvarsområden upplevs fortfarande som något ojämn. Arbetet fortsätter under 2019.	Kontinuerligt	Bibliotekschef	Prod chef
Kultur och förening								
Uppdraget								
Badolyckor	10	Bryggor, badstegar, räddningsmaterial, infotavlor	Kontrollera att allt är helt och fungerar	Alla	Trasig utrustning + otrygga badmiljöer åtgärdas omedelbart.	1 gång i veckan under badsäsong	Kultur- och föreningschef	Prod chef
(Tjänstemottagare) Föreningar/medborgare								
Ostädade offentliga lokaler	9	Offentliga lokaler	Felanmälan från hyresgäst	Alla	Dialog med hyresgäster, information om ordningsrutiner tydliggörs vid uthyrning.	Vid rapport	Kultur-och föreningschef	Prodchef
Stöld/skadegörelse								
Offentlig konst stjäls/förstörs	8	Offentlig konst	Okulär besiktning	Alla	Inga incidenter under året.	Vid rapport	Kultur- och föreningschef	Prod chef
Skadegörelse vid anläggningar, qlanplaner, utegym, idrottsplatser	12	Gymnastikredskap, arenor, byggnader ut och invändigt	Kontrollera att allt är helt och fungerar	Alla	Upprepad skadegörelse/inbrott idrottshallar och idrottsplatser. Åtgärd inbrott: översyn av passersystem + nycklar. Skadegörelse rapporteras till fastighet.	En gång/månad	Kultur- och föreningschef	Prod chef
Arbetsmiljö psykisk								

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Stress, överbelastning	8	Arbetsuppgifter, inflytande/kontroll över den egna arbetsbelastningen, uppdragets tydlighet, m.m.	Utvecklingssamtal	Alla	Rutiner för prioritering och långsiktig planering tas fram i samråd med prod.chef	1 gång/år	Kultur-och föreningschef	Prodchef
Fritidsgårdarna								
Olyckor vid resor	10	Alkolås i alla bussar , Säkerhetsbälten finns i alla bussar	Kontrollera med bussbolaget. Användning av säkerhetsbälten. Deltagarlista lämnas hemma	Alla	Inga olyckor men en ungdom som inte ville följa med hem vid ett tillfälle.	Innan varje resa. Kollar bälten under varje resa.	Fritidsgårds-chef	Prod chef
Stökigt vid stora arrangemang	8	Inbjudan till rätt åldersgrupp Kontroll vid entrén av droger Nödutgångar är säkrade	Bemanning vid entrén Antal inhyrda vakter och andra vuxna i förhållande till arrangemangets omfattning Alkoholtesta Fria nödutgångar	Alla	ok	Vid varje stort arrangemang	Fritidsgårds-chef	Prod chef
Outbildad personal	8	All personal har inte adekvat utbildning	Erbjuda vidareutbildning, kurser.	Alla	Idag har 1 personal adekvat utbildning	Kontinuerligt	Fritidsgårds-chef	Prod chef
Sjukdom och sjukskrivning	12	Svårt att ersätta personal som är sjuk	Uppföljning vid sjukdom, hitta samarbeten för större personaltäthet	Alla	ok	Kontinuerligt	Fritidsgårds-chef	Prod chef
Personal- Alla enheter								
Bisysslor	8	Inventering av bisysslor	Vid utvecklings-samtal	Alla	Ok	1 gång per år	Chef enl. delegation	Prod.chef
Arbetsmiljö	8	Riskanalys och handlingsplan	Enhetschef	Alla	OK	1 gång per år	Chef enl. delegation	Prod.chef
Rätt lön	8	Analyslista - Rätt lön till rätt person	Attest analyslista	Alla	Ok	Månatlig	Chef enl. delegation	Prod.chef
Personuppgiftslagen/GDPR	8	Förteckning enligt §39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud/GDPR	Stickprov		Ok	1 ggr per år	PuL/GDPR - ambassadör	Prod.chef
Styrning- Riktlinjer								
Delegering	8	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på kontorets organisation och befattningar	Komplett genomläsning av delegeringsordningen	100%	Ok	1 ggr per år	Nsekr	Prod.chef

Internkontrollplan uppföljning

Miljönämnden

För tidsperiod: **2018-01-01 - 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till respektive nämnd + Kommunstyrelsen 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Förkortningar:

Bedömning sannolikhet och konsekvens
Sannolikhet = sannolikhet att det inträffar
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar
5 Hög sannolikhet/allvarlig konsekvens
1 Låg sannolikhet/liten konsekvens

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	Kontroll-moment	Ansvarig	Metod	Uppföljning	Rapport till	Sanno-likhet	Konse-kvens
Miljökontoret							
M:1 Kunders missnöje med handläggningstider	Regelbunden uppföljning av handläggningstider.	Ansvarig tjänsteman	Komplett	Genomfört höst -18	PC	2	4
M:2 Kompetensförsörjning	Att årlig analys görs avseende personalläget samt att uppföljning görs av genomförda rekryteringar.	PC	Komplett	Genomfört nov-dec -18	PC	2	4
M:3 Överklaganden	Uppföljning av andelen överklagade ärenden.	Ansvarig tjänsteman	Komplett	Genomfört höst -18	PC	2	4
Ärende-/dokumenthantering							
Ä:1 Delegering*	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på produktionskontorets organisation och befattningar m.m.	Ansvarig tjänsteman	Komplett genomläsning av delegerings-ordningen	Genomfört vår -18	PC	2	4
Personal							

P:1 Bisysslor *	Att alla chefer efter genomförda utvecklingssamtal har en uppdaterad inventeringslista på medarbetarnas eventuella bisysslor.	Enhetschef	Komplett	Genomfört jan-mars	PC	2	4
P:2 Arbetsmiljö *	Att riskanalyser genomförs och att eventuella handlingsplaner upprättas.	PC	Komplett	Genomfört våren -18	PC	2	4
P:4 Rätt lön *	Att alla chefer månatligen kollar sina analyslistor - (rätt lön till rätt person).	PC	Komplett	Genomfört sept	PC	3	3
Ekonomi							
P:1 Krav *	Kravåtgärder vidtas i enlighet med policy.	Enhetschef	Stickprov	Genomfört kontinuerligt	PC	3	3
Övrigt							
Ö:2 Personuppgiftslagen (PuL)*	Att förteckning enl. §39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud.	PuL-ombud	Stickprov	Genomfört höst -18	PC	3	3
Ö:3 Uppföljning av privata utförare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun *	Enligt förfrågningsunderlag	PC	Komplett	Genomfört två ggr vår och två ggr höst	PC	2	4
Ö:4 Oegentligheter eller misskötsel i arbete *	Att "SKL:s skrift om muta och jäv" har diskuterats årligen på varje enhets APT samt information om hur man anmäler oegentligheter eller misskötsel i arbetet.	PC	Stickprov	Genomfört vår och höst	PC	3	4

Internkontrollplan uppföljning

Samhällsbyggnadsnämnden
För tidsperiod: **2018-01-01 - 2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till respektive nämnd + Kommunstyrelsen 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Förkortningar:

Bedömning sannolikhet och konsekvens
Sannolikhet = sannolikhet att det inträffar
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar
5 Hög sannolikhet/allvarlig konsekvens
1 Låg sannolikhet/liten konsekvens

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	Kontrollmoment	Ansvarig	Metod	Uppföljning	Rapport till	Sanno-likhet	Konse-kvens
Samhällsbyggnad							
S:1 Försenad bostadsproduktion	Att bostadsproduktion och detaljplaneläggning sker på ett sådant sätt att Kommunfullmäktiges mål med en årlig befolkningstillväxt på 150 invånare kan uppnås.	PC	Komplett	Genomförd månadsvis	PC	3	3
S:2 Kunders missnöje med handläggningstider	Regelbunden uppföljning av handläggningstider för bygglovhantering.	Ansvarig tjänsteman	Komplett	Genomfört månadsvis	PC	3	4
S:3 Regelverk och/eller lagstiftning följs inte	Uppföljning av andelen bygglovbeslut som fattats med avvikelse från gällande detaljplan.	PC	Komplett	Genomfört mars och okt	PC	2	4
S:4 Kompetensförsörjning	Att årlig analys görs avseende personalläget samt att uppföljning görs av genomförda rekryteringar.	PC	Komplett	Genomfört dec	PC	2	4
S:5 Överklaganden	Uppföljning av andelen överklagade bygglov och detaljplaner.	Ansvarig tjänsteman	Komplett	Genomfört dec	PC	2	4
Ekonomi							
E:1 Oförutsedda kostnadsökningar för bostadsanpassning	Regelbunden uppföljning av kostnader och kostnadsutveckling över tid.	PC	Komplett	Genomfört månadsvis	PC	3	3
E:2 Lägre intäkter än budgeterat	Uppföljning av intäktsutveckling avseende bygglov, mark och exploatering samt plan.	PC	Komplett	Genomfört månadsvis	PC	3	3
Ärende-/dokumenthantering							

Rutinnummer/rutin	Kontrollmoment	Ansvarig	Metod	Uppföljning	Rapport till	Sanno-likhet	Konse-kvens
Ä:1 Delegering*	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på produktionskontorets organisation och befattningar m.m.	Ansvarig tjänsteman	Komplett genomläsning av delegerings-ordningen	Genomfört våren -18	PC	2	4
Ä:2 Dokumenthantering*	Aktuell dokumenthanteringsplan finns och är tillgänglig och relevant.	Ansvarig tjänsteman	Komplett översyn och genomläsning av befintliga planer	Genomfört våren -18	PC	3	3
Ä:3 Styrdokument beslutade av KS och KF*	Styrdokumenten hålls aktuella och lättillgängliga.	PC	Komplett genomgång av gällande styrdokument	Genomfört dec	PC	2	4
Personal							
P:1 Bisysslor *	Att alla chefer efter genomförda utvecklingssamtal har en uppdaterad inventeringslista på medarbetarnas eventuella bisysslor.	PC, enhetschef	Komplett	Genomfört jan-mars	PC	2	4
P:2 Arbetsmiljö *	Att riskanalyser genomförs och att eventuella handlingsplaner upprättas.	PC	Komplett	Genomfört våren -18	PC	2	4
P:3 Personalkostnader *	Rimlighetsbedömning av kostnader för resp. verksamhet.	PC	Komplett	Genomfört mars, aug och dec	PC	3	3
P:4 Rätt lön *	Att alla chefer månatligen kollar sina analyslistor - (rätt lön till rätt person).	PC	Komplett	Genomfört sept	PC	3	3
Övrigt							
Ö:1 Personuppgiftslagen (PuL)*	Reglerna i personuppgiftslagen är kända och tillgängliga.	PuL-ambassadör	Stickprov	Genomfört höst -18	PC	3	3
Ö:2 Personuppgiftslagen (PuL)*	Att förteckning enl. §39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud.	PuL-ombud	Stickprov	Genomfört höst -18	PC	3	3
Ö:3 Uppföljning av privata utförare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun	Enligt förfrågningsunderlag	PC	Komplett	Genomfört två ggr vår och två ggr höst	PC	2	4

Reultat genomförd Internkontroll enligt plan

Nämnd/förvaltning: **Teknik och service**

För tidsperiod: **2018-01-01-2018-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till KFN, KS och revision 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Tekniska enheten								
Uppdraget								
Felaktig projektering	9	Störning i byggprocess.	Granskning projekt.	Runda bordsmöte ca 1 ggr/mån Uppdatering av utfall en ggr/månad	projektgenomgång ca en gång i månaden och varannan gång med SBK, Framtagen internpropcess där pågående projekt uppdateras månadsvis.	Proj.möte.	Teknisk chef	Prod chef
Dåligt akut underhåll	10	Driftfel, haverier	Uppföljning beställningar	Månadsuppföljning på ekonomi samt operativt byggmöte	nogrannare uppföljning vid byggmöten. Ekonomi uppföljning är införd sedan årskiftet. System stöd identifierat i form av underhållsystem för att säkerställa kvalitet	Delår, bokslut	Teknisk chef	Prod chef
Entreprenörsbrist	12	Ej genomf proj., best.	Nya upph., beställningar	Runda bordsmöte ca 1 ggr/mån	projektplanering skall innebära bättre ledtider i hela projektprocessen	Då, bokslut	Teknisk chef	Prod chef
Tjänstemottagare								
Åtgärder dröjer	9	Hur lång tid tar det mellan felanmälan och åtgärd	Kontroll felanmälan	Infracontrol görs årligen	Det finns statistik i Infracontroll. För fastighetsärenden räknar vi med en förbättring i samband med att vi planerar införa ett UH system. För ävriga ärenden så kommer detta att hanteras i det nya systemet Art vise som införs 2019	Bokslut	Teknisk chef	Prod chef
Stöld/skadegörelse								
Skadegörelse på fastigheter	8	Skadegörelse på våra fastigheter	Kontrollera nedlagda kostnader	Vi samordnar detta med socialkontroret och följer upp kostnaderna årligen	Fortsatt uppföljning	Bokslut	Teknisk chef	Prod chef
Upphandling								
Personal								
Sårbarhet vid semester	12	Bemanning	Samordna semester	Inför sommar och jul ledighet	Vi blir fler och har på flre områden dubbla tjänster som kan överlappa varandra, dock krävs noggrann planering	Maj	Teknisk chef	Prod chef
Arbetsmiljö fysisk								
Oanmälda besök	12	Statistik	Ta upp på APT	Tas upp på APT	Processen pågår. Ett ökat focus på arbetsmiljöunder året har lett fram till ett tydligare arbetsätt under 2019	Löpande	Teknisk chef	Prod chef
Arbetsmiljö psysisk								

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Stress	20	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt Verksamhetsdialog Medarbetarsamtal	Tas upp på APT	Processen pågår. Ett ökat focus på arbetsmiljöunder året har lett fram till ett tydligare arbetsätt under 2019. Ett årshjul som styr aktiviteterna stäms av på varje APT	Vartannat år varje APT Årligen	Teknisk chef	Prod chef
Mutor	10	Felaktig tilldelning.	Utvärdering av anbud.	Tas upp på APT	Detta har diskuterats under året, men fortsätter 2019	Vid tilldelning	Teknisk chef	Prod chef
Ekonomi								
Inte tillräckligt med monetära me	9	Underhållsbrister	Uppf. behov, brister	Arbetet pågår med att ta fram långsiktiga UH planer. Uppföljning av utfall i det korta perspektiver sker månadsvis	Målet är att ta fram 10 års planer inom tekniska för att tydliggöra behoven över tid	Då, bokslut	Teknisk chef	Prod chef
Måltid								
Uppdraget								
Kök lev för mkt mat/svinn	9	Svinnmätning	Vägning och uppföljning	2 ggr/år vår/höst	Tallrikssvinnet är lika som år 2017/2018 svinnet är 1g per/elev under hösten 2018 börjar vi mäta kökssvinn så vi även kan följa detta	1 gång/år	DriftchefKöksc hef	Prod.chef
Ej Säker mat enl. Livsmedelslagen	10	Att Egenkontroll efterföljs	Stickprov att rutiner efterföljs samt miljökontorets kontroll	1-2 ggr/år miljökontoret internkontroll 1ggr/år	Miljökontorets kontroll är genomförd på samtliga enheter med några få avikelser som är tillrättade våran egen internkontroll blev klar 20/2-19	1 gång/år	DriftchefKöksc hef	Prod.chef
Tjänstemottagare								
Missnöjda kunder	12	Kontrollera kundnöjdhet	Enkät	Hösten 2018 intern kundenkät skolmatsverige elev och lärar enkät hösten 2018	resultat finns i bokslut driftenheten	Bokslut	DriftchefKöksc hef	Prod.chef
Avtal/prismodell med intern kund saknas eller är bristande	9	Att avtal och prismodeller utvärderas	Gå igenom nuvarande avtal och förenkla prismodeller	Ej gjord	Vi behöver stöd av Ekonomi	bokslut	Driftchef/ekon om	Prod.chef
Stöld/skadegörelse								
Stöld, kassa restaurang	9	Att rutin för kontanthantering följs och att rutin för kontantinsättning uppdatera	Avstämning att rutin följs/fungerar	1/1-19 handkassa intyg inskickat	Kassarutin finns och följsupp av kökschef, handkassa intyg upprättas till årsbokslut	dec vid bokslut	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Upphandling								
Avtal saknas	9	Inventera vilka ev. avtal som saknas	Årligen check av inköp och avtal	Livs medel följs Konternuerligt upp i conpeer övriga avtal ses över under året	Matlåder saknas avtal och utensilier saknas avtal håller på att upphandla tillsammans med Telge inköp	1 gång/år	DriftchefKöksc hef	Prod.chef
Information och kommunikation								
Felaktig info, allergi	15	Egenkontrollrutiner följs	Dokumentation och uppföljning av avviklelser	Konternuerligt	dokumentation finns på tomta och HG följsupp med skola och sköterska en avvikelse under 2018 elev tog fel mat på Skärlag	Ständig uppföljning	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Arbetsmiljö Fysisk								
Hot och våld	8	Att rutin finns och efterföljs	Genomgång på APT	1 ggr/år	Gick igenom rutin för våld och hot på arbetsplatsen på Apt under våren. Rutinen sitter i kris pärm som finns i samtliga på skolorna	Varje år	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Hög ljudnivå	9	att ljudnivåer är rimliga i kök och matsalar, att dämpa ljudnivåer	bullermätning samt skyddsronder, dämpa	skyddsrond ej genomförd 2018 gjordes 18-19/2-19	Samtliga medarbetare har personligutformade hörselskydd	Vartannat år varje APT	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Tunga lyft	8	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt	skyddsrond ej genomförd 2018 gjordes 18-19/2-19	Hjälp införskaffas vid behov diskuterar konternuerligt i vardagen hjälper varandra	Vartannat år varje APT	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Olycksfall på arbetet	12	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt	skyddsrond ej genomförd 2018 gjordes 18-19/2-19	Rapporteras i sam och tas upp på varje apt	Vartannat år varje APT	Driftchef/köks chef	Prod.chef
Arbetsmiljö Psykisk								

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Stress	12	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt Verksamhetsdialog Medarbetarsamtal	löpande samtal	Psykosocial enkät gjord 2017, medarbetarsamtal och verksamhetsdialog gjord 2018	Vartannat år varje APT Årligen	Driftchef/Köks chef	Prod.chef
Fastighetsservice								
Uppdraget								
Avtal saknas med intern kund	12	Avtal skrives där saknas	Genomgång av objekt	Konternuerligt	Konteruerliga möten med interkunder avtal skrivs efter övk genomgång av samtliga avtal hösten 2018	1 gång/år	Driftchef	Prod.chef
Bristfälligt utfört arbete	8	Att rätt metoder används	Utförandekontroll	Dagligen vid behov vid större arbeten utförs den på objektet	Genomgång av arbetsmetod görs på dagligstyrning och en skriftlig arbetsbeskrivning görs av gruppchef eller arbetsledare vid behov	ständig uppföljning	Driftchef	Prod.chef
Tjänstemottagare								
Missnöjda kunder	8	Kontrollera kundnöjdhet	Enkät	Hösten 2018	Intern kundenkät görs engång om år resultat 8,3 på en 10 gradigskala	Bokslut	Driftchef	Prod.chef
åtgärd dröjer	12	Kontrollera kundnöjdhet	enkät	Hösten 2018	Intern kundenkät görs engång om år resultat 8,3 på en 10 gradigskala	bokslut	Driftchef	Prod.chef
Upphandling								
Avtal saknas	12	Inventera vilka ev. avtal som saknas	Årligen check av inköp och avtal	Vi följer konternuerligt upp	Vi följer konternuerligt upp vi handlar på Hbv/skl avtal akut jobb handlas lokalt	1 gång/år	Driftchef	Prod.chef
Avtal följs inte	10	Informera om avtal	Genomgång av inköp och avtal	Dec 2018 ändringar tas konternuerligt upp	informerades på apt dec 2018 alla inköp ska gå via gruppchef eller arbetsledare	1 gång/år	Driftchef	Prod.chef
Personal								
Hög frånvaro	12	Uppföljning vid frekvent eller långvarig sjukfrånvaro	Samtal och rehabplaner	Vid behov	Pratar suntliv på apt friskvårdsombud finns konterliga samtal och rehabplaner görs vid behov	Vid behov	Driftchef	Prod.chef
Arbetsmiljö Fysisk								
Hot och våld	8	Att rutin finns och efterföljs	Genomgång på APT	Hösten 2018	info gjort på apt augusti sept enligt årshjul av CH+kris pärm finns	Varje år	Driftchef	Prod.chef
Olycksfall på arbetsplatsen	12	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt	rapport vid tillbud	Medarbetare rapporterar kontirnuerligt i sam fysisk skyddsrond ej gjord 2018 görs feb-mars 2019 . Brandskyddsrond gjord 6/11-2018	Vartannat år varje APT	Driftchef	Prod.chef
Arbetsmiljö Psykisk								
Stress	8	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt Verksamhetsdialog Medarbetarsamtal	löpande samtal	Psykosocial enkät gjord 2017 och medarbetarsamtal gjorda 2018 och verksamhetsdialog gjord 2018	Vartannat år varje APT Årligen	Driftchef	Prod.chef
Städ								
Uppdraget								
Britfälligt utfört arbete	10	Egenkontrollprogram	Uppföljning att genomfört egenkontrollprogram	okt-nov 2018	Utfört på samtliga städobjekt 2018	1 gång/år	Driftchef/grup pchef städ	Prod.chef
Avtal saknas med intern kund	9	Avtal skrives där saknas/nya uppdrag	Genomgång av objekt	Nov-dec 2018	Genomgång av samtliga städuppdrag och skrivit nya avtal samtliga påkskrivna av kund inför 2019	1 gång/år	Driftchef/grup pchef städ	Prod.chef
Tjänstemottagare								
Missnöjda kunder	8	Kontrollera kundnöjdhet	Enkät	Hösten 2018	Intern kundenkät görs engång om år resultat 8,2 på en 10 gradigskala	Bokslut	Driftchef/grup pchef städ	Prod.chef
Personal								

Rutinnummer/rutin	Riskvärde (max 25)	Kontrollmoment (Vad?)	Metod (Hur?)	Urval	Kontrollresultat och övriga noteringar	Uppföljning (När?)	Ansvarig (Vem?)	Rapport till
Hög frånvaro	12	Uppföljning vid frekvent eller långvarig sjukfrånvaro	Samtal och rehabplaner	Vid behov	Pratar suntliv på apt friskvårdsombud finns konterliga samtal och rehabplaner görs vid behov. Kort och långtidssjufrånvaro följs upp	Vid behov	Driftchef/Grupchef städ	Prod.chef
Arbetsmiljö Fysisk								
Hot och våld	8	Att rutin finns och efterföljs	Genomgång på APT	maj-18	Gick igenom rutin för våld och hot på arbetsplatsen på Apt. Rutinen sitter i kris pärm som finns i samtliga städrum på skolorna	Varje år	Driftchef/grupchef städ	Prod.chef
Olycksfall på arbetsplatsen	8	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt	Rapport vid tillbud påminns konternuerligt på Apt	Medarbetare rapporterar konternuerligt i sam fysisk skyddsrond ej gjord 2018 gjordes 15-20 feb 2019	Vartannat år varje APT	Driftchef/grupchef städ	Prod.chef
Arbetsmiljö Psykisk								
Stress	8	Skyddsronder, Tillbud och olycks-fallsrapportering	Skyddsronder APT punkt Verksamhetsdialog Medarbetarsamtal	löpande samtal	Psykosocial enkät gjord 2017 , medarbetarsamtal samt verksamhetsdialog gjord 2018	Vartannat år varje APT Årligen	Driftchef/grupchef städ	Prod.chef
AME								
Uppdraget								
Felsorterade sopor	10	Kunder slänger sopor i fel fraktioner på ÄVC	se över bemaningen och arbetsledning	Genom bra samverkan med Trotab under 2018 nya rutiner. Arbetsledare tillsatt maj 2018	Nya rutiner Fraktionerna gås igenom innan tömmning av Arbetsledare och personal.	Dagligen	E.chef Arbetsledare	Prod.chef
Genomförandeplan LSS	9	Hög belastning i verksamheten	se över bemanningen	Enhetschef kontrollerar veckovis med personal.	Avsatt bestämda tider för genomförandet. En punkt varje veckomöte	Löpande 4ggr/år	E.chef Arbetshandledare	Prod.chef
Genomförandeplan AME	9	Hög belastning i verksamheten	se över bemaningen	Belastningen har minskat under året på externa placeringar	Avsatt bestämda tider för genomförandet. En punkt varje veckomöte	Löpande 4ggr/år	E.chef Arbetsvägledare	Prod.chef
Tömmning av fraktioner	10	Säkra rutiner mellan entreprenör och verksamhet	gemensam möten för att fastställe en säkerhetsrutin tills ny ÄVC byggs	Arbetsledare på plats from maj 2018	Följer upp säkerhetsrutiner 1ggr/mån, samt informerar direkt på plats vid behov	varje månad och vid behov under arbetet	E.chef Arbetsledare	Prod.chef
Tjänstemottagare								
Personal								
kompetensbrist	9	Höja kompetensen	rekrytera rätt och vidareutbilda personal	Nyrekryterad personal 2018	Kompetensen har höjts i verksamheten under 2018. Personalen kompletterar varandra och täcker inom fler områden	Löpande	E.chef	Prod.chef
Arbetsmiljö fysisk								
Olycksfall på extern arbetsplats	12	Se över praktikavtal	Säkerställa arbetsmiljön vid placering	Följer rutiner vid externa placeringar	Arbetsvägledare säkerställer arbetsmiljöansvaret inför placering	minst 1ggr/mån eller vid behov	E.chef Arbetsvägledare	Prod.chef
Halkolycka	15	se över rutiner för hallkbekämpning	upprätta en egen rutin	Nya rutiner 2018	Sandlådor utsatta, Broddar inköpta till personal. Rapport i SAM, punkt på APT 2018	inför vinterhalåret	E.chef All personal	Prod.chef
Hot och våld	8	Följa kris och katastrofplan	Dialog med anställda och deltagare	2018 APT	Genomgång av rutiner APT samt samtal vid behov. Rutin finns i Kris och katastrofpärm	2 ggr per år	Enhetschef	Prod.chef
Arbetsmiljö psykiskt								
Utmattning	9	Personal mår dåligt	se över friskvårds insatser. Tar upp sunt liv på APT	2018 Beslut att räkna bilar helår på ÄVC	Större tryck på ÄVC än förväntat. Beslut taget att rekrytera under våren 2019	2 ggr/år på APT	E.chef Arbetsledare	Prod.chef
Mobbing	12	Undvika mobbing på arbetsplatsen och i verksamheten	Följa upp gemensam värdegrund	Förekommer ingen mobbing	Mobbing upphört under 2017	2 ggr/år på APT Vid behov	E.chef Arbetsledare	Prod.chef
Övrigt- Alla enheter								
Bisysslor	8	Inventering av bisysslor	Vid utvecklingssamtal	All verksamhet	Inget att rapportera	1 gång per år	Chef enl. delegation	Prod.chef
Arbetsmiljö	8	Riskanalys och handlingsplan	Enhetschef	All verksamhet	genomförd	1 gång per år		Prod.chef

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Urval**	**Kontrollresultat och övriga noteringar**	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
Rätt lön	8	Analyslista - Rätt lön till rätt person	Attest analyslista		genomförd	Månatlig	Chef enl. delegation	Prod.chef
Personuppgiftslagen	8	Förteckning enligt §39 PuL är uppdaterad och anmäld till PuL-ombud(GDPR)	Stickprov	All verksamhet	genomförd	1 ggr per år	PuL-ambasadör(GDPR)	Prod.chef
Oegentligheter eller misskötsel i arbete*	12	Att personalen har kännedom om "SKL:s skrift om muta och jäv" samt information om hur man anmäler oegentligheter eller misskötsel i arbetet	Har diskuterats årligen på varje enhets APT	All verksamhet	genomförd - ska ligga i resp verksamhets APT årshjul	1 gång per år	Chef enl. delegation	Prod.chef
Kontroll av privata utförare	8	Uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun	Kontroll enligt program i det fall privata utförare finns	Generellt	Genomförd.	Löpande	Chef enl. delegation	Prod.chef
Delegering	8	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på kontorets organisation och befattningar	Komplett genomläsning av delegeringsordningen		genomförd. Uppdaterad vid nämnd.	1 ggr per år	Nsekr	Prod.chef

Vård- och omsorgskontoret
Fredrik Yllman
Produktionschef
0156-521 15
fredrik.yllman@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-02-25
Diarienummer
VON 2019/11

Redovisning av utförd internkontroll 2018

Förslag till beslut

Vård och omsorgsnämnden godkänner redovisningen av 2018 års utförda internkontroll.

Sammanfattning

Internkontroll avseende 2018 är genomförd. Vård- och omsorgsnämnden antog 2018-03-13 internkontrollplan för 2018. Redovisning av genomförd internkontroll visar på få anmärkningar.

Utifrån genomförd internkontroll 2018 och riskanalys har förvaltningen satt som mål att kontrollera att det görs en riskanalys på alla nya brukare. Medicinskt ansvarig sjuksköterska kommer att granska att dokumentationen som görs enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är skriven på ett sätt som främjar patientsäkerheten. Verksamhetsutvecklaren kommer på motsvarande sätt granska att den sociala dokumentationen är ändamålsenlig. Vidare kommer den sociala dokumentationen att följas genom att ett slumpmässigt urval av genomförandeplaner granskas i form av aktualitet och innehåll. Det kommer även att granskas att all personal genomgår utbildning kring begränsningsåtgärder samt att kvalitetsledningssystemet är aktuellt och tillgängligt.

Bakgrund

Internkontrollplanen avser åtgärder som bidrar till att utveckla och säkerställa funktion och kvalitet i kommunens samtliga verksamheter och därmed minska risken för avsiktliga eller oavsiktliga fel.
Internkontrollen syftar till att:
– Trygga kommunens tillgångar, förhindra förluster
– Säkerställa att lagar, bestämmelser och överenskommelser efterlevs
– Minimera risker, säkra system och rutiner
– Säkra att resurser används i enlighet med tagna beslut
– Säkra en rättvisande redovisning
– Skydda politiker och personal från grundlösa misstankar

Ansvarsfördelning
I 6 kap. 1 och 7 §§ kommunallagen framgår styrelsens och nämndernas ansvar för den interna kontrollen. Revisorernas uppgifter framgår av 9 kap. 7 §.
Enligt reglemente för intern kontroll framgår bl.a. följande:

Styrelsen har det övergripande ansvaret för att tillse att det finns en god intern kontroll. I detta ligger ett ansvar för att en organisation kring intern kontroll upprättas inom kommunen.

Nämnderna har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde. Den enskilda nämnden har därvid att tillse att en organisation upprättas för den interna kontrollen inom respektive verksamhetsområde, samt att regler och anvisningar antas för den interna kontrollen.

Produktionschefen eller motsvarande inom nämnds verksamhetsområde ansvarar för att konkreta regler och anvisningar utformas för att upprätthålla en god intern kontroll. Dessa regler ska antas av respektive nämnd.

Verksamhetsansvariga chefer på olika nivåer i organisationen är skyldiga att följa antagna regler och anvisningar om intern kontroll, samt att informera övriga anställda om reglernas och anvisningars innebörd. Vidare har de att verka för att de arbetsmetoder som används bidrar till en god intern kontroll.

Brister i den interna kontrollen ska rapporteras till närmaste chef.

Utförd internkontroll 2017

Internkontroll 2017 har genomförts och de mål som sattes upp (utifrån resultatet av 2016 års internkontroll) är uppfyllda. Rutiner för riskanalyser finns på alla enheter och riskanalyser och handlingsplaner görs vid behov. Granskningen visar emellertid att de är förhållandevis få till antalet och att det sannolik borde ha gjorts fler riskanalyser.

Antalet läkemedelsavvikelser har sjunkit något men ligger i princip på oförändrad nivå, 333 stycken 2017 mot 344 stycken 2016.

Antalet avvikelser gällande informationsöverföring till andra vårdgivare visar på ett lågt antal skrivna avvikelser. Kommunen har skickat sex stycken till andra vårdgivare, varav fem blivit besvarade, och en avvikelse har mottagits från andra vårdgivare. Troligtvis har det skett fler avvikelser och förnyad information behöver ges till personalen.

Rutinerna kring analyslistor, bisysslor, oegentligheter etc. följs som tänkt och cheferna följer upp punkterna.

Delegationsordningen är genomgången och ändringar utifrån ny kommunallag kommer att behöva göras.

Det finns heller inte några icke anmälda register inom förvaltningen, dock kommer ett arbete ske under 2018 då personuppgiftslagen (PuL) ersätts av Dataskyddsförordningen (GDPR).

Utförd internkontroll 2018

Internkontroll 2018 är i stort utförd och visar på få anmärkningar. Riskanalyser på nya brukare görs och där är en del att analysera risken för hot och våld, vid risker upprättas en särskild handlingsplan. Granskningen av dokumentation enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) visar att väsentlig information oftast finns men att det kan vara svårt att hitta äldre information då strukturen är bristfällig. Många vårdplaner som skickas till delegerad personal behöver också förtydligas och bättre beskriva de åtgärder som ska utföras. Granskningen av den sociala dokumentationen är inte helt klar än utan kommer att presenteras för vård- och omsorgsnämnden i maj. Uppföljningen av differensen mellan beviljad och utförd tid i hemtjänsten sker månadsvis på kontorsledningens målstyrningstavla samt presenteras för vård- och omsorgsnämnden varje sammanträde.

Alla chefer kontrollerar analyslistorna för att tillse att rätt löner betalas ut. Även bisysslor kontrolleras årligen och bedöms utifrån bisysslans art. När förändringar sker i verksamheten upprättas riskanalyser ur ett arbetsmiljöperspektiv, vid risker upprättas särskild handlingsplan. När riskanalyserna upprättas är utgångspunkten att arbetstagarorganisationer och medarbetare ska vara delaktiga. Inga icke anmälda register finns inom kontoret och rutiner för att anmäla avvikelser är framtagna utifrån dataskyddsförordningen (GDPR)

Delegeringsordningen ses över minst en gång varje år. Under 2018 har den setts över vid flera tillfällen, bl.a. har en ny funktion, verksamhetsutvecklare, lagts till. SKLs skrift om mutor och jäv tas upp årligen på arbetsplatsträffar och finns även tillgänglig på personalens kontor på vissa arbetsplatser. De privata utförarna följs upp. Alla företag som utför hemtjänst enligt lagen om valfrihet (LOV) följs normalt upp årligen, under 2018 har uppföljning av två företag inte genomförts då de upphör att vara utförare 1 mars 2019. En ny uppföljning som skett under året är av upphandlad leverantör av personlig assistans. Kravåtgärder sker enligt policy när skäl för det föreligger.

Internkontroll 2019

Utifrån genomförd internkontroll 2018 och riskanalys har förvaltningen satt som mål att kontrollera att det görs en riskanalys på alla nya brukare. Medicinskt ansvarig sjuksköterska kommer att granska att dokumentationen som görs enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är skriven på ett sätt som främjar patientsäkerheten. Verksamhetsutvecklaren kommer på motsvarande sätt granska att den sociala dokumentationen är ändamålsenlig. Vidare kommer den sociala dokumentationen att följas genom att ett slumpmässigt urval av genomförandeplaner granskas i form av aktualitet och innehåll. Det kommer även att granskas att all personal genomgår utbildning kring begränsningsåtgärder samt att kvalitetsledningssystemet är aktuellt och tillgängligt.

Fredrik Yllman
Produktionschef

8

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-52092
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/57

Internkontrollplan för Kommunstyrelsen 2019

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen fastställer internkontrollplan 2019 för Kommunstyrelsens politiska ledning, kommunkontor och överförmyndare.

Sammanfattning

Kommunkontorets projektgrupp för intern kontroll har arbetat fram KS internkontrollplan för 2019 års verksamheter och räkenskaper.

Identifierade risker bedöms och poängsätts utifrån sannolikheten att den inträffar och vilka konsekvenser som uppstår om den inträffar. Sannolikheten multiplicerat med konsekvensen ger ett riskvärde, i det fall riskvärdet uppgår till 8 eller mer tas risken med i kontrollplanen. Av riskanalysens totalt 61 identifierade risker har 31 stycken identifierats och förts in i internkontrollplanen för 2019.

Nya gemensamma kontrollpunkter har tillkommit under året avseende GDPR.

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

Bilagor

1. Riskanalys för Kommunstyrelsen 2019.
2. Internkontrollplan 2019 för Kommunstyrelsen.

Beslut till

Revision

Internkontrollplan

Nämnd/förvaltning: **Kommunstyrelsen inkl överförmyndare**

För tidsperiod: **2019-01-01 - 2019-12-31**

Kommunens Internkontrollreglemente och anvisningarna till detta, ligger till grund för denna plan.
Resultaten av kontrollerna rapporteras löpande. Rapportering ska ske skriftligt, se reglementet.
Rapportering ska göras till KFN, KS och revision 1 gång per år på genomförda kontroller och dess resultat.

Förkortningar:

KC	Kommunchef
PC	Produktionschef
EkC	Ekonomichef
PeC	Personalchef
KaC	Kanslichef
Psekr	Personalsekreterare
RA	Redovisningsansvarig
Ek	Ekonomer
Ek.ass	Ekonomiassistenter
ITC	IT-chef
SC	Servicechef
Inf	Informatör
ÖF	Överförmyndare
Öfh	Överförmyndarhandläggare

Bedömning av sannolikhet och konsekvens har gjorts i riskanalys
Konsekvens = ekonomisk, personell, förtroende om det inträffar

Låg sannolikhet/konsekvens	1
Hög sannolikhet/konsekvens	5

Sannolikhet*konsekvens ger riskvärde.
Riskvärde 8 och högre ska ingå i planen

***** Punkter som markerats med stjärna ska ingå i samtliga nämnders internkontrollplaner

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
Politisk ledning						
POL:1 Rätt arvode	12	Rätt arvode till rätt person. Kontroll mot analyslista.	Komplett	1 gång/mån	KaC	KC
Kanslienheten						
KAN:4 Delegering*	9	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på kommunkontorets organisation, befattningar, mm	Komplett genomläsning av delegeringsordningen	1 gång/år	KaC	KC
KAN:7 Stjärnkontroll	9	Verksamhetschefer genomför stjärnmarkerade kontroller dvs. de kontroller som ska genomföras i samtliga nämnder och bolag (där tillämpligt).	Komplett	1 gång/år	KaC	KC
KAN:8 Internkontroll andra nämnder och bolagen	12	Varje nämnd och bolag ska behandla utförd internkontroll samt besluta om ny internkontrollplan senast när bokslutet behandlas under våren	Komplett	1 gång/år	KaC	KC

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
KAN:9 Uppföljning av privata utförare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun *	8	Enligt förfrågningsunderlag	Komplett	1 gång/år	KaC	KC
KAN:10 Registerförteckning komplett och korrekt *	10	Genomgång minst en gång per år	Komplett	1 gång/år	KaC	KC
KAN:11 Dataskyddsombud *	10	Finns någon utsedd	Komplett	1 gång/år	KaC	KC
KAN:12 Incidentrapportering *	10	Har några incidentrapporteringar gjorts	Komplett	1 gång/år	KaC	KC
Serviceenheten						
SER:2 Nycklar till kommunhusen vid nyanställning och avslutad anställning.	8	Nycklar lämnas tillbaka när anställningen upphör.	Stickprov	1 gång/år	SC	KC

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
Personal						
PER:1 Inventerings av bisysslor*	9	Inventering av bisysslor.	Vid utvecklingssamtal	1 gång/år	KC ,PC	KC
PER:2 Arbetsmiljö *****	12	Att riskanalyser och handlingsplaner finns.	Komplett	1 gång/år	PeC	KC
PER:6 Rätt lön*	12	Att analyslista - Rätt lön till rätt person samt att avdrag görs vid frånvaro	Komplett	1 gång/mån	Enhetschef	PeC, KC
PER:7 Behörigheter att attestera lönerapporter och att anställa	9	Attestkontroll av rapporter mot reglemente. Särskild attestlista tas fram för löner	Komplett	2 gång/år	Löne-kontoret	Psekr
PER:8 Sihtskort	12	Kontroll att enbart anställda personer har SITHS-kort.	Komplett	1 gång/år	PeC	KC
PER:9 Oegentligheter eller misskötsel i arbete *	12	Att ”SKL:s skrift om muta och jäv" har diskuterats årligen på varje enhets APT samt information om hur man anmäler oegentligheter eller misskötsel i arbetet.	Stickprov APT-protokoll	1 gång/år	PeC	KC
PER:11 Säkerhetsprövning	8	Kontroll att vissa personalgrupper har säkerhetsprövats före anställning	Komplett	1 gång/år	PeC	KC
Ekonomi						
EK:2 Behörigheter kommunens internetbank	8	Att endast endast behöriga har tillgång till banken och att behörigheter avslutas hos banken.	Komplett genomgång av behöriga i internetbanken	1 gång/år	EkC	KC
EK:3 Leverantörer	8	Kontroll av leverantörsregistret. Att leverantörer har rätt uppgifter för betalning.	Stickprov	1 gång/år	EkC	KC
EK:5 Ändringar i ekonomissystem	10	Kontroll av logglistor - ändring av bankgiro, plusgiro eller kontonummer. Kontroll av nya leverantörer.	Stickprov	1 gång/år	EkC	KC
EK:10 Krav	9	Kravåtgärder vidtas i enlighet med policy.	Stickprov	En gång/år, vid behov	Chef enl. delegation	EkC
EK:12 Representation	9	Reglerna följs i kommunen.	Stickprov	En gång/år, vid behov	Chef enl. delegation	EkC
IT						
IT:1 Datoranvändning	12	Kontroll av kommungemensamma program, licenser.	Stickprov	2 ggr per år	ITC	KC, resp PC

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
IT:2 Behörigheter i AD (Active Directory - kommunens nätverk)	12	Korrekta behörigheter har givits och är dokumenterade och rutin för säkerhet införs. Avslutad personal tas bort i AD.	Komplett	3 ggr per år	ITC	KC, resp PC
IT:5 IT-säkerhet lösen på servrarna	12	Kontrollera att varje server har ett unikt lösenord.	Stickprov	2 ggr per år	ITC	KC, resp PC

Rutinnummer/rutin	**Riskvärde** (max 25)	**Kontrollmoment** (Vad?)	**Metod** (Hur?)	**Uppföljning** (När?)	**Ansvarig** (Vem?)	**Rapport till**
Överförmyndaren						
ÖF:3 Korrekt granskning	10	Aktuella granskningsrutiner finns och är tillgängliga och relevanta	Komplett	1 ggr per år	Öfh	ÖF
ÖF:4 Rätt arvoden	12	Följa SKL´s riktlinjer för arvoden exkl EKB, avstämning med utbetalda arvoden	Komplett	1 gång/mån	Öfh	ÖF
ÖF:5 Rekrytering ställföreträdare (rätt och tillräcklig)	8	Rutin för rekryteringsprocess och inventering av behov	Komplett	2 gång/år, vid behov	Öfh	ÖF
ÖF:7 Korrekt och rättsäker handläggning	10	Atuellt rutindokument finns och är tillgängligt och relevant, Överförmyndare och överförmyndarens ersättare ska ha tillgång till och tillhandahålla relevant lagstiftning.	Komplett	1 gång/år	Öfh	ÖF
ÖF:10 Delegering	9	Att delegeringsordningen är relevant	Komplett genomläsning av delegeringsordningen	1 gång/år	Öfh	ÖF
ÖF:11 Ställföreträdare får för många uppdrag	8	Kontrollera antalet pågående uppdrag vid nytt uppdrag	Komplett	Vid nytt uppdrag	Öfh	ÖF
Övrigt						
Ö:1 Personal slutar i kommunen	8	Kommunövergripande rutiner efterlevs när personal slutar.	Komplett	1 ggr per år	KK:s projektgrupp	KC

Riskanalys för Kommunstyrelsen 2019	**Kontrollmoment**	**Sannolik-het** (1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Konsekvens**(1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Riskvärde** (sannolikhet x konsekvens) Värde 8 eller högre ska med i IK-planen
Politisk ledning:				
POL:1 Rätt arvode	Rätt arvode till rätt person. Koll analyslista.	3	4	**12**
POL:2 Närvarolistor	Närvarolistor hålls tillgängliga med aktuella uppgifter.	2	1	**2**
Kanslienheten:				
KAN:1 Postöppning	Post öppnas och distribueras korrekt i enlighet med sekretessregler och fullmakter.	1	3	**3**
KAN:2 Lagkännedom	Kansliets ska ha tillgång till och tillhandahålla relevant offentligrättslig lagstiftning.	1	5	**5**
KAN:3 Verkställande av fattade beslut i Ksau, KS och KF	Att ärendet "beslutsuppföljning" genomförs minst två gånger om året.	1	4	**4**
KAN:4 Delegering*****	Att delegeringsordningen är relevant med avseende på kommunkontorets organisation och befattningar m.m.	3	3	**9**
KAN:5 Styrdokument beslutade av KS och KF	Styrdokumenten hålls aktuella och lättillgängliga.	2	3	**6**
KAN:6 Svarsfrekvens synpunkter	Kontroll att synpunkter som kommer via synpunkthanteringen besvaras inom 7 dagar.	2	2	**4**
KAN:7 Stjärnkontroll	Verksamhetschefer genomför stjärnmarkerade kontroller dvs. de kontroller som ska genomföras i samtliga nämnder och bolag (där tillämpligt).	3	3	**9**
KAN:8 Internkontroll andra nämnder och bolagen	Varje nämnd och bolag ska behandla utförd internkontroll samt besluta om ny internkontrollplan senast när bokslutet behandlas under våren	4	3	**12**
KAN:9 Uppföljning av privata utförare enligt Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare i Trosa kommun *	Enligt förfrågningsunderlag	2	4	**8**
KAN:10 Registerförteckning komplett och korrekt *	Genomgång minst en gång per år	2	5	**10**
KAN:11 Dataskyddsombud *	Finns någon utsedd	2	5	**10**
KAN:12 Incidentrapportering *	Har några incidentrapporteringar gjorts	2	5	**10**
Serviceenheten:				
SER:1 Telefoner	Aktuell telefonpolicy finns tillgänglig.	2	2	**4**
SER:2 Nycklar till kommunhusen vid nyanställning och avslutad anställning.	Nycklar lämnas tillbaka när anställningen upphör.	2	4	**8**
SER:3 Passagebrickor (uthyrningslokaler)	Passagebrickor lämnas tillbaka enligt instruktion som lämnas till hyresgästen vid uthyrningstillfället.	2	3	**6**

Riskanalys för Kommunstyrelsen 2019	**Kontrollmoment**	**Sannolik-het** (1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Konsekvens**(1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Riskvärde** (sannolikhet x konsekvens) Värde 8 eller högre ska med i IK-planen
SER:4 Leasingbilar och tankkort.	Återlämning av nycklar samt tankkort, kvitto och ifyllning av körjournal. Kommunhusens gemensamma bilar.	1	4	**4**
SER:5 Nycklar till kommunens lokaler (uthyrning)	Arbete pågår (nu) hos tekniska kontoret för att samla in nycklar och lämna ut passagebrickor.	1	4	**4**
Personal:				
PER:1 Inventering bisysslor *****	Inventering av bisysslor.	3	3	**9**
PER:2 Arbetsmiljö *****	Att Riskanalyser och handlingsplaner finns.	4	3	**12**
PER:3 Tillbud och arbetsskador	Att rapportering sker enligt fastställda rutiner.	4	1	**4**
PER:4 Rehabiliterings-utredning	Att upprättade finns och att uppföljning sker.	2	3	**6**
PER:5 Kvittokontroll	Att kvitton finns för egna utlägg som rapporteras digitalt.	3	1	**3**
PER:6 Rätt lön *****	Att analyslista - Rätt lön till rätt person samt att avdrag görs vid frånvaro	3	4	**12**
PER:7 Behörigheter att attestera lönerapporter och att anställa	Attestkontroll av rapporter mot reglemente. Särskild attestlista tas fram för löner	3	3	**9**
PER:8 Sihtskort	Kontroll att enbart anställda personer har SITHS-kort.	3	4	**12**
PER:9 Oegentligheter eller misskötsel i arbete *	Att ”SKL:s skrift om muta och jäv" har diskuterats årligen på varje enhets APT samt information om hur man anmäler oegentligheter	3	4	**12**
PER:10 Muta och jäv	Säkerställa att intranätet har fungerande funktion för att kommunens anställda anonymt ska kunna anmäla misstanke om oegentlighet	1	5	**5**
PER:11 Säkerhetsprövning	Kontroll att vissa personalgrupper har säkerhetsprövats före anställning	2	4	**8**
Ekonomi:				
EK:1 Attestrutin för skannade fakturor i DCE	Att endast personer i attestförteckningen är behöriga att attestera fakturor i DCE.	2	3	**6**
EK:2 Behörigheter kommunens internetbank	Att endast endast behöriga har tillgång till banken och att behörigheter avslutas hos banken.	2	4	**8**
EK:3 Leverantörer	Kontroll av leverantörsregistret. Att leverantörer har rätt uppgifter för betalning.	2	4	**8**
EK:4 Leverantörsbetalningar	Samtliga större fakturor kontrolleras enligt rutin. Kontroll vid utbetalning av totalbelopp.	2	3	**6**
EK:5 Ändringar i ekonomissystem	Kontroll av logglistor - ändring av bankgiro, plusgiro eller kontonummer. Kontroll av nya leverantörer.	2	5	**10**
EK:6 Bokföringsordrar och internräkningar	Att orsak till omföringen framgår samt att attest finns.	2	2	**4**
EK:7 Utbetalningsordrar	Att kvittounderlag överensstämmer med utbetalningsorder.	1	4	**4**
EK:8 Kreditering av kundfakturor	Att underlag och beslut finns.	2	3	**6**
EK:9 Moms	Momsdeklaration upprättas korrekt.	2	3	**6**

Riskanalys för Kommunstyrelsen 2019	**Kontrollmoment**	**Sannolik-het** (1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Konsekvens**(1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Riskvärde** (sannolikhet x konsekvens) Värde 8 eller högre ska med i IK-planen
EK:10 Krav	Kravåtgärder vidtas i enlighet med policy.	3	3	**9**
EK:11 Kurs & konferens	Reglerna följs i kommunen.	3	2	**6**
EK:12 Representation	Reglerna följs i kommunen.	3	3	**9**
EK:13 Resekostnader	Reglerna följs i kommunen.	3	2	**6**
IT:				
IT:1 Datoranvändning	Kontroll av kommungemensamma program, licenser.	4	3	**12**
IT:2 Behörigheter i AD (Active Directory - kommunens nätverk)	Korrekta behörigheter har givits och är dokumenterade och rutin för säkerhet införs. Avslutad personal tas bort i AD.	4	3	**12**
IT:3 Inköp av mjuk- och hårdvara	Inköp kanaliseras via IT-enheten.	2	3	**6**
IT:4 Datorer i skolorna	Kontroll att återanvända datorerna INTE innehåller några program som kräver licens och/eller har tillgång till kommunens nätverk.	1	4	**4**
IT:5 IT-säkerhet lösen på servrarna	Kontrollera att varje server har ett unikt lösenord.	3	4	**12**
IT:6 Leasingbilar och tankkort.	Återlämning av nycklar samt tankkort, kvitto och ifyllning av körjournal. It-bilarna exkl el-bilen	2	3	**6**
Överförmyndaren:				
ÖF:1 Dokumenthantering /Arkiv	Aktuell dokumenthanteringsplan finns och är tillgänglig och relevant.	1	3	**3**
ÖF:2 Sekretess/tystnadsplikt	Överförmyndarhanläggare, ÖF och ÖF`S ersättare ska känna till lagstiftning kring tystnadsplikt	1	4	**4**
ÖF:3 Korrekt granskning	Aktuella granskningsrutiner finns och är tillgängliga och relevanta	2	5	**10**
ÖF:4 Rätt arvoden	Följa SKL´s riktlinjer för arvoden exkl EKB, avstämning med utbetalda arvoden	3	4	**12**
ÖF:5 Rekrytering ställföreträdare (rätt och tillräcklig)	Rutin för rekryteringsprocess och inventering av behov	2	4	**8**
ÖF:6 Risk för hot/våld	Aktuell rutin i händelse av hot och våld	1	5	**5**
ÖF:7 Korrekt och rättsäker handläggning	Aktuellt rutindokument finns och är tillgängligt och relevant, Överförmyndare och överförmyndarens ersättare ska ha tillgång till och tillhandahålla relevant lagstiftning.	2	5	**10**
ÖF:8 Frånvaro från ÖF-handläggare	Rutindokument finns tillgängliga	1	5	**5**
ÖF:9 Rätt utbildning till ställföreträdarna	Aktuell utbildningsplan finns tillgänglig	1	3	**3**

Riskanalys för Kommunstyrelsen 2019	**Kontrollmoment**	**Sannolik-het** (1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Konsekvens**(1-5) 5=mycket hög 1=mycket låg	**Riskvärde** (sannolikhet x konsekvens) Värde 8 eller högre ska med i IK-planen
ÖF:10 Delegering	Att delegeringsordningen är relevant	3	3	**9**
ÖF:11 Ställföreträdare får för många uppdrag	Kontrollera antalet pågående uppdrag vid nytt uppdrag	2	4	**8**
Övrigt:				
Ö:1 Personal slutar i kommunen	Kommunövergripande rutiner efterlevs när personal slutar.	2	4	**8**

9

Kommunkontoret
Jonas Ivervall
Näringslivschef
0156-521 17
jonas.ivervall@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/51

Näringslivsplan för Trosa kommun 2019-2022

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar förslag till Näringslivsplan för Trosa kommun 2019-2022.

Ärendet

Kommunens nuvarande Näringslivsplan antogs 2015 och hade en tydlig inriktning på konkreta aktiviteter som vilade på ett samarbete med de lokala företagen och dess organisationer. Planen har med ett större antal delmål styrt mot det övergripande målet att skapa ett företagsklimat i toppklass nationellt.

Planen har även lett till en fortsatt god intern samordning och gemensamma målbilder mellan kommun och näringsliv. Huvudmålen har uppnåtts och en ny plan behöver ett uppdaterat innehåll för att fungera som ett dagligt verktyg i verksamheten under perioden 2019-2022.

Näringslivsenheten och dess plan är till för företagarna och för att fånga upp näringslivets behov. Näringslivsenheten är en förmedlande länk till kommunens organisation och hjälper till vid kontakt med olika myndigheter. Lokalt verkar vi tillsammans med företagen för att åstadkomma ett bra näringslivsklimat samt att göra Trosa kommun attraktiv för företagare.

Detta åstadkommer vi fortsatt genom att **bevara** det välfungerande, **utveckla** områden som har förbättringspotential samt **berätta** för omvärlden vad vi gör och erbjuder.

Planen utgår ifrån att **allt går att förbättra** och sätter fokus på att hitta former som gör att fler människor startar, driver och utvecklar företag i vår kommun vilket ger nyttoeffekter för sysselsättning, skatteintäkter samt för det lokala varu- och tjänsteutbudet.

Johan Sandlund
Kommunchef

Jonas Ivervall
Näringslivschef

Näringslivsplan för Trosa kommun 2019-2022

”Näringslivsenheten är till för företagen och för att fånga upp näringslivets behov. Näringslivsenheten är en förmedlande länk till kommunens organisation och hjälper till vid kontakter med olika myndighetsområden.
Lokalt verkar vi för att, tillsammans med företagen, åstadkomma ett bra näringslivsklimat samt göra Trosa kommun attraktiv för företagare.”

Antagen av:	Kommunstyrelsen 2019-xx-xx § x, dnr KS 2019/51
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Plan

Innehållsförteckning

Näringslivsarbetet i Trosa kommun 2
Grunder och värderingar 2
Underlag 4
Strategin 4
Uppdraget 5
Målen 5
Uppföljningen 5
Aktivitetslista 6
Möten 6
Information 6
Mätningar/utveckling/egna undersökningar 6
Övrigt 6

Näringslivsarbetet i Trosa kommun

Grunder och värderingar

Trosa kommun har idag ett näringsliv som erbjuder ett rikt utbud och god service till medborgare, besökare och företag. Det finns idag ca 1 800 registrerade företag i kommunen. Dessa utgör **en viktig bas för försörjning, tillväxt och skatteintäkter**. Ett tiotal företag har fler än 30 anställda men merparten är få- och enmansbolag. Besöksnäring och handel står för den största delen av kommunens näringsliv, framförallt ur sysselsättningssynpunkt. Därefter kommer byggsektorn och konsultbranschen. Antalet nystartade företag har varit relativt konstant under senare år och ligger i topp i länet. Kommunen har **låg arbetslöshet** vilket är i grunden är mycket bra men kan innebära vissa svårigheter för företagen att hitta rätt kompetens vid rekrytering.

Kommunen betraktas som attraktiv för företagande och etableringar med ett utmärkt läge nära Sveriges största tillväxtmotor – Stockholmsområdet. Under de senaste åren har vi tagit fram större **markområden för framtida etableringar** för att stärka vårt erbjudande. Vi välkomnar också sedan många år **privata utförare av offentlig verksamhet**.

Kommunen har genom sina medborgare, företagare och anställda goda ambassadörer som hjälper till att tala gott om vår kommun. Detta är **vårt viktigaste marknadsföringsredskap** och skapar bra förutsättningar för ett fortsatt gott näringslivsklimat.

”En kommun ska vara bra på att vara kommun” är ett begrepp som är beskrivande även för hur vi ser på vårt näringslivsarbete. I detta ligger en förståelse och respekt för att företagarna i vår kommun är de som är bäst på att veta hur man driver företag och vilka krav man kan ställa och vilka önskemål man kan ha på kommunen för att det ska fungera så bra som möjligt. Målet är att företagsklimatet i kommunen ska vara bland Sveriges bästa.

Vår inställning är att **det ska vara enkelt** att vara företagare vilket innebär att vi ska vara tillgängliga, snabba, effektiva och lyhörda i vår dialog med företagen. Vi pratar hellre med varandra än om varandra och med en rak och tydlig kommunikation skapar vi en ömsesidig respekt som leder till framåtriktade aktiviteter.

Vi fokuserar hellre på några få viktiga saker, som vi enats med näringslivet om, och **ser till att dessa blir gjorda** än lägger vår tid på övergripande processer och projekt utan tydliga mål och syften. Våra beslut ska vara tydliga och lätta att förstå, alltid med god rättssäkerhet. Att ta till oss av konstruktiv kritik och förbättringsförslag är en del av arbetet att utvärdera hur vi gör saker. Vi vill ständigt förbättra oss.

Näringslivet samarbetar med kommunen på många olika sätt kring vårt **gemensamma förbättringsarbete**. Som exempel på detta kan nämnas workshops med Svenskt näringsliv, After work-träffar tillsammans med Företagarna, Framtidsveckan i skolorna samt Företagarfrukostarna där 70-100 företagare träffar varandra och kommunens representanter.

Vi ska använda den **lilla kommunens fördelar** såsom hög servicegrad, enkel samordning och korta beslutsvägar. Internt arbetar vi aktivt över avdelningsgränserna och i olika grupperingar träffas vi som har med företag att göra för att diskutera aktuella utmaningar och frågeställningar. Samtidigt informerar vi varandra om förändringar som påverkar ett eller flera företag, t ex ny lagstiftning eller ombyggnationer av gator eller torg, information som näringslivsenheten sedan kan föra vidare till berörda företagare. I arbetet ska digitaliseringsmöjligheter beaktas.

Det ska vara enkelt och attraktivt att starta och driva företag i vår kommun!

Underlag

Näringslivsplanen för Trosa kommun syftar till att fastställa kommunens arbetssätt och insatser för att främja utveckling och tillväxt av näringslivet. Näringslivsarbetet bedrivs utifrån fastställda mål och i dialog med näringslivet. Planen styr inte över andra politiska eller strategiska dokument utan ska genomföras i samverkan med befintliga strategier och planer för att skapa enhetlighet. Denna plan ska gälla under perioden 2019-2022.

Kommunens näringslivsarbete styrs primärt genom följande underlag:

Styrande underlag

- Fastlagd kurs för Trosa kommun
- Aktuell årsbudget
- Kommunfullmäktiges och Kommunstyrelsens näringslivsmål
- Trosa kommuns översiktsplan

Vägledande underlag

- Svenskt Näringslivs undersökning gällande lokalt företagsklimat
- Sveriges Kommuner och Landstings Öppna Jämförelser Företagsklimat[1]
- SCB's medborgarundersökning
- Plan för arbetet skola/näringsliv
- Servicemätning av kontakter via telefon och e-post
- Trosa kommuns miljöledningssystem

Strategin

- Näringslivsarbetet ska bygga på förtroende, enkelhet, effektivitet och service med företagarnas bästa i fokus.
- Vi ska ge möjlighet till och vara lyhörda för företagande i olika faser (etablerade företag, företag i expansion och nya företag) genom en tät dialog med kommunens olika verksamheter.
- Vi ska medverka till att skapa långsiktighet och tydlighet i planeringen av hela kommunens tillväxt så att företagare tryggt kan planera för sig och sitt företags framtid och utveckling.
- Vi ska hjälpa till att skapa mötesplatser för dialog med och mellan företagare och näringslivsorganisationer.
- Vi ska ha kunskap, befogenheter och vara en respekterad och trovärdig samtalspartner både externt och internt.
- Vi ska utveckla, använda och erbjuda digitala verktyg till företagen.

[1] Denna nationella undersökning inkluderar resultaten av SKL's Insikts-undersökning, Stockholm Business Alliance's (SBA) Nöjd-Kund-Index-undersökning samt Business Region Göteborgs (BRG) Nöjd-Kund-Index-undersökning

Uppdraget

Näringslivsenhetens uppdrag ska fungera som kommunens resurs i frågor kopplade till näringslivets utveckling och myndighetsutövning samt arbeta för att utveckla och marknadsföra Trosa kommun som en attraktiv kommun för företagande.

Målen

Kommunen ska årligen uppnå följande mål:

- Topp 20-placering i Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet
- Vara bland de 10 % bästa i SKL's Öppna Jämförelser Företagsklimat
- Ta fram en med företagen överenskommen 5-punktsplan

Näringslivsenhetens delmål beskrivs i den bifogade aktivitetslistan

Uppföljningen

- Uppsatta mål ska följas upp årligen av näringslivsenheten i samverkan med kommunledningen
- Två gånger per år, i samband med kommunens bokslut (delår respektive helår), redovisas resultaten för Kommunstyrelsen
- Uppföljningen ska även redovisas på vår webbplats
- Aktuell status inom respektive område redovisas löpande för näringslivets representanter

Aktivitetslista

Möten

- Företagsbesök
    - Minst 10 st/år med Kommunstyrelsens ordförande och Kommunchef
    - Enstaka företagsbesök utanför kommunen för omvärldsbevakning
    - Ca 10 st övriga företagsbesök årligen
- Frukostmöten 3 ggr/år
- Möten med företagarrepresentanter i direkt anslutning till frukostmötena
- Branschmöten 2 ggr/år, gärna i samverkan med företagarorganisationer
- Affärskvinnans nätverk 7-8 ggr/år
- Starta Eget-utbildningar 1-2 ggr/år
- Delta på Företagarnas styrelsemöten när anledning finns
- 2-4 interna, korta (30 min) enhetsöverskridande möten med tydlig att-göra-lista. Förläggs primärt efter enkäter/rankingar eller inför KS-avstämningar
- Medverka i relevanta regionala och nationella möten
- Medverka till genomförandet av Framtidsveckan för åk 8 årligen
- Vara öppna och generösa då företag vill samverka i olika projekt
- Medverka, när behov finns, på besöksnäringsföretagens möten

Information

- Regelbunden aktivitet på webb och i relevanta sociala medier (serviceplats, e-tjänster, nyheter, inbjudningar, intervjuer med företagare mm)
- Elektroniskt nyhetsbrev 7-10 ggr/år
- Annonsera vid speciella behov
- Lyfta fram lokala ambassadörer
- Medverkan i På-gång-annonser och i Trosaguiden

Mätningar/utveckling/egna undersökningar

- Planera och exponera etableringsbar mark
- Delaktighet i upphandlingar genom att föra in en näringslivsaspekt och inspireras av andras arbete och se möjligheter med nya upphandlingsformer
- Beakta möjligheterna med Tillväxt & Tillsyns-modellen
- Kontinuerligt se över möjligheten att öka andelen entreprenader

Övrigt

- Vara aktiva i planeringen av mark för företagsetableringar
- Lyfta fram möjligheterna med Ostlänken
- Tydliggöra näringslivets roll och behov i Översiktsplan 2019
- Vara aktiva kring nyföretagande och arbetsmarknad
- Vara aktiva i nätverk och med relevanta undersökningar
- Bevaka möjligheter kring EU-projekt med koppling till näringslivsutveckling
- Medverka till utnämning av Årets företagare (Företagarna) och Årets Nyföretagare (Nyföretagarcentrum Östra Sörmland)
- Arbeta för god samsyn internt såväl som externt
- Säkerställa en god dialog och tydlig återkoppling både internt och externt

10

Samhällsbyggnadskontoret
Mats Gustafsson
Samhällsbyggnadschef
0156-520 27
mats.gustafsson@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-06
Diarienummer
KS 2019/44

Svar på revisionsrapport – Granskning av exploateringsprocessen

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner samhällsbyggnadskontorets skrivelse 2019-03-27 som svar på revisionsrapporten.

Ärendet

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Trosa kommun har EY granskat om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll på mark som inte ägs av kommunen. Fokus i granskningen har varit innehåll, samt hanteringen av, exploateringsavtal. Inom ramen för projektet har tre exploateringsavtal granskats.

Resultatet från denna granskning har sammanställts i en rapport som överlämnats till Kommunstyrelsen för yttrande. Yttrandet ska vara revisionen till handa senast den 11 april 2019.

Övergripande innehåll i rapporten
Den sammanfattande bedömningen är att arbetet med exploateringsavtal i huvudsak fungerar väl och att exploateringsavtalen med tillhörande underlag är tydliga i det avseende att det är enkelt att utläsa hur ansvaret fördelas mellan exploatören och kommunen. Däremot anser man att processen inte i tillräcklig utsträckning omfattas av styrning och intern kontroll. Granskningen har identifierat följande områden för utveckling:

- För att säkerställa kommunens intressen bör kommunstyrelsen överväga att i riktlinjerna för exploateringsavtal och/eller i exploateringsavtalen lyfta in tydliga skrivningar om viten, skrivningar som möjliggör för kommunen att vid avtalsbrott häva avtal och vidta andra åtgärder, samt skrivningar om att kommunen även ska godkänna överlåtelse av bolag

- Säkerställ att tillräcklig uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen sker, samt att uppföljningen dokumenteras.

- Säkerställ att tillräcklig kontroll/prövning görs av exploatör innan

exploateringsavtal ingås, samt att kontrollen dokumenteras.

- Tillse att hanteringen av allmänna anläggningar sker på ett rättssäkert och stringent sätt i samtliga exploateringsprojekt. Vidta särskild försiktighet rörande hanteringen av allmänna anläggningar i samband med exploateringsprojekt, för att inte riskera att beslut fattas och arbete genomförs som står i strid med lagen om offentlig upphandling.

Kommunstyrelsens synpunkter och förslag på åtgärder

Det är mycket glädjande att EY gör den samlade bedömningen att exploateringsverksamheten i Trosa kommun huvudsakligen har en fungerande process. Det är också positivt att rapporten på ett bra sätt sammanfattar hur den förhållandevis komplexa exploateringsprocessen ser ut.

Gällande de brister som EY har noterat bemöts de punktvis nedan.

Viten, avtalsbrott och möjlighet att häva exploateringsavtal
I samtliga exploateringsprojekt som inkluderar allmänna anläggningar kräver alltid Trosa kommun banksäkerhet eller motsvarande. Detta innebär ett mycket starkt ekonomiskt skydd och påtryckningsmöjlighet att få exploatören att utföra de åtaganden som föreskrivits i exploateringsavtalet.

Många gånger är det privata markägare som också är exploatör dä detaljplan tas fram och där kan/ska kommunen inte häva exploateringsavtal.

Uppföljning av innehållet i exploateringsavtal

Uppföljningen av exploateringsavtal sker normalt genom att tekniska kontoret granskar framtagna projekteringshandlingar, följer upp, och slutbesiktigar de allmänna anläggningarna som exploatör ska utföra enligt exploateringsavtalet. Detta dokumenteras redan idag i protokoll, men som ett utvecklingsförslag skulle detta också kunna redovisas för tekniska nämnden/kommunstyrelsen.

Många andra åtgärder enligt exploateringsavtalen är ren verkställighetsåtgärd såsom, intagande av bankgaranti, ansökan om lantmäteriförrättning, avyttring av mark, fakturering av exploateringsersättning och gatukostnad, gestaltning som prövas vid bygglovet,

Kontroll/prövning av exploatör
Vid privata exploateringar är det alltid markägaren som är exploatör. Vid markanvisningstävlingar krävs alltid referenser där exploatör redovisar referensobjekt. Kontroll av exploatör sker vid utvärderingen av inkomna anbud vid markanvisningstävlingen. Riktade markanvisningar sker till kända etablerade exploatörer. Alla skall alltid lämna bankgaranti för exploateringarnas genomförande.

Hanteringen av allmänna anläggningar
Hanteringen av allmänna anläggningar avvägs alltid på ett rättsäkert sätt i varje exploatering och sker i linje med gällande lagstiftning. Däremot är det inte troligt att genomförandet av de allmänna anläggningarna kommer att hanteras på exakt samma sätt i varje exploateringsprojekt. Exploateringens storlek och läge, andelen allmänna anläggningar, projektets komplexitet och eventuell koppling till andra privata eller kommunala byggprojekt gör att alla projekt är olika och har olika förutsättningar. Det är rimligt att detta även återspeglas i genomförandet av de allmänna anläggningarna. Så länge detta sker på ett sätt som följer gällande lagstiftning menar kommunstyrelsen att det är full möjligt och rent av lämpligt att hantera den delen av processen på olika sätt i projekt av varierande karaktär.

Johan Sandlund
Kommunchef

Mats Gustafsson
Samhällsbyggnadschef

Bilagor

1. Revisionsskrivelse – Granskning av exploateringsprocessen, 2019-02-04.
2. Revisionsrapport – Granskning av exploateringsprocessen, februari 2019.

Trosa kommun
Revisorerna

Revisionsskrivelse 2019-02-04

Till
Kommunstyrelsen

Granskning av exploateringsprocessen

EY har på uppdrag av kommunens revisorer granskat om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll vad gäller byggnation på mark som inte ägs av kommunen. Fokus i granskningen har varit innehåll i, samt hanteringen av, exploateringsavtal.

Riktlinjer för exploateringsavtal finns i kommunens bostadsförsörjningsprogram som antogs av fullmäktige i juni 2016. Dessa anger vad ett exploateringsavtal ska innehålla.

Den övergripande bedömningen är att exploateringsavtal och tillhörande underlag är tydliga i det avseende att det är möjligt att enkelt utläsa hur ansvaret fördelas mellan exploatören och kommunen. Däremot konstateras att det inte sker någon direkt uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen. Vidare konstaterar granskningen att det i avtalen saknas tydliga skrivningar om när kommunen kan vidta åtgärder gentemot exploatören, till exempel när tidplanen inte hålls, samt om hur eventuell överlåtelse av bolag ska hanteras. Det är otydligt hur genomförandet av allmänna anläggningar ska gå till, om genomförandet ska upphandlas eller om exploatören ansvarar för genomförandet och på vilket sätt det ska göras.

Den sammanfattande bedömningen är att arbetet med exploateringsavtal i huvudsak fungerar väl men att det inte till fullo omfattas av en tillräcklig intern styrning och kontroll. Granskningen har identifierat några områden för utveckling. Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnas följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- För att säkerställa kommunens intressen bör kommunstyrelsen överväga att i riktlinjerna för exploateringsavtal och/eller i exploateringsavtalen lyfta in tydliga skrivningar om viten, skrivningar som möjliggör för kommunen att vid avtalsbrott häva avtal eller vidta andra åtgärder, samt skrivningar om att kommunen även ska godkänna överlåtelse av bolag.

- Säkerställ att tillräcklig uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen sker, samt att uppföljningen dokumenteras.

- Säkerställ att tillräcklig kontroll/prövning görs av exploatör innan exploateringsavtal ingås, samt att kontrollen dokumenteras.

- Tillse att hanteringen av allmänna anläggningar sker på ett rättssäkert och stringent sätt i samtliga exploateringsprojekt. Vidta särskild försiktighet rörande hanteringen av allmänna anläggningar i samband med exploateringsprojekt, för att inte riskera att beslut fattas och arbete genomförs som står i strid med lagen om offentlig upphandling.

Rapporten överlämnas härmed till kommunstyrelsen. Svar till revisionen önskas senast den 11/4 2019.

För kommunens revisorer

Siw Jansson
Ordförande

Rolf Hugert
Vice ordförande

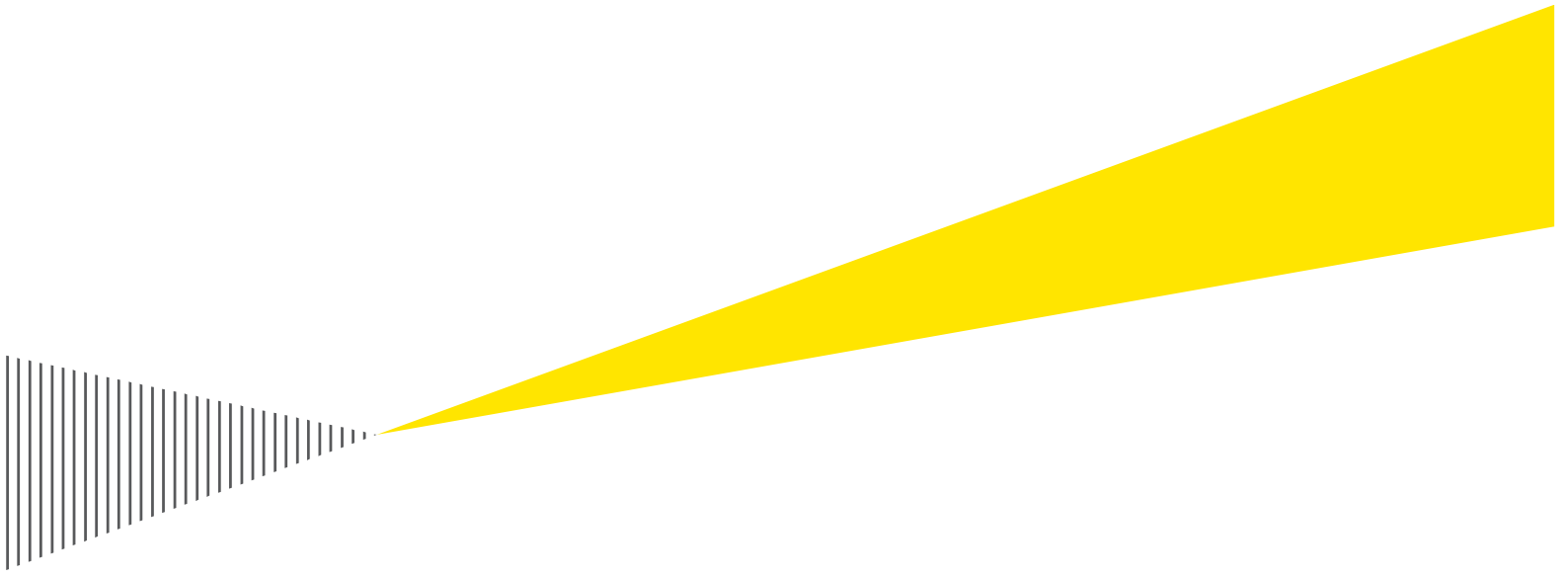
För kännedom: Fullmäktiges presidium

Revisionsrapport 2018

Genomförd på uppdrag av revisorerna
Februari 2019

Trosa kommun

Granskning av exploateringsprocessen

Building a better working world

Innehåll

1. Sammanfattning och rekommendationer 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3

2.2. Syfte och revisionsfrågor 3

2.3. Genomförande 4

2.4. Revisionskriterier 4

3. Granskning av avtal och tillhörande underlag 8

3.1. Tydlighet och kravställning i avtal 8

3.2. Överlåtelse 10

3.3. Riskanalyser 11

3.4. Exploateringsavtal och LOU 12

4. Svar på revisionsfrågor 14

4.1. Avslutande bedömning 15

Bilaga 1: Källförteckning 17

1. Sammanfattning och rekommendationer

EY har på uppdrag av kommunens revisorer granskat om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll vad gäller byggnation på mark som inte ägs av kommunen. Fokus i granskningen har varit innehåll i, samt hanteringen av, exploateringsavtal. Inom ramen för granskningen har tre exploateringsavtal granskats.

Enligt plan- och bygglagen ska, om kommunen avser ingå exploateringsavtal, riktlinjer som anger utgångspunkter och mål för dessa antas av fullmäktige. Riktlinjer för exploateringsavtal finns i kommunens bostadsförsörjningsprogram som antogs av fullmäktige i juni 2016. Dessa anger vad ett exploateringsavtal ska innehålla. Vår bedömning är att granskade exploateringsavtal i huvudsak innehåller vad som anges i riktlinjerna.

Vår övergripande bedömning är att exploateringsavtal och tillhörande underlag är tydliga i det avseende att det är möjligt att enkelt utläsa hur ansvaret fördelas mellan exploatören och kommunen. Det är i allt väsentligt tydligt vilka krav som ställs på exploatören. Däremot konstateras att det inte sker någon direkt uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen förutom vad gäller genomförandet av allmänna anläggningar, samt att innehållet i avtalen stäms av vid byggmöten under pågående exploatering.

Vidare kan vi konstatera att det i avtalen saknas tydliga skrivningar om när kommunen kan vidta åtgärder, till exempel när tidplanen inte hålls eller då avsteg görs från överenskommelser rörande gestaltning eller åverkan på naturvärden. Det saknas även tydliga skrivningar om hur eventuell överlåtelse av bolag ska hanteras. Det är otydligt hur genomförandet av allmänna anläggningar ska gå till, om genomförandet ska upphandlas eller om exploatören ansvarar för genomförandet och på vilket sätt det ska göras.

Vår sammanfattande bedömning utifrån granskningens syfte är att arbetet med exploateringsavtal i huvudsak fungerar väl men att det inte till fullo omfattas av en tillräcklig intern styrning och kontroll. Granskningen har identifierat några områden för utveckling.

Utifrån vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- För att säkerställa kommunens intressen bör kommunstyrelsen överväga att i riktlinjerna för exploateringsavtal och/eller i exploateringsavtalen lyfta in tydliga skrivningar om viten, skrivningar som möjliggör för kommunen att vid avtalsbrott häva avtal eller vidta andra åtgärder, samt skrivningar om att kommunen även ska godkänna överlåtelse av bolag.

- Säkerställ att tillräcklig uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen sker, samt att uppföljningen dokumenteras.

- Säkerställ att tillräcklig kontroll/prövning görs av exploatör innan exploateringsavtal ingås, samt att kontrollen dokumenteras.

- Tillse att hanteringen av allmänna anläggningar sker på ett rättssäkert och stringent sätt i samtliga exploateringsprojekt. Vidta särskild försiktighet rörande hanteringen av allmänna anläggningar i samband med exploateringsprojekt, för att inte riskera att beslut fattas och arbete genomförs som står i strid med lagen om offentlig upphandling.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Trosa kommun växer. I ”Mål och Budget för 2018” anges att en tillväxt med ca 1,5% per år är eftersträvansvärd. Samtliga huvudorter i kommunen förväntas växa. Bland annat i Vagnhärad har arbete inletts med att utveckla hela centrummiljön. I ett nästa steg anges att Vagnhärad har stor potential för nya bostadsområden. Under mandatperioden 2019–2022 är målsättningen att kommunens bostadsbolag ska bygga ca 60 nya hyreslägenheter. Satsningar ska även göras för byggnation av bostäder i Västerljung.

Tillväxt ställer stora krav på en väl fungerande exploateringsprocess i kommunen. Exploateringsprocessen innefattar en stor del väsentliga och komplexa frågor som behöver hanteras och utvärderas för att säkerställa en ändamålsenlig och effektiv process. Effektivitet och spårbarhet är centralt för att kommunen ska kunna ha kontroll över utvecklingen vad avser bland annat kostnader, tidplaner och regelefterlevnad.

Vid exploatering av mark som inte ägs av kommunen upprättas exploateringsavtal mellan kommunen och byggherre eller fastighetsägare som reglerar förutsättningarna och ansvarsfördelningen för kostnader och genomförande av detaljplanen, samt eventuella villkor för marköverlåtelse mellan exploatören och kommunen. Hur allmänna anläggningar ska hanteras i anslutning till exploateringsområdet kan också beskrivas i exploateringsavtalet. Vid exploatering av mark som ägs av kommunen upprättas markanvisningsavtal.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att bedöma om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll vad gäller byggnation på mark som inte ägs av kommunen där exploateringsavtal upprättas. Fokus är granskning av innehåll i samt hanteringen av exploateringsavtal.

För att uppnå granskningens syfte besvaras följande revisionsfrågor:

- Är exploateringsavtal inklusive underlag skrivna på ett sätt så att det enkelt går att följa upp att ställda krav genomförs?
  - Sker en dokumenterad uppföljning?
  - Hur sker rapportering till ansvarig nämnd?
- Finns i avtal tydligt angivet vilka åtgärder kommunen kan vidta om entreprenör inte genomför arbete enligt avtal?
- Regleras om och under vilka förutsättningar motparten kan överlåta bolag/åtaganden enligt avtal?
- Görs riskanalyser som en del i beslutsunderlagen för exploateringar?
- Finns krav som kan vara i strid med LOU (förtäckt upphandling)?

Granskningen avser kommunstyrelsen.

2.3. Genomförande

Granskningen har genomförts genom granskning av tre tecknade exploateringsavtal samt granskning av beslutsunderlag. Samtliga granskade dokument listas i källförteckningen. Intervjuer har genomförts med samhällsbyggnadschef samt chef för samhällsbyggnadsförvaltningens enhet för mark och exploatering.

De intervjuade har beretts möjlighet att faktagranska samt komma med synpunkter på rapportutkastet. Detta för att säkerställa att revisionsrapporten bygger på korrekta fakta och uttalanden.

2.4. Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut.

I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- Kommunfullmäktiges riktlinjer för exploateringsavtal

För granskningen relevanta delar av revisionskriterierna beskrivs nedan.

2.4.1. Plan- och bygglagen (2010:900)

Vad exploateringsavtal får innehålla regleras i plan- och bygglagen, 6 kap. 39–42 §.

Lagstiftningen stipulerar att om kommunen avser att ingå exploateringsavtal ska kommunen anta riktlinjer som anger utgångspunkter och mål för sådana avtal. Riktlinjerna ska ange grundläggande principer för

- fördelning av kostnader och intäkter för genomförandet av detaljplaner,
- medfinansieringsersättning, om kommunen avser att avtala om sådan ersättning, och
- andra förhållanden som har betydelse för bedömningen av konsekvenserna av att ingå exploateringsavtal

Lagstiftningen fastslår att ett exploateringsavtal får avse åtagande för en byggherre eller en fastighetsägare att vidta eller finansiera åtgärder för anläggningar av gator, vägar och andra allmänna platser och av anläggningar för vattenförsörjning och avlopp samt andra åtgärder. Åtgärderna ska vara nödvändiga för att detaljplanen ska kunna genomföras. De åtgärder som ingår i byggherrens eller fastighetsägarens åtagande ska stå i rimligt förhållande till dennes nytta av planen.

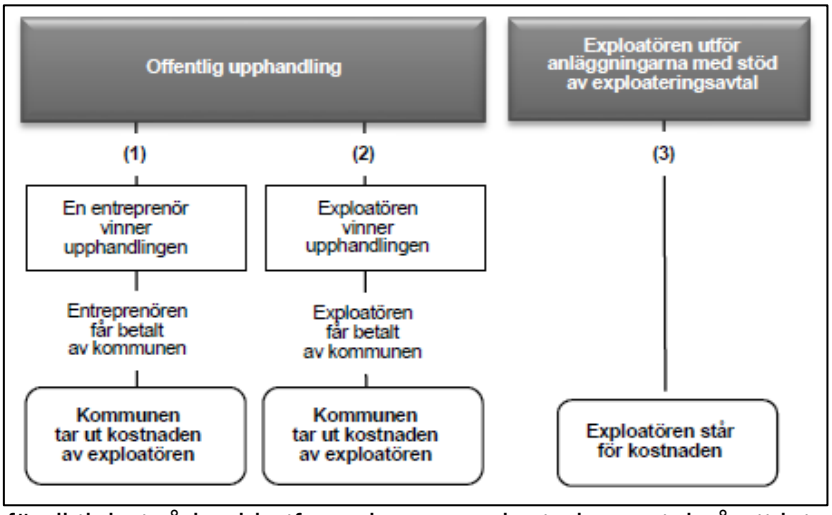
Angående medfinansieringsersättning får ett exploateringsavtal omfatta detta under förutsättning att den väg eller järnväg som kommunen bidrar till medför att den fastighet eller de fastigheter som omfattas av detaljplanen kan antas öka i värde.

2.4.2. Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)

Tidigare praxis har varit att arbeten som avser uppförande av allmänna anläggningar bör upphandlas i konkurrens då värdet på dessa arbeten överstiger angivna tröskelvärden. Detta bör göras för att inte riskera att agera i strid mot lagen om offentlig upphandling. Rättsläget har dock under ganska lång tid ansetts vara oklart.

En statlig utredning (SOU 2015:109) har i betänkande kommit fram till slutsatsen att LOU inte förhindrar att kommunen utan föregående upphandling, i ett exploateringsavtal, ger exploatören i uppdrag att utföra de allmänna anläggningarna. Utredningen lämnar dock rekommendationen att det bör utarbetas förtydligande vägledningar beträffande LOU:s tillämpning i olika situationer där exploateringsavtal används.

Detta betyder att när kommunen är huvudman för allmänna anläggningar i en detaljplan, får kommunen besluta att exploatören ska betala kostnaderna för att anlägga de allmänna anläggningarna. Detta betyder att exploatören är skyldig att svara för de kostnader som uppstår för allmänna anläggningar. För kommunen och byggherren saknas det ekonomisk betydelse om LOU tillämpas eller inte, eftersom exploatören ska stå för kostnaderna oavsett vilket tillvägagångssätt som används. Utredningen illustrerar detta med bilden nedan:

Trots detta bör försiktighet råda vid utformning av exploateringsavtal så att inte avsteg från LOU görs, då rättsläget fortsatt anses vara oklart. Under 2017 utredde Boverket på uppdrag av regeringen frågan vidare, som en del i en översyn av plan- och bygglagen. Av Boverkets redovisning framgår i korthet att det råder delade meningar om LOU ska tillämpas vid utbyggnad av allmänna anläggningar i vissa situationer samt att de motstridiga tolkningarna innebär att kommunerna har svårt att avgöra hur de ska agera för att handla rätt. Boverket föreslår inga ändringar av bestämmelsen i 6 kap. 40 § plan- och bygglagen men framhåller att det krävs ytterligare vägledning gällande LOU och hur offentliga upphandlingar ska hanteras vid olika former av anläggningsarbeten och bebyggelseexploateringar. I redovisningen föreslår Boverket att Upphandlingsmyndigheten tar fram en sådan vägledning.

Upphandlingsmyndigheten arbetar med att utforma ett stöd för att tydliggöra när upphandlingsplikt råder vid olika former av anläggnings- och byggarbeten vid exploatering. Stödet syftar till att underlätta för den upphandlande myndigheten att bedöma om det behövs upphandling eller inte. Enligt preliminära uppgifter kommer ett upphandlingsstöd lanseras i

februari 2019. Stödet kommer innefatta allmänna anläggningar och samhällsfastigheter vid exploatering.

2.4.3. Organisation

Av *Reglemente för kommunstyrelsen och nämnder i Trosa kommun*, senast reviderat i september 2017, framgår att kommunstyrelsen ansvarar för mark- och exploateringsärenden. Vidare anges att samhällsbyggnadsnämnden ansvarar för att anta, ändra eller upphäva detaljplaner och områdesbestämmelser med enkelt planförfarande[1].

I *§5* anges att kommunfullmäktige beslutar att avtal som beslutas av kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige undertecknas av kommunstyrelsens ordförande eller, vid dennes frånvaro, andre vice ordförande. Vidare anges i samma paragraf att kommunfullmäktige ska besluta att i övrigt undertecknas avtal inom kommunstyrelsens verksamhetsområde av den eller de som kommunstyrelsen bestämmer.

I *Delegeringsordning för kommunstyrelsen*, senast reviderad i maj 2018, anges att undertecknande av avtal är delegerat till produktionschef[2], om inte styrelsen beslutat om annan delegat i ärendet[3]. Beslut om tilläggsavtal till ingångna exploateringsavtal är delegerat till produktionschef och vidaredelegerat till mark- och exploateringschef.

Mark- och exploateringsfrågorna är på tjänstemannanivå placerade vid samhällsbyggnadskontoret. Till följd av att det är en liten organisation ansvarar mark- och exploateringschefen för framtagandet av samtliga exploateringsavtal. Detta görs i nära samarbete med ansvarig byggherre/exploatör. Förutom mark- och exploateringschefen deltar kontorschefen för samhällsbyggnadskontoret samt planchefen i arbetet med att ta fram exploateringsavtal. Arbetet sker parallellt med framtagandet av ett förslag till detaljplan, vilket normalt görs av upphandlad konsult på uppdrag av planenheten.

Löpande avstämningar och samarbete sker så gott som dagligen mellan samhällsbyggnadskontoret och tekniska kontoret då tekniska kontoret ansvarar för den del av exploateringar som rör allmänna anläggningar. Enligt uppgift är det inga problem med löpande avstämningar då samtliga ansvariga tjänstepersoner som är involverade i processen såväl organisatoriskt som fysiskt sitter nära varandra i samma kontorslokaler. Organisationens småskalighet upplevs i sammanhanget som en styrka som också bidrar till att alla vet ungefär vad alla gör.

---

[1] Enkelt planförfarande används om detaljplanen överensstämmer med översiktsplanen, inte är av principiellt intresse samt om den bedöms sakna intresse för allmänheten. I dessa fall behövs sällan ett exploateringsavtal.

[2] I delegationsordningen anges att kommunchef är produktionschef i förhållande till kommunkontoret. I detta fall är alltså undertecknande av avtal delegerat till kommunchef.

[3] Av delegationsordningen framgår inte att kommunstyrelsen beslutat om annan delegat.

2.4.4. Kommunens styrdokument för exploateringsavtal

Kommunens bostadsförsörjningsprogram antogs av kommunfullmäktige 15 juni 2016. Programmet anger kommunens mål för bostadsbyggandet och utgör det primära styrdokumentet vid planering och byggande av bostäder. Bostadsförsörjningsprogrammet innehåller också riktlinjer för markanvisning och exploateringsavtal.

Riktlinjerna anger att kommunen tecknar exploateringsavtal vid överlåtande av kommunal mark samt när bostäder byggs på privatägd mark. Vid överlåtande av kommunal mark tecknas även ett köpeavtal med utsedd byggherre. Riktlinjerna anger att exploateringsavtalet normalt tas fram i samband med detaljplaneläggning och godkänns av kommunstyrelsen samtidigt som detaljplanen antas.

Riktlinjerna anger vad som ska regleras i ett exploateringsavtal. Avtalet ska reglera åtaganden, avgränsningar och ansvarsfördelning för:

- Utbyggnad av exempelvis gata, VA, fiber
- Dagvattenhantering
- Marköverföringar, fastighetsbildningsfrågor
- Köpeskilling för mark- och exploaterings- samt gatukostnader
- Utbyggnadstakt och gestaltningsfrågor
- Påföljdsklausuler och ekonomisk garanti/säkerhet för avtalets fullföljande

Som säkerhet för exploatörens åtaganden i enlighet med exploateringsavtalet ska enligt riktlinjerna exploatören ställa moderbolagsborgen, bankgaranti eller annan av kommunen godtagbar säkerhet. Dokumentationen lämnas till kommunen innan kommunstyrelsen behandlar exploateringsavtalet.

Enligt kommunens beskrivning av exploateringsprocessen ska exploateringsavtalen tas fram samordnat med att nya detaljplaner tas fram. Detaljplanen och exploateringsavtalet för det detaljplanelagda området ska antas samtidigt av kommunstyrelsen. Innan exploateringsavtalet behandlas av kommunstyrelsen ska exploatören ha lämnat in bankgaranti till kommunen. Om detta inte har gjorts antar inte kommunstyrelsen avtalet. När detaljplanen vunnit laga kraft är rutinen att upphandling av de allmänna anläggningarna som ska genomföras startar, när detta är tillämpligt[4]. Efter att de allmänna anläggningarna godkänts vid besiktning tas anläggningarna över av kommunen.

2.4.4.1 Mallar för exploateringsavtal

Kommunen har inga ”rena” mallar för exploateringsavtal att utgå från vid framtagande av nytt exploateringsavtal. Mark- och exploateringschef uppger dock att som mall nyttjas tidigare framtagna exploateringsavtal som anpassas efter rådande omständigheter. Alla exploateringsavtal bygger på samma stomme och har med tiden utvecklats och kompletterats. Sveriges kommuner och landsting har också under hösten 2018 tagit fram stödmaterial, *Introduktion till underlag för exploateringsavtal* samt *Underlag för exploateringsavtal.* Underlaget består bland annat av en mall för upprättande av

[4] Vilket i normalfallet är när exploatering sker på kommunal mark.

exploateringsavtal. Enligt uppgift kan detta material i valda delar fungera som stöd vid framtagande av exploateringsavtal.

3. Granskning av avtal och tillhörande underlag

Inom ramen för granskningen har tre exploateringsavtal granskats med tillhörande bilagor samt handlingar som föregått framtagandet av exploateringsavtal och exploatering. De tre granskade avtalen är:

- Överåda 3:1 (Torpa Äng) (bland annat uppförande av 50 stycken radhus och villor.)
- Överåda 3:55 (Exploatering av mark för byggande av 25 nya bostäder, villatomter.)
- Trosa 11:1 (Trosaporten) (exploatering av mark för byggande av ca 80 hyresbostäder.)

Granskningen har gjorts med avstamp i de för granskningen relevanta revisionsfrågorna.

3.1. Tydlighet och kravställning i avtal

De tre granskade avtalen innehåller inga särskilda avsnitt där det tydligt anges vilka särskilda krav som ställs på exploatören. Inte heller är avtalen formulerade med rubriker där krav framgår. Ställda krav återfinns löpande genom hela avtalet, samt i tillhörande handlingar såsom detaljplanen.

I riktlinjerna för exploateringsavtal regleras att exploateringsavtalet ska innehålla *”påföljdsklausuler gentemot exploatören om avtalet inte följs”.* Det finns dock inga ytterligare skrivningar i riktlinjerna hur viten ska hanteras. Vid intervjuer anges att skrivningar om viten om inte exploateringen påbörjas senast vid ett överenskommet datum kan förekomma i avtalen. Denna skrivning lyfts dock inte alltid in i avtalen.

I riktlinjerna anges också att exploatören ska ställa moderbolagsborgen eller bankgaranti som säkerhet för sina åtaganden i enlighet med exploateringsavtalet. Detta regleras i två av de tre avtalen. Det avtal där det inte görs är ett avtal med det kommunala bostadsbolaget Trobo där det inte bedöms vara nödvändigt.

Överåda 3:1 (Torpa äng)

Avtalet reglerar villkoren mellan kommunen och exploatören avseende exploatering av fastigheten Överåda 3:1 i Trosa.

Av avtalet framgår exploatörens och kommunens respektive åtaganden. Avtalet innebär mindre markreglering där kommunen tar över mindre markområden för allmänna anläggningar och i övrigt att exploatören genomför alla exploateringsåtaganden inom exploateringsområdet.

Det framgår tydligt i avtalet vilka kostnader exploatören står för samt vilka undantag som gäller med eventuell procentuell reduktion. Exploatören ska bland annat erlägga en exploateringsersättning senast månadsskiftet efter att detaljplanen godkänts samt stå för delar av kostnaderna för nytt vänstersvängfält på väg 218. Det finns i avtalet skrivningar om säkerhet i form av bankgaranti. Det anges vidare på vilket sätt kommunen äger rätt att använda säkerheten om avsteg från avtalet görs av exploatören.

Av avtalet framgår att kommunstyrelsen senast den 30 december 2014 ska godkänna avtalet för att det ska vara giltigt. Av kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll den 24 september 2014 framgår att avtalet godkändes samt att kommunstyrelsen uppdrar åt mark- och exploateringschef att underteckna avtalet. Avtalet har undertecknats den 30 september 2014.

Överåda 3:55

Syftet med avtalet är att reglera villkoren mellan kommunen och exploatören för genomförande av exploatering av del av fastigheten Överåda 3:55 i Trosa.

Av avtalet framgår exploatörens och kommunens respektive åtaganden. Bland annat anges att exploatören utan kostnad överlåter all mark för allmän gata, natur och E-områden[5] till kommunen.

Det anges tydligt i avtalet att exploatören svarar för alla på grund av exploateringen uppkommande kostnader kring fastighetsbildning. Vidare anges exempelvis att exploatören ska bekosta 16 procent av kostnaderna för nytt vänstersvängfält och ny busshållplats vid väg 218 enligt Trafikverkets och Trosa kommuns anvisningar. Exploatören ska även ombesörja och bekosta särskild dagvattenutredning som skall godkännas av Trosa kommuns tekniska kontor.

Det framgår vidare av avtalet att exploatören garanterar att bebyggelsen inom detaljplanen kommer att utformas i enlighet med de gestaltningskrav som finns i detaljplanen. Det saknas skrivningar om vilka åtgärder kommunen kan vidta om detta inte sker. Kontroll av gestaltningskraven görs i samband med bygglovsansökan.

Avtalet anger också vilka kostnader exploatören står för samt vilka undantag som gäller. Exploatören ska bland annat erlägga exploateringsersättning till kommunen senast vid månadsskiftet efter att detaljplanen godkänts. Det finns i avtalet skrivningar om säkerhet i form av bankgaranti. Det tydliggörs också på vilka sätt kommunen har rätt att utnyttja säkerheten.

Av avtalet framgår att kommunstyrelsen senast den 30 december 2018 ska godkänna avtalet för att det ska vara giltigt. Av kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll den 26 september 2018 framgår att avtalet godkändes samt att kommunstyrelsen uppdrar åt mark- och exploateringschef att underteckna avtalet. Avtalet är undertecknat den 1 oktober 2018.

Trosa 11:1

Avtalet reglerar villkoren mellan kommunen och exploatören rörande exploatering av fastigheten Trosa 11:1.

Av avtalet framgår exploatörens och kommunens respektive åtaganden. Exploatören ombesörjer och bekostar bland annat anläggande av 4 nya parkeringsplatser inom

[5] E-områden är områden för tekniska anläggningar såsom VA-anläggningar.

exploateringsområdet (enligt särskilt avtal) som skall tillföras som kompensation för bortfallande parkeringsplatser.

Exploatören ska enligt avtalet ombesörja och bekosta en geoteknisk undersökning av exploateringsområdet. Vidare ansvarar exploatören också för undersökning, provtagning och ev. saneringsåtgärder avseende förorenad mark inom exploateringsområdet i samråd med kommunens miljökontor.

All gestaltning av ny bebyggelse och gator ska ske enligt detaljplanen. Sedan anläggningarna färdigställts skall de av exploatören anmälas för slutbesiktning. Exploatören kallar till slutbesiktning. Garantitiden ska vara två år räknat från dag för slutbesiktning. Under garantitiden framträdda fel och brister ska åtgärdas av exploatören utan dröjsmål. Om detta inte sker har kommunen rätt att låta utföra erforderliga arbeten på exploatörens bekostnad.

I avtalet regleras att exploatören ska arbeta för att byggnationen påbörjas snarast från att avtalet godkänts av kommunstyrelsen.

Det framgår tydligt i avtalet vilka kostnader bolaget står för. Exploatören ska bland annat erlägga en exploateringsersättning till kommunen senast månadsskiftet efter att kommunstyrelsen godkänt avtalet.

Av avtalet framgår att Trosa kommun senast den 30 juni 2018 ska godkänna avtalet för att det ska vara giltigt. Av kommunstyrelsens sammanträdesprotokoll den 30 maj 2018 framgår att avtalet godkändes. Häri anges också att kommunstyrelsen ger mark- och exploateringschefen i uppdrag att underteckna avtalet, vilket också gjorts av densamme den 8 juni 2018.

3.1.1. Uppföljning av avtal

Det tas inte fram några särskilda mallar för uppföljning utifrån respektive avtal. Innan exploateringen sätter igång genomförs flertalet projekteringsmöten, då exploateringen planeras. Vid dessa möten säkerställs att samtliga involverade, såväl exploatör, entreprenör som kommunen är införstådda i samtliga detaljer rörande exploateringen.

I övrigt är det framför allt utförandet av de allmänna anläggningarna som följs upp. Tekniska kontoret har tagit fram en skrivning rörande nivån av kvalitet för genomförandet av allmänna anläggningar. Skrivningen lyfts in i exploateringsavtalen. En upphandlad extern kontrollant ansvarar för att genomförandet av de allmänna anläggningarna görs på rätt sätt. Den externa kontrollanten genomför enligt uppgift så gott som dagligen kontroller av genomförandet av de allmänna anläggningarna vid pågående exploateringsprojekt.

Rapportering av pågående exploateringsprojekt sker till kommunstyrelsen vid delårsbokslut, årsbokslut samt i samband med budgetberedning. Rapportering till samhällsbyggnadsnämnden av pågående projekt sker som en informationspunkt vid nämndens sammanträden.

3.2. Överlåtelse

I *Riktlinjer för markanvisning och exploateringsavtal* finns inga skrivningar om hur överlåtelse av avtal/bolag kan eller ska regleras i exploateringsavtalet.

Det händer att fastigheter som omfattas av exploateringsavtal överlåts till nya ägare som inte är part i exploateringsavtalet. Kommunen kan inte motsätta sig eller uppställa villkor för en sådan överlåtelse. För att försäkra sig om att nya fastighetsägare också följer avtalet kan kommunen lyfta in en skrivning i avtalet om att vid överlåtelse av fastighet som omfattas av avtalet överlåta samtliga rättigheter och skyldigheter kopplade till den eller de fastigheter som överlåts enligt avtalet på den nya ägaren.

Enligt intervjupersonerna händer det att avtal överlåts. Det finns några exploateringsobjekt från 2007–2008 som försenats av finanskrisen men som är aktiva nu. Dessa avtal har i några fall överlåtits på andra bolag.

Överåda 3:1 (Torpa äng)

I avtalet framgår tydliga krav på skriftligt medgivande från kommunen i fråga om överlåtelse av avtalet. Avtalet får inte utan kommunens skriftliga medgivande överlåtas på annan. Detta skall gälla även vid överlåtelse i flera led.

Vid överlåtelse av avtal är exploatören skyldig att tillse att ny exploatör beaktar åtaganden enligt skrivningar i avtalet.

Det finns inte några skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras.

Överåda 3:55

I likhet med avtal för Överåda 3:1 framgår tydliga krav på skriftligt medgivande från kommunen i fråga om överlåtelse. Avtalet får inte utan kommunens skriftliga medgivande överlåtas på annan. Detta skall gälla även vid överlåtelse i flera led.

Vid överlåtelse är exploatören skyldig att förbinda nya exploatören att beakta åtagande enligt skrivningarna i avtalet.

Det finns inte några skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras.

Trosa 11:1

I avtalet regleras att avtalet inte utan skriftligt medgivande från kommunen får överlåtas på annan. Det finns inte några detaljerade krav eller skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras, då exploatören är kommunens bostadsbolag.

3.3. Riskanalyser

I kommunens beskrivning av samhällsplanerings- och detaljplaneprocessen anges att den tänkta bebyggelsen och markanvändningen prövas genom bedömning av lämpligheten utifrån plan- och bygglagen. I samband med detaljplanering ska det genomföras utredningar av olika slag. Det kan röra sig om utredningar av dagvatten, buller, trafikmätningar, markföroreningar, skyddsavstånd samt geotekniska utredningar. Detta är i huvudsak utredningar och analyser som görs av den geografiska platsen där exploateringen ska genomföras. Normalt gäller att exploatören tillser att relevanta utredningar görs. I somliga fall lyfts krav på dessa utredningar in i exploateringsavtalen samt att det där tydligt anges att exploatören även står för kostnaderna för dessa utredningar. Utredningar och analyser utgör bilagor till detaljplanen tillsammans med exploateringsavtalet.

I *Översiktsplan 2015* framgår att det inom risk-/skyddsområden särskilt skall genomföras en riskanalys för att utgöra underlag vid bedömning av lämpligheten vid etablering eller exploatering. I anslutning till arbetet med att ta fram detaljplaner genomförs behovsbedömningar. Inom ramen för behovsbedömning görs en riskanalys för att undersöka om det finns risk för betydande miljöpåverkan i samband med genomförandet av detaljplanen. Behovsbedömningen ska godkännas av länsstyrelsen. Om risk för betydande miljöpåverkan föreligger ska det alltid genomföras en strategisk miljöbedömning. Inom ramen för den ska en miljökonsekvensbeskrivning upprättas där miljöpåverkan identifieras, beskrivs och bedöms.

Det görs normalt ingen granskning eller prövning av exploatörens kreditvärdighet innan exploateringsavtal ingås. Enligt uppgift är det normalt väl kända exploatörer som är aktiva i kommunen. Det händer dock att referenser tas in från andra kommuner som arbetat med exploatören i fråga för att säkerställa exploatörens seriositet och möjlighet att fullfölja uppdraget.

Överåda 3:1 (Torpa äng)

Avtalet innehåller inget avsnitt som rör riskvärdering och riskanalys. Detaljplan innehåller skrivningar om att den behovsbedömning som gjorts konstaterar att en miljökonsekvensbeskrivning behöver göras till följd av att genomförandet av planen bedöms kunna förorsaka betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivningen syftar i huvudsak till att utreda ett framtida reningsverks påverkan på bostäderna inom planområdet. Utöver detta innehåller också underlaget skrivningar om att en geoteknisk undersökning har genomförts.

Överåda 3:55

Avtalet innehåller inget särskilt avsnitt som rör riskvärdering och riskanalys. I avtalet anges att exploatören ska genomföra en dagvattenutredning dimensionerad för 100-års regn. Utredningen ska bekostas av exploatören. Det framgår att kommunen har genomfört en gatukostnadsutredning. Utredningarna ska bekostas av exploatören. Utredningarna ligger som del av förslaget till detaljplan.

Trosa 11:1

Avtalet innehåller inget särskilt avsnitt som rör riskvärdering och riskanalys. I avtalet anges dock att innan exploatören inleder arbete ska särskild detaljerad geoteknisk undersökning samt dagvattenutredning göras. I förslaget till detaljplan anges också att det har gjorts en behovsbedömning för miljökonsekvensbeskrivning i vilken det fastslås att genomförandet inte bedöms innebära risker för människors hälsa. Därtill har en kompletterande miljöteknisk markundersökning genomförts på fastigheten.

3.4. Exploateringsavtal och LOU

Vad gäller ansvaret för allmänna platser och allmänna anläggningar saknas skrivningar i riktlinjerna för markanvisning och exploateringsavtal som anger hur detta ska hanteras inom ramen för exploateringsavtal. Som konstateras i kapitel 2.4.2. har praxis tidigare varit att arbeten som avser uppförande av gemensamma anläggningar bör upphandlas i konkurrens då värdet på dessa arbeten överstiger angivna tröskelvärden. SOU 2015:109 har dock kommit fram till slutsatsen att LOU inte förhindrar att kommunen utan föregående

upphandling, i ett exploateringsavtal, ger exploatören i uppdrag att utföra de allmänna platserna.

Överåda 3:1 (Torpa äng)

Av avtalet framgår att exploatören ska utföra och bekosta projektering av gator, gatubelysning, VA–anläggning samt dagvattenledningar enligt detaljplanen. Anläggningarna ska utföras ”i takt med bebyggelsen av tomtmarken”. Projekteringshandlingarna för de allmänna anläggningarna ska, innan utförande, godkännas av Trosa kommun. Vid färdigställande ska exploatören anmäla slutbesiktning och utan kostnad överlåta anläggningarna till kommunen. Garantitiden för de avtalade arbetenas kontraktsenliga beskaffenhet ska vara två år räknat från dag för slutbesiktning. Under garantitiden framträdda fel och brister ska åtgärdas av exploatören utan dröjsmål. Om exploatören inte gör detta har kommunen rätt att låta utföra erforderliga arbeten på exploatörens bekostnad.

Överåda 3:55

I likhet med avtalet för Överåda 3:1 anges att exploatören ska utföra och bekosta projektering av gator, gatubelysning, VA–anläggning samt dagvattenledningar enligt detaljplanen. Anläggningarna ska utföras ”i takt med bebyggelsen av tomtmarken”. Projekteringshandlingarna för de allmänna anläggningarna ska, innan utförande, godkännas av Trosa kommun. Vid färdigställning ska exploatören anmäla slutbesiktning och utan kostnad överlåta anläggningarna till kommunen. Garantitiden för de avtalade arbetenas kontraktsenliga beskaffenhet ska vara två år räknat från dag för slutbesiktning. Under garantitiden framträdda fel och brister ska åtgärdas av exploatören utan dröjsmål. Om exploatören inte gör detta har kommunen rätt att låta utföra erforderliga arbeten på exploatörens bekostnad.

Trosa 11:1

Exploatören skall på egen bekostnad inom exploateringsområdet utföra och bekosta projektering och fullständigt anläggande av erforderliga gator samt gång– och cykelvägar med plantering av träd, vägbelysning, VSD-ledningar[6], park och naturområden enligt detaljplanen och kommunens anvisningar. Exploatören ombesörjer och bekostar all avledning av dagvatten så att detta sker utan olägenhet för exploateringsområdets intilliggande fastigheter.

Dagvattenutredningen bekostas av exploatören. Gatubelysning för gata och gång- och cykelvägar bekostas av exploatören och utförs enligt kommunens anvisningar.

[6] Vatten-, spill- och dagvattenledningar.

4. Svar på revisionsfrågor

I avsnittet nedan ges kortfattade svar på granskningens revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Svar
Är exploateringsavtal inklusive underlag skrivna på ett sätt så att det enkelt går att följa upp att ställda krav genomförs? - **Sker en dokumenterad uppföljning?** - **Hur sker rapportering till ansvarig nämnd?**	Ja. Det är tydligt angivet hur ansvaret fördelas mellan exploatör och kommunen. Det är i allt väsentligt tydligt vilka krav som ställs på exploatören. Det genomförs ingen direkt uppföljning av innehållet i exploateringsavtalet förutom vad gäller genomförandet av allmänna anläggningar där löpande kontroller genomförs och där särskild besiktning genomförs innan anläggningarna överlämnas till kommunen. I övrigt följs exploateringsprojektet vid återkommande byggmöten där avstämningar görs att innehållet i exploateringsavtalet följs. Rapportering av pågående exploateringsprojekt sker till kommunstyrelsen vid delårsbokslut, årsbokslut samt i samband med budgetberedning. Rapportering till samhällsbyggnadsnämnden sker löpande.
Finns i avtal tydligt angivet vilka åtgärder kommunen kan vidta om entreprenör inte genomför arbete enligt avtal?	Delvis. I två av de tre granskade avtalen framgår att kommunen har rätt att utnyttja säkerheten i de fall då genomförandet inte har skett enligt avtal. Det saknas skrivning i det avtal som ingåtts med kommunens eget bostadsbolag. Vidare saknas skrivningar om när kommunen har rätt att vidta åtgärder, till exempel när tidplanen inte hålls eller då avsteg görs rörande gestaltning eller åverkan på naturvärden. Det finns inga skrivningar om eventuella vitesföreläggande.
Regleras om och under vilka förutsättningar motparten kan överlåta bolag/åtaganden enligt avtal?	Delvis. I avtalen regleras att överlåtande inte får ske utan skriftligt medgivande från kommunen. Vid ett medgivande överförs exploatörens kvarstående avtalade förpliktelser.

	Det finns inga några skrivningar om överlåtelse av bolag och hur detta ska hanteras.
Görs riskanalyser som en del i beslutsunderlagen för exploateringar?	Ja. I samband med detaljplanering ska det genomföras utredningar av olika slag. Utredningarna ligger tillsammans med exploateringsavtalet som bilagor till detaljplanen. I viss utsträckning anges i exploateringsavtalen att särskilda utredningar ska genomföras och bekostas av exploatören. Kommunen gör dock inga kontroller av exploatörens kreditvärdighet eller lämplighet i övrigt innan avtalet ingås.
Finns krav som kan vara i strid med LOU (förtäckt upphandling)?	Ja. I kommunens beskrivning av exploateringsprocessen anges att upphandling ska göras av genomförandet av allmänna anläggningar när det är tillämpligt, vilket uppges vara när exploatering sker på kommunalt ägd mark. I granskade avtal anges att exploatören ansvarar för genomförandet av de allmänna anläggningarna för att efter godkänd besiktning överlämna dem till kommunen. Huruvida detta står i strid mot LOU är svårt att uttala sig om, då rättsläget fortsatt bedöms vara oklart.

4.1. Avslutande bedömning

Syftet med granskningen har varit att bedöma om exploateringsprocessen omfattas av en tillräcklig styrning och intern kontroll inom ramen för vad som regleras i exploateringsavtal. Vår övergripande bedömning är att exploateringsavtal och tillhörande underlag är tydliga i det avseende att det är möjligt att enkelt utläsa hur ansvaret fördelas mellan exploatören och kommunen. Det är i allt väsentligt tydligt vilka krav som ställs på exploatören. Däremot konstateras att det inte sker någon dokumenterad uppföljning av innehållet i exploateringsavtalen förutom vad gäller genomförandet av allmänna anläggningar, samt att innehållet i avtalen stäms av vid byggmöten under pågående exploatering. SKL understryker i *Introduktion till underlag för exploateringsavtal* vikten av att exploateringsavtalet följs upp i sin helhet och att det för detta finns tydliga rutiner.

Vidare kan vi konstatera att det i avtalen saknas tydliga skrivningar om när kommunen kan vidta åtgärder, till exempel när tidplanen inte hålls eller då avsteg görs från överenskommelser rörande gestaltning eller åverkan på naturvärden. Vidare saknas tydliga skrivningar om hur eventuell överlåtelse av bolag ska hanteras.

Vi bedömer det också vara något otydligt hur genomförandet av allmänna anläggningar ska gå till, om genomförandet ska upphandlas eller om exploatören ansvarar för genomförandet och på vilket sätt det ska göras.

Trosa den 4 februari 2019

Anders More

EY

Madeleine Gustafsson

EY

Bilaga 1: **Källförteckning**

Intervjuade funktioner:

- Samhällsbyggnadschef, samhällsbyggnadskontoret
- Mark- och exploateringschef, samhällsbyggnadskontoret

Dokument:

- Plan- och bygglagen (2010:900)
- Lagen om offentlig upphandling (2016:1145)
- *Upphandling och exploateringsavtal: LOU:s tillämpning på 6 kap. 40* § PBL. Rapport 2017:27, Boverket.
- *LOU och exploateringsavtal.* Upphandlingsmyndigheten. Tillgänglig på https://www.upphandlingsmyndigheten.se/aktuellt/lou-och-exploateringsavtal/ hämtad 2019-01-09
- Delegationsordning för kommunstyrelsen, reviderad av kommunstyrelsen 9 maj 2018, § 66,
- Delegationsordning för samhällsbyggnadsnämnden, reviderad av samhällsbyggnadsnämnden 8 maj 2018, § 39.
- Bostadsförsörjningsprogram 2016-2020 – med riktlinjer för markanvisning och exploateringsavtal, antagen av kommunfullmäktige 15 juni 2016, § 48
- Översiktsplan 2015, antagen av kommunfullmäktige 2 december 2015
- Reglemente för kommunstyrelsen och nämnder i Trosa kommun, reviderat av kommunfullmäktige 20 september 2017, § 70
- Avtal, Överåda 3:55, godkänt av kommunstyrelsen 26 september 2018, § 103, KS 2018/132.
- Planbeskrivning till Detaljplan för Överåda 3:55 m.fl, södra delen av Åda fritidshusområden i Trosa, Trosa kommun
- Avgränsad dagvattenutredning Överåda 3:55 m.fl.
- Avtal, Överåda 3:1, godkänt av kommunstyrelsen 24 september 2018, § 112, KS 2014/142.
- Planbeskrivning till Detaljplan för Västra Hökeberga, Trosa kommun
- Avtal, Trosa 11:1, godkänt av kommunstyrelsen 30 maj 2018, § 79, KS 2018/99.
- Planbeskrivning till Detaljplan för del av Trosa 11:1 och del av Teologen 2, Trosa kommun
- Kompletterande miljöteknisk markundersökning på fastigheterna Trosa 11:1 och Teologen 2, Trosa kommun
- Introduktion till underlag för exploateringsavtal, SKL november 2018
- Underlag för exploateringsavtal, SKL november 2018
- Undersökning av behovet att upprätta en strategisk miljöbedömning, mall, 2018-08-07

11

Samhällsbyggnadskontoret
Björn Wieslander
Mark- och exploateringschef
0156-520 30
bjorn.wieslander@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/52

Yttrande över samrådshandling avseende ledningsflytt av Vattenfalls luftledning i Trosa

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande rörande samrådshandling för ledningsflytt av Vattenfalls luftledning i Trosa.

Ärendet

Kommunstyrelsen har tidigare 2018-05-30, § 81 beslutat att godkänna förslag till avtal om projektering för flytt och markförläggning av Vattenfalls luftledningar i Trosa.

Vattenfall har nu genom konsult (Sweco) tagit fram en samrådshandling avseende undersökningssamråd inför ansökan om nätkoncession för markförläggning av Vattenfalls luftledningar idag belägna väster om allmänna vägen 218 i Trosa.

Samhällsbyggnadskontoret har tagit fram förslag till yttrande.

Mats Gustafsson
Samhällsbyggnadschef

Björn Wieslander
Mark- och exploateringschef

Bilagor

1. Förslag till yttrande över samrådshandling, 2019-03-27.
2. Samrådshandling ledningsflytt av ledningar ÄL274 och ÄL276, 2019-03-18.

Samhällsbyggnadskontoret
Björn Wieslander
Mark- och exploateringschef
0156-520 30
bjorn.wieslander@trosa.se

Yttrande
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/52

Yttrande samrådshandling avseende ledningsflytt Vattenfalls luftledningar i Trosa

Vattenfall har genom särskild konsult Sweco låtit ta fram en samrådshandling inför undersökningssamråd i ovanstående ärende.

Aktuellt markområde kan efter det att befintliga luftledningar flyttas och markförläggs bli föremål för detaljplaneläggning för verksamheter.

Raseringen av befintlig luftledning med kabelförläggning i ny sträckning innebär stor samhällsnytta i och med att stora ytor frigörs för tätortsutveckling. Sträckningsförslaget innebär också en kortare ledningssträckning och att mindre yta beröres av de nya ledningarna.

Samrådshandlingen innehåller 3 förslag till sträckning.

Alternativ A: I detta alternativ förläggs det nya kabelstråket i anslutning till planerade nya infartsvägen, Infart Västra Trosa. Kabelstråket får inte ligga inom vägreservatet vilket gör att detta alternativ tar mycket plats.

Alternativ B: Här förläggs kabelstråket i anslutning till befintlig skogsbacke Rådmansbackarna samt vidare direkt väster om väg 218:s nya sträckning.

Alternativ B2: Detta alternativ följer alternativ B men på väg 218:s östra sida.

Samhällsbyggnadskontoret förordar alternativ B2 eftersom detta alternativ påverkar kommande detaljplaneläggning för ny verksamhetsmark på ett minimalt sätt. Dessutom är detta alternativ oberoende av processen kring Infart V. Trosa.

Mats Gustafsson
Samhällsbyggnadschef

Björn Wieslander
Mark- och exploateringschef

VATTENFALL

Datum:
2019-03-18

Kontakt: Erik Sundqvist
E-post: erik.sundqvist@sweco.se
Postadress Sweco Energy
Att: Erik Sundqvist
Box 214
701 44 Örebro

Telefon: 072 - 4505046

Inbjudan till undersökningssamråd enligt miljöbalken 6 kap 23–25 §§ med anledning av ombyggnation av befintliga 40 kV kraftledningar ÄL274 och ÄL276 mellan kopplingspunkt Stora Hunga och Vattenfall Eldistributions transformatorstation ÄT2761 i Trosa kommun, Södermanlands län

Vattenfall Eldistribution AB (Sökanden) planerar att bygga om befintliga 40 kV kraftledningar mellan kopplingspunkt Stora Hunga och transformatorstation ÄT2761 i Trosa. Ombyggnationen behöver utföras för att ge plats för Trosa kommuns exploateringsplaner i området. Syftet med ledningarna är att upprätthålla elförsörjningen av bland annat Trosa tätort. Befintliga ledningar är byggda som luftledningar, vid ombyggnation föreslås ledningarna byggas om som luftledning kombinerat med markkabel i ny sträckning alternativt som markkabel i sin helhet. Sökanden avser ansöka om ändring av tillstånden för ledningarna (nätkoncession för linje) för planerade ombyggnationer.

Vattenfall Eldistribution AB inbjuder härmed till undersökningssamråd för myndigheter, fastighetsägare, markägare och enskilda som kan antas bli berörda av verksamheten. Detta samrådsbrev kompletteras med ett samrådsunderlag med mer detaljerad information om planerade åtgärder. Samrådsunderlaget finns att hämta på Vattenfall Eldistributions hemsida: https://www.vattenfalleldistribution.se/vart-arbete/samrad/ Det går även att få samrådsunderlaget skickat per post till sig, kontakta i så fall ansvarig kontaktperson enligt ovan nämnda kontaktvägar.

Information och synpunkter som inkommer under samrådet är en viktig grund för det fortsatta arbetet med upprättandet av den miljökonsekvensbeskrivning (MKB), som kommer att biläggas koncessionsansökan till Energimarknadsinspektionen som är prövande myndighet i denna typ av ärende.

Viktig information

För att nå ut till berörda parter ber vi berörda fastighetsägare att inkomma med information om eventuella hyresgäster, arrendatorer eller andra nyttjanderättshavare knutna till Er fastighet som kan komma att bli berörda av planerade ombyggnationer. Om dessa önskar ytterligare informationsmaterial går det bra att kontakta oss och få detta skickat per post.

Detta undersökningssamråd sker skriftligen. Vi vill ha dina synpunkter **senast tisdag den 23:e april,** synpunkter lämnas till ansvarig miljö- och tillståndshandläggare Erik Sundqvist på Sweco Energy AB. Kontaktuppgifter finns ovan.

Med vänlig hälsning

Erik Sundqvist, enligt uppdrag

18 mars 2019

Samrådshandling – Ledningsflytt av ledningar ÄL274 och ÄL276

Undersökningssamråd inför ansökan om nätkoncession för linje avseende två kraftledningar mellan kopplingspunkt Stora Hunga och transformatorstation ÄT2761, Trosa kommun, Södermanlands län

Projektorganisation:

Vattenfall Eldistribution AB
www.vattenfalleldistribution.se

Telefonväxel:	08-739 50 00
Org.nr:	556417-0800
Projektledare förstudie:	Andreas Brolund
Projektledare genomförande:	Göran Kjellgren
Tillstånd och rättigheter:	Elin Karlsson

Samrådshandling

Konsult	Sweco Energy AB
Adress	Box 214 701 44 Örebro www.sweco.se
Uppdragsledare:	Erik Sundqvist
Samrådsunderlag:	Erik Sundqvist
Interngranskning:	Hanna Markström

Foton, illustrationer och kartor: Sweco Energy

Kartunderlag: ©Lantmäteriet, Länsvisa och nationella geodata © Länsstyrelsen

INNEHÅLL

1 INLEDNING 5
1.1 Bakgrund 5
1.2 Syfte och behov 6
1.3 Vattenfall Eldistribution AB 6
2 TILLSTÅNDSPROCESSEN 7
2.1 Annan lagstiftning 8
3 UTREDNING AV MÖJLIGA STRÄCKNINGAR 9
3.1 Avgränsning av utredningsområdet 9
3.2 Metod vid framtagande av sträckningsförslag 9
3.3 Sträckningsförslag A 9
3.4 Sträckningsförslag B 11
3.5 Sträckningsförslag B+B2 (Förordat) 12
4 TEKNISKA FÖRUTSÄTTNINGAR 14
4.1 Markkabel 14
4.1.1 Utformning och förläggning av markkabel 14
4.1.2 Markbehov 16
4.1.3 Underhåll 16
4.2 Luftledning 16
4.2.1 Utformning och uppförande av luftledning 16
4.2.2 Markbehov 17
4.2.3 Underhåll 18
5 OMRÅDETS FÖRUTSÄTTNINGAR 19
5.1 Markanvändning och planer 19
5.2 Naturmiljö 19
5.3 Kulturmiljö 21
5.4 Friluftsliv 22
5.5 Landskapsbild 23
5.6 Boendemiljö och elektromagnetiska fält. 23
5.6.1 Elektromagnetiska fält 23
6 MILJÖPÅVERKAN 25
6.1 Bedömning 25
6.1.1 Samhällsnytta, markanvändning och planer 25
6.1.2 Naturmiljö 25
6.1.3 Kulturmiljö 27
6.1.4 Friluftsliv och landskapsbild 27

6.1.5 Boendemiljö och elektromagnetiska fält 27
6.2 Kumulativ påverkan 29
6.3 Hänsynsåtgärder 29
6.4 Bedömning av betydande miljöpåverkan 29
6.5 Rasering av befintliga ledningar 29
7 FORTSATT ARBETE 31
8 REFERENSER 31

BILAGOR:

1. Kartor Figur 1, Figur 3-6, Figur 12-13

1 INLEDNING

Vattenfall Eldistribution AB (Sökanden) avser att ansöka om nätkoncession för linje (tillstånd) för ombyggnation av två befintliga 40 kV (nominell spänning) luftledningar mellan kopplingspunkt Stora Hunga och transformator-station ÄT2761 i Trosa kommun, Södermanlands län. Inom ramen för en tillståndsansökan ska ett undersökningssamråd genomföras enligt 6 kap. 23–25 §§ miljöbalken med syftet att utreda om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan (BMP) samt samråda om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Detta dokument utgör underlag för undersökningssamråd. I bilaga 1 redovisas samtliga kartor som finns i detta dokument i större storlek.

1.1 Bakgrund

Trosa kommun avser att exploatera ett område längs med Trosaån i norra Trosa. Exploateringen är knuten till den nya infartsväg*, Infart västra Trosa*, som planeras att anläggas nordväst om Trosa tätort och delvis inom samma område som Sökandens befintliga 40 kV luftledningar ÄL274 och ÄL276 är belägna. Av denna anledning utreder Sökanden nya ledningssträckningar för befintliga luftledningar, på uppdrag av Trosa kommun.

Trafikverket ansvarar för projektering och samråd för *Infart västra Trosa* vilken utgör en separat tillståndsprocess, fristående från detta undersökningssamråd. Inom ramen för vägprojektet har Trafikverket genomfört åtskilliga inventeringar och utredningar av bl.a. det område som ledningsflytten berör. På Trafikverkets hemsida, *Väg 782/218, Infart västra Trosa*, (https://www.trafikverket.se/nara-dig/Sodermanland/projekt-i-sodermanlands-lan/vag-782-218-infart-vastra-trosa/), återfinns bl.a. de in

Figur 1. Översiktskarta över det område som detta samråd omfattar.

1.2 Syfte och behov

Befintliga ledningar behövs för att trygga elförsörjningen av Trosa tätort.

Syftet med detta samråd är att ta fram den mest lämpliga tekniska utformningen och sträckningen för de två 40 kV ledningarna mellan kopplingspunkt Stora Hunga samt transformatorstationen ÄT2761 i Trosa.

Samrådsunderlaget syftar även till att beskriva identifierad påverkan på människor och miljö för de olika sträckningsförslagen. Alternativa tekniska utföranden samt en allmän beskrivning av hur raseringen av de befintliga 40 kV luftledningarna planeras att genomförs omfattas även av detta samråd.

1.3 Vattenfall Eldistribution AB

Vattenfall Eldistribution AB bedriver elnätsverksamhet i Sverige och levererar el till ca 900 000 kunder. Företagets elnät är över 12 000 mil långt, vilket motsvarar cirka 3 varv runt jorden. Elnätet är indelat i lokalnät och regionnät och omfattar spänningsnivåerna 0,4–150 kV. Företaget har cirka 750 anställda, i huvudsak i Solna, Luleå och Trollhättan. Vattenfall Eldistribution AB investerar årligen cirka 4 miljarder kronor i att bygga om elnätet för att det ska bli mer motståndskraftigt mot väder och vind, samt moderniserar genom att bygga in ny teknik för bättre övervakning och styrning av elnätet. Elnätet behöver också anpassas för att kunna ansluta en växande andel förnybara energikällor, elfordon och ny elintensiv industri. Företaget arbetar aktivt för en hållbar samhällsutveckling genom att ligga i framkant gällande innovation och utveckling och sätta standarden för framtidens energilösningar.

2 TILLSTÅNDSPROCESSEN

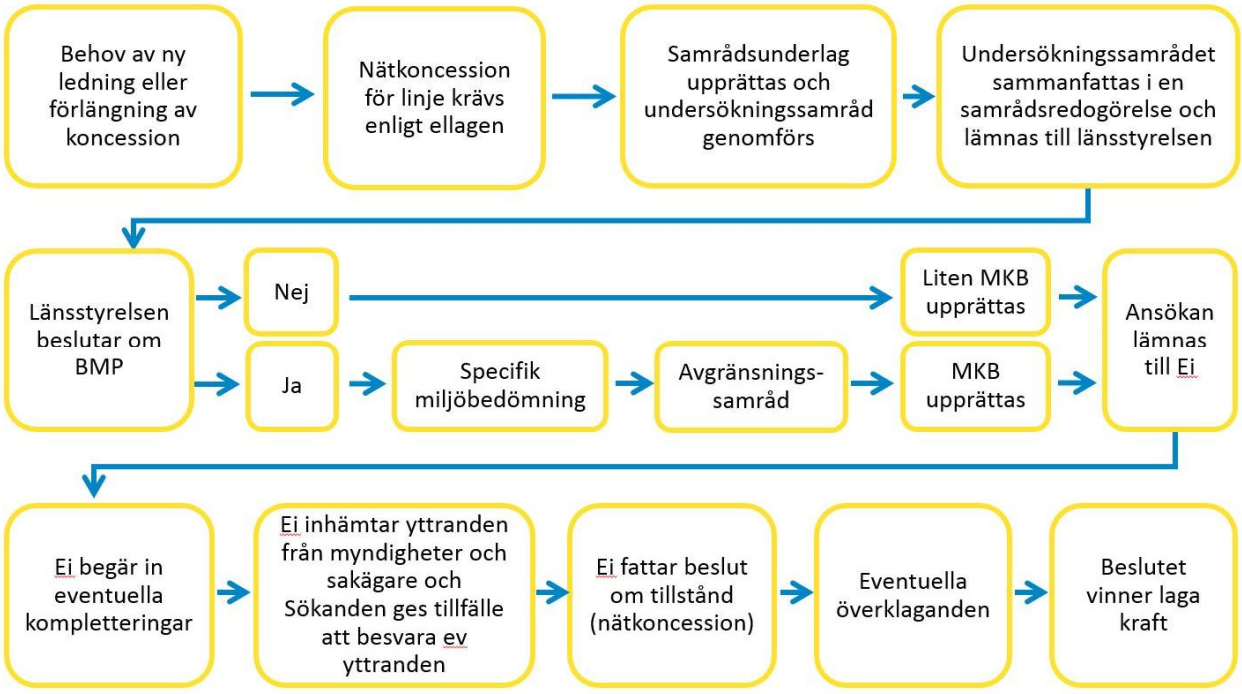
För att få bygga och använda elektriska starkströmsanläggningar i Sverige krävs enligt ellagen (1997:857) att nätägaren har ett särskilt tillstånd, en så kallad nätkoncession för linje. Ansökan om nätkoncession för linje prövas av Energimarknadsinspektionen (Ei) och tillstånd beviljas vanligtvis tills vidare med möjlighet till omprövning efter 40 år.

Tillståndsprocessen inleds med en utredning om verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller ej. Detta görs genom ett undersökningssamråd med länsstyrelse, kommun och enskilda som kan bli särskilt berörda. När samrådet är avslutat sammanställs inkomna yttranden i en samrådsredogörelse som utgör underlag för länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan.

Om länsstyrelsen beslutar att verksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan behöver bestämmelserna i 6 kap. om specifik miljöbedömning inte tillämpas och istället ska en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram. En liten miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla de upplysningar som behövs för en bedömning av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan förväntas ge.

I de fall länsstyrelsen beslutar att verksamheten kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en specifik miljöbedömning genomföras. Den specifika miljöbedömningen inleds med ett avgränsningssamråd med länsstyrelsen, kommun och enskilda som kan tänkas bli berörda samt övriga statliga myndigheter, organisationer och den allmänhet som kan antas bli berörd. Avgränsningssamrådets syfte är att utreda omfattningen av och detaljeringsgraden i den miljökonsekvensbeskrivning som skall tas fram för att utgöra beslutsunderlag.

Koncessionsansökan sänds till Ei som remitterar handlingarna till samtliga berörda instanser. Efter remisstiden beslutar Ei om koncession ska erhållas. Vid ett eventuellt överklagande prövar mark- och miljödomstolen frågan. Se Figur 2 för flödesschema över processen.

Figur 2. Tillståndsprocessen

2.1 Annan lagstiftning

Förutom koncession behöver ledningsägaren även säkra rätten till marken, vilket görs antingen genom tecknande av servitutsavtal eller ledningsrätt. För fastighetsägaren innebär markupplåtelsen att marken förblir i fastighetsägarens ägo men att ersättning för intrånget erhålls i form av ett engångsbelopp när avtal tecknas.

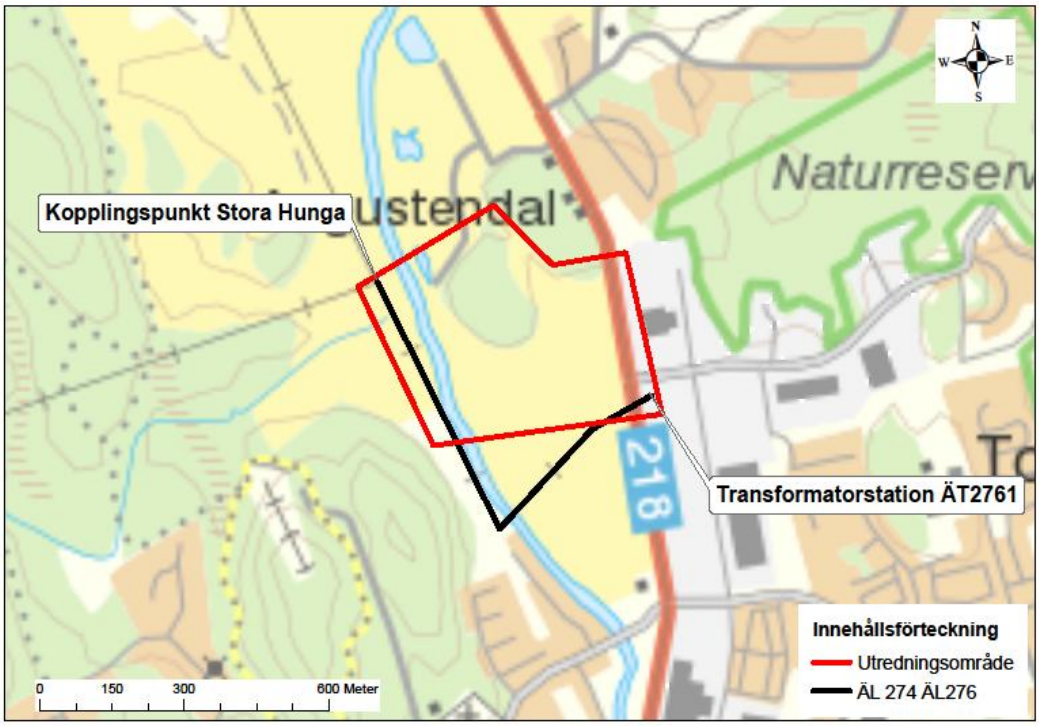
Utöver nätkoncession för linje enligt ellagen och de bestämmelser som berörs i 6 kap. miljöbalken kan tillstånd eller dispenser även krävas enligt andra kapitel i miljöbalken eller enligt annan lagstiftning, som t ex anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken eller tillstånd/dispens från skyddat område enligt bestämmelserna i 7 kap. miljöbalken. Även bestämmelserna i kulturmiljölagen ska beaktas.

3 UTREDNING AV MÖJLIGA STRÄCKNINGAR

3.1 Avgränsning av utredningsområdet

Utredningsområdet är lokaliserat ca 1,5 km norr om Trosa tätort. Området domineras av jordbruksmark på ömse sidor av Trosaån utan inslag av bostadsbebyggelse. Mindre skogsbevuxna höjder i form av Rådmansbackarna återfinns öster om Trosaån samt i sydväst, se Figur 3.

Från kopplingspunkt Stora Hunga sträcker sig befintliga ledningar åt sydöst parallellt med Trosaån. Därefter korsar ledningarna ån i nordöstlig riktning mot transformatorstationen i Trosa. Inom detta område planerar Trosa kommun för ny exploatering vilket utgör anledning till ledningsflytt. Utredningsområdet för ombyggnationen av ledningarna har därför anpassats efter kommunens exploateringsplaner vilket har resulterat i tre sträcknings-förslag;

Figur 3. Karta över utredningsområdet (markerat i rött) inom vilket Sökanden har undersökt olika sträckningsförslag. Befintlig ledningssträckning för båda ledningarna är svartmarkerad.

3.2 Metod vid framtagande av sträckningsförslag

Sträckningsförslagen har tagits fram utifrån kartobservationer i kombination med fältbesök i området. Utgångspunkten har varit att sträckningsförslagen ska kunna anpassas efter kommunens framtida exploateringsplaner.

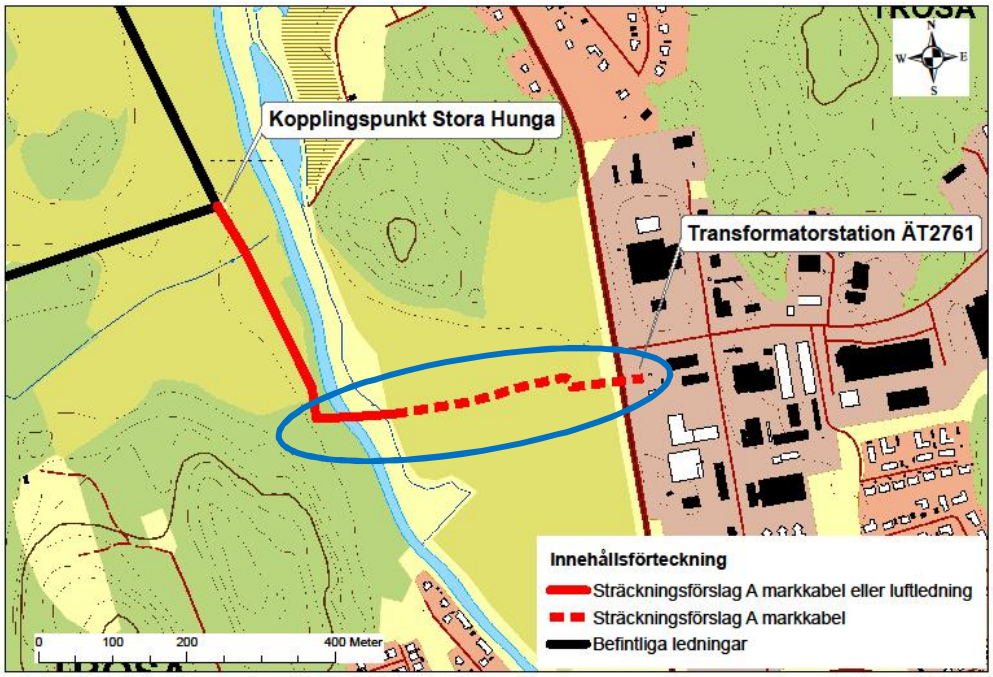
Trosa kommun har uttryckt önskemål om att ny ledningssträckning utförs som markkabel för att minimera utbredning och begränsning av möjligheterna till exploatering. Sökanden har därför utgått från att nya ledningar öster om Trosaån förläggs som markkabel, samrådet omfattar dock även sträckningsförslag där ledningarna utformas i kombinerat luftlednings- och markkabelutförande.

3.3 Sträckningsförslag A

Sträckningsförslag A omfattar en ca 780 m lång sträcka, se Figur 4. Från kopplingspunkt Stora Hunga sträcker sig alternativet inledningsvis i samma sträckning som befintliga ledningar, se Bild 1. Efter ca 320 m viker

sträckningsförslaget av mot öster och korsar Trosaån. I Figur 4 motsvarar denna sträcka heldragen röd linje och för denna sträcka samråder Sökanden om antingen luftlednings- eller markkabelutförande. Återstående sträcka in till transformatorstation ÄT2761, i streckad röd linje, omfattar enbart markkabel.

Sträckningsförslag A är till stora delar framtaget för att samverka med den infartsväg inklusive ny rondell som planeras i området. För närvarande är tillståndsprocessen för infartsvägen ej avgjord, den del av Sträckningsförslag A som i Figur 4 ringats in är anpassad efter att gå söder om vägområdet för planerad ny infartsväg och ny rondell

Figur 4. Karta över sträckningsförslag A.

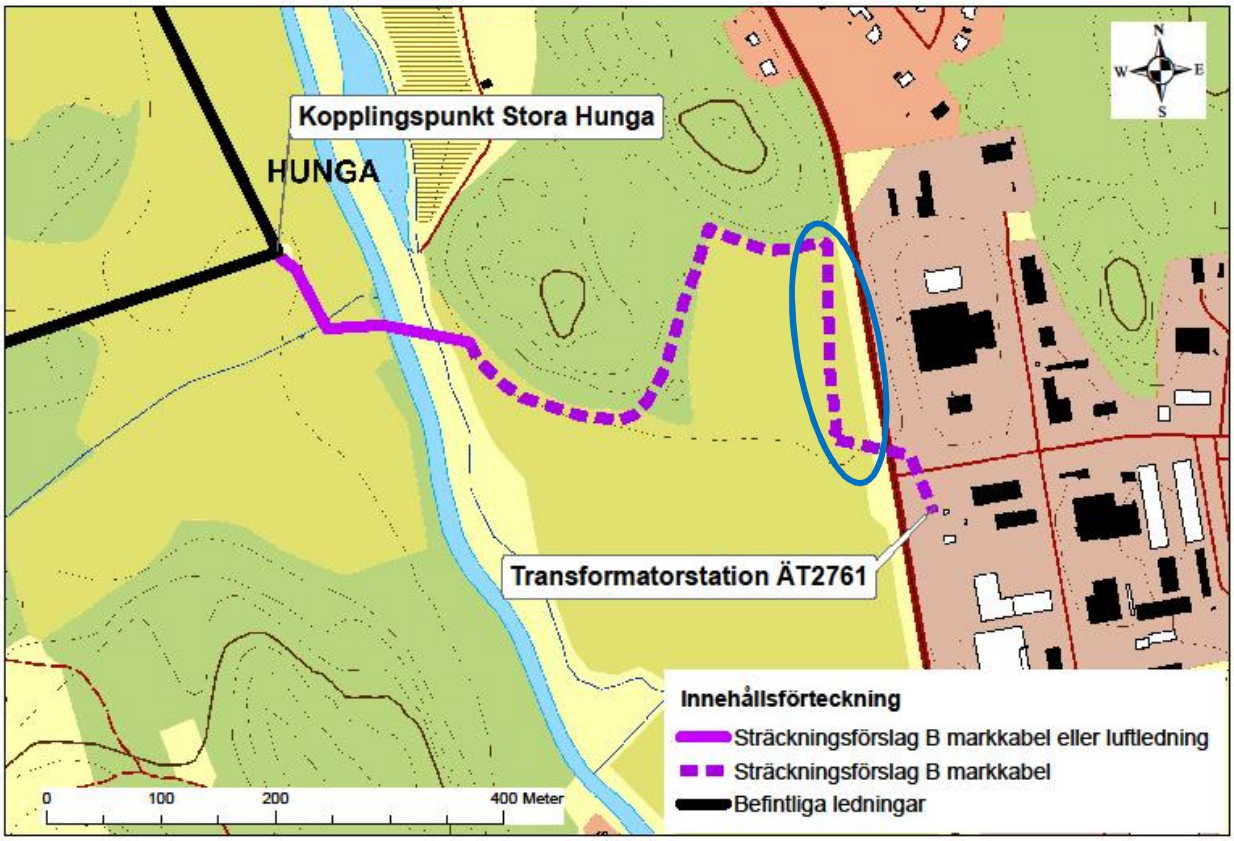

Bild 1. Foto över befintlig ledningsgata från kopplingspunkt Stora Hunga i riktning mot sydöst.

3.4 Sträckningsförslag B

Sträckningsförslag B omfattar en ca 950 m lång sträcka, se Figur 5. Från kopplingspunkt Stora Hunga sträcker sig alternativet åt sydöst för att efter ca 90 m vika av åt öster och korsa Trosaån. I Figur 5 motsvarar denna sträcka heldragen lila linje och för denna sträcka samråder Sökanden om antingen luftlednings- eller markkabelutförande. Återstående sträcka in till transformatorstationen ÄT2761, i lila streckad linje, utgör enbart markkabelsträckning. Efter korsandet av Trosaån går sträckningen på åkermark innan förslaget viker av åt norr längs en traktorstig i ca 150 m. Därefter fortsätter alternativet att följa åkermark i östlig riktning innan sträckningen når länsväg 218, se Bild 2. Sträckningen fortsätter i sydlig riktning i knappt 200 m innan sträckningen viker av österut och korsar väg 218.

Sträckningsförslag B är utformat för att samverka med kommunens exploateringsplaner samt den infartsväg inklusive ny rondell som planeras i området. Att den avslutande och i Figur 5 inringade sträckningen inte följer närmare länsvägens vägområde beror på att denna del av vägen planeras att byggas om. Tillståndsprocessen för vägplanen är däremot inte avslutad, men enligt nuvarande vägplan skulle inringad ledningssträckning gå väster om och parallellt med ny vägsträckning. Avslutande passage in till transformatorstationen planeras att

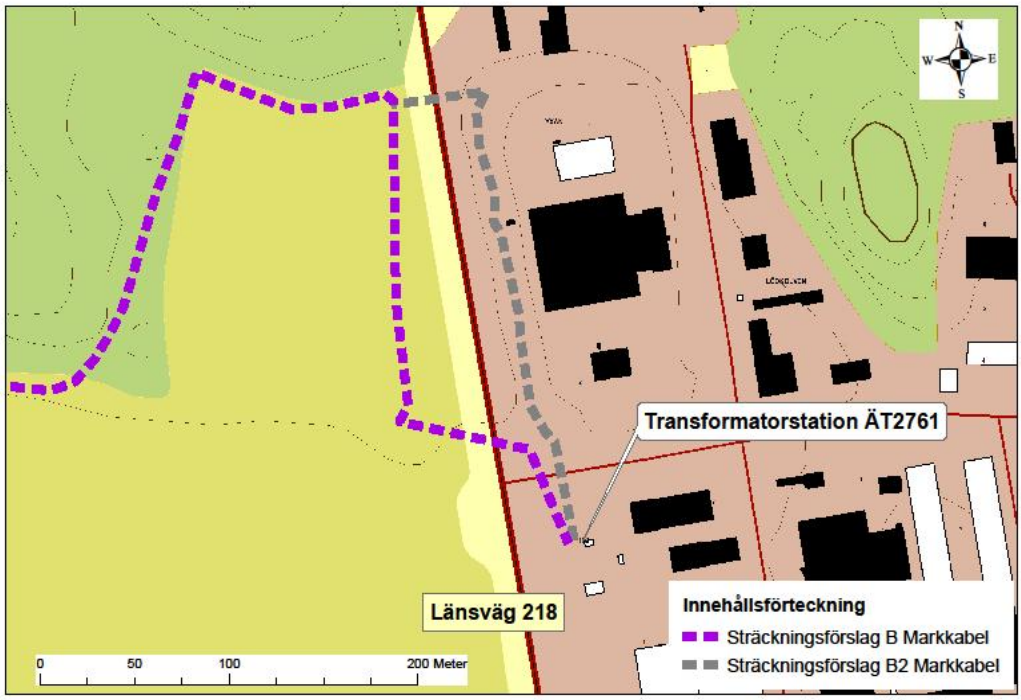
Figur 5. Karta över sträckningsförslag B. Inringad sträckning är anpassad efter planerad ny vägdragning i området.

Bild 2. Foto över Rådmansbackarnas östra höjd som sträckningsförslag B följer södra sidan av.

3.5 Sträckningsförslag B+B2 (Förordat)

Sträckningsförslag B+B2 utgör ett kombinationsalternativ med delar av sträckningsförslag B och omfattar totalt ett ca 950 m långt sträckningsförslag, se Figur 6. Under de avslutande ca 300 metrarna, där alternativ B vikar av söderut, väster om länsvägen, sträcker sig alternativ B2 längs den östra sidan av vägen in till transformatorstationen ÄT2761, se Bild 3. Öster om sträckningsförslaget återfinnas kontors- och industrifastigheter. Sträckningsförslag B+B2 berörs inte av den nya infartsvägen till Trosa, därför förordar Sökanden detta sträcknir

Figur 6. Karta över sträckningsförslag B2, som alternativ längs de avslutande ca 300 m in till transformatorstation ÄT2761.

Bild 3. Foto över den östra sidan av länsväg 218. Längs denna passage sträcker alternativ B2.

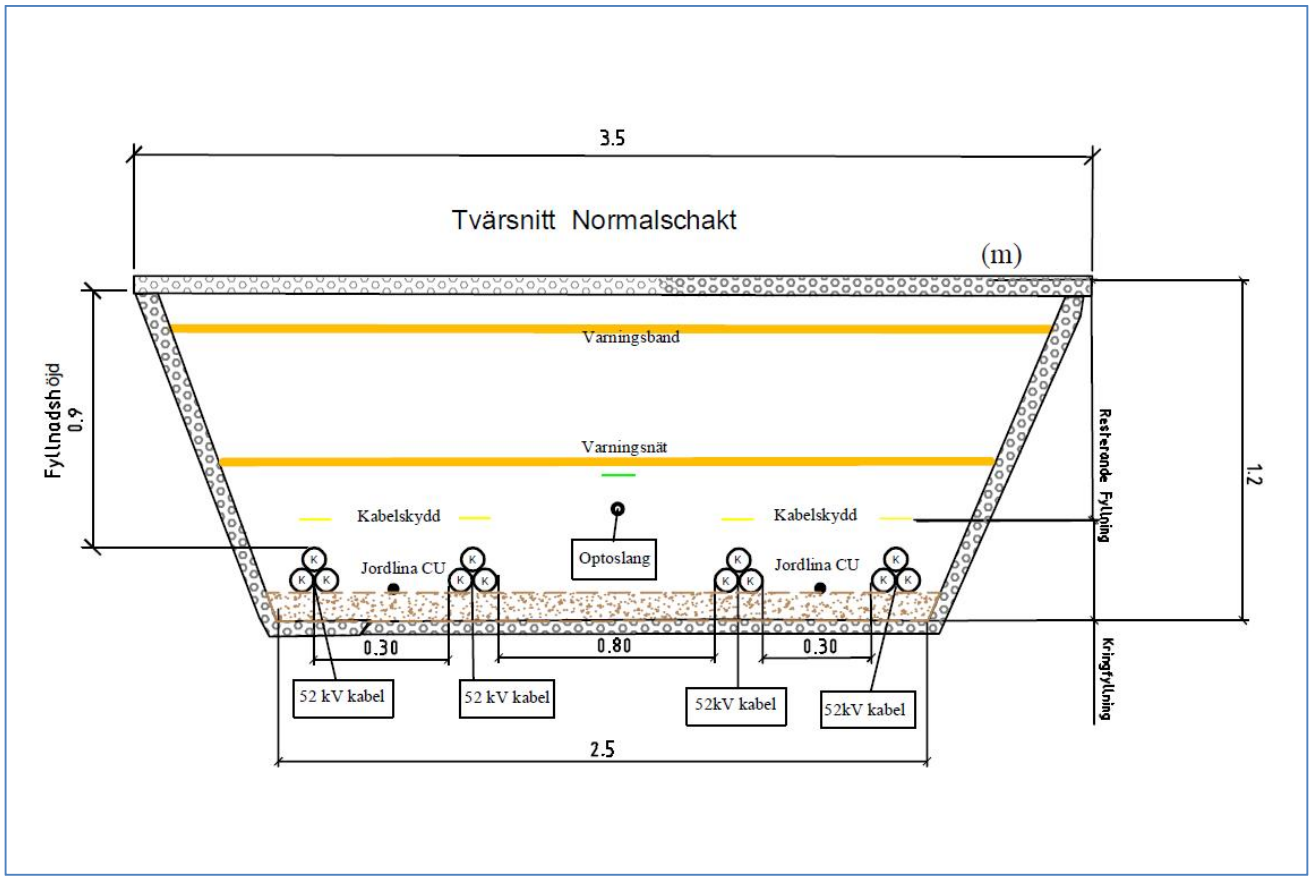
4 TEKNISKA FÖRUTSÄTTNINGAR

I detta kapitel ges en generell beskrivning över de olika tekniska utformningarna för sträckningsförslagen.

4.1 Markkabel

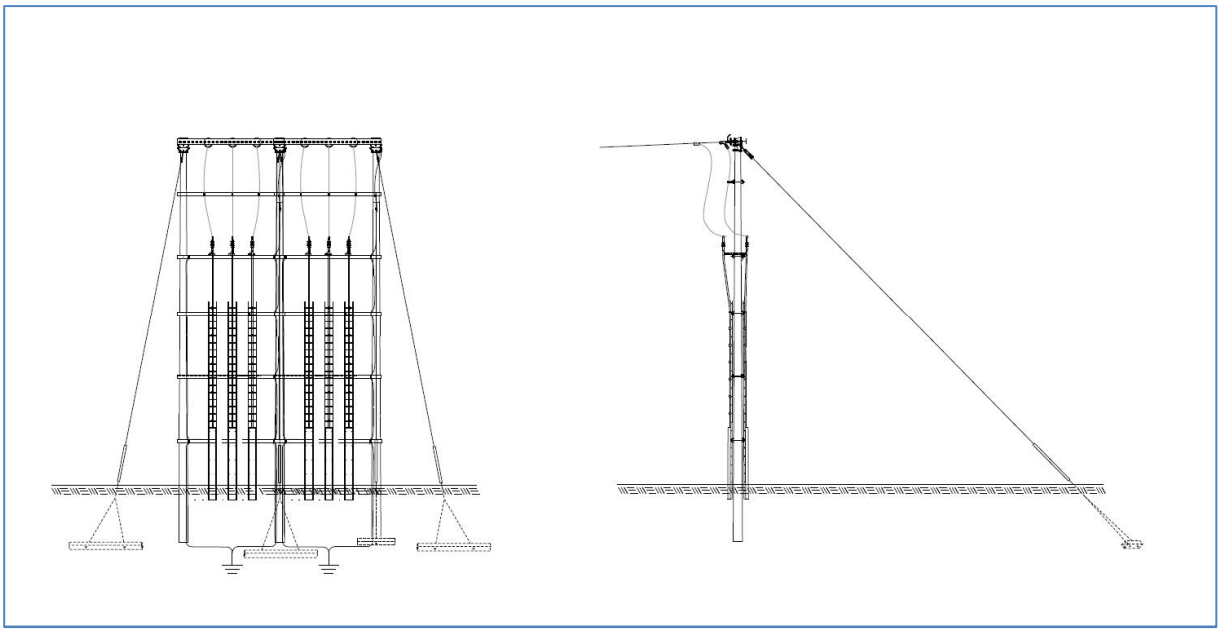
4.1.1 Utformning och förläggning av markkabel

Nya markkablar anläggs med konstruktionsspänning 52 kV. Markkablarna utgörs av två redundanta kabelförband per ledning, med tre kablar per förband. Kabelförbanden förläggs i triangel i samma schakt med ett inbördes avstånd på ca 0,3 m mellan förbanden i samma ledning samt ca 0,8 m mellan respektive ledningarna. I schakten förläggs kanalisation för optokabel samt jordlinor i koppar. Vid behov av förstärkt kabelskydd förläggs kablarna i kabelskyddsrör. I Figur 7 redovisas en skiss över markkabelschaktet.

Figur 7. Typskiss över markkabelschakt, avstånd är angivna i meter.

Sträckningsförslag med markkabel innebär att ny ledning behöver anläggas under Trosaån samt utloppet från Trosa våtmark. Vid en lämplig plats väster om Trosaån kommer befintliga luftledningar övergå till markkablar via kabelstolpe, se principskiss i Figur 8 samt Bild 4. Kabelstolpe anläggs i trä- eller stålportalutförande.

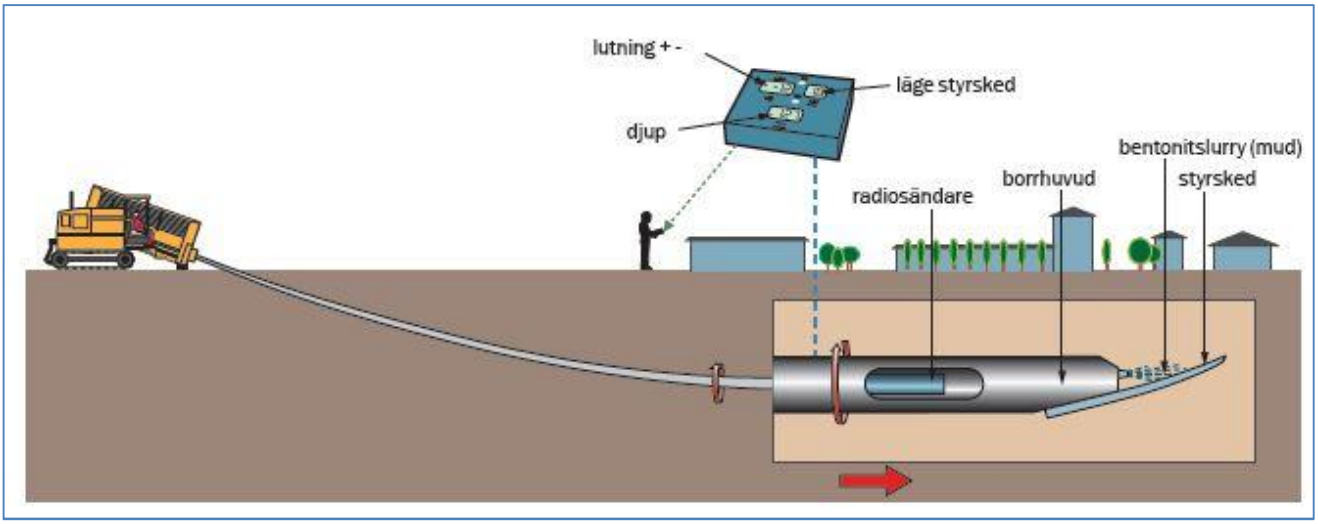

Figur 8. Principskiss kabelstolpe i trä framifrån och från sidan.

Bild 4. Foto över två kabelstolpar i stål.

Markkabelförbanden kommer att förläggas genom styrd borrning för att undvika påverkan på vattendragen. Styrd borrning fordrar markförhållanden utan för mycket sten och hårt underlag, vilket bedöms vara fallet på aktuell plats. Under vattendragen borras skyddsrör för kablar, optoslang och jordlinor. Materialet i hålen spolas ut med borrvätska bestående av vatten och bentonit. I Figur 9 visas en skiss över styrd borrning där en radiosändare skickar signaler till en mottagare ovanför markytan. På så vis kan man styra borren enligt önskemål. Styrd borrning medför visst buller under anläggningsskedet. Det kan liknas vid ljudet av en traktorgrävare och bedöms vara försumbart, särskilt med tanke på att det inte finns några närboende i området.

Figur 9. Principskiss över den schaktfria metoden styrd borrning (skiss från Styrud AB).

Samtliga sträckningsförslag med markkabel innebär även att länsväg 218 behöver korsas. Markkabelförläggning är planerad att utföras under vägkroppen via rörtryckning. Länsvägen är statligt ägd och markkabelförläggning kommer att göras enligt Trafikverkets regler. Det innebär bl.a. att ledningen kommer att tryckas vinkelrätt mot vägens längdriktning. Tryckgroparna placeras från dikesbotten eller släntfoten och utåt, minst 3,5 m från vägbanekant till närmaste schaktkant. Tryckdjupet kommer vara minst 1,5 m under vägbanan och minst 0,55 m under öppet dike. Under vägar borras skyddsrör för kablar, optoslang och jordlinor. Materialet i hålen spolas ut med borrvätska bestående av vatten och bentonit.

Schakt parallellt med väg förläggs i första hand utanför vägområdet och i andra hand i bakkant av vägdiket. För längsgående ledningar gäller att fyllningshöjden ska vara minst 0,9 m under marknivå räknat från ledningens högst belägna del.

Vägområdet kommer att återställas till ursprungligt skick efter förläggningen. Tillstånd för arbetena söks hos Trafikverket. En anmälan om slutbesiktning skickas till Trafikverket efter att arbetet är slutfört.

4.1.2 Markbehov

Ovanför ledningarna och ca 3 m från markkabelschaktet kommer en byggnads- och anläggningsfri zon att upprätthållas, i syfte att skydda och hålla ledningarna tillgängliga för reparation.

4.1.3 Underhåll

Ovanför angiven byggnads- och anläggningsfria zon kommer marken att hållas fri från träd, för att undvika att rötter kan växa in i och skada kabelförbanden.

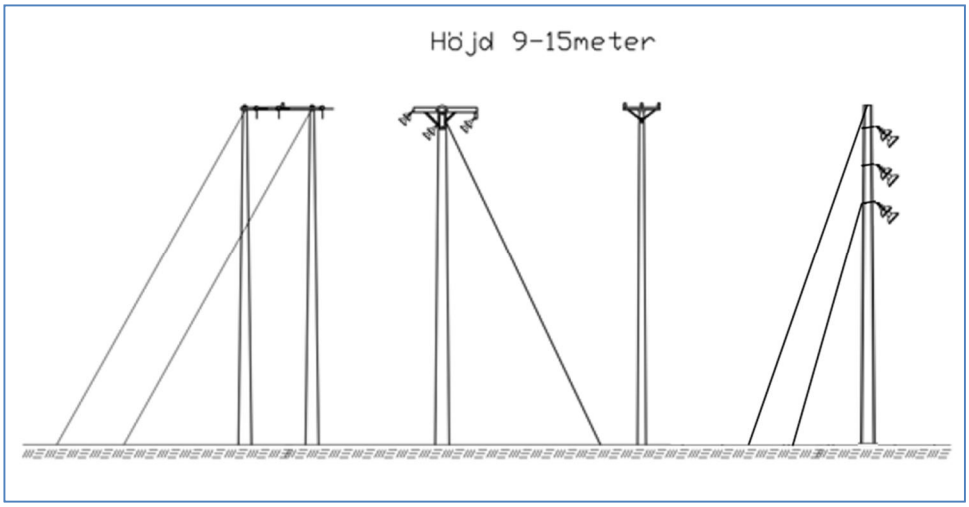
4.2 Luftledning

4.2.1 Utformning och uppförande av luftledning

Nya luftledningssträckor konstrueras vid ombyggnation enligt gällande standarder och kommer i huvudsak att byggas med enkel- eller portalstolpar av trä, se Figur 10. Där så krävs (främst vid vinkelstolpar) kommer stolparna att stagas med staglinor som förankras i mark.

Stolparna kommer att bli mellan 9–15 m höga beroende på terrängens profil och hinder i linjegatan. Beroende på slutligt val av sträckningsförslag kan anpassningar till *Infart västra Trosa* behöva genomföras. Impregnering

kommer att utföras enligt NTR klass A med ett saltmedel godkänt av Nordiska Träskyddsrådet (NTR) och Kemikalieinspektionen enligt NTR:s lista nr 91.

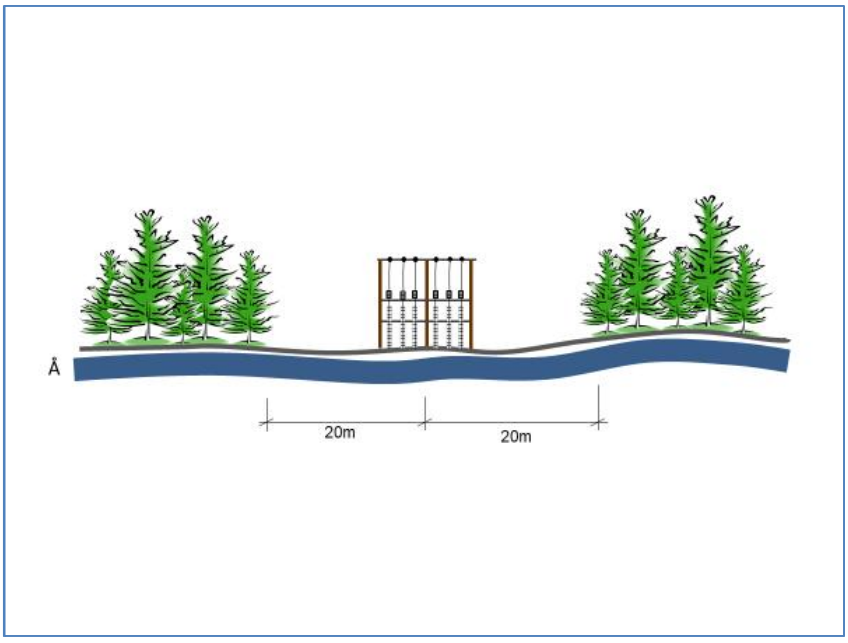

Figur 10. Skiss över stolptyper som skulle kunna bli aktuella för anläggande av ny luftledning. De stolpar som kan bli aktuella utgörs sett från vänster av vinkelportalstolpe, enkelstolpe vinkel, enkelstolpe raklinje samt vinkelstolpe med vertikalt placerade faser.

Sträckningsförslag med luftledning kombinerat med markkabel innebär en ny luftledningssträckning över Trosaån som ersätter befintlig ledningssträckning över ån. Från kopplingspunkt Stora Hunga nyttjas inledningsvis befintliga luftledningar i så stor utsträckning som möjligt. Där sträckningsförslagen vinklar av åt öster mot Trosaån anläggs vinkelstolpar, med ny ledning och ledningsgata över ån. På den östra sidan av ån omvandlas luftledning till markkabel via kabelstolpar, se Figur 8. Kabelstolpar anläggs i trä- eller stålportalutförande.

4.2.2 Markbehov

Ny ledningsgata anläggs trädsäker vilket innebär anläggande av en ny ledningsgata med en bredd motsvarande ca 40 m, se Figur 11.

Figur 11. Principskiss av en ledningsgata kring gemensam kabelstolpe för de två nya ledningarna öster om Trosaån (Å).

4.2.3 Underhåll

Starkströmsföreskrifterna ställer krav på omfattningen av ledningarnas underhåll. I enlighet med föreskrifterna besiktas ledningarna en gång per år genom en så kallad driftsbesiktning med därpå erforderliga åtgärder. Besiktningen görs till största delen från helikopter.

Vart åttonde år görs en mer omfattande besiktning (underhållsbesiktning) från marken då linor, stag, stolpar och jordtag med mera kontrolleras. Normalt underhåll för att upprätthålla driftsäkerheten kommer att genomföras för ledningarna. Specifika framtida underhållsåtgärder på till exempel stolpar och stag kan inte förutses i nuläget.

Det skogliga underhållet omfattar underhållsröjning av skogsgatan (engångsinlösta området) samt avverkning av farliga kantträd i ledningsgatans sidoområden. Detta för att upprätthålla ledningens driftsäkerhet och personsäkerheten. Underhållsröjningen av skogsgatan sker vanligtvis med 6–7 års intervall medan syn och stämpling av farliga kantträd (skogsbesiktning) sker med intervallet 8–10 år. Intervallens längd beror på tillväxtförmågan i skogsgatan och dess sidoområden. Mellan röjningarna ska en röjningsbesiktning utföras vid minst ett tillfälle. Vegetation i skogsgatan som bedöms komma inom säkerhetsavståndet från faslinorna innan kommande röjning sker, röjs bort.

Röjning av skogsgatan sker normalt motormanuellt. Avverkning av farliga kantträd i skogsgatans sidoområde sker normalt med hjälp av avverkningsmaskiner. I det fall farliga kantträd står inom våtmarker/ strandängar ska avverkning ske utan markskador. Det säkerställs genom att anpassa tidpunkten, maskinval och metoder till gällande förutsättningar.

Tekniskt ledningsunderhåll, dvs. reparation eller byte av ledningsdel, sker mer sällan. Dessa åtgärder kräver ofta tyngre fordon.

Lågväxande vegetation sparas, där detta inte hindrar underhåll och framkomlighet i skogsgatan. I strandzoner vid sjöar och större vattendrag lämnas buskar och lågväxande träd kvar i den mån det är möjligt med hänsyn till ledningens säkerhet.

Tillfartsvägar och placering av virkesupplag planeras i samband med avverkningen. I första hand används den befintliga ledningsgatan som transportväg.

I det fall underhållsåtgärderna kan antas medföra en negativ påverkan på naturmiljön kommer den sökande att samråda med berörd länsstyrelse kring åtgärderna enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

5 OMRÅDETS FÖRUTSÄTTNINGAR

I detta avsnitt beskrivs utredningsområdets förutsättningar i form av exempelvis känsliga miljöer, pågående markanvändning, naturtillgångar och fysisk miljö.

5.1 Markanvändning och planer

Sträckningsförslagen berör till stora delar åkermark. Andelen skog i området är litet och är i stort knutet till den planterade granskog som sträckningsförslag B berör. Trosaåns smala våtmarksmiljö bryter av åkermarken, parallellt med åns östra sida återfinns ett lokalt mycket populärt rekreationsstråk, se Bild 5.

Bild 4. Foto över rekreationsstråk mellan Trosaån, till höger i bild, och utloppet från Trosa våtmark till vänster.

Sträckningsförslag B2 angränsar till industriområde och ligger inom detaljplanelagt område för industriändamål, i övrigt berör sträckningsförslagen inga områden med detaljplaner eller områdesbestämmelser. I gällande översiktsplan är området för *Infart västra Trosa* utpekat, längs infartsleden finns även strategisk mark för utveckling av verksamhetsområden. Trosaåns vatten omfattas av miljökvalitetsnormer och klassas som av god ekologisk status 2017, ån omfattas även av strandskydd.

I området återfinns vatten- och avloppsledningar, brunnar och andra markkablar som vidare projektering behöver ta hänsyn till. Framförallt sträckningsförslag B2 återfinns i närheten av befintliga anläggningar.

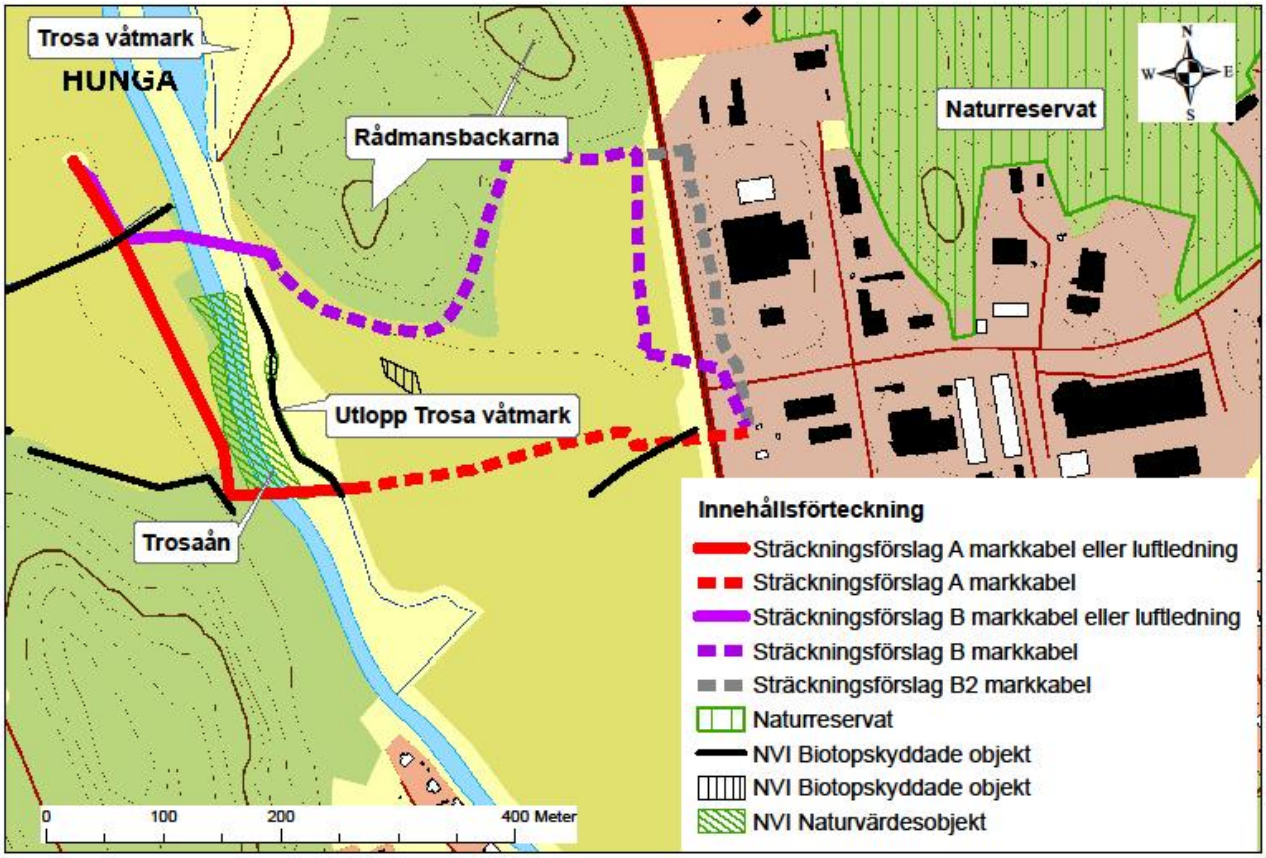
5.2 Naturmiljö

Sträckningsförslagen berör inga utpekade naturvärdesområden som riksintressen, Natura 2000-områden, sumpskogar eller nyckelbiotoper. Naturreservat Tomtaklintskogen är lokaliserat ca 150 m öster om sträckningsförslag B2 och utgör en tätortsnära kalkbarrskog med en rik mångfald av växter och djur.

Inom ramen för *Infart västra Trosa* har Trafikverket inventerat stora delar av det område som sträckningsförslagen berör.[1] Inventeringen klassificerade Trosaån samt omgivande strandängar som av

[1] Trafikverket, PM Naturvärdesinventering, *Infart västra Trosa, 20160314*

påtagligt naturvärde (naturvärdesklass 3), se Figur 12. Längs ån återfinns ett fältskikt som domineras av arter som klibbal, älggräs, strandlysing och starr. Stränderna bedöms vara artrika med grova träd och död ved som ger substrat för insekter och kryptogamer. Trosaån hyser även en artrik fiskfauna med bl.a. havsöring, id och

Figur 12. Naturvärden i området. Objekt identifierade i Trafikverkets naturvärdesinventering av området redovisas som NVI- objekt.

Strax öster om och parallellt med Trosaån löper ett biotopskyddat dike som bedömts ha ett *visst naturvärde* (naturvärdesklass 4). Objektet utgör utlopp från den konstgjorda Trosa våtmark och bedöms ha betydelse som lekvatten för groddjur. Till Trosa våtmark pumpas avloppsvatten från tätorten, våtmarken utgör det sista steget i avloppsvattnets reningsprocess. I anslutning till våtmarken har ett fågeltorn byggts.

Nära transformatorstationen i öster korsar sträckningsförslag A ett biotopskyddsklassat dike. Vattenförande dike korsas även väster om Trosaån.

Sträckningsförslag B följer söder och öster om Rådmansbackarna som utgör ett ek- och tallbevuxet berg omgivet av en rikare ekmiljö vid bergsfoten. Runt berget präglas naturmiljön av lundartad ekskog med ett ganska tätt skikt av hassel under. De gamla träden kan ha förutsättningar att hysa vedlevande arter.

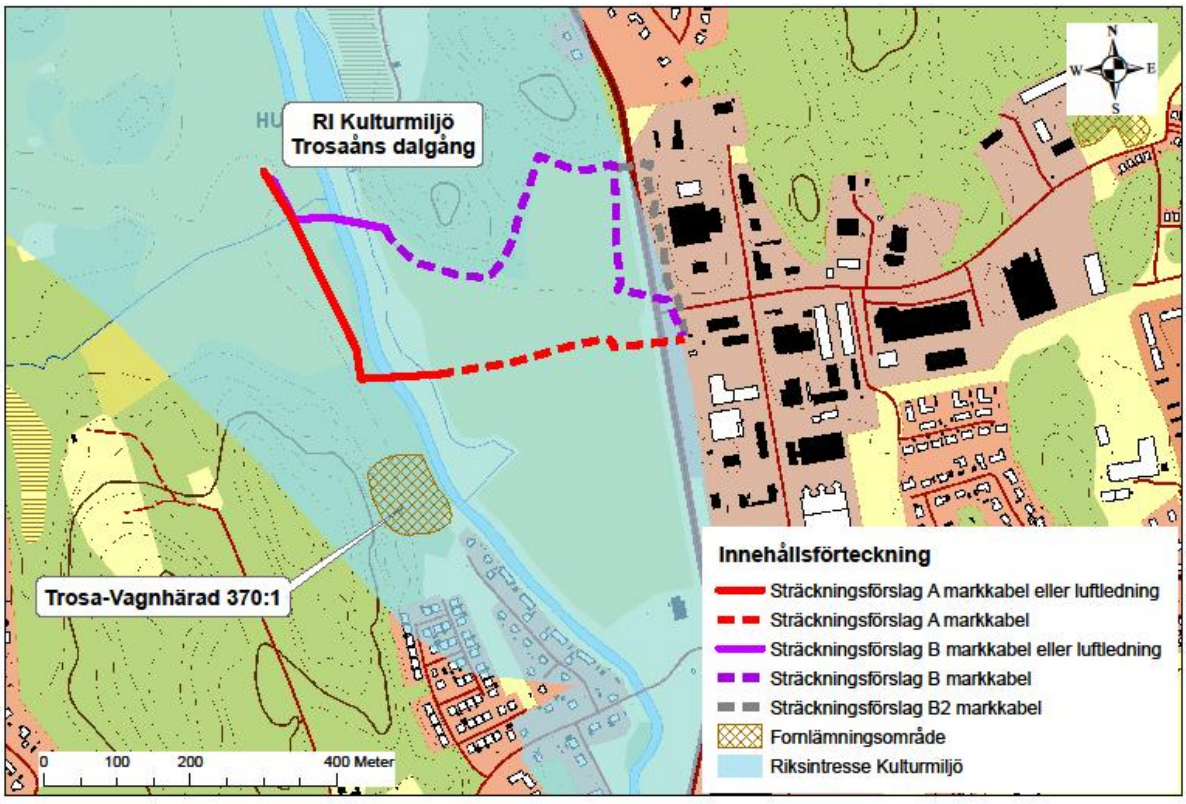
Skogsområdet norr om Trosa utgör livsmiljö för småvilt som grävling, räv, utter, harar, igelkottar och fåglar. För att komplettera kunskapsunderlaget för området har Sökanden begärt ut information om rödlistade och fridlysta arter, se tabell 1.

Tabell 1. Noterade fridlysta och rödlistade arter i området under den senaste 10-års perioden.

Namn	Typ	Klassad som
Buskskvätta	Fågel	Nära hotad (NT)
Bäver	Däggdjur	Fridlyst
Gröngöling	Fågel	Nära hotad (NT)
Mindre hackspett	Fågel	Nära hotad (NT)
Rosenfink	Fågel	Sårbar (VU)
Spillkråka	Fågel	Nära hotad (NT)
Stare	Fågel	Nära hotad (NT)
Sånglärka	Fågel	Nära hotad (NT)
Sävsparv	Fågel	Sårbar (VU)
Vaktel	Fågel	Nära hotad (NT)
Årta	Fågel	Sårbar (VU)
Ängpipslärka	Fågel	Nära hotad (NT)

5.3 Kulturmiljö

Sträckningsförslagen ligger samtliga inom *Trosaåns dalgång* som utgör riksintresseområde för kulturmiljö, se Figur 13. Riksintresset utgör ett av Södermanlands mest koncentrerade bronsåldersbygder med boplatser, g

Figur 13. Fornlämningar och utpekat riksintresse för kulturmiljö i området.

Inom ramen för *Infart västra Trosa* har Trafikverket bl.a. utfört en kulturarvsanalys av området[2] som Sökanden tagit del av.

[2] Trafikverket, PM Kulturarvsanalys, *Infart västra Trosa, 20160902*

Mål för att tillgodose bevarandet av riksintressets värden är knutna till:

- Bevarande av de rika fornlämningsmiljöerna och att sambanden mellan dessa ska kunna förstås och upplevas i framtiden.
- Äldre vägsträckningar med resta runstenar ska bibehålla sin karaktär och sträckning i landskapet.
- Utblickar över det öppna landskapet ner mot Trosaåns dalgång från fornlämningarna ska bestå.
- De omgivande höjder med skog och kuperad hagmark ska hävdas för att behålla sin karaktär som är av betydelse för upplevelsen av helhetsmiljön.
- Gårdar och byar med betydelse för landskapets agrara karaktär ska behålla sin struktur och utformning.

Området öster om Trosaån har utgjorts av åker under en längre tid. En skifteskarta som upprättades för drygt 100 år sen visar att området utgjorde en åker med lerjord redan då.

Ingen av sträckningsförslagen berör någon känd fornlämning. Ca 120 m söder om Sträckningsförslag A återfinns fornlämning *Trosa – Vagnhärad 370:1 (Nyängstorpet)* som utgör en torplämning klassat som ett bevakningsobjekt.

5.4 Friluftsliv

Sträckningsförslagen omfattas av *kustområdet och skärgården i Södermanland* som utgör riksintresseområde för det rörliga friluftslivet. Inom detta område ska turismens och friluftslivets intressen särskilt beaktas vid tillåtlighetsbedömningar.

Fiskevårdsinsatser har utförts i Trosaån med bl.a. etablering av fisktrappor och anläggande av lekplatser för öring samt fiskutsättning. På sikt finns en målsättning om att ån kommer att bli Södermanlands viktigaste havsöringsförande vattendrag.

Ett populärt rekreationsstråk återfinns längs Trosaåns östra sida.

Bild 5. Strax söder om Trosa våtmark återfinns två informationsskyltar omfattande Trosa våtmark respektive Trosa Fiskevårdsområde.

5.5 Landskapsbild

Landskapet präglas av ett förhållandevis platt jordbrukslandskap, med undantag för mindre punkthöjder som ex. Rådmansbackarna öster om Trosaån. Åns sträckning i norr-söder utgör en tydlig riktning i landskapsbilden, ån får även betraktas som en barriär mellan åkermarkerna öster respektive väster om ån. Utöver ån återfinns länsväg 218 som även sträcker sig i nord-sydlig riktning parallellt med Trosaån. Längs åns västra kant harmoniserar befintliga luftledningars sträckning med vattendragets och länsvägens riktning. Den del av ledningarna som däremot bedöms vara mest synlig för allmänheten utgörs av den öst-västliga sträckningen från Trosaån till transformatorstation ÄT2761, vilket därmed utgör en kontrast mot den dominerade riktningen i området.

5.6 Boendemiljö och elektromagnetiska fält.

Det finns inga bostadshus i närheten av Sökandens sträckningsförslag. Närmaste bostadshus är lokaliserat ca 140 m norr om sträckningsförslag B. Kontorsbyggnad återfinns ca 10 m öster om markkabelsträckning B2.

Delar av befintliga luftledningar som kommer att raseras sträcker sig i närheten av bostadsområde, se Bild 7.

Bild 7. Foto över plats väster om Trosaån där befintliga luftledningar viker av åt öster.

5.6.1 Elektromagnetiska fält

Elektromagnetiska fält används som ett samlingsnamn för elektriska och magnetiska fält. Dessa fält uppkommer tex. vid generering, överföring och användning av el. Fälten finns överallt i vår miljö, både ute i samhället och i våra hem, och härstammar bl.a. från kraftledningar och elapparater.

För kraftledningar är det spänningsskillnaden mellan fasledare och mark som ger upphov till det elektriska fältet kring ledningar. Det elektriska fältet brukar mätas i enheten kilovolt per meter (kV/m). Elektriska fält av någon storlek finns praktiskt taget bara kring högspänningsanläggningar. Fältet avskärmas lätt av t.ex. växter och byggnadsmaterial. Av det skälet fås i princip inget elektriskt fält inomhus härstammande från elanläggningar utanför huset. Det elektriska fältet anses därför inte vara relevant att redovisa.

Magnetiska fält mäts i enheten mikrotesla (µT). Fälten alstras av den ström som flyter i ledningen och varierar med strömmens variation. Den resulterande fältstyrkan beror förutom på strömmens storlek även på ledningarnas inbördes placering och avståndet emellan dem. Magnetfältet avtar normalt med kvadraten på avståndet till ledningen men avskärmas inte av normala byggnadsmaterial. I hus nära kraftledningar är mot den bakgrunden ofta magnetfälten högre än vad som är vanligt i övrigt.

Människan är anpassad till att leva med jordens magnetfält, vilket är ett statiskt fält dvs det varierar inte över tiden. De magnetfält som skapas kring elektriska anläggningar avsedda för växelström alstrar däremot ett fält som varierar med samma frekvens som strömmen. Så vitt man vet påverkas inte människan av statiska fält i nivå med jordens. Däremot skapar ett varierande magnetfält svaga elektriska strömmar i kroppen.

I Sverige är det Strålsäkerhetsmyndigheten, som är ansvarig myndighet för dessa frågor. På deras hemsida finns bl.a. deras allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält, www.stralsakerhetsmyndigheten.se

Trots mångårig forskning runt om i världen finns ännu inga säkra, entydiga resultat som visar om växlande magnetfält påverkar oss människor negativt. Mot bakgrund av detta bedöms inte EMF ha betydande miljöeffekt.

Det vetenskapliga underlaget anses fortfarande inte tillräckligt gediget för att man ska kunna sätta ett gränsvärde. I stället har fem myndigheter –Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och Strålsäkerhetsmyndigheten- tagit fram en vägledning för beslutsfattare som rekommenderar följande:

- Sträva efter att utforma eller placera nya kraftledningar och andra elektriska anläggningar så att exponering för magnetfält begränsas.
- Undvika att placera nya bostäder, skolor och förskolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält.
- Sträva efter att begränsa fält som starkt avviker från vad som kan anses normalt i hem, skolor, förskolor respektive aktuella arbetsmiljöer.

Sökanden ska i sitt agerande följa denna av myndigheterna formulerade försiktighetsprincip.

6 MILJÖPÅVERKAN

Utifrån det aktuella områdets specifika aspekter som presenteras i kapitel 5, görs i detta avsnitt en övergripande bedömning av den påverkan som verksamheten kan tänkas utgöra samt behov av eventuella försiktighetsåtgärder.

6.1 Bedömning

6.1.1 Samhällsnytta, markanvändning och planer

Raseringen av de befintliga luftledningarna samt förläggningen av dessa i ny sträckning innebär samhällsnytta i form av att flytten frigör yta för utvecklingsmöjligheter av Trosa tätort. Befintlig ledningsgata kommer till stora delar att återgå till berörda markägare. Sträckningsförslagen som detta samråd omfattar är kortare än nuvarande ledningssträckning vilket totalt sett innebär ett mindre markanspråkstagande för ledningarna. Markkabel medför ett mindre behov av ledningsgata än luftledningar.

I och med byggandet av den nya infartsvägen i området inklusive nya verksamhetsområden kommer områdets nuvarande markanvändning troligen genomgå stora förändringar inom en nära framtid. Raseringen av befintliga luftledningar samt anläggande av dessa i helt eller delvis ny sträckning är en viktig del av denna process. Sammantaget med övriga planerade förändringar i området bedömer Sökanden att påverkan på mark-användningen från ledningsflytten är liten och i viss mån positiv då mindre mark tas i anspråk.

Sträckningsförslag A och B följer och korsar statlig väg. Korsningar med väg kommer att ske i enlighet med gällande lagstiftning. Sträckningsförslagen är utarbetade efter nya vägsträckningar, men utanför vägområde. Om arbeten ändå behöver utföras inom Trafikverkets vägområden eller fastigheter så kommer kontakt tas med myndigheten, samt tillstånd sökas för de arbeten som kräver detta. Detta blir exempelvis aktuellt för korsningar med väg.

Trosaåns vatten omfattas av miljökvalitetsnorm. Sträckningsförslagens utformning vid passage av Trosaån är för markkabel planerad att utföras via styrd borrning under ån eller som ny luftledning över ån. Båda metoderna bedöms inte medföra någon negativ påverkan på miljökvalitetsnormen. För ny luftledning kan stolpplaceringen behöva anpassas så att stolparna ej anläggs i direkt anslutning till åns strandkant.

Utifrån Trosa kommuns kommunala planer som Sökanden tagit del av bedöms sträckningsförslagen ej medföra någon negativ påverkan på planerad markanvändning. Sträckningsförslag B2 berör detaljplanerat område, Sökanden bedömer dock inte att ny ledningssträckning hamnar i konflikt med detaljplanernas syfte. Samrådet ger berörd kommun möjlighet att yttra sig kring eventuella planmässiga förändringar som skulle kunna beröras av sträckningsförslagen.

6.1.2 Naturmiljö

Generellt berör sträckningsförslagen åkermark med få kända naturvärden. Skillnaden mellan sträcknings-förslagens påverkan på naturmiljön bedöms i stort vara kopplad till valet mellan luftledning och markkabel.

Luftledning enligt sträckningsförslag A eller B innebär att träd längs Trosaån behöver avverkas för att ge plats för ledningsgata. Det innebär att en ca 40 m bred ledningskorridor behöver anläggas inom vilken träd på bägge sidor av ån behöver tas bort. Oavsett sträckningsförslag är påverkan lokal men medför en påverkansfaktor för området. Avverkning av träd nära vattendraget kan medföra en lokal påverkan på vattenmiljön med en risk för lokal grumling.

Korsandet av Trosaån samt det biotopskyddade utloppet från Trosa våtmark via markkabel utförs genom styrd borrning under vattendragen och bedöms inte medföra någon betydande negativ påverkan på området.

Sträckningsförslag B omfattar en sträckning söder om Rådmansbackarna. Sträckningsförslaget är utarbetat efter att ett tillräckligt stort hänsynsavstånd till närliggande ekars rotsystem ska kunna hållas, se Bild 8.

Bild 8. Foto över åkerkant och angränsande träd vid Rådmansbackarna längs Sträckningsförslag B.

Sträckningsförslag B omfattar även ett markkabelavsnitt längs en traktorväg på den östra sidan av Rådmansbackarna. Alternativet omfattar viss avverkning av den planterade granskogen som angränsar till Rådmansbackarnas ekskogar, se Bild 9. Sträckningsförslaget medför däremot ingen påverkan på ekskogen.

Bild 9. Foto över den traktorstig som Sträckningsförslag B är planerad att följa. Traktorstigen utgör en tydlig gräns mellan naturområdet Rådmansbackarna till höger i bild och ung planterad granskog till vänster i bild.

Anläggnings- och raseringsarbeten kan innebära en lokal påverkan på djurlivet i området kopplad till främst buller från verksamheten, denna påverkan bedöms i detta projekt vara så pass kortvarig att försiktighetsåtgärder inte anses motiverade. Luftledning innebär en viss kollisionsrisk för fåglar som ex. använder Trosaån som ledlinje i landskapet mellan havet och Trosa våtmark. För fågellivet i området innebär nytt luftledningsutförande att nuvarande förhållanden bibehålls, d.v.s. två nya luftledningar ersätter de två befintliga luftledningar som idag korsar Trosaån. Utdraget från artdatabanken visar att det finns rödlistade fåglar i området, generellt rör det sig dock inte om arter som är överrepresenterade när det kommer till förolyckande till följd av kraftledningar. Sökanden bedömer att ny luftledning kan uppföras utan att någon betydande negativ påverkan på områdets fågelliv uppstår. Anläggande av markkabel innebär att risken för kollisioner och strömgenomföring reduceras från nuvarande förhållanden.

6.1.3 Kulturmiljö

Samtliga sträckningsförslag ligger inom riksintresseområde för kulturmiljö *Trosaåns dalgång*. De rika fornlämningsmiljöerna som pekats ut i beskrivningen av riksintresset ligger däremot inte i närheten av detta område. Inga kända lämningar förekommer i området som riskerar att påverkas av sträckningsförslagen. Sökanden bedömer inte att sträckningsförslagen innebär någon risk för negativ påverkan på riksintressets värden, snarare har raseringen av befintlig ledning samt anläggande av ledningarna i ny sträckning och utformning en viss positiv påverkan på *Trosaåns dalgång.*

6.1.4 Friluftsliv och landskapsbild

Verksamheten bedöms inte innebära någon betydande negativ påverkan på områdets friluftsliv. Rasering och nyanläggning av ledningar kommer under en begränsad tid avge buller och möjligen viss begränsning i framkomlighet. Tidsomfattningen för dessa skeden är så pass liten att påverkan på friluftslivet får ses som väldigt liten. Sträckningsförslagen omfattas av riksintresseområde för det rörliga friluftslivet. Oavsett sträckningsval bedöms ledningsflytten inte innebära någon påverkan på riksintressets värden.

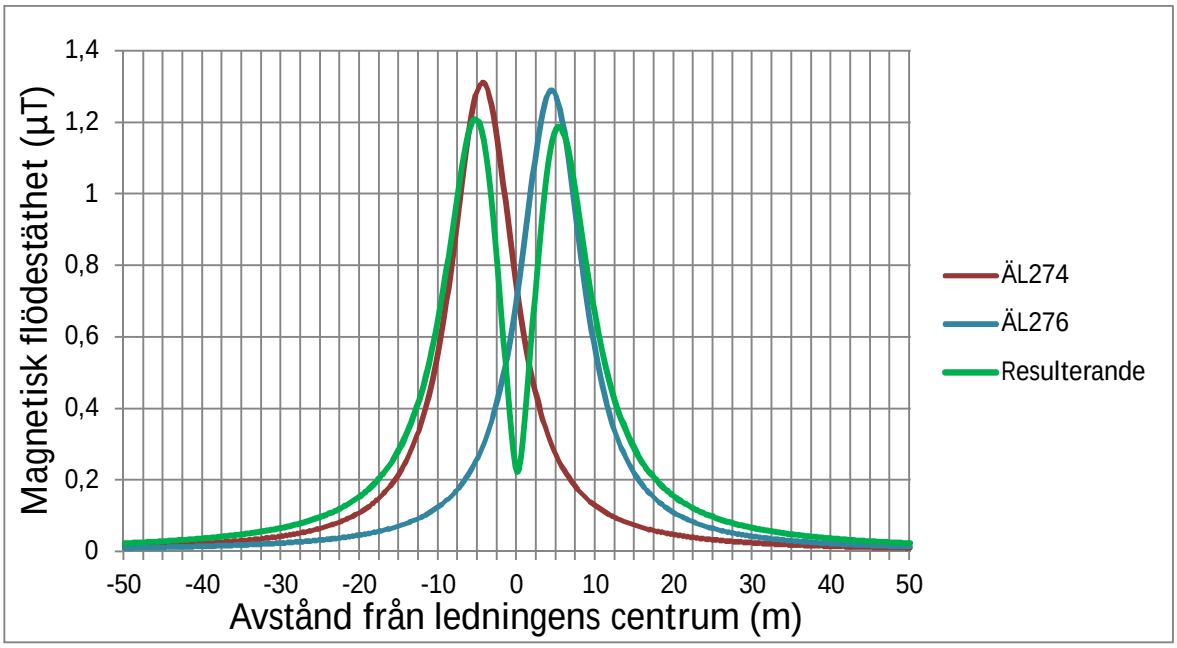
Med en rasering av befintliga luftledningar samt nyanläggning av luftledning, markkabel eller en kombination av båda kommer att innebära en förändring av landskapsbilden i området. Sträckningsförslagen är kortare än nuvarande ledningssträckning. Befintliga ledningar är som mest synlig längs länsväg 218 i öster, i och med sträckningsförslagens östra delar utgör markkabelsträckningar kommer ledningarna ej längre vara synliga i denna del.

Med Trosa kommuns planer för området kommer nuvarande landskapsbild i området att genomgå en tydlig förändring. Anläggande av den nya infartsvägen inklusive kringverksamheter kommer att ta åkermark i anspråk för en utbredning av nuvarande Trosa tätort. Byggnation av vägen medför även en ny och tydligare öst-västlig riktning i landskapet.

6.1.5 Boendemiljö och elektromagnetiska fält

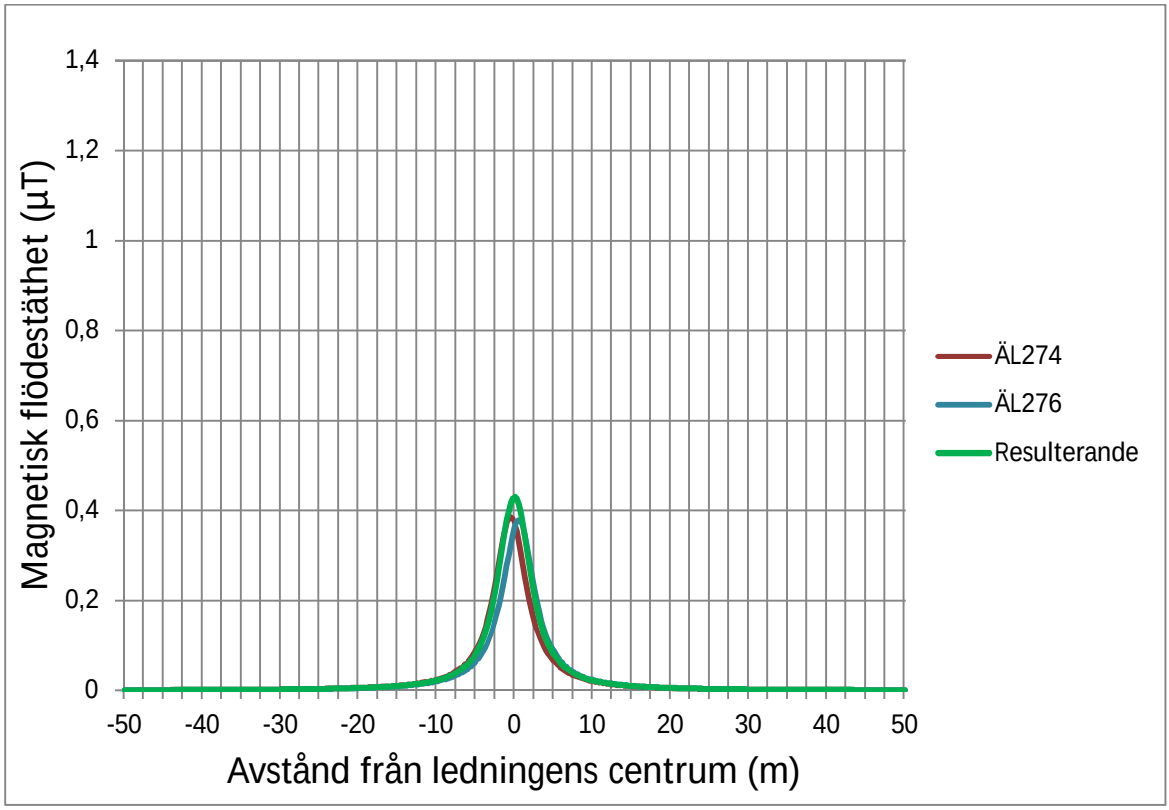
6.1.5.1 Elektromagnetiska fält

Magnetfältsberäkningar har utförts, se Figur 14 och 15. Beräkningarna utgår från förväntade årsmedellaster för sträckningar med luftledning respektive markkabel.

Figur 14. Magnetfältsberäkning av förväntade årsmedellaster för luftledningsutförande av ÄL274 samt ÄL276. Mörkgrön kurva avser resulterande magnetfält från båda ledningarna.

Magnetfältsberäkning för luftledningsutförande visar att ledningarna generar ett magnetfält i huvudsak inom ca 15 meter från ledningarnas mittfas. I och med att det helt saknas bostadshus i området bedömer Sökanden att det inte finns någon risk för förhöjda magnetfältsvärden till följd av nya luftledningssträckningar i området.

Figur 15. Magnetfältsberäkning av förväntade årsmedellaster för markkabelutförande av ÄL274 och ÄL276. Mörkgrön kurva avser resulterande magnetfält från båda ledningarna.

Magnetfältsberäkning för markkabelutförande visar på en magnetfältsspridning som är knuten till ytan närmast markkabelschaktet. Närmaste hus för stadigvarande vistelse utgörs av kontorslokal i närheten av sträckning B2, magnetfältet är dock på en försumbar nivå och det finns inte någon risk för förhöjda magnetfältsvärden.

6.2 Kumulativ påverkan

Utöver den påverkan som ovan beskrivits bedöms inte anläggande av sträckningsförslagen medföra någon betydande kumulativ påverkan på området.

Infart västra Trosa berör i stor omfattning samma område som raseringen av befintliga luftledningar samt sträckningsförslagen. Byggnation av infartsvägen kan komma att medföra en kumulativ påverkan på anläggning av de nya sträckningsförslagen för ÄL274 och ÄL276 samt raseringen av befintliga ledningar. Omfattningen är helt beroende av tidpunkten för anläggningsarbeten kopplat till båda infrastrukturprojekten och då ingen av projekten i nuläget erhållit nödvändiga tillstånd så är omfattningen svårbedömd.

Kumulativ påverkan från *Infart västra Trosa* är även beroende av slutligt val av sträckningsförslag. Generellt utgör Sträckningsförslag A den sträckning som i störst omfattning behöver samordnas med den nya infartsvägen. Sträckningsförslag B behöver även samordnas, om än i något mindre omfattning. Förordat Sträckningsförslag B+B2 är det enda sträckningsförslag som inte bedöms beröras av *Infart västra Trosa* i någon större omfattning.

6.3 Hänsynsåtgärder

Passage under Trosaån och utloppet från Trosa våtmark utförs antingen som ny luftledning eller via styrd borrning. Ingen körning får ske i vattendragen, skulle körskador ändå uppstå kommer åtgärder att vidas för att undvika negativ påverkan på miljön.

6.4 Bedömning av betydande miljöpåverkan

Sökanden bedömer att anläggande av ledningar enligt sträckningsförslagen, med föreslagna försiktighets-åtgärder, ej medför några betydande miljöeffekter på närområdet.

Utifrån en samlad bedömning av ovan beskriven miljöpåverkan anser Sökanden att detta projekt *inte* kan antas innebära betydande miljöpåverkan.

6.5 Rasering av befintliga ledningar

Sökandens avsikt är att rasera befintliga luftledningar efter att de nya ledningarna beviljats koncession, byggts och tagits i drift. En mer detaljerad beskrivning av raseringen är planerad att redovisas i separat 12:6 samråd enligt miljöbalken med Länsstyrelsen i Södermanlands län. Inom ramen för 12:6 samrådet kommer även en beskrivning av hur och när raseringen är planerad att genomföras för att negativ påverkan på natur-, kultur- och friluftslivsintressen ska kunna minimeras.

Aktuella ledningar är bygd 1972 som enbenta trästolpar, se Bild 10. Under åren har vissa av stolparna bytts ut i samband med underhållsarbeten. Stolparna är kreosotimpregnerade, även stagförankringar är högst troligen kreosotimpregnerade.

Bild 10. Foto över befintliga luftledningar inklusive stag i förgrunden.

En rasering inleds vanligtvis med att faslinorna avisoleras. Detta innebär att med hjälp av hjul- eller larvmaskiner försedda med arbetskorg tas faslinorna loss från isolatorkedjorna och läggs i ett linhjul som hängs i isolatorkedjorna. Faslinorna dras därefter in på reseringstrummor.

I nästa arbetsmoment kommer en gräv-, hjul- eller larvmaskin till stolpplatsen för att montera ned regeln och isolatorkedjor och slutligen även stolpbenen. En ”gripklo” håller fast stolpbenet medan marken närmast stolpen grävs upp varefter stolpbenet dras upp. Gropen återfylls ordentligt med liknande jordmassor som finns i området för att undvika eftersjunkning.

Allt material tillhörande den raserade ledningen samt alla tillbehör transporteras bort från platsen. Faslinor, stålreglar och annat material som inte kan återvinnas transporteras till deponianläggning. Trästolpar transporteras antingen till återvinningsanläggning eller tillbaka till tillverkaren för destruktion. Planeringsförutsättningen är att all synlig kreosotföreorenad jord kommer att tas bort.

Vad gäller risker för omgivande mark och vatten gäller följande: Under normalt arbetsförfarande i anläggningsskedet ska mark och vatten inte påverkas negativt av olika utsläpp. Vid ett eventuellt maskinhaveri, oljespill eller vid annan olycka kan dock en viss påverkan ske. Vid upphandling av entreprenörer prioriteras de som använder arbetsmaskiner med miljöanpassade, biologisk nedbrytbara smörj- och hydrauloljor samt bränsle av miljöklass 1. Uppställning av bränsletankar och dyl. ska ske på plats som utvalts med hänsyn till att begränsa de miljöskador som kan uppstå vid eventuella läckage/utsläpp, hänsyn ska också tas till risk för påkörning, närhet till avlopp m.m. Entreprenören ska ha en instruktion för hur miljöolyckor och nödlägesberedskap ska hanteras.

Vid slutbesiktning, som utförs av Sökanden och som sker efter arbetets färdigställande, besiktas raseringsarbetet. Eventuella markskador dokumenteras och reklameras till entreprenör för åtgärd.

7 FORTSATT ARBETE

När samrådsprocessen är avslutad kommer alla inkomna synpunkter att sammanfattas i en samrådsredogörelse tillsammans med Sökandens bemötanden till yttrandena. När Länsstyrelsen fattat beslut om projektet kan antas medföra betydande miljöpåverkan eller inte så kommer antingen en liten MKB att upprättas eller specifik miljöbedömningsprocess att inledas. Samrådsredogörelsen kommer att utgöra underlag för kommande MKB.

8 REFERENSER

1. Trafikverket, PM Naturvärdesinventering, *Infart västra Trosa, 20160314*
2. Trafikverket, PM Kulturarvsanalys, *Infart västra Trosa, 20160902*

12

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-52092
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-28
Diarienummer
KS 2019/58

Fondering statlig infrastruktur – särskilt placeringsbeslut

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen godkänner fondering av 40 Mkr för statlig infrastruktur på fasträntekonto.

Ärendet

Överskottslikviditet

Kommunens överskottslikviditet har tidigare placerats i en korträntefond i Nordea. Korträntefondens utveckling var negativ under föregående år och avslutades vid årsskiftet. Överskottslikviditeten överfördes till ett fasträntekonto i Agenta med 0,5% ränta.

Fondering

Kommunalskatten höjdes med 40 öre 2017 för att finansiera statlig infrastruktur och avsättning har gjorts i boksluten 2016-2018 med totalt 40,3 Mkr. Kostnaderna för statlig infrastruktur infaller successivt de kommande åren och för att möta dessa kostnader föreslås nuvarande överskottslikviditet fonderas för detta ändamål.

Johan Sandlund
Kommunchef

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

13

Ekonomienheten
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-520 92
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/59

Revidering av riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar reviderade riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun.

Ärendet

I *Riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun* regleras hur kommunens krav verksamhet ska bedrivas. Ändringar behöver göras i riktlinjerna gällande den särskilda hanteringen gällande barnomsorgsavgifter och VA-fakturor. Ekonomienheten har tagit fram reviderade riktlinjer i samråd med skolkontoret och tekniska kontoret.

Johan Sandlund
Kommunchef

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

Bilaga

Förslag till reviderade riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun (ändringar är gulmarkerade).

Riktlinjer för kravhantering för Trosa kommun

Reviderad av kommunstyrelsen 2014-06-04, § 88. Dnr KS 2014/117

1 §

Kommunens kravverksamhet ska bedrivas enligt dessa riktlinjer för att kommunen med rimlig insats får betalt för sina fordringar. Riktlinjerna kan kompletteras med kravrutiner som ansvarig tjänsteman för verksamheten utfärdar.

2 §

Önskemål om effektiv kravverksamhet ska vägas mot att gäldenären inte utsätts för onödig olägenhet.

3 §

Kommunstyrelsens ekonomienhet ska sköta kravverksamheten för de fakturor som utfärdats i kommunen.

4 §

Fakturor ska vara ställda att betalas inom 30 dagar från utskriftsdatum, om annat inte föreskrivs eller har avtalats. På fakturan ska anges vart gäldenären ska vända sig för att få upplysning om fakturan.

5 §

I de fall betalning inte sker i 4 § föreskriven tid gäller, med undantag som beskrivs nedan, följande:

- Betalningspåminnelse sänds inom 8 – 15 dagar från fakturans förfallodatum.
- Om betalning inte sker inom ~~8~~ 10 dagar efter första påminnelsen lämnas ärendet till inkassoföretag. Särskild hantering gäller för barnomsorgsavgifter och VA fakturor:

  Beträffande barnomsorg

  1. Betalningspåminnelse sänds inom 8 - 15 dagar efter förfallodag.
  2. ~~Påminnelsebrev skickas då gäldenären har två obetalda ärenden eller ett ärende som är äldre än 2 månader. I brevet framgår att barnomsorgsplatsen kan komma att sägas upp om betalning inte sker inom 8 dagar.~~ Vid två obetalda ärenden eller ett ärende som är äldre än två månader skickas uppsägningsbrev från Skolkontoret. I brevet framgår bl.a. att barnomsorgsplatsen avslutas om betalning inte görs i sin helhet inom viss angiven tid (vanligtvis senast den 15:e innevarande månad) eller om eventuell avbetalningsplan med ekonomikontoret inte följs.

3. ~~Uppsägningsbrev av barnomsorgsplatsen skickas om betalning inte inkommit inom utsatt tid eller att avbetalningsplan inte följts. Betalning ska ske senast den 15:e för att behålla platsen.~~
4. Barnomsorgsplatsen avslutas per den sista om betalning inte skett enligt uppsägningsbrevet.
5. Ärende sänds till inkassoföretag när avslut av barnomsorgsplats skett.

Beträffande VA

- Enligt Lag ~~(1970:244)~~ (2006:412) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar har kommunen rätt att avstänga fastighet från tillförsel av vatten om debiterade avgifter ej betalas.
- Betalningspåminnelse sänds inom 8 - 15 dagar från fakturans förfallodatum med information om att fakturan kommer gå till inkasso.
- ~~Brev om avstängning/strypning sänds efter 10 dagar efter första påminnelsen~~
- ~~Avstängning/strypning sker en månad efter första påminnelse~~.
- Ärende sänds till inkassoföretag efter 10 dagar. ~~när avstängning/strypning skett. I de fall avstängning beslutats, men det inte varit möjligt att utföra avstängningen, lämnas ärendet till inkassoföretag så snart kunden informerats om detta.~~

6 §

I de fall gäldenären anger godtagbara skäl kan anstånd medges eller avbetalningsplan upprättas. Samtidigt ska löpande räkningar betalas.

I kommunstyrelsens delegationsordning regleras på vilken nivå beslut om anstånd och beviljande av avbetalningsplan ska ske.

7 §

I de fall gäldenären bestrider fordran helt eller delvis ska samråd ske med respektive kontor innan eventuella kravåtgärder vidtas.

I kommunstyrelsens delegationsordning regleras på vilken nivå beslut om åtgärder ska fattas vid bestridande av fordran.

8 §

Beslut om inkassoåtgärder, rätten att i övrigt vidta nödvändiga åtgärder för att indriva kommunens fordran, samt undertecknande av handlingar i samband med det, regleras i kommunstyrelsens delegationsordning.

9 §

Fordran, som med hänsyn till sitt ringa belopp, i jämförelse med kostnaderna för inkassohanteringen, inte bör leda till inkassoåtgärd, kan avskrivas.

10 §

Om betalning till kommunen erläggs för sent kan dröjsmålsränta samt påminnelse- och kravavgifter enligt gällande lag debiteras.

11 §

Avsteg från dessa riktlinjer ska hanteras enligt KS delegation.

12 §

Då påminnelser, krav- och inkassoåtgärder varit resultatlösa får avskrivningar av fordringar ske.

13 §

Kontroll av att kommunen följer gällande riktlinjer utförs inom ramen för kommunens internkontrollplan.

14 §

Kommunstyrelsen utfärdar dessa riktlinjer. Ansvarig tjänsteman tolkar riktlinjerna.

14

Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-04-01
Diarienummer
KS 2019/60

Val av ledamöter till Äldre- och omsorgsrådet i Trosa kommun

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen väljer följande ledamöter till Äldre- och omsorgsrådet för mandatperioden 2019-2022:

Ordförande:	Helena Koch (M), vård- och omsorgsnämndens ordförande
Vice ordförande:	John Carlsson (C), teknik- och servicenämndens ordförande
Ledamot:	Nominering inväntas

2. Beslutet gäller under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar om att inrätta ett Äldre- och omsorgsråd i Trosa kommun.

Ärendet

I förslag till reviderat reglemente för de kommunala råden föreslås att de kommunala råden, *Pensionärsrådet* och *Rådet för personer med funktionsnedsättning*, slås samman och bildar *Äldre- och omsorgsrådet*.

I förslaget till reglementet anges följande gällande Äldre- och omsorgsrådets sammansättning:
”En ordförande, en vice ordförande och en ledamot ska utses av kommunstyrelsen. Vård- och omsorgsnämndens ordförande bör utses till ordförande i rådet. Teknik- och servicenämndens ordförande bör utses till vice ordförande i rådet. Ledamoten bör vara förtroendevald i vård- och omsorgsnämnden eller teknik- och servicenämnden.

Övriga representanter utses av pensionärsorganisationerna respektive organisationerna för personer med funktionsnedsättning.”

Helena Edenborg
Kanslichef

15

Kommunstyrelsen
Kommunkontoret
Marlene Bernfalk
Ekonomichef
0156-52092
Marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/61

Årsredovisning för Trosa kommun inklusive sammanställd redovisning 2018

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen bedömer att Trosa kommuns helägda bolags verksamheter under kalenderåret 2018 har bedrivits i enlighet med det fastställda kommunala ändamålet för respektive bolag och inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

2. Kommunfullmäktige godkänner, den av kommunstyrelsen upprättade årsredovisningen för Trosa kommun och den sammanställda redovisningen.

3. Resultatenheternas resultat för 2018 överförs, per april 2019 med 3 012 tkr till resultatenheterna inom skola/förskola

4. Resultatenheternas resultat för 2018 överförs, per april 2019 med 1 693 tkr till resultatenheterna inom vård och omsorg

5. Finansförvaltningens budget, minskas med 4 705 tkr.

6. Återstående medel för redan beslutade investeringar, som ännu inte avslutats överförs till budgetåret 2019 med totalt 41 295 tkr.

7. Trosa kommun avbryter försöken att driva frågan om ersättning från Grontmij för merkostnader i samband med renovering av badhuset Safiren.

8. Skulle det i framtiden visa sig att juridisk grund för att resa rättmätiga ersättningskrav uppkommer, utesluter detta beslut inte att Trosa kommun då kan agera.

Sammanfattning – ekonomiskt resultat

Kommunen

Förslag till årsredovisning för 2018 har upprättats. Årsredovisningen omfattar den sammanställda redovisningen för koncernen och kommunen.
Trosa får ett positivt resultat med 34,5 Mkr 2018. De skattefinansierade nämnderna redovisar sammantaget ett underskott jämfört med budget med 15,6 mkr.

I 2018 års centrala buffert fanns 14,6 mkr. Enligt avstämning per 31/8 fördelades 10,3 mkr till Vård- och omsorgsnämnden och 0,6 Mkr till Humanistiska nämnden. Det innebär en positiv avvikelse på 3,7 mkr för kommunstyrelsens centrala buffert.

Resultatenheterna inom för- och grundskola redovisar tillsammans ett positivt resultat med 3 012 tkr. Inom särskilda boenden samt hemtjänst redovisas ett överskott med 1 693 tkr.

Trobo

Trosabygdens Bostäder AB har upprättat årsredovisning. Bolagets resultat efter bokslutsdispositioner och skatt är -11,8 mkr.

Trofi

Trosa Fibernät AB har upprättat årsredovisning. Bolagets resultat efter bokslutsdispositioner och skatt är 190 tkr.

Sammanställd redovisning

Det sammanställda resultatet blev 23,1 mkr.

Överföring av investeringsmedel

Investeringsmedel budgeterades för 2018. Vissa projekt har inte avslutas eller påbörjats under 2018. Se bifogad förteckning.

Prövning av kommunens helägda bolags verksamheter

Kommunstyrelsen ska enligt 6 kap. 1 a § kommunallagen (nedan ”KL”) i årliga beslut för aktiebolag som avses i 3 kap. 17 och 18 §§ KL pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om styrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till fullmäktige om nödvändiga åtgärder. Den förstnämnda paragrafen (3 kap. 17 § KL) avser helägda aktiebolag och den sistnämnda (3 kap. 18 § KL) delägda aktiebolag.

Ekonomisk tvist gällande merkostnader i samband ned renovering av Safiren

De undersökningar kommunen genomfört under de senaste åren indikerar att utsikterna är små att fortsätta driva frågan som ett försäkringsärende gentemot Grontmijs försäkringsbolag. Trosa kommun avbryter försöken att driva frågan in ersättning från Grontmij för merkostnader i samband med renovering av badhuset Safiren. Se tjänsteskrivelse från kommunchef Johan Sandlund enligt bilaga.

Johan Sandlund
Kommunchef

Marlene Bernfalk
Ekonomichef

Bilagor

1. Årsredovisning 2018 för Trosa kommun, finns publicerad här: https://finansiellinfo.se/KS/Trosa_2018/
2. Årsredovisning 2018 Trosabygdens Fastigheter AB
3. Årsredovisning 2018 Trosa Fibernät AB
4. Förteckning investeringsprojekt
5. Samtliga nämnders verksamhetsberättelser som de redovisats till resp. nämnd
6. Ekonomisk tvist gällande merkostnader i samband med renovering av Safiren.

Trobo
TROSABYGDENS BOSTÄDER

ÅRSREDOVISNING 2018

Markarbeten vid Teologen etapp 4.

Organisationsnummer: 556476-7704

www.trobo.se
org.nr 556476-7704

Trosabygdens Bostäder AB

Årsredovisning 2018

Trosabygdens Bostäder AB

FASTSTÄLLELSEINTYG

Undertecknad VD för Trosabygdens Bostäder Aktiebolag intygar dels att denna kopia av Årsredovisningen avseende 2018 överensstämmer med originalet, dels att resultat- och balansräkning fastställts på årsstämma den 6 maj 2019. Årsstämman beslöt tillika godkänna styrelsens och verkställande direktörens förslag till resultatdisposition.

Trosa den 6 maj 2019

Innehållsförteckning

Förvaltningsberättelse **4**
- Information om verksamheten 4
- Årets viktigaste händelser 4
  - Styrning 4
  - Fastighetsbestånd och byggnation 4
  - Hyror 5
  - Uthyrningssituation 5
  - Administration 5
- Personal 5
- Hållbar utveckling 5
- Ekonomisk utveckling 6
- Investeringar 7
- Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång 7
- Framtid 7

Uppföljning av målen fastställda i affärsplanen **8**
- Resultat- och balansräkning 11

Flerårsöversikt **12**

Specifikation över förändring i eget kapital **13**

Nyckeltal **14**

Resultaträkning **15**

Balansräkning – tillgångar **16**

Balansräkning – skulder **17**

Kassaflödesanalys **18**

Redovisnings och värderingsprinciper **19**

Noter **19**

Förvaltningsberättelse

Styrelsen och VD för Trosabygdens Bostäder AB, org.nr. 556476-7704, redovisar bolagets årsredovisning 2018. Bolagets säte är Trosa kommun.

Information om verksamheten

Trosabygdens Bostäder AB (Trobo) är ett av Trosa kommun helägt företag. Bolagsordningen anger att föremålet för bolagets verksamhet är att bedriva fastighetsförvaltning, och att ändamålet för verksamheten i första hand är att främja bostadsförsörjningen inom Trosa kommun genom att tillhandahålla bostadslägenheter med hyresrätt. I andra hand ska bolaget tillhandahålla lokaler för kommunens eller kommersiella verksamheter.

Gällande ägardirektiv för bolaget reviderades och fastställdes under våren 2016.

Bolagsstämma
Årsstämma hölls 8 maj.

Styrelse

Styrelsen har under året haft sex sammanträden. Styrelsen har följande sammansättning:

Ordinarie		Suppleanter	
Sune G Jansson *Ordförande*	(M)	Dag Örtqvist	(M)
Rigmor Breidemalm *Vice ordförande*	(S)	Greger Tidlund	(S)
Margareta Wallin	(M)	Olof Gibeck	(C)

Verkställande direktör
Cecilia Högberg var verkställande direktör fram till 15 april och Björn Alm tog över från 16 april.

Revisorer
Kommunfullmäktige har utsett Lars Sjögren (s) och Rolf Hugert (m) till lekmannarevisorer. Ernst & Young AB har sedan 2015 varit valt som revisionsbolag med huvudansvarig revisor Johanna Eklöf.

Organisationsanslutning
Trosabygdens Bostäder AB är medlem i

- **SABO -** Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag
- **Fastigo -** Fastighetsbranschens Arbetsgivarorganisation
- **HBV -** Husbyggnadsvaror HBV Förening
- **SKL Kommentus Inköpscentral** SKI, är en inköpscentral som arbetar med samordnade upphandlingar.
- **Företagarna i Trosa**

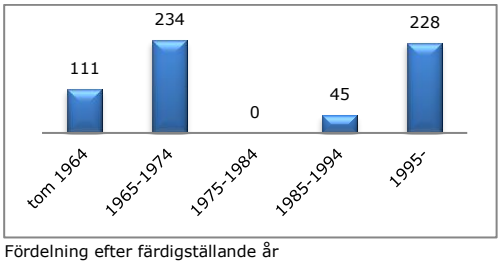
Årets viktigaste händelser

Styrning

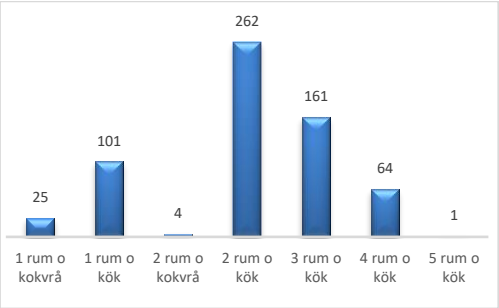
- Bolaget har fortsatt arbetet med affärsplanen som fastställdes hösten 2017 för att få en aktivitetslista som leder fram till målen i affärsplanen.
- Hyresgästundersökning har genomförts under sommaren och bolaget har analyserat svaren och utifrån detta och underhållsplanen arbetat fram en handlings- och investeringsplan. Hyresgästundersökningen kommer bli årligt återkommande och inarbetas som mål för verksamheten.
- Systemet för internkontroll har setts över och anpassats till ägarens rutiner.
- Arbetet med att utveckla policydokument har fortsatt och regelverket har kompletteras ytterligare. Bland annat har uthyrningspolicyn, köregler och inflyttningsregler antagits.
- Former för beslut om- och slutredovisning av investeringsprojekt har fastställts.

Fastighetsbestånd och byggnation

Det totala lägenhetsbeståndet uppgick vid årets slut till 618 lägenheter om ca 39 000 m² och 47 lokaler om ca 17 400 m².

Fördelning efter färdigställande år

Fördelning efter lägenhetsstorlek

- Ombyggnation och renovering av tomställda lokaler på Stationsvägen i Vagnhärad har slutförts under våren. Det som tidigare var en lokal har nu delats upp på två separata uthyrningsbara lokaler. Den större av dem har renoverats och anpassats till en lokal för utbildningsändamål och hyrts ut till Trosa kommun. Den andra har byggts om för butiksändamål.
- Under året har arbetet med projektering, utredningar fortsatt för byggnation av 88 nya lägenheter i anslutning till det befintliga området Teologen. Detaljplan vann laga kraft under sommaren och bygglov beviljades precis i slutet av året. Projektet benämns Teologen etapp 4 då det ska bli ett område.

Illustrationsplan inför planering av Teologen etapp 4.

Hyror

- Hyresförhandlingen för 2018 gav en uppgörelse om hyresökning med 0,9% för 2018 och med 1,3% för 2019. Hyran för lokaler med förhandlingsklausul höjdes med samma procentsats.
- Bostädernas genomsnittshyra uppgick till 1 283 kr/m². Genomsnittshyran påverkas av bolagets höga andel nyproducerade lägenheter.

Uthyrningssituation

- I huvudsak har alla lägenheter varit uthyrda under året och efterfrågan på såväl mindre som större lägenheter har varit och är större än tillgången.
- 1839 personer är vid årsskiftet registrerade som bostadssökande. Det tar i genomsnitt 2 år och 7 månader att få en lägenhet.
- Bolaget har under året spelat en viktig roll för kommunens möjlighet att klara uppdraget som följer av kommunmottagning av flyktingar.

Administration

Bolaget har deltagit och genomfört flera upphandlingar i samverkan med kommunen.

Personal

Verksamheten har i huvudsak bedrivits med egen personal. Planerat underhåll och större reparationer utförs genom upphandlade entreprenörer. För städning anlitas entreprenör.

Antal årsarbetare (beräknat efter genomsnittlig arbetstid)

Kvinnor	3,9	(4,2)
Män	6,4	(6,0)
Totalt	10,3	(10,2)

Bemanningen uppgår till 11 anställda. Trobo sköter även administration åt Trosa Fibernät AB. Under året har beslut fattats om att minska personalstyrkan med en årsarbetande tjänsteman. Bakgrunden är ett identifierat behov av ytterligare anpassning till det minskade beståndet.

Hållbar utveckling

Trobo arbetar med hållbar utveckling ur flera aspekter; ekonomiskt, socialt och miljömässigt. Kravet gäller fastigheternas estetik, skick och energianvändning. Vidare finns ett socialt ansvarstagande utifrån det allmännyttiga uppdraget, där bolaget bl.a. förmedlar lägenheter till flyktingar och till de sociala kontrakt som kommunen önskat få.

Trobo har fortsatt delta i informations- och samverkansforum mellan bolaget, socialkontoret, myndighetskontoret och tjänsteman för bostadsanpassning. Tanken är att liknande forum ska genomföras 2 gånger per år i syfte att öka kunskapen om varandras verksamhet, förutsättningar, verktyg, utmaningar och policys.

Som arbetsgivare har Trobo berett arbetstillfällen utöver eget personalbehov. Bolaget stöder även lokala organisationer med t.ex. ungdomsverksamhet.

Vid samtliga upphandlingar som genomförs, ställs krav på att leverantörer och entreprenörer har ett miljöledningssystem, certifierat eller ett eget redovisat system. Alla entreprenader ska redovisa ett egenkontrollprogram.

Ekonomisk utveckling

Det redovisade resultatet uppgår till -11,8 mnkr vilket är långt under det budgeterade resultatet om 1,7 mnkr. Jämfört med föregående år har resultatet försämrats med 12,8 mnkr.

Nettoomsättningen (hyresintäkterna) har ökat med 2%, som en följd av hyreshöjningen med 0,9% på lägenheter samt höjningen med KPI på de flesta lokaler. Intäktsökningen består delvis i att vi lyckats hyra ut en del lägenheter och lokaler som tidigare stått tomma.

Rörelsens kostnader har ökat med 6% eller ca 1,9 mnkr. En stor del av kostnadsökningen är hänförligt till ökade reparationer samt ökade kostnader för fastighetsel. En av poster som minskar mest är skador och försäkringsskador.

I samband med omstrukturering och personalavgång och nyrekrytering har det skett en förskjutning mellan lönekostnader för fastighetsskötsel, reparationer och administrativ personal. Vi har under perioden minskat med en person på administration och ökat med en person inom reparation som även sköter funktionen felanmälan. Totalt sett är personalkostnaderna i stort sett oförändrade.

Kostnaderna för köpta tjänster har ökat med 1,1 mnkr vilket beror på en ökad mängd köpta tjänster avseende VVS-arbeten där ventilationskontroller och akuta VVS-arbeten.

Taxebundna kostnader ökar med 10% vilket är den största kostnadsökningen. Ökningen hänförs till ökning av elkostnaderna vilket beror på flera anledningar.

- Felkontering 2017 vilket förklarar en ökning med 0,3 mnkr vilket även förklarar minskning med 0,3 mnkr på skador och försäkringsskador.
- Felperiodisering av kostnader december 2017 vilket förklarar 0,3 mnkr av kostnadsökningen.
- Ökad elförbrukning och ökade elpriser förklarar resterande kostnadsökning.

Kostnaden för fastighetsförsäkringen har ökat som en följd av dyrare avtal efter genomförd upphandling 2017 vilken får effekt helt i år.

Avskrivningarna fortsätter att öka och har ökat med 2,1 mnkr under året. Justering av några anläggningars avskrivningstider har gjorts som en följd av att komponentavskrivningarna infördes som en schablon och exempelvis papptak har inte en avskrivningsperiod på 40 år.

Räntekostnaderna är årets enskilt största resultatpåverkande skillnad mot föregående år. Förändringen på 11,1 mnkr består av lösen av swappar vilket genomfördes i slutet av året. Lösen av ränteswapparna gjordes för att minska räntekostnaderna kommande år vilket är positivt då ränteavdragsbegränsningar införs från 2019.

Resultatanalys per kontogrupp	**Utfall (tkr)**	**Utv jmf.fg år (tkr)**	**%**
Hyresintäkter	69 731	1 381	2%
Övriga intäkter	978	548	128%
Intäkter totalt	**70 709**	**1 929**	**3%**
Fastighetsskötsel köpta tjänster	-2 274	-372	-20%
Fastighetsskötsel egen regi	-566	59	10%
Fastighetsskötsel löner egen regi	-1 531	133	8%
Fastighetsskötsel totalt	**-4 370**	**-180**	**-4%**
Reparationer köpta tjänster	-3 926	-765	-24%
Skador o försäkringsskador	-684	679	50%
Reparationer egen regi	-565	-109	-24%
Reparationer löner egen regi	-1 845	-271	-17%
Reparationer totalt	**-7 019**	**-466**	**-7%**
Taxeb. kostn & uppvärmning	-13 456	-1 221	-10%
Fastighetsförsäkring	-1 332	-194	-21%
Medel till hyresgästföreningen	-166	-5	3%
Adminstrationskostnader	-929	-21	4%
Löner tjänstemän	-3 199	282	-8%
Köpta tjänster adminstration	-1 638	75	-4%
Reklam och PR	-39	29	-43%
Underhåll bostäder	-874	-158	22%
Underhåll lokaler	-379	-236	166%
Underhåll gemensamma utrym	-248	-10	4%
Underhåll huskropp	-17	95	-85%
Underhåll utemiljö	-65	-9	17%
Fastighetskatt	-1 059	134	-11%
Summa kostnader	**-34 792**	**-1 887**	**6%**
Avskrivningar	-20 671	-2 124	11%
Rörelseresultat	**15 245**	**-2 082**	**-12%**
Ränteintäkter och utdeln	580	-8	-1%
Räntekostnader och borgensavg	-28 103	-11 119	65%
Årets skattekostnad	508	368	264%
Årets resultat	**-11 770**	**-12 841**	**-1199%**

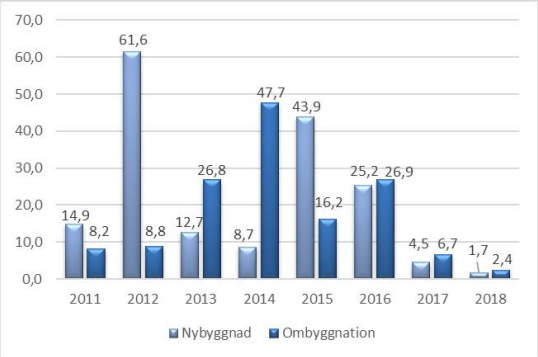
Investeringar

Under året har investeringstakten varit relativt låg, detta beroende på att fokus varit projektering och planering för nybyggnation av 88 lägenheter på Teologen. Dessutom har utredningar och upphandling skett för start av försiktig renovering av det äldre beståndet på Biblioteksvägen, inga anbud inkom dessvärre på upphandling av fasadrenovering.

Några investeringsprojekt har genomförts och slutförts under året. Renovering och hyresgästanpassning har slutförts på Norra Husby, Stationsvägen. Den en längre tid vakanta butikslokalen i fastighetens bottenvåning har renoverats och 75% av lokalen har byggts om för utbildningsändamål och hyrts ut till Trosa kommun/SFI. De återstående 25% har renoverats och anpassats till butikslokal.

Under året har även renovering och hyresgästanpassning skett av en avdelning på Häradsgården till en ny korttidsavdelning. Även ventilationen i Häradsgårdens kök har fått en standardförbättring.

Den totala investeringsvolymen uppgick under året till 4,2 mnkr vilket kan jämföras med föregående år då volymen var 11,2 mnkr.

Investeringsvolymerna väntas åter igen öka under 2018 och 2019 i samband med planerad nyproduktion.

Väsentliga händelser efter räkenskapsårets utgång

- Hyresförhandlingen för 2018 resulterade i en tvåårig överenskommelse där hyran för 2019 höjs med 1,3%. Hyran för lokaler med förhandlings-klausul höjs med motsvarande belopp.
- Bygglov avseende nybyggnationen av de 88 nya lägenheter vann laga kraft i januari och i mitten av februari startades markarbetena för Teologen etapp 4.

Framtid

- Arbete med resultatet av genomförd kundundersökning.
- Fler äldre hyresgäster ger ökat behov av anpassade lägenheter. Det kan handla om markplan, hiss, uteplatser med låg egen skötselnivå.
- Ökad efterfrågan på ”trygghetsboende” eller Bovieranliknande-koncept.
- Fler yngre hyresgäster ger ökat behovs av små, billiga lägenheter eventuellt med bra pendlingsmöjligheter.
- Folkhälsotrend och ökad miljömedvetenhet leder till ökad efterfrågan på miljömässiga alternativ t.ex. uterum, grönytor, kolonilotter och rökfria hus.
- Behov av ökat samarbete och information för nyanlända, förutsättningar för att skapa möten mellan olika kulturer efterfrågas.
- Dyrare och svårare att köpa mark i en ökad efterfrågan.
- Fortsätta arbetet med att öka bolagets lönsamhet.
- Utveckla och öka kvaliteten på hemsidan.
- Fortsätta arbetet med koncernsamordningen.
- Komplettera beståndet där det är möjligt och förutsättningar finns genom nybyggnation, förtätning och förvärv.

Illustration av trevåningshus vid planeringen av Teologen etapp 4.

Uppföljning av målen fastställda i affärsplanen

Mål

	Vad	Mål	Resultat	
Verksamhetsmål - Medborgarnas kommun				
1	Våra hyresgäster är nöjda med sitt boende	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget	Enkät genomfördes sommaren 2018 där vi fick 78,7% som övergripande poäng på kundnöjdhet. Målet behöver anpassas efter enkäten.	
2	Våra hyresgäster känner sig trygga och säkra att vistas utomhus under kvällar och nätter	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget	Enkät genomfördes sommaren 2018 där vi fick 77,5% som poäng på trygghet. Målet behöver anpassas efter enkäten.	
3	Vi erbjuder funktionella äldreboenden samt lägenheter för äldre och boende med funktionshinder	Vid nybyggnation av bostäder tillse att det byggs lägenheter som enkelt kan bli anpassade	Vid nybyggnation har vi valt koncept med hiss, automatiska dörröppnare och få trösklar. Badkar undviks.	
5	Vi spelar en viktig roll i kommunens arbete för att bistå socialt utsatta grupper	Erbjuda sociala kontrakt med ambitionen att omförhandla dessa till reguljära hyresavtal inom rimlig tid (i normalfallet 1 år)	Under året har Trobo bidragit med ett antal sociala kontrakt men framför allt har flera lägenheter fördelats till kommunmottagna flyktningar.	
6	Vi arbetar för ökad samordning mellan bolaget och kommunen	Synergieffekter som kommer bolaget, kommunen och skatte-, hyres- och avgiftskollektivet till godo	Samordningen har påbörjats avseende administrativa arbeten. Fler identifierade områden för samordning finns.	
Tillväxt & arbete				
7	Bolaget medverkar till kommunens attraktivitet som bostadsort och som etableringsort för företag	Vi ska bygga ca 60 nya lägenheter under mandatperioden	Under perioden har bolaget byggt 28 nya lägenheter i Vagnhärad och 16 nya lägenheter i Trosa. Totalt 44 lägenhet. Bolaget hade planerat för ytterligare byggnation i Vagnhärad men intresset för att bygga och tillföra bostadsrätter gjorde att Trobo i samråd med ägaren gick ur projektet.	
8	Vi bygger bostäder och kommersiella lokaler på affärsmässig grund, samt kompletterar långsiktigt marknaden där den är underdimensionerad	Vi bygger i hela Trosa kommun	Se ovan	
9	Möjliggöra bildandet av bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrätter	Medverka i de fall intresse finns	Boende på Ägogången har tidigare visat intresse och bolaget bjöd in till dialog. Intresset bland de boende var dock inte stort nog varpå förfrågan togs tillbaka.	

Hälsa & miljö				
10	Tillsammans med våra hyresgäster ska vi minska energiförbrukning	Vi minskar energiförbrukning med 15 % i jämförbart bestånd	Den totala årsförbrukningen uppgick per 2017 till 1,92 GWh vilket kan jämföras med 2018 då förbrukningen uppgick till ca 1,91 GWh. Det ger en minskning men som inte uppgår till uppsatt mål.	
11	Tillsammans med våra hyresgäster ska vi minska energiförbrukning och andra faktorer som bidrar till miljöpåverkan	Alla nybyggda och ombyggda lägenheter ska vara utrustade för individuell mätning av el, värme och vatten	100% avseende el, avseende värme och vatten har detta visat sig olönsamt varför åtgärden ej genomförs	
12	Vi arbetar kontinuerligt med att förbättra möjligheterna till källsortering i våra bostadsområden	Antalet områden med fullskalig sortering ökar	I slutet på 2018 erbjöds full sortering i 10 av våra områden. Det är ingen förändring jämfört föregående år.	
13	Vid ny- och ombyggnation ska klimatneutrala eller förnyelsebara energikällor eftersträvas. Fjärrvärmeanslutning är ett förstahandsalternativ där det erbjuds på goda affärsmässiga villkor	Under år 2018 finns solceller inom ett av våra områden. Andelen fastigheter med anslutna till fjärrvärme ökar.	Vi utreder möjlighet för solceller och genomför där vi ser att vi har störst effekt först. Vid omläggning av tak utreds solceller. Solceller kommer finnas i ett område under 2019. Vi har anslutit vid nyproduktion	
14	Låga livscykelkostnader ska vara vägledande vid val av tekniska lösningar	Ökade krav på material och utförande	Vid upphandling av entreprenader ställs krav på såväl material som utförande	
15	Vi efterfrågar alltid miljövänliga alternativ vid inköp av varor och tjänster	Andelen ekologiska och miljövänliga inköp ökar årligen	Vid upphandling av entreprenader ställs krav på såväl material som utförande	
16	Vi arbetar för det nationella målet, en fossilfri fordonsflotta	Vi uppgraderar successivt vår fordonspark i linje med antagen rese- och fordonspolicy	Vi har under 2018 sålt den äldsta av våra bilar men ännu inte köpt någon ny. Vi har köpt en elcykel men kommer behöva köpa en ny bil 2019 och då en med lägre utsläpp.	
Engagemang				
17	Våra medarbetare upplever ett högt medarbetarengagemang	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget	HME-enkät som Trosa kommun genomförs först 2019.	

God ekonomisk hushållning				
18	Bolaget ska vara finansiellt stabilt, dvs ha god långsiktig betalningsförmågan	Bolagets långsiktiga soliditet bör vara 30 % men kan under en expansiv fas ligga lägre, dock aldrig under 15 %	Soliditet 2018 uppgår till 17,6% (18,9%) vilket är godtagbart då bolaget är i en expansiv fas.	
19	Bolaget ska ha sådana ekonomiska resurser att ägaren får en rimlig avkastning på kapitalet, med beaktande av kommunens finansiella åtagande och risk i bolaget	Belåningsgrad/bokfört fastighetsvärde (%) Skuldsättningsgrad (ggr)	Belåningsgrad/bokfört värde fastighetsvärde: 95% (93%) Skuldsättningsgrad: 4,7 ggr (4,3 ggr)	
20	Bolaget ska i sin planering tillse att kapitalstrukturen i bolaget är rimlig långsiktigt	**1)** Andelen kort räntebindning (förfall inom 1 år) skall begränsas till 60 % **2)** Den genomsnittliga räntebindningen (lån+derivat) skall variera inom intervallet 2-9 år **3)** Andelen kort kapitalbindning (förfall inom 1 år) skall begränsas till max 30 %	**1)** Andel som förfaller inom 1 år uppgår till 46% (28%) **2)** Genomsnittet uppgår till 5,04 år (5,95 år) **3)** Andel som förfaller inom 1 år uppgår till 28% (23%)	
21	Bolagets ska nå ett driftresultat som står i rimlig proportion till bolagets totala egna kapital (det bokförda värdet)	Den av Trosa kommun bedömda rimliga avkastningen är 5 % över tid (Motsvarande 2 % inflation och 2,5 % genomsnittlig svensk tillväxt samt en riskpremie på 0,5 %)	Resultat efter finansiella poster uppgår till: -9,9% (0,7%).	

Resultat- och balansräkning

Bolagets omsättning består av hyresintäkter och uppgår till 70,7 (68,8) mnkr.
Bolagets rörelseresultat uppgår till 15,2 (17,3) mnkr och resultatet efter finansiella poster är -12,3 (0,9) mnkr. Resultat efter beräknad skatt är -11,8 (1,1) mnkr.

Balansräkningens omslutning är 708 (722) mnkr.

Eget kapital uppgår till 124,4 mnkr efter årets resultat på -11,8 mnkr.

Kassalikviditeten, d.v.s. betalningsförmågan på kort sikt, ökade kraftigt som en följd av att kortfristiga placeringar i form av aktier har sålts samt att placeringar har löpt ut. Vid årsskiftet uppgick kassa och bank till 65,1 (49,7) mnkr.

Balanslikviditeten, dvs. förhållandet mellan omsättningstillgångar och kortfristiga skulder uppgår till 43,5 (49,4) %.

Företagets soliditet har under 2018 minskat något och uppgår till 17,6 (18,9) %. Minskningen är en effekt av det negativa resultatet.

Kassaflödet från den löpande verksamheten uppgick till 7,4 mnkr och kassaflödet från investeringsverksamheten uppgick till -5,2 mnkr. Årets totala kassaflöde uppgick till 15,3 (48,5) mnkr beroende på att årets investeringar har varit på en lägre nivå än tidigare samtidigt som kortfristiga placeringar sålts av.

Förslag till resultatdisposition

Styrelsens förslag till beslut om resultat-disposition i Trosabygdens Bostäder AB org.nr. 556476-7704, på årsstämman 2019-05-06. Till årsstämmans förfogande står följande:

Balanserat resultat	68 914 229 kr
Årets resultat	-11 769 968 kr
Totalt balanserat resultat	57 144 261 kr

Styrelsen föreslår årsstämman att besluta:

att utdelning inte lämnas till ägaren

att i ny räkning överföra balanserat resultat om 57 144 261kr.

För närmare bedömning av 2018 års resultat och ekonomisk ställning per 2018-12-31 hänvisas till efterföljande resultat- och balansräkning, kassaflödesanalys samt noter.

Alla belopp anges fortsättningsvis i tkr resp. mnkr.

Flerårsöversikt

Resultaträkning (kkr)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Nettoomsättning	63 434	62 373	65 972	68 780	70 709
Rörelsens kostnader	-43 559	-68 723	-51 964	-51 452	-55 464
Rörelseresultat	19 875	-6 350	14 008	17 327	15 245
Finansnetto	-19 623	-16 797	-16 885	-16 397	-27 523
Resultat före bokslutsdisp.	252	-23 147	-2 878	931	-12 278
Bokslutsdispositioner	0	2 647	316	0	0
Resultat före skatt	252	-20 500	-2 562	931	-12 278
Periodens skatt	23	5 507	44	140	508
Årets resultat	**275**	**-14 993**	**-2 518**	**1 071**	**-11 770**

Flerårsöversikt TROBO

Balansräkning (kkr)	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Tillgångar					
Materiella anläggn.tillgångar	589 952	610 025	645 571	639 110	623 100
Finansiella anläggn.tillgångar	5 427	7 123	6 927	6 711	6 992
S:a anläggningstillgångar	595 379	617 148	652 497	645 821	630 091
Omsättningstillgångar	28 709	18 185	5 007	75 731	77 543
S:a Tillgångar	**624 088**	**635 333**	**657 505**	**721 552**	**707 634**
Eget kapital och skulder					
Eget kapital	59 649	44 656	42 138	136 150	124 380
Obeskattade reserver	549	0	0	0	0
Långfristiga skulder	529 653	551 205	467 693	432 001	404 815
Kortfristiga skulder	34 237	39 472	147 674	153 401	178 440
S:a eget kapital och skulder	**624 088**	**635 333**	**657 505**	**721 551**	**707 634**

Specifikation över förändring i eget kapital

	Aktie-kapital	Reserv-fond	Uppskrivn-fond	Balanserat resultat	Årets resultat	Summa
Eget kapital 2017-01-01	**40 600**	**26 635**	**0**	**-22 579**	**-2 518**	**42 138**
Fusionresultat Trohold				92 941		92 941
Vinstdisp. enl. bolagsstämma:						
Utdelning						0
Omföring föreg års resultat				-2 518	2 518	0
Årets resultat 2017					1 071	1 071
Eget kapital 2017-12-31	**40 600**	**26 635**	**0**	**67 844**	**1 071**	**136 150**
Vinstdisp. enl. bolagsstämma:						
Utdelning						0
Omföring föreg års resultat				1 071	-1 071	0
Årets resultat 2018					-11 770	-11 770
Eget kapital 2018-12-31	**40 600**	**26 635**	**0**	**68 915**	**-11 770**	**124 380**

Aktiekapitalet fördelas på 40 600 aktier med kvotvärdet 1 000 kronor.

Nyckeltal

	Kapital och finansiering		2014	2015	2016	2017	2018
1	Soliditet	%	9,6	7,0	6,4	18,9	17,6
2	Belåningsgrad bokfört fastighetsvärde	%	97	98	96	93	95
3	Skuldsättningsgrad	ggr	9,5	13,2	14,6	4,3	4,7

Definitioner

1 Eget kapital plus obeskattade reserver exkl latent skatt dividerat med balansomslutning
2 Skulder till kreditinstitut dividerat med bokfört fastighetsvärde netto
3 Totala skulder inkl latent skatt på obeskattade reserver dividerat med eget kapital plus obeskattade reserver exkl latent skatt

	Lönsamhet och risk		2014	2015	2016	2017	2018
1	Avkastning på justerat eget kapital	%	0,4	-51,8	-6,8	0,7	-9,9
2	Avkastning på totalt kapital	%	3,2	-0,8	2,1	2,5	2,2
3	Direktavkastning	%	5,5	5,4	4,7	5,0	5,1
4	Räntetäckningsgrad	ggr	1,7	1,9	1,8	2,1	1,3
5	Räntebidragsberoende	%	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Hyresnivå, bostäder	kr/kvm	1 202	1 217	1 261	1 272	1 283
7	Driftnetto	kkr	34 133	34 195	31 026	35 874	35 916
	Yta bostäder, 1000-tal kvm	kvm	36,0	37,9	39,0	39,0	39,0

Definitioner

1 Resultat efter finansiella poster dividerat med eget kapital plus obeskattade reserver exkl latent skatt
2 Resultat efter finansiella poster plus finansiella kostnader dividerat med balansomslutning
3 Driftnetto dividerat med balansomslutning
4 Driftnetto plus ränteintäkter plus räntebidrag dividerat med räntekostnader
5 Räntebidrag dividerat med nettoomsättning
7 Driftnetto är fastighetsförvaltningens intäkter minus kostnader för drift, underhåll och fastighetsskatt.

Resultaträkning

RESULTATRÄKNING

Belopp i kkr

	Not	2018	2017
NETTOOMSÄTTNING			
Hyresintäkter	2	69 674	68 203
Övriga rörelseintäkter	3	1 034	577
SUMMA RÖRELSEINTÄKTER		**70 709**	**68 780**
RÖRELSENS KOSTNADER			
Externa kostnader	4,5,7,8	-27 906	-25 859
Personalkostnader	6	-6 886	-7 047
Avskrivningar och nedskrivningar	9	-20 671	-18 547
SUMMA RÖRELSEKOSTNADER		**-55 464**	**-51 452**
RÖRELSERESULTAT		**15 245**	**17 328**
RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INVESTERINGAR			
Resultat från övriga värdepapper, anläggningstillgångar		2	2
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter	10	578	586
Räntekostnader och liknande resultatposter	11	-28 103	-16 984
SUMMA FINANSIELLA KOSTNADER/INTÄKTER		**-27 523**	**-16 397**
RESULTAT EFTER FINANSIELLA POSTER		**-12 278**	**931**
BOKSLUTSDISPOSITIONER			
Bokslutsdispositioner		0	0
Årets skatt	12	508	140
ÅRETS RESULTAT		**-11 770**	**1 071**

Balansräkning - tillgångar

BALANSRÄKNING

Belopp i kkr	**Not**	**2018-12-31**	**2017-12-31**
TILLGÅNGAR			
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Byggnader	13	590 243	601 818
Markanläggningar	14	8 488	9 162
Mark	15	18 129	18 019
Inventarier	16	2 888	3 354
Pågående ny- och ombyggnader	17	3 352	6 757
SUMMA MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		623 100	639 110
FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Andra långfristiga värdepappersinnehav	18	134	134
Uppskjutna skattefordringar	19	5 649	5 141
Andra långfristiga fordringar	20	1 209	1 436
SUMMA FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		6 992	6 711
SUMMA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR		**630 091**	**645 821**
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
VARULAGER MM			
Lager och förråd		287	327
KORTFRISTIGA FORDRINGAR			
Hyres- och kundfordringar		840	608
Övriga fordringar	21	2 263	2 851
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	22	1 303	1 867
SUMMA KORTFRISTIGA FORDRINGAR		4 405	5 326
KASSA OCH BANK			
Kortfristiga placeringar		7 779	20 346
Kassa och bank	23	65 071	49 731
		72 850	70 077
SUMMA OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR		**77 543**	**75 731**
SUMMA TILLGANGAR		**707 634**	**721 552**

Balansräkning - eget kapital och skulder

BALANSRÄKNING

Belopp i kkr	**Not**	**2018-12-31**	**2017-12-31**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
EGET KAPITAL			
BUNDET EGET KAPITAL			
Aktiekapital		40 600	40 600
Reservfond		26 635	26 635
SUMMA BUNDET EGET KAPITAL		**67 235**	**67 235**
FRITT EGET KAPITAL			
Balanserat resultat		68 915	67 844
Årets resultat		-11 770	1 071
SUMMA FRITT EGET KAPITAL		**57 144**	**68 915**
SUMMA EGET KAPITAL		**124 380**	**136 150**
SKULDER			
LÅNGFRISTIGA SKULDER			
Skulder till kreditinstitut	24	404 815	432 001
SUMMA LÅNGFRISTIGA SKULDER		**404 815**	**432 001**
KORTFRISTIGA SKULDER			
Skulder till kreditinstitut	24,25	160 886	133 187
Leverantörsskulder		6 199	7 926
Övriga kortfristiga skulder	26	240	211
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	27	11 114	12 076
SUMMA KORTFRISTIGA SKULDER		**178 440**	**153 401**
SUMMA SKULDER		**583 255**	**585 402**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**707 634**	**721 552**

Kassaflödesanalys

KASSAFLÖDESANALYS

Belopp i kkr

	Not	2018	2017
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster		-12 278	931
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet:			
Avskrivningar och nedskrivningar		20 671	18 547
Förändring av uppskjuten skatt		508	140
Övriga poster		233	0
Realisationsvinster /-förluster och övriga poster		0	92 941
Kassaflöde före förändringar av rörelsekapitalet		**9 134**	**112 559**
Kassaflöde från förändring av rörelsekapital			
Ökning (-) resp minskning (+) av lager		40	-58
Ökning (-) resp minskning (+) av korta fordringar		921	-1 811
Ökning (+) resp minskning (-) av korta skulder		-2 660	-5 051
KASSAFLÖDE FRÅN DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN		**7 435**	**105 639**
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Förändring finansiella anläggningstillgångar		-281	216
Förvärv av byggnader, mark och markanläggningar		-4 182	-11 214
Avyttring av aktier, byggnad och mark		0	0
Förvärv av inventarier		-712	-872
Avyttring av inventarier		0	0
KASSAFLÖDE FRÅN INVESTERINGSVERKSAMHETEN		**-5 174**	**-11 870**
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Nyemission		0	0
Förändring koncernskuld genom fusion		0	-57 830
Infusionerade placeringar fr dotterföretag		0	-20 346
Försäljning av kortfristiga placeringar		12 567	0
Upptagna lån/inlösen av lån		4 147	39 909
Amortering av skuld		-3 634	-6 994
KASSAFLÖDE FRÅN FINANSIERINGSVERKSAMHETEN		**13 080**	**-45 261**
ÅRETS KASSAFLÖDE		**15 340**	**48 508**
Likvida medel vid årets början		49 731	1 223
Likvida medel vid periodens slut		65 071	49 731

Redovisnings- och värderingsprinciper

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen upprättas med tillämpning av Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2012:1 Årsredovisning (K3).

Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärdet om inget annat anges nedan.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar endast transaktioner som medfört in- och utbetalningar.

Avskrivningar, nedskrivningar och uppskrivningar
Materiella anläggningstillgångar skrivs systematiskt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod.
I resultaträkningen har resultatet belastats med avskrivningar enligt plan för byggnader, markanläggningar och inventarier. Avskrivningar sker enligt linjär metod och enligt plan baserad på tillgångarnas anskaffningsvärden och beräknade ekonomiska livslängder.
Följande avskrivningstider tillämpas:

Fastigheter uppdelat i komponenter:

grund och stomme	100 år	invändigt bygg och kök	50 år
skal tak	40 år	el och ventilation	40 år
skal väggar och fönster	50 år	vvs nät	50 år
wc badrum	30 år	inre ytskikt och vitvaror	15 år

Markanläggningar	20/30 år
Inventarier	3 år/5 år/10år

Genomförda mindre ombyggnadsåtgärder kan i sig utgöra en enda komponent, och delas inte upp.
Planenliga avskrivningar har gjorts med hänsyn tagen till när under året anskaffning skett.
Enskild anläggningstillgång skrivs ned till verkligt värde när detta är lägre än redovisat värde.
Nedskrivning redovisas i resultaträkningen.
Uppskrivning görs för vissa fastigheter när extern värdering visat att dessa fastigheters verkliga värde varaktigt är högre än bokfört värde. Uppskrivning görs i förekommande fall balansräkningen.
För upplysningsändamål genomförs regelbundet extern värdering av fastigheterna.

Ny-, till- och ombyggnader
Aktivering av investeringar och ombyggnader har skett till den del som bedömts långsiktigt värdehöjande för respektive fastighet. Den del av ny-, till- och ombyggnadskostnader som kan anses utgöra underhåll har kostnadsförts.

Pågående ny- och ombyggnader
Nedlagda kostnader vid ny- och ombyggnader redovisas som pågående till dess att de tas i drift.
I nedlagda kostnader inkluderas samtliga direkta kostnader hänförliga till respektive objekt samt egna indirekta kostnader för projektledning och kontroll. Räntekostnader för byggnadskreditiv aktiveras.

Finansiella anläggningstillgångar
De finansiella anläggningstillgångarna har värderats till anskaffningsvärde.

Övriga tillgångar och skulder har värderats enligt följande:

- Förråd har värderats till anskaffningsvärde enligt inkomstskattelagens bestämmelser.
- Fordringar har värderats till det belopp varmed de beräknas inflyta.
- Kortfristiga placeringar i värdepapper har värderats till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen.
- Skulder har upptagits till det faktiska eller beräknade värdet av kända skulder.

Periodisering av inkomster och utgifter har skett i enlighet med god redovisningssed.
Ränteswappar har kostnader / intäkter redovisas netto som räntekostnad.

Noter

Noter till resultaträkningen
Belopp i kkr

Not 2	**Hyresintäkter**	**2018**	**2017**
	Bostäder	50 854	50 298
	Lokaler	18 915	17 919
	Garage	197	180
	Bilplatser	745	553
		70 711	**68 950**
	Avgår: outhyrda bostäder	-557	-289
	Avgår: outhyrda lokaler	-84	-90
	Avgår: outhyrda garage	-6	-6
	Avgår: outhyrda bilplatser	-136	-107
		-783	**-491**
	Avgår: övriga rabatter	-254	-256
		-254	**-256**
	Hyresintäkter, netto	**69 674**	**68 203**

Not 3	**Övriga rörelseintäkter**	**2018**	**2017**
	Ersättning för skadegörelse	1	0
	Ersättning för indrivning, inkasso	265	71
	Övriga intäkter, ersättningar	768	505
		1 034	**577**

Not 4	**Externa kostnader**	**2018**	**2017**
	Material	632	459
	Tjänster	12 811	11 963
	Taxebundna kostnader	7 737	6 442
	Uppvärmning	5 666	5 789
	Fastighetsskatt	1 059	1 193
	Övriga externa kostnader	0	12
		27 906	**25 859**

Not 5 Ersättning till revisorerna

Revision	**2018**	**2017**
EY	256	292
Andra uppdrag än revisionsuppdraget		
EY	31	44

Not 6 Personalkostnader

	2018	2017
Fastighetsskötsel	1 531	1 663
Reparatörer	1 845	1 574
Administration och styrelse	3 511	4 110
fördelade kostnader	0	-300
	6 886	**7 047**

Medelantalet anställda, fördelning på män och kvinnor

2018		2017	
Antal anställda	varav män	Antal anställda	varav män
10	6	10	6

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

2018		2017	
Löner och andra ersättningar	Soc. kostn. *(varav pens.kostn.)*	Löner och andra ersättningar	Soc. kostn. *(varav pens.kostn.)*
4 285	2 434 *592*	4 508	2 684 *754*

Löner m m fördelat mellan ledningspersonal och övriga anställda

2018		2017	
Styrelse och VD	Övriga anställda	Styrelse och VD	Övriga anställda
808	3 477	899	3 610

Pensionskostnader och förpliktelser till styrelse och ledningspersonal
Verkställande direktören har uppsägningstid på 6 månader ömsesidigt från bolaget och verkställande direktörens sida. För verkställande direktören gäller tjänstepensionsförsäkring motsvarande ITP-plan. VD är anställd i bolaget på en 60% tjänst.

Not 7 Externa kostnader och personalkostnader enl. not 4 och 5 fördelade på drift- och underhållskostnader samt fastighetsskatt.

Driftkostnader:	2018	2017
Fastighetsskötsel	4 370	4 190
Reparationer	7 019	6 553
Elavgifter	3 538	2 351
Vattenavgifter	2 491	2 493
Sophantering	1 709	1 597
Värmekostnader	5 666	5 789
Administration	5 766	6 102
Marknadsföring	39	69
Riskkostnader	1 332	1 138
Hyresgästföreningen	166	161
Kabel TV-abonnemang och fibernät	53	4
	32 149	**30 448**

Underhållskostnader:	2018	2017
Bostäder	874	716
Lokaler	379	143
Gemensamt	331	406
	1 584	**1 265**

Fastighetsskatt	2018	2017
Årets fastighetsskatt	1 113	1 113
Avseende tidigare år	-53	80
	1 059	**1 193**

Not 8 Operationella leasingavtal

Framtida minimileasavgifter:	2018	2017
förfaller till betalning inom 1 år	810	838
förfaller till betalning senare än 1 - 5 år	2 605	4 056
Periodens kostnadsförda leasingavgifter	870	899
varav inventarier	107	77
varav inhyrda lokaler	763	822

Not 9 Avskrivningar och nedskrivningar

	2018	2017
Byggnader	18 702	16 911
Markanläggningar	662	617
Inventarier	1 307	1 019
	20 671	**18 547**

Not 10 Övriga ränteintäkter och liknande poster

	2018	2017
Ränteintäkter	31	50
Utdelning kortfristiga placeringar	416	412
Övriga finansiella intäkter	131	124
	578	**586**

Not 11 Räntekostnader och liknande poster

	2018	2017
Räntekostnader, fastighetslån	1 622	1 142
Räntekostnader, övr krediter	24 657	13 769
Övriga finansiella kostnader	1 824	2 073
	28 103	**16 984**

Not 12 Periodens skatt

	2018	2017
Skatt på årets resultat	0	0
Skatt avseende tidigare år	0	0
Uppskjuten skatt *)	-508	-140
	-508	**-140**

*) Uppskjuten skatt

Skillnaden i moderbolaget mellan å ena sidan den inkomst som har redovisats i resultaträkningen under räkenskapsåret och tidigare räkenskapsår samt å andra sidan den inkomstskatt som belöper sig i verksamheten för dessa år utgörs av uppskjuten skatt på fastigheter och balanspost, se not 20.

Noter till balansräkningen
Belopp i kkr

Not 13	**Byggnader**	**2018**	**2017**
	Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	854 389	851 446
	Nyanskaffningar under året	0	2 198
	Överf fr pågående arbeten	7 319	745
	Försäljningar under året	0	0
	Omklassificering	-205	0
	Återförd uppskrivning, försäljning	0	0
	Utgående ackumulerade anskaffningsvärden	**861 503**	**854 389**
	Avgår: Investeringsbidrag	-30 345	-30 350
	Tillkommer/Avgår: Investeringsbidrag	4	4
	Utgående ackumulerade investeringsbidrag	-30 341	-30 345
	Ing. ackumulerade avskrivningar enligt plan	-197 225	-180 323
	Försäljningar under året	0	0
	Utrangeringar	0	0
	Årets avskr. enl. plan på anskaffn.värden	-18 694	-16 902
	Utgående ackumulerade avskrivningar	**-215 919**	**-197 225**
	Ingående ackumulerade nedskrivningar	-25 000	-25 000
	Årets nedskrivning	0	0
	Utgående ackumulerade nedskrivningar	**-25 000**	**-25 000**
	Planenligt restvärde vid årets slut	**590 243**	**601 818**

	Uppgifter om fastigheter:	**2018**	**2017**
	Redovisat värde	616 860	628 999
	Verkligt värde	840 071	840 071

Beräkning av verkligt värde

I samband med bokslut 2015 genomfördes en värdering av samtliga fastigheter av en extern värderare. Värdebedömningen av fastigheterna genomfördes som en s.k. beståndsvärdering. Hyror, areor och drift- och underhållskostnader har lagts in i Datscha. Ett värderingsscenario för varje fastighet har skapats.
Vid värdebedömningen används faktiska hyror, driftskostnader och vakans samt uppskattade underhållskostnade
Direktavkastningskraven har bedömts utifrån läge och fastighetstyp. År 2016 genomfördes en ny värdering av två fastigheter med extern konsult. Nya värden har bedömts för de förtätade fastigheterna samt köpt fastighet har värderats till marknadsvärde. Då det allmänna marknadsläget och efterfrågan märkbart förbättrats senaste åren samt att de fastigheter med minst marginal värderats senare än detta så har tidigare marknadsvärden bedömts hålla.

	Taxeringsvärden	**2018**	**2017**
	Taxeringsvärden	413 896	356 883

Not 14	**Markanläggningar**	**2018**	**2017**
	Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	17 663	16 475
	Nyanskaffning / försäljning under året	0	1 187
		17 663	**17 663**
	Ing. ack. avskrivningar enligt plan	-8 500	-7 870
	Årets avskr. enl. plan	-675	-630
		-9 175	**-8 500**
	Planenligt restvärde vid årets slut	**8 488**	**9 162**

Not 15	**Mark**	**2018**	**2017**
	Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	18 019	17 078
	Nyanskaffning / försäljning under året	0	941
	Omklassificering	111	0
		18 129	**18 019**

Not 16 Inventarier

	2018	2017
Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	14 476	13 605
Nyanskaffningar under året	736	872
Avyttringar och utrangeringar	-6 230	0
Omklassificering	122	0
	9 104	**14 476**
Ing. ack. avskrivningar enligt plan	-11 123	-10 104
Avyttringar och utrangeringar	6 206	0
Årets avskr. enl. plan	-1 299	-1 019
	-6 216	**-11 123**
Planenligt restvärde vid årets slut	**2 888**	**3 354**

Not 17 Pågående ny- och ombyggnader

	2018	2017
Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	6 757	614
Nyanskaffningar under året	4 182	6 888
Nedskrivning/Kostnadsförda åtgärder	-269	0
Avgår: Under året överf. till byggnader	-7 319	-745
	3 352	**6 757**

Finansiella anläggningstillgångar

Not 18 Andra långfristiga värdepappersinnehav

	2018	2017
Ing. ackumulerade anskaffningsvärden	134	134
Försäljning under året	0	0
Nyanskaffningar under året	0	0
	134	**134**

Spec. av Andra långfr. värdepappersinnehav

	Andel	Nom.värde	Ansk.värde	Bokf. värde
Husbyggnadsvaror HBV	1	40	40	40
SABO Försäkring AB	40	2 347	94	94
				134

Not 19 Uppskjuten skatt

Uppskjuten skatt görs i sin helhet enligt balansräkningsmetoden på alla temporära differenser som uppkommer mellan det skattemässiga värdet och det redovisade värdet på tillgångar och skulder. Den huvudsakliga temporära differensen uppkommer från avskrivningar på byggnader och balanslåneposter. En skattesats om 22% har använts vid beräkningen av uppskjuten skatt. Uppskjutna skattefordringar redovisas i den omfattning det är troligt att framtida skattemässiga resultat kommer att kunna kvittas mot de temporära skillnaderna. Det blir en uppskjuten skattefordran då det bokförda värdet är lägre än de skattemässiga värdet. Uppskjuten skatt beräknas vid årsskiftet.

	2018	2017
Uppskjuten skattefordran avseende temporära skillnader:	5 649	5 141
	5 649	**5 141**

Not 20	**Andra långfristiga fordringar**	**2018**	**2017**
	Återbäringsmedel HBV	63	61
	Moms jämkning	1 146	1 375
		1 209	**1 436**

Not 21	**Övriga fordringar**	**2018**	**2017**
	Aktuell skattefordran	1 581	1 880
	Övrigt	681	971
		2 263	**2 851**

Not 22	**Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter**	**2018**	**2017**
	Förutbetalda kostnader	1 303	1 867
	Upplupna intäkter	0	0
		1 303	**1 867**

Not 23	**Kassa och bank**	**2018**	**2017**
	Kassa	8	8
	Bank	65 063	49 723
		65 071	**49 731**

Not 24 Redovisning av förfallotider på skulder

Specifikation av lånestruktur och bindningstider	**2018**	**2017**
Skuld som förfaller inom 1 år	160 886	133 187
Skuld som förfaller senare än 1 år men inom 5 år	320 065	387 251
Skuld som förfaller senare än 5 år	84 750	44 750
	565 701	**565 188**
Kortfristiga skulder	160 886	133 187
Långfristiga skulder	404 815	432 001
	565 701	**565 188**

För att säkerställa en stabil räntenivå räntesäkras underliggande lån.
Det nominella beloppet på balansdagen för ingångna ränteswappar uppgår till -160 mkr.

Not 25	**Checkräkningskredit**	**2018**	**2017**
	Checkräkningskredit, beviljad 13 000	0	0

Not 26	**Övriga kortfristiga skulder**	**2018**	**2017**
	Personalens källskatt	116	100
	Upplupna arbetsgivaravgifter	116	108
	Övriga kortfristiga skulder	9	2
		240	**211**

Not 27 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Upplupna kostnader	2018	2017
Upplupna löner	0	0
Upplupna semesterlöner	367	386
Upplupna personalomkostnader	185	197
Upplupna utgiftsräntor	1 611	2 761
Upplupna uppvärmningskostnader	763	735
Upplupna el-, vatten- och renhålln.kostn.	24	135
Övriga upplupna kostnader	411	215
Förutbetalda intäkter		
Förutbetalda hyror och avgifter	7 754	7 648
	11 114	**12 076**

Not 28 Ställda säkerheter

För skulder till kreditinstitut:	2018	2017
Fastighetsinteckningar	**137 013**	**137 013**
(därav i eget förvar)	(1 133)	(1 133)

Not 29 Eventualförpliktelser

	2018	2017
Garantiförbindelse FASTIGO	**92**	**74**

Not 30 Investeringar

	2018	2017
Markanläggningar	0	1 270
Pågående nybyggnad	1 738	3 277
Pågående om-och tillbyggnad	2 444	6 668
	4 182	**11 214**

Not 31 Väsentliga händelser efter räkenskapsårets slut

- Hyresförhandlingen för 2018 resulterade i en tvåårig överenskommelse. Där hyran för 2019 höjs med 1,3%. Hyran för lokaler med förhandlingsklausul höjs med motsvarande belopp.
- Bolaget har startat bygget 88 nya lägenheter, markarbeten påbörjades under mitten av februari och lägenheterna förväntas vara klara våren 2020.

Not 32 Förslag till resultatdisposition

Styrelsens förslag till beslut om resultatdisposition i Trosabygdens Bostäder AB org.nr. 556476-7704, på årsstämman 2019-05-06.
Till årsstämmans förfogande står följande:

Balanserat resultat	68 914 228,87
Årets resultat	-11 769 967,67
Totalt balanserat resultat	57 144 261,20

Styrelsen föreslår årsstämman att besluta
att utdelning inte lämnas till ägaren
att i ny räkning överföra balanserat resultat om 57 144 261,20.

Trosa den 18 mars 2019

Sune G Jansson
Ordförande

Rigmor Breidemalm

Margareta Wallin

Björn Alm
VD

Vår revisionsberättelse har lämnats den
Ernst & Young AB

Johanna Eklöf
Auktoriserad revisor

ÅRSREDOVISNING

2018

för

Trosa FiberNät AB
556793-1711

Innehåll: **Sida**

Förvaltningsberättelse	1
Resultaträkning	3
Balansräkning	4
Kassaflödesanalys	6
Tilläggsupplysningar	7

ÅRSREDOVISNING

2018

för

Trosa FiberNät AB
556793-1711

Årsredovisningen omfattar:	**Sida**
Förvaltningsberättelse	1
Resultaträkning	3
Balansräkning	4
Kassaflödesanalys	6
Tilläggsupplysningar	7

FASTSTÄLLELSEINTYG

Undertecknad intygar härmed, dels att denna kopia av årsredovisningen överensstämmer med originalet, dels att resultat- och balansräkningen fastställts på årsstämma den 6 maj 2019. Stämman beslöt tillika godkänna styrelsens förslag till resultatdisposition.

Trosa den 6 maj 2019

Tommy Biserud
VD

Trosa FiberNät AB
556793-1711

ÅRSREDOVISNING FÖR TROSA FIBERNÄT AB

Styrelsen och verkställande direktören för Trosa FiberNät AB avger härmed redovisning för räkenskapsåret 2018.

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Allmänt om verksamheten

Trosa Fibernät AB:s affärsidé är att erbjuda företag, hushåll och offentlig förvaltning i Trosa anslutning till ett fibernät med attraktivt tjänsteutbud, hög kapacitet och så konkurrenskraftiga priser så att Trosa Fibernät upplevs som den självklara och bästa leverantören.

Bolagets verksamhet består av projektering och utbyggnad av ett fiberbaserat stadsnät i Trosa kommun samt att verka för att fylla detta nät med konkurrenskraftiga tjänster.
Företagsmarknaden i Trosa utgörs av ett 500-tal företag (inklusive offentlig förvaltning) varav 100 företag bedöms ha särskilda kommunikationsbehov. I Trosa kommun har ca 90 % av hushållen tillgång till fiber. Bolaget har till och med 2018 anslutit ca 70 % av Trosa kommuns totalt ca 5500 hushåll.

Stadsnätet är ett öppet nät vilket innebär att slutkunden själv väljer tjänsteleverantör. De leverantörer som finns för hushållskunder är Öretel, Wantec, Viasat, Univer-sal Telecom, Tyfon, Thing, Telia, Telenor, IP-Only, Serverado, Riksnet, Ownit, NetatOnce, MED, Junet, Jalla, IT System Dalarna, IT-mästaren, gardio, DGC, Dalakraft, Daladatorer, Connect TV, Com Hem, Britt, Bredbandstjänster i Dalarna, Bredbands-son, Smartify, Bredband2, Brabit, Boxer, Bitcom, Bfg.ninja, Bahnhof, Aardnet, A3, Qavat, Gästabudsstaden.
Stadsnätet har idag ett mycket starkt tjänsteutbud. Det finns bland annat 8 st leverantörer som erbjuder TV och 25 st leverantörer som erbjuder bredband. Post- och Telestyrelsen har gjort en undersökning där det framgår att stadsnäten generellt har lägre priser än konkurrensen det vill säga bredbandstjänster i ADSL-nät och KabelTV-nät.
Under slutet av året etablerades Telia som tjänsteleverantör i Stadsnätet.

Bolagets säte

Bolagets säte är Trosa.

Väsentliga händelser under och efter räkenskapsåret

Bolagets inriktning under året har varit förtätning i befintliga områden samt att öka antalet ansluta företag. Förtätningsarbetet fortsätter även under 2019 då bolaget inväntar nya ägardirektiv under 2019.

Ägarförhållanden

Trosa Fibernät AB är helägt av Trosa kommun, organisationsnummer 212000-2957.

Flerårsöversikt

	2018	2017	2016	2015
Nettoomsättning	5 993	4 991	4 161	5 566
Resultat e. finansiella poster	218	-194	-1 244	1 264
Balansomslutning	62 347	59 959	50 333	46 454
Soliditet	20,9%	21,4%	25,9%	30,3%

Trosa FiberNät AB
556793-1711

Förändring i eget kapital

	Aktie-kapital	Balanserat resultat	Årets resultat	Totalt
Belopp vid årets ingång	14 000	-972	-194	12 834
Nyemission				0
Föregående års resultat		-194	194	0
Årets resultat			190	190
Belopp vid årets utgång	**14 000**	**-1 166**	**190**	**13 024**

Förslag till resultatdisposition

Till årsstämmans förfogande står följande förlustmedel	
Balanserat resultat från föregående år	-1 165 976
Årets resultat i kr:	189 618
Totalt balanserat resultat	**-976 358**
Styrelsen föreslår att	
att i ny räkning överföra balanserat resultat	**-976 358**

Beträffande bolagets resultat och ställning i övrigt hänvisas till nedanstående resultat- och balansräkningar samt tilläggsupplysningar.
Om inte annat särskilt anges, redovisas alla belopp i tusental kronor (SEK).
Uppgifter inom parentes avser föregående år.

Trosa FiberNät AB
556793-1711

RESULTATRÄKNING
Belopp i kkr

	Not	2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Rörelseintäkter, lagerförändringar mm			
Nettoomsättning	2	5 993	4 991
Övriga rörelseintäkter		0	0
Summa rörelseintäkter, lagerförändringar mm		**5 993**	**4 991**
Rörelsekostnader			
Råvaror och förnödenheter		-1 033	-1 112
Personalkostnader	3	-241	-291
Övriga externa kostnader	4	-2 261	-1 959
Avskrivningar av immateriella och materiella anläggningstillgångar	5	-2 149	-1 762
Summa rörelsekostnader		-5 684	-5 124
Rörelseresultat		**309**	**-133**
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		0	2
Räntekostnader och liknande resultatposter	6	-91	-63
Summa finansiella poster		-91	-61
Resultat efter finansiella poster		**218**	**-194**
Resultat före skatt		**218**	**-194**
Skatter			
Skatt på årets resultat		-28	0
ÅRETS RESULTAT		**190**	**-194**

Trosa FiberNät AB
556793-1711
Belopp i kkr

BALANSRÄKNING

	Not	2018-12-31	2017-12-31
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Markinventarier	7	60 590	56 839
Inventarier, verktyg och installationer	8	13	37
Summa materiella anläggningstillgångar		**60 603**	**56 876**
Summa anläggningstillgångar		**60 603**	**56 876**
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		112	1 881
Övriga fordringar		735	793
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter		888	399
Summa kortfristiga fordringar		**1 735**	**3 073**
Kassa och bank			
Kassa och bank		9	10
Summa kassa och bank		9	10
Summa omsättningstillgångar		**1 744**	**3 083**
SUMMA TILLGÅNGAR		**62 347**	**59 959**

Trosa FiberNät AB
556793-1711
Belopp i kkr

BALANSRÄKNING	**Not**	**2018-12-31**	**2017-12-31**
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital, 14 000 aktier (14 000 aktier)		14 000	14 000
Summa bundet eget kapital		**14 000**	**14 000**
Fritt eget kapital			
Balanserad resultat		-1 166	-972
Årets resultat		190	-194
Summa fritt eget kapital		**-976**	**-1 166**
Summa eget kapital		**13 024**	**12 834**
Långfristiga skulder			
Skulder till kreditinstitut	9	8 000	24 850
Övriga skulder		12 560	10 245
Summa långfristiga skulder		**20 560**	**35 095**
Kortfristiga skulder			
Checkräkningskredit (limit 5 000 kkr)		1 549	1 217
Leverantörsskulder		1 794	2 176
Skulder till kreditinstitut		24 850	8 000
Övriga kortfristiga skulder		1	9
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		569	628
Summa kortfristiga skulder		**28 763**	**12 030**
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		**62 347**	**59 959**

Trosa FiberNät AB
556793-1711
Belopp i kkr

KASSAFLÖDESANALYS

		2018-01-01 2018-12-31	2017-01-01 2017-12-31
Den löpande verksamheten			
Rörelseresultat		309	-133
Justeringar för poster som inte ingår i kassaflödet mm	10	1 663	1 442
		1 972	**1 309**
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		**1 972**	**1 309**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital			
Minskning/ökning av kundfordringar		1 769	299
Minskning/ökning av fordringar		-431	106
Minskning/ökning leverantörsskulder		-382	732
Minskning/ökning av kortfristiga skulder		-68	-116
Kassaflöde från den löpande verksamheten		**2 860**	**2 330**
Investeringsverksamheten			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-5 876	-12 291
Kassaflöde från investeringsverksamheten		**-5 876**	**-12 291**
Finansieringsverksamheten			
Nyemission		0	0
Upptagna lån / checkräkningkredit		332	5 228
Amortering av skuld		0	-250
Anslutningsavgifter		2 683	4 484
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		**3 015**	**9 462**
Årets kassaflöde		**-1**	**-499**
Likvida medel vid årets början		**10**	**509**
Likvida medel vid årets slut		**9**	**10**

TILLÄGGSUPPLYSNINGAR

Not 1 Redovisnings- och värderingsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och BFNAR 2016:10 Bokföringsnämndens allmänna råd, Årsredovisning i mindre aktiebolag.

Årsredovisningen har i vissa fall justerats för jämförbarhetens skull.
Tillgångar, avsättningar och skulder har värderats till anskaffningsvärde om ej annat anges.
Investeringsbidrag har redovisats som minskad investeringsutgift i projekt.

Avskrivningar
Tillämpade avskrivningstider:

Maskiner och andra tekniska anläggningar	5 år
Inventarier, verktyg och installationer	10 år
Markanläggningar/-inventarier	30 år

Anslutningsavgifter
Anslutningsavgifter periodiseras motsvarande tillgångarnas livslängd.
Omklassificering av markanläggning skedde 2015 till markinventarier. Oförändrad avskrivningstid bokföringsmässigt.

Tjänste- och entreprenaduppdrag
Företagets intäkter från uppdrag på löpande räkning redovisas enligt huvudregelm där intäktsredovisning sker i takt med att arbete utförs.

Nyckeltalsdefinition
Soliditet (%)
Justerat eget kapital (eget kapital och obeskattade reserver med avdrag för uppskjuten skatt) i % av balansomslutningen.

Upplysningar till resultaträkningen

Not 2 Nettoomsättning per rörelsegren	**2018-01-01 2018-12-31**	**2017-01-01 2017-12-31**
Uthyrning av fiber	2 181	1 669
Ersättningar	2 805	2 264
Anslutningsavgifter	1 007	1 058
Summa	**5 993**	**4 991**

Not 3 Personalkostnader	**2018-01-01 2018-12-31**	**2017-01-01 2017-12-31**
VD och personal	228	278
Styrelse	13	13
Summa	**241**	**291**

	2018-01-01 2018-12-31	**2017-01-01 2017-12-31**
Medelantal anställda	0	0

VD har uppdrag i bolaget sedan 2016-05-01. Under 2017 har VD fått ersättning hela året och skillnaden mellan åren är att VDs kostnad 2018 fakturerats i början av året och därefter fått pension avsatt i kapitalförsäkring. VDs pensionskostnader uppgår till 228 (120) tkr.
VD har uppsägningstid på 6 månader från både bolaget och VDs sida.

Not 4 Övriga externa kostnader	**2018-01-01 2018-12-31**	**2017-01-01 2017-12-31**
Konsultarvoden	1 419	990
Systemkostnad	178	190
Marknadsföring	17	44
Ersättn f administr.	383	457
Branschorganisation	28	19
Övriga kostnader	236	259
Summa	**2 261**	**1 959**

Not 5 Avskrivningar m m på anläggningstillgångar	**2018-01-01 2018-12-31**	**2017-01-01 2017-12-31**
Inventarier	24	14
Markinventarier fibernät	2 125	1 748
Summa	**2 149**	**1 762**

Not 6 Räntekostnader och liknande resultatposter	**2018-01-01 2018-12-31**	**2017-01-01 2017-12-31**
Räntekostnad till kreditinstitut	-28	-40
Övrig finansiell kostnad	119	103
Summa	**91**	**63**

Upplysningar till balansräkningen

Not 7 Markinventarier	**2018-12-31**	**2017-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	61 637	49 346
Årets anskaffning	5 876	12 291
Utgående anskaffningsvärden	67 513	61 637
Ingående avskrivningar	-4 798	-3 050
Årets avskrivningar och nedskrivningar	-2 125	-1 748
Utgående avskrivningar	-6 923	-4 798
Redovisat värde	**60 590**	**56 839**

Not 8 Inventarier, verktyg och installationer	**2018-12-31**	**2017-12-31**
Ingående anskaffningsvärde	124	124
Inköp	0	0
Utgående anskaffningsvärde	124	124
Ingående avskrivningar	-87	-73
Årets avskrivningar	-24	-14
Utgående avskrivningar	-111	-87
Redovisat värde	**13**	**37**

Not 9 Långfristiga skulder	**2018-12-31**	**2017-12-31**
Skuld till Kommuninvest AB	8 000	24 850
Summa	**8 000**	**24 850**

Skulden förfaller till betalning inom 5 år.

Not 10 Justering för poster som inte ingår i kassaflöd	**2018-12-31**	**2017-12-31**
Av- och nedskrivningar	2 149	1 762
Övriga ej likviditetspåverkande poster	-486	-320
Summa	**1 663**	**1 442**

Not 11 Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser	**2018-12-31**	**2017-12-31**
Ställda säkerheter	Inga	Inga
Ansvarsförbindelser	Inga	Inga

Trosa den 21 mars 2019

Jonas Ivervall
Ordförande

Björn Wieslander

Zeth Nyström

Daniel Peres

Martina Johansson

Tommy Biserud
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 2019
Ernst & Young AB

Johanna Eklöf
Auktoriserad revisor

Pågående och framflyttade projekt Tkr

Projekt avgiftsfinansierade

Projektnamn	Projekt nr	Budget t.o.m. 2018	Utfall t.o.m. 2018	Begäran om överflytt medel	Kommentarer	Budget 2018	Total budget projekt
Nytt Vattenskyddsområde	42246	X	X	X	Stäng projekt. Överför till nytt Utredning nytt vattenskyddsområde 2 Mkr.	X	X
Renovering Vhd vattentorn	42251	X	X	X	Överförs till 2019 -Förstude 200 tkr 2019, upphandling för båda vattentornen 2019 genomförande 2020	X	X
Pumpstn Gunnarstensgatan	42252	X	X	X	Överförs till 2019, genomförande ej påbörjat enbart utfört förberedande årtgärder	X	X
Överföringsledning Trosa-VGH	42265	X	X	X	Överförs till 2019, genomförande helt klart 2019	X	X
Tofsö	42273	X	X	X	Överförs till 2019 , för fortsatt genomförande , projekt löper tom 2020	X	X
Utredning flytt mottagning Korslöt	45506	X	X	X	Överförs till 2019. Projektering och genomförande.	X	X
Delsumma		**59 404**	**41 325**	**18 041**		**24 740**	**84 144**

Pågående och framflyttade projekt Tkr

Projekt skattefinansierad

Projektnamn	Projekt nr	Budget t.o.m. 2018	Utfall t.o.m. 2018	Begäran om överflytt medel	Kommentarer	Budget 2018	Total budget
GC-vägar 2016-2018	43171	X	X	X	Stäng projekt. För över medel till ny enhet 2019-2021.	X	X
Belysning offentliga miljöer	43176	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
GC-väg till ridskolan Tureholm	43179	X	X	X	Överförs till 2019 för färdigställande.	X	X
Utredning kajen utmed Trosaån	43183	X	X	X	Överförs till 2019. Etapp 2. Överförs till 2019, genomförande ht 2019	X	X
GC-väg Västerljung-Vagnhärad	43187	X	X	X	Överförs till 2019. (500 tkr avser utredning).	X	X
Trosaån rekreationsområde	44417	X	X	X	Överförs till 2019.Utredning.	X	X
Skärgårdens förskola	44432	X	X	X	Överförs till 2019. Utemiljö, det mesta klart.	X	X
Rep/underhåll Industrigatan	44435	X	X	X	Stäng projekt. Överför 500 tkr till 2019 Ombyggnad Industrigatan.	X	X
Omläggn tak Industrig 8 o 8 A	44450	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Upprustning Skärborgarnas hus	44455	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Utredn köks- och matsalskapacitet	44460	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Nytt frysrum Tomtaklinskolan	44461	X	X	X	Flyttas ej över. Stäng projekt.	X	X
Industrigatan LOVE	44463	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Ombyggnation Alphyddan	44467	X	X	X	Stäng projekt.	X	X
Hasselbacken ytskikt, utemiljö	44468	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Fornbyskolan ytrenovering	44469	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Utr omklädn o kontor Industrig	44472	X	X	X	Stäng projekt. Ingår i projektering för framtidens industrigatan övergripande.	X	X
Ventilation Tomtaklint FSK	44473	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Badplats Borgmästarholmen	47004	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Sillebadet	47007	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Safiren - ny brandlösning	47009	X	X	X	Överförs till 2019.	X	X
Delsumma		**54 700**	**30 529**	**23 255**		**23 500**	**78 200**
Totalt		**114 104**	**71 854**	**41 295**		**48 240**	**162 344**

Kommunstyrelsen

Ordförande: Daniel Portnoff
Kommunchef: Johan Sandlund

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	59 358	52 030	51 760
Utfall, netto	52 859	48 852	49 306
Avvikelse	6 499	3 178	2 454
Varav central buff	3 666		
Antal årsarbetare	31	31	30
Antal kvinnor	21	21	19
Antal män	12	13	13
Frisknärvaro %*	86	87	91

Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Kanslienhet m överförmyndarstöd
- Ekonomienhet
- Personalenhet
- Kommunikationsenhet
- Näringslivsenhet
- IT-enhet
- Serviceenhet och gemens växelnämnd
- Turismenhet

ÅRETS RESULTAT

Det ekonomiska resultatet för kommunstyrelsen 2018 blev ett överskott på 2 833 tkr, exklusive central buffert. Den politiska verksamheten lämnade ett överskott på 1 275 tkr.

Kommunkontorets överskott på 1558 tkr innefattar ett större överskott på kommunledning och personalenhet, bl a hänförligt till föräldraledighet. Underskott uppstod inom ekonomienheten och serviceenheten. Underskottet inom ekonomienheten har påverkats av ett krånglande ekonomisystem. Kommunkontoret har under 2018 haft merkostnader för anpassningen till ny dataskyddsförordning (GDPR) och till följd av kommunens tillväxt, med ökande volymer.

MÅLUPPFYLLELSE

Kommunstyrelsen har mål om nöjda medborgare och företagare samt engagerade medarbetare.

Ett av kommunstyrelsens mål som mäts vart fjärde år uppnåddes under 2018 då valdeltagandet i kommunen ökade från 87,3 % 2014, till 87,5 % vid årets val.

Målet om nöjda företagare, har ett delmål som är att vara bland de 20 bästa av landets 290 kommuner i Svenskt Näringslivs rankning av det lokala företagsklimatet. Det målet uppnåddes för tionde året i rad. 2018 förbättrades placeringen från 9 2017 till plats 6 år 2018.

Trosa kommuns mål om medarbetarengagemang uppnåddes för kommunen som helhet, där andelen som anger betyg 4 eller 5 ska överstiga 80 %, vilket Trosa kommun lyckades med för sjätte året i följd.

Kommunkontorets HME-resultat ligger däremot lägre än andra delar av kommunen. Under 2018 har diskussioner om hur motivation och engagemang ska stärkas pågått.

MEDARBETARE

Under det senaste året har kommunstyrelsens kontor bidragit till föryngringen av kommunen, vilket är positivt. En del vikariat och vakanser har blivit följden. Inom några kompetens-områden har det varit besvärligt att hitta vikarier med rätt profil och erfarenhet. Under året har volymen medarbetare varit stabil efter 2017 års utökningar på flera områden. Frisknärvaron var fortsatt hög.

VIKTIGA HÄNDELSER

Den 9 september hölls allmänna val till kommun, riksdag och landsting. Valdeltagandet ökade till 87,5 % och tendensen med ökande andel förtidsröstning fortsatte. Kommunens valnämnd administrerade valet med stöd av

kanslienheten.

Ostlänkens status som viktigt nationellt infrastrukturprojekt bekräftades i den nationella plan för transportsystem 2018-2029 som presenterades 2017. Trafikverkets planering av spårdragning inom kommunen pågår nu intensivt i dialog med kommunen. Ett av Trafikverket förordat stationsläge nordväst om dagens Vagnhärad presenterades under 2018.

Regionbildning genomfördes vid årsskiftet 2018/19. Landstinget Sörmland, Regionförbundet och länets kollektivtrafikmyndighet bildar Region Sörmland 1/1 2019 och inom ramen för Region Sörmland bildas en särskild regional utvecklingsnämnd, där kommunerna är representerade. En skatteväxling om sex öre/skkr genomfördes inför 2019, för att ge regionen rätt ekonomiska förutsättningar vid bildandet. Kommunerna i Södermanlands län sänker skatten och landstinget höjer i motsvarande grad.

Kommunen gjorde en extra och välbehövlig satsning 2018 inom kompetensförsörjningsområdet, med fokus på synligheten för Trosa kommun som attraktiv arbetsgivare. Så här långt har vi lyckats väl i rekryteringsarbetet.

Trosa kommun genomförde återigen ett internt chefsförsörjningsprogram. I december 2018 avslutades programmet med åtta deltagare som pågått under hela året. Programmet samordnas av personalchefen med stöd av ledningsgruppen. Syftet med programmet är att bidra till Trosa kommuns och vår sektors framtida chefsförsörjning, något som är en strategisk utmaning för hela kommunsektorn de kommande åren. Av de som genomgått programmet är flertalet nu chefer i Trosa kommun eller annan kommun.

Personalenhetens arbete med heltidssysselsättning som norm har intensifierats under 2018, i samarbete med medarbetare, fack och chefer inom vård- och omsorgsnämnden.

Utveckling av digitala tjänster och hjälpmedel fortsatte under 2018 i enlighet med digitaliseringsstrategin som antogs 2017. Det kan innebära att ytterligare satsningar måste göras som på sikt innebär ökad servicenivå, bättre tillgänglighet och högre effektivitet. Via hemsidan finns nu cirka 120 e-tjänster som använts av 2500 medborgare och företagare. Fler digitaliseringsprojekt har drivits för att utveckla e-tjänster inom bland annat livsmedelskontroll, ledighetsansökningar och markupplåtelser.
Andra digitaliseringsprojekt som pågår är e-faktura och kommunen söker också lösningar för ansluta vårt arkiv till ett digitalt (Sydarkivera) i samarbete med flertalet Sörmlandskommuner.

Den nya dataskyddsförordningen (GDPR)noch ny dataskyddslag trädde i kraft den 25 maj 2018. Kommunkansliet genomförde under första halvåret omfattande utbildningsinsatser i kommunens verksamheter. Under hela året har en projektgrupp verkat med representanter från kommunens verksamheter och kommunen har två personuppgiftsombud som är anställda på kommunkontoret.

Ny lag från och med 1 april 2019 innebär att alla inköp ska faktureras med elektronisk faktura, vilket har sysselsatt ekonomienheten under andra halvan av 2018. Andelen e-fakturor ökade från 36 % i september till 57 % i december, vilket minskar miljöbelastningen och ökar effektiviteten.

Ekonomienheten har under året också fortsatt arbetet med fördjupad koncernsamordning inom ekonomiområdet avseende kommunens bolag Trobo och Trofi.

Under 2018 fortsatte kommunkontoret med utveckla tekniken i växelsamarbetet, som sker i den Trosabaserade gemensamma växelnämnden. Ett nytt hänvisningssystem har tagits i drift och under 2019 inför de tre deltagande kommunerna ett nytt ärendehanteringssystem.

Inom turistverksamheten fortsatte trenden 2018 med fler digitala besökare på turistbyrån, men allt färre fysiska besökare. Under den långa och varma sommaren

anordnades de nya och uppskattade inslagen Trosa Utebio & Hamnhäng. Turismenheten har också bidragit till samarbetet kring Östersjövänlig mat tillsammans med lokala företag, för att kunna erbjuda besöka hållbara alternativ som matupplevelser.

Statens allt tydligare inriktning mot uppbyggnad av ett nytt totalförsvar ställer krav kommunen. Vi behöver utveckla en lokalt förankrad organisation med förmåga att snabbt och flexibelt lösa nya uppdrag. Inom krisberedskapen har kommunen genomfört utbildning och övning enligt krisplanen och beslutat om krigsplacering av en första omgång personal inom samhällsviktig verksamhet under våren.

En stark återkoppling till medborgarna om vad vi gör och ska göra ligger i fokus. Resultat av medborgarundersökning samt bokslut 2017 har publicerats i form av populärutgåvor. Även material kring budget och kommunens tillväxt i ett historiskt perspektiv har kommunicerats med medborgarna. Utökningen av kommunikationsenheten ger bättre möjligheter att stödja organisationen med bättre brukar- och medborgarinformation.

Arbetet med att Trosa kommun ska ha ett lokalt företagsklimat i nationell toppklass har fortsatt.

FRAMTIDEN

I sambandmed den nya mandatperioden som inleds 2019 kommer kommunen revidera samtliga styrdokument antagna av kommunfullmäktige. Arbetet med en ny översiktsplan inleds 2019 och är en central del i arbetet med framtidens Trosa kommun.

För att underlätta kontakt och service till medborgare och företagare ska serviceenheten med stöd av IT-enheten under 2019 driva ett projekt som involverar alla delar av kommunens verksamhet.

Näringslivsarbetet får ett större fokus på etableringar i de nya verksamhetsområden som håller på att utvecklas i Trosa och Vagnhärad.

Den största utmaningen för kommunsektorn de kommande åren blir att hitta rätt kompetenser i tillräcklig omfattning. Trosa kommuns tillväxt, i kombination med ökande demografiska behov i landet kan medföra stora rekryteringsproblem. Arbetet med att av att vara en attraktiv arbetsgivare är strategisk viktigt i den växande lilla kommunen inför kommande år.

Digitaliseringen innebär stora möjligheter men också vissa hot inför framtiden. Digitaliseringen är ett nödvändigt verktyg för att kunna erbjuda medborgarna bra och tillgänglig service och kunna bedriva en effektiv verksamhet. Samtidigt måste kommunenen upprätthålla förmågan att ge service till medborgare och företag i andra former än de digitala.

2020-2023 kommer Trosa kommun att ha ett omfattande investeringsprogram till följd av den befolkningstillväxt som präglat de senaste åren och som beräknas fortsätta om än i något lägre takt.

De kommande åren har Sveriges kommunsektor och Trosa kommun en stor utmaning då den demografiska utvecklingen ökar kostnaderna med cirka 43 miljarder kr till år 2021. Staten måste här bidra till finansieringen om ambitionsnivån ska bibehållas inom välfärdsområdet, vilket Sveriges Kommuner och Landsting påpekat vid många tillfällen.

Trosa kommuns roll i ett återuppståndet svenskt totalförsvar kommer att kräva ökande uppmärksamhet och resurser.

INTERN KONTROLL[1]

Arbetet med internkontroll har bedrivits på ett ändamålsenligt sätt. Till grund för arbetet finns en riskbedömning som kommer revideras

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

under 2019. Under de senaste året har rutinerna skärpts vid anställning av vissa befattningar, som nu innefattar säkerhetsprövning. Detta ska inarbetas i kommande internkontrollplaner.

Kommunstyrelsen

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Trosa kommun ska ha nöjda medborgare							
1.	Trosas medborgare ska rekommendera vänner och bekanta att flytta till kommunen	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			9	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 9 jmf med plats 6 2015
2.	Trosa medborgare ska känna trygghet	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			9	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 9 jmf med plats 6 2015
3.	Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunikations-möjligheterna	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			16	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 16 jmf med plats 32 2015
		Trosa kommun ska öka antalet avgångar/ankoms-ter inom kollektiv-trafiken avseende regionala trafik-förbindelser				Mäts av Kollektiv-trafik-myndigheten	Ant.resande har ökat 18 % jmf med 2017 och antalet avgångar har minskat med 3 st.
4.	Trosas medborgare ska vara nöjda med arbetsmöjligheterna	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de som SCB jämför Trosa med			48	Medborgar-undersök-ningen (NRI)	Plats 48 jmf med plats 17 2015
5.	Trosas medborgare ska uppleva hög tillgänglighet och ett gott bemötande från de kommunala verksamheterna.	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			2	Medborgar-under-sökningen (NMI)	Plats 2 jmf med plats 3 2015
6.	Medborgarna ska vara nöjda med kommunens information och möjlighet till inflytande	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de som SCB jämför Trosa med			3	Medborgar-under-sökningen (NII)	Plats 3 jmf med plats 6 2015
8.	Kollektivtrafikens andel av det totala resandet ska öka	Ska öka årligen			10%	Mäts av Kollektiv-trafik-myndigheten	Trosabussen ingår inte.
Trosa kommun ska ha nöjda företagare							
9.	Företagare som haft minst ett ärende hos kommunen ska vara nöjda	Trosa ska tillhöra de 10 bästa kommunerna i totalbedömningen			14	SKL:s Insikten för 2018 presenteras april 2019.	2016 plats 30. 159 kommuner var med i Insikten 2017 som avser ärenden 2016
10.	Trosa ska ha ett företagsklimat som tillhör landets bästa	Kommunen ska vara i topp 20 av landets 290 kommuner			6	Svenskt näringslivs årliga ranking	Tre placeringar bättre än 2017
11.	Trosas företagare ska vara nöjda med kommunikations-möjligheterna	Trosa kommun ska öka antalet avgångar/ankoms-ter inom kollektiv-trafiken avseende regionala trafikförbindelser			51	Svenskt näringslivs årliga ranking	Plats 51 jmf med plats 73 år 2017. Plats 1-20 ger grönt.

Trosa kommun ska ha engagerade medarbetare

12.	Trosa kommun ska ha engagerade medarbetare	80% av alla anställda ska ge det sammanställda betyget 4-5			87%	SKL:s och RKA:s årliga HME-enkät, delmoment *motivation, ledarskap samt styrning*.	86% 2017
13.	Kommunkontoret ska ha engagerade medarbetare	90% av alla anställda ska ge det sammanställda betyget 4-5			93%	Kommunens årliga kund-undersökning	95% 2017
14.	Frisknärvaron för kommunens anställda ska öka	Frisknärvaron för kommunens anställda ska årligen öka			71%	Kommunens årliga samman-ställning	2017 var frisknärvaron 73%

Kommunstyrelsen

Ekoutskottet

Ordförande: Stefan Björnmalm
Kommunekolog: Marianne Haage

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	1 745	1 606	1 580
Utfall, netto	1701	1 426	1 549
Avvikelse	44	180	31
Antal årsarbetare	3	2	2
Antal kvinnor	2	1	1
Antal män	1	1	1

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Hållbar samhällsutveckling
- Naturresursplanering
- Miljökonsekvensbedömning
- Miljöanpassad upphandling
- Energirådgivning
- Energieffektivisering
- Samordning ekokommunen Trosa
- Naturskydd
- Övergripande folkhälsoplanering

Verksamheten leds av kommunekologen under kommunstyrelsens ekoutskott. Ekoutskottet verkar strategiskt för utvecklingen av ekokommunen Trosa och en hållbar utveckling.

ÅRETS RESULTAT

Förvaltningens ekonomi baseras på anslag från kommunens budget samt på statligt bidrag till kommunal energi- och klimatrådgivning.

Ekoutskottets resultat för 2018 var positivt med 44 tkr. På grund av en felfördelning i ekoutskottets interna budget 2018 råder obalans mellan kommunekologen och energi- och klimatrådgivningen men detta är avhjälpt i interbudgeten för 2019. Två prisbasbelopp togs ut från fonden för Tomtaklintskogens markåtkomstbidrag för att bekosta naturvård. Inga avvikelser förväntas under 2019.

MÅLUPPFYLLELSE

Av ekoutskottets mål uppfylldes 2018 följande:

- Utsläpp av koldioxid i kommunen som geografiskt område ska minska. Resultat: Enligt den senaste statistiken, från 2016, minskade koldioxidutsläppen med 282 kg/invånare från föregående år.
- Trosas medborgare ska ha god tillgång till parker, grönområden och natur. Resultat: Trosa kommun fick betygsindex 8,2 i senaste medborgarundersökningen (NRI).

Följande mål uppfylldes inte:

- Utsläpp av övergödande ämnen från Trosaån ska minska. Resultat: Från 2017 till 2018 har halten av fosfor har ökat med 2,6 µg/l och halten av kväve har ökat med 118 µg/l.
- Energianvändningen i kommunen som geografiskt område ska minska. Resultat: Energianvändningen har ökat med 1,9 MWh/inv mellan 2014 och 2015. Siffrorna har inte uppdateras på grund av SCB:s sekretess.
- Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt. Resultat: Trosa kommun har betygsindex 6,7 och ligger på plats 27 i senaste medborgarundersökningen (NMI).

MEDARBETARE

Under 2018 anställdes ytterligare en energi- och klimatrådgivare vilket utökade antalet medarbetare från två till tre stycken. På grund av föräldraledighet anställdes en vikarie.

VIKTIGA HÄNDELSER

Natur- och miljö

2017–2018 drev Trosa och Nyköping tävlingen Minimeringsmästarna. Deltagande hushåll nådde med marginal målet att minska sin avfallsmängd med 50 %. Projektet avslutades med ett publikt event för att uppmärksamma miljö och konsumtion.

Båtbottentvätten drevs i gästhamnen för att minska användandet av giftiga båtbottenfärger.

Giftfria metoder för ren båtbotten uppmärksammades med en båtmiljödag i september och eventet planeras även till 2019.

Ekoutskottet medfinansierar under 2017–2019 ett forskningsprojekt om musselodling för minskad övergödning i Östersjön.

Andelen ekologiska livsmedel[1] i kommunens verksamhet ökade 61 % på skolorna och 57 % totalt i kommunen.

Anti-svinn gruppen fortsatte arbetet med minskat matsvinn i offentlig måltid. Kökspersonal analyserade svinn för att se över inköp, menyer, måltidstider och uppmärksamma elever om svinn.

Kommunen arrangerade ett Östersjövänligt julbord för företagare inom livsmedelsbranschen för gynna utvecklingen inom miljövänlig mat.

Kråmö Naturreservat ombildades under våren till ett kommunalt marint naturreservat för att skydda naturvärden både ovan och under ytan.

Under 2018 startade det fleråriga arbetet för fria vandringsvägar för vattenlevande organismer i Trosaån i samarbete med tekniska enheten.

De kommunala naturreservatens skötselplaner har följts och hävdberoende arter har gynnats genom att ha bete i Lånestahedens naturreservat och Natura 2000-området Borgmästarholmen.

Trosa kommuns Miljöpris 2018 tilldelades Östra Sörmlands biodlarförening.

För att uppnå målet om att Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt (NMI) lades information ut på kommunens webbplats om hur privatpersoner kan bidra till en bättre miljö och en hållbarhetsvecka planeras till 2019.

För att uppnå målet om minskade närsaltsutsläpp gjordes dataanalyser på fleråriga mätningar i Trosaåns tillrinningsområde. Resultaten ska ligga till grund för insatser mot övergödning 2019.

Antalet skolor och förskolor certifierade för Grön Flagg[2] ligger på 61 %. Siffran är hög jämfört med riket men minskande inom kommunen.

Energi- och klimat

Energi- och klimatrådgivningen bedrivs gemensamt i Gnesta, Oxelösunds, Nyköpings och Trosa kommun. Sedan i våras finns två energi- och klimatrådgivare i Trosa kommun.

Kommunens energi- och klimatplan från 2013 har reviderats. Trosa uppnår sannolikt de nationella 2020-målen med undantag för energieffektivisering.

Kommunen installerade solceller på Vårdcentralen och Skärborgarens förskola.

Anläggningarna ska generera mellan 50-60 000 KWh förnybar el till Trosa kommun.

Karttjänsten Solkartan finns nu på hemsidan för att kommuninvånare ska kunna se potentialen för solceller på en byggnads tak och räkna ut kostnad och antal KWh som hustaken kan generera.

Kommunens bilgrupp arbetar för minskade fordonsutsläpp och en fossilfri fordonsflotta. Andelen miljöbilar är fortsatt hög i kommunen och dieselbilarnas utsläpp ska minskas med det förnybara bränslet HVO100. En egen pump beräknas vara på plats 2019. Etanolbilar har använts men de har försvunnit från marknaden och ersätts med elbilar när möjligt. En gemensam bilpool för kommunala bilar utreds och för att minska antalet bilar som körs mindre än 1500 mil/år. Installation av digitala körjournaler utreds också för att minska körsträckorna och anpassa fordonsinköpen.

FRAMTIDEN

Ekoutskottet fortsätter att driva verksamhet och projekt som främjar hållbar utveckling och uppfyller kommunens ambitioner som ekokommun. Kommunens naturreservat fortsätter att skötas enligt skötselplan.

Kväve- och fosforhalterna i Trosaån ökar. Mätningar görs regelbundet i hela tillrinnings-området via Trosaåns Vattenvårdsförbund men det finns ett behov av att även analysera utsläppskällor samt genomföra åtgärder.

Andelen ekologiska livsmedel når inte riktigt målet om 60 % vilket behöver åtgärdas. I beräkningarna ingår dock alla livsmedel, även ej odlade varor såsom mineralvatten.

Många skolor som arbetade med Grön Flagg har tappat fart och ett samarbete behövs för att fortsätta denna miljöcertifieringsprocess.

Energianvändningen ökade enligt senaste statistiken, vilket främst beror på ökad biltrafik. För åtgärder, se Trosas Energi- och klimatplan.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
CO2-utsläpp (kg/inv)*			3363
Fosforhalt vid Trosaåns utlopp årsmedeltal (µg/l)	**55,3**	52,7	45,3
Kvävehalt vid Trosaåns utlopp årsmedeltal (µg/l)	**1500**	1382	1217

*baserat senaste tillgängliga siffrorna från RUS. År 2015 var värdet 3645 kg/inv.

1 Under 2018 uppnåddes målet om 60 % ekologiskt beräknat på vikt till delårsbokslutet. Till bokslutet 2018 finns enbart data tillgängliga för andelen pengar som lagts på ekologiskt mat.

2 Grön Flagg är ett miljöcertifieringsprogram som hjälper lärare och pedagoger att väcka upptäckarglädje kring hållbarhetsfrågor hos barn och unga.

Trosas miljönyckeltal 2018

Syftet med miljönyckeltalen är att följa utvecklingen på miljöområdet i ekokommunen Trosa, både som geografiskt område och som organisation. De ligger också till grund för kommunfullmäktiges mål ”Kommunen ska ha en hållbar ekologisk utveckling”.

Trosa kommun som organisation ligger långt framme vad gäller andelen förnybar energi i de egna lokalerna som är hela 100 %. Både koldioxidutsläpp och transportenergi från tjänsteresor med bil fortsätter minska. Andelen ekologiska livsmedel fortsätter att öka.

Andelen miljöcertifierade skolor och förskolor minskar, men ligger trots det på en fortsatt hög nivå jämfört med riket.

För kommunen som geografiskt område har utsläpp av växthusgaser och koldioxidutsläpp minskat medan energianvändningen fortsätter att öka enligt senast tillgängliga statistiken från 2015. Andelen ekologisk odlad åkermark fortsätter att minska. Andelen skyddad natur är fortsatt hög och ökar till på 29,9% av kommunens yta.

De senaste tillgängliga siffrorna redovisas.

Kommunen som geografiskt område:	**2018**	**2017**	**2016**	**2015**	**2014**
Energianvändning (MWh/invånare)*				27,3	25,4
Andel förnybar energi inkl. el (%)*					
Andel förnybar energi exkl. el (%)*					
Andel förnybar energi i transportsektorn (%)			17,0	7,0	7,0
Utsläpp av växthusgaser (ton/invånare)			4,4	4,8	5,2
Koldioxidutsläpp (ton/invånare)			3,4	3,6	3,7
Antal resor med kollektivtrafik/invånare (enbart Sörmlandstrafiken)		12,8	14,0	15,0	15,0
Andel ekologiskt odlad åkermark (%)		13,6	13,0	15,0	15,0
Andel miljöcertifierat skogsbruk (%)		26,2	-	-	-
Andel skyddad natur (%)		29,9	26,0	26,0	26,0
Insamling för återvinning enligt producentansvar (kg/invånare):					
– Pappersförpackningar (inkl kartong och wellpapp)		23,5	23,0	22,0	17,0
– Metallförpackningar		2,4	2,6	2,5	1,9
– Plastförpackningar		11,2	11,0	10,0	7,2
– Glasförpackningar		24,6	35,0	32,0	39,0
– Tidningar		29,9	31,0	37,0	37,0
Total mängd hushållsavfall (kg/invånare)		459,0	430,0	425,0	430,0
Andel godkänt avloppsslam avseende metallförekomster (%)		100,0	100,0	100,0	100,0
Tungmetallhalter i avloppsslam (mg/kg torrsubstans):					
– Bly		8,6	7,0	11,5	9,8
– Kadmium		0,4	0,5	0,6	0,5
– Kvicksilver		0,3	0,2	0,2	0,3
Kommunen som organisation:					
Andel förnybar och återvunnen energi i kommunala lokaler (%)	100	100	100	100	99
Transportenergi för tjänsteresor med bil (kWh/årsarbetare)	264	321	606	588	627
Koldioxidutsläpp från tjänsteresor med bil (ton/årsarbetare)	0,06	0,08	0,11	0,12	0,15
Ekologiska livsmedel i de kommunala skolorna (%)	61**	53	52	43	48
Ekologiska livsmedel i den kommunala organisationen (%)	57**	49	47	40	41
Andel miljöcertifierade skolor/förskolor (%)			61	72	85

*SCB har flerårig sekretess på företagsdata varför rapporteringen är tämligen fördröjd

** andelen av kostnaden för livsmedel som utgjorts ekologiskt, siffror på vikt ej tillgängliga vid bokslutet

Ekoutskottets mål

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
1.	Utsläpp av övergödande ämnen från Trosaån till Östersjön ska minska	Utsläppen av fosfor och kväve från Trosaåns utlopp ska minska årligen			Fosfor 55,3 µg/l. Kväve 1500 µg/l	Mätstation vid Trosaåns utlopp	Både fosfor och kväve har ökat
2.	Trosas medborgare ska vara nöjda med kommunens insatser för att invånarna ska kunna leva miljövänligt	Trosa ska tillhöra de 10 bästa av de kommuner som SCB jämför med			Plats 27	Medborgar-undersök-ningen (NMI)	2017: betygsindex: 6,7
3.	Energianvändningen i kommunen ska minska	Energianvändningen per invånare ska minska årligen			2015: 27,3 MWh/inv	Statistik från SCB	Energianvändningen har ökat med 1,9 MWh/inv mellan 2014 och 2015
4.	Utsläpp av koldioxid i kommunen ska minska	Utsläppen av koldioxid per invånare ska minska årligen			2016: 3363 kg/inv	Statistik från RUS (Naturvårds-verket)	Koldioxidut-släppen minskade 20-15 till 2016 med 282 kg/inv
5.	Trosa kommun ska aktivt verka för minskad negativ miljöpåverkan	Kommunen ska ha ett aktivt miljöledningssystem			71 % av de anställda har godkänt i miljöutbild-ningen och 6 % har ett pågående genomförande	Sammanställ-ning av verksam-heternas miljölednings-arbete	En hög andel anställda är miljöutbildade och värdena är stabila över tid
6.	Trosas medborgare ska ha god tillgång till parker, grönområden och natur	Betygsindex minst 8 av 10 för frågan om tillgång till parker, grönområden och natur i NRI			Betyg 8,2	Medborgarun dersök-ningen (NRI)	Betygsindex är stabilt över tid

Samhällsbyggnadsnämnden

Ordförande: Tomas Landskog (M)
Produktionschef: Mats Gustafsson

Totalt (tkr)	2018	2017	2016
Budget, netto	**12 088**	11 378	11 658
Utfall, netto	**10 261**	9 245	9 216
Avvikelse	**1 827**	2 133	2 442
Antal årsarbetare	**10**	10	9
Antal kvinnor	**4**	3	3
Antal män	**6**	7	6
Frisknärvaro*,%	**84**	82	83

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.
Avser Samhällsbyggnadsnämnden och Miljönämnden.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Plan och bygglov
- Räddningstjänst
- Bostadsanpassning
- Mark och exploatering
- Kartverk, gatunamn, adressättning
- GIS, statistik, befolkningsprognos

ÅRETS RESULTAT

Samhällsbyggnadsnämnden redovisar ett starkt positivt resultat för 2018 på +1 827 tkr. Det positiva resultatet beror i första hand på betydligt högre bygglovintäkter än budgeterat. På kostnadssidan är det framförallt räddningstjänsten som utmärker sig med högre kostnader än angiven ram.

MÅLUPPFYLLELSE

Merparten av nämndens mål nås för 2018. Nämndens och Kommunfullmäktiges mål gällande befolkningstillväxt på 150 invånare per år nås med bred marginal. Trots ett exceptionellt hårt exploateringstryck nås även nämndens mål gällande handläggnings-tider för bygglov. Nämndens högt ställda mål gällande service till företagen nås inte helt men trendutvecklingen är positiv.

MEDARBETARE

Personalkostnaderna understiger gällande budget vilket bland annat beror på att arkitekttjänsten var vakant under några månader. Personalstyrkan är efter rekryteringen av ny arkitekt intakt.

Frisknärvaron ligger på fortsatt hög nivå, 84 % av personalen har fem eller färre sjukdagar per år.

Resultatet i den senaste HME-undersökningen överstiger nämndens mål och innebär en tydlig förbättring jämförbart med föregående år. Undersökningen visar på förbättrade betyg inom områdena ledar-skap och måluppföljning.

VIKTIGA HÄNDELSER

Omfattande planeringsuppgifter avseende större infrastrukturprojekt pågår. Gällande Infart västra Trosa är vägplanearbetet i ett intensivt skede och planen väntas kunna fastställas under 2019.

Val av linje för järnvägssatsningen Ostlänken har gjorts vilket innebär att detaljplanearbete för resecentrum har inletts under hösten 2018. Detta kommer att ta tid och resurser från flera av kontorets kompetenser.

Exploateringstrycket har mattats av men antalet pågående projekt är fortfarande stort. Lokalförsörjningsfrågan blir således fortsatt central att arbeta med under året. Bland annat medverkar kontoret aktivt i framtagandet av ny lokalförsörjningsplan.

I Trosa fortsätter planeringen/exploatering för nya bostäder vid bland annat vårdcentralen, Hökeberga, Bråta, Hagaberg, Trosaporten och Ådaområdet.

Ny förskola vid Bråta torp, Trosa

I Vagnhärad sker utbyggnad av nya bostäder främst i centrala Vagnhärad, Väsby samt i Albyområdet. I Västerljung fortsätter byggnationen vid Hammarbyvägen och genom avstyckningar på landsbygden.

I linje med målen i översiktsplanen kännetecknas nybyggnationen i samtliga tätorter av mångfald såväl vad det gäller storlek, gestaltning, aktör och upplåtelseform.

En annan viktig händelse är den satsning som nu sker avseende ökad räddningstjänstnärvaro i Vagnhärad. Bemanning och fordon är på plats för att under våren fullt ut sjösätta satsningen som innebär att en förstainsatsbil kommer att vara stationerad i Vagnhärad/Västerljung. Satsningen syftar till att bättre kunna täcka in dessa delar av kommunen samt kunna vara snabbare på plats vid händelser på E4-sträckan genom kommunen.

FRAMTIDEN

Den faktiska efterfrågan på nya bostäder är konjunkturavmattningen till trots fortfarande på en relativt hög nivå. Detta gör att ett antal projekt nyligen har kunnat byggstartas som beräknas vara inflyttningsklara i slutet av 2019 och under 2020.

Det finns för närvarande en god planberedskap men det är samtidigt viktigt att fort-sätta prioritera att ta fram nya detaljplaner för att kommunen ska kunna stå väl rustad med nya projekt när nästa konjunkturupp-gång inträffar.

Under åren 2019-2021 kommer planeringen för Ostlänken och Infart västra Trosa ytterligare att konkretiseras. Trosa kommun medverkar aktivt i Trafikverkets arbete med dessa angelägna projekt.

Då exploateringstrycket fortsätter att vara stort är ambitionen att under 2019-2020 ta fram en ny kommuntäckande översiktsplan.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Plan och bygg			
Antal inkomna bygglovsansök.	**366**	344	342
Antal beslutade bygglov	**325**	335	299
Antal bygglovbefriade åtgärder	**42**	50	56
Antal inkomna strandskydd	**22**	35	37
Antal pågående detaljplaner	**17**	25	21
Antal antagna planer	**12**	12	4
Anmälan inst av eldstad	**56**	65	65
Mark och bostäder			
Ansökan om bostadsanpassn.	**64**	70	96
Slutförda lantmäteriförrättn. Mät och kart	**14**	12	9
Antal grundkartor	**7**	16	16
Antal nybyggnadskartor	**74**	125	91
Antal husutstakningar	**89**	90	67
Samhällsskydd			
Antal utryckningar	**198**	206	217
Antal insatser vid brand totalt	**51**	33	36
Brand i byggnad/därav i bostad	**16/11**	11/08	15/09
Automatlarm	**44**	33	33
Trafikolyckor	**35**	43	53

Samhällsbyggnadsnämndens mål

	Mål	Upp-fyllelse	Trend	Mätmetod	Kommentar
Fysisk planering					
1.	För att säkerställa god framförhållning i den fysiska planeringen ska kommunen arbeta kontinuerligt med den kommuntäckande översiktsplanen. Behovet av att arbeta fram en ny översiktsplan ska prövas årligen			Egen avstämning	Se kommentar nedan.
Nybyggnation					
2.	Skapa förutsättningar för en genomsnittlig årlig befolkningstillväxt på cirka 150 personer genom mångfacetterad och högkvalitativ nybyggnation i såväl Trosa kommuns samtliga tätorter som på landsbygden			Egen avstämning	Se kommentar nedan.
Trygghet					
3.	Trosa kommun ska vara topp 20 i landet			Medborgar-undersökningen	Trosa placerar sig på nionde plats. Betyget är aningen sämre betyg än vid föregående mätning.
Service till företagen					
4.	Trosa kommun ska tillhöra den främsta tiondelen (10 %) av de kommuner som genomför mätningen.			SBA:s/SKL:s undersökning av sammantagen servicefaktor.	Trosa är i mätningen som helhet på 71:a plats av ca 160 kommuner. Tydliga förbättringar inom Samhällsbyggnadsnämndens områden.
Bostäder					
5.	Trosa kommun skall fortsätta öka och överstiga rikssnittet avseende bostäder (utbud, möjligheter att hitta boende etc.)			Medborgar-undersökningen	Trosa kommun överstiger rikssnittet och förbättrar tydligt placeringen relativt andra kommuner.
Administrativ effektivitet					
6.	Den genomsnittliga handläggningstiden (medianvärde) för bygglovhantering ska vara högst 4 veckor			Egen mätning	Se kommentar nedan.
Medarbetarengagemang					
7.	80 % av medarbetarna på samhällsbyggnadskontoret ska ge det sammanvägda betyget 4-5 på en femgradig skala			Egen mätning	Se kommentar nedan.

Mål 1, En ny kommuntäckande översiktsplan antogs december 2015 och arbetet med en ny översiktsplan har påbörjats under december 2018.

Mål 2, Förutsättningarna för tillväxt i linje med målet är mycket goda då befolkningsstatistiken för årets första 11 månader visar +363 personer.

Mål 6, 2018 redovisar en genomsnittlig handläggningstid på 3,2 veckor och mediantid på 2 veckor.

Mål 7, Resultatet för 2018 överstiger nämndens mål och innebär en tydlig förbättring relativt föregående år.

Humanistiska nämnden

Barnomsorg och Utbildning

Ordförande: Michael Swedberg (M)
Produktionschef: Mats Larsson

Totalt, tkr	**2018**	**2017**	**2016**
Budget, netto	315 344	296 110	279 732
Resultat, netto	323 901	293 482	272 744
Avvikelse	-8 557	2 628	6 988
Antal årsarbetare	376	363	342
Antal kvinnor	347	331	313
Antal män	43	44	41
Frisknärvaro*, %	67	69	68

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Förskola
- Skolbarnomsorg
- Förskoleklass
- Grundskola
- Särskola
- Gymnasieutbildning
- Vuxenutbildning
- SFI

ÅRETS RESULTAT

Barnomsorg och utbildning redovisar ett underskott på 8 557 tkr.

De senaste årens stora befolkningstillväxt har medfört ökade kostnader inom förvaltningen. Demografisk kompensation har getts på barn- och elevpeng men de centrala delarna har inte kompenserats i samma omfattning. Behoven inom ledning, elevhälsa inkl. stöd till elever och skolskjutsar har varit större än vad budget har gett utrymme för och resulterade i underskott.

	Bokslut
Nämnd	148
Buffert	123
Etablering, generellt stb	2 262
Nämnd, totalt tkr	**2 533**
Ledning/Administration	-1 385
Skolskjutsar	-1 709
Språkcentrum	-2 311
Resurscentrum	-2 690
Särskola	-603
Barnomsorg	1 891
Grundskola	1 173
Gymnasieutbildning	-1 118
Vuxenutbildning/SFI	-197
Etablering	0
Resultatenheter, inkl res.övf.	-4 140
Förvaltning, totalt tkr	**-11 090**
BoU, totalt tkr	**-8 557**

Behoven av elevhälsa och stöd till elever fortsätter att öka och trots riktade statsbidrag har enheten ett underskott på 2 618 tkr.

Skolskjutskostnaderna fortsätter att öka för tredje året i rad och redovisar ett underskott på 1 709 tkr. Anledningen till de senaste årens ökade kostnader är på grund av fler elever och fler elever med särskilda behov.

De fortsatt stora volymerna inom språkcentrum (studiehandledning, modersmål och svenska som andraspråk) gav ett underskott på 2 311 tkr.

Gymnasieverksamhet har ett underskott på 1 101 tkr. Snittpriset per elev var högre än vad förvaltningen fick i budget.

Föräldraavgifterna för barnomsorg fortsätter att öka och redovisade ett överskott på 1 948 tkr, en fortsatt effekt av fler barn i verksamheterna.

Resultatenheterna redovisar ett underskott på 6 962 tkr, varav 2 822 tkr avser resultatöverfört underskott från 2017. Den störta avvikelsen har Fornbyskolan som redovisade ett underskott på – 5 351 tkr , varav – 1 506 tkr avser resultatöverföring från 2017.

2018 har BoU stora intäkter i form av statsbidrag främst för lärarlönelyft, lågstadiesatsning, fritidshemssatsning, förstelärartjänster och likvärdig skola.

Statsbidragen nyttjas enligt de statliga kraven vilket främst har inneburit ökad bemanningen och höjda löner. Antalet riktade statsbidrag har inneburit ökad administration.

De huvudsakliga orsakerna till budgetavvikelserna och kostnadsutveckling är kopplat de senaste årens stora befolkningstillväxt som har medfört att nettokostnaderna inom skola och förskola ökat. I förskola har andelen barn i de lägre åldrarna 1-3 år ökat. Antalet barn med extra behov har ökat. Grundskolans ökade nettokostnad beror dels på elevökning men också på ambitionshöjningen och satsningar i form av riktade statsbidrag samt att behovet av insatser för barn med extra behov ökat. Kommunen har även satsat på ökade löner för förskolelärare och lärare.

MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen har förbättrats under 2018. Meritvärdet för elever som lämnade åk 9 var 242,1 (riket 228,7). Andelenen elever som uppnår kunskapskraven i alla ämnen var 84,7% (riket 75,6). Andelen behöriga till gymnasiestudier var 92,9 % (riket 84,4%) ”Trosa kommun ska vara en av landets 20 bästa utbildningskommuner” är ett mått som mäts med SKLs sammanvägda rank inom SKLs Öppna jämförelser. Denna ranking har SKL beslutat att inte genomföra från och med 2018.

MEDARBETARE

HME- Grundskola 2018 visar en positiv utveckling, 84% av personalen svarar 4-5 på en 5 gradig skala avseende motivation, styrning och ledning.

HME- Förskola 2018 ger fortsatt ett högt resultat, 88% av personalen svarar 4-5 på en 5 gradig skala avseende motivation, styrning och ledning.

VIKTIGA HÄNDELSER

Fornbyskolan har arbetat med ett särskilt uppdrag att kvalitetssäkra verksamheten efter Skolinspektionens föreläggande. I oktober 2018 var samtliga påtalade brister åtgärdade. Fornbyskolan arbetar nu långsiktig för att säkra utbildningen i en hållbar organisation. Skolan tappade ca 15 elever i denna process, eleverna valde andra skolor i Trosa Kommun.

Behöriga och kompetenta lärare har rekryterats till skolan och vid höstterminen 2018 var 8 nya lärare anställda och behörighetsgraden har successivt stigit från våren 2016 med 56% behörighet till 95% i augusti 2018.

Tomtaklintskolan har ny rektor från ht 2018 och en utökad ledningsgrupp för att stärka skolans styrning och ledning. Fokus är att tydliggöra styrkedjan, implementera ett systematiskt kvalitetsarbete med täta uppföljningar och analys för vidare insatser för att hålla en hög kvalitet i alla led.

Förskolorna har utökats tillfälligt under 2018 med två till tre avdelningar i väntan på att fler förskoleplatser skapas vid Helianthus etableringar under 2019.

En av årets kvalitetshöjande insats i förskolan var ”Läslyftet i förskolan” som startade i augusti 2017 och avslutades i juni 2018. Fortbildningsinsatsen riktade sig till alla pedagoger.

Elevhälsan har under 2018 satsat på främjande arbete. Psykologerna ska kunna komma in tidigt i elevärenden och därmed ge tidigt stöd till lärarna. Arbetet runt att få en samsyn och likvärdighet mellan skolorna fortgår. Fortsatt behov av fler specialpedagoger ute på skolorna. Elevhälsan har genomfört personalutbildning i ABC (Alla Barn i Centrum), dels till förskolepersonal och dels till förskoleklass- och fritidshemspersonal.

Skolkontoret har tillfälligt varit förlagd till Skärborgarnas hus från årsskiftet 17/18, beroende på tillfällig utökning av förskoleverksamheten vid Björkbacken.

Den nya dataskyddsförordningen trädde i kraft i maj 2018. Arbete har pågått inför ikraftträdandet med uppdatering av register över behandlingar av personuppgifter samt information om hur kommunen behandlar personuppgifter i enlighet med GDPR.

FRAMTIDEN

Behovet av undervisning i SFI och Svenska som andraspråk har fortsatt öka de senaste åren, prognosen är att ökningen mattas av och avtar.

Vår viktigaste resurs är kompetenta medarbetare som trivs och får bidra till utveckling och resultat. Medarbetare som känner ett stort engagemang utifrån ett bra ledarskap, motivation och styrning. De goda resultat som nås i HME undersökningarna är viktiga att säkra. Valda strategier ligger fast med tidiga insatser, utbyggd elevhälsa, bästa bemötande, höga förväntningar, analys av resultat, uppföljning av åtgärder, kollegialt lärande och samverkan.

Den största utmaningen framåt är att fortsatt kunna rekrytera behörig personal och att anpassa verksamhetens volym till de behov som finns.

Systemiska effekter kan ses av de statliga lärarlönesatsningarna och bristen på utbildad personal som har gett ökad rörlighet nationellt samt högre lönekrav.

VERKSAMHETSMÅTT

Antal barn/elever	**Redov 2018**	**Redov 2017**	**Redov 2016**
Förskola			
Förskola 1-3 år	374	348	316
Förskola 4-5 år	270	267	267
Enskild/I andra kommuner	50	48	53
Från andra kommuner	18	16	10
Summa	676	647	626
Skolbarnomsorg			
Fritidshem	692	676	675
Enskild/I andra kommuner	8	8	9
Från andra kommuner	20	13	15
Summa	680	671	669
Grundskola			
Förskoleklass	163	167	146
År 1-5	835	792	769
År 6-9	626	621	594
Elever i specialskolor	3	2	3
Friskolor/I andra kommuner	48	46	34
Från andra kommuner	38	27	29
Summa	1 637	1601	1516
Särskola			
Obligatorisk särskola	15	17	14
Gymnasiesärskola	6	6	6
Summa	21	23	20
Gymnasieskola	457	420	415
Vuxenutbildning			
Grundvux, egen vht	33	18	19
Gymnasial vux o Yrkesvux	177	148	158
SFI	119	113	91
Summa	**329**	279	268

INVESTERINGAR

Årets investeringar har varit i form av reinvesteringar av möbler och lärverktyg inom förvaltningens verksamheter.

INTERN KONTROLL[1]

Nämndens internkontroll har genomförts enligt plan. Utifrån föregående års uppföljning av intern kontroll noteras att registerförteckning nu är komplett med aktiva rutiner.

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

Humanistiska nämndens mål

Barn & utbildning

	Specifikation	Mätning	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Respekt för individen							
1.	Alla ska ges förutsättningar att nå sina mål	Mina lärare hjälper mig om…			74%	Enkät -	72% (2017)
2.	Lust och mod till lärande ska stimuleras ytterligare	Skolarbetet gör mig nyfiken…			63%	Enkät -	62% (2017)
Stimulerande arbetsmiljö							
5.	Trygghet och arbetsro	Jag är trygg i skolan			96%	Enkät	95% (2017)
6.	Inflytande och likabehandling	Man lyssnar på mina åsikter…			84%	Enkät	83%(2017)
Ständiga förbättringar							
9.	Högre och mer positiva förväntningar	Mina lärare förväntar sig att jag ska nå			93%	Enkät	93% (2017)
10.	Förbättrade positioner i ranking	Mjuka värden - demokrati och inflytande. Hårda värden - kunskap och ekonomi				Sammanvägt resultat utgått från SKL	
	Elever i åk. 9 som är behöriga till yrkesprogram, andel (%)				91.9%		10% av kommunerna når 91,9% eller högre
	Elever i åk. 9, meritvärde, genomsnitt (17 ämnen)				243.0		10% av kommunerna når 241 eller högre meritvärde
	Elever i åk 6 med lägst betyget E i matematik, andel (%)				94,7%		10% av kommunerna når 93,7% eller högre
Hög effektivitet							
14.	Gymnasieelever med examen inom 3 år, andel (%)				85,4%		10% av kommunerna når 85,4% eller högre

Kommentarer till målen:

Enkät besvaras av i elever åk 5 och åk 8, svarsfrekvens 96%

Humanistiska nämnden

Individ- och familjeomsorg

Ordförande: Michael Swedberg (M)
Ordförande Individ- och familjeutskottet: Bengt-Eric Sandström (L)
Produktionschef: Graham Owen

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	25 078	25 272	25 364
Resultat, netto	20 767	24 637	24 439
Avvikelse	4 311	635	925
Antal årsarbetare	25	26	22
Antal kvinnor	19	20	17
Antal män	7	6	5
Frisknärvaro*, %	73	77	75

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Orosanmälningar Barn och unga
- Stöd till barn och familjer
- Vård och behandling
- Ensamkommande flyktingbarn
- Familjerätt- och familjerådgivning
- Ekonomiskt bistånd
- Våld i nära relationer
- Alkohol- och drogrådgivning
- Budget- och skuldrådgiving
- Dödsboanmälningar
- Socialjour
- HVB Skogsgläntan
- Integration

ÅRETS RESULTAT

Individ- och familjeomsorgen redovisar totalt sett ett överskott på 4 311 tkr för verksamhetsåret 2018.

Kostnaderna för ekonomiskt bistånd och vård för vuxna fortsätter att vara låga och genererar ett överskott på 2 736 tkr.

I överskottet finns intäkter på 563 tkr i form av återbetalning av försörjningsstöd och ersättning från Migrationsverket som inte var budgeterad. Kostnaden för försörjningsstöd har stigit under 2018 eftersom fler hushåll har fått försörjningsstöd varje månad. Ökningen i antal hushåll beror på fler ensamkommande barn som har kompletterande ekonomiskt bistånd och en ökning av s.k. ”glapp” hushåll som väntar på etableringsersättning. Trots ökningen har lägre kostnader för försörjningsstöd än budgeterat och färre placeringar för missbrukarvård på behandlingshem inneburit ett positivt utfall.

Kostnader för placerade barn har sjunkit under året i takt med färre placeringar i förstärkt familjehem och färre vårddygn på HVB institutioner.

Under året har inga placeringar med stöd av LVU förekommit. Barn- och familjeenheten fortsätter att erbjuda stöd i öppenvård i form av familjebehandling och öppenvårdssamtal med ungdomar. Enheten började med en fältbelagd verksamhet med två fältare under våren. Fältverksamheten visar ett överskott på 464 tkr då verksamheten startade senare än planerat.

Enheterna som ansvarar för ensamkommande flyktingbarn har ett underskott på 2 477 tkr. Huvuddelen av underskottet består av kostnaden för HVB Skogsgläntan, 2 241 tkr. Fram till avvecklingen av HVB hemmet i juni 2018 täckte inte schablonersättning från migrationsverket de faktiska kostnaderna. Dock har Individ- och familjeomsorgens resultat påverkats positivt av intäkterna från migrationsverket som täcker kostnader från 2016 och 2017. Intäkterna från migrationsverket har varit högre än väntat. Arbetet med att flytta flera unga med uppehållstillstånd till stödboende pågick under året och vid årets slut ligger verksamhetskostnaderna i paritet med intäktsnivån.

Nettokostnaden för Individ- och familjeomsorg exkl. flykting fortsätter att minska. Jämfört med 2015 har den minskat med 3 370 tkr.

Individ – och familjeomsorgen tillhör Individ- och familjeutskottet och är uppdelat i Socialadministration, Ekonomi- och vuxenenhet, Barn- och familjeenhet, Familjehem/Kontaktpersoner, Integrationsenheten samt Flyktingmottagning för ensamkommande barn. Här ingår även HVB-

verksamhet för ensamkommande barn på Stensund. Socialjourens verksamhet bedrivs genom avtal med Södertälje kommun och familjerådgivning genom avtal med Nyköpings kommun.

Integrationsenheten och flyktingverksamheten visar ett överskott på 2 410 tkr. I överskottet finns intäkter från Migrationsverket för kostnader för ensamkommande barn från 2016 och 2017, totalt ca. 3 000 tkr som har förbättrat resultatet. Migrationsverket har nu betalat ut all ersättning för åren 2016 0ch 2017.

Helårsresultat 4 311 tkr

Individ- och familjeutskott
I samband med kvartalsuppföljningen i mars begärde socialkontoret rätt att använda utskottets buffert för att täcka ökade kostnader för projektet Trygga Trosa. Medel användes för att anställa två fältare.

Helårsresultat 514 tkr

Social administration
Under året har det uppstått högre kostnader för konsultarvode i samband med underhåll och förvaltning av verksamhetssystemet Treserva. Personalkostnader något högre än budgeterat.

Helårsresultat –117 tkr

Ekonomi- och vuxenenheten
Kostnader för försörjningsstöd är högre än budgeterat och har ökat sedan året innan. Utfallet för försörjningsstöd uppgick till 4 863 tkr (jmf 2017 3 984 tkr).

Antal hushåll med försörjningsstöd var 142 under året. Antalet är på en betydligt högre nivå än 2017 när 116 hushåll var aktuella. Antal bidragsmånader var i genomsnitt 4,5 månader (jmf 2017 4,4). Många av bidragssökandena står långt ifrån arbetsmarknad och självförsörjning.

Antal vårddygn på institution enl SoL för personer med beroendeproblem minskade under året jämfört med 2017. Bara en placering enligt LVM under året. En placering varade i 2 dygn innan förvaltningsrätten upphörd nämndens beslut (jmf 2017 20 dygn). Budget för placeringskostnader uppvisar ett överskott på drygt 578 tkr (jmf 2017 överskott 287).

Vi eftersträvar att ge vård i egen regi men för vissa personer har missbruket varit så omfattande att institutionsvistelse har varit nödvändig. I alla placeringar är eftervård erbjuden hos vår egen alkohol- och drogterapeut. Verksamheten fortsätter att ge största möjliga vård i egen regi.

På alkohol- och drogrådgivningen har 91 personer sökt hjälp under året (65 personer 2017) .

57 hade alkohol/drogproblem (37 män och 20 kvinnor) och 34 var anhöriga (28 kvinnor och 6 män).

Under hela året har en gruppbehandling pågått i form av 12 veckors grundbehandling (två ggr i veckan) med öppet intag. Tio deltagare deltog, varav fyra fortsatte i eftervården.

Därefter har behandlingen fortsatt i en eftervårdsgrupp en gång i veckan. Sammanlagt ett års behandling.

Mottagningen har även deltagit i 6 st trepartsmöten med försäkringskassan, arbetsförmedlingen eller frivården.

Två anhörigprogram har genomförts under året (vår och höst). Sex veckor, en kväll i veckan. Sammanlagt 14 personer har deltagit.

Hjälp och stöd att bryta ett spelberoende har tillkommit under året.

Att utveckla ett intensivt öppenvårdsprogram med regelbunden gruppverksamhet är en utmaning för en liten kommun. Vi har en överenskommelse med Gnesta kommun att deltagare från Gnesta kan delta i våra program.

Helårsresultat 2 736 tkr

Barn- och familjeenheten
Enheten redovisar ett överskott på 267 tkr (jmf underskott 2017 974 tkr). Under 2018 har några barn haft fortsatt behov av stöd och omfattande insatser i förstärkt familje-hemsplacering och institutionsvård men antalet placeringsdygn har minskat jämfört med 2017 (se tabellen verksamhetsmått). Konsekvensen är att antal vårddygn på HVB institution och förstärkt familjehemsvård är betydligt lägre än budgeterat. År 2016 och 2017 behövde nämndens buffert täcka höga kostnader för placeringar. Under 2018 har nämndens buffert använts i mer förebyggande syfte.

Hemtagning av två placerade barn i förstärkt familjehem har skett under året. Vårddygnen i HVB-hem ligger betydligt lägre än budgeterat.

Under året har det inkommit 505 anmälningar gällande barn som lett till 87 utredningar. Antal

anmälningar har ökat successivt sedan 2015 och beror delvis på konsekvent aktualisering av anmälningar i pågående ärenden. Trots denna förklaring ser vi ändå en ökad benägenhet att anmäla barn som misstänks fara illa (jmf 2017 452 anmälningar och 121 utredningar). Utöver anmälningar har 18 ansökningar inkommit under året (jmf 2017, 36). Inkommande anmälningar avser 243 olika barn under året (jmf 2017 252 barn).

Flest anmälningar under året kom från polisen, som under året gjorde 150 anmälningar (jmf 2017 144 anmälningar). Skolan/Barnomsorg står för näst högst antal anmälningar med 98 anmälningar under året (jmf 2017, 86) och förskolor 2 barn (jmf 2017, 2).

I ramen för familjerättsverksamhet har samarbetssamtal genomförts, både frivilligt och med uppdrag från tingsrätten. I år har vi fått uppdrag av Tingsrätten att ordna umgänget för tre barn. För att möta behovet bedriver vi en umgängeslokal varannan lördag i Vagnhärad.

Trosa kommun har under året via avtal med Nyköpings kommun gett 146 familjerådgivningssamtal som är en fortsatt ökning jämfört med året innan (jmf 2017, 129 samtal).

För ungdomar erbjuds insatser i egen regi som HAP (Hasch avvänjningsprogram), CAP ung, ART, påverkansprogram, MI samtal och familjebehandling. Vår ungdomssamordnare har också deltagit i samrådsgruppen (SSPF), samarbete med elevhälsan, haft samtal i samband med ungdomstjänst, föreläsning, medling och varit ute i skol- och fritidsmiljöer.

På familjemottagningen har samarbetssamtal genomförts med 11 föräldrar. BVC har hänvisat 62 föräldrar för råd och stöd och Barnmorskemottagningen 10 föräldrar.

Vi fortsätter att samarbeta tillsammans med verksamheter som har kontakt med barn och ungdomar i Trosa för att bli bättre på att tidigt upptäcka och samordna insatser för barn, ungdomar och deras familjer.

Helårsresultat är 267 tkr.

Familjehem/kontaktpersoner
Behovet av familjehemsplaceringar och kontaktpersoner ligger på en något högre nivå än budgeterat. Antalet familjehemsplacerade barn har minskat från 5 i början av året till 2 vid årsskiftet och ytterligare ett barn är placerat i familjehem där vårdnadsöverflyttning har skett. Vi har även ordnat umgängesstöd varannan helg på uppdrag av Tingsrätten. Umgängesstöd äger rum på en förskola i Vagnhärad varannan lördag.

Helårsresultat är 515 tkr.

Flykting enhet 64110
På flyktingenheten ingår kostnader för försörjningsstöd för nyanlända men även retroaktiv ersättning från migrationsverket för kostnader som uppstod under 2016 och 2017, främst beträffande ensamkommande barn. Tidigare har vi använt oss av försiktighets-principen för uppbokning av intäkter, d.v.s. 60%. Det har visat sig att retroaktiva intäkter har överstigit våra uppbokningar med stor marginal. Alla retroaktiva intäkter från migrationsverket för år 2016 och 2018 har nu återbetalats.

Helårsresultat är 3 047 tkr

Flyktingmottagning ensamkommande barn
Verksamhetens resultat för året är ett underskott på 236 tkr. Huvudersättning för verksamheten är från Migrationsverket. Vid årets början hade vi 39 barn placerade. Antalet hade minskat till 24 barn och unga vid årets slut. Anledningen till att antal barn har minskat är att fler har fyllt 18 år under asylprocessen och ansvaret återgått till migrationsverket.

Trosa kommun får ett årligt bidrag av 500 tkr från migrationsverket till verksamhets kostnader. Utöver detta får kommunen schablonersättning för asylsökande med 1350kr/dygn och 750 kr/dygn för unga över 18 år med uppehållstillstånd.

Utbetalning av ersättning från Migrationsverket har fortsatt att ske oregelbundet vilket försvårat den ekonomiska uppföljningen av verksamheten. Det finns en osäkerhet om vi kommer att få full ersättning och därför har vi använt försiktighetsprincipen för uppbokning av intäkter.

Helårsresultat -236 tkr

HVB Skogsgläntan
HVB-Skogsgläntan har avvecklats under året Sedan starten maj 2016 har Skogsgläntan tagit emot ensamkommande barn och unga främst i åldern 15-18 år som har blivit anvisad till trosa kommun. Färre anvisningar och möjligheter till andra placeringsform gjorde att ett HVB inte behövdes längre. Personalstyrkan minskades under första halvåret i takt med att barn och unga omplacerades. HVB-hemmet stängdes vid midsommar.

Helårsresultat -2 241 tkr

Integrationsenheten
Socialchefen och Skolchefen fick i uppdrag av nämnden under 2016 att tillsätta en tjänst som skulle samordna kommunens flyktingmottagande. Tjänsten utformades till att vara en strateg som skulle kvalitetssäkra Trosa kommuns integrationsarbete genom uppföljning, analys och omvärldsbevakning. Strategens uppdrag var att verka för att få effektiv samordning mellan olika aktörer i kommunen och säkerställa finansiering från migrationsverket och länsstyrelsen.

En ny enhet, Integrationsenheten, skapades. Enheten placerades under socialchefen. 2017 äskades och överfördes medel från nämndes budget för integration om 800 tkr för att täcka lön och driftskostnader för perioden mars-december. Strategen avslutade sin anställning i slutet av november.

Helårsresultat -637 tkr

Fältare
Under året påbörjade vi en projektverksamhet med två fältare för att öka tryggheten i Trosa. Verksamheten kom igång under våren och våra två fältare har skapat kontakt med ungdomar i Trosa samt skapat ett nätverk med andra aktörer, såsom polisen, skolan, fritidsgårdarna och föreningar. Då verksamheten kom igång senare under våren än planerat uppvisas ett positivt resultat.

Helårsresultat 464 tkr

MÅLUPPFYLLELSE

Vid slutet av året har vi kunnat mäta nämndens mål med undantag för ett mål då vi fortfarande väntar återkoppling från samordnaren inom TRIS samarbete.

Tidiga insatser och förebyggande arbete är delvis uppfylld. Fler personer söker råd och stöd på socialkontoret och kontakt vid familjemottagningen. Färre ansökningar har dock inkommit från föräldrar, 18 i år jämfört med 36 året innan. Under året har socialtjänsten medverkat till föräldracaféer som har varit välbesökta. Personalkompetens-målet är uppfyllt. Antal brukare som har SIP-planering har ökat för barn och ungdomar men på samma nivå för vuxna. Målet är delvis uppfyllt.

MEDARBETARE

Personalsituation har varit fortsatt stabil under året och personalomsättningen låg. Personalstyrkan har ökat med två fältare under året och sedan 1 juli flyttade Integrations-enheten till Socialkontoret från Skolkontoret. Personalen består av en Integrationschef och tre anställda. HVB-hemmet för ensamkommande barn, Skogsgläntan, avvecklades den 1 juli och personalen fick andra arbetsuppgifter i kommunen eller lämnade sina anställningar. Antal årsarbetare har minskat totalt med en årsarbetare. Ingen inhyrd personal har anlitats under året.

Statsbidrag finansierar 1 heltid och 1 deltids-tjänst med inriktning på barn och ungdomar

Frisknärvaron har minskat något från 77% till 73%. Sjukfrånvaron har minskat från 5,9% till 3,8%.

Resultatet på årets HME-undersökning blev ett totalindex på 76, något lägre än index 80 år 2017. Delresultatet för Styrning ökade medan Motivation och Ledarskap minskade.

VIKTIGA HÄNDELSER

Situationen för ensamkommande barn som anvisats till Trosa har förändrats. Under 2018 fick Trosa inga anvisade ensamkommande barn. Antalet som vi har ansvar för har sjunkit från 39 till 24 då fler asylsökande blev vuxna under året och gick till boende hos Migrations-verket.

Socialkontoret har anställt två fältare under året som medverkar till ökad trygghet för ungdomar och medborgare i Trosa.

Integrationsenheten tillhör socialkontoret från 1 juli 2018. Socialkontoret, integrationsenheten och skolkontoret har inlett ett samarbete med Gnesta kommun och arbetsförmedlingen i syfte att förbättra möjligheterna för effektiv etablering för nyanlända. En överenskommelse har tagits fram i samband med Delegationen för Nyanlända och Unga till Arbetet (DuA) och samordning sker med arbetsmarknadsenheten.

FRAMTIDEN

En stabilare personalsituation innebär flera möjligheter för utveckling av verksamheten. Digitalisering och tekniska utvecklingar öppnar för e-tjänster och bl.a. automatisering av hantering av försörjningsstöd. Med automatisering frigörs tid för handläggare att öka kontakten med brukare i syfte att motivera och planera för egen försörjning.

Vi behöver uppmärksamma ett sämre resultat på årets HME-undersökning och fokuserar på motivation, ledarskap och uppföljning av nämndens mål.

Insatser för att öka tryggheten för ungdomar och medborgare kommer att utvecklas genom ökningen av fältbelagd verksamhet, fokus på ANDT-arbete och en utveckling av samarbete med skolan, polisen och fritidsgårdar. Flera gruppverksamheter för barn och ungdomar, föräldrar och för vuxna i behov av vård för beroendeproblem och även spelmissbruk.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Hushåll med försörjningsstöd/månad	50	41	45
Bidragstid månad per hushåll i genomsnitt	4,5	4,4	4
Bistånd per hushåll i genomsnitt/månad	7201	6 810	7 726
Insatsdagar kontaktperson, barn	548	926	1 763
Medelkostnad/dygn	281	221	158
Vårddygn i familjehem, barn (inkl.vårdnads-överflyttningar)	1057	1 821	1 892
Medelkostnad/dygn	703	668	562
Vårdygn i förstärkt familjehem, barn/vuxen	368	768	933
Medelkostnad/dygn	2313	2 563	2 332
Vårddygn i HVB, barn	372	602	494
Medelkostnad/dygn	4674	3 864	4 562
Vårddygn SIS-hem, barn	0	32	239
Medelkostnad/dygn	0	5 100	5 577
Vårddygn i HVB, vuxna	323	383	253
Medelkostnad/dygn	1661	1469	2075
Vårddygn LVM, vuxen	2	20	196
Medelkostnad/dygn	4400	4100	3635

INVESTERINGAR

Inga investeringar under året.

INTERN KONTROLL[1]

Under utförandet av internkontrollplanen har bara några få anmärkningar gjorts. Vid ett tillfälle under året upptäcktes en felaktig utbetalning av lönen och korrigering med lönekontoret kunde ske nästkommande månad.

Verksamhetsplanering har gjorts i samband med verksamhetsdialog som sker en gång om året och fortsatt verksamhetsplanering och uppföljning sker på enhetsträffar och till viss mån på kontorets APT.

Två tillsynsärenden har kommit under året som har inneburit en revidering av rutiner för att säkerställa rättssäker handläggning. I ett ärende kunde ändring tas in direkt i reviderade riktlinjer för handläggning av missbruksärenden som nämnden beslutade i januari 2018

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

Humanistiska nämndens IFO mål 2018

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Rubrik							
1.	Bra Bemötande	Andel brukare som uppger att personalen visar förståelse				Brukarundersökning	83% uppger att personal visar förståelse
2.	God tillgänglighet	Lätt att komma kontakt med socialtjänsten				Brukarundersökning och Tillgänglighets undersökning	92% uppger att det är lätt att komma i kontakt med socialsekreterare
3.	Tidiga Insatser	Fler söker kontakt för råd och stöd. Fler ansökningar.				Månadsstatistik	Mätningen under året visar att ansökningar och anmälningar på samma nivå men fler hör av sig för råd och stöd
4	Förebyggande arbete	Fler besök till föräldrakaféer				Egen mätning	Färre besökare under våren men flera cafeér planerad under hösten
5	Engagerade personal	80% av personal ge samvägda betyg 4-5 på HME undersökningen				HME oktober	78% av personal ge betyg 4-5 på HME Undersökningen
6	Rätt kompetens	Alla personal ha MI och SIP Utbildning senast 12 mån efter anställning				Egen mätning	90% av personal har MI och SIP utbildning
7	Rätt insats	Andel brukare med SIP ökar				SIP Statistik från Treserva	Ökning i antal barn och ungdomar. Fåtal SIP Vuxna.
8	Hjälp till självhjälp	Andel brukare med annan ersättning efter TRIS				TRIS redovisning kvartalsvis	Inväntar återkoppling från TRIS samordnare

Kommentar:

Mål 1, Mätning vid bruakarundersökning sept/okt. Över 80% för att uppnå mål

Mål 2, Mätning sker vid brukarundersökning sept/okt . Över 80% för att uppnå mål

Mål 3, Mätningen under året visar att ansökningar kontra anmälningar har samma fördelning som året innan. Fler söker råd och stöd kontakt.

Mål 4, Två caféer under våren lockade mindre besökare än förra året men två caféer under hösten är planerad men andra tema.

Mätning under hösten v41 -42

Mål 6, 90% av handläggare har MI och SIP har genomgått utbildning inom 12 månader efter anställning

Mål 7, Ökning i antal SIP barn och ungdomar. Fåtal SIP Vuxna. Manuell räkning.

Mål 8, Vi har inte fått återkoppling från TRIS samordnare

Vård- och omsorgsnämndens mål

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Nöjdhet / Valfrihet							
1.	Brukarna ska vara sammantaget nöjda med äldreomsorgen i Trosa kommun	90% av brukarna ska vara mycket nöjda eller nöjda med äldreomsorgen			88%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	93% 2017 (snitt riket 85%)
Nöjdhet/bli sedd och respekterad							
2.	Brukaren känner sig bemött på ett bra sätt inom hemtjänst och särskilt boende.	95% ska uppleva att de blir bemötta på ett bra sätt av personalen inom hemtjänst och särskilt boende.		———	98%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	97% 2017 (snitt riket 95%)
SJÄLVBESTÄMMANDE							
3.	Brukaren får möjlighet att välja utförare av hemtjänst	80% ska anse att det fått välja utförare av hemtjänst.		———	69%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	75% 2017 (snitt riket 57%)
4.	Personalen tar hänsyn till brukarens åsikter och önskemål inom hemtjänst och särskilt boende.	90% ska uppleva att personalen visar hänsyn till åsikter och önskemål inom hemtjänst och på särskilt boende.		———	93%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	91% 2017 (snitt riket 83%)
5.	Brukaren kan påverka vilka tider personalen kommer inom hemtjänst och särskilt boende.	75% ska känna att de kan påverka vilka tider personalen kommer inom hemtjänst och särskilt boende.		———	68%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	76% 2017 (snitt riket 61%)
TRYGGHET							
Trygghet/personalkompetens							

———

6.	Brukaren ska känna att personalen utför sina arbetsuppgifter bra	90% ska uppleva att personalen inom hemtjänst utför sina arbetsuppgifter bra till mycket bra			89%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	91% 2017 (snitt riket 86%)
7.	Brukaren ska känna sig trygg i sitt hem med stöd av äldreomsorg	90% ska känna sig tygga till mycket trygga i sitt hem med stöd av äldreomsorgen			93%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	94% 2017 (snitt riket 87%)
8.	Brukaren ska känna förtroende för personalen	90% ska känna förtroende för personalen inom hemtjänst och särskilt boende			94%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	93% 2017 (snitt riket 88%)
Trygghet/tillräckligt med tid							
9.	Brukaren ska uppleva att personalen har tillräckligt med tid att utföra arbetet	90% ska uppleva att personalen har tillräckligt med tid att utföra sitt arbete inom hemtjänst och särskilt boende			85%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	90% 2017 (snitt riket 77%)
RÄTTSSÄKERHET							
Rättssäkerhet/Second opinion							
10.	Brukaren ska veta var de kan vända sig avseende klagomål och synpunkter	Kunskapen om var brukaren kan vända sig för att framföra klagomål eller synpunkter ska öka			54%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	75% 2017 (snitt riket 55%)
Rättssäkerhet/hjälp jag behöver							
11.	Det ska vara lätt att komma i kontakt med personalen inom äldreomsorgen	90% ska uppleva att det är lätt att komma i kontakt med personalen inom hemtjänsten och särskilt boende			86%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	89% 2017 (snitt riket 80%)

12.	Handläggarens beslut är anpassat till brukarens behov inom hemtjänsten.	80% ska uppleva att handläggarens beslut är helt anpassat efter brukarens behov.			80%	Socialstyrelsen: vad tycker de äldre om äldreomsorgen?	78% 2017 (snitt riket 72%)
KOSTNADSEFFEKTIVITET							
Vårdlogistik							
13.	Verksameheterna inom VO ska vara kostnadeffektiva och inte avvika positivt från den beräknade standardkostnaden	VO verksamheter ska följa standardkostnaden			5,6% funk, 4,4% ÄO (2017)	Standardkostnads avvikelse ÄO och FH, VKV	Högre kostnader än standardkostna den inom både LSS och äldreomsorg
Mål och budget							
14.	HME-mått, mål och styrning	HME mätning för VO avseende styrning ska ligga på 85 % eller högre			83	HME mätning genomförs 1 gång per år i Trosa kommun	86% 2017 (snitt riket 82%)
MILJÖ							
Lokaler							
15.	Minska energiförbrukning	Energiförbrukningen ska minska			775 Mwh	Energiförbrukning i KWh/år Trosagården och Häradsgården	792 Mwh 2017
16.	Minska vattenförbrukningen	Vattenförbrukningen ska minska			8500 m³	Vattenförbrukning M3/år för Trosagården och Häradsgården	8487 m³ 2017
Transporter							
17.	Minska utsläppen från transporter och välja miljövänliga transportalternativ	Utsläppen ska minska			Ej klart	Antal körda mil/år/tankade liter bränsle	0,4 l/mil 2017

18.	Öka andelen miljömärkta produkter vid inköp	Andelen miljömärkta produkter ska minska			90% (stor osäkerhet kring denna siffra)	Andelen miljömärkta förbrukningsvaror % från upphandlad leverantör	Gäller särskilda boenden, stor osäkerhet kring siffrorna, 54% 2017

Kommentar:

Mål 1,

Mål 2,

Mål 3,

Vård- och omsorgsnämnden

Ordförande: Helena Koch (M)
Produktionschef: Fredrik Yllman

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	192 920	180 578	167 945
Resultat, netto	193 525	183 114	175 760
Avvikelse	-605	-2 536	-7 815
Antal årsarbetare	227	214	208
Antal kvinnor	241	232	228
Antal män	25	23	23
Frisknärvaro*, %	63	65	65

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Äldreomsorg
- Funktionshinderområdet
- Hälso- och sjukvård

ÅRETS RESULTAT

Vård- och omsorgsnämnden redovisar totalt sett ett underskott på 605 tkr för verksamhetsåret 2018. Resultatet inkluderar nämndens buffert samt reglering mot central buffert. Avvikelsen beror i huvudsak på det ökade behovet av hemtjänstinsatser.

Äldreomsorgen totalt redovisar ett positivt resultat om 108 tkr där resultatenheterna (SÄBO) visar ett överskott om 3 663 tkr (varav de genererat 575 tkr under 2018). Hemtjänsten totalt backar 2 440 tkr och resultatenheten hemtjänst stänger året på -1 970 tkr inkl. resultatöverföring från 2017 på -577 tkr.

Funktionshinderområdet redovisar sammantaget ett överskott på 479 tkr. Personlig assistans utan SFB-beslut backade med 1 356 tkr och LSS boende för vuxna stannade på -615 tkr. I övrigt gjorde de flesta enheterna på området mindre överskott vilket är förklaringen till ett överskott totalt sett.

Hälso- och sjukvård (inkl. tekniska hjälpmedel) redovisar ett negativt resultat på 849 tkr. Hälso- och sjukvårdsenheten backar 825 tkr vilket främst beror på högre personalkostnader jämfört med budget. Tekniska hjälpmedel redovisar ett nära noll resultat på -17 tkr efter kompensation med 280 tkr från nämndens buffert i samband med delåret.

Myndigheten redovisar ett negativt resultat om 71 tkr. Färdtjänsten (som hanteras av myndigheten) backar 89 tkr efter kompensation med 950 tkr från nämndens buffert i delåret.

MÅLUPPFYLLELSE

Enligt kommunfullmäktiges mål ska äldreomsorgen tillhöra de 25 % bästa i landet vad gäller nöjdhet. Det målet uppfylls inte då både särskilt boende och hemtjänst hamnar på gul nivå under 2018, särskilt boende är dock 1 (!) placering från att hamna på grön nivå. Kommunfullmäktiges mål säger även att kärnverksamheterna (äldreomsorgen) ska vara kostnadseffektiva. Detta mål uppnås inte då äldreomsorgen har en positiv standardkostnadsavvikelse på 4,4 % (2017). Även LSS har en positiv standardavvikelse på 5,6% (2017). Vad gäller nämndens mål kring kvalitet uppnås drygt hälften av dem trots höga målnivåer. Inom alla mål utom 1 (vet vart man ska vända sig med klagomål) överträffas genomsnittet för riket. Vad gäller målet om hållbart medarbetarengagemang uppnås inte heller det målet trots goda resultat som klart överstiger riksgenomsnittet för liknande verksamheter. Vad gäller vatten och elförbrukning är elförbrukningen minskad medan vattenförbrukningen, i stort, är oförändrad.

MEDARBETARE

Totalt sett har antalet anställda ökat. Anledningen till detta är start av ny korttidsavdelning på Häradsgården samt ökade volymer inom främst hemtjänst. Antalet årsarbetare har ökat i högre utsträckning vilket är ett resultat av heltidsresan där fler medarbetare har valt att öka sin sysselsättningsgrad.

Det råder fortsatt en brist på medarbetare med formell kompetens inom, i princip, samtliga kontorets yrkeskategorier. I kombination med volymökningar har det medfört rekryteringsproblem.

Frisknärvaron har minskat något i relation till tidigare år samtidigt som den totala sjukfrånvaron minskat. Under året har ett projekt för ökad frisknärvaro startat. De åtgärder som planeras i projektet är aktiv sjukskrivning samt träning som arbetsuppgift. Arbetet med hälsoinspiratörer har också återstartats under senare delen av 2018.

För att säkra kompetensen inom kontorets verksamhetsområden så är målet alltid att anställa personer med formell kompetens, exempelvis undersköterskor, barnskötare etc. De flesta nyanställningar är personer med formell kompetens. Bland de som redan är anställda finns en del som saknar formell kompetens samt att det ständigt finns ett behov av att kompetensutveckla samt underhålla redan erhållen kunskap. Kontoret satsar därför på kompetensutveckling och under året har det bl.a. varit utbildningar inom följande områden, första hjälpen till psykisk hälsa (MHFA), baspersonal har åkt på demensdagarna i Göteborg, munvård, demensutbildning, trycksår, inkontinensutbildning, östersjövänlig mat, förflyttningsteknik, sjuksköterskedagar, HLR-instruktörsutbildning.

HME-enkäten (hållbart medarbetarengagemang) visade goda resultat för vård- och omsorgskontoret. De totala indexen minskade något. I relation till andra kommuner har äldreomsorgen mycket goda resultat och funktionshinderomsorgen ligger under övriga kommuners snittresultat.

VIKTIGA HÄNDELSER

Vård- och omsorgskontoret öppnade den 1 november en ny avdelning för korttidsboende. Vård- och omsorgsnämnden tillförs i och med detta totalt åtta nya platser på särskilt boende för äldre.

Under året har det tillkommit nya digitala lösningar inom kontoret. Exempelvis har digitala inköp inom hemtjänsten startats upp. Under hösten testades också en digital lösning för planering av det dagliga arbetet på särskilda boenden och inom boendestöd, testet kommer att fortgå under första halvåret 2019. Användandet av trygghetskameror har utvecklats. Införandet av digitala lösningar har underlättats av statliga stimulansmedel för investeringar i välfärdsteknik, detta har medfört att takten i inköp av hårdvara har kunnat ökas. Stimulansmedlen har använts till investeringar i Ipads, videokommunikation, tidsplaneringssystem, robotkatt, positioneringslarm, digital anslagstavla mm.

Funktionen som personligt ombud ligger fortsatt i kommunens regi och anställningen ligger under myndighetsenheten.

Vård- och omsorgskontoret satsar på hemrehabilitering genom att ha extra arbetsterapeuter och sjukgymnaster anställda. Tjänsterna finansieras genom regeringens riktade medel för ”ökad bemanning inom äldreomsorgen”. Dessa stimulansmedel finns dock inte kvar under 2019 men satsningen kommer att fortgå även framåt.

Under 2017 togs det fram en partsgemensam handlingsplan för hur heltid ska bli norm inom vård och omsorg i Trosa kommun. Arbetet med omställning till heltidsanställningar har startat under 2018 och kommer att pågå fram till 2021 då alla tillsvidareanställda kommer att ha erbjudits en heltidsanställning. Under 2018 har fler än beräknat kunnat erbjudas heltidsanställningar. Under året skulle en personal-pool skapas, den beräknas starta under 2019 då det varit problem att anställa personal.

Den 1 januari 2018 trädde *Lag om samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård* i kraft. Det innebär att kommunen har tre dagar på sig att ordna hemgång från sjukhuset när läkare bedömt att patienten är utskrivningsklar. Den aktuella snittiden för hemtagningar under 2018 är 1,73 dagar. Under nov-dec blev det en kraftig förbättring då korttidsavdelningen Novum startats och snittet för dessa månader är 0,81 dagar.

För att möta upp barn och unga med behov av stöd i ett så tidigt skede som möjligt har ett lokalt ”multiteam” tidigare startats upp. Syftet har varit att förstärka samverkan mellan vård

och omsorg, skola, barnomsorg, individ- och familjeomsorg samt fritidsverksamheterna. En målsättning är att på sikt minska behov av köp av externt boende vid skolgång utanför kommunen. En översyn av uppdraget har skett under året och arbetet har varit framgångsrikt för samverkan kring barn med komplexa behov.

Sedan augusti 2017 har Arbetsmiljöverket haft en pågående tillsyn av äldreomsorgen i Trosa kommun. Under juli månad meddelande Arbetsmiljöverket att Trosa kommun uppfyllde alla krav och har därför avslutat ärendet. Det har varit en satsning på arbetsmiljö under året där planeringsdagar med temat arbetsmiljö och hållbar arbetshälsa hållits. Det har också tagits fram en mängd nya rutiner för att öka det systematiska arbetsmiljöarbetet. Från maj 2018 finns det också två stycken enhetschefer inom hemtjänsten för att möjliggöra ett nära ledarskap.

Under året har en arbetsgrupp arbetat med att öka den interna samverkan inom vård- och omsorgskontoret, till en början är det samverkan mellan hemtjänst, hälso- och sjukvårdsenheten samt myndigheten som är prioriterad då den är mest komplex.

Vård- och omsorgskontoret har påbörjat en stor satsning på en tvådagars utbildning i förflyttningsteknik för all personal. Utbildningarna hålls av speciellt utbildad personal inom hälso- och sjukvårdsenheten. Utbildningen medför större säkerhet i förflyttningsmomentet för både personal och brukare.

Äldreomsorgen arbetar fortsatt med att minska nattfastan för personer på särskilt boende för äldre. Senaste mätningen visar att tiden som de boende fastar minskar totalt sett. Enheten för forskning och utveckling i Sörmland (FoUiS) har tillsammans med personal på Ängsgården gjort en film om ”Hur personalen arbetar med minskad nattfasta på Ängsgården”, filmen finns tillgänglig via deras hemsida.

Trosa kommun är en av tre kommuner (Eskilstuna, Oxelösund och Trosa) i Sörmland som deltar i projektet arbetsplatsintegrerat lärande (APIL). Projektet bekostas av Europeiska socialfonden (ESF) och kommunerna själva. Det är en arbetsplatsförlagd utbildningsmodell där deltagare kombinerar studier i omvårdnad med svenska för invandrare samt praktik inom kommunal vård- och omsorg. Språkombud och reflektionsledare är utbildade under året. Det har varit svårt att rekrytera deltagare som långsiktigt stannar kvar i projektet, det är nu 3 personer som deltar och projektet avslutas under 2019.

Under senare delen av året har en servicetjänst införts på Ängsgården som kommer att utföra de vårdnära serviceuppgifterna för att frigöra tid för undersköterskor att göra omvårdnadsinsatser.

Under sommaren har två läger för barn och unga med funktionsnedsättning genomförts. Ett övernattningsläger genomfördes tillsammans med Oxelösunds kommun.

FRAMTIDEN

Befolkningsökningen i Trosa kommun fortsätter och för att förutse det kommande behovet av platser på särskilt boende har en strategisk boendeplan tagits fram. Befolkningsökningen innebär dock främst ett ökat behov av hemtjänst och hemsjukvård varför det rehabiliterande och förebyggande arbetet fortsatt kommer att vara centralt framöver. Den snabbast växande målgruppen är personer med demenssjukdom. Detta innebär att en omdisponering av platser på särskilt boende till demensplatser kan bli nödvändigt. Då det i dagsläget är kö till dagverksamhet för personer med demenssjukdom kan det även där vara nödvändigt att öppna ytterligare en dagverksamhet som då bör vara belägen i Vagnhärad.

Under hösten fattades beslut om ett projekt för införande av individens behov i centrum (IBIC). Under 2019 startar vård- och omsorgskontoret själva införandet av IBIC. Det är ett behovsinriktat och systematiskt arbetssätt i arbetet med vuxna personer oavsett ålder eller funktionsnedsättning. IBIC utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i dagliga livet. Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat med strukturerad dokumentation. Projektet drivs av en

projektledare tillsammans med en processledare och beräknas pågå under hela 2019 och 2020 då IBIC ska vara helt implementerat inom kontorets alla delar.

Ett arbete för att förbättra samarbete med regionen kring utskrivningar från slutenvården kommer inledas i form av en utbildningssatsning i hur vårdplaneringar ska göras.

Den statliga utredningen om lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) presenterade i januari 2019 sitt slutbetänkande. Förslaget innebär att staten tar över myndighetsutövningen kring personlig assistans samt att nya insatser tillkommer och att vissa gamla insatser görs om. Utredningen beräknar att kostnaderna för kommunerna kommer att öka medan statens kostnader kommer att minska. Förslaget är att den nya lagstiftningen ska gälla från 1 januari 2022. Det är i dagsläget högst oklart om dessa förslag blir verklighet då nuvarande regering aviserat ytterligare en LSS-utredning som ska pågå fram till 2021.

Socialtjänstlagen (SoL) ses just nu över av regeringen. Bland annat förs diskussioner om att lyfta ut målgruppen äldre ur socialtjänstlagen och att istället skapa en äldrelag. Det kommer att innebära förändringar för kontoret framöver.

Kontoret planerar även att införa flera digitala lösningar för att underlätta och effektivisera arbetet för personalen samt öka kvaliteten för våra brukare. Bland annat kommer en lösning för mobil dokumentation, digitala signeringslistor och meddelandefunktion att införas.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Demografi äldre / antal per åldersgrupp			
65-79 år	2 627	2 570	2 455
80-89 år	524	478	458
90 -	110	111	102

INVESTERINGAR

Vård- och omsorgskontoret har haft en måttlig investeringstakt under året. Anledningen till det är att vårdsängar hyrs av hjälpmedelscentralen istället för att köpas in. De stora investeringsposterna under året är belysning till en promenadslinga på Trosagården samt inventarier till den nyöppnade korttidsavdelningen Novum på Häradsgåden.

INTERN KONTROLL[1]

Utifrån genomförd internkontroll 2018 och riskanalys har förvaltningen satt som mål att kontrollera att det görs en riskanalys på alla nya brukare. Medicinskt ansvarig sjuksköterska kommer att granska att dokumentationen som görs enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är skriven på ett sätt som främjar patientsäkerheten. Verksamhetsutvecklaren kommer på motsvarande sätt granska att den sociala dokumentationen är ändamålsenlig. Vidare kommer den sociala dokumentationen att följas genom att ett slumpmässigt urval av genomförandeplaner granskas i form av aktualitet och innehåll. Det kommer även att granskas att all personal genomgår utbildning kring begränsningsåtgärder samt att kvalitetsledningssystemet är aktuellt och tillgängligt.

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

Teknik- och servicenämnden

Skattefinansierad verksamhet

Ordförande: John Carlsson (C)
Produktionschef: Kerstin Tibbling

Totalt (tkr)	2018	2017	2016
Budget, netto	**30 774**	30 420	26 559
Utfall, netto	**51 199**	30 545	27 565
Avvikelse	**- 20 425**	- 125	- 1 006
Antal årsarbetare	**63**	58	55
Antal kvinnor	**50**	51	49
Antal män	**17**	13	12
Frisknärvaro*,%	**73**	74	69

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Gator och vägar
- Park
- Kommunfastigheter
- Inköp och försäkringar
- Kommunens skogar
- Fastighetsservice, måltid, städ (Driftenheten)
- Arbetsmarknadsenheten (AME)

Verksamheten är till största delen beställar-kontor där den tekniska driften utförs på entreprenad Drift i egen regi avser måltid, städ och viss fastighetsservice.

ÅRETS RESULTAT

Totalt redovisar Teknik- och servicenämnden ett resultat om ca – 20 mkr.

I samband med att anläggningar renoverats eller bytts ut behöver den gamla anläggningen utrangeras. Kvarvarande värde på anläggningen måste resultatföras. Totalt påverkar detta resultatet negativt med 8,4 Mkr. Större poster är till exempel taket på Trosa Vårdcentral och skolgården i Vagnhärad.

Det nyligen uppförda genomgångsboendet har skrivits ned med 7,2 Mkr avseende fördyrande tilläggsarbeten bland annat brandåtgärder.

Därutöver har en genomgång av anläggningsregistret gjorts och mindre poster har resultatförts. Dessa åtgärder påverkar resultatet negativt med 1,3 Mkr.

Ovan poster tillsammans ca 17 Mkr.

Driftenheten samt AME uppvisar ett positivt resultat. Tekniska enheten genererar underskott. Det negativa resultatet beror på i första hand höga underhållskostnader av våra fastigheter.

Totalt sett ligger resultatet för verksamheterna i nivå med hur prognos såg ut i augusti.

MÅLUPPFYLLELSE

Kommunfullmäktige har som mål att Trosa Kommuns medborgare ska vara nöjda med kommunens verksamheter och att Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som Trosa jämför sig med i SCB:s medborgarundersökning (genomförs vartannat år) Organisation, arbetssätt och kompetens inom enheten behöver utvecklas ständigt för att kunna uppfylla målen.

Målet uppfylls inte när det gäller kommunens gator och vägar. Trosa placerar sig på plats 31 av 131 kommuner i senaste mätningen 2017, vilket är ett sämre resultat jämfört med mätningen som gjordes 2015 då Trosa placerade sig på plats 24. Övriga områden där målet inte uppfylls är Vatten och avlopp samt parker/grönområden.

Medborgarna i Trosa känner sig mycket trygga och Trosa placerar sig på plats 9 av 131 kommuner, en liten minskning jämfört med senaste mätningen från 2015 då Trosa placerade sig på plats 6. Renhållningen är ett område där målen uppnås, Trosa placerar sig på plats 15.

Det planerade underhållet av kommunens materiella tillgångar ska överstiga det akuta underhållet inklusive skadegörelse och målet är att minst 70 % ska vara planerat underhåll. År 2018 är det planerade underhållet i Trosa kommun 95 % och vi uppfyller därmed målet med marginal.

Arbetet med att vara kostnadseffektiv utvecklar vi genom tydligare styrning och rutiner kring beställning, uppföljning av utfört arbete och kostnad.

MEDARBETARE

Det har skett flera förändringar inom verksamheten under 2018. Ny produktionschef sedan mitten av april, ny driftchef för driftenheten sedan augusti samt ny AME chef Tekniska enheten har haft vakanser under en intensiv period där många investeringar har färdigställts. Nu är tjänsterna åter tillsatta och bemanningen ger förutsättningar att klara uppdragen.

Verksamheterna har sammantaget en hög frisknärvaro även om det finns skillnader mellan enheterna.

Vi genomför årligen HME-enkät(hållbart medarbetarengagemang). Målet är att 80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget. Medarbetarna i teknik- och servicenämndens verksamheter upplever ett fortsatt högt medarbetarengagemang där 89 % av medarbetarna svarade 4-5.

VIKTIGA HÄNDELSER

För att ha god tillgänglighet och god service gentemot medborgare och interna kunder samt vara en god beställare gentemot entreprenör och interna servicefunktioner ser vi över organisation och arbetssätt.

Vi arbetar med att införa digitala system för ärenden, underhåll och har infört Infracontrol - system för felanmälan gata/park som medborgare kan anmäla i via app.

En ny internhyresmodell används from 2018.

Projektering utbyggnad Skärlagskolan inkl. nytt tillagningskök är påbörjad och byggnation planeras att påbörjas efter upphandling 2019.

Lokalförsörjningsplan är framtagen av lokalstyrgruppen och kommer att vara en bilaga i budgetförutsättningarna inför 2020.

AME inför from 2019, ” En väg in” som innebär att praktik och arbetsträning via Arbetsförmedlingen ska slussas via AME.

FRAMTIDEN

Arbetsförmedlingen säger upp stort antal medarbetare. Vi vet inte idag hur det kommer att påverka AME lokalt, men indikation finns att kommuner får ett större ansvar rörande arbetslöshet.

Flytt av tekniska kontoret planeras då behovet av kontorsplatser ökar i kommunen.

Upphandling av entreprenadavtal. En viktig del i vårt framtida arbete är att matcha nya avtal med nya arbetssätt och digitalisering.

När fler anläggningar byggs ökar även driftbehovet, därför behövs utvärdering och utveckling av driftentreprenader, både externa och interna.

Verksamheten bygger ut infrastrukturer, verksamhets-, idrotts-, och fritidsanläggningar i takt med den ökade tillväxten. Förvaltningen kommer att arbeta intensivt med en mängd investeringsobjekt.

Infrastrukturen utvecklas i linje med besluten kring nytt stationsläge samt Infart Västra Trosa i nära samarbete med samhällsbyggnadskontoret.

Lokalförsörjningsplanen är ett verktyg för att mer effektivt kunna förutse, planera och kommunicera kring kommande behov av lokaler.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Teknisk förvaltning			
Fastighetsareor	**63 461**	63 211	76 232
Underhåll av fastigheter kr/m2	**299**	199	171
Skadegörelse totalt	**432**	492	186
Energiförbrukning fastighet Mwh	**5 878**	5220	5 976
Gator antal kvm	**769 910**	760 410	738 720
Park antal kvm	**602 000**	602 000	602 000
Kostnad gator & vägar, samt park kr/invånare	**1 729**	1 667	
Energiförbrukning, gata Mwh	**1 152**	1 113	1 111
Drift o underhåll av gator kr/m2	**28**	23,2	18,5
Drift o underhåll av park kr/m2	**3,6**	3,5	3,3
Fastighetsservice			
Antal genomförda vaktmästeritjänster räknat i arbetsdagar	**667**	742	
Antal genomförda skötseluppdrag räknat i arbetsdagar	**796**	860	
Antal övriga lev. tjänster räknat i arbetsdagar	**574**	552	

Antal anställda	**13**	14	
Antal anställda med anställningsstöd	**69 %**	79 %	
Måltid			
Måltidskostnad/elev och år	**5 472**	5 168	5 056
Måltidskostnad/särskilt boende och år	**42 352**	37 300	39 594
Antal skolluncher/skoldag	**1 624**	1569	1 455
Städ			
Städkostnad kr/kvm och år	**212**	203	198
Andel personal med PRYL cert eller motsvarande	**58 %**	76 %	76 %
Arbetsmarknadsenheten			
Antal personer per år	**170**	170	
Varav LSS	**21**	19	
Varav feriearbete för ungdomar	**96**	96	
Varav socialpsykiatrin	**13**	11	
Varav deltagare i arbetsmarknadsåtgärder	**40**	44	
Andel som vid avslut har…(%)			
Börjat arbeta	**64**	34	
Börjat studera	**0**	4	
Överförd till annan myndighet	**0**	27	
Slutförda uppdrag	**28**	19	
Någonting annat än ovanstående	**8**	16	

INVESTERINGSUPPFÖLJNING

Flera investeringar har blivit klara under 2018. Några av dem kommenteras här, alla investeringsprojekt finns dessutom redovisade i en separat bilaga.

Flera omfattande projekt har genomförts i Vagnhärad; skolgården på Hedeby/Fornby har utvecklats till en plats för rörelse och lek som är väl använd och uppskattad. Lekplatsen vid Safiren har rustats upp och byggts ut och ett utegym har anlagts. Vi har förbättrat trafiksäkerhet och gatumiljö på Centrumvägen. Projektet har slagits ihop utförandemässigt med trafiksäkring av Centrumvägen för bästa totala lösning. Bidrag har beviljats från Boverket- *Rusta utemiljö vid skola och förskola!*

I Trosa har Hamnängen fått en attraktiv parkmiljö för social samvaro och rekreation samt en lekplats med vattenlek. Lekplatsen Spindelparken i Trosa har rustats upp och byggts ut. Ytskiktsrenovering av gästhamnens dusch/toaletter har genomförts. Boende för kommunmottagna på Industrigatan har driftsatts. Yttre renovering av Skärborgarnas hus är utförd. Ett nytt bad, Borgmästarholmen har färdigställts på Öbolandet. Trosa vårdcentral har genomgått ytskiktsrenovering och verksamhetsanpassats, för att klara dagens krav. Solcellsanläggningar har projekterats och installerats på Trosa vårdcentral och Skärgårdens förskola.

I Västerljung har upprustning av lekplatsen utförts.

Vid årsskiftet förvärvades belysningsnätet från Vattenfall.

Upphandling av ytskiktsrenovering av Skärborgarnas hus avbröts då anbud ej var inom ram. Omarbetning av omfattning pågår och renovering planeras att utföras 2019.

Utredning av om- och tillbyggnad av Skärlagskolan har genomförts tillsammans med AG arkitekter och skolan under projektledning av Tekniska enheten. Upphandling kommer att ske våren 2019.

Projekt är påbörjat för att utreda hur utvecklingen av kök ska anpassas till de växande behoven. Det finns ett behov av fler produktionskök för att klara tillväxt och fortsätta utveckla måltider utifrån måltidspolicyn, Hållbara måltider i Trosa kommun. Skärlagskolan kommer att byggas om till produktionskök i samband med skolutbyggnad.

Teknik- och servicenämnden

Avgiftsfinansierad verksamhet

Ordförande: John Carlsson (C)
Produktionschef: Kerstin Tibbling

Totalt (tkr)	2018	2017	2016
Budget, netto	**- 2 537**	- 1 327	- 2 236
Utfall, netto	**- 3 414**	593	- 2 260
Avvikelse	**877**	- 1 920	24
Antal årsarbetare	**63**	58	55
Antal kvinnor	**50**	51	49
Antal män	**17**	13	12
Frisknärvaro*,%	**73**	74	69

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

VA-verksamhet

- VA-verksamhet, tillstånd, miljörapporter
- Vatten, vattentäkter & vattentorn
- Avlopp reningsverk & pumpstationer
- ledningsnät

Renhållning

- Insamling av hushållsavfall
- Insamling av slam och latrin
- Insamling av miljöfarligt avfall
- Transporter av avfall för behandling

ÅRETS RESULTAT

Det totala resultatet för avgiftskollektivet är positivt och visar ett överskott på 887 tkr. Under hösten har enheten arbetat med att återhämta ett prognosticerat negativt resultat.

VA: Året började med ett stort underskott på ca 2500 tkr vilket har minskats till 303 tkr, detta är en klar förbättring jämfört med prognos.

Under sommaren infördes bevattningsförbud vilket åtföljdes av våra medborgare, men fick också till följd att intäkterna minskat. Justeringar av taxorna har genomförts. Det finns kostnadsutmaningar även kommande år kopplat till underhållskostnader befintliga nät, reinvesteringar samt investering och drift av nytt reningsverk.

Renhållning: Inför året så genomfördes en taxeöversyn och taxan höjdes något. Detta ger oss ett positivt resultat på helåret.

MÅLUPPFYLLELSE

Trosa kommun och nämnden har höga ambitioner avseende medborgarnas upplevelse och nöjdhet kring vatten och avlopp samt renhållning. Organisation, arbetssätt och kompetens inom enheten behöver utvecklas ständigt för att kunna uppfylla målen.

SCB:s medborgarundersökning 2017 (genomförs vartannat år) anger att Trosas medborgare är nöjda med renhållning och sophämtning (plats 15 av 131 kommuner) men mindre nöjda med VA (117 av 131 kommuner)

Vi jobbar långsiktigt med att successivt bygga bort de sämsta delarna i vårt system på VA. Detta för att vi ska nå våra mål med stabila leveranser på VA och minska vattenläckor. Dock har vissa åtgärder inte genomförts som planerat för att hålla ekonomin i balans.

När det gäller renhållning och sophämtning utökar vi insamlade fraktioner med bland annat matfett. Antalet återvinningsstationer utökas. Befintliga stationer utvecklas för att kunna ta hand om samtliga fraktioner.

Enheten arbetar i nära samverkan med samhällsbyggnadskontoret för att kunna möjliggöra den kommunala tillväxten.

Utvecklar tydligare styrning och rutiner kring beställning, uppföljning av utfört arbete och kostnad.

MEDARBETARE

Antal medarbetare totalt är oförändrat inom VA och Renhållning. Ny VA ingenjör from nov 2018.

Förvaltningen genomför årligen HME-enkät(hållbart medarbetarengagemang). Målet är att 80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget. Medarbetarna i teknik- och servicenämndens verksamheter upplever ett

fortsatt högt medarbetarengagemang där 89 % av medarbetarna svarade 4-5.

VIKTIGA HÄNDELSER

För att ha god tillgänglighet och god service gentemot medborgare och interna kunder samt vara en god beställare gentemot entreprenör ser vi över organisation och arbetssätt.

Framtagande av dagvattenpolicy, skydd och säkerhetsarbete fortgår.

Införande av datoriserad tömningsregistrering renhållning, Mobile pågår.

Arbete med sluttäckning Korslöt pågår.

FRAMTIDEN

Arbetet med nytt reningsverk går nu in tillstånds- och upphandlingsfas.

Ledningsförnyelse i befintligt nät utvecklas.

Utreda möjligheterna till att utöka tillrinnings-områden i befintliga vattentäkter.

Långsiktig plan för ledningsförnyelse VA genomförs våren -19.

Flytt av återvinningscentral, privata delen, Korslöt beräknas klar 2019.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Renhållning			
Hushållsavfall kg/inv	**256**	215	223
Hushållsavfall kr/inv	**475**	526	527
Smal/latrin kr/inv	**231**	170	174
VA-verksamhet			
Producerad vattenmängd (tm3)	**887**	904	954
Försåld vattenmängd (tm3)	**640**	692	971
Ospecificerad förbrukning (%)	**27,8**	23,5	29,7
Vattenläckor, antal	**20**	21	15
Avloppsstopp, antal	**28**	17	13

INVESTERINGSUPPFÖLJNING

Flera investeringar har färdigställts under 2018. En del omnämns här; alla investeringsprojekt finns även redovisade i särskild bilaga.

Många projekt har genomförts och pågår där VA/Renhållning är involverade. Överföringsledningen mellan Trosa och Vagnhärad är i princip klar.

För våra besökare som kommer i båtar och husbilar är ny avloppsanläggning för båtar och husbilar klar. Gästhamnen i Trosa har fått uppfräschade toaletter och duschar. Hamnängen i Trosa har fått en attraktiv parkmiljö för social samvaro och rekreation samt en lekplats med vattenlek.

VA-verksamhetsområdet kommer att utökas. Tofsö-projektet är inne i installationsfas.

Återvinningsstation vid Åda är färdigställd. Projektering pågår för flytt av privatdelen på återvinningscentralen Korslöt. Sluttäckning av deponin på Korslöt fortgår.

Teknik- och servicenämndens mål 2018

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Medborgarnas kommun							
1	Trosa kommuns medborgare är trygga och säkra att vistas utomhus under kvällar och nätter	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som SCB jämför Trosa med			9	SCB:s medborgar-undersökning var annat år	Trosa placerar sig 2017 på plats 9 av 131 kommuner som genomförde underesökningen, en liten minskning jämfört med senaste mätningen från 2015 då Trosa placerade sig på plats 6.
2	Medborgarna är nöjda med Trosa kommuns gator och vägar	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som SCB jämför Trosa med			31	SCB:s medborgar-undersökning var annat år	Trosa placerar sig 2017 på plats 31 av 131 kommuner som deltog i senaste mätningen 2017, vilket är ett sämre resultat jämfört med mätningen som gjordes 2015 då Trosa placerade sig på plats 24.
3	Medborgarna är nöjda med Trosa kommuns vatten och avlopp	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som SCB jämför Trosa med			117	SCB:s medborgar-undersökning var annat år	Trosa placerar sig 2017 på plats 117 av 131 kommuner som deltog i senaste mätningen 2017, vilket är ett sämre resultat jämfört med mätningen som gjordes 2015 då Trosa placerade sig på plats 115.
4	Medborgarna är nöjda med Trosa kommuns renhållning och sophämtning	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som SCB jämför Trosa med			15	SCB:s medborgar-undersökning var annat år	Trosa placerar sig 2017 på plats 15 av 131 kommuner som deltog i undersökningen. Målet uppfylls men Trosa tappar några placeringar jämfört med mätningen 2015 då Trosa placerade sig på plats 3.
5	Medborgarna är nöjda med Trosa kommuns parker, grönområden och natur	Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som SCB jämför Trosa med		—	29	SCB:s medborgar-undersökning var annat år	Trosa placerar sig 2017 på plats 29 av 131 kommuner som deltog i undersökningen. Målet har inte följts upp tidigare och därför finns ingen trendpil att visa.
Tillväxt & arbete							
6	Nämndens verksamheter bidrar till att möjliggöra den kommunala tillväxten	Vi har god framförhållning och planerar för utbyggnad av kommunal service såsom gator, VA, skolor etc.		—		Mäts genom projekt-uppföljning	Nämndens verksamheter är oerhört viktigt för en fungerande tillväxt. Nämnden har en målsättning av med god framförhållning och planerar för utbyggnad av t.ex. förskolor, skola och vägar osv. Genomförd projektuppföljning samt investeringsredovisning anger att arbete med framförhållning och god planering sker. En god samverkan mellan SBK och övriga verksamheter sker. ett exempel är vid prjektering av tillbyggnad Skärlagskolan där en nära samarbete finns mellan skola och tekniska enhten.
Verksamheter							
7	Våra verksamheter ska vara kostnadseffektiva	Kommunens nettokostnader för verksamheten utvecklas i takt med de politiska ambitionerna		—		Jämför nettokostnad för respektive verksamhet	Jämförande värden för 2018 (Sörmland) saknas fortfarande men sett till tidigare år förefaller verksamheterna kostnadseffektiva och i linje med prioriteringar. Trosa kommun placerar sig sett till länet i mitt eller under avseende nettokostnad per invånare med undantag för nettokostnad för vägnät och parkeringar där Trosa lägger mest resurs/ invånare i länet. Trosa har också högst m/invånare avseende cykelväg
Hälsa & miljö							
8	Måltiderna är ekologiskt hållbara	60% av livsmedels-inköpen i kommunen ska vara ekologiskt och/eller närpoducerat till 2018		—		Uppföljning av livsmedelinköp	Andelen är 57 % eko/närproducerat, vilket är mycket nära målet på 60 %.
9	Våra verksamheter efterfrågar alltid ekologiska och miljövänliga alternativ vid inköp av varor och tjänster	Andelen ekologiska och miljövänliga inköp ökar årligen		↗		Uppföljning av livsmedelinköp	Andelen ekologiska och miljövänliga inköp avseende livsmedelhar ökat från 53 % till 57 %.
Engagemang							
10	Medarbetarna i Teknik och servicenämndens verksamheter upplever ett högt medarbetar-engagemang	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget		—		Årlig HME enkät till kommunens medarbetare	89 % svarar 4-5, av kultur, fritid, teknik och service medarbetare. Målet är uppnått och tyder på högt engagerade medarbetare.
11	Deltagarna i AME:s verksamheter upplever ett högt engagemang	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget		—		Årlig HME enkät till deltagare i AMEs verksamheter	92% svarar 4-5. Målet är uppnått

God ekonomisk hushållning							
12	Det planerade underhållet av kommunens materiella tillgångar ska överstiga det akuta underhållet inklusive skadegörelse	Minst 70% ska vara planerat underhåll			95%	Uppföljning av bokförda kostnader	Årets resultat visar att en mycket stor andel är planerat underhåll.
13	Nämnden har en budget i balans	Kostnaderna överskrider inte intäkterna				Bokslut	Flera av nämndens verksamheter har en budget i balans men totalt sett redovisar nämnden underskott.

Kultur- och fritidsnämnden

Ordförande: Lena Isoz (M)
Produktionschef: Kerstin Tibbling

Totalt, tkr	2018	2017	2016
Budget, netto	38 207	38 347	37 763
Resultat, netto	36 878	37 134	37 106
Avvikelse	1 329	1 213	657
Antal årsarbetare	20	20	20
Antal kvinnor	16	15	14
Antal män	9	8	9
Frisknärvaro*, %	75	82	78

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Bibliotek
- Fritidsgårdar
- Kulturskola
- Allmänkultur
- Avtal fritidsverksamhet
- Föreningsstöd
- Båtplatser
- Idrottsanläggningar
- Friluftsbad
- Samlingslokaler
- Elljusspår
- Gästhamn
- Kråmö
- Inomhusbad
- Camping

ÅRETS RESULTAT

Verksamheterna redovisar ett överskott om 1329 tkr. Det är framförallt administration samt föreningsbidragen som står för överskottet. Övriga verksamheter redovisar resultat kring budget eller något över.

MÅLUPPFYLLELSE

Verksamheten har en viktig roll i vår växande kommun genom att i samverkan med civilsamhället erbjuda ett rikt och varierat utbud av kultur-, idrotts- och fritidsaktiviteter för barn och vuxna. Extra prioriterat är arbetet kring barn och unga, integration och funktionsvariation.

Kommunfullmäktige har som mål att Trosa kommuns medborgare ska vara nöjda med kommunens verksamheter och att Trosa ska tillhöra de 20 bästa av de kommuner som Trosa jämför sig med i SCB:s medborgar-undersökning. SCB:s medborgarundersökning genomförs vartannat år och resultaten som redovisas här är från 2017.

Det målet uppfylls inte när det gäller kommunens idrotts- och motionsanläggningar där Trosa placerar sig på plats 26 av 131 kommuner.

Nämnden har ännu högre ambitioner avseende medborgarnas upplevelse och nöjdhet kring möjligheter att kunna utöva fritidsintressen samt att föreningar erbjuder ett rikt utbud för barn och unga. Målet är att Trosa ska tillhöra de 15 bästa kommunerna av jämförbar storlek i SCB medborgar-undersökning, som genomförs vartannat år. 2017 års resultat är plats 11 jämfört med plats 12 2015.

MEDARBETARE

Totalt är antal årsarbetare oförändrad jämfört med 2017. Ny produktionschef sen våren 2018. Organisationen har även genomgått andra förändringar inför 2018 som inneburit att gruppchefer nu är enhetschefer. En ny kulturskolechef är tillsatt under våren.

Medarbetarna inom verksamheten har en god frisknärvaro och HME (Hållbart medarbetarengagemang) ligger på 89 % för KFTS. (KF målet är 80 %). Detta tyder på en högt motiverad och engagerad personalgrupp.

VIKTIGA HÄNDELSER

Nämnden avslutade avtalet om tjänstekoncession för Trosa Gästhamn i förtid och påbörjade upphandlingen av ny entreprenör.

Förvaltningen utvecklade kommunikation och marknadsföring i samverkan med en kommunikatör, i tätare samverkan med skolan och genom att erbjuda prova-på-aktiviteter.

Nytt webbaserat system för bokning av lokaler samt bidragsansökningar är implementerat.

Drift av Skärlagsvallen samt Häradsvallen ligger nu inom Trosa kommun.

Biblioteket och kulturskolan har samarbetat kring bland annat Astrid Lindgren-tema på Världsbokdagen.

En ungdomsfestival genomfördes helgen innan skolstart där många aktörer fanns på plats, bland annat arrangerade biblioteket ett författarbesök med Jenny Jägerfeld.

Årliga Kulturskolefestivalen genomfördes lyckosamt i maj, men även ett stort antal konserter och föreställningar utöver det.

Utökad öppen verksamhet inom Kulturskolan som förutom musik även inkluderade Öppen Ateljé, bildkonst.

FRAMTIDEN

Helhetsgrepp Vitalisskogen avseende friluftsmöjligheter, tillgänglighet för olika aktiviteter, information om leder mm.

Arbetet kring främjandet av kulturarvet fortsätter genom att stötta arbetet med att ta fram en teaterföreställning om Kristina Gyllenstierna.

Bidragsöversyn i samarbete med Utvärderingsringen.

Samverkan med skolornas kulturombud för att främja barns och ungas deltagande i kulturlivet och demokratiska processer.

Fortsatta satsningar på öppen Kulturskola.

Nyhetsbrev för att stärka kommunikationen med medborgare och intresset för kulturen i stort.

Ungdomsfestival i augusti blir en återkommande aktivitet.

Ny biblioteksplan 2020.

Fortsatt arbete med ny entreprenör inom gästhamnen och uppföljning samt utveckling av alla tjänstekoncessioner.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Småbåtshamn			
Antal platser	700	700	700
- varav stora platser	129	129	129
Antal uthyrda platser	570	642	650
Kö, stora platser	49	55	46
Föreningsstöd			
Antal föreningar som erhåller stöd	30	34	32
Antal aktiviteter	9 537	6 994	7 094
Totalt antal deltagare	82 251	70 158	71 158
Allmän kultur			
Antal kulturföreningar som erhåller stöd	16	19	16
Antal kulturförenings-aktiviteter	97	99	
Antal kultur-arrangemang och utställningar	82	72	59
Trosa kvarn och Skärborgarnas hus			
Antal publika arrangemang	156	93	
Antal uthyrningar till slutna sällskap	271	219	
Antal internkommunala bokningar	140	106	
Fritidsgårdarna			
Antal stora arrangemang	15	15	15
Antal besökare på stora arrangemang	1100	1595	1208
IRL, antal besökare			
Vardagskvällar	18	19	19
Helgkvällar	48	54	44
UH, antal besökare			
Vardagskvällar	23	18	30
Helgkvällar	20	26	36
Biblioteken			
Antal besökare	109 063	93 603	100 593
Antal utlån	53 096	51 528	55 874
Antal e-lån	2 071	1 726	1 696
Kulturskolan			
Antal debiterade elever	236	251	211
Antal ämneskurser	308	291	253
Kö	115	132	77
Öppen kulturskola	50		

INTERN KONTROLL[1]

Verksamheterna arbetar löpande med att följa upp riskområden vid APT samt vid uppföljningsmöten mellan chef och medarbetare.

En del internkontrollpunkterna härrör till organisation och arbetssätt. Vi arbetar för en bra struktur och utökat användande av modern teknik/digital utveckling för att förbättra våra arbetsflöden och effektivitet.

Ett ökat tryck på våra verksamheter i samband med en växande kommun innebär en ökad risk för stress. Vikten av gott ledarskap, god dialog inom resp. arbetsgrupp, samverkan inom kommunen och tydlighet avseende uppdrag, ansvar och befogenheter betonas för att minska upplevelsen av stress

[1] Revisionen rekommenderar i granskningen av årsredovisning 2017 att kommunen förstärker sin beskrivning av arbetet med intern kontroll.

Kultur- och fritidsnämndens mål 2018

	Mål	Målprecisering	Upp-fyllelse	Trend	Utfall	Mätmetod	Kommentar
Medborgarnas kommun							
1	Medborgarna är nöjda med möjligheterna till att kunna utöva fritidsintressen, exempelvis sport, kultur, friluftsliv, föreningsliv	Trosa ska tillhöra de 15 bästa kommunerna av jämförbar storlek		↑	11	Medborgar-undersökning var annat år, senaste mätningen 2017	Svag förbättring från plats 12 år 2015
2	Kultur- och fritidsföreningarna erbjuder ett rikligt aktivitetsutbud för barn och unga	Större andel barn och unga ska ta del av föreningslivets kulturutbud jmft föregående år		—		Mäts vid årets slut genom föreningarnas bokslut	Andelen kulturföreningar som arrangerar barn- och ungdomsaktiviteter ligger stadigt på en låg nivå. Under 2018 har dock Trosabygdens konstförening arrangerat sommarlovsaktiviteter, vilket tidigare inte inträffat. Föreningen Sparkstars arrangerade i år ingen showskola under sommaren, däremot både julgransplundring, Alla barns roliga dag och teaterföreställningar på Garvaregården, vilka samtliga dragit stor publik.
3	Kommunens högstadieelever upplever att deras möjlighet till inflytande och delaktighet är bra	Högstadieelevernas upplevda inflytande ökar genom arbetet med och genom ungdomsrådet		↑	76%	Egen enkät	En ökning jmf med förra året. Ungdomarna är med och beslutar kring lovaktiviteter samt kommer med förslag om resor och större arrangemamg.
Tillväxt & arbete							
4	Verksamheterna bidrar till ett gott företagsklimat	Vi skapar och tillhandahåller mötesplatser		↑		Svenskt näringslivs rankning	Utbudet av mötesplatser har defacto ökat. Rankingen om service till företagen har ökat från 3,78 till 3,9
Verksamheter							
5	Våra verksamheter ska vara kostnadseffektiva	Kommunens nettokostnader för verksamheten utvecklas i takt med de politiska ambitionerna		—		Jämför nettokostnad för fritids- respektive kulturverksamhet	Värden för 2018 saknas men sett till 2015, 2016, 2017 så märks de politiska prioriteringarna på fritidsområdet. Trosa kommun har inom länet näst högst kostnad per invånare efter Nyköping och då verksamheten har en ekonomi i balans samt god kvalitet enligt mätningar anses målet uppnått. Inom kulturområdet ligger Trosa kommun på femte plats i länet och sett till ekonomi och kvalitet anses målet uppnått.
6	De som kontaktar Kultur och fritidsförvaltningen är nöjda med bemötandet och hanteringen av ärenden	90 % ska vara nöjda med bemötande. 80% ska vara nöjda med hanteringen		↓	91% och 78%	Egen enkät	91 % är nöjda med bemötandet. 78 % är nöjda med hanteringen av ärenden. Målet anses delvis uppfyllt. Föregående år var resultat 93%
Hälsa & miljö							
7	Vårt verksamhetsutbud anpassas till kommunens tillväxt	I SKL:s rankning av folkhälsoindex visas Trosa grönt, dvs. tillhör de 25% bästa		—		SKL Öppna jämförelser	Den senaste mätningen avseende frågor rörande aktiv fritid visade att Trosa placerad sig väl i länet. Dock finns mycket att göra 66% av befolkningen i gruppen 16-84 år är fysiskt aktiva minst 30 minuter/dag. Det innebär att 34% inte är det.
8	Våra verksamheter efterfrågar alltid ekologiska och miljövänliga alternativ vid inköp av varor och tjänster	Andelen ekologiska och miljövänliga inköp ökar årligen		—		Mäts vid årets slut genom statistik	Har ej redskap för att mäta inköp generellt utifrån denna parameter. Mätning avseende eko utförs dock på livsmedelsinköp av grossist och där utgör eko/närprod. 57 %, vilket är en höjning från 2017.
Engagemang							
9	Medarbetarna i Kultur och fritidsnämndens verksamheter upplever ett högt medarbetarengagemang	80 % ska svara 4-5 i en femgradig skala där 5 är det högsta betyget.		—	89%	Årlig HME enkät till kommunens medarbetare	Resultat är fortsatt högt på 89 %
God ekonomisk hushållning							
10	Nämnden har en budget i balans	Kostnaderna överskrider inte intäkterna		—		Bokslut	Ekonomin är under kontroll med ett överskott

Miljönämnden

Ordförande: Arne Karlsson (KD)
Produktionschef: Mats Gustafsson

Totalt (tkr)	2018	2017	2016
Budget, netto	**1 049**	960	953
Utfall, netto	**1 022**	816	761
Avvikelse	**22**	144	192
Antal årsarbetare	**3**	3	3
Antal kvinnor	**2**	2	2
Antal män	**1**	1	1
Frisknärvaro*,%	**84**	82	83

*Andel månadsavlönade som har fem eller färre sjukdagar per år.
Avser Samhällsbyggnadsnämnden och Miljönämnden.

VERKSAMHETSOMRÅDE

- Miljö och hälsoskydd
- Livsmedelskontroll
- Alkoholtillstånd
- Tobak
- E-cigaretter
- Receptfria läkemedel

ÅRETS RESULTAT

Miljönämnden redovisar ett positivt resultat för 2018 på +22 tkr. Resultatet är en kombination av högre intäkter och högre personalkostnader än budgeterat. Det senare förklaras i första hand av högre löneuppräkning än den genomsnittliga och av viss dubbelbemanning under föräldraledighet.

MÅLUPPFYLLELSE

Miljönämndens mål kopplade till den beslutade tillsynsplanen uppfylls och årets HME-resultat innebär en förbättring av ett sedan tidigare högt resultat.

Nämndens högt ställda mål gällande service till företagen nås inte helt och trendutvecklingen är både positiv och negativ inom nämndens områden.

MEDARBETARE

Personalkostnaderna överstiger gällande budget vilket i första hand beror på högre löneuppräkning än budgeterat. En handläggare har delvis varit föräldraledig varför ett vikariat löpt under året. Frisknärvaron ligger på fortsatt hög nivå, 84 % av personalen har fem eller färre sjukdagar per år.

Resultatet i den senaste HME-undersökningen överstiger nämndens mål och innebär en tydlig förbättring jämförbart med föregående år. Undersökningen visar på förbättrade betyg inom områdena ledar-skap och måluppföljning.

VIKTIGA HÄNDELSER

Inför året har nämnden haft nya och mer verksamhetsanpassade mål att hantera. Dessa mål har i hög grad påverkat hur Miljökontoret valt att prioritera olika insatser. Under året har särskilt fokus lagts på enskilda avlopp med extra insatser gällande inventering och uppföljning av redan inventerade avlopp samt avseende giftfri miljö på förskolorna i kommunen.

Under året har beslut fattats om ytterligare en tjänst på Miljökontoret. Rekryteringen är genomförd och tjänsten kommer att tillsättas i januari 2019.

FRAMTIDEN

Utöver ordinarie tillsyn kommer under 2019 särskilda insatser att genomföras för att skydda dricksvattentäkter, genomföra tillsyn avseende fastighetsägares egenkontroll för att minska antalet bostadsklagomål samt att se över riktlinjer för tider och utomhusevenemang på serveringsställen.

Avloppsinventering

Under 2019 kommer miljökontoret förbereda inför byte av ärendehanteringssystem eftersom nuvarande ärendehanteringssystem ECOS kommer att avvecklas.

Ny lagstiftning innebär att försäljning av tobak istället för att vara anmälningspliktig från och med sommaren 2019 blir tillståndspliktig. Detta skapar behov av nya processer kring dessa frågor.

Andra mer långsiktiga frågor att hantera handlar om behov av kompetens under Ostlänkenplaneringen och pågående digitalisering.

VERKSAMHETSMÅTT

Verksamhetsmått	Redov 2018	Redov 2017	Redov 2016
Miljö och hälsoskydd			
Anmälan avloppsanordning	**40**	53	46
Livsmedelsobjekt	**146**	146	140
Miljöskydd	**71**	69	78
Serveringstillstånd	**20**	21	19
Hälsoskydd/hygienlokaler	**113**	127	118

Miljönämndens mål

	Mål	Upp-fyllelse	Trend	Mätmetod	Kommentar
Effektivitet/kvalitet					
1.	Trosa kommun ska tillhöra den främsta tiondelen (10 %) av de kommuner som genomför SBA:s/SKL:s servicemätning.			SBA:s/SKL:s undersökning av sammantagen servicefaktor.	Trosa är totalt i mätningen på 71:a plats av ca 160 kommuner. Både förbättringar och försämringar inom Miljönämndens områden.
Medarbetarengagemang					
2.	80 % av medarbetarna ska ge det sammanvägda betyget 4-5 på en femgradig skala			Regelbundna uppföljningar och mätningar.	Se kommentar nedan.
Avloppsinventering					
3.	Att bedriva inventeringen av enskilda avlopp i sådan takt att samtliga anläggningar är inventerade senast 2019.			Årlig uppföljning av inventeringstakt	Se kommentar nedan.
Miljö och hälsa					
4.	Tillsynsplanen avseende miljö- och hälsoskyddsobjekt ska följas i syfte att hindra uppkomst av olägenheter för människors hälsa och miljön.			Avstämning om tillsyn har skett i enlighet med gällande tillsynsplan.	Tillsynsplanen följs.
Säkra livsmedel					
5.	Andelen extra offentliga kontoller i relation till det totala antalet livsmedelsobjekt ska minska.			Årlig avstämning och jämförelse med föregående år.	I stort jämförbart resultat som föregående år.
Hälsosam skola och förskola					
6.	Miljönämnden ska bedriva aktiv tillsyn av skolor och förskolor i syfte att säkerställa goda miljöer för lärande.			Avstämning om tillsyn av skolor/förskolor har skett i enlighet med gällande tillsynsplan.	Tillsynsplanen följs

Mål 2, Resultatet för 2018 överstiger nämndens mål och innebär en tydlig förbättring relativt föregående år.

Mål 3, Arbetet med inventering av enskilda avlopp har återuptagits och intensfierats under året. Det finns goda förutsättningar att klara målet.

Kommunkontoret
Johan Sandlund
Kommunchef
0156-520 80
johan.sandlund@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-22
Diarienummer
KS 2019/49

Ekonomisk tvist gällande merkostnader i samband med renovering av Safiren

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. Trosa kommun avbryter försöken att driva frågan om ersättning från Grontmij för merkostnader i samband med renovering av badhuset Safiren.

2. Skulle det i framtiden visa sig att juridisk grund för att resa rättmätiga ersättningskrav uppkommer utesluter detta beslut inte att Trosa kommun då kan agera.

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Trosa beslutade 2008 att planera för en upprustning av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad. I flerårsplanen markerades investeringen för åren 2010 och 2011. En förstudie genomfördes 2010 och investeringsbeslut togs för genomförandet. Rivningsåtgärder genomfördes 2011 samtidigt som byggentreprenaden upphandlades. Överklagandet av byggentreprenaden medförde att själva byggnationen försenades med 18 månader, Kommunen vann processen och samma entreprenör, Abutilon, som vunnit upphandlingen i första steget påbörjade byggnationen. Med anledning av förseningen startade entreprenaden först i januari 2013 och färdigställdes i augusti 2014. Under överklagandeprocessen gavs projektören Grontmij av Kommunen i uppdrag att granska sina egna handlingar så att inga fel skulle upptäckas längre fram. Grontmij bekräftade efter sin genomgång att handlingarna var ok.

Investeringsbudgeten var 75 Mkr och projektet landade på 115 Mkr.

Trosa Kommun har anlitat extern hjälp för att få klarhet i vems ansvar den ökade produktionskostnaden är och om, och i sådana fall hur, detta ansvar ska utkrävas.

Kommunen hävdar att den ökade kostnaden främst beror på undermålig projektering av Grontmij med en stor mängd brister och fel i handlingarna som visas av ett stort antal PM och frågor och svar under entreprenadtiden. Brister och fel har varit i tekniskt utförande, materialval, kollisioner, gränssnitt mot annan disciplin och samordning.

Ärendet

De undersökningar kommunen genomfört under de senaste åren indikerar att utsikterna är små att fortsätta driva frågan som ett försäkringsärende gentemot Grontmijs försäkringsbolag.

Utsikterna är också små i alternativet att inleda en juridisk process för att återfå de medel, 19-23 Mkr i merkostnader, som kommunen åsamkats. Bedömningen är att kostnaden för att driva tvisten vidare inte står i rimlig proportion till möjligheten kommunen har att vinna en tvist.

Bakgrunden till ställningstagandet är att motpartens försäkringsbolag avvisat vårt krav i ärendet, då bedömningen från deras sida är att Grontmij inte har något ansvar. Den juridiska grunden för detta är bland annat att kommunen för sent yrkat på ersättning från projektören och att anspråket därmed skulle underkännas. Ett formellt och juridiskt oantastligt anspråk ställdes inte inom rätt tid. De råd som juridisk expertis gav Trosa kommun under vintern 2013/14 gav inte vid handen att detta var ett oundgängligt krav. I detta fall handlar det om tre månader efter det att den felaktiga projekteringen upptäckts och hanterats enligt gängse ordning. Detta innebär de facto att någon ersättning med stor sannolikhet inte kommer att betalas ut vare sig av Grontmijs försäkringsbolag eller av Grontmij (idag Sweco) själva, med mindre än att vi skriftligt kan bevisa att de erkänner de faktiska omständigheterna och sitt ansvar för dessa.

Om kommunfullmäktige beslutar att Trosa kommun ska avbryta försöken att driva frågan om ersättning från Grontmij, kan tvisterna kring renoveringen av badhuset därmed slutsummeras. De tre tvister kommunen varit inblandad i har i ett fall förlikats (Abutilon), ett fall vunnits i alla instanser (Fastec) och i ett fall getts upp av Trosa kommun (Grontmij). De merkostnader den undermåliga projekteringen åsamkade kommunen är dock ett faktum. Skulle det i framtiden visa sig att juridisk grund för att resa rättmätiga ersättningskrav uppkommer utesluter detta ställningstagande inte att Trosa kommun då kan agera.

Johan Sandlund
Kommunchef

Bilagor

1. Sammanfattning av utlåtanden i tvist med Grontmij i samband med renovering av Safiren, 2019-03-18.
2. PM från Cirio Advokatbyrå AB (tidigare Advokatfirman Lindahl KB).
3. PM från AG Advokat.
4. Slutrapport Safiren, från teknik- och servicenämnden till kommunstyrelsen, 2015-05-15.
5. Revisionsrapport: Granskning av simhallsprojektet Safiren, PwC på uppdrag av kommunens revisorer, 2014-12-15.

6. Kommunstyrelsens svar på Revisionsrapport: Granskning av simhallsprojektet Safiren, 2015-02-25.
7. Teknik- och servicenämndens svar på Revisionsrapport: Granskning av simhallsprojektet Safiren, 2015-02-12.
8. Granskning av teknik- och servicenämndens ombyggnad av badhuset Safiren, utvecklingskonsult Sune Eriksson, 2014-05-08.

Kommunkontoret
Helene Claesson
Handläggare
0156-520 96
helene.claesson@trosa.se

Datum
2019-03-22

Sammanfattning av utlåtanden i tvist med Grontmij i samband med renovering av Safiren

Bakgrund

Kommunfullmäktige i Trosa beslutade 2008 att planera för en upprustning av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad. I flerårsplanen markerades investeringen för åren 2010 och 2011. En förstudie genomfördes 2010 och investeringsbeslut togs för genomförandet. Rivningsåtgärder genomfördes 2011 samtidigt som byggentreprenaden upphandlades. Överklagandet av byggentreprenaden medförde att själva byggnationen försenades med 18 månader, Kommunen vann processen och samma entreprenör, Abutilon, som vunnit upphandlingen i första steget påbörjade byggnationen. Med anledning av förseningen startade entreprenaden först i januari 2013 och färdigställdes i augusti 2014. Under överklagandeprocessen gavs projektören Grontmij av Kommunen i uppdrag att granska sina egna handlingar så att inga fel skulle upptäckas längre fram. Grontmij bekräftade efter sin genomgång att handlingarna var ok.

Investeringsbudgeten var 75 mkr och projektet landade på 115 mkr.

Kommunen hävdar att den ökade kostnaden främst beror på undermålig projektering av Grontmij med en stor mängd brister och fel i handlingarna som visas av ett stort antal PM och frågor och svar under entreprenadtiden. Brister och fel har varit i tekniskt utförande, materialval, kollisioner, gränssnitt mot annan disciplin och samordning.

Extern rådgivning

Trosa Kommun har tagit extern hjälp för att få klarhet i vems ansvar den ökade produktionskostnaden är och om, och i sådana fall hur, detta ansvar ska utkrävas.

De rådgivare kommunen anlitat är:
Advokatfirman Lindahl KB (fr om 1 januari 2019 Cirio Advokatbyrå AB), anlitades 2014-01-16 för att utröna ansvarsfrågan och senare driva processen gentemot Grontmij.

Andemyr Advokat AB, anlitades för kortare utlåtande i april 2016

AG Advokat anlitades i februari 2019 för att göra ett omtag och helhetsanalys av tidigare utfört arbete.

Grontmijs uppdrag

Grontmijs uppdrag har både varit att projektera ombyggnationen av Safiren samt agera projekt- och byggledare.

För uppdraget gäller ABK 09 Allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsverksamhet (ABK 09).

Tidslinje

Byggmöte nr 1 hålls den 17 januari 2013 och har därefter fortlöpande genomförts var 14e dag. Den 19 december hålls byggmöte nr 24. Närvarande vid byggmöten är Abutilon (entreprenör), Trosa Kommun och Grontmij.

Ekonomimöte nr 1 genomförs den 30 april 2013, nr 2 den 6 juni, nr 3 den 14 augusti, nr 4 den 9 september, nr 5 den 7e oktober. Ekonomimöte utan Grontmij hålls den 10 december 2013. Redan på ekonomimöte nr 2 påtalas att redovisningen från Grontmijs sida var dålig, bla fanns ingen slutkostnadsprognos. Det kommer aldrig någon slutkostnadsprognos från Grontmij.

Kommunen tar tillslut fram en egen slutkostnadsprognos där kostnaden är prognostiserad till 115 MSEK.

Ett första krav skickas från Kommunen till Grontmij den 31 januari 2014. I kravet ingår också avbeställning av kvarvarande arbeten som Grontmij skulle utföra.

Trosa Kommuns krav

Det slutligt framställda skadeståndskravet mot Grontmij uppgår till 19 578 417 kr ex moms och avser

1) Kostnader som Kommunen haft i anledning av om- och tillkommande projektering (inklusive upprättande av pm för ändringar i bygghandlingar etc) till följd av felaktig/bristfällig projektering, i allt väsentligt baserat på under entreprenaden uppkomna fråga/svar och därigenom uppkomna behov av ÄTA.
2) Kostnadsfördyringar avseende ÄTA till följd av att dessa inte kunde upphandlas i konkurrens. Kommunen har uppskattat fördyringen till 15% av de faktiska ÄTA-kostnaderna.

Grontmij har vidarebefordrat framställt krav till sin försäkringsgivare Länsförsäkringar (LF).

I tillägg bör förlikningslikviden med Abutilon om 4 062 500 kr, inkl moms inräknas. Totalt belopp blir då 22 828 418 kr ex moms.

Resonemang kring Grontmijs/LFs invändningar mot kravet utifrån utlåtanden från Trosa Kommuns rådgivare

1) Skadeståndsanspråket är försent framställt.

   Enligt ABK 09 kap 5§6 ska krav framställas inom tre månader från det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan. Stora delar av kraven är försent framställda.

   Se vidare nedan avsnitt om Preskription.

2) Skadeståndsansvaret är begränsat – det är inte fråga om sex olika avtal som Kommunen påstår utan maximalt två.

   Kommunen har bevisbördan och eftersom de olika avropen inte specifikt hänförs till något angivet ramavtal är det endast bakvägen som man möjligen kan kategorisera avropen. Detta utgör en mycket svår bevissituation och även här saknas skriftlig bevisning.

3) Kommunen har inte visat att det finns skador i anledning av om- och tilläggsprojekteringar.

   Grontmij hävdar att de fullgjort sin skyldighet att rätta sina egna fel på egen bekostnad genom sk nolltimmar, dvs timmar som konsulterna lagt ned i uppdraget men som Grontmij inte tagit betalt för. Övrig projektering avser löpande projektering beställd av Kommunen som tillägg till den ursprungliga projekteringen. Grontmij hävdar att detta styrks av att Kommunen fortsatt betala fakturorna som ställts ut för dessa arbeten.

   Kommunen har aldrig framställt krav skriftligt enligt ABKs regler om avhjälpande av fel vilket gör det oerhört svårt att bevisa att det är just avhjälpande och inte tilläggsbeställningar det rör sig om.

   När det gäller definition av skadan så måste det handla om merkostnader, dvs att entreprenaden blivit dyrare än vad den skulle ha blivit om arbetet varit med i den ursprungliga förfrågan till entreprenören. I praktiken måste det vara rena omgörningar för att en skada ska föreligga, dvs att entreprenören utfört arbetet och måste göra om pga konsultmissen. Då är kostnaden för merarbetet lika med skadan. Om felet upptäcks innan arbetet utförs brukar det sällan bli några större merkostnader eftersom anbudet hade blivit dyrare om det rätta utförandet redovisats från början. Fel och brist i konsultens utförande är alltså inte lika med skada hos beställaren.

   I kravbeloppet har inte gjorts någon åtskillnad mellan att det saknats information i Konsultens handlingar och att handlingar varit felaktiga. Att

Konsulten utför arbetsmoment som inte tidigare utförts utgör normalt inte någon merkostnad (arbetet hade behövt utföras någon gång). Om Konsulten däremot har angivit felaktig information i handlingarna vilket tex leder till inköp av varor som senare visar sig vara fel har beställaren drabbats av en skada. Det krävda beloppet är i och med detta troligtvis betydligt högre än de potentiellt ersättningsbara skadorna.

Felen/bristerna i projektet har till största delen sin grund i frågor som entreprenören känt sig tvungen att ställa för att kunna utföra entreprenaden. Ca 1000 fråga/svar har upprättats under entreprenaden. Mot bakgrund av ovan resonemang ska varje påstått fel motiveras och Kommunen har bevisbördan för skadans storlek, post för post vilket är ett mycket omfattande arbete.

4) Vidare hävdas att vad gäller brister i handlingarna och kompletteringar av dessa är det inte nödvändigtvis så att bristen beror på någon skadeståndsgrundande vårdslöshet från konsultens sida. LF menar att Grontmij har rättat de fel som begåtts utan att fakturera dem och i övrigt finns ingen vårdslöshet från Grontmijs sida.

5) Det är inte visat att Kommunen skulle ha drabbats av kostnadsfördyringar avseende ÄTA till följd av att dessa inte kunde upphandlas i konkurrens.

   Att en fördyring av ÄTA skulle vara fallet bestrids av Grontmij. Kommunen har lagt på 15% på samtliga ÄTA och hävdat att detta är gängse praxis som fördyring när upphandling inte kunnat ske i konkurrens. ÄTA har reglerats utifrån prislistor för ramavtalen. 15% påslag för kostnadsfördyring av ÄTA ej upphandlad i konkurrens vinner inte stöd i någon praxis och Kommunen måste istället bevisa i vart fall att sådan fördyring skett vilket inte bara är tidskrävande utan också svårt.

   Grontmij ställer krav på att Kommunen i samtliga fall ska styrka varje krav med specificerad faktura eller annat verifikat vilket möjligen går att uppfylla men är förenat med betydande arbete.

Preskription

Grontmij hävdar att skadeståndskravet i stora delar är försent framställt mot bakgrund av de tidpunkter som anges för respektive punkt i fråga/svar listan. ABK kap 5 § 6 föreskriver att krav ska framställas inom tre månader från det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan.

Både Lindahl Advokatbyrå och AG Advokats sammanfattande bedömningar är att LF, utifrån bestämmelserna i ABK 09 har fog för sin invändning om preskription, dvs att Kommunen inte framställt skadeståndsanspråk inom rätt tid till Konsulten.

Preskriptionen innebär att Kommunen förlorat sin rätt att göra gällande den huvudsakliga delen av kravet mot Konsulten.

Det är otvistigt mellan Kommunen och LF att ett skadeståndskrav har framställts mot Konsulten den 31 januari 2014. I den mån det uppkommit skada i form av merkostnader för Kommunen inom en tremånadersperiod dessförinnan eller i tiden därefter finns det visserligen en möjlighet att en mindre del av kravet fortfarande kan göras gällande.

AG Advokat skriver i sitt PM att efter granskning av tillhandahållna mötesprotokoll är den sammantagna bilden att projektet präglats av allvarliga problem med brister och felaktigheter i handlingar från Konsulten. De menar också att det för Kommunen i vart fall senast den 1 augusti 2013 framstått som sannolikt att den kommer drabbas av skada och att Konsulten är ansvarig för skadan. Om inte tidigare, så har preskriptionsfristen åtminstone börjat löpa från och med den 1 augusti 2013. Skadeståndsanspråk skulle därmed framställts senast den 1 november 2013.

Advokatfirman Lindahl beskriver att preskriptionen är det första hindret som måste rivas innan det är värt att vidare debattera om skadestånd, vårdslöshet, antal avtal etc. I Kommunens vidare framställan har därför fokus legat på att hävda att någon preskription trots allt inte föreligger eftersom Grontmij enligt Kommunen har utfäst att de ekonomiska mellanhavandena hänförliga till fel och brister i projekteringen ska korrigeras i samband med att Grontmij slutför uppdraget. Stort fokus har lagts vid att finna den skriftliga utfästelsen som Kommunen hävdade fanns men någon sådan har aldrig hittats. En muntlig utfästelse är svår att bevisa och bevisbördan ligger hos Kommunen.

Det första kravet skickades 31 januari 2014 vilket är mer än 3 månader från det att Kommunen fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan och i och med att den skriftliga utfästelsen inte hittats torde inte hindret om preskription kunna rivas i största delen av kraven. AG Advokat menar att det i kravet i januari 2014 hade kunnat framställas och formuleras på ett mer indirekt sätt, med anknytning till omständigheter i entreprenaden och parternas kommunikation i projektet angående undermåliga handlingar. En starkare återkoppling hade strategiskt kunnat ske till de tidigare anteckningar som skett i mötesprotokoll och diskussioner som förevarit i entreprenaden angående fel i handlingar, vilka Konsulten varit medveten om samt de anteckningar om merkostnader som finns protokollförda. Inställningen hade kunnat vara att krav framställts mot Konsulten i ett tidigare skede och att det nu var fråga om en komplettering.

Adovkatbyrån Cirios egen sammanfattande bedömning

Sammantaget är Cirios bedömning att Kommunens situation ur ett processuellt perspektiv, mycket svår. Bevissvårigheterna är, i avsaknad av skriftligt underlag

och/eller tillförlitlig information om vilken kommunikation som förevarit mellan parterna, uppenbara. Kommunen har inte lyckats visa, och kommer sannolikt inte att kunna visa, att de för Grontmijs uppdrag gällande avtalsbestämmelserna, om när och hur fel och brister ska påtalas och krav på skadestånd ska framställas, har följts.

Utgångspunkten är att om- och tilläggsprojekteringsarbetet är att se som tilläggsbeställningar på löpande räkning.

Även kravets storlek är svårt att styrka eftersom varje enskild om- och tilläggsprojektering måste hanteras för sig, dvs Kommunen måste styrka varje fel/brist samt att denna/dessa har sin grund i Grontmijs vårdslöshet.

Vad gäller kravets storlek är det likaså oklart vad gäller antalet nyttjade ramavtal. Detta får effekt på vilket maximalt skadeståndsbelopp som ska utgå. Cirios bedömning är att det är oklart vad som gäller och att det, återigen, är Kommunen som måste visa att det är fråga om flera ramavtal än vad Grontmij kan vitsorda.

Tvister i projektet

I projektet har funnits tre tvister varav två är stängda och slutreglerade.

1. Överklagande av utsedd byggentreprenör
   Efter prövning i fem instanser med början förvaltningsrättsligt vann Trosa Kommun slutgiltigt i Hovrätten, Högsta Domstolen gav inte fallet prövningstillstånd.

2. Fördyrad och försenad entreprenad Abutilon – Trosa Kommun
   Efter förlikning utgav Trosa Kommun drygt 4 mkr i skadestånd till Abutilon för förseningskostnader orsakade av undermålig projektering.

3. Ovan beskrivna tvist mellan Trosa Kommun och Grontmij/LF avseende undermålig projektering.

Slutsats

Både Cirio Advokatbyrå och AG Advokat menar att LFs invändning om preskription är korrekt, dvs att Kommunen inte har framställt skadeståndsanspråk i rätt till tid Grontmij avseende den huvudsakliga delen av kraven. En ytterligare utredning som är förenad med ett betydande arbete och kostnader skulle behöva göras för att få fram information om återstående kravbelopp som inte är preskriberat. Kommunen måste då också visa på både skada och vårdslöshet/orsakssamband enligt ovan beskrivning. Mot bakgrund av de bägge advokatbyråernas slutsatser anses osäkerheten om utfallet och risken för betydande kostnader och arbete för Kommunen för stora för att driva kravet vidare mot Grontmij.

Skulle det i framtiden visa sig att juridisk grund för att resa rättmätiga ersättningskrav uppkommer utesluter detta ställningstagande inte att Trosa kommun då kan agera.

TROSA KOMMUN
2019 -03- 22
Aktbilaga:
Dnr:

CIRIO

PROMEMORIA

Till	Helene Claesson, Trosa kommun
Från	Olof Hallberg
Kopia	
Datum	22 mars 2019
Angående	Trosa kommuns krav mot Grontmij AB/Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) med anledning av påstådd vårdslöshet vid projektering för varmbadhuset Safiren, Vagnhärad

Uppdrag

Cirio Advokatbyrå AB[1], genom undertecknad, som under tiden januari månad 2014 – december månad 2015 biträtt Trosa kommun (**"Kommunen"**) avseende ovan angivet krav, har av Kommunen ombetts att

dels analysera det processuella läget på basis av de invändningar mot kravet som Grontmij AB (**"Bolaget"**)[2] framfört,

dels ge en rekommendation i frågan om att starta en rättslig process mot Bolaget.

Bakgrund

Kommunen beslutade 2011/2012 att upphandla bygge/ombyggnation av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad.

Kommunen valde att göra det som en utförandeentreprenad. För projektering och framtagande av förfrågningsunderlag valde Kommunen att, med tillämpning av redan upphandlat/upphandlade ramavtal, ge uppdraget till Bolaget. För detta/dessa uppdrag gällde således villkoren enligt ramavtalet/ramavtalen samt ABK 09. Enligt Kommunens uppfattning innebar detta – att avrop skedde på befintliga ramavtal – att sex olika ramavtal aktualiserades (Arkitekt, Konstruktör, El/styr, Fukt, VVS samt Brand/sprinkler).

Uppdraget/uppdragen genomfördes på löpande räkning.

På basis av det förfrågningsunderlag och bygghandlingar Bolaget tagit fram genomförde Kommunen en offentlig upphandling. Entreprenadkontraktet tilldelades Abutilon AB (**"Abutilon"**). På grund av överprövning enligt LOU kom entreprenadstarten att förskjutas, men beslutet att tilldela entreprenadkontraktet till Abutilon stod fast[3].

---

[1] Cirio Advokatbyrå AB, som fr.o.m. den 1 januari 2019 är en ny advokatbyrå, ingick fram till den 31 december 2018 i Advokatfirman Lindahl KB.

[2] När i denna pm anges "Bolaget" avses i vissa avseenden både Grontmij AB och dess försäkringsgivare Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ).

[3] Den entreprenör som begärde överprövning, Fastec Sverige AB, valde därefter att väcka talan om skadestånd (ca. 4,5 Mkr) mot Kommunen, under påstående om upphandlingsfel. Genom dom i Svea hovrätt 2015-12-08 i mål T 5227-14 ogillades denna talan. Högsta domstolen beviljade inte prövningstillstånd, till följd varav domen vann laga kraft.

Under entreprenadens genomförande anmälde Abutilon behov av ett stort antal ÄTA-arbeten (totalt över 1 000 stycken), vilket i sin tur medförde behov av om- och tilläggsprojekteringar. Dessa om- och tilläggsprojekteringar uppdrog Kommunen löpande åt Bolaget att genomföra. Av det material Cirio haft att tillgå framgår inte hur dessa om- och tilläggsprojekteringsuppdrag de facto beställts/beordrats. Av det som framkommit under diskussioner med Bolaget (och dess försäkringsgivare Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag (publ) (**"LF"**)) synes Bolaget i allt väsentligt ha bedömt och hanterat det som "rena" tilläggsbeställningar som skulle utföras på löpande räkning. Även om Kommunen möjligen avsett att utkräva Bolagets ansvar enligt ABK 09, 5 kap. 5 §, d.v.s. att på egen bekostnad avhjälpa fel i handlingar, har Kommunen inte kunnat visa på annat. Till detta kommer att Kommunen löpande betalat vad Bolaget fakturerat som tillkommande projekteringskostnader och därmed förenat arbete.

Kommunen har, vad gäller just den löpande betalningen, invänt att Kommunen ifrågasatt kostnaderna och flera gånger efterlyst ekonomiska redovisningar/kostnadsuppföljningar. Detta framgår indirekt av anteckningar i åtminstone ett par byggmötesprotokoll inom ramen för Abutilons utförandeentreprenad, vid vilka byggmöten Bolaget, utan att vara part i entreprenaden, genom representant deltagit. Likafullt kan emellertid konstateras att Kommunen betalat de tillkommande kostnaderna, i allt väsentligt i den takt Bolaget fakturerat. Dock, menar Kommunen, har detta skett på basis av en utfästelse från Bolaget att reglera dessa tillkommande kostnader då Bolagets arbete slutförts. Bolagets utfästelse förefaller bara vara muntlig. I vart fall har ingen skriftlig utfästelse därom kunnat återfinnas i det material Cirio tagit del av.

De ÄTA-arbeten som föranlett ovan angivna om- och tilläggsprojekteringsarbeten m.m. har i allt väsentligt godkänts och betalats av Kommunen till Abutilon (enligt AB 04:s principer för ÄTA-arbeten).

I slutet av 2013 tog Kommunen, med hänvisning till ovan angivna utfästelse, upp frågan om reglering med Bolaget. Bolaget ville då inte vidkännas ovan nämnda utfästelse utan uppgav att Kommunen fick framställa ett formellt krav, som sedan skulle processas av Bolaget. Kommunen vände sig då dels till PA Projekt (Per Aronsson Projekt AB), dels till undertecknad för biträde med utformningen av kravet. PA Projekt skrev en revisionsrapport i vilken ett antal fel och tillkortakommanden på Bolagets sida konstaterades

Efter diskussioner med Kommunens tjänstemän Claes-Urban Boström och Stig Tördahl, biträdda av konsulten Åke Bergdahl, upprättade undertecknad ett kravbrev, vilket krav vid den tidpunkten (31 januari 2014) summerades till 26 173 651 kronor.

Bolaget bestred kravet och upplyste om att kravet anmälts till Bolaget försäkringsgivare, LF.

Därefter vidtog direkta kontakter mellan undertecknad och LF, vilket bolag efterlyste kompletteringar i flera olika avseenden för att kunna ta ställning till kravet.

Den 21 januari 2015 framförde undertecknad reservationsvis ytterligare krav utan att ange något ytterligare belopp.

<u>Det slutliga kravet</u>

Den 19 mars 2015 översändes av undertecknad till LF det slutligt beräknade kravet från Kommunen, tillsammans med det som Kommunen bedömde som tillräckligt underlag. Kravet summerades då ihop till **19 578 417 kr**, exkl. moms.

Kravbeloppet, som framräknats av Åke Bergdahl, definierades bestå av följande huvudsakliga delar

- dels kostnader som Kommunen haft i anledning av om- och tilläggsprojektering (inklusive upprättande av pm för ändringar i bygghandlingar etc.) till följd av felaktig/bristfällig

projektering, i allt väsentligt baserat på under entreprenaden uppkomna "fråga svar" och därigenom uppkomna behov av ÄTA,

- dels kostnadsfördyringar avseende ÄTA till följd av att dessa inte kunde upphandlas i konkurrens. Vad avser det senare har Kommunen beräknat fördyringen till 15 % av de faktiska ÄTA-kostnaderna.

Ramavtal	Projekteringskostnad	ÄTA-kostnad	15 % av ÄTA-kostnad	Summa krav
Arkitekt	4 235 866 kronor	3 061 587 kronor	459 238 kronor	4 695 104 kronor
Konstruktör	3 414 638 kronor	2 940 602 kronor	441 090 kronor	3 855 728 kronor
El/styr	3 068 034 kronor	1 110 259 kronor	166 539 kronor	3 234 573 kronor
Fukt	519 297 kronor	1 501 678 kronor	225 252 kronor	744 549 kronor
VVS	8 071 065 kronor	3 097 836 kronor	464 675 kronor	5 328 000 kronor[4]
Brand/sprinkler	1 687 628 kronor	218 901 kronor	32 835 kronor	1 720 463 kronor
Summa	**20 966 528 kronor**	**11 930 863 kronor**	**1 789 629 kronor**	**19 578 417 kronor**

Sedermera har konstaterats att till ovan angivet kravbelopp rätteligen borde föras även det belopp genom som Kommunen, i enlighet med en i dom stadfäst förlikning (2015-10-12), utgivit till Abutilon avseende väsentlig rubbning av förutsättningarna för entreprenaden. Förlikningslikviden uppgick till **4 062 500 kr**, inkl. moms.

Bolagets/LF:s invändningar

Bolagets/LF:s grunder för bestridande av kravet kan sammanfattas enligt följande.

- Det bestrids att det finns någon överenskommelse mellan Kommunen och Bolaget genom vilken Bolaget skulle ha tagit på sig ansvar. Bolaget har inte tagit betalt för felavhjälpande.
- Kraven kan inte grundas på ABK 09
    - Skadeståndskravet är försent framställt (brev 2014-01-31) – enligt ABK 09 kap 5 § 6 ska krav framställas inom tre månader från det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan. Stora delar av kraven är därför försent framställda (fråga/svar-lista nr 1-517). Detsamma gäller även fråga/svar nr 655-969.
    - Skadeståndsansvaret är begränsat – det är inte fråga om sex olika avtal som Kommunen påstår
        - Huvuddelen av Bolagets arbete omfattas av projektering enligt uppdragsbekräftelse 2010-12-21
        - Även projekt- och byggledning enligt uppdragsbekräftelse 2013-01-29, avrop på ramavtalet (omfattas dock ej av kravet)

[4] Maxbelopp enligt ABK 09 5 kap. 3 §, 120 prisbasbelopp. Hela beloppet uppgår till 8 535 740 kronor (8 071 065 kronor + 464 675 kronor)

        - Även Markprojektering enligt särskild offert 2013-10-17 (accept av Kommunen 2013-11-07). Omfattas av ramavtalet (omfattas dock ej av kravet)
    - Brister i/kompletteringar av handlingar behöver inte ha sin grund i Bolagets vårdslöshet. Vårdslöshet måste påvisas för varje enskilt fel
- Skador i anledning av om- och tilläggsprojekteringar har inte visats av Kommunen.
- Det är inte visat att Kommunen skulle ha drabbats av kostnadsfördyringar avseende ÄTA till följd av att dessa inte kunde upphandlas i konkurrens
- Bolaget har rättat egna fel utan kostnad för Kommunen. Hänvisas till dagböcker där s.k. nolltimmar redovisats
- Projekteringen utförd enligt avtal – på löpande räkning.

Cirios analys

Generellt

Från en objektiv utgångspunkt är de invändningar som Bolaget/LF redovisat begripliga. Det finns brister och svagheter i såväl Kommunens argumentation som i vad Kommunen åberopar till stöd därför. Framförallt saknas skriftligt underlag. Så här i efterhand kan konstateras att saker naturligtvis hade kunnat göras och hanterats annorlunda av Kommunen under entreprenaden, då behovet av om- och tilläggsprojektering konstaterades.

Överenskommelsen

Trots efterforskningar hos Kommunen har inget skriftligt rörande den påstådda överenskommelsen/utfästelsen kunnat hittas. I ovan angivna byggmötesprotokoll, d.v.s. byggmöten i entreprenadförhållandet mellan Kommunen och Abutilon vid vilka Bolaget varit representerat, har endast antecknats att Kommunen önskat en ekonomisk reglering och att krav skulle framställas. Enligt vår uppfattning är detta dock inte tillräckligt för att det, mot Bolagets bestridande, ska anses visat att en överenskommelse/utfästelse föreligger. Eftersom det är Kommunen som påstår att en sådan finns har också Kommunen bevisbördan.

ABK 09:s tillämplighet

För det arbete som Bolaget utfört gäller avrops-(ram-)avtal. I den mån annat inte avtalats gäller ABK 06. De regler som aktualiseras när det gäller konsultens ansvar för fel och brister är bl.a.

- Krav på avhjälpande av felet/bristen – ska framställas inom skälig tid efter det att felet upptäcktes eller borde ha upptäckts.
- Krav på skadestånd – ska framställas skriftligen inom tre månader efter det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten ansvarar för skada (dock senast nio månader från det att beställaren fått kännedom om skadan).
- Konsultens sammanlagda skadeståndsskyldighet är begränsad till 120 prisbasbelopp (drygt 5 Mkr).

Här kan konstateras att Kommunen inte har agerat på det sätt som ABK 06 förutsätter. Det är inte påvisat (och förefaller inte heller kunna påvisas) att kraven på avhjälpande har framställts på ett sådant sätt som ABK förutsätter. Bolaget hävdar att om- och tilläggsprojekteringen i allt väsentligt har skett som rent projekteringsarbete på löpande räkning. Eftersom det är Kommunen som påstår (och kräver) har Kommunen bevisbördan för att kraven på avhjälpande framställts som just krav på avhjälpande enligt ABK 06 synsätt. Bevisning härom finns inte i skrift. Kommunen har här, med hänvisning till påståendet om överenskommelsen/utfästelsen, hävdat dels att det som Bolaget uppfattat som beställning av om- och tillkommande projektering rätteligen var krav på

avhjälpande, dels att det var först då Bolaget invände mot Kommunens krav, d.v.s. bestred överenskommelsen, som skada kunde konstateras och krav på skadestånd framställas. Detta har s.a.s. utgjort grunden för att komma förbi invändningen om att skadeståndskravet är för sent framställt. Kommunen menar helt enkelt att det var först då Bolaget slutligen bestred kravet på ekonomisk reglering som Kommunen "fick skälig anledning att anta att konsulten ansvarar för skadan".

Som ovan framgått saknas i denna fråga skriftligt underlag för att underbygga Kommunens påståenden. De faktiska omständigheterna pekar tyvärr i en annan riktning. Kommunen har i allt väsentligt löpande betalat de fakturor som Bolaget tillställt Kommunen, vilket naturligtvis försvårar Kommunens argumentation, särskilt då det inte heller förefaller finnas några förbehåll gjorda i samband med betalningarna.

Vad gäller frågan om vid vilken tidpunkt de enligt fakturorna betalade beloppen "blev skadestånd" (och därigenom underkastade preskriptionstiden enligt ABK 09) är även det avhängigt den ovan påstådda överenskommelsen/utfästelsen, med därtill sammanhängande bevissvårigheter.

Vad gäller den beloppsmässiga begränsningen av skadeståndet hävdar Kommunen att det handlar om avrop under sex olika ramavtal vilket innebär att det är fråga om sex olika "takbelopp". Bolaget/LF hävdar att det maximalt kan vara fråga om två avtal som tillämpats. Också här är det Kommunen som har bevisbördan och eftersom de olika avropen inte specifikt hänförs till något angivet ramavtal är det endast bakvägen som man möjligen kan kategorisera avropen. Detta utgör en mycket svår bevissituation och även här saknas skriftlig bevisning.

Beloppet

Kommunens beräkningar är gjorda med utgångspunkt från antagandet att alla om- och tilläggsprojekteringar som Bolaget gjort och tagit betalt för, har föranletts av vårdslöshet (fel eller brister) i Bolagets arbete. Kostnaderna har därigenom varit onödiga och ska därför inte belasta Kommunen. Felen/bristerna har till största delen sin grund i frågor som entreprenören känt sig tvungen att ställa för att kunna utföra entreprenaden. Projekteringshandlingarna har helt enkelt varit bristfälliga. Här har, såvitt vi förstått, egentligen alla om- och tilläggsprojekteringar räknats in. Eftersom en entreprenad av någon storlek erfarenhetsmässigt nära nog alltid "råkar ut för" tillkommande projektering (om- eller tilläggsprojektering) kan möjligen ifrågasättas om allt det som återfinns i det som inryms i Kommunens krav har sin grund i vårdslöshet från Bolagets sida. Just i denna del har LF (i brev av den 10 augusti 2015) bl.a. efterfrågat information i ett antal fall av krav avseende kostnader för pm.

Som framgår ovan har "fördyringar" av själva entreprenaden räknats fram med antagandet att det i snitt blivit ca 15 % dyrare då det inte gått att konkurrensutsätta de tillkommande entreprenadarbetena. Valet av 15 % har skett på basis av Kommunens erfarenheter och är naturligtvis, mot Bolagets/LF:s bestridande, svårt att styrka i varje enskilt fall.

Under denna rubrik kan också tilläggas att Bolaget haft invändningar rörande själva redovisningen av beloppen. Här ställer Bolaget/LF krav på att varje enskild post ska styrkas genom specificerad faktura eller annat verifikat. Detta går möjligen att uppfylla men är förenat med betydande arbete.

Sammanfattande bedömning/rekommendation

Som framgår ovan är Kommunens situation, ur ett processuellt perspektiv, mycket svår. Kommunen har inte förmått visa, och kommer sannolikt inte att kunna visa, att de för Bolagets uppdrag gällande avtalsbestämmelserna, om när och hur fel och brister ska påtalas och krav på skadestånd ska framställas, har följts. Framförallt är det så att avsaknaden av skriftlig dokumentation gör att Kommunens påståenden, mot Bolagets bestridande, blir mycket svåra att

styrka. Intill dess annat visats av Kommunen får därför utgångspunkten anses vara att om- och tilläggsprojekteringsarbetet är att se som tilläggsbeställningar på löpande räkning, d.v.s. i princip på så sätt som det utifrån sett (och Bolaget hävdar att det) har gått till.

Även om Kommunen skulle kunna visa på att Bolaget utfäst att en ekonomisk uppgörelse skulle ske i efterhand, kommer Kommunen att ha svårt att styrka kravets storlek i sig. Varje enskild om- och tilläggsprojektering måste hanteras för sig, d.v.s. styrka varje fel/brist samt att denna/dessa har sin grund i Bolagets vårdslöshet. Som framgått ovan behöver dock inte brister i och nödvändiga kompletteringar av handlingar nödvändigtvis ha sin grund i Bolagetsvårdslöshet

Skulle Kommunen kunna visa kravets storlek återstår ändå för Kommunen att visa att det totala kravet inte begränsas av ABK 09:s takbelopp. Bolaget har ju bestritt att uppdraget/uppdragen har sin grund i sex olika avtal. Detta får effekt på vilket maximalt skadeståndsbelopp som skulle kunna utgå. Här är vår bedömning att det är oklart vad som gäller och att det, återigen, är Kommunen som måste visa att det är fråga om flera ramavtal än vad Bolaget kan vitsorda.

Den för en process helt avgörande muntliga överenskommelse som Kommunen menar sig ha med Bolaget, av innebörd att en ekonomisk slutreglering skulle ske av kostnader för alla om- och tilläggsprojekteringar, bestrids av Bolaget. Att i allmänna ordalag beskriva att Kommunen uppfattade sig ha en sådan överenskommelse är med till visshet gränsande sannolikhet inte tillfyllest.

Sammantaget är vår bedömning att det är mycket små utsikter för Kommunen att vinna en domstolsprocess. Bevissvårigheterna är, i avsaknad av skriftligt underlag och/eller tillförlitlig information om vilken kommunikation som förevarit mellan parterna, uppenbara. Det förtjänar här särskilt anmärkas att de för uppdragen gällande villkoren (ABK 09) föreskriver en formell hantering (skriftlighetskrav och särskilda tidsfrister) vilka, såvitt vi kunnat fastställa, inte iakttagits av Kommunen. Skriftlighetskravet gör att även eventuell muntlig bevisning som i och för sig skulle ha kunnat styrka vad Kommunen påstår, kommer att kunna ifrågasättas.

Mot denna bakgrund kan vi inte rekommendera Kommunen att inleda en rättslig process mot Bolaget/LF, då utsikterna till framgång måste bedömas som mycket små. För att ha en rimlig chans till viss framgång erfordras dels ytterligare omfattande utredningsarbete för att styrka kravet i sig, dels att Kommunen förmår finna skriftlig bevisning avseende framförallt avseende den påstådda överenskommelsen/utfästelsen och hur kravet på felahjälpande framställts. Det är helt enkelt så, att det är Kommunen som har att visa att Bolaget har det juridiska ansvaret och på basis av den utredning som nu finns låter det sig enligt vår uppfattning inte göras.

Möjligheterna att utom rätta försöka nå en uppgörelse bedömer vi också som förhållandevis små. En sådan uppgörelse skulle sannolikt i så fall ha sin grund i kommersiella/moraliska/etiska avväganden och inte i juridiska, något som vi har svårt att uttala oss om.

TROSA KOMMUN
2019 -03- 22
Aktbilaga:
Dnr:

PM

Till: Trosa kommun

Från: Advokaterna Håkan Bjerle och Jaana Nilsson samt biträdande jurist Jenny Pilwind

Datum: 15 mars 2019

Ang. Varmbadhuset Safiren; konsultavtal med Grontmij AB

---

1 BAKGRUND

Vi har fått i uppdrag av Trosa kommun (Kommunen) att genomföra en granskning av det skadeståndskrav som Kommunen framställt till Grontmij AB (Konsulten) avseende projekt Varmbadhuset Safiren (Projektet). Det huvudsakliga syftet med granskningen är att ta fram ett beslutsunderlag till Kommunen avseende hur tvisten fortsättningsvis bör hanteras.

Vi har som underlag för bedömningen tagit del av korrespondens mellan Kommunen och Konsulten. Korrespondensen har skett genom Kommunens juridiska ombud advokatfirman Lindahl och Länsförsäkringar (LF), som företräder Konsulten i frågan om skadestånd. Vidare har vi granskat rapporter och bedömningar avseende projektet, protokoll från bygg- och ekonomimöten, styr- och projekteringsmöten samt lista över Fråga/Svar och entreprenörens ÄTA-arbeten.

Kommunen anlitade Konsulten bl.a. för utförande av projekteringsarbete avseende Safiren. Projekteringen påbörjades och själva byggentreprenaden utfördes under tiden januari 2013 till juli 2014. Projektering pågick till dess att uppdraget avbeställdes i januari 2014. För parternas konsultavtal gällde standardavtalet ABK 09 Allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt- och ingenjörsverksamhet (ABK 09).

Skadeståndskrav om 19 578 417 kr har framställts. Den grund för Kommunens skadeståndskrav som gjorts gällande är i huvudsak att Konsulten orsakat Kommunen skada genom att ha agerat vårdslöst vid genomförande av uppdraget. Konsulten har brustit i fackmässighet och åsidosatt sedvanlig omsorg genom att tillhandahålla felaktiga och bristfälliga handlingar som lett till merkostnader. Kommunen har drabbats av ekonomisk skada i anledning av om- och tillkommande projektering utförd av Konsulten. Den felaktiga projekteringen har vidare lett till följdkostnader (bl.a. förlängd entreprenadtid och merkostnader i sidoentreprenader) samt ökade byggherrekostnader. Därutöver har merkostnader uppkommit för ÄTA-arbeten i avtalsrelationen med upphandlad byggentreprenör pga. av Konsultens bristfälliga och

felaktiga projektering. Om projekteringen hade varit fackmässig från början hade dessa arbeten istället kunnat upphandlas i konkurrens till ett lägre pris. Kravet baseras på att det ingåtts sex olika konsultavtal.

LF har bestritt att Konsulten orsakat Kommunen skador i påstådd omfattning. Vidare har LF bl.a. fört fram att det förefaller som att stora delar av kravet är försent framställda till Konsulten, dvs. att det är preskriberat. LF har vidare riktat invändningar mot att det saknas verifierade underlag för kravbeloppet. LF har även gjort gällande att det funnits endast ett konsultavtal och att Konsultens eventuella ansvar därför är begränsat till 120 prisbasbelopp.

LF har som grund för invändningen om preskription hänvisat till ABK 09 kap. 5 § 6. Av bestämmelsen följer att *krav på skadestånd ska, för att kunna medföra rätt till ersättning, framföras skriftligen inom tre månader efter det att beställaren fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan, dock senast nio månader efter det att beställaren fått kännedom om skadan.*

I den aktuella situationen innebär bestämmelsen, för att kravet ska vara framställt i rätt tid till Konsulten, att skadeståndskrav måste ha framförts skriftligen inom tre månader efter att Kommunen fått skälig anledning att anta att konsulten är ansvarig för skadan. Om kravet skulle vara försent framställt kan Kommunen inte alls göra gällande detta mot Konsulten. Frågan om preskription föreligger eller inte är därmed av avgörande betydelse och måste utredas först.

I denna PM lämnas även en bedömning av skadeståndskravets utformning, hanteringen av skadeståndskravet och reflekterande kommentarer utifrån konsultansvarstvister i stort. Vår slutsats och bedömning av tvisten redovisas inledningsvis.

2 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

Vår sammanfattande bedömning är att LF utifrån bestämmelserna i ABK 09 har fog för sin invändning om preskription, dvs. att Kommunen inte framställt skadeståndspråk inom rätt tid till Konsulten. Preskriptionen innebär att Kommunen förlorat sin rätt att göra gällande den huvudsakliga delen av kravet mot Konsulten.

Det är otvistigt mellan Kommunen och LF att ett skadeståndskrav har framställts mot Konsulten den 31 januari 2014. I den mån det uppkommit skada i form av merkostnader för Kommunen inom en tremånadersperiod dessförinnan eller i tiden därefter finns det visserligen en möjlighet att en mindre del av kravet fortfarande kan göras gällande. Någon närmare precisering av vilket belopp det skulle kunna vara fråga om är dock inte möjligt att utläsa av det underlag vi tagit del av. Det ska beaktas att entreprenaden redan hade hunnit utföras i stora delar fram till vintern 2013/2014,

vilket talar för att de flesta merkostnader hänförligt till projektering bör ha uppkommit tidigare i projektet. Det kan vidare konstateras att det återstår ett omfattande arbete för Kommunen avseende sortering och kartläggning av specifika merkostnader kopplade till enskilda fel i konsultens handlingar för att få fram information om återstående kravbelopp med ett tillhörande genomarbetat underlag. Det underlag som hittills upprättats, vilket ligger till grund för framställt skadeståndskrav, baseras inte i alla delar på reella kostnader utan på uppskattade schablonberäkningar utifrån procentsatser. Vidare synes inte i beräkningen av kravbeloppet ha gjorts någon åtskillnad mellan att det saknats information i Konsultens handlingar och att handlingar varit felaktiga. Att Konsulten utför arbetsmoment som inte tidigare utförts utgör normalt inte någon merkostnad (arbetet hade behövt utföras någon gång). Om Konsulten däremot har angivit felaktig information i handlingarna vilket t.ex. leder till inköp av varor som senare visar sig vara fel har beställaren drabbats av en skada. Det kan vidare tillkomma ÄTA-arbeten i en entreprenad utan att det beror på vårdslöshet från konsulten. Ytterligare en aspekt är att om Konsulten tar betalt för att rätta fel i handlingarna, så är det inte att betrakta som en skada i ABK 09:s mening. Dessa faktorer har sannolikt medfört att framställt kravbelopp är mycket högre än de faktiska merkostnader som kan vara ersättningsgilla inom ramen för ABK 09 (oberoende av frågan om preskription).

För att på ett framgångsrikt sätt kunna driva kravet mot LF behövs ytterligare utredningsåtgärder. Det ska ställas mot att storleken på det återstående ej preskriberade kravet är okänd. Utifrån tidpunkten för framställande av kravet bedöms dock den kravdelen i nuläget som relativt begränsad. Utifrån vår slutsats i frågan om preskription avseende merparten av kravet och den betydande arbetsinsats som bedöms nödvändig för att kunna klarlägga storleken av ett eventuellt återstående krav är vårt råd att Kommunen bör avstå från ytterligare kostnadsdrivande arbete i tvisten. Avslutningsvis kan sägas att det saknas förutsättningar att driva kravet mot LF med framgång baserat på det underlag till stöd för kravbeloppet som nu finns tillgängligt.

3 PRESKRIPTION ENLIGT ABK 09 KAP. 5 § 6

Högsta domstolen har i NJA 2007 s. 35 uttalat sig om preskription enligt ABK 96 kap. 6 § 8 (föregångaren till nuvarande kap. 5 § 6). Högsta domstolen anförde att tiden för framställande av skadeståndskrav börjar löpa *när det för beställaren framstår som sannolikt att han är ansvarig mot sin uppdragsgivare och det föreligger* ***skälig anledning för honom att anta att konsulten är ansvarig för skadan.*** I rättsfallet var beställaren av konsultuppdraget entreprenör som i sin tur hade en beställare som uppdragsgivare. Det föranleder dock ingen skillnad när det, såsom i Kommunens fall, inte finns någon uppdragsgivare att svara mot.

Det kan tilläggas att Högsta domstolen i samma mål även klargjorde att begreppet "skada" inte endast innebär fysisk skada, som exempelvis en vattenskada till följd av felprojekterade ledningar, utan även ekonomisk skada.

Om nuvarande aktuell bestämmelse i ABK 09 jämförs med lydelsen i ABK 96 finns vissa språkliga skillnader, bl.a. har "upptäckt skadan" ersatts med "kännedom om skadan". I en dom från Svea hovrätt valde domstolen att likställa dessa två begrepp (dom 20 oktober 2017 i mål nr T 5245-16). Hovrätten bedömde att preskriptionstiden om tre månader började löpa när det för beställaren **framstod som sannolikt att denne skulle drabbas av ekonomisk skada.**

I en dom från hovrätten över Skåne och Blekinge där ABK 96 tillämpades anförde hovrätten att skadan inte kan anses upptäckt så snart part kan ana eller misstänka att denne kan drabbas av t.ex. skadeståndsskyldighet, men att det inte heller är rimligt att konsulten ska behöva vänta på kravet till dess att parten fått fullständig klarhet om sin skadeståndsskyldighet (dom 28 februari 2018 i mål nr T 1118-17). Konsulten måste i ett tidigt skede bli informerad om den uppkomna skadan för att därigenom ha möjlighet att agera på olika sätt. Hovrätten konstaterade att denna intresseavvägning är av betydelse för bestämmelsens tillämpning och det är också den som 2007-års avgörande bygger på.

Slutsatsen i domen blev att tiden för framställande av skadeståndsanspråk började löpa när det för beställaren framstod som sannolikt att denne skulle drabbas av en ekonomisk skada och det fanns skälig anledning för beställaren att anta att konsulten var ansvarig för skadan. I förevarande fall ansåg hovrätten att nämnda tidpunkter inföll samtidigt.

I doktrin har uttalats att det är bättre med en oberättigad reklamation än en berättigad men för sent framställd sådan. Det har förts fram att skadeståndsanspråk bör framställas så fort beställaren får en avvikelserapport som föranleder ÄTA-arbete, om det av avvikelserapporten skäligen kan antas att felet beror på konsultens arbete. Skadeståndsanspråket behöver inte preciseras så länge grunderna för anspråket framförs (Hedberg, *Kommentar till AB 04, ABT 06 och ABK 09*, s. 266 f.). Ett sådant resonemang innebär att "sannolikhetskravet" som Högsta domstolen uppställt skulle vara uppfyllt redan i samband med mottagande av underrättelse av ÄTA-arbete om det vid samma tidpunkt skäligen kan antas att konsulten är ansvarig för de förväntade merkostnaderna. Tremånadersfristen skulle därmed börja löpa i samband med mottagande av avvikelserapporten. Enligt vår bedömning är ett sådant resonemang väl strängt mot Beställaren, visst ytterligare rådrum måste tillåtas innan "sannolikhetskravet" uppnåtts.

3.1 Sammanfattning

Tidpunkten för när preskriptionsfristen enligt ABK 09 kap. 5 § 6 börjar löpa har i flera fall varit föremål för prövning i domstol. Rättsläget är att fristen startar när det för beställaren framstår som sannolikt att denne kommer drabbas av en skada och det skäligen kan antas att konsulten är ansvarig för skadan. Dessa tidpunkterna infaller ofta samtidigt.

4 SKADESTÅNDSANSPRÅKETS UTFORMNING OCH OMFATTNING

Skadeståndsanspråket ska, som framgår av bestämmelsens ordalydelse, framställas skriftligen. Byggandets Kontraktskommitté (BKK), som utarbetat bestämmelserna i ABK 09, har i ett yttrande till Högsta domstolen av den 9 januari 2003 i mål nr T 1998-02 anfört att grunden för kravet ska kunna utläsas av den skriftliga framställningen, att denna bör anges så specificerat som möjligt med hänsyn till omständigheterna men att det oftast får accepteras att grunden vid den första anmälan anges i tämligen generella termer.

Högsta domstolen har i NJA 2005 s. 843 (som då gällde preskriptionsavbrott enligt preskriptionslagen) uttalat att det för avbrott av preskription av ett skadeståndsanspråk krävs att den skadelidande anger ett huvudsakligt händelseförlopp och klargör att han eller hon har ett anspråk till följd av detta.

Svea hovrätts dom den 4 februari 2014 i mål nr T 5503-15 avsåg frågan om preskription enligt ABT 94, som innehåller en preskriptionsregel likande den i ABK 09. Hovrätten hade att pröva om ett skickat brev avseende krav på avhjälpande också innebar ett framställt skadeståndsanspråk. Domstolen besvarade detta nekande och anförde sammanfattningsvis följande skäl. Utöver krav på skriftlighet framgår inte av ABT 94 hur skadeståndsanspråket ska utformas för att vara giltigt. I doktrin har framförts att grunden för anspråket och att ett anspråk görs gällande ska framgå (Lindahl, *Totalentreprenad ABT 94*, 1996, s. 163 samt Hedberg, *Kommentaren till AB 04, ABT 06, ABK 09*, 2010, s. 106 f). Hovrätten anförde vidare att syftet med bestämmelsen får anses vara att parterna snabbt ska reda ut vad som gäller i fråga om skadestånd. Det rör sig dessutom om en s.k. korttidspreskription och en sådan ska enligt Högsta domstolen tolkas restriktivt. Detta tillsammans med det faktum att brevet innehöll ett krav på alternativ påföljd gjorde att hovrätten kom fram till att något anspråk inte framställts i brevet.

Lindahl skriver att en noterad reklamation i ett justerat byggprotokoll torde vara giltigt (a.a. s. 163). Vidare behöver inte beloppet vara fixerat. Det krävs dock att grunden för kravet anges.

Vad gäller skadeståndsanspråkets omfattning avseende påstådda fel torde det inte krävas att samtliga fel framgår av det framställda anspråket. I ovan nämnda dom från hovrätten över Skåne och Blekinge hade den skadelidande parten endast nämnt ett exempel på felande handlingar som lett till en viss skada. Sedermera hade beställaren yrkat skadestånd för även andra skador. Allt hade dock grund i påståendet att konsulten brustit i sin projektering. Hovrätten fann att konsulten måste ha insett att beställaren avsett att reklamera och föra anspråk avseende uppdraget i sin helhet. Därmed omfattade det framställda anspråket samtliga skador som orsakats av konsultens bristande projektering. Hovrätten vägde i bedömningen in det faktum att beställaren under arbetets gång skickat flera e-postmeddelanden och påtalat brist i handlingarna.

Hovrättens bedömning kan betraktas som rimlig. Så länge den framställda grunden för skadeståndsanspråket är konsultens bristande projektering torde de fel som orsakats därav, men även som uppkommer därefter, omfattas av det framställda anspråket. Särskilt om kravet innehåller en precisering avseende vilka handlingar det är fråga om och korrespondens förevarit en period om felaktiga handlingar. En avvägning får göras mot att det inte kan vara nödvändigt att framställa nya skadeståndsanspråk med sådan detaljeringsgrad att de skulle kunna uppgå till flera hundra krav. Det skulle innebära en belastning för båda parter.

4.1 Sammanfattning

Utöver att skadeståndsanspråket ska vara skriftligt ska det framgå att ett ersättningskrav görs gällande från en viss part mot en annan part. Skadeståndsanspråket ska innehålla grunden för kravet och åtminstone i generella termer ange vad skadan består av.

5 VÅR BEDÖMNING

5.1 När har preskriptionsfristen börjat löpa?

Utgångspunkten är alltså att preskriptionsfristen börjat löpa när det framstått som sannolikt för Kommunen att den skulle drabbas av skada och Kommunen skäligen kunnat anta att Konsulten varit ansvarig för skadan. Vi bedömer dessa tidpunkter till närliggande i projektet.

Det finns angivet i de av Kommunen framtagna dokumenten *"PM – kostnadsutvecklingen Safiren"* (daterad 2013-12-16) och *"Sammanställning gällande ej redovisad projektering alternativt felaktig projektering av Grontmij AB per den 6 mars 2015 i Utförandeentreprenaden (Generalentreprenaden) Badhuset Safiren"* att Kommunen redan i början av år 2013 haft vetskap om att Konsultens handlingar varit felaktiga eller bristfälliga. Att Kommunen i ett sådant tidigt läge känt till

handlingarnas undermålighet har givetvis betydelse för bedömningen för vid vilken tidpunkt det var sannolikt för Kommunen att den skulle drabbas av skada.

Det framgår vidare att listan med Fråga/Svar på grund av bristfälliga eller felaktiga handlingar ökat i snabb takt redan under våren 2013 och än mer efter sommaren 2013. Det har tillkommit en stor andel ÄTA-arbeten till följd av detta.

Efter granskning av tillhandahållna mötesprotokoll är den sammantagna bilden att projektet präglats av allvarliga problem med brister och felaktigheter i handlingar från Konsulten. Det framgår i tidiga byggmötesprotokoll från mars 2013, exempelvis nr 5 och 6, att handlingar och besked saknas från Konsulten. Kort därefter beskrivs situationen avseende handlingar som allvarlig och akut. Entreprenören aviserar om förlängning av entreprenadtiden pga. saknade handlingar och en veckokostnad för förlängningen redovisas.

I juli 2013 vid byggmöte 13 framhålls handlingarnas dåliga status och Konsulten har internt inom företaget lyft allvarligheten avseende den frågan. Vidare finns antecknat att *"Sent- och för sent levererade handlingar som kan medföra påverkan av entreprenadens sluttid och därmed en förlängning av entreprenaden. Anspråk för eventuellt uppkomna kostnader föranledda av förlängning av entreprenaden beroende på sent levererade handlingar kommer beställaren att ställa mot projektörerna. Även kostnader för rättande / justering av handlingarna kommer beställaren att göra anspråk på mot projektörerna"*. Vidare finns i byggmötesprotokoll 14 från augusti 2013 följande skrivning *"ett mötet mellan TK & GAB kommer ske under augusti månad på grund av den uppkomna situationen med många felaktigheter i handlingarna och som också är lika med stora extra kostnader"*.

Noteringen innebär att det för Kommunen i vart fall senast den 1 augusti 2013 framstått som sannolikt att den kommer drabbas av skada och att Konsulten är ansvarig för skadan. Om inte tidigare, så har preskriptionsfristen åtminstone börjat löpa från och med den 1 augusti 2013. Skadeståndsanspråk skulle därmed framställts senast den 1 november 2013.

Advokatfirman Lindahl har argumenterat för att ingen skada förelegat vid tidpunkten ovan eftersom Kommunen räknat med att Konsulten skulle ansvara för merkostnaderna i enlighet med en överenskommelse träffad mellan parterna. Det skulle kunna vara en framkomlig väg att hävda att ekonomisk skada uppstått först när det stått klart för Kommunen att Konsulten inte skulle ersätta Kommunen för merkostnaderna. Argumentationen förutsätter dock att det finns ett tydligt avtal om sådan reglering. I underlaget finns ingen handling som styrker att parterna träffat en överenskommelse. I ekonomimötesprotokoll daterat först den 9 oktober 2013 framgår att Kommunen vill ha en ekonomisk uppgörelse, vilket naturligen inte motsvarar att en överenskommelse träffats. Detta faktum, i kombination med Konsultens nekande

till att sådant avtal träffats mellan parterna (vilket inte är förvånande eftersom en sådan överenskommelse skulle innebära att Konsultens ansvarsförsäkring inte täcker) gör att det saknas förutsättningar att nå framgång med ett sådant resonemang.

5.2 När har Kommunen framställt skadeståndsanspråk?

Det står klart att ett skadeståndsanspråk har framställts till Konsulten i brev av den 31 januari 2014. Kravet har framställts skriftligen och grunderna för anspråket samt dess omfattning har angivits. Det framställda skadeståndsanspråket uppfyller i sig de kriterier som uppställs.

Vi har sökt efter om skadeståndskrav kan anses ha framställts vid en tidigare tidpunkt. Det finns olika noteringar om att Konsultens handlingar varit felaktiga och bristfälliga och att det uppkommit merkostnader. Den anteckning som finns i byggmötesprotokoll nr 13 är dock för vag för att kunna anses vara ett framställt skadeståndskrav. Anteckningen i byggmötesprotokoll nr 14 anger inte heller att krav på ersättning begärs från Konsulten. Vår bedömning är att de anteckningar som finns i byggmötesprotokoll 13 och 14 således inte är tillräckliga för att kunna anses som framställande av skadeståndskrav mot Konsulten.

Vid framställandet av kravet i januari 2014 hade det kunnat framställas och formuleras på ett mer indirekt sätt, med anknytning till omständigheter i entreprenaden och parternas kommunikation i projektet angående undermåliga handlingar. En starkare återkoppling hade strategiskt kunnat ske till de tidigare anteckningar som skett i mötesprotokoll och diskussioner som förevarit i entreprenaden angående fel i handlingar, vilka Konsulten varit medveten om samt de anteckningar om merkostnader som finns protokollförda. Inställningen hade kunnat vara att krav framställts mot Konsulten i ett tidigare skede och att det nu var fråga om en komplettering. Detta i syfte att öka möjligheterna för att tidpunkten för framställande av krav till Konsulten skulle anses vara tidigare än januari 2014 och på så sätt förbättra möjligheterna att undvika en preskriptionsinvändning från försäkringsbolaget.

Att skadeståndskravet framställts den 31 januari 2014 innebär att merparten av det framställda anspråket i brevet vid den tidpunkten var preskriberat och att kravet inte kan göras gällande mot Konsulten. De eventuella merkostnader som faller inom tremånadersfristen (bakåt räknat från den 31 januari 2014) har dock framställts i rätt tid. Mot bakgrund av hovrättens dom som refererats ovan skulle en argumentationslinje kunna baseras på att merkostnader uppkomna efter januari 2014 omfattas av det skadeståndskrav som framställts i januari 2014.

Utifrån det underlag som nu ligger till grund för skadeståndskravet saknas dock möjlighet att beloppsmässigt precisera det krav som inte skulle anses preskriberat. Inte heller är underlaget tillräckligt tydligt för att påvisa de skador som Kommunen

gör gällande. För att nå framgång i en tvist krävs ett betydligt mer konkret och strukturerat krav som visar orsakssambandet mellan fel i en handling och den skada det resulterat i. Kravet för aktuell period måste brytas ut och baseras på verkliga merkostnader istället för schablonberäkningar. Den stora arbetsinsats som det innebär att göra ett omtag på underlaget för kravet måste vägas mot det faktum att huvuddelen av kravet är preskriberat och det kravbelopp som därefter återstår är okänt, men tidpunkten för entreprenadens färdigställande talar för att beloppets storlek bör vara relativt begränsat. Med beaktande av samtliga dessa omständigheter är vår rekommendation att Kommunen inte bör lägga ytterligare arbetsinsatser på denna tvist.

5.3 Sammanfattning

Entreprenaden har kännetecknats av allvarliga problem med projekteringen. Det sammanlagda antalet fråga/svar och ÄTA-arbeten har varit omfattande. De synes i stor utsträckning haft samband med de projekterade handlingarnas kvalitet och felaktigheter i dessa. Vid genomgång av bl.a. mötesprotokoll i entreprenaden framstår det som att felaktigheterna i konsultens handlingar haft en central roll. Det har i vart fall senast den 1 augusti 2013 framstått som sannolikt för Kommunen att den skulle drabbas av ekonomisk skada. Vid samma tidpunkt har Kommunen haft anledning att anta att Konsulten ansvarat för detta. Preskriptionsfristen har således börjat löpa senast från den 1 augusti 2013.

Kommunen har framställt skadeståndsanspråk först i och med brevet den 31 januari 2014. Det innebär att huvuddelen av det framställda kravet har preskriberats. Återstående del, okänd till belopp, har sannolikt framställts i rätt tid. Att klarlägga vilka kostnader det är fråga om och strukturera underlaget kräver dock ett grundligt arbete från Kommunens sida.

6 KONSULTAVTAL – KOMMENTARER OCH REFLEKTIONER

Det står klart att tidsfristen för framställande av skadeståndskrav enligt ABK 09 är snäv. Särskilt tydligt blir den korta fristen i pågående entreprenader där antalet frågor som uppkommer är många och tidspressen är stor. Det är inte heller ovanligt att beställare och konsult arbetar i nära samarbete i projekt, vilket i många fall kan vara en förklaring till varför tydliga formella skriftliga ersättningskrav inte framställs i rätt tid till konsulter. De ekonomiska konsekvenserna för när krav inte framställts i rätt tid kan dock tyvärr bli stora och kännbara. En preskriptionsfrist är skarp, eftersom den helt skär av möjligheten att vinna framgång med kravet.

Det är inte alltid som skriftliga formella delar tillägnas den tid och uppmärksamhet de skulle behöva. Ett exempel på det är en annan fråga i tvisten som handlat om

huruvida det finns ett eller flera konsultavtal. Det har betydelse för vilken beloppsnivå Konsultens skadeståndsskyldighet är begränsad till. Om inte något särskilt avtalats är skadeståndsskyldigheten begränsad till 120 prisbasbelopp, drygt 5 miljoner kronor. Parterna är alltså inte överens om antalet konsultavtal som ingåtts mellan dem. Utifrån våra tidigare redovisade ställningstaganden har det saknats anledning för oss att titta närmare på denna fråga. Av de underlag vi tagit del av saknas dock tydlig skriftlig dokumentation som utvisar att det funnits fler än ett konsultavtal.

Om krav framställts i rätt tid krävs för att skadestånd ska utgå 1) vårdslöshet i form av handlande eller underlåtenhet, 2) skada och 3) orsakssamband. Mot bakgrund av den stora mängd projekterade handlingar som varit felaktiga i projektet är det sannolikt att det skulle gå att visa att konsulten avvikit från fackmässighet och omsorg. Nästa steg är att kunna visa en skada. Det är inte säkert att allt som ser ut som skador i verkligheten är det. För att en skada ska föreligga krävs det att beställarens förmögenhetsläge i det verkliga utfallet är sämre än det skulle varit om konsulten gjort rätt från början. Kommunen har utifrån en schablonberäkning utgått från att kostnaderna för ÄTA-arbeten blivit 15 % högre, än vad de skulle blivit om arbetena hade funnits med i projekteringen från början när upphandlingen genomfördes i konkurrens. Det är oklart varifrån den procentsatsen är hämtad och det föreligger bevissvårigheter om dess storlek. Det ska beaktas att ofta upphandlas á-priser för reglering av ÄTA-arbeten redan i samband med upphandlingen, dessa priser konkurrensutsätts således. I en entreprenad tillkommer vidare ÄTA-arbeten som inte är förenade med konsultens vårdslöshet och dessa innebär inte någon merkostnad som är ersättningsgill från konsulten. Slutligen krävs att det finns ett orsakssamband mellan handlingen från konsultens sida och skadan. De specifika felen i handlingarna behöver knytas till verkliga ekonomiska merkostnader. Kravet består till stora delar av följdkostnader i form av ökade kostnader för sidoentreprenader, förlängd entreprenadtid och ökade byggherrekostnader. Att samtliga dessa kostnader utgör skada som orsakats av fel i konsultens handlingar behöver mer tydligt redovisas. Det ska vidare beaktas att skadestånd för försening är begränsat till tio prisbasbelopp i ABK 09. Vidare framgår av byggmötesprotokoll nr 15 i augusti 2013 att entreprenören aviserade om åtta veckors försening pga. oklara handlingar. Något motsvarande krav framställdes inte till Konsulten.

Håkan Bjerle Jaana Nilsson Jenny Pilwind

Slutrapport Safiren

Till kommunstyrelsen 2015-05-15

Innehåll

1. Bakgrund 3

2. Projektets aktörer 4

3. Upphandlingar 4

4. Granskningar och rapporter 4

5. Pågående tvister och beslut 7

6. Invigningen 9

7. Verksamheten idag 11

8. Omvärldsbevakning 12

9. Slutsatser 14

Referensmaterial 15

1. Bakgrund

Föreliggande skrift är en slutrapport av renoveringen av badhuset Safiren. En slutkalkyl kan i dagsläget inte presenteras då ett antal processer ännu inte avslutats. Simhallen återinvigdes hösten 2014.

Ombyggnationen av badhuset Safiren

Badhuset Safiren byggdes av Nyköpings kommun under 1980-talet inför kommundelningen 1992. Livstiden för badhus byggda på 80-talet är i regel 20 år. 2011 påbörjande Trosa kommun arbetet med att renovera Safiren men eftersom invånarantalet i kommunen vuxit betydligt sedan badhuset byggdes lät kommunen genomföra en kapacitetsökning av badhuset i samband med renoveringen.

Trosa kommun valde att dela upp rivningsentreprenaden från byggentreprenaden och upphandla båda dessa delar separat. Upphandling skedde först av rivningsentreprenaden. Därefter genomfördes en projektering som låg till grund för upphandling av byggnadsentreprenaden.

Under byggnationen upphandlades den kommande driftsentreprenören som under kommande år ska driva anläggningen. Denna upphandling genomfördes som en så kallad tjänstekoncession.

Tvister och rättsliga processer

Tilldelning av byggentreprenör
Tilldelning av byggentreprenör överklagades av två företag. Förvaltningsrätten avslog båda dessa överklaganden, men ett av företagen valde att gå vidare och överklaga beslutet till kammarrätten och därefter till Högsta förvaltningsdomstolen. Kammarrätten avslog överklagandet och Högsta förvaltningsrätten beslutade att inte meddela prövningstillstånd. Dessa rättsliga processer försenade byggstarten med cirka 1,5 år.

Efter att dom meddelats i Högsta förvaltningsrätten valde företaget att driva ärendet vidare i allmän domstol. Tingsrätten valde att döma i enlighet med företagets yrkande och beslutade att utkräva skadestånd från Trosa kommun. Trosa kommun har nu överklagat tingsrättens dom till hovrätten.

Kommunens anspråk gentemot projektören
När byggnationen påbörjats framkom att projektören gjort felaktiga ritningar, att de hade en stor omsättning på ansvarig personal och att de inte delgav kommunen nödvändig ekonomisk redovisning. Detta föranledde kommunen att hålla innehållna med betalningar och att i slutändan avbryta samarbetet med projektören.

Bristerna i projekteringen ledde fram till förseningar och ökade kostnader. Trosa kommun har för dessa kostnader lämnat ett försäkringsanspråk till projektören.

Byggentreprenörens anspråk gentemot kommunen
Under våren 2015 valde byggnadsentreprenören att stämma kommunen för ökade kostnader under byggprocessen. Detta ärende hanteras för närvarande i tingsrätten.

Övrig granskning
Renoveringen av Safiren har under 2014 blivit föremål för granskning av kommunstyrelsen med stöd av en extern granskare, av kommunens revisorer samt av Konkurrensverket. (Se referensmaterial för mer information.)

2. Projektets aktörer

Trosa kommun – beställare
Grontmij AB – projektör
Kjellbergs Bygg i Trosa AB – rivningsentreprenör
Abutilon AB – byggnadsentreprenör
Trosabygdens Teknik AB (Trotab) – fastighetsdrift
Bad & Fritid i Vagnhärad AB – verksamhetsdrift
Fastec Sverige AB – underkänd anbudsgivare i byggnadsentreprenaden

3. Upphandlingar

I ett projekt av Safirens omfattning genomförs i regel ett flertal upphandlingar av olika karaktär. Nedan redogörs för de mer omfattande upphandlingar som genomförts i anslutning till Safiren eller genom avrop på tidigare upphandlingar (ramavtal).

Projektering – avrop på befintligt ramavtal för projektering med Grontmij AB
Rivningsentreprenad - Kjellbergs Bygg i Trosa AB
Byggnadsentreprenad – Abutilon AB
Fastighetsdrift – avrop på befintlig ramavtal för fastighetsdrift med Trotab
Vattenrening – separat upphandling som genomfördes av Abutilon inom ramen för byggnadsentreprenaden.
Poolinklädnad – separat upphandling som genomfördes av Abutilon inom ramen för byggnadsentreprenaden.
Verksamhetsdrift – Vagnhärad Bad & fritid vann upphandling som var i formen tjänstekoncession.

4. Granskningar och rapporter

Under 2014 genomfördes tre granskningar och rapporter kring Safiren (se bilagor för fullständigt material). Nedan redogörs för slutsatserna.

4a. Lägesbeskrivning kring renoveringen av Safiren 2014-03-07

Genomförandet

”Projektören tog initialt fram underlag för beslut om projektstart. Beslutsunderlaget bestod av en förstudie med tillhörande kostnadskalkyl. Underlaget tillställdes kommunstyrelsen och kommunfullmäktige som därefter fattade beslut om att påbörja projektet.

I syfte att vinna tid och att få ett mer tillförlitligt projekteringsunderlag beslöt kommunen att dela upp projektet i två huvuddelar, en rivningsentreprenad och en byggnadsentreprenad. Projektören utarbetade upphandlingsunderlagen och kommunen fattade utifrån dessa beslut om tilldelning av leverantörer för respektive upphandling.

Rivningsentreprenaden upphandlades som funktionsentreprenad med rambeskrivningar som utformades av projektören. Parallellt med rivningsarbetet genomfördes projekteringen av ombyggnationen.

Projektören utarbetade underlagen för upphandlingen av byggentreprenaden och kommunen fattade utifrån dessa beslut om tilldelning av leverantör. Upphandlingen av byggentreprenaden överprövades under 2012. Förvaltningsrätten och Kammarrätten avslog ansökningarna om överprövning (högsta förvaltningsrätten medgav inget prövningstillstånd). En av leverantörerna har nu gått vidare med en civilrättslig process mot kommunen.

Den långa överklagandeprocessen gjorde att upphandlingen drog ut på tiden och ombyggnationen senarelades. Under överklagandeprocessen fortsatte dock arbetet med detaljprojektering.

Ombyggnationen har pågått sedan 2013 och har genomförts som en utförandeentreprenad, vilket innebär att projektören ansvarar för att detaljprojektera och projektleda hela genomförandet. I denna process har projektören även konstruktions- och funktionsansvar.”

Kostnad

”Det beslutsunderlag som ligger till grund för projektet bygger på en kostnadskalkyl som projektören utarbetat. Denna kostnadskalkyl angav att totalsumman för renoveringsarbetet skulle bli 75,5 milj. sek.

Budgeterade kostnader för rivning och demontering överensstämde väl med utfallet. Kostnaderna för ombyggnationen har dock avvikit från budget vilket gör att den prognostiserade totalkostnaden nu är 115,5 milj. sek.

Nuvarande prognos är baseras på verkligt utfall och prissatta PM av byggledningen.”

4b. Utvecklingskonsult Sune Eriksson: *Granskning av Teknik- och servicenämndens ombyggnad av badhuset Safiren 2014-05-08, Dnr KS 2014/50*

Utredarens samlade bedömning:

”Utredaren har inte funnit skäl till kritik mot teknik- och servicenämnden för deras sätt att sköta projektet med ombyggnation av badhuset Safiren i Vagnhärad. Projektet var kostnadsberäknat till 78 mnkr men slutkostnaden ser i dagsläget ut att kunna hamna på 115 mnkr, innan avdrag för eventuell återbetalning från projekteringsföretaget. Fördyringen har berott på faktorer som i allt väsentligt legat utanför nämndens kontroll, i stället har nämnden vidtagit åtgärder för att få kontroll och projektet och har därför nått fram till en trolig kostnadsnivå trots att det fanns starka hinder för att nå fram till denna.

Kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt har nämnden i allt väsentligt följt, förvaltningen har också arbetat enligt de delegeringsordningar som gällt.

Utredaren har upplysningsvis lämnat råd kring hur informationen mellan förvaltningen och nämnden kan förbättras liksom hur nämndens protokoll kan bli tydligare avseende avvikelser i större investeringsprojekt.

Den avslutande frågan rör hur framtida liknande misstag ska kunna undvikas. Flera intervjupersoner har pekat på möjligheten att förstärka den egna kompetensen för att på så sätt undvika att bli så beroende av upphandlade konsulter. Detta synes vara en klok strategi. Kostnadsökningar i komplicerade investeringsprojekt lär dock aldrig helt kunna undvikas.”

4c. Revisionsrapport: *Granskning av simhallsprojektet Safiren, december 2014*

Sammanfattning och revisionell bedömning:

”PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Trosa kommun genomfört en granskning av teknik- och servicenämndens styrning och uppföljning i samband med nyligen avslutad renovering av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad.

Projektet har kantats av problem och slutkostnaden landade på cirka 116 mnkr att jämföra med budgeterade 75 mnkr vid byggstart. För närvarande pågår bland annat en tvist mellan kommunen och anlitad teknikkonsultföretag för projektering samt bygg- och projektledning. Byggstarten fick också senareläggas på grund av överklagad upphandling, där det pågår en annan tvist med ett byggföretag vars anbud förkastades. Revisionsfrågan i uppdraget har varit: *Säkerställer teknik- och servicenämnden att det finns en tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren samt att tidplan och att totalekonomiska konsekvenser följs upp på ett ändamålsenligt sätt?*

Vår samlade bedömning är att teknik- och servicenämnden inte säkerställt

att det funnits tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren. Nämnden har följt upp tidplan, men inte totalekonomiska konsekvenser på ett ändamålsenligt sätt."

5. Pågående tvister och beslut

5a. Fastec

Bakgrund
Två företag överklagade tilldelningen av byggnadsentreprenad. Fastec valde att driva ärendet civilrättsligt och fick rätt i Tingsrätten. Trosa kommun har nu överklagat beslutet i Hovrätten.

Inställning – Kommunen
1.1 Kommunen bestrider Bolagets yrkanden och yrkar för egen del att Bolagets talan ska ogillas. Inget belopp vitsordas som skäligt i och för sig.

1.2 Ränteyrkandena vitsordas som skäliga i och för sig.

1.3 Kommunen yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i tingsrätten, med belopp som senare kommer att anges.

Inställning – Fastec
Fastec Sverige vidhåller vad som tidigare har anförts i målet. Under punkten 3 nedan, "Utvecklande av grund nr 2", preciseras beloppet avseende kostnader som blivit onyttiga och kunnat undvikas."

[…]

"Fastec Sverige gör i målet gällande att bolaget har lämnat anbudet med det lägsta anbudspriset och den lägsta totalkostnaden enligt utvärderingsmodellen i förfrågningsunderlaget, innebärande att Fastec Sverige skulle ha tilldelats kontraktet om anbudet utvärderats." m.m.

5b. Grontmij AB

Bakgrund
När byggnationen påbörjats upptäcktes att projektören Grontmij gjort felaktiga ritningar, de hade en stor omsättning på ansvarig personal och de höll inne med ekonomisk redovisning. Något som föranledde såväl innehållna betalningar som i slutändan ett avbrutet samarbete.

Till Länsförsäkringar: Trosa kommuns krav mot försäkringstagare Grontmij

"Efter ett långt och mödosamt arbete för Kommunens tjänstemän får jag härmed återkomma i rubricerat ärende.

Trosa kommun (**"Kommunen"**) har nu gått igenom och sammanställt samtliga frågor/svar från entreprenören, alla de därav föranledda om– och tilläggsprojekteringarna och de därpå följande ÄTA-arbeten samt andra tillkommande kostnader.

Kommunens totala krav uppgår till **19 578 417 kronor**. Beloppet är exkl mervärdesskatt. På beloppet begärs ränta fr.o.m. dagen för detta brev.

Beloppet avser dels kostnader som Kommunen haft i anledning av om- och tillkommande projektering (inklusive upprättande av pm för ändringar i bygghandlingar etc.) till följd av felaktig/bristfällig projektering, dels kostnadsfördyringar avseende ÄTA till följd av att dessa inte kunde upphandlas i konkurrens. Vad avser det senare har Kommunen beräknat fördyringen till 15 % av de faktiska ÄTA-kostnaderna. Projekteringsarbetet under byggnationen (=produktionsstödet) har omfattat projekteringsarbete till följd av i allt väsentligt under entreprenaden uppkomna ”fråga svar” och upprättande av PM (ändring i bygghandling).”

[…]

”Det ska här också framhållas att den av Kommunen anlitade entreprenören nyligen inlämnat en stämningsansökan mot kommunen i vilken ersättning begärs för s.k. rubbade förutsättningar, vilka har sin huvudsakliga grund i alla om- och tilläggsprojekteringar och de därpå följande ÄTA. ”Utfallet av den processen är okänd och ingår inte i någon del i det framräknade beloppet ovan.”

5c. Abutilon AB

Bakgrund
Abutilon AB var den entreprenör som utifrån Grontmijs underlag genomförde byggnationen av Safiren. Utöver de extra kostnader som fakturerades i samband med renoveringen, gör Abutilon anspråk på ytterligare 7,5 Mkr, något som Trosa kommun bestrider.

Abutilons ansökan om stämning till Nyköpings Tingsrätt:

Yrkanden - Abutilon
”Abutilon yrkar att Trosa ska förpliktas att till Abutilon utge 8 662 575 kronor exklusive mervärdesskatt jämte ränta enligt 6 § räntelagen på 7 557 590 kr från den 22 januari 2015, 631 781 kr från den 1 februari 2015, samt 473 204 kr från dagen för delgivning av stämningsansökan, allt till dess betalning sker.

Abutilon yrkar vidare att Trosa ska förpliktas att ersätta Abutlions rättegångskostnader med belopp som senare kommer att anges.”

Inställning – Kommunen
Trosa bestrider Abutilons yrkanden. För närvarande vitsordas endast sättet för ränteberäkningen.

Trosa yrkar för egen del ersättning för rättegångskostnader.

5d. Konkurrensverket – Beslut 2015-04-15 Trosa kommun – köp av tjänster för projektuppföljning och granskning

Bakgrund
I juni 2014 fick konkurrensverket en anmälan om att Trosa kommun ska ha köpt tjänster av Trosabygdens Teknik AB (Trotab) som inte omfattats av det avtal kommunen hade med företaget. Tjänsterna avsåg projektuppföljning och granskning. Under hösten 2013 avbröts samarbete med Grontmij och då det återstod behov av projektuppföljning och granskning gick kommunen över till att köpa tjänsterna av Trotab.

Konkurrensverkets beslut 2015-04-15, Dnr 470/2014 – Köp av tjänster för projektuppföljning och granskning
Trosa kommun har brutit mot 15 kap. 4 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (LOU)

genom att köpa tjänster för projektuppföljning och granskning av Trosabygdens Teknik AB utan föregående annonsering.

6. Invigningen

30 augusti 2014 invigdes Safiren. Invånare, entreprenörer, politiker och tjänstmän var på plats. Invigningen hade föregåtts av en smygöppning så att besökare fick ”bada av sig” innan den officiella invigningen. De nya faciliteterna visades upp och tal hölls.

LEK

7. Verksamheten idag

7a. Driftsentreprenör

Kultur- och fritidsnämndens beslutade 2013-10-03 om tilldelning av ny driftsentreprenör vid nyöppnandet av Safiren. Bad & Fritid i Vagnhärad AB upphandlades enligt formen tjänstekoncession. Det innebär att entreprenören har en grundbeställning att uppfylla men ska utöver det i anbudet ange vilka aktiviteter och idéer som finns för verksamheten och dess utveckling under avtalsperioden.

7b. Verksamhetsdriften

Antal besök Safiren 2014-08-30 – 2015-04-30

Kontant betalande	16 058
Via medlemskort	49 589
Skolbad	10 000
Föreningsbad	9 000
Safirens simskolor	7 200
Vattengymnastik	3 800
Gruppträning	5 120
Summa	**100 767 besök**

Kommentarer till besök av verksamhetsansvarig Safiren

”En bra start på en efterlängtad anläggning har resulterat i ett besöksantal som mer en väl motsvarar ett helår 2010/2011 redan efter 8 månader.”

”En enkel sammanfattning av verksamheterna jämfört med 2010-2011 visar med ökning på samtliga fronter. Dessutom har nya verksamheter adderats som massage samt hudvård.”

”En anledning till de ökade bassängbaden är med stor sannolikhet höjningen av temperaturen i undervisningsbassängen till 32 grader, vilket gjort att varmpoolen avlastats från barnverksamheter och vattengymnastiken har ökat.”

7c. Fastighetsdriften

I samband med renoveringen så uppgraderades även de tekniska aspekterna av simhallen. Det har gett såväl ekonomiska som miljömässiga fördelar:

- Cirka 30 liter mindre spädvatten per badande och bassäng går åt nu mot innan renoveringen. Spädvatten måste renas och värmas upp, därav ger det en positiv besparing.
- Cirka 25 liter flockningsmedel per månad användes förut. Nu används inget alls.
- Uppskattningsvis cirka 25–30 % mindre klor går åt nu mot förut. UV-ljusanläggningen ger mycket bra vatten även vid hög belastning och reducerar behovet av klor.
- Återvinning av värme från ventilationen reducerar värmebehovet. Dock svårt att säga hur mycket efter så kort drifttid.

8. Omvärldsbevakning

Ett stort antal simhallar står inför renoveringar och nybyggnationer av simhallar runt om i Sverige. De flesta byggdes på 70-talet och man bedömde då att de skulle hålla 30-50 år. Safiren byggdes på 80-talet men med ett bra besökarantal höll den drygt 20 år. Nedan följer en kort ögonblicksbild av läget i vårt närområde.

8a. Simhallarnas status

Sörmland
(Svt Öst 19 mars 2013)**:**

Flen: Simhallen är 33 år gammal men har en beräknad livslängd på mellan 40 och 45 år.
Status 2015-05-15: Inte påbörjad

Gnesta: Uppgav 2011 att de alternativen är att renovera för 50 miljoner eller bygga nytt för 100 miljoner.
Status 2015-05-15: Inte påbörjad

Nyköping: Kommunen väntas i Mars 2012 besluta om att avsätta 127 miljoner för renovering av simhallen. Den är byggd 1986 men trots det finns det akuta renoveringsbehov.
Status 2015-05-15: Försenad

Trosa: Totalrenovering pågår för 75 miljoner kronor. Endast skalet står kvar. Beräknas vara färdigt till år 2014.
Status 2015-05-15: Färdigställd 2014

Strängnäs: Simhallen byggd på 1970-talet Den har sålts till privat fastighetsbolag som renoverade den för 4-5 år sedan. Åkers simhall är byggd på 60-talet och uppgavs 2011 vara i stort renoveringsbehov.
Status 2015-05-15: Den sålda simhallen har till viss del ytskiktsrenoverats. Åkers simhall är inte påbörjad.

Eskilstuna: Snart ska helt ny arena med bland annat badhus byggas vid Munktellområdet. Exakt belopp är inte fastslaget men projektledaren räknar med omkring 300 miljoner för badhusdelen. Färdigt 2015.
Status 2015-05-15: Står inför projektering

Vingåker: Badhuset ansågs 2011 vara i stort renoveringsbehov, pengar skulle avsättas för renovering.
Status 2015-05-15: Inte påbörjad

Katrineholm: Badhus i tre delar, bassäng, lagun och äventyrsbad. Äventyrsbadet drogs med byggfel och fick stängas, nu är det renoverat och öppet igen.
Status 2015-05-15: Inga övriga renoveringar genomförda

8b. IVL Svenska Miljöinstitutet

Jonas Röttorp m.fl., IVL Svenska Miljöinstitutet, 12 april 2012
”Omkring hälften av Sveriges 400 badhus och simhallar kommer att behöva bytas ut eller renoveras under den närmsta tioårsperioden. De når då den övre gränsen för den beräknade livslängden för badhus som är 50 år. När kommunerna nu måste satsa mångmiljonbelopp på nya badhus är det viktigt att bedöma badhusprojekten utifrån hela livscykeln för att få både ett helhetligt ekonomiskt perspektiv och hållbart miljöperspektiv. Det kan lätt glömmas bort när man bara ser till själva grundinvesteringen i ett nytt badhus. En rapport från Timbro visar också att byggkostnaderna när svenska kommuner renoverar eller bygger nya badhus tenderar att bli två-tre gånger högre än vad man initialt uppskattat.

I dag tas det flera initiativ till att se på de miljömässiga hållbarhetsaspekterna vid samhällsplanering och byggnation. De beslut om konstruktion och energilösningar som genomförs får givetvis en stor betydelse då byggnader har en lång livstid. Just badhus kan man förvänta sig att ha en livslängd på omkring 30 till maximalt 50 år.

Fokus ligger ofta på kapitalkostnaden vid nybyggnation. Men det är naturligtvis en skyldighet mot skattebetalare att redovisa den faktiska kostnaden för byggnaden över tid. Där svarar energi och fastighetsskötsel för cirka 35 procent av den totala kostnaden med dagens energipriser och det är dessutom rimligt att anta att energipriserna kommer att öka i framtiden. Då byggnaden kommer att stå och vara i drift i 30 år eller mer är det givetvis med detta som grund som byggnadens miljöpåverkan och ekonomi ska bedömas.”

9. Slutsatser

Kostnad
En slutkostnad för renoveringen av Safiren kan 2015 inte presenteras på grund av tre avgörande tvister. Den största ekonomiska osäkerheten ligger försäkringsanspråken på projektören Grontmij.

En avgörande faktor i projektets fördyring var brister i projekteringen och återrapportering från projektören. Två nyckelfunktioner har identifierats som viktiga för att inte råka ut för en liknande situation igen: byggledare samt projektledare. Trosa kommun har idag utökat sin tekniska enhet med dessa två funktioner.

Försening
Förseningen av projektet har sin grund framförallt i otillräckligheter i Lagen om offentlig upphandling (LOU) mer än det enskilda företaget som överklagat tilldelningsbeslutet. LOU ger idag möjligheten för organisationer att överpröva ett beslut utan att själva stå någon risk. Det har lett till en generell ökning av överprövningar som inte motsvaras samma ökning rättsliga ändringar av tilldelningsbeslut.

Bygga nytt eller renovera?
För övriga kommuner som står inför att se över sina badhus är det första och viktigaste ställningstagande huruvida man ska bygga nytt eller renovera. Vid nybyggnation går det nära nog att fastställa en exakt kostnad. De osäkerheter som kan dyka upp skiljer sig inte stort från andra typer av byggnationer. Att välja att bygga nytt är den enklaste vägen då osäkerheterna är små. Varför valde då Trosa kommun att inte gå den vägen? Det har två huvudsakliga skäl, kostnaden för att bygga en ny simhall är mycket stor. Det andra skälet är marken. Safiren står idag på en strategiskt bra plats där medborgarna har lätt att ta sig till rekreation. Det hade svårligen gått att skapa en lika bra placering i Vagnhärad.

Vinsterna med att renovera är att kostnaderna kan hållas nere samt att den goda geografiska placeringen kan bibehållas. När det gäller Safiren så fördyrades projektet utifrån den ursprungliga budgeten, men huruvida det blev dyrare än att bygga nytt är oklart.

Den simhall som står på plats idag är bättre rustad för framtiden gällande energiförbrukning, miljökrav, kvalitet och kapacitet.

Referensmaterial

Lägesbeskrivning kring renoveringen av Safiren 2014-03-07
Utvecklingskonsult Sune Eriksson: Granskning av Teknik- och servicenämndens ombyggnad av badhuset Safiren 2014-05-08, Dnr KS 2014/50
Revisionsrapport: Granskning av simhallsprojektet Safiren december 2014
Konkurrensverket – Beslut 2015-04-15 Dnr 470/2014

Trosa kommuns krav mot er försäkringstagare Grontmij, Stockholm den 18 mars 2015
Abutilons ansökan om stämning till Nyköpings Tingsrätt
Trosa kommuns inställning gällande Abutilons ansökan om stämning
Mål nr 2329-13, Fastec Sverige AB
Mål nr 2329-13, Trosa kommun

Revisionsrapport

Granskning av simhallsprojektet Safiren

Trosa kommun

Leif Karlsson
Jukka Törrö
December 2014

pwc

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning och revisionell bedömning 2

2. Inledning 5

2.1. Bakgrund 5

2.2. Syfte och revisionsfråga 5

2.3. Metod och avgränsning 6

3. Granskningsresultat 7

3.1. Bakgrund och nuläge 7

3.2. Projektering och upphandling 8

3.2.1. Bedömning 9

3.3. Rutiner för styrning och uppföljning av projektet 9

3.3.1. Bedömning 11

3.4. Teknik- och servicenämndens uppföljning samt åtgärder 12

3.4.1. Bedömning 15

3.5. Kommunstyrelsens uppsikt samt åtgärder 15

3.5.1. Bedömning 17

1. Sammanfattning och revisionell bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Trosa kommun genomfört en granskning av teknik- och servicenämndens styrning och uppföljning i samband med nyligen avslutad renovering av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad.

Projektet har kantats av problem och slutkostnaden landade på cirka 116 mnkr att jämföra med budgeterade 75 mnkr vid byggstart. För närvarande pågår bland annat en tvist mellan kommunen och anlitad teknikkonsultföretag för projektering samt bygg- och projektledning. Byggstarten fick också senareläggas på grund av överklagad upphandling, där det pågår en annan tvist med ett byggföretag vars anbud förkastades.

Revisionsfrågan i uppdraget har varit: *Säkerställer teknik- och servicenämnden att det finns en tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren samt att tidplan och att totalekonomiska konsekvenser följs upp på ett ändamålsenligt sätt?*

Vår samlade bedömning är att teknik- och servicenämnden inte säkerställt att det funnits tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren. Nämnden har följt upp tidplan, men inte totalekonomiska konsekvenser på ett ändamålsenligt sätt.

Vår bedömning grundas utifrån nedanstående iakttagelser:

Totalekonomiska konsekvenser har beaktats i de följande momenten: utrednings- och programskede, förkalkylering, beslut, upphandling, uppföljning.

- Totalekonomiska konsekvenser har inte beaktats fullt ut i samband med projektering och upphandling. Exempelvis kunde andra alternativ ha belysts, såsom nybyggnation, tillsammans med benchmarking av liknande simhallsrenoveringar för att få ett bredare beslutsunderlag utifrån risknivå och totalekonomiska konsekvenser. Uppdelningen i en separat rivnings- respektive byggnadsentreprenad var emellertid en tydlig åtgärd som avsåg att minska riskerna i projektet.

- Kostnader för ändrings- och tilläggsarbeten i projektet kan kopplas till brister i projekteringshandlingar från extern teknikkonsult. Vi noterar att förvaltningen fört en dialog med Grontmij AB gällande kvalitetssäkring av bygghandlingar inför projektstart.

- Med KS öronmärkta investeringsbuffert om 20 mnkr som senare tillsköts projektet fanns emellertid en viss beredskap för tillkommande arbeten. Vi noterar att det framgår av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt (som antogs av fullmäktige strax före upphandlingen av

byggentreprenad Safiren) att alla byggkalkyler ska innehålla medel för oförutsedda kostnader utifrån en riskbedömning, där ombyggnad av äldre fastighet ska bedömas som hög risk 30 %.

Det finns ändamålsenliga rutiner för hur tekniska enheten styr och följer upp hur bygget utvecklas, hur ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten hanteras.

- Det har skett en regelbunden uppföljning av byggprojektet gällande upparbetade kostnader samt utvecklingen av byggarbetet genom intern styrgrupp, byggmöten m.m. Enligt vår bedömning framgår av byggmötesprotokoll att det inte, fram till senhösten 2013, funnits en tydlig styrning av projektet inkl. hantering av ändrings- och tilläggsarbeten.

- Uppföljningen av investeringsprojektet har brustit när det gäller bedömning av slutkostnader, vilket behöver ske kontinuerligt i alla investeringsprojekt. Det framgår inte tydligt av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt om och när slutkostnadsprognos ska upprättas och återkopplas till ansvarig nämnd.

- En försvårande omständighet i sammanhanget har varit att förvaltningen inkl. tekniska enheten försökt förmå Grontmij AB att leverera en slutkostnadsprognos utan framgång, varpå förvaltningen beslutat att avbryta samarbetet. Det kan konstateras att den slutkostnadsprognos som slutligen presenterades av kommunens anlitade byggledare gav en realistisk bild av slutkostnaden. Vi bedömer att förvaltningens agerande när det gäller att bryta samarbetet och se till att en slutkostnadsprognos presenterades är tillfredsställande. Även styrning av projektet och ändrings- och tilläggsarbeten har varit konsekvent sedan dess.

Teknik- och servicenämnden har löpande följt hur renoveringen utvecklats både avseende tidplan och kostnader. I samband med redovisningen har nämnden fattat nödvändiga beslut för att styra projektet.

- TSN har löpande följt hur renoveringen utvecklats avseende tidplan, pågående arbeten etc. Enligt vår bedömning har nämnden emellertid brustit i sin uppföljning av totalekonomiska konsekvenser i projektet. Nämnden har följt upp upparbetade kostnader, vilket bl.a. framgår av delårsbokslut 2013. Nämnden har däremot inte ställt tydliga krav på aktuella slutkostnadsprognoser. Nämnden har nöjt sig med besked om att budgeten hålls utan att kräva närmare underlag. De prognoser som framgår av nämndens protokoll saknar ekonomisk redovisning och hänvisning till relevanta underlag. Av nämndens protokoll framgår inte heller den problematik som funnits för att få fram slutkostnadsprognoser i Safirenprojektet.

- Det ska nämnas att kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret, enligt nämndens protokoll, genomgående under hösten 2013 hävdat att arbetet bedöms rymmas inom befintlig budget. Detta trots att förvaltningen avbrutit

samarbetet med Grontmij AB bland annat på grund av att företaget inte kunnat leverera en tillförlitlig slutkostnadsprognos.

- Sammantaget borde TSN ha agerat för att åstadkomma en tydligare styrning och uppföljning av Safirenprojektet.

Kommunstyrelsen har fått en löpande redovisning om hur renoveringen av badet utvecklas och fortskrider avseende kostnader och fastställd tidsplan. I samband med uppföljning av projektet och förändringar så fattar kommunstyrelsen beslut för att styra upp projektet.

- KS har haft uppsikt över TSN och Safirenprojektet genom nämndens redovisning av investeringar i delårs- och årsbokslut. För att fullgöra uppsikten till fullo borde KS, enligt vår bedömning, ha ställt större krav på redovisning från TSN exempelvis gällande slutkostnadsprognoser. Detta mot bakgrund av projektets ekonomiska omfattning och risknivå. Tillfredsställande är emellertid att KS efter att ha blivit informerad om budgetöverskridandet vidtagit åtgärder för att granska TSN:s hantering av projektet.

- Vi anser att TSN förhållit sig alltför passiv trots signaler om att det inte stod rätt till i Safirenprojektet. Enligt vår bedömning borde nämnden under hösten 2013 ha informerat KS om de problem som man fått information om från förvaltningen.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

En omfattande ombyggnation och renovering av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad upphandlades av Trosa kommun under våren 2012. Arbetet delades upp i en rivningsentreprenad och en samordnad byggentreprenad. Kommunen har anlitat externa teknikkonsulter för att ta fram projekteringsunderlag och bygg- och projektledning. Det ombyggda och upprustade badhuset invigdes 30 augusti 2014.

Projektet har kantats av problem och slutkostnaden landade på cirka 116 mnkr, att jämföra med budgeterade 75 mnkr vid byggstart. För närvarande pågår bland annat en tvist mellan kommunen och anlitad teknikkonsultföretag för projektering samt bygg- och projektledning. Byggstarten fick också senareläggas på grund av överklagad upphandling, där det pågår en annan tvist med ett byggföretag vars anbud förkastades.

Revisorerna har utifrån investeringens omfattning och dess risk för förseningar och ökade kostnader av bygget beslutat att genomföra en fördjupad granskning av hur styrning och uppföljning av renoveringen har skett från teknik- och servicenämndens sida. PwC har uppdragits att genomföra granskningen.

2.2. Syfte och revisionsfråga

Revisionsfråga:

- Säkerställer teknik- och servicenämnden att det finns en tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren samt att tidplan och att totalekonomiska konsekvenser följs upp på ett ändamålsenligt sätt?

Revisionskriterier:

- Totalekonomiska konsekvenser har beaktats i de följande momenten: utrednings- och programskede, förkalkylering, beslut, upphandling, uppföljning.
- Det finns ändamålsenliga rutiner för hur tekniska enheten styr och följer upp hur bygget utvecklas, hur ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten hanteras m.m.
- Teknik- och servicenämnden har löpande följt hur renoveringen utvecklats både avseende tidplan och kostnader. I samband med redovisningen har nämnden fattat nödvändiga beslut för att styra projektet.
- Kommunstyrelsen har fått en löpande redovisning om hur renoveringen av badet utvecklas och fortskrider avseende kostnader och fastställd tidsplan. I samband med uppföljning av projektet och förändringar så fattar kommunstyrelsen beslut för att styra upp projektet.

Granskningen avgränsas till att omfatta teknik- och servicenämnden och kommunstyrelsen avseende renoveringen av Safiren.

2.3. Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts via intervjuer med kommunstyrelsens ordförande, teknik- och servicenämndens ordförande, kommunchef, ekonomichef, kommunens anlitade byggledare, samt produktionschef för kultur-, fritid-, teknik- och service-kontoret, samt teknisk chef och fastighetsingenjör på tekniska enheten. Samtliga intervjuade har fått möjlighet att faktagranska utkast på rapporten.

Granskning har även skett av dokumentation såsom upphandlingsunderlag, utvärderingsprotokoll, beslutat avtal, protokoll från byggmöten, beslutsunderlag och protokoll från nämnden och kommunstyrelsen i ärendet, dokumenterade uppföljningar etc.

3. Granskningsresultat

3.1. Bakgrund och nuläge

Badhuset Safiren i Vagnhärad byggdes 1982 och den aktuella renoveringen/ombyggnaden initierades i den av fullmäktige antagna budgeten för år 2009 med flerårsplan 2010-2011. Det resulterade sedermera i ett uppdrag till det ramupphandlade teknikföretaget Grontmij AB att genomföra en förstudie år 2010 varefter ett investeringsbeslut med en totalbudget om 60 mnkr fattades.[1]

Grontmij AB fick även uppdraget att projektera både rivnings- och byggnadsentreprenad, som kommunen med hjälp av Grontmij AB handlade upp separat. Rivningsentreprenaden tilldelades Kjellbergs bygg AB och arbetet utfördes enligt tidplan med endast ett mindre kostnadsöverdrag. Byggentreprenaden tilldelades Abutilon AB vars anbudssumma uppgick till 39,5 mnkr.[2] Abutilon AB var generalentreprenör i en uppdelad entreprenad inom områden som mark, VVS, ventilation, styr och reglerteknik samt elinstallationer.

Kommunstyrelsen fattade beslut om att utöka teknik- och servicenämndens investeringsram för renovering av Safiren från 60 mnkr till 75 mnkr.[3] Detta byggde på att vinnande anbud av byggnationen tillsammans med förstudie och projektering, upphandling och rivningsentreprenad uppgick till totalt 62,5 mnkr. Därutöver beräknades tillkomma byggherrekostnader, två mindre upphandlingar på totalt 7,5 mnkr, mark- och anläggningsarbete samt anpassningar om 3 mnkr och 2 mnkr för oförutsedda kostnader. 75 mnkr var alltså den kalkylerade totalkostnaden innan byggarbetet inleddes. Därutöver fanns en öronmärkt investeringsreserv hos KS om 20 mnkr.

Under byggfasen anlitades Grontmij AB för att på konsultbasis sköta kommunens ansvar beträffande bygg- och projektledning gentemot byggentreprenören. Grontmij AB tog på kommunens begäran in en underkonsult baserad i Trosa som hade arbetat med kommunala projekt tidigare. Projektstarten försenades med anledning av att en av anbudsgivarna uteslöts p.g.a. en jävsituation vilket överklagades men där den juridiska processen gav kommunen rätt i både förvaltningsrätt och i kammarrätt.[4]

Bygghandlingarna som Grontmij AB tagit fram stämplades 2012-11-30. Startmötet med byggföretaget Abutilon AB gjordes i början av januari 2013. Projektet har kantats av motgångar och allt kärvare samarbete mellan kommunen och Grontmij AB

[1] Budget 2011 med flersårsplan 2012-2013; Investeringsbudget höstbudget 2011 med belopp per investeringsprojekt. Vagnhärads Badhus förslag på ombyggbad av entré omklädningsytor och gym 2010-05-19, Grontmij AB.
[2] Tilldelningsbeslut Varmbadhuset Safiren – samordnad byggentreprenad TSN, Tekniska enheten 2012-04-04.
[3] KS 120404 § 39, KF 120423 § 18.
[4] Det uteslutna företaget Fastec Sverige AB valde att driva ärendet vidare civilrättsligt och där föll tingsrättens beslut till företagets fördel. Beslutet har överklagats från kommunen, vilket innebär att det civilrättsliga målet kommer att tas upp och avgöras i hovrätten.

som projektör och bygg- och projektledare av ombyggnationen. Enligt kommunen och kommunens egen anlitade byggledare har det bl.a. handlat om bristande projekteringsunderlag som föranlett kostnader för ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten, flera byten av ansvarig projektledare, bristande ekonomiska underlag samt avsaknad av slutkostnadsprognos för projektet.[5]

Efter att Grontmij AB efter flera påtryckningar inte presenterat en slutkostnadsprognos för projektet efter sommaren 2013 bröt kommunen samarbetet i oktober. Beslutet fattades av produktionschef för kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret. Kommunen tog därefter över projekt- och byggledningen själva genom att den underkonsult som Gronmtij AB anlitat nu istället anlitades via Trotab, Trosabygdens Teknik AB. Denne uppdrogs att ta fram en slutkostnadsprognos som presenterades i början av december 2013 och som landade på 115 mnkr. Därefter har projektet fortlöpt enligt plan. Det nya badhuset Safiren invigdes den 30 augusti 2014 till en slutkostnad om cirka 116 mnkr.

För närvarande pågår en skadeståndstvist mellan kommunen och Grontmij AB. Kommunen hävdar att man har rätt till skadestånd på 5,4 mnkr för varje enskild teknikupphandling, totalt 28 mnkr, som motsvarar fem teknikupphandlingar. Grontmij AB å sin sida hävdar att skadeståndet maximalt kan uppgå till 5,4 mnkr, motsvarande en teknikupphandling.[6]

3.2. Projektering och upphandling

Teknisk chef beskriver att kommunens egen organisation för att projektera, upphandla och genomföra större investeringsprojekt är begränsad och har därför kompletterats med ramavtal med teknikföretag där resurser avropas utefter de behov som uppstår. Tekniska enheten fungerar som ett beställarkontor med en ingenjör per verksamhetsområde såsom fastigheter.

Enligt teknisk chef fanns tidigare goda erfarenheter av Grontmij AB bl.a. för projektering av gata/park. Fördyringar i projektet Vitalisskolan nämns där Grontmij AB också hade anlitats. Grontmij AB:s förstudie om Safiren hade inletts innan resultatet av Vitalis framkommit. Det finns en samstämmighet från våra intervjuer med tjänstemän i kommunen att det fanns en trygghet avseende kvaliteten på Grontmij AB:s projektering av Safiren. Såväl produktionschef som teknisk chef uppger att Grontmij AB:s underlag inte ifrågasattes. I det läget fanns det ingen tanke på att göra en second opinion på projekteringsunderlaget. Bedömningen var att Grontmij AB, som ett stort och etablerat företag i branschen, borgade för en kvalitativ projektering.

Det som förstärkte intrycket var att tre anbudsgivare (fyra anbudsgivare var med i anbudsutvärderingen, Fastec AB uteslöts efter jäv problem) som lämnade likvärdiga anbud i spannet 39,5 mnkr - 43,5 mnkr.

[5] Genomförda intervjuer, samt Granskning av Teknik- och servicenämndens ombyggnad av badhuset Safiren, utvecklingskonsult Sune Eriksson, dnr. KS 2014/50.
[6] Intervjuer, samt Revisionsrapport projektgenomförande Varmbadhuset Safiren Vagnhärad ombyggnad, PA Projekt AB 2014-01-13.

Tjänstemännen lyfter fram att upphandlingen delades upp i en rivningsentreprenad och byggentreprenad (utifrån erfarenheterna från Vitalisskolan) för att minska risken för oförutsedda brister i befintlig konstruktion. Produktionschefen framhåller att flera möten hölls med Grontmij AB om att de skulle utnyttja den försenade byggstarten (p.g.a. överklagan av upphandlingen) för att kvalitetssäkra samtliga bygghandlingar.

När ombyggnationen väl kommit igång genomför byggentreprenören i mars 2013 en tredimensionell datakörning över hur framdragning av el, vvs, styr- och övervakningssystem m.m. samverkar. Sammanställningen visar på 100 s.k. krockar, varav 95 sedermera rättas av Grontmij AB. Problemen beträffande bygghandlingarna hanteras sedan löpande under projektet genom ca 1040 s.k. fråga/svar. Detta bekräftar, enligt kommunens tjänstemän och byggledare, de brister som fanns i Grontmij AB:s projektering.

Den samlade bilden från våra intervjuer är att budgeten om 75 mnkr, tillsammans med en öronmärkt buffert om 20 mnkr hos KS, bedömdes som fullt realistisk.

3.2.1. Bedömning

Vi bedömer att totalekonomiska konsekvenser inte beaktats fullt ut i samband med projektering och upphandling. Exempelvis kunde andra alternativ ha belysts, såsom nybyggnation, tillsammans med benchmarking av liknande simhallsrenoveringar för att få ett bredare beslutsunderlag utifrån risknivå och totalekonomiska konsekvenser. Uppdelningen i en separat rivnings- respektive byggnadsentreprenad var emellertid en tydlig åtgärd som avsåg att minska riskerna i projektet.

Kostnader för ändrings- och tilläggsarbeten i projektet kan kopplas till brister i projekteringshandlingar från extern teknikkonsult. Vi noterar att förvaltningen fört en dialog med Grontmij AB gällande kvalitetssäkring av bygghandlingar inför projektstart.

Med KS öronmärkta investeringsbuffert om 20 mnkr som senare tillsköts projektet fanns en viss beredskap för tillkommande arbeten. Vi noterar att det framgår av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt (som antogs av fullmäktige strax före upphandlingen av byggentreprenad Safiren) att alla byggkalkyler ska innehålla medel för oförutsedda kostnader utifrån en riskbedömning, där ombyggnad av äldre fastighet ska bedömas som hög risk 30 % (se 3.3).

3.3. Rutiner för styrning och uppföljning av projektet

I december 2011 antog fullmäktige *Rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt* utifrån förslag från KS och TSN.[7] Dessa började gälla i skarven mellan att rivningsentreprenaden för Safiren slutfördes och upphandling av byggentreprenad.

Förslaget till de nya rutinerna utarbetades av produktionschef, teknisk chef och ekonom inom kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret. Investeringsrutinerna togs fram mot bakgrund av ökad investeringstakt i kommunen. De befintliga ruti-

[7] KF 2011-12-07 § 89, KS 2011-11-23 § 118, TSN 2011-11-17 § 72.

nerna bedömdes som bristfälliga, vilket enligt beslutsunderlaget inneburit både förseningar och fördyringar i projekt. Syftet med de nya rutinerna var att uppnå säkrare uppföljning i större investeringsprojekt bland annat genom att:

- Införa längre tid mellan beslut och byggnation för att därigenom skapa bättre underlag.

- Införa riskkalkylering i projekt. Byggkalkylen skall innehålla medel för oförutsedda utgifter som kan uppkomma i byggnationen. Risker ska bedömas för varje byggprojekt, låg risk 10 % - hög risk 30 %. Ombyggnad av äldre fastighet ska bedömas som hög risk.

- Införande av bättre och tätare avstämningar mellan beställare, anlitade konsulter och entreprenörer gällande ekonomi, ansvar och befogenheter.

- Intern projektuppföljning avseende ekonomi med direktrapport till ekonomikontor och kommunledning innebärande tydlighet och eventuell framskrivning till politiken för beslut. Regelbunden uppföljning i samband med kvartal, delårsbokslut och bokslut ska alltid skickas vidare till KS.

- Återrapportering till TSN efter varje avslutad projektering. Om avvikelser finns mellan kalkylerad budget och projekterad kostnad ska beslut fattas avseende äskande av tilläggsbudget eller avslut/framflyttning av projekt. Dessa beslutsärenden ska vidare till KS.

Det har funnits en intern styrgrupp för Safirenprojektet bestående av produktionschef, teknisk chef, kommunens anlitade byggledare, samt ekonom som haft månadsvisa uppföljningar i enlighet med rutinen ovan. Rapportering har skett till ekonomikontor och ekonomichef i samband med genomgång av investeringsprojektet. Enligt produktionschef och teknisk chef har det skett en fortlöpande avstämning av upparbetade kostnader gentemot budget i projektet. Så sent som i augusti 2013 uppges dessa ha uppgått till ca 45 mnkr då bygget också bedömdes ha kommit en bra bit på vägen. Detta framgår också av investeringsredovisningen i TSN:s delårsrapport.[8]

Förvaltningen har ställt krav på Grontmij AB att leverera en slutkostnadsprognos i enlighet med upprättad beställningsbeskrivelse mellan kommunen och företaget som enligt uppgift angav att slutkostnadsprognos ska redovisas varje månad. Enligt produktionschefen ställdes betalningarna in till Grontmij AB i juli 2013 för att förmå företaget att leverera korrekta handlingar och slutkostnadsprognos. Detta infriades inte, varpå samarbetet sedermera avbröts. Produktionschefen förklarar att efter samråd mellan Grontmij AB:s och kommunens juridiska ombud så enades parterna om att det inte var möjligt för kommunen att hålla inne med betalningarna enligt gällande regelverk. Betalningarna hölls inne fram till september och samarbetet avslutades i oktober.

[8] Delårsrapport per den 31/8 2013 TSN.

Byggledaren som var inhyrd som underkonsult till Grontmij AB lämnade efter eget övervägande företaget sommaren 2013 och fick istället sin anställning i Trotab (Trosabygdens Teknik AB). Den 11 december 2013 presenterade han en slutkostnadsprognos om 115 mnkr enligt uppdrag från kommunen.

Enligt produktionschef och teknisk chef var man angelägen från början av att kommunen skulle ha en tillförlitlig bygg- och projektledare som togs in som underkonsult av Grontmij AB. Utifrån tidigare erfarenheter har extern bygg- och projektledning varit en riskfaktor. Vid tidpunkten för granskningen pågick rekrytering av bygg- och projektledare till tekniska enheten för att stärka upp området.

Regelbundna byggmöten, 40 totalt har hållits, med medverkan från teknisk chef, fastighetsingenjör, byggledare, projektledare från Grontmij AB, platschefer och annan personal från Abutilon AB.[9] Teknisk chef och produktionschef framhåller att alla ändrings, tilläggsarbeten- och avgående arbeten hanterats den formella vägen, i enlighet med AB (allmänna bestämmelser). Hanteringen av ÄTA-arbeten fram t.o.m. oktober uppfattar vi utifrån genomförda intervjuer som svårbedömda. Det framgår inte tydligt i förda byggmötesprotokoll eller annat dokument som reglerar limitnivå för godkännande och attest av förekommande ÄTA-arbeten i byggprojekt.

3.3.1. Bedömning

Det har skett en regelbunden uppföljning av byggprojektet gällande upparbetade kostnader samt utvecklingen av byggarbetet genom intern styrgrupp, byggmöten m.m. Enligt vår bedömning framgår av byggmötesprotokoll att det inte, fram till senhösten 2013, funnits en tydlig styrning av projektet inkl. hantering av ändrings- och tilläggsarbeten. Uppföljningen av investeringsprojektet har brustit när det gäller bedömning av slutkostnader, vilket behöver ske kontinuerligt i alla investeringsprojekt. Enligt vår bedömning framgår det inte tydligt av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt om och när slutkostnadsprognos ska upprättas och återkopplas till ansvarig nämnd.

En försvårande omständighet i sammanhanget har varit att förvaltningen inkl. tekniska enheten försökt förmå Grontmij AB att leverera en slutkostnadsprognos utan framgång, varpå förvaltningen beslutat att avbryta samarbetet. Det kan konstateras att den slutkostnadsprognos som slutligen presenterades av kommunens anlitade byggledare gav en realistisk bild av slutkostnaden. Vi bedömer att förvaltningens agerande när det gäller att bryta samarbetet och se till att en slutkostnadsprognos presenterades är tillfredsställande. Även styrning av projektet och ändrings- och tilläggsarbeten har varit konsekvent sedan dess. För att undvika liknade problem i framtiden så ser vi positivt på den rekrytering som pågår av en ny byggprojektledare.

[9] Protokoll Safiren byggmöte nr 1 – 32.

3.4. Teknik- och servicenämndens uppföljning samt åtgärder

Ordförande för TSN beskriver att nämnden, mot bakgrund av fördyringar i ombyggnation av Vitalisskolan, vidtog åtgärder för att stärka uppföljningen i Safirenprojektet. Det var viktigt för nämnden att säkerställa att den här ombyggnationen skulle styras och följas upp löpande för att motverka risker för budgetöverskridande i projektet.

Enligt ordföranden hade nämnden redan från början, på tjänstemännens inrådan, valt att dela upp upphandlingen i en rivningsentreprenad och en byggentreprenad för att på så sätt minska riskerna för oförutsedda fel i befintlig konstruktion och ökade kostnader som följd av ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten. Ordföranden uppger att nämnden, med utgångspunkt av nya rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt införde lägesrapportering för Safiren som en stående punkt på dagordningen. Det påbörjades efter det att tilldelningsbeslut fattats och avtal tecknats om den samordnade byggentreprenaden. Praktiskt innebar det att kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret skulle informera om projektets utveckling samt lämna ekonomisk redovisning/prognos vid varje nämndsammanträde.

Nedan sammanfattas TSN:s uppföljning av Safirenprojektet med utgångspunkt i nämndens protokoll.

Sammanträde	**Besluts-/informationsärenden gällande Safiren** (fr.o.m. tilldelningsbeslut om byggentreprenad)
TSN 120404	§ 15 **Tilldelningsbeslut varmbadhuset Safiren** – samordnad byggentreprenad. Abutilon AB tilldelas entreprenaduppdraget. Äskande om tilläggsanslag fr. KS om 15 000 tkr.
TSN 120830	§ 38 Rapport Safiren: om överklagandeprocessen och möjliga tidsscenarion för färdigställande av Safiren. (prod.chef, tekn.chef)
TSN 121206	§ 66 Rapport Safiren: läget i ombyggnationen. Efter överklagandeprocess är avtal om byggentreprenad tecknat. Beräknad invigning aug 2014. (produktionschef)
År 2013	
TSN 130123	§ 16 Rapport Safiren: byggnation inletts. Förstärkning av tak behövs p.g.a. skärpt bygglag, behov av omprojektering. Beräknad invigning aug 2014. (teknisk chef)
TSN 130321	§30 Rapport Safiren: byggnation fortlöper enligt tidplan. Fortfarande många frågor som uppkommer på byggarbetsplatsen. Beskrivning pågående arbeten. (teknisk chef)
TSN 130508	§ 42 Rapport Safiren: byggnation fortlöper enligt tidplan. Byggmöten hålls var 14:e dag, tekniska kontoret nöjd med entreprenören. Översyn olika lösningar för takförstärkning. (teknisk chef)

TSN 130605	§ 53 Rapport Safiren: byggnation löper enligt tidplan. Beskrivning pågående arbeten, upphandling av vattenrening/bassänginklädnad, projektering mark och parkering. **Ekonomi:** prognos är att arbetet kommer rymmas inom budget. (teknisk chef)
TSN 131003	§ 68 Rapport Safiren: beskrivning pågående arbete, samt upphandlingar. Badhuset klart i maj, öppnas i aug 2014. **Ekonomi:** prognos att arbetet kommer att rymmas inom budget. (teknisk chef)
TSN 131205	§ 79 Rapport Safiren: Beräknad invigning aug 2014. **Ekonomi:** prognos att arbetet kommer rymmas inom budget.
År 2014	
TSN 140206	§ 8 **Nämnden besöker Safiren.** Byggledare anlitad av kommunen informerar. Byggnationen fortlöper enligt tidplan, invigning aug 2014. Byggmöten var 14:e dag. Projekteringsbrister löses på plats. **§ 16 Överföring av investeringsmedel**. Äskande till KS om överföring av 20 000 tkr som öronmärkts för Safiren för att täcka kostnader som kan tillkomma i projektet. (Underlag: tjänsteskrivelse från produktionschef, teknisk chef)
TSN 140320	§ 27 Rapport Safiren: byggnation fortlöper enligt tidsplan. Beskrivning av pågående arbeten. **Ekonomi:** slutkostnadsprognosen håller fortfarande. Möte skett med Grontmij AB:s jurister och försäkringsbolag. Tekniska enheten arbetar med att ta fram underlag som man hävdar att Grontmij AB gjort. (produktionschef, teknisk chef)
TSN 140410	§ 32 Övriga frågor: ledamot efterfrågar rapport om Safiren. Information om planerad invigning aug 2014, förbesiktning genomförd utan anmärkning, tekniska enheten arbetar fortsatt att styrka Grontmij AB:s fel, pågående rättsprocess p.g.a. överklagad upphandling byggentreprenaden.
TSN 2014-05-08	§ 35 Beslut överklaga tingsrättsdom angående överklagan upphandling byggentreprenaden (Fastec Sverige AB). § 43 Rapport Safiren: juridisk process Grontmij AB, planerad invigning aug 2014. **Ekonomi:** Slutkostnadsprognosen håller fortfarande. (produktionschef)
TSN 2014-08-26	§ 54 Rapport Safiren: godkänd slutbesiktning, mark- och anläggningsarbete återstår, fler p-platser kan behövas, juridisk process Grontmij AB, juridisk process upphandling till hovrätt, invigning av Safiren sker 30 aug. (teknisk chef)
TSN 2014-10-02	§ 69 Rapport Safiren: invigning skedde 30 aug. **Ekonomi: Slutkostnadsprognos är 115 mnkr (116 mnkr inkl. hyresgästanpassningar) exkl. juridiska kostnader.** Inkomna synpunkter på tillgänglighet. Anläggningen har fått tillgänglighetsintyg.

Det framgår av protokollen att nämnden fått regelbunden information från förvaltningen över utvecklingen av Safirenprojektet. Kort efter byggstart finns protokollförd information om att det uppkommer många frågor på byggarbetsplatsen. Helhetsintrycket från protokollen under det första byggnationsåret 2013 är att projektet i huvudsak fortlöper enligt plan, samt att arbetet kommer att rymmas inom budget.

Ekonomisk redovisning finns inte protokollfört i samband med budgetuppföljning och kostnadsprognoser från förvaltningen, förutom efter att arbetet slutförts då slutkostnadsprognosen uppges vara 116 mnkr (exkl. juridiska kostnader). Slutkostnadsprognosen framgår inte av protokoll gällande TSN:s äskande om överföring av ytterligare investeringsmedel från KS 2014-02-06.

Enligt ordförande var TSN informerad om att det fanns brister beträffande Grontmij AB:s projektering samt bygg- och projektledning. Ledamöter, varav några med erfarenhet från byggbranschen riktade enligt uppgift en mängd frågor till tjänstemännen om uppkomna ändrings- och tilläggsarbeten i projektet. Tjänstemännen har, enligt ordföranden, genomgående svarat ända fram till september 2013 att projektet kommer att rymmas inom befintlig budget om 75 mnkr.

Nämnden informerades muntligt (inte protokollfört) om att 5-10 mnkr av den öronmärkta bufferten på 20 mnkr kan komma att behöva tas i anspråk. Ordförande beskriver december 2013 som en avgörande brytpunkt för projektet. På sammanträdet den 5 december får nämnden fortsatt information från förvaltningen att arbetet kommer att rymmas inom budget. Den 11 december presenterade kommunens anlitade bygg- och projektledare en slutkostnadsprognos om 115 mnkr. Den 16 december träffades kommunchef, produktionschef, kommunstyrelsens ordförande och tekniska nämndens ordförande för att diskutera läget.

Produktionschef och teknisk chef beskriver att förvaltningen informerat nämnden utifrån de underlag som funnits tillgängliga vid varje given tidpunkt. Enligt tjänstemännen fanns stora brister i både Grontmij AB:s projektering och dess bygg- och projektledning. Enligt förvaltningen krävde man en slutkostnadsprognos från Grontmij AB i augusti 2013, vilket inte levererades enligt kommunens önskemål. Vid tidpunkten fanns enligt uppgift ca 45 mnkr i upparbetade kostnader i projektet, vilket också framgår av investeringsredovisningen i TSN:s delårsbokslut per 31/8 2013. Produktionschefen fattade sedermera beslut att bryta samarbetet med Grontmij AB.

Slutkostnadsprognos som istället levererades av kommunens anlitade bygg- och projektledare i december bedömdes till 115 mnkr. Produktionschef och teknisk chef framhåller att det mot bakgrund av att projektet hade ca 45 mnkr i kostnader och bygget hade kommit en god bit på väg i augusti 2013 inte gick att förutse den slutkostnad som presenterades i december.

3.4.1. Bedömning

Teknik- och servicenämnden har löpande följt hur renoveringen utvecklats avseende tidplan, pågående arbeten etc. Enligt vår bedömning har nämnden emellertid brustit i sin uppföljning av totalekonomiska konsekvenser i projektet. Nämnden har följt upp upparbetade kostnader, vilket bl.a. framgår av delårsbokslut 2013. Nämnden har däremot inte ställt tydliga krav på aktuella slutkostnadsprognoser i Safirenprojektet. Nämnden har nöjt sig med besked om att budgeten hålls utan att kräva närmare underlag. De prognoser som framgår av nämndens protokoll saknar ekonomisk redovisning och hänvisning till relevanta underlag. Av nämndens protokoll framgår inte heller den problematik som funnits att få fram slutkostnadsprognoser i Safirenprojektet. Förvaltningen kunde också agerat annorlunda genom att på ett tydligare sätt ha uppmärksammat TSN på riskerna i samband med att Grontmij AB inte levererade en slutkostnadsprognos.

Det ska nämnas att kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret, enligt nämndens protokoll, genomgående under hösten 2013 hävdat att projektet bedöms rymmas inom befintlig budget. Detta trots att förvaltningen avbrutit samarbetet med Grontmij AB bland annat på grund av att företaget inte kunnat leverera en tillförlitlig slutkostnadsprognos. Sammantaget bedömer vi att TSN borde ha agerat mer kraftfullt för att åstadkomma bättre styrning och uppföljning av Safirenprojektet.

3.5. Kommunstyrelsens uppsikt samt åtgärder

Vid intervjuer med kommunstyrelsens ordförande och kommunchef framkommer att det inte har varit någon formell avrapportering i KS gällande Safirenprojektet förrän slutkostnadsprognosen om 115 mnkr i december 2013.

Kommunchefen beskriver att Safirenprojektet, liksom övriga investeringsprojekt, varit på agendan på ledningsgruppsmöten där produktionscheferna ingår. Enligt kommunchefen har beskedet från kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret under perioden mars 2013 till med december 2013 varit att budget om 75 mnkr kommer att hållas. Däremot så flaggades att investeringsbufferten om 20 mnkr kunde behöva användas till viss del, men det preciserades inget bestämt belopp. Den summa som nämndes var i spannet 5-10 mnkr.

Nedan sammanfattas KS:s behandling av Safirenprojektet med utgångspunkt protokoll.

Sammanträde	**Besluts-/informationsärenden gällande Safiren** (fr.o.m. beslut om investeringsram TSN)
KS 120404	§ 39 **Beslut om investeringsram** för TSN. KS beslutar utöka TSN:s investeringsram för renovering av Safiren från 60 000 tkr till 75 000 tkr. I budget 2011 budgeterades 60 mnkr. KS investeringsreserv utökades samtidigt med öronmärkta medel för Safiren. Vinnande anbud på byggnationen tillsammans med förstudie, projektering, upphandling och rivningsentreprenad uppgår till tot. 62,5 mnkr. Tillkommer byggherrekostnader och två mindre upphandlingar på

	totalt 7,5 mnkr. Mark och anläggningsarbete samt anpassningar beräknas till 3 mnkr och oförutsedda kostnader beräknas till 2 mnkr, vilket ger en totalkostnad på 75 mnkr.
År 2013	
KS 131112	Information om pågående investeringar (ekonom TSN) (ej protokollfört)
År 2014	
KS 140226	§ 5-6 **Överföring av investeringsmedel** för renovering av Safiren. KS beslutar att den investeringsreserv på 20 000 tkr som öronmärkts för renovering av Safiren överförs till TSN:s investeringsram 2014. Kommunstyrelsens investeringsreserv utökades för öronmärkta medel för Safiren redan tidigare år och har i samband med bokslutsberedning överförts till aktuellt budgetår. Medel finns således reserverade i budget 2013. Bokslutsberedning för bokslut 2013 hanteras senare under våren varför 2014 års investeringsreserv nyttjas i detta beslut. § 7 **Granskning TSN:s hantering** av renoveringen av Safiren. KS beslutar att ge kommunchefen i uppdrag att genom extern resurs granska TSN:s hantering av renoveringen av Safiren. Granskningen utgör ett led i KS uppsiktsplikt.
KS 140409	§ 38 Information om Safiren: en dialog med projektörens försäkringsbolag pågår för att tydliggöra ansvaret för uppkomna merkostnader i projektet. Projektet fortlöper enligt tidplan och slutkostnadskalkylen ligger fast (produktionschef).
KS 140604	§ 83 **Granskning av TSN ombyggnad** av badhuset Safiren. Utvecklingskonsult Sune Eriksson har genomfört granskningen och lagt fram sin rapport 2014-05-08. Kommunstyrelsen beslutar att anse uppdrag till kommunchefen genomfört, samt att begära att TSN i november 2014 inkommer till KS med en slutrapportering av projektet, samt uppmana TSN att beakta synpunkterna i rapporten. Granskningsrapporten överlämnas till fullmäktige för information och diskussion.

Det framgår att det för KS inte protokollförts några besluts- eller informationsärenden gällande Safirenprojektet mellan beslut om investeringsram (75 mnkr) i april 2012 och överföring av ytterligare investeringsmedel (20 mnkr) i februari 2014. Det innebär att KS inte ställt några särskilda krav på redovisning från TSN under Safirenprojektets gång. TSN eller kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret har inte formellt sett fört vidare information om de problem som uppstått gällande brister i projektering, bygg- och projektledning, samt avsaknad av slutkostnadsprognos.

Kommunchef och kommunstyrelsens ordförande framhåller att KS, som ett led i sin uppsiktsplikt, följer upp alla nämnders delårs- och årsbokslut som också innefattar investeringsredovisning. Man beskriver att redovisning av Safirenprojektet skett i TSN:s delårs- och årsbokslut, men det har inte framkomit någon information i den redovisningen som föranlett skäl att anta att projektet inte kunnat genomföras inom given budgetram. Vidare fick KS information avseende pågående investeringar 2013-11-20 av TSN:s ekonom men innehållet är inte protokollfört.

Av såväl intervjuer och protokoll framgår emellertid att KS, efter att man i december 2013 fått information om slutkostnadsprognosen om 115 mnkr, vidtagit en rad åtgärder utifrån uppsiktsansvaret. I samband med beslut om överföring av investeringsreserv om 20 mnkr beslutades även om uppdrag till kommunchef att genom extern resurs låta granska TSN:s hantering av Safiren.

3.5.1. Bedömning

Det är kommunfullmäktige som beslutar om större investeringsprojekt. KS har ett stort ansvar gällande uppföljning av facknämnderna utifrån sin uppsiktsplikt enligt kommunallagen (KL). Uppsiktsplikten innebär att KS ska uppmärksamt följa frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. KS har en skyldighet att utöva löpande tillsyn även om det inte finns någon konkret anledning till granskning. Kommunstyrelsen ska övervaka den ekonomiska förvaltningen, att nämndernas verksamhet bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige beslutat, att lagar och förordningar följs samt att medlen används ändamålsenligt.

Vi konstaterar att KS haft uppsikt över TSN och Safirenprojektet genom nämndens redovisning av investeringar i delårs- och årsbokslut. För att fullgöra uppsikten till fullo borde KS, enligt vår bedömning, ha ställt större krav på redovisning från TSN exempelvis gällande slutkostnadsprognoser. Detta mot bakgrund av projektets ekonomiska omfattning och risknivå. Tillfredsställande är emellertid att KS efter att ha blivit informerad om budgetöverskridandet vidtagit åtgärder för att granska TSN:s hantering av projektet.

Vi bedömer att TSN förhållit sig passiv trots signaler om att det inte stod rätt till i Safirenprojektet. Enligt vår bedömning borde nämnden under hösten 2013 ha informerat KS om de problem som man fått information om från förvaltningen.

Intervjuerna med kommunstyrelsens ordförande och kommunchef antyder också brister i kultur-, fritids-, teknik- och servicekontorets interna uppföljning och kommunikation till kommunledningen. Vi bedömer att det är ett avsteg mot de nya rutinerna för uppföljning av större investeringsprojekt som gäller sedan december 2011. En av flera åtgärder där var ”intern projektuppföljning avseende ekonomi med direktrapport till ekonomikontor och kommunledning innebärande tydlighet och eventuell framskrivning till politik för beslut”.

2014-12-15

Leif Karlsson	Tobias Bjöörn
Projektledare	Uppdragsledare

§ 11 **Dnr KS 2014/177**

Yttrande rörande revisorernas granskning av intern kontroll i redovisning och administrativa system: Leverantörsfakturor

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna ekonomichefens skrivelse 2015-02-05 som svar på revisionsrapporten.

Ärendet
Trosa kommuns interna kontroll av leverantörsfakturor har granskats. De mest väsentliga delarna av hanteringen har bedömts fungera bra. Varje avsnitt i hanteringen har bedömts enligt en strikt modell och Trosa kommun får det sammantagna betyget godkänt vilket bör anses vara ett gott betyg. De brister som påvisas rör främst den dokumentation som finns i riktlinjer, rutiner och hantering av leverantörsfakturor.

I Trosa kommun hanteras hela flödet av leverantörsfakturor av ekonomienheten. Inskannade eller elektroniska fakturor går ut till verksamheterna för sakgranskning och attest. Endast ekonomienheten är behörig att lägga upp nya leverantörer, attestanter, skicka betalningsfiler, etc. vilket gör att kommunen har bra och säkra rutiner och en säker kontroll trots vissa brister i dokumentationen. En väsentlig brist som påpekats har redan åtgärdats; två olika personer måste hantera varje faktura för sakgranskning och attest och spärrar har lagts in i systemet för detta.

Med granskningsrapporten som underlag planerar kommunen att förbättra sin dokumentation under 2015.

Ärendets beredning
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2015-02-16
Tjänsteskrivelse från ekonomichef Margareta Smith 2015-02-05
Revisionsrapport från PWC – *Intern kontroll i redovisning och administrativa system: Leverantörsfakturor Trosa kommun*, oktober 2014

Kopia till
Akten
Ekonomienheten
Revisionen

Tjänsteskrivelse
Kommunstyrelsen

2015-02-09

Kommunkontoret
Jakob Etaat
Tel. 0156-520 06
jakob.etaat@trosa.se

Dnr KS 2014/206

Yttrande rörande revisorernas granskning av simhallsprojektet Safiren

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna tjänsteskrivelse 2015-02-09 som kommunstyrelsens svar på revisionsrapporten.

_____

Bakgrund

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Trosa kommun genomfört en granskning av styrningen och uppföljningen i samband med den nyligen avslutade renoveringen av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad. Granskningsrapporten har 2014-12-14 tillställts teknik- och servicenämnden och kommunstyrelsen för yttrande.

Uppdraget utgår ifrån följande revisionsfråga:

> *Säkerställer teknik- och servicenämnden att det finns en tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren samt att tidplan och att totalekonomiska konsekvenser följs upp på ett ändamålsenligt sätt?*

Revisionsfrågan besvaras genom fyra kriterier:

- *Totalekonomiska konsekvenser har beaktats i de följande momenten: utrednings- och programskede, förkalkylering, beslut, upphandling, uppföljning.*

- *Det finns ändamålsenliga rutiner för hur tekniska enheten styr och följer upp hur bygget utvecklas, hur ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten hanteras m.m.*

- *Teknik- och servicenämnden har löpande följt hur renoveringen utvecklats både avseende tidplan och kostnader. I samband med redovisningen har nämnden fattat nödvändiga beslut för att styra projektet.*

- *Kommunstyrelsen har fått en löpande redovisning om hur renoveringen av badet utvecklas och fortskrider avseende kostnader och fastställd tidsplan. I samband med uppföljning av projektet och förändringar så fattar kommunstyrelsen beslut för att styra upp projektet.*

Kommunstyrelsen besvarar i första hand rapportens fjärde kriterium, dvs. den del som rör kommunstyrelsens roll i projektet. Övriga delar rör primärt teknik- och servicenämndens verksamhet och kommer därför att behandlas i ett separat yttrande från denna nämnd.

Kommunstyrelsens yttrande

Kommunstyrelsen välkomnar PwCs granskningsrapport och hoppas att den ska kunna bidra positivt till att förbättra rutiner och arbetssätt inför kommande projekt.

I rapporten undersöker PwC bland annat vilken information kommunstyrelsens fått under projektets gång och hur man har utövat sin s.k. *uppsiktsplikt*.

Kommunallagen 6 kap 1-3 § beskriver kommunstyrelsens uppsiktsplikt närmare:

> *§ 1 Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller landstingets angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. […]*
>
> *2 § Styrelsen skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens eller landstingets utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen skall också hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs.*
>
> *3 § Styrelsen får från övriga nämnder, beredningar och anställda i kommunen eller landstinget begära in de yttranden och upplysningar som behövs för att styrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter.*
> (KL 6 kap § 1-3)

PwCs granskning visar att kommunstyrelsens haft uppsikt över teknik- och servicenämnden och Safirenprojektet men att man borde ha ställt större krav på redovisning från teknik- och servicenämnden:

> *KS har haft uppsikt över TSN och Safirenprojektet genom nämndens redovisning av investeringar i delårs- och årsbokslut. För att fullgöra uppsikten till fullo borde KS, enligt vår bedömning, ha ställt större krav på redovisning från TSN exempelvis gällande slutkostnadsprognoser.*

Detta mot bakgrund av projektets ekonomiska omfattning och risknivå. Tillfredsställande är emellertid att KS efter att ha blivit informerad om budgetöverskridandet vidtagit åtgärder för att granska TSN:s hantering av projektet.

PwC anser vidare att:

TSN förhållit sig alltför passiv trots signaler om att det inte stod rätt till i Safirenprojektet. Enligt vår bedömning borde nämnden under hösten 2013 ha informerat KS om de problem som man fått information om från förvaltningen.

Som PwC konstaterar har kommunstyrelsen hållit sig informerad om teknik- och servicenämndens verksamhet och Safirenprojektet primärt genom nämndens delårs- och helårsbokslut. Bokslutsredovisningen har inte innehållit någon information som föranlett kommunstyrelsen att misstänka att projektet inte kunnat genomföras inom given budgetram. Detta har i sin tur att göra med att teknik- och servicenämnden aldrig fick ta del av den slutkostnadsprognos som projektören var ålagd att leverera och därför inte heller hade full kunskap om det ekonomiska läget.

När kommunstyrelsen slutligen fick kännedom om slutkostnadsprognosen vidtog styrelsen tydliga åtgärder genom att bland annat tillsätta en extern granskning av projektet.

Kommunstyrelsen anser givetvis att slutkostnadsprognosen borde ha levererats i ett tidigare skede, såväl till kommunstyrelsen som till teknik- och servicenämnden. Trots kontinuerliga krav från förvaltningen och påtryckningar i form av uteblivna betalningar förmådde projektören dock aldrig att ta fram det underlag de var ålagda att leverera. Detta ledde till slut till att projektören fick lämna uppdraget.

Att teknik- och servicenämnden eller kommunstyrelsen, i ett tidigare skede, skulle ha kunnat ta fram en slutkostnadsprognos på egen hand bedömer kommunstyrelsen som orealistiskt. Kommunen skulle möjligen ha kunnat avsluta samarbetet med projektören något tidigare men detta hade troligen medfört allvarliga konsekvenser för projektet i form av fördyringar och förseningar kopplat till att en ny projektör skulle behöva upphandlas, sätta sig in i projektet och producera kvarvarande projekteringsdel.

Kommunstyrelsen delar PwCs bedömning att kommunstyrelsen borde ha fått en tydligare information om svårigheterna att få projektören att leverera en slutkostnadsprognos. En sådan information hade, enligt kommunstyrelsens bedömning, dock inte påverkat utgången av projektet i något avseende.

Johan Sandlund
Kommunchef

Jakob Etaat
Kanslichef

Sammanträdesdatum

2015-02-12

§ 16 **Dnr TSN 2014/69**

Yttrande över revisionsrapport – Granskning av simhallsprojektet Safiren

Teknik- och servicenämnden beslutar

att anta produktionschefens yttrande 2015-02-06 som teknik- och servicenämndens svar på revisorernas rapport.

Ärendet

Teknik- och servicenämnden har givits möjlighet att yttra sig över den rapport som PWC gjort på uppdrag av kommunrevisorerna gällande renoveringen av badhuset Safiren.

I rapporten lämnar PWC ett antal förslag till hur nämnden borde ha agerat i de situationer som uppkommit under projektets gång. Nämnden bedömer dock att de förslag PWC lämnat med stor sannolikhet skulle ha fördyrat och försenat projektet som helhet. Dessa effekter borde ha problematiserats ytterligare i rapporten.

Ärendets beredning

- Tjänsteskrivelse från produktionschef Claes-Urban Boström 2015-02-06.
- Revisionsrapport – Granskning av simhallsprojektet Safiren, PWC, december 2014.

Kopia till
PWC
Akten

Tjänsteskrivelse
Teknik- och servicenämnden

2015-02-06

Dnr TSN 2014/69

Kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret
Claes-Urban Boström
Tel. 0156-520 66
Fax. 0156-523 03
claes-urban.bostrom@trosa.se

Yttrande över revisionsrapport – Granskning av simhallsprojektet Safiren

Förslag till beslut

Teknik- och servicenämnden beslutar

att anta produktionschefens yttrande 2015-02-06 som teknik- och servicenämndens svar på revisorernas rapport.

Teknik- och servicenämndens yttrande

Teknik- och servicenämnden har givits möjlighet att yttra sig över den rapport som PWC gjort på uppdrag av kommunrevisorerna gällande renoveringen av badhuset Safiren.

I rapporten lämnar PWC ett antal förslag till hur nämnden borde ha agerat i de situationer som uppkommit under projektets gång. Nämnden bedömer dock, vilket även beskrivs närmare nedan, att de förslag PWC lämnat med stor sannolikhet skulle ha fördyrat och försenat projektet som helhet. Dessa effekter borde ha problematiserats ytterligare i rapporten.

I missivet till revisionsrapporten ställer revisionen frågan om vilka juridiska eller andra regler som förhindrat kommunen att hålla inne med betalningar till Grontmij AB.

Nedan följer svar på frågan, formulerat av advokatfirman Lindahls som även företräder kommunen i förhandlingarna med projektören Grontmij AB:

> *För det uppdragsavtal som Kommunen tecknat med Grontmij AB, avseende projektering av simhallsprojektet Safiren, gäller ABK 09 (Allmänna Bestämmelser för Konsultuppdrag inom Arkitekt- och Ingenjörsverksamhet av år 2009). Enligt dessa bestämmelser, som således utgör del av uppdragsavtalet, får Beställaren (Kommunen) inte, som säkerhet för krav på skadestånd, hålla inne ersättning till konsulten (Grontmij AB) utöver ett prisbasbelopp efter det att konsulten genom skriftlig bekräftelse från sin försäkringsgivare visat att det finns ett försäkringsskydd som omfattar det skadeståndsansvar som kan åläggas konsulten. Eftersom sådan bekräftelse kom Kommunens juridiska ombud*

tillhanda den 13 februari 2014, har Kommunen således saknat avtalsenlig rätt att innehålla betalning som säkerhet för skadestånd.

Nämnden fick enligt ovan rådet, av det juridiska ombudet, att förhålla sig till bestämmelserna i ABK 09:s avseende innehållande av betalning.

Nämnden bemöter rapportens övriga delar punkt för punkt enligt nedan:

”Vår samlade bedömning är att teknik- och servicenämnden inte säkerställt att det funnits tillräcklig styrning och uppföljning av renoveringen av Safiren. Nämnden har följt upp tidplan, men inte totalekonomiska konsekvenser på ett ändamålsenligt sätt.”

PWCs bedömning grundar sig i nedanstående iakttagelser:

”Totalekonomiska konsekvenser har beaktats i de följande momenten: utrednings- och programskede, förkalkylering, beslut, upphandling, uppföljning.”

- **Totalekonomiska konsekvenser har inte beaktats fullt ut i samband med projektering och upphandling. Exempelvis kunde andra alternativ ha belysts, såsom nybyggnation, tillsammans med benchmarking av liknande simhallsrenoveringar för att få ett bredare beslutsunderlag utifrån risknivå och totalekonomiska konsekvenser. Uppdelningen i en separat rivnings- respektive byggnadsentreprenad var emellertid en tydlig åtgärd som avsåg att minska riskerna i projektet.**

Att förprojektera flera renoveringsalternativ och ställa dessa mot nybyggnation är givetvis möjligt att genomföra men skulle ha varit kostnadsdrivande och sannolikt även förlängt projekttiden. Detta tillvägagångssätt hade dessutom varit problematiskt i detta fall då det kräver att man i ett tidigt skede har en fullständig bild av projektgenomförandet och slutresultatet, något som är svårt vid ombyggnationer generellt.

Uppgifter och prisuppskattningar togs dock in från andra kommuner och från konsulter för nybyggnation i samma storlek som Safiren. Prisuppskattningen för ett sådant projekt var 200 – 250 mkr.

Nämnden bedömer att genomförandet genom en rivnings- och en byggupphandling var det lämpligaste tillvägagångssättet för projektet och skulle ha varit en säker metod mot felprojektering om projektören fullföljt uppdraget på ett korrekt sätt.

- **Kostnader för ändrings- och tilläggsarbeten i projektet kan kopplas till brister i projekteringshandlingar från extern teknikkonsult. Vi noterar att förvaltningen fört en dialog med Grontmij AB gällande kvalitetssäkring av bygghandlingar inför projektstart.**

Kostnaderna för ändrings- och tilläggsarbeten är som PWC korrekt beskriver kopplade till brister i projekteringshandlingar från teknikkonsultföretaget Grontmij AB.

Förvaltningen har fört en dialog med Grontmij AB gällande kvalitetssäkring av bygghandlingar inför projektstart och krävt av Grontmij AB att detta ska ske. Grontmij AB har även försäkrat förvaltningen om att kvalitetssäkring av bygghandlingar skett, vid två tillfällen dessutom.

- **Med KS öronmärkta investeringsbuffert om 20 mkr som senare tillsköts projektet fanns emellertid en viss beredskap för tillkommande arbeten. Vi noterar att det framgår av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt (som antogs av fullmäktige strax före upphandlingen av byggentreprenad Safiren) att alla byggkalkyler ska innehålla medel för oförutsedda kostnader utifrån en riskbedömning, där ombyggnad av äldre fasthet ska bedömas som hög risk 30 %**

Detta stämmer och så skedde också utifrån de kalkyler som nämnden fick.

Det finns ändamålsenliga rutiner för hur tekniska enheten styr och följer upp hur bygget utvecklas, hur ändrings-, tilläggs- och avgående arbeten hanteras.

- **Det har skett en regelbunden uppföljning av byggprojektet gällande upparbetade kostnader samt utvecklingen av byggarbetet genom intern styrgrupp, byggmöten m.m. Enligt vår bedömning framgår av byggmötesprotokoll att det inte, fram till senhösten 2013, funnits en tydlig styrning av projektet inkl. hantering av ändrings- och tilläggsarbeten.**

Det skedde väsentliga förändringar i projektet under hösten 2013. I oktober månad fick projektören Grontmij lämna projektet. Från samma tid tog kommunen själv över ansvaret för projektering, projektledning och ekonomisk uppföljning och utförde dessa delar tillsammans med TROTAB och deras konsult Åke Bergdahl.

- **Uppföljningen av investeringsprojektet har brustit när det gäller bedömning av slutkostnader, vilket behöver ske kontinuerligt i alla investeringsprojekt. Det framgår inte tydligt av kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt om och när slutkostnadsprognos ska upprättas och återkopplas till ansvarig nämnd.**

Det är korrekt att Grontmij AB inte har leverera den slutkostnadsprognos som de varit ålagda att leverera enligt avtal. Kommunen har sedan byggnationen startade framfört krav om slutkostnadsprognos helt enligt den överenskommelse man har genom beställningsskrivelsen. Kommunen ställde även in betalningarna till Grontmij AB i juli för att förmå företaget att leverera korrekta handlingar och slutkostnadsprognos. Denna åtgärd ogillades dock av juridiska skäl (se ovan).

Betalningarna hölls inne från slutet av juli ända till september utan att det resulterade i framtagandet av någon slutkostnadsprognos. För kommunen återstod då endast att avsluta samarbetet med Grontmij, vilket man även gjorde en månad senare i oktober.

Samarbetet med Grontmij hade kunnat avslutas i juni eller augusti men det hade troligtvis fått allvarliga konsekvenser för projektet. Kommunen skulle sannolikt ha behövt upphandla en ny projektör och projektledare och

projektören hade dessutom behövt sätta sig in i projektet och ta fram handlingar för kvarvarande projekteringsdel. Detta hade både fördyrat och försenat projektet. Utöver en dyrare projektering hade byggaren Abutilon även haft rätt till ersättning om 400 tkr i veckan under den tid då projektet stått stilla.

PWC menar att kommunen inte har några tydliga rutiner för när och om en slutkostnadsprognos ska upprättas och återkopplas till ansvarig nämnd. En sådan rutin bestäms dock i den beställningsbekräftelse som skrivs mellan kommunen som beställare och det företag som vunnit upphandlingen som projektör och projektledare. Det är en rutin som kan skifta något beroende på projekt och som därför är komplicerad att skriva in i övergripande regelverk. I den gällande beställningsskrivelsen anges tydligt när sådan handling ska redovisas och i detta fall skall detta ske varje månad och redovisas på de möten man är ålagd att närvara vid, så som byggmöten, ekonomimöten samt vid avstämning med Trosa kommun.

I uppdragsledarens arbetsuppgifter inom Grontmij ingår bl.a. att:

Leda uppdragets genomförande och ansvara för att uppdraget når sitt mål
Ansvar för teknik, ekonomi, tid, kvalitet och miljö i uppdraget
Rapportera avvikelser
Rapportera till sitt ombud
Befogenheter enligt ”Ekonomiska befogenheter i linjen”
Ansvara för uppföljning av leverans

Förvaltningens uppdrag är att rapportera till ansvarig nämnd utifrån de underlag man får från projektören.

Det är positivt att PWC konstaterar att nämnden fått kontroll på all styrning av projektet från det datumet då man avbröt samarbetet med Grontmij och att detta skedde tack vare nämndens agerande och byggledarens insats. PWC konstaterar även att den slutkostnadsprognos som då kunde lämnas även varit tillfredställande.

Teknik- och servicenämnden har löpande följt hur renoveringen utvecklats både avseende tidplan och kostnader. I samband med redovisningen har nämnden fattat nödvändiga beslut för att styra projektet.

Nämnden har fått information om att det uppstått problem i projekteringen men förlitat sig på att förvaltningen hanterat detta. Nämndens möjlighet att ställa krav i detta läge har varit begränsade då man haft en projektör som inte varit förmögen eller villig att lämna ifrån sig det material som de enligt avtal varit skyldiga att presentera.

Förvaltningen har tydligt framfört kommunens krav vid byggmöten och ekonomimöten. Som anges ovan har man även hållit inne med betalningar och avbrutit samarbetet med projektören.

Nämnden tar till sig av PWC synpunkter om att innehållet i protokollen skulle kunna utvecklas och tydligare beskriva informationen som lämnas vid sammanträdet.

Nämnden konstaterar även att förvaltningen tydligare borde ha meddelat nämnden att man inte haft en klar bild över det ekonomiska läget, snarare än att vidarebefordra det besked projektörens gav. Detta skulle troligtvis inte ha

påverkat nämndens agerande i något avseende men ändå ha givit nämnden en mer korrekt bild av läget.

Kommunstyrelsen har fått en löpande redovisning om hur renoveringen av badet utvecklas och fortskrider avseende kostnader och fastställd tidsplan. I samband med uppföljning av projektet och förändringar så fattar kommunstyrelsen beslut för att styra upp projektet.

Teknik- och servicenämnden anser att kommunstyrelsen utövat sin uppsiktsplikt och överlåter åt kommunstyrelsen att kommentera denna punkt vidare.

Kultur-, fritids-, teknik- och servicekontoret

Claes-Urban Boström
Produktionschef

Trosa kommun

Granskning av Teknik- och servicenämndens ombyggnad av badhuset Safiren

2014-05-08

Dnr KS 2014/50

Utvecklingskonsult Sune Eriksson konsult.sune.eriksson@gmail.com 072-551 67 77
Gransångarvägen 6
167 71 Bromma

Innehåll

1. Uppdrag 3
2. Metod 3
3. Beskrivning av ombyggnaden av badhuset Safiren 3
3.1. Ekonomi 3
4. Intervjuer 4
4.1. Förvaltningens synpunkter 4
4.2. Byggledarens synpunkter 9
4.3. Teknik- och servicenämndens synpunkter 11
4.3.1. Intervju med ordförande Arne Karlsson. 11
4.3.2. Intervju med vice ordförande Ari Heikkilä 13
4.4. Kommun- och ekonomikontorets synpunkter 16
5. Utredarens synpunkter 18
5.1. Kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt 19
5.1.1. Second opinion kring upphandlingsunderlaget 19
5.1.2. Ekonomisk uppföljning och slutkostnadsprognos 19
5.1.3. Budgetering och riskkalkylering 20
5.1.4. Intern projektuppföljning 20
5.1.5. Återrapportering till nämnden 20
5.2. Delegering 20
5.3. Val av entreprenadform 20
5.4. Nämndens information till kommunstyrelsen och förvaltningens information till teknik- och servicenämnden 21
5.5. Utredarens samlade bedömning 22

Fåglarna är fotograferade av Sune Eriksson

1. Uppdrag

Kommunstyrelsen har beslutat att ge kommunchefen i uppdrag att genom en extern resurs granska teknik- och servicenämndens hantering av renoveringen av badhuset Safiren. Granskningen ska återrapporteras vid kommunstyrelsens sammanträde 2014-06-04 (Trosa kommun, Kommunstyrelsen;, 2014)

Utvecklingskonsult Sune Eriksson har upphandlats för att genomföra uppdraget.

2. Metod

Granskningen har bestått av en genomgång av tillgängliga dokument och en intervjustudie av följande berörda personer i Trosa kommun:

Arne Karlsson, teknik- och servicenämndens ordförande, Ari Heikkilä, vice ordförande i teknik- och servicenämnden, Johan Sandlund, kommunchef, Margareta Smith, ekonomichef, Claes-Urban Boström, produktionschef, Stig Tördahl, teknisk chef och Åke Bergdahl, byggledare.

Utredaren har haft tillgång till kommunfullmäktiges, kommunstyrelsens och teknik- och service-nämndens protokoll och reglementen liksom delegeringsordningar för den relevanta tidsperioden. Vidare granskningar och revisioner i detta och liknande ärenden, rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt, protokoll från byggmöten och ekonomimöten, upphandlingsavtal, överprövning-ar av upphandlingar liksom kopior på produktionschefens e-post och underlag i samband med information om slutkostnadsprognosen för projektet.

3. Beskrivning av ombyggnaden av badhuset Safiren

Kommunfullmäktige i Trosa beslutade 2008 att planera för en upprustning av varmbadhuset Safiren i Vagnhärad. I flerårsplanen markerades investeringen för åren 2010 och 2011. En förstudie genom-fördes 2010 och investeringsbeslut togs för genomförandet. Rivningsåtgärder genomfördes 2011 samtidigt som byggentreprenaden upphandlades. Överklaganden av byggentreprenaden medförde att själva byggnationen startade först i januari 2013. Det färdigrenoverade badhuset beräknas stå klart i augusti 2014.

3.1. Ekonomi

Efter förstudien bedömdes kostnaden för ombyggnationen till 60 mnkr. Kostnaderna för förstudien och rivningen var kända och projekteringsfirmans kostnader beräknades utifrån det nedlagda arbetet och framtida byggherreomkostnader. Sammanlagt hade 22,8 mnkr upparbetats och byggentrepre-naden var prissatt till 39,5 mnkr i vinnande anbud. Tillsammans med byggherreomkostnader (inklusive kommande upphandlingar), mark- och anläggningsarbeten och en post för oförutsett begärde teknik- och servicenämnden hos kommunstyrelsen ett tilläggsanslag 2012. Investeringsbud-geten utökades till 75 mnkr, KS 120404 § 39. Samtidigt fanns en investeringsreserv om 20 mnkr avsatt hos kommunstyrelsen. Till detta kommer också anslag för åtgärder av markparkering med 3 mnkr.

Vid kommunstyrelsens sammanträde den 26 februari 2014 beslutades att överföra investeringsreserven 20 mnkr till nämnden sedan en slutkostnadsprognos visat en beräknad slutkostnad om 115 mnkr. Kommunfullmäktige den 23 april beslutade bevilja ytterligare tilläggsanslag för projektet med 20 mnkr.

Ärendet är väl beskrivet i kallelsen till kommunfullmäktige 140423, ärende 18.

1 Ökenstenskvätta, Edanö gård, Trosa - 2013-12-14

4. Intervjuer

Utredaren har ställt följande frågor till de intervjuade:

Vilken roll har du haft i projektet?

Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

Hur ser du på valet av entreprenadform?

Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

4.1. Förvaltningens synpunkter

Förvaltningens representanter utgörs av Claes-Urban Boström (CUB), produktionschef och övergripande ansvarig mot nämnden och Stig Tördahl (ST), teknisk chef som varit beställarens representant i projektet.

4.1.1.1. Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

1. Kommunen gav sin ramavtalsupphandlade projektör Grontmij i uppdrag att ta fram en förstudie och utifrån den fick företaget ta fram underlag för rivningsentreprenaden och projektleda denna. När kommunen ramavtalsupphandlade projekteringstjänster hade Grontmij AB vunnit 15 av 17 teknikslagsupphandlingar. Detta såg man som positivt då man på det sättet kunde få ett samlat grepp kring projektet (CUB). Under tiden rivningen pågick förbereddes

upphandlingen av byggentreprenaden genom att projekteringshandlingar togs fram. På det sättet kunde man undvika de problem som uppstått vid ombyggnaden av Vitalisskolan, där byggnadens skick blev uppenbar först efter rivningen.

2. För att få en stark och tydlig ledning av projektet fick Grontmij det samlade ansvaret för att hålla ihop hela projektet. Dels tog företaget fram projekteringen, dels ledde det projektet genom att hålla med projektledare och dels ansvarade man för att samordna det praktiska arbetet på bygget. Kommunen var också angelägen att få en egen byggledare och detta ordnades genom att Åke Bergdahl, en Trosaföretagare som arbetat med kommunala projekt tidigare, anställdes hos Grontmij. CUB och medarbetarna på tekniska kontoret kände inga farhågor att Grontmij skulle fela (CUB).
3. Upphandlingen av byggnadsentreprenaden genomfördes med de handlingar som Grontmij tagit fram. Felet uppstod när upphandlingen av byggentreprenaden gjordes och handlingarna inte höll tillräcklig kvalitet. Trots det hade Grontmij granskat handlingarna vid två tillfällen, ena gången, sommaren 2012, i närvaro av byggledare Åke Bergdahl och fastighetsingenjör Maria Rydholm, Trosa kommun. Det fanns ju gott om tid att revidera handlingarna med tanke på överklagandetiden, byggentreprenaden överklagades i två mål och det ena slutade med att Högsta förvaltningsdomstolen inte beviljade prövningstillstånd (ST). Allt bedömdes vara som det skulle. Visserligen hade företaget bytt anställda i projektet, men samma arkitekt var kvar (CUB).
4. Projektledningen på Grontmij byttes ut och ersattes och byttes ytterligare en gång. De anställda som arbetat med projekteringsdelen slutade också och gick till Fastec AB, det företag som därför uteslöts pga. jäv från att lämna anbud på byggentreprenaden. Totalt har Grontmij haft tre olika projektledare. Företaget har inte klarat av att lämna ett användbart projekteringsunderlag för ombyggnaden och de har inte heller klarat att leda projektet så att relevanta ekonomiska underlag kunnat presenteras för uppdragsgivaren (ST).
5. Abutilon AB som vunnit upphandlingen av byggentreprenaden påbörjade arbetet runt årsskiftet 2012/2013. Abutilon har gjort allt man kan för att hjälpa till och underlätta projektet (CUB).
6. Hösten 2013 meddelade Åke Bergdahl att det var problem med Grontmij och att han inte kunde vara kvar där. I stället anställdes han av Trotab för att kunna fortsätta i rollen som byggledare. Så långt framme som i oktober såg det bra ut men kommunen hade inte fått rätt handlingar från Grontmij som då togs bort som ansvariga för att färdigställa slutkostnadsprognosen. Förvaltningen såg då att det fanns en risk att projektet inte skulle kunna gå ihop ekonomiskt och man tog in en oberoende granskare (CUB).
7. Åke Bergdahl påbörjade arbetet med slutkostnadsprognosen i oktober och lämnade in den färdiga prognosen den 9 december. Denna prognos slutade på 115 mnkr mot budgeterade 75 mnkr. CUB fick del av resultatet när han var på väg att åka hem. Han kallade till sig Stig Tördahl och Åke Bergdahl den 10 december för att få mer information. Allt pekade på att överdragen berodde på felaktig projektering (CUB).
8. CUB skickade samma dag e-post till ordförandena i KS och TSN, kommunchef och ekonomichef. Den 16 december informeras kommunstyrelsens och nämndens ordförande liksom kommunchef och ekonomichef om läget.
9. Den 14 januari kom den oberoende granskningsrapporten som visar att Grontmij hade gjort grava projekteringsfel. CUB informerade kommunstyrelsens och nämndens ordförande, op-

positionsrådet och nämndens vice ordförande liksom kommunchefen. Några dagar senare kallade han till sig revisionens ordförande för att informera om det inträffade.

10. Förvaltningen ville hålla sekretess kring frågan fram till kommunstyrelsen i februari för att få möjlighet att slutföra förhandlingarna med Grontmij och förhoppningsvis få bolaget att acceptera en uppgörelse där de skulle ta det ekonomiska ansvaret för kostnadsökningarna till följd av projekteringsmissarna (CUB).

4.1.1.2. Hur ser du på valet av entreprenadform?

Kommunen valde formen generalentreprenad där ramavtalsupphandlade projekteringsföretaget Grontmij fick ansvar att hålla ihop projektet. Rivningsentreprenaden handlades upp som en totalentreprenad med projektledning och byggledning från Grontmij. Byggentreprenaden hade också projektledare och byggledare från Grontmij, byggledaren Åke Bergdahl flyttade senare över till Trosas årsleverantör Trotab. I slutet handlades sidoentreprenaderna upp, såsom bassänginklädnad och vattenrening.

Syftet med upplägget var att kunna genomföra rivningen och därefter inleda byggnationen för att inte råka ut för sådana negativa överraskningar som skedde vid ombyggnationen av Vitalisskolan.

Om man vetat säkert hur man skulle utföra arbetet efter förstudien skulle en styrd totalentreprenad ha kunnat vara ett alternativ. Men kommunen hade en stomme och ville styra hårt vad som skulle ske inom den stommen, friskvårdsanläggning, mm, och det kunde ha varit svårare att få till det i en totalentreprenad. Dessutom hade en totalentreprenad troligen blivit väldigt dyr. Man fick heller inga varningsklockor utifrån upphandlingen eftersom alla anbud låg så nära varandra prismässigt (ST).

Med en titt i backspegeln hade det varit skönt med en totaltentreprenad men det hade lett till ett högre offererat pris eftersom entreprenören då prissätter den större risk den ska ta. Det hade också gett större svårigheter att få kontroll över den funktionella och estetiska utformningen.

Att bygga nytt skulle ha kostat 150 – 200 mnkr (CUB).

4.1.1.3. Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

Kontinuerlig rapportering har skett till kommunstyrelsen i samband med bokslut och delårsbokslut. Nämnden har i övrigt inte haft anledning att informera kommunstyrelsen särskilt förrän det stora budgetöverdraget var känt (ST).

CUB har redovisat projektet i ordförandegrupp liksom vid bokslut och delårsbokslut. Den 26 februari 2014 fick kommunstyrelsen en samlad information kring kostnadsfördyringar och de problem som uppstått i projektet. En fylligare information har getts till partierna inför kommunfullmäktige i mars, de borgerliga partierna fick informationen den 25 februari och socialdemokraterna den 10 mars.

4.1.1.4. Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

Varken Claes-Urban Boström eller Stig Tördahl känner till någon sådan information.

4.1.1.5. Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Safiren har varit en stående punkt på alla nämndens sammanträden. CUB berättade i oktobernämnden att förvaltningen tillsatt en oberoende granskning men att man fortfarande trodde att man skulle klara sig inom ram, kopplat till det extra investeringsanslag som kommunstyrelsen hade avsatt för ändamålet på 20 mnkr.

På nämndmöten beskrevs problemen genom att antalet fråga/svar angavs. Det finns byggnadskompetens i nämnden och de har förstått att det varit problem. Däremot har man inte velat vara övertydlig i protokollen eftersom dessa är läsbara av motparten. Att ange exakt hur stora investeringsanslag som är avsatta och hur stor del av dessa som är upparbetade kan ge motparten ett förhandlingsövertag som blir kostsamt för skattebetalarna (ST).

4.1.1.6. Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

Det som har gått att informera om har förvaltningen försökt informera om. ST har tryckt på för att kostnaderna skulle hållas nere och för att relevanta ekonomiska beräkningar skulle komma fram. Kontinuerliga ekonomimöten med närvaro av ST, ekonom, byggledare och fastighetsingenjör underkände ekonomirapporterna från Grontmij. Det kom aldrig fram några pålitliga slutkostnadsprognoser. Senhösten 2013 såg man fortfarande inte var projektet ska sluta ekonomiskt. I oktober tog ST beslutet att avbryta med Grontmij beträffande projektledning och ekonomi och tillsatte en oberoende granskare som ska reda ut projekteringsföretagets ansvar i frågan. I syfte att kunna få fram slutbevis måste också relationshandlingar tillskapas och Grontmij lämnade inte ut dessa i DVG-format utan de måste återskapas via byggentreprenören.

Totalt har 785 fråga/svar hanterats och dessa skulle prissättas för att en rättvisande slutkostnadsprognos skulle kunna åstadkommas. En sådan borde ha varit på plats senast i augusti. Åke Bergdahl kunde inte längre försvara Grontmij utan kom den tredje veckan i augusti och framförde att han inte ville fortsätta med sitt engagemang åt Grontmij utan engagerades i stället av Trotab. ST bedömer inte att det var nödvändigt för nämnden att få den informationen.

Så sent som i oktober lovade Grontmij att leverera en slutkostnadsprognos, då med hjälp av en högre chef inom företaget. Inte heller denna gång fick Trosa kommun en realistisk prognos. I början av november fick Åke Bergdahl uppdraget att genomföra en grundlig ekonomisk analys och när hans svar kom den 9 – 10 december gick förvaltningen direkt till den politiska ledningen med informationen. Det gick inte att gissa vad prognosen skulle landa i, även om förvaltningen visste att den tilldelade budgeten på 75 mnkr skulle räcka så trodde man att det skulle hålla sig inom den investeringsreserv om 20 mnkr som fanns avsatt hos kommunstyrelsen. Åke Bergdahls slutkostnadsprognos slutade på 115 mnkr.

Förvaltningen hade heller knappast kunnat bryta med Grontmij i ett tidigare skede eftersom man då inte hade haft några konstruktionshandlingar att bygga efter, (de förändringar som hela tiden gjordes behövde omarbetas i förhållande till de ursprungliga konstruktionshandlingarna) (ST).

Förvaltningen visste att Grontmij hade gjort en dålig projektering men det gick inte att förutsäga konsekvenserna innan Åke Bergdahl satt sig in i frågan. CUB trodde att Grontmij skulle vara intresse-

rade av rädda sitt rykte och göra upp med Trosa kommun. I stället har man överlämnat ärendet till sitt försäkringsbolag.

Enligt den oberoende granskningen är konsultens ansvar enligt avtalet om allmänna bestämmelser för konsultuppdrag inom arkitekt och ingenjörsverksamhet (ABK09) begränsat. Det maximala skadeståndet som konsulten kan bli skyldig att utge är satt till 120 prisbasbelopp (ca 5,4 mnkr) för varje uppdrag. CUB menar emellertid att detta gäller inom varje teknikområde varför kommunen skulle kunna få tillbaka ca 20 mnkr.

2 Forsärla, Vattholma, Uppland 2014-04-05

Förvaltningens dilemma var att den inte ville oroa nämnden med grundlösa spekulationer om fördyringar, man trodde ju att projektet skulle landa inom det extra investeringsanslag som kommunstyrelsen avsatt. Så fort informationen var känd har CUB informerat politisk ledning och tjänstemannaledning. Beskedet från Åke Bergdahl kom först efter nämndens sammanträde i december, därför fick nämnden i sin helhet information i frågan först i februari. Då man ogärna velat vara övertydlig med investeringsanslag och uppföljning av investeringsanslag för att inte i onödan informera motparten om kommunens budget, har den skriftliga informationen till nämnden mest handlat om bedömning att arbetet kommer att rymmas inom befintlig budget. Den informationen lämnades så sent som vid nämndens sammanträde den 5 december 2013 (CUB).

4.1.1.7. Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

Kommunen måste förstärka sin organisation och därmed få kontroll över både byggnation och projektering. Alla handlingar behöver granskas av Trosa kommun. Dessutom ska byggledningen ägas av kommunen för att på det sättet få full kontroll. Det leder till att man kan handla upp på ett bättre underlag. Det ökar inte kostnaderna men det ökar kommunens kompetens (CUB).

Kommunen hade kunnat upphandla en konsult som givit en second opinion om de upprättade projekteringshandlingarna. Det är dock inte brukligt och kommunen hade inte anledning att misstänka att detta skulle ha behövts (CUB). Förfrågningsunderlaget borde ha granskats av en oberoende part, dock oklart hur det skulle ha gått till om det ens var görligt. De olika tekniklagen har inte granskats mot varandra vilket lett till 785 fråga/svar (ST).

Förvaltningen skulle ha reagerat snabbare. Grontmij skulle inte ha fått den tredje chansen och man hade kunnat vinna två månader genom snabbare reaktion. Kommunen skulle ha tagit över ekonomin, med hjälp av Åke Bergdahl, men låtit Grontmij behålla projektledningen. Förvaltningen såg redan i augusti att Grontmij inte klarade av att hantera de ekonomiska beräkningarna (ST).

Ett helt igenom väldokumenterat projekt ökar förhoppningsvis förutsättningarna att kunna återvinna ersättning från Grontmijs försäkringsbolag för de projekteringsmissar som Grontmij utfört (ST).

Nämnden kan inte lastas för det inträffade, den har bara reagerat på den information som den fått (CUB).

4.2. Byggledarens synpunkter

Byggledare Åke Bergdahl, Ölstugan Fastighetsaktiebolag och Åke Bergdahl Fastigheter AB var av Grontmij AB anlitad som byggledare för projektet. Han knöts sedan till Trotab för att slutföra projektet. Arbetsuppgifterna bestod av anbudsutvärdering i april 2012 och rollen som byggledare startade i november samma år när bygget drog igång i slutet av året. Formell byggstart var den 19 januari 2013. Arbetet är beräknat att pågå till augusti 2014. I byggledarens uppgift ingår att vara beställarens representant på plats på bygget och se till att lösa de frågor som uppstår, bland annat för ändrings- och tilläggsarbeten (ÄTA). ÅB har också ansvarat för att leda byggmötena och svara för protokollföring vid dessa. T.o.m. februari 2014 hade 29 protokollförda byggmöten hållits.

4.2.1.1. Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

I syfte att få ett bra projekteringsunderlag begärde Trosa kommun att Grontmij skulle utnyttja överklagandetiden 2012 till en genomgång av projekteringshandlingarna. ÅB och fastighetsingenjören Maria Rydholm deltog i ett möte på Grontmij i aug 2012 där företaget beskrev hur man noggrant gått igenom handlingarna för att säkra kvaliteten. ÅB och Maria R hade inte anledning att ifrågasätta dessa, utan litade på ett stort och välrenommerat konsultföretag som Grontmij.

3 Prärietrana, Västerfärnebo, Uppland - 2014-04-30

När bygget inleddes såg ÅB direkt att det skulle bli problem i projektet. Projekteringshandlingarna höll undermålig kvalitet, en tredimensionell körning, som utfördes av byggentreprenören i mars 2013, visade mer än 100 krockar mellan de olika tekniska installationerna, rör, ventilation, VVS, mm. I stället fick man lösa förändringar genom ÄTA eller genom att projektören tog fram PM med förändringar.

Det första ekonomimötet i projektet hölls i april 2013 med Patrik Lepierre som projektledare. Där beslutades att ÄTA skulle godkännas vid ekonomimöten utom i fall där ÅB bedömde att det inte kunde vänta på ett ekonomimöte. Om arbetet var av större dignitet skulle det stämmas av med Stig Tördahl, Maria Rudholm och Patrik Lepierre. Konstaterades att projektledaren skulle sammanställa en slutkostnadsprognos varje månad som skulle distribueras till Stig Tördahl och Maria Rudholm.

Vid nästa ekonomimöte i juni underkände Stig Tördahl hela den ekonomiska redovisningen från Grontmij, projektledaren lovade då att den nya projektledaren Mikael Moquist skulle presentera en färdig slutkostnadsprognos vid ekonomimötet i augusti. Vid det mötet hade det inte hänt någonting, i stället skyllde Grontmij på projektledarbytet och lovade att den skulle vara klar i september månad.

ÅB begärde under juli månad att få sluta som anställd och underentreprenör till Grontmij eftersom det innebar en problematik att kritisera sin egen uppdragsgivare. Uppdraget upphörde den sista

september och fr.o.m. 1 oktober anställdes ÅB hos Trotab som är Trosa kommuns årsleverantör av tekniska tjänster.

Inför ekonomimötet i september hade Trosa kommun ett förmöte med ÅB där han fick frågan om han kan åta sig arbetet med att ta fram en slutkostnadsprognos om någon sådan inte skulle finnas vid septembermötet.

Vid ekonomimötet i september fanns heller ingen tydlig slutkostnadsprognos från Grontmij men företaget lovade att divisionschefen skulle närvara vid mötet i oktober och ha med sig en fullständig redovisning. Trosa kommun gick med på det eftersom Grontmij nu verkade ta frågan på allvar.

Vid ekonomimötet i oktober närvarade divisionschefen Johan Olsson från Grontmij. Ingen riktig slutkostnadsprognos fanns framtagen. Trosa kommun beslutade då att ta över hela den ekonomiska redovisningen av projektet. Kommunen tillsatte också oberoende granskare som skulle redovisa konsultfirmans arbete med projektet.

ÅB fick uppdraget som formellt startade vid ekonomimötet den 6 november. Prognosen blev klar i början på december och slutade på 115 mnkr efter avstämd utfakturering från byggföretaget, projektering och projektledning från Grontmij och beräkningar av sidoentreprenader. ÅB avvaktade några dagar innan han överlämnade den till Trosa kommun i samband med ekonomimötet den 9 december.

ÅB gjorde en ny slutkostnadsprognos den 26 mars i år. Den ligger på 114,8 mnkr, dvs. samma nivå. ÄTA går inte fullt ut att bedöma men i slutkostnadsprognosen har ÄTA-arbetena bedömts och samma nivå uppkommer i den senare prognosen.

4.2.1.2. Hur ser du på valet av entreprenadform?

ÅB tror att det varit svårt att hitta entreprenör som varit villiga att ta på sig en totaltentreprenad för detta projekt eftersom det fanns så stora osäkerheter. Men en utförandeentreprenad, eller general-entreprenad, kräver riktiga bygghandlingar och det har man inte haft.

Entreprenörer och installatörer har medverkat till att bygget ändå blir klart.

4.2.1.3. Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

Åke Bergdahl har inte varit inblandad i denna del.

4.2.1.4. Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

Åke Bergdahl har inte varit inblandad i denna del.

4.2.1.5. Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Man skulle ha kunnat avsluta samarbetet med Grontmij i september i stället för i oktober men skadan hade uppstått långt tidigare, redan när den dåliga projekteringen gjordes. Hade ÅB genomfört sin slutkostnadsprognos tidigare hade den blivit mycket mera osäker. Problemet var att Grontmij inte hade utfört någon riktig samordning mellan de olika teknikenheterna, exempelvis var ventilation beräknat till 3,8 mnkr i anbudet och kostar nu ytterligare 3,4 mnkr. De olika PM som presenterades

under hösten omfattade stora belopp, ett ventilations-PM kunde vara på 2,2 mnkr och nästa på 900 tkr. Det gick väldigt fort att kostnaderna ökade.

Projektet omfattar 770 fråga/svar; borde kanske ha varit 200 i ett projekt av denna storlek. Dessutom hade Grontmij presenterat 64 PM som var mycket kostnadsdrivande.

4.2.1.6. Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

ÅB kan förstå att folk säger: ”Inte en gång till”, men projektet har skötts med stor noggrannhet, bl.a. har dokumentationen varit omfattande vilket kan vara en fördel när man försöker återfå ersättning i efterhand.

ÅB har deltagit i nämndemöten och informerat om projektet men har själv aldrig sett informationen som gått från förvaltningen till nämnden. Han har vetat att det fanns 20 mnkr i investeringsreserv för projektet. Bara Grontmijs kostnader har gått från 8 mnkr till 24 mnkr för projektet, totalt uppgår tillkommande kostnader för överprojektering till 17 mnkr. ÅB kände tydligt att 78 mnkr inte skulle räcka, det har han också framfört i kontakterna med Stig Tördahl.

4.2.1.7. Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

När Grontmij inte kunde presentera en vederhäftig slutkostnadsprognos i augusti skulle man ha brutit med företaget i det läget och tagit över arbetet med slutkostnadsprognosen i egen regi, via ÅB. Dock oklart om den kunnat bli lika exakt i det läget.

Kommunens organisation är för sårbar för projekt i den här storleken. Många i branschen klagar på de stora konsultföretagen som inte klarar av att hålla ihop projekten internt. ÅB menar att Trosa kommun har haft god hjälp av hans tjänster och hoppas att kommunen förstärker sina resurser inför framtiden.

Flera projektörer kan behöva upphandlas. Man behöver stycka entreprenaderna ännu mer, byggledning, projektledning och kvalitetsansvar måste vara skilt från projektören.

Ett väl genomfört skriftligt underlag är viktigt att ha för att kunna driva eventuella tvister i framtiden.

4.3. Teknik- och servicenämndens synpunkter

Från teknik- och servicenämnden har ordförande Arne Karlsson (kd) och vice ordförande Ari Häikkilä (s) intervjuats. Eftersom synen på projektet skiljer sig en del mellan majoritet och opposition har synpunkterna redovisats i två olika delar.

4.3.1. Intervju med ordförande Arne Karlsson.

4.3.1.1. Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

Projektet tar sin bakgrund i en tidigare genomförd renovering i Trosa kommun, den av Vitalisskolan som renoverades 2009 – 2010. Teknik- och servicenämnden handlade upp entreprenaden men under byggets gång upptäckte man att skolan var i betydligt sämre skick än man tidigare hade trott, bl.a. behövde en bottenplatta i en av byggnaderna bytas. Nya ritningar krävdes vilket ledde till förseningar

och bygget blev nästan 50 % dyrare än budgeterat. Nämnd och förvaltning fick utstå hård kritik och en tilläggsbudget krävdes för att slutföra projektet. Utifrån dessa erfarenheter infördes ett stramare regelverk för investeringsprojekt 2011.

Med Vitalisskolan som bakgrund föreslog tjänstemännen att Safiren skulle handlas upp som delad entreprenad där man först skulle utföra de nödvändiga rivningarna och därmed veta att det inte skulle uppstå några dolda fel. Eftersom byggnadsentreprenaden blev överklagad fanns också gott om tid att säkerställa kvaliteten i den byggprojektering som utfördes.

Nämnden begärde månatliga rapporter kring projektet från förvaltningen. Dessa rapporter skulle också innehålla en ekonomisk redogörelse. Hösten 2013 kom information om problem med projekteringshandlingarna som lett till många ändrings- och tilläggsarbeten (ÄTA). Efter december-sammanträdet informerade förvaltningschefen nämndens ordförande om den slutkostnadsprognos som visade på en slutkostnad om 115 mnkr mot budgeterade 75 mnkr. Problemen bottnade i att projekteringsföretaget Grontmij, som ansvarat för all projektering, projektledning och inledningsvis även byggledning, hade utfört ett undermåligt arbete som ledde till stora kostnadsökningar.

Dessbättre har byggentreprenören Abutilon gjort allt som stått i deras makt för att underlätta processen. Även byggledaren Åke Bergdahl som inledningsvis var anställd av Grontmij, men som senare anlitades av Trosa kommuns årsentreprenör Trotab, har bidragit positivt. Denne har bl.a. tagit fram den efterfrågade slutkostnadsprognosen. Åke Bergdahls bedömning är att 80 % av överkostnaden står att finna i Grontmijs projekteringsfel.

4.3.1.2. Hur ser du på valet av entreprenadform?

Valet av generalentreprenad var ett medvetet val för att kunna handla upp rivningsarbetena i en egen entreprenad och därmed få större överblick över byggentreprenaden. Även vid en totalentreprenad hade troligen entreprenören kunnat friskriva sig från kostnadsökningar.

4.3.1.3. Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

Kommunikationen har huvudsakligen bestått av års- och delårsredovisningar där förseningarna i projektet redovisades. En allmän information om problematiken i projektet gavs av förvaltningschefen vid kommunstyrelsens sammanträde 140220 där beslut togs om att tillskjuta 20 mnkr ur kommunstyrelsens investeringsreserv. En fördjupad debatt i frågan skedde vid kommunfullmäktiges sammanträde i mars 2014 där beslut togs om att bordlägga frågan om utökade investeringsmedel med 20 mnkr.

4.3.1.4. Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

Nämnden har inte känt till något om att projektet skulle bli dyrare än budget förrän den 131211 när förvaltningschef informerade nämndens ordförande, kommunstyrelsens ordförande, kommunchef och ekonomichef om slutkostnadsprognosen som inkommit på 115 mnkr. Denna information fördjupades vid ett möte mellan de berörda parterna 131216.

4.3.1.5. Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Arne Karlsson har, som ordförande, begärt en ekonomisk rapport över projektet vid varje nämnd-sammanträde.

Förvaltningen har givit nämnden kontinuerliga rapporter från december 2012, innan byggnationen inleddes. Under våren 2013 informeras nämnden om behov av omprojektering till följd av ny lagstiftning och många frågor som uppkom på byggarbetsplatsen. Projektet bedömdes följa antagen budget.

Efter sommaren 2013 får nämnden information om att det är problem att bygga på de ritningar som projektören lämnat. Nämndledamöter med sakkompetens inom byggsektorn ställde konkreta frågor kring projektets ekonomi, frågor som besvarades med att projektet följde budget. I decembersammanträdet kom information om att bygget kunde bli dyrare men denna information togs inte till protokollet utan då angavs fortfarande att projektet beräknades rymmas inom befintlig budget, dvs. 75 mnkr (plus 3 mnkr för parkering).

4.3.1.6. Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

Förvaltningen borde tidigare ha informerat ordföranden och nämnden om de problem som uppstått. Nämnden har förstått att det uppstått problem i projektet, vilket förvaltningen redogjort för, men inte att de var av den omfattningen som de visade sig vara.

Förvaltningen har dock, i efterföljande diskussioner, redogjort för att det var osäkert hur stor fördyringen skulle bli och förvaltningen trodde i det längsta att nämndens budget och kommunstyrelsens investeringsreserv om 20 mnkr för projektet skulle räcka till. Man ville inte komma till nämnden med spekulationer om fördyringar.

Nämnden i sin helhet fick information om problematiken vid sitt sammanträde den 6 februari 2014. Eftersom förhandlingar pågick med Grontmij i ersättningsfrågan var nämnden överens om att informationen gavs under sekretess.

4.3.1.7. Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

Under hösten 2013 borde en tidigare och tydligare information om problemen i projektet ha lämnats av förvaltningen till nämnden. Det borde bl.a. ha funnits en tydligare information om svårigheten att få fram slutkostnadsprognos från Grontmij och beslutet att byggledaren bytte sin anställning från Grontmij till Trotab. Vidare borde förvaltningen ha varit tydligare med den undermåliga nivån på Grontmijs ritningar.

Med utgångspunkt från det som hänt vill Arne Karlsson förstärka den egna kompetensen vid tekniska kontoret för att bättre kunna leda projekt och ifrågasätta det underlag som kommer från projektörer och entreprenörer.

4.3.2. Intervju med vice ordförande Ari Heikkilä

Ari Heikkilä (AH) är vice ordförande i teknik- och servicenämnden sedan 2011 och representerar socialdemokraterna, den politiska oppositionen. Han har ingen övrig inblandning i detta projekt.

4.3.2.1. Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

AH tycker att nämnden har fått för lite information om problematiken fram till december 2013. Nämnden fick begränsade deluppgifter kring hur några delar av entreprenaden skulle komma att ändras och utföras på ett annorlunda och uppenbarligen dyrare sätt. Claes-Urban Boström/Stig Tördahl pratade om bärande konstruktioner, val av alternativa material på vissa ställen o.s.v., men alltid utan någon som helst skriftlig beskrivning eller ekonomisk kalkyl, utan man pratade försiktigt om att reservanslaget (20 mnkr) för oförutsedda kostnadsökningar tillsammans med grundbudgeten (75 mnkr) skulle komma att räcka för att slutföra projektet och färdigställa alla arbeten enligt tidplan.

4 Ägretthäger, Ågestasjön, Sörmland

- 2014-04-12

Problematiken borde inte ha uppstått med det bristande förfrågningsunderlaget som innehöll 45% felprojektering. AH tror att Grontmij hade egna ekonomiska intressen som slutade i projekteringskostnader på 22 mnkr i ställer för 7 mnkr. Konsulten som utförde slutkostnadsprognosen, Åke Bergdahl, är jävig enligt AH, eftersom han också varit anställd hos Grontmij. Tjänstemännen har godkänt att man fått undvikande svar kring den ekonomiska uppföljningen.

AH vill se bättre rutiner för att skydda kommunen i framtida investeringsprojekt. Han menar att rutinerna för ekonomisk uppföljning och kontroll inte har fungerat.

4.3.2.2. Hur ser du på valet av entreprenadform?

Det var inget resonemang i nämnden om valet av entreprenadform. Dessutom har inte nämnden varit inblandad i godkännande av tillkommande ändrings- och tilläggsarbeten (ÄTA), de allmänna bestämmelserna har inte fullföljts. Enligt produktionschefen har man valt ett annat sätt att arbeta eftersom det varit så många ÄTA.

4.3.2.3. Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

Kommunstyrelsens andre vice ordförande, Ann-Sofi Soleby-Eriksson (s), AH och några ytterligare personer kallades till ett möte i anslutning till att Per Aronssons utredning presenterades i januari. Där fick man information om att reserven om 20 mnkr samt ytterligare 20 mnkr kommer att gå åt. Förvaltningen framförde att de var lika besvikna som övriga över det inträffade.

AH har hela tiden tänkt att begreppet ”inom budgetram” betyder 75 mnkr, vissa oförutsedda arbeten kommer visserligen att utföras som kommer att kosta mer pengar, men det var gissningar. Allt över 75 mnkr var överskridanden. I oktober/november kastade Stig Tördahl ur sig en siffra om kostnadsökningar om 15 mnkr. Dessutom hade nämnden fått information om ändrade konstruktionskrav, men det skulle inte leda till några större överdrag. Nämnden hade därför inte anledning att känna någon större oro.

4.3.2.4. Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

AH hade bara hört rykten i september/oktober från personer som arbetade på bygget som sagt att bygget skulle bli betydligt dyrare, vilket AH också framförde till Stig Tördahl. Det frodades rykten men inget som föranledde att nämnden borde gå med informationen till kommunstyrelsen.

4.3.2.5. Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Själva kommunikationen från förvaltningen till nämnden har fungerat bra, Claes-Urban Boström och Stig Tördahl har försökt vara öppna med nämnden. Utöver muntlig information vid nämndmötena har det bara ordnats några informationsträffar samt ett par arbetsplatsbesök. Innehållsmässigt har förvaltningen inte delat ut mera information än i övriga projekt, dvs. mycket sparsamt eller ingen alls.

Det är tveksamt om Åke Bergdahl har sagt allt han vet till förvaltningen. AH tycker inte att han skött sig som han bort. Vid nämndmötet i februari 2014 kände nämnden inte till den fulla problematiken, därför ställdes inte frågorna till Åke Bergdahl då. Det blev tydligare ifrågasättanden av honom i samband med kommunstyrelsen i februari.

4.3.2.6. Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

Grontmij bytte personal och det borde nämnden ha fått reda på. AH har frågat Per Aronsson, kontrollansvarig (KA) som först var anställd av Grontmij och sedan direkt av kommunen. Han hade sett varningarna direkt i projektet. Däremot ifrågasätter AH vad han som KA har haft för uppdrag. Uppdragsgivaren har inte sett till att han som kontrollansvarig varit med på ett enda byggmöte, men däremot får han ett specialuppdrag att utreda projektet när det havererar.

4.3.2.7. Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

- Rutinerna för ekonomisk uppföljning, bevakning och kontroll av projekten behöver ses över så att väldigt sena överraskningar kan elimineras. Det fanns ett facit i form av ett tidigare renoveringsprojekt där Grontmij också var inblandad. Nu måste nya rutiner införas för att tidigt kunna upptäcka icke önskvärda förändringar, både innehållsmässiga och ekonomiska, och kommunen måste kunna skydda sig mot de negativa effekterna som annars drabbar kommuninnevånarna.
- Trosa kan lära av andra kommuner som infört bättre uppföljningssystem i likande projekt.
- AH tror att kommunens tjänstemän varit överbelastade och att förvaltningen haft för lite resurser för att kunna driva projekt av den här storleken. KA har bara varit en galjonsfigur och Maria Rydholm och Åke Bergdahl har inte räckt till, även om Åke verkar ha skött arbetena bra och kanske inte haft full insyn i ekonomin tidigare. Man borde ha anställt en person som hade haft kompetens för att kunna granska om Grontmijs förfrågningsunderlag skulle hålla. Med så mycket pengar som projektet kostat hade man kunnat anställa flera personer för att bevaka projektet, dess förfrågningsunderlag och ekonomi.

4.4. Kommun- och ekonomikontorets synpunkter

Johan Sandlund (JS) är kommunchef och chef för förvaltningscheferna. I rollen har han ett ansvar för att förvaltningarna har rätt kompetens för sina uppdrag och ger kommunstyrelsen råd för utöva sin tillsynsplikt enligt kommunallagen. Margareta Smith (MS) är ekonomichef och ansvarig för budgetarbetet och den ekonomiska redovisningen mot kommunstyrelsen och kommunfullmäktige. Hon har inte varit direkt inblandad i arbetet med Safiren. Själva kostnadsberäkningen utförs av professionen. Den ekonom som skulle följa projektet slutade sin anställning i slutet av 2012 och en för verksamheten ny ekonom var på plats från våren 2013.

4.4.1.1. Hur vill du översiktligt beskriva problematiken kring renoveringen av badhuset Safiren?

Bakgrunden är ett projekt med ombyggnad av Vitalisskolan som ledde till stora extrakostnader och att kommunen införde stramare regler för projektstyrning. Först efter att Åke Bergdahl levererat sin totalkostnadsberäkning i december fick man en klar bild av läget. Det är oklart vad som hade hänt om en brytning med Grontmij hade skett tidigare (JS).

Ett projekt som Safiren går inte att följa upp via ekonomisystemet eftersom kostnaderna uppstår långt innan de bokförs i systemet. MS uppgift blir att planera för investeringsbudget och ta höjd för de avskrivningar som investeringen för med sig.

Kommunen hade tidigare en dyr skolinvestering men Safiren bedömdes som ännu mera riskabel då det var ett badhus som skulle renoveras (MS).

4.4.1.2. Hur ser du på valet av entreprenadform?

Erfarenheterna från omvärlden visar att en totalentreprenad inte är någon garanti för ett lyckat projekt, Nyköpings kommun ligger för närvarande i tvist med ett byggföretag som renoverar deras simhall.

Alla entreprenadformer har sina för- och nackdelar, men generalentreprenaden med ett bra projekteringsunderlag kunde mycket väl ha fungerat bra.

Upplägget var att man skulle riva invändigt i det befintliga badhuset först för att sedan få en säkrare projektering. MS har svårt att bedöma valet av entreprenadform men tycker att det lät klokt att riva först.

4.4.1.3. Hur har kommunikationen mellan kommunstyrelsen och nämnden fungerat?

2011 avsattes de första investeringsmedlen för projektet vilket utökades till 60 mnkr 2012. Vid avtalsskrivningen 2012 utökades anslaget till 75 mnkr. Förvaltningen har hela tiden trott att budgeten skulle räcka. I detta har man också räknat in den investeringsreserv om 20 mnkr som legat hos kommunstyrelsen (MS).

Nämnden har gett kommunstyrelsen den information den hade men så sent som vid nämndens decembersammanträde var den totala kostnaden inte känd. Den 9 december fick kommunen Åke Bergdahls slutkostnadsprognos som visade på ett överdrag med 20 mnkr (ofinansierat) plus 20 mnkr

(KS investeringsreserv). Förvaltningen lämnade sin information till nämndens och kommunstyrelsens ordförande, liksom till kommunchefen och ekonomichefen den 11 december. Kommunstyrelsens ordförande gav samma information till oppositionsrådet som i sin tur informerade nämndens vice ordförande.

Att nämnden får en bra och korrekt information från förvaltningen är ett gemensamt ansvar för nämnden och kommunchefen (JS).

4.4.1.4. Har nämnden känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat KS eller KF om?

Även om det fanns farhågor kring fördyringar har det formella ansvaret hanterats så väl man kunde. Det var svårt att bygga in en second opinion i projektet, dels för att man normalt inte ifrågasätter ett välrenommerat och stort konstruktionsföretag och dels för att den controllern ändå hade varit beroende av projektledaren och Grontmij.

De inblandade parterna var överens om att inte ge full information om läget när det uppstod i december eftersom man fortfarande ansåg att Grontmij skulle ges möjlighet att ta ansvar för de skenande kostnaderna utan att det blev en fråga för offentligheten. Dessutom väntade man på rapporten från den oberoende konsulten, med information till majoritets- och oppositionsföreträdare när denna rapport hade kommit. Därför pågick diskussionen med Grontmij under perioden december 2013 – februari 2014, men Grontmij valde att hänvisa till sitt försäkringsbolag. Företaget säger fortfarande att de ska ta sitt ansvar, om det finns något ansvar att ta, dvs. samma läge gäller fortfarande (JS).

Hela upplägget betraktades som väldigt genomtänkt med en delad entreprenad. Även Åke Bergdahls roll som en tidigare anlitad och välrenommerad lokal byggare som knöts som byggledare till projektet kändes tryggt (MS).

MS tycker att det borde ha varit möjligt att få fram slutkostnadsprognosen tidigare.

4.4.1.5. Hur har kommunikationen mellan förvaltningen och nämnden fungerat?

Man kan tycka att förvaltningen tidigare och tydligare borde ha informerat nämnden om de organisatoriska problem som var förknippade med projektet. Samtidigt har alla varit trygga med att Åke Bergdahl deltagit i processen och att han också bytte uppdragsgivare när relationen med Grontmij fallerade (JS).

Det kan ha funnits en otydlighet med vad förvaltningen avsåg med prognoserna att projektet skulle klara sig inom befintlig budget. Rapporterna borde ha avstämts mot den budget som tilldelats nämnden och inte beräknats mot den investeringsreserv som fanns hos kommunstyrelsen (JS).

Förvaltningen har inte lyckats få fram slutkostnadsprognosen och förvaltningsekonomen Fredrik Jehren som varit på plats ett år har strävat efter att få fram den tidigare, men det har inte gått. Här är ju förvaltning och ekonom i händerna på projektören och har ingen möjlighet att ta fram prognosen själv. Det som bokförs i projektet är långt ifrån hela sanningen (MS).

4.4.1.6. Har förvaltningen känt till eller bort känna till förhållanden kring fördyringar och förseningar som den inte informerat nämnden om?

MS har inte känt till vilken information som förmedlats till nämnden, annat än att nämnden har fått kontinuerlig information från förvaltningen. När slutkostnadsprognosen kom fick MS omgående information av Claes-Urban Boström, tillsammans med kommunchefen och ordförandena kommunstyrelsen och nämnden.

JS tror att det hade kunnat gå ännu sämre, nu finns det fortfarande möjlighet att reagera inom projektets ram och de införda stramare reglerna har varit bra även om de inte varit tillräckliga.

5 Kaspisk pipare, Mörkö, Sörmland 2014-04-08

Trosa kommuns strategi att inte skylta i full öppenhet med investeringsbelopp i budgetar och uppföljningar, (exempelvis markerar kommunfullmäktige antagna investeringsobjekt med ”x”), har i många fall varit bra därför att det lett till att motparterna inte kunnat läsa av exakt vilken omfattning som kommunen räknat med för de olika projekten. I just detta projekt kan detta emellertid ha lett till att nämnden har fått en begränsad ekonomisk information. Sammantaget tror JS ändå att strategin är av godo för kommunens medborgare.

4.4.1.7. Vad borde ha gjorts annorlunda? Finns det lärdomar att dra?

En fundering är om det går att skriva avtalen på ett annorlunda sätt (MS).

Kommunen bygger nu upp en egen projektorganisation som kan betjäna både kommunen och bostadsbolaget. Komptensen hos många konsultfirmor är otillräcklig i dag (JS). Man bör överväga om det vore en fördel att ha anställd kompetens i kommunen för projektering, dvs inte en ramavtalsupphandlad projektör som i detta fall (MS).

MS anser också att det finns anledning att vara mer återhållsam med stora investeringar under en period. Klart är dock att alla är måna om att kommunen ska få ett nytt badhus.

JS är tveksam till ombyggnadsprojekt. I flertalet fall är en nybyggnad att föredra.

5. Utredarens synpunkter

Intervjupersonerna ger en mycket likartad bild av problematiken i projektet. Kommunen överlät ansvaret för projektering och projektledning till sitt ramavtalsupphandlade projekteringsföretag som pga. bristande intern samordning och personalförändringar inte levererade ett godtagbart underlag för upphandling av byggentreprenaden. Trots påpekanden från kommunen och genomförd översyn av projekteringsunderlaget visade det sig att byggaren hade att ta ställning till mer är 100 ledningskrockar när en tredimensionell körning utfördes. Projektet ledde till orimligt många ÄTA som hanterades genom fråga/svar och PM från projekteringsföretaget. Det ledde också till omfattande tillägg i projekteringsföretagets fakturering och skenande kostnader för projektet.

En annan avgörande svårighet var oförmågan hos projekteringsföretaget att ta fram slutkostnadsprognoser som kommunen kunde lita på. Först sedan kommunen skilt projekteringsföretaget från uppdraget att leda projektet och arbeta med dess ekonomi lyckades byggledaren, som då bytt uppdragsgivare, få fram en realistisk prognos. När denna presenterades i december försökte förvaltningen föra resonemang med projekteringsföretag om ekonomisk kompensation, förvaltningen hade också anlitat den kontrollansvarige att utföra en oberoende granskning av projekteringsföretaget, men utan att någon uppgörelse kunde nås. Det blev då uppenbart att den avsatta budgeten för projektet, inklusive investeringsreserven hos kommunstyrelsen, inte kommer att räcka till, det kommer i så fall att krävas en lyckosam försäkringsöverenskommelse med projekteringsföretaget. Kommunfullmäktige har därför tillskjutit ytterligare medel för att täcka underskottet för projektet.

5.1. Kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt

Kommunfullmäktige beslutade 111207 § 89 om nya rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt. Bakgrunden var rutinbrister och några av de nya rutinerna bestod i att det skulle gå längre tid mellan beslut och byggnation för att möjliggöra säkrare projekteringar, riskkalkylering skulle införas så att tillräckliga medel fanns avsatta för oförutsedda utgifter, tätare ekonomisk uppföljning skulle ske i projekten och kommunkontoret skulle få uppföljning från projekten. Vidare skulle TSN tillförsäkras en återrapportering efter varje avslutad projektering så att nämnden kan äska tilläggsbudget hos kommunstyrelsen om det finns sådana behov.

5.1.1. Second opinion kring upphandlingsunderlaget

Utredarens bedömning är att förvaltningen har försökt följa dessa rutiner i Safirenprojektet. Det fanns gott om tid mellan projektering och byggstart, bl.a. pga. överklaganden och förvaltningen tog då initiativ till ytterligare säkring av projekteringsunderlaget. Byggledaren och fastighetsingenjören deltog i en genomgång i augusti 2012 där projektören själv sade sig ha sett över underlaget för att säkra dess kvalitet. De kände inte behov av att förslå ytterligare översyner.

Det är lätt, med facit i hand, att tycka att förvaltningen skulle ha upphandlat en alternativ granskning av projekteringsunderlaget. Det fanns dock inga indicier på att detta skulle vara nödvändigt 2011/2012. I stället deltog byggledaren och fastighetsingenjören i en genomgång som projekteringsföretaget bjudit in till och fick lugnande besked kring kvaliteten, besked som senare visade sig vara falska. Min bedömning är att förvaltningen gjorde det man kunde förvänta sig för att säkra ett fullgott projekteringsunderlag.

5.1.2. Ekonomisk uppföljning och slutkostnadsprognos

Kommunens ombud, tekniske chefen Stig Tördahl, har i många byggmötesprotokoll betonat vikten av ekonomisk återhållsamhet och behovet av att projektet ska hålla sig inom budget. Vid ekonomimötena skärpte han kravet på ekonomiskt godtagbara slutkostnadsprognoser. Byggledaren lämnade projekteringsföretaget och kommunens ombud skilde projekteringsföretaget från uppdraget att hålla ihop projektets ekonomi i oktober 2013.

Stig Tördahls egen bedömning är att detta skulle ha skett en eller två månader tidigare. Utredaren bedömer inte att det finns anledning att kritisera projektledningen för denna senfärdighet. Det fanns oerhört mycket att vinna på att få projekteringsföretaget att ta sitt ansvar och kunna slutföra

projektet. När kommunen fick löften om nya projektledare och högre chefer som skulle komma med färdiga och fullständiga slutkostnadsprognoser var det lätt att tro att de skulle kunna klara detta. I stället har kontoret, genom att ge uppdraget till byggledaren under annan huvudman, lyckats få fram ett bra slutkostnadsunderlag långt innan projektet var slutfört, vilket var en god bedrift. Om man kunnat få fram det två månader tidigare hade det naturligtvis varit ännu bättre men då ska man beakta att träffsäkerheten i slutkostnadsprognosen sannolikt hade varit betydligt sämre.

6 Havsörn och fiskmås, Svartåmynningen, Östergötland - 2014-05-03

5.1.3. Budgetering och riskkalkylering

Efter upphandling av byggentreprenaden kunde nämnden begära en höjning av budgeten från 60 till 75 mnkr, plus 3 mnkr för iordningställande av parkeringen. Dessutom avsattes 20 mnkr i en investeringsreserv hos kommunstyrelsen.

Detta förfarande synes väl överensstämma med de nya investeringsrutinerna.

5.1.4. Intern projektuppföljning

Rapportering av projektets ekonomi ska gå till ekonomikontor och kommunkontor och nämnden ska skicka vidare uppföljning till KS i samband med kvartal, delårsbokslut och bokslut.

Detta synes ha skett i detta projekt. När produktionschefen får information om slutskostnadsprognosen tar han direkt kontakt med ekonomikontoret och kommunkontoret.

5.1.5. Återrapportering till nämnden

En återrapportering ska ske till TSN efter varje avslutad projektering. Om avvikelser finns mellan kalkylerad budget och projekterad kostnad ska beslut fattas om tilläggsäskande.

Så har skett i detta projekt när budgeten ökades från 60 mnkr till 75 mnkr.

5.2. Delegering

Utredaren har inte funnit några tecken på att delegeringsordningen har överskridits i projektet.

5.3. Val av entreprenadform

Produktionschefen tillstår att en totalentreprenad hade varit bra att ha i detta projekt om man lyckats styra den så att man fått den funktionalitet, kvalitet och estetiska utformning som kommunen ville ha. Som flera respondenter antytt är det ofta svårt att fästa hela risken hos utföraren i ett kontrakt utan att det blir väldigt dyrt. Som kommunchefen angivit har grannkommuner hamnat i ekonomiska tvister med utförare också vid totalentreprenader.

I stället har kommunen medvetet strävat efter en generalentreprenad där rivningen skulle vara slutförd innan byggnationen skulle färdigprojekteras. Tanken var god men förutsatte bra projekteringsunderlag, något som projektet inte har haft tillgång till.

Utredaren har ingen kritik mot valet av entreprenadform.

5.4. Nämndens information till kommunstyrelsen och förvaltningens information till teknik- och servicenämnden

Enligt kapitel 5.1 har nämnd och förvaltning fullgjort det informationsuppdrag som framgår av kommunens rutiner för större investeringsobjekt. Det finns emellertid anledning att fördjupa denna del utifrån vad som framkommit i intervjuerna. Från den politiska oppositionen i nämnden framkommer kritik över den information som förvaltningen lämnat.

Förvaltningen får under våren 2013 indikationer om att projekteringsföretaget har leveretat en undermålig projektering. Byggentreprenören signalerar brister i projekteringsunderlaget och antalet ÄTA skjuter i höjden. Sommaren 2013 lämnar projektledaren projekteringsföretaget men fortsätter som byggledare under annan huvudman. Förvaltningens irritation under senvåren över brister i det ekonomiska underlaget ökar under sommaren men man ger projekteringsföretagets projektledare och chef ytterligare två möjligheter att komma in med en godtagbar slutkostnadsprognos, utan att de lyckas med detta. Förvaltningen tar över ekonomiuppföljningen i egen regi och får fram slutkostadsprognosen den 9 december. I november tillsätts en oberoende granskning av projekteringsföretaget och den kontrollansvariges rapport inkommer i januari.

När produktionschefen får slutkostnadsprognosen i december informerar han nämndens och kommunstyrelsens ordförande liksom kommunkontoret och ekonomikontoret. Företrädare för den politiska oppositionen får information direkt efter. Nämnden och kommunstyrelsen får information i februari, utförligare information ges i mars.

Av nämndens protokoll är det svårt att utläsa riskerna i projektet. Så sent som i december görs bedömningen att projektet följer budget. Muntligt har förvaltningen till nämnden angivit att man då avser nämndens budget inklusive kommunstyrelsens investeringsreserv, men detta är inte tydligt i protokollen. Inte heller kan man läsa ut att det varit svårigheter att få fram realistiska slutkostnadsprognoser, att byggledaren lämnat sitt uppdrag has projekteringsfirman för att fortsätta sitt uppdrag under annan huvudman, att man avbrutit uppdraget till projekteringsfirman att ansvara för projektets ekonomiuppföljning, att man gett en oberoende granskare i uppdrag att revidera projekteringsfirmans insatser eller att man avbrutit alla kontakter med projekteringsföretaget.

Nämnden har fått en hel del av denna information muntligt men här kunde förvaltningen ha varit ännu tydligare och nämndens ordförande kunde ha ställt större krav på vad som protokollfördes för att man i efterhand skulle kunna följa vad som informerats om och inte.

När slutkostnadsprognosen blev känd i december tog det närmare två månader innan nämnden i sin helhet fick kännedom om den. Anledningen är att nämnden inte hade något ordinarie sammanträde dessförinnan och att ärendet hanterades under sekretess för att om möjligt återvinna de extra

kostnader som projekteringsföretaget åsamkat projektet och kommunen. Först i slutet av februari och under mars månad gavs en fullständig information till hela den politiska ledningen om det inträffade.

Trosa kommun har en tradition av att hantera investeringsbudgetar på ett försiktigt sätt, vilket många gånger kan vara en klok strategi eftersom det förhindrar att fel information läcker ut i en förhandlingssituation. Däremot kan det leda till att den öppenhet som behöver finnas mot den egna nämnden och kommunstyrelsen blir mer begränsad.

Utredaren finner inte heller i denna fråga anledning till kritik mot nämnden eller förvaltningen, däremot ska några rekommendationer lämnas:

- Förvaltningen bör om möjligt arbeta med en större öppenhet mot nämnden vid uppföljningen av stora investeringsprojekt. Det kan gälla händelser som kan påverka projektets tidplan eller ekonomi. Här måste det vara ställt utom allt tvivel att alla inblandade anmäler eventuellt jäv så att man inte på något sätt får kännedom om något förfarande i ett investeringsärende där man är jävig, varken i form av mottagare av handlingar som lämnas ut eller i muntliga dragningar i partigrupper eller i nämndsmöten.
- Nämndens ordförande bör på samma sätt sträva efter att viktig information som lämnas vid nämndens sammanträde protokollförs så att det i efterhand kan klargöras vilken information som har lämnats vid olika tidpunkter.
- Om viktig information lämnas som avsevärt påverkar det ekonomiska utfallet av ett projekt bör nämndens ordförande överväga att kalla samman resten av nämnden för att lämna dem denna information.

5.5. Utredarens samlade bedömning

Utredaren har inte funnit skäl till kritik mot teknik- och servicenämnden för deras sätt att sköta projektet med ombyggnation av badhuset Safiren i Vagnhärad. Projektet var kostnadsberäknat till 78 mnkr men slutkostnaden ser i dagsläget ut att kunna hamna på 115 mnkr, innan avdrag för eventuell återbetalning från projekteringsföretaget. Fördyringen har berott på faktorer som i allt väsentligt legat utanför nämndens kontroll, i stället har nämnden vidtagit åtgärder för att få kontroll och projektet och har därför nått fram till en trolig kostnadsnivå trots att det fanns starka hinder för att nå fram till denna.

Kommunens rutiner för uppföljning av större investeringsprojekt har nämnden i allt väsentligt följt, förvaltningen har också arbetat enligt de delegeringsordningar som gällt.

Utredaren har upplysningsvis lämnat råd kring hur informationen mellan förvaltningen och nämnden kan förbättras liksom hur nämndens protokoll kan bli tydligare avseende avvikelser i större investeringsprojekt.

Den avslutande frågan rör hur framtida liknande misstag ska kunna undvikas. Flera intervjupersoner har pekat på möjligheten att förstärka den egna kompetensen för att på så sätt undvika att bli så

beroende av upphandlade konsulter. Detta synes vara en klok strategi. Kostnadsökningar i komplicerade investeringsprojekt lär dock aldrig helt kunna undvikas.

Bromma 2014-05-08

Sune Eriksson

16

Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/53

Revidering av ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige antar förslag till reviderat ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB.

Ärendet

Nuvarande ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB, Trobo, antogs av kommunfullmäktige 2016-04-20. Ägardirektiv är det styrdokument som bredvid bolagsordningen kompletterar styrningen av kommunens bolag. Det är bolagsstyrelsen som ska se till att direktivet tillämpas i bolagets verksamhet.

Ägardirektiven för kommunens två bolag har nu setts över, bland annat har målen reviderats. Ägardirektiven har också fått en gemensam struktur då de tidigare var uppbyggda på olika sätt.

Johan Sandlund
Kommunchef

Helena Edenborg
Kanslichef

Bilagor

1. Förslag till reviderat ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB.
2. Ägardirektiv antaget av kommunfullmäktige 2016-04-20.

Ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB (Trobo)

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2019-xx-xx § x Trosabygdens Bostäder AB bolagsstämma 2019-xx-xx
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

Innehållsförteckning

Ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB 2
1. Kommunövergripande styrdokument och riktlinjer 2
2. Bolaget som del av den kommunala organisationen 2
3. Kommunens direktivrätt 2
4. Kommunens uppsikt och styrfunktion 2
5. Bolagets verksamhet 3
6. Bolagets ändamål 4
7. Fullmäktiges ställningstagande 4
8. Förvaltningsberättelsen 4
9. Ekonomiska mål 5
10. Verksamhetens mål 6
11. Finansiering 7
12. Budget och affärsplan 7
13. Information och ägardialog 7
14. Samordning med koncernen 7
15. Miljö 8
16. Rekrytering och instruktion för VD 8
17. Sekretess 9
18. Arvode 9
19. Arkivreglemente 9
20. Taxa för utlämnande av allmänna handlingar 9

Ägardirektiv för Trosabygdens Bostäder AB

Detta ägardirektiv avser Trosabygdens Bostäder AB (org. nr 556476-7704) nedan kallat bolaget och är antagna av kommunfullmäktige i Trosa 2019-xx-xx, § x och är fastställda av bolagsstämma för Trosabygdens Bostäder AB 2019-xx-xx.

1. Kommunövergripande styrdokument och riktlinjer

Bolaget ska tillämpa de övergripande styrdokument som fullmäktige lägger fast för den Kommunala koncernen. Övergripande *styrprinciper* för koncernens verksamhet är Fastlagd kurs för Trosa kommun, antagen 1991-08-21.

Kommunstyrelsen kan i särskilt beslut avgöra vilka kommunala styrdokument som ska gälla för bolaget.

2. Bolaget som del av den kommunala organisationen

Bolaget ägs av Trosa kommun. Bolaget är en del av kommunens verksamhet och ska i sin verksamhet beakta detta.

Förutom genom lag och författning regleras bolagets verksamhet och bolagets förhållande till kommunen genom

1. bolagsordning
2. ägardirektiv
3. av fullmäktige och av kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv
4. förekommande avtal mellan kommunen och bolaget

3. Kommunens direktivrätt

Bolagets styrelse och verkställande direktör har att följa utfärdade direktiv, såvida dessa inte strider mot bolagsordningen, mot tvingande bestämmelser i lag eller annan författning, exempelvis aktiebolagslagen och offentlighets- och sekretesslagen, eller strider mot bolagets intresse.

Detta ägardirektiv är ett komplement till bolagsordningen.

4. Kommunens uppsikt och styrfunktion

Bolagets verksamhet står enligt kommunallagen under uppsikt av kommunstyrelsen och kommunstyrelsen utövar kommunens styrfunktion över bolaget i de avseenden som anges i kommunstyrelsens reglemente.

Kommunstyrelsen har rätt att ta del av bolagens handlingar och räkenskaper samt att i övrigt inspektera bolagen och dess verksamhet. Bolagen ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som den begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagens styrelse.

Kommunstyrelsen ska utan dröjsmål få del av:

- protokoll från bolagsstämma
- protokoll från styrelsesammanträde
- budget och verksamhetsplan
- bolagets ekonomiska rapporter och årsredovisning
- revisionsberättelse

Bolagen erinras om att kommunstyrelsen enligt 6 kap. 9 § kommunallagen har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och, om verksamheten har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

5. Bolagets verksamhet

Föremålet för bolagets verksamhet är att med iakttagande av kommunala intressen förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter med bostäder, affärslägenheter och därtill hörande kollektiva anordningar. Bolaget kan även förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter för den kommunala verksamheten. Detta framgår av bolagsordningen. Verksamheten är begränsad till Trosa kommun. Bolaget ska tillsammans med kommunen medverka i åtgärder för att utveckla och förädla fastighetsmarknaden i Trosa kommun inom ramen för den av kommunfullmäktige fastställda översiktsplanen.

Grundläggande principer för bolagets verksamhet
Ansvaret för bolagets organisation åvilar enligt aktiebolagslagen bolagets styrelse. Styrelsen har att utforma organisationen så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och mål tillgodoses.

Bolaget ska drivas enligt affärsmässiga marknadsorienterade grunder under iakttagande av det kommunala ändamålet och de kommunalrättsliga principer som framgår av dessa ägardirektiv. *Bolaget ska förmedla sina bostäder på ett ordnat sätt, med transparenta regler.*

Syftet med att driva verksamheten i bolagsform är att åstadkomma effektivitet till gagn för dem som utnyttjar bolagets tjänster utan att detta går ut över den kommunala verksamheten i övrigt. Bolaget kan därför inte tillåtas att optimera effektiviteten i sin verksamhet om detta medför nackdelar för organisationen i dess helhet som överväger fördelarna för bolaget. Kommunen och bolaget ska därför i samråd söka lösningar som tillgodoser båda dessa intressen varvid kommunstyrelsens uppdrag att samordna bolagets verksamhet med kommunens ska respekteras.

Bolagets hyresgäster ska erbjudas god information och frågor om boendeinflytande ska särskilt beaktas av styrelsen. Årliga kundundersökningar ska genomföras av bolaget som ett medel att utveckla kvaliteten i verksamheten.

6. Bolagets ändamål

Bolaget ska på marknadsmässiga villkor erbjuda bostäder och boendemiljöer med kundkvalitet i fokus för att medverka till kommunens attraktivitet som bostadsort och som etableringsort för företag.

Ändamålet för bolagets verksamhet är att främja bostadsförsörjningen i kommunen samt tillhandahålla lokaler för kommunal verksamhet, och vidare kompletterande lokaler för kommersiell uthyrning.

Målet är att bidra till ökad livskvalitet för dagens och morgondagens kommuninvånare och till kommunens positiva utveckling och tillväxt. Bolaget ska drivas på ett sådant sätt att ägaren erhåller en långsiktigt rimlig avkastning på kapitalet. Bolaget ska bedrivas med långsiktig lönsamhet och hållbarhet på affärsmässig grund.

Likvideras bolaget ska dess behållna tillgångar tillfalla Trosa kommun.

7. Fullmäktiges ställningstagande

Bolaget ansvarar för att kommunfullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas beträffande

- större investeringar, nyproduktion och ombyggnader
- köp och försäljning av större objekt
- bildande eller förvärv av dotterföretag
- planer på ny eller ändrad inriktning av bolagets verksamhet
- övriga frågor av principiell betydelse eller av större vikt

Skulle olika meningar uppkomma i bolagets styrelse om en fråga ska underställas fullmäktige ska samråd ske med kommunstyrelsen.

Med större investeringar och ombyggnationer i befintligt bestånd menas att de uppgår till minst 1000 basbelopp, och köp och försäljning av objekt minst 500 basbelopp per tillfälle.

8. Förvaltningsberättelsen

Bolagets styrelse ska i förvaltningsberättelsen utöver vad aktiebolagslagen i detta avseende stadgar redovisa hur verksamheten bedrivs och utvecklas mot bakgrund av det kommunala syftet med densamma och av kommunen uppställda ekonomiska mål och mål för verksamheten.

Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för kommunstyrelsens uppsikt och beslut enligt 6 kap. 9 § kommunallagen samt till lekmannarevisorns granskning.

9. Ekonomiska mål

Bolaget ska ha sådana ekonomiska resurser att ägaren får en rimlig avkastning på kapitalet, med beaktande av kommunens finansiella åtagande och risk i bolaget. Bolaget ska ha en sådan egen finansiell styrka att man långsiktigt klarar konjunktur- och marknadssvängningar utan ytterligare ägartillskott. Principen ska vara att varje boendegeneration bär sina kostnader. En viktig finansieringskälla för bolagets deltagande i samhällsbyggnadsprocessen bör vara försäljning av fastigheter. Endast vid omfattande nybyggnationer och förvärv kan undantag göras i form av utfästelser om kapitaltillskott.

Avkastningskrav

Bolagets ska årligen till Trosa kommun lämna en avkastning som är rimlig i förhållande till den risk ägaren löper. Kommunstyrelsen avgör vad som är skälig avkastning. Alltför lågt ställda avkastningskrav kan innebära ett otillåtet statsstöd. Bolagets ska nå en avkastning som står i rimlig proportion till bolagets totala kapital (det bokförda värdet). Bolaget ska under mandatperioden arbeta för att stärka avkastningen till nedanstående nivå.

1. Bolaget ska nå en avkastning på 10% på tillskjutet kapital. (2018-12-31: 40 600 tkr)
2. Bolaget ska ha ett driftresultat på 5%[1] på totalt kapital. (resultat efter finansiella poster rensat för upp- och nedskrivningar i förhållande till totalt kapital)

Soliditet

Bolagets långsiktiga soliditet bör vara 30% men kan under en expansiv fas ligga lägre, dock aldrig under 15 %. Bolaget ska i sin planering tillse kapitalstrukturen i bolaget är rimlig långsiktigt. Bolaget ska under mandatperioden arbeta för att stärka soliditeten till mellan 20-30% år 2022. (2017-12-31: 18,9%)

3. Bolaget ska ha en soliditet på 30%

Utdelning

Bolaget får lämna utdelning till Trosa kommun med högst det maximala belopp som följer av gällande lagstiftning. I nuvarande lagstiftning är maximal utdelning fastställd till den genomsnittliga statslåneräntan under föregående räkenskapsår med ett tillägg av en procentenhet på tillskjutet kapital (40,6 Mkr 2018-12-31). Bolaget ska under mandatperioden arbeta för att stärka kapitalstruktur som på sikt möjliggör en utdelningsnivå på 30-50% av årets resultat exklusive värdeförändringar på anläggningstillgångar.

4. Bolaget ska lämna en årlig utdelning till ägaren på 20-30% av årets resultat (exkl värdeförändringar på anläggningstillgångar).

[1] Den av Trosa kommun bedömda rimliga avkastningen är 5% över tid. Motsvarande 2% inflation och 2,5% genomsnittlig svensk tillväxt samt en riskpremie på 0,5%.

10. Verksamhetens mål

Bolagets ska medverka till kommunens attraktivitet som bostadsort och som etableringsort för företag. Vid nybyggnation av bostäder tillse att det byggs lägenheter anpassade för äldre och funktionsnedsatta. Bolaget ska möjliggöra bildandet av bostadsrättsföreningar och kooperativa hyresrätter där rätt förutsättningar finns. Bolaget ska bygga bostäder och kommersiella lokaler på affärsmässig grund, samt långsiktigt komplettera där marknaden är underdimensionerad, t.ex. i Vagnhärad. Bolaget ska öka ambitionsnivån vad gäller underhåll av utemiljöer i likhet med ägaren, för att skapa tilltalande, trygga och säkra utemiljöer. Bolaget ska erbjuda sociala kontrakt med ambitionen att omförhandla dessa till reguljära hyresavtal inom rimlig tid (i normalfallet ett år).

Bolaget ska genomföra årliga kundundersökningar.

1. Hyresgästerna ska känna sig trygga i sin boendemiljö och svara minst 84% i kundundersökningen om trygghet. (2018:77,5%)
2. Hyresgästerna ska ha en ren och snygg boendemiljö och svara minst 77% i kundundersökningen. (2018: 72,6%)
3. Hyresgästerna ska känna att bolaget tar kunden på allvar och svara minst 88% i kundundersökningen. (2018: 80,4%)
4. Hyresgästerna ska få hjälp när det behövs och svara minst 88% i kundundersökningen. (2018: 89,8%)
5. Hyresgästerna ska vara nöjda med bolagets förvaltning och svara minst 75% i kundundersökningen om förvaltningspolicy. (2018: 72,8%)

Engagerade medarbetare är centralt för att bolaget ska kunna uppnå såväl verksamhetsmål som ekonomiska mål långsiktigt. Därför ska bolaget genomföra årlig enkätundersökning inom ramen för SKLs HME-enkät (Hållbart medarbetarengagemang).

6. 80% av de anställda ska svara 4 eller 5 på en 5-gradig skala där 5 är högsta betyget.

Bolaget ska bidra till kommunens positiva utveckling och tillväxt.

7. Bolaget ska under perioden 2019-2022 bygga minst 80 nya lägenheter.

Bolaget ska ha god framförhållning och aktuella flerårsplaner för underhåll och årligen avsätta medel för detta i rimlig proportion till fastighetens värde.

8. Det planerade underhållet av bolagets materiella tillgångar ska överstiga det akuta underhållet inklusive skadegörelse. Minst 60 procent ska vara planerat underhåll.

Vid nybyggnation och ombyggnation ska klimatneutrala eller förnyelsebara energikällor eftersträvas. Fjärrvärmeanslutning ska vara ett förstahandsalternativ där det erbjuds på goda affärsmässiga villkor. Låga livscykelkostnader ska vara vägledande vid val av tekniska lösningar. Bolaget ska följa kommunens energiplan tex genom att driftsätta solceller där goda förutsättningar finns.

9. Bolaget ska under perioden 2019-2022 minska energiförbrukningen med

10% i snitt i bolagets bestånd.

11. Finansiering

Bolaget ska sträva efter att ha låga långsiktiga finansieringskostnader med beaktande av likviditets- och andra finansiella risker. Kommunfullmäktige fastställer på förslag av kommunstyrelsen ett borgenstak för kommunens engagemang i bolaget. För kommunal borgen ska uttas en borgensavgift enligt beslut kommunfullmäktige.
Bolaget ska följa av kommunfullmäktige fastställd finanspolicy för kommunkoncernen.

12. Budget och affärsplan

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt som kommunstyrelsen fastställer tillställa kommunstyrelsen en plan för sin verksamhet och ekonomi för det följande räkenskapsåret. Planen ska innehålla redovisning i de avseenden kommunstyrelsen bestämmer. Efter beredning kan planen överlämnas till kommunfullmäktige om kommunfullmäktige så begär. Fullmäktiges eventuella beslut avseende planen kan utformas som ägardirektiv för bolaget. Med affärsplan menas återrapportering av bolagets aktiviteter för att uppfylla ägardirektivets mål.

13. Information och ägardialog

Ägaren ska fortlöpande hållas informerad av bolaget om dess verksamhet. Bolaget ska initiera möten med kommunen om omständigheterna så påkallar.

Bolagets styrelse ska vid två tillfällen varje år inbjuda till överläggning med kommunstyrelsens ordförande och oppositionsrådet.
Bolagets styrelse, verkställande direktör, revisorer och lekmannarevisorer kan komma att kallas sedan årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsrapport tillställts kommunen och i god tid innan bolagsstämma närvara vid ett fullmäktigesammanträde för att besvara frågor om bolagets verksamhet.

14. Samordning med koncernen

Bolaget och kommunen ska ömsesidigt ta initiativ till samverkan som kan leda till ökad effektivitet (lägre kostnader och/eller högre kvalitet) för koncernen Trosa kommun.

Bolaget ska i den mån detta låter sig göras medverka i kommunens upphandlingar. Bolaget ska alltid vid köp av tjänster beakta möjligheten att anlita gemensamma servicefunktioner (ekonomi, inköp, IT etc.) som finns i kommunen och övriga kommunägda företag.

Samordning ska ske med kommunen i fråga om budget och bokslutsprocesser och revision. Bolagets rapportering avseende ekonomi och verksamhet ska anpassas till de tidplaner som kommunstyrelsen beslutar för den kommunala organisationen i övrigt.

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt kommunstyrelsen fastställer tillhandahålla kommunstyrelsen det underlag styrelsen begär för upprättande av kommunens sammanställda redovisning enligt lagen om kommunal redovisning.

Bolaget ska i sin internkontrollplan ha med kommunstyrelsens obligatoriska kontrollpunkter för nämnder och bolag när så är tillämpligt.

Bolaget ska presentera sin verksamhet och organisation på kommunens webbsida, i övrigt medverka i kommunens interna och externa information, samt använda kommunens grafiska profil. Bolaget ska vidare aktivt delta i marknadsföringen av Trosa kommun som bostads- och etableringsort.

Bolaget ska ha en planering och organisation som rustar verksamheten att hantera extraordinära händelser. Bolaget ska samordna sig med kommunen i samband med extraordinära händelser.

Samordnad revision
Upphandling av auktoriserad revisor i bolaget och sakkunnigt biträde till de förtroendevalda revisorerna och till lekmannarevisorer ska samordnas.

Revisorer och lekmannarevisorer ska samordna sin granskning så att onödigt dubbelarbete undviks. För detta ska FAR:s rekommendation om gemensam revision tillämpas. Lekmannarevisorerna ska i sin granskning förutom vad lag anger söka utvärdera bolagets måluppfyllelse samt redovisa vad därvid framkommit i granskningsrapporten.

15. Miljö

I likhet med koncernen i övrigt ska bolaget ha ett miljöledningssystem, som fastställs av bolagets styrelse. Miljöledningssystemet ska överensstämma med riktlinjerna för Trosa kommuns miljöledningssystem.

16. Rekrytering och instruktion för VD

Bolagets styrelse ska vid rekrytering och lönesättning av verkställande direktör samråda med kommunstyrelsens ordförande.

Styrelsen ska enligt aktiebolagslagen meddela riktlinjer och anvisningar för verkställande direktörens handhavande av den löpande förvaltningen. Styrelsen ska se till att instruktionen omprövas mot bakgrund av ändrade förhållanden och vunna erfarenheter.

I instruktionen ska anges i vilken omfattning verkställande direktören, för styrelsen ska anmäla beslut han fattat. De sålunda anmälda besluten ska upptas i styrelseprotokoll.

17. Sekretess

Föreligger på grund av lagstadgad sekretess hinder mot att överlämna viss uppgift till ägaren får uppgiften uteslutas. Bolaget ska i så fall uppge att strykning/utelämnande skett.

18. Arvode

Arvode för styrelseledamöter utgår i enlighet med Trosa kommuns arvodes- och ersättningsreglemente för kommunalt förtroendevalda, antaget av kommunfullmäktige i Trosa kommun.

19. Arkivreglemente

Trosa kommuns arkivreglemente ska tillämpas i bolaget.

20. Taxa för utlämnande av allmänna handlingar

Bolaget ska tillämpa den för Trosa kommun vid var tid gällande taxan för utlämnande av allmänna handlingar.

Ägardirektiv för Trosabygdens bostäder AB

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2016-04-20, § 31
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

Trosabygdens bostäder AB är ett av Trosa kommun helägt allmännyttigt bostadsaktiebolag. Ägardirektiven för verksamheten i Trosabygdens bostäder AB, nedan kallat bolaget, antagna av kommunfullmäktige i Trosa kommun, 2016-04-20, § 31.

1. Bolaget är en del av Trosa kommun

Bolaget är organ för kommunens verksamhet och således en del av Trosa kommun. Bolaget står i sin verksamhet under kommunstyrelsens uppsikt och har att följa av fullmäktige utfärdade direktiv.

Förutom genom lag och författning regleras bolagets verksamhet och bolagets förhållande till kommunen genom

1) bolagsordning
2) ägardirektiv
3) av fullmäktige och av kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv
4) förekommande avtal mellan kommunen och bolaget

2. Kommunens direktivrätt

Det ankommer på bolagets styrelse och verkställande direktör att följa utfärdade direktiv om de ej står i strid med tvingande bestämmelser i aktiebolagslagen eller annan lag eller författning.

3. Kommunens insyn och styrfunktion

Bolagets verksamhet står under uppsikt av kommunstyrelsen och kommunstyrelsen utövar kommunens styrfunktion över bolaget i de avseenden som anges i kommunstyrelsens reglemente.

Kommunstyrelsen ska ges den information och tillställas de handlingar som den begär. Därutöver ska bolaget översända följande handlingar till kommunstyrelsen:

a) protokoll från bolagsstämma
b) protokoll från styrelsesammanträde
c) budget och verksamhetsplan
d) bolagets delårsrapporter (kvartal) och årsredovisning
e) revisionsberättelse

4. Föremålet för bolagets verksamhet

Föremålet för bolagets verksamhet är att med iakttagande av kommunala intressen förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter med bostäder, affärslägenheter och därtill hörande kollektiva anordningar. Bolaget kan även förvärva, avyttra, äga, bebygga och förvalta fastigheter för den kommunala verksamheten. Detta framgår av bolagsordningen. Verksamheten är begränsad till Trosa kommun. *Bolaget ska tillsammans med kommunen medverka i åtgärder för att utveckla och förädla fastighetsmarknaden i Trosa kommun inom ramen för den av kommunfullmäktige fastställda översiktsplanen.*

5. Ändamålet med bolagets verksamhet

Ändamålet för bolagets verksamhet är att främja bostadsförsörjningen i kommunen samt tillhandahålla lokaler för kommunal verksamhet, och vidare kompletterande lokaler för kommersiell uthyrning. *Bolaget ska bedrivas med långsiktig lönsamhet och hållbarhet på affärsmässig grund.*

Bolaget ska på *marknadsmässiga villkor* erbjuda bostäder och boendemiljöer *med kundkvalitet i fokus* för att medverka till kommunens attraktivitet som bostadsort och som etableringsort för företag. Målet är att bidra till ökad livskvalitet för dagens och morgondagens kommuninvånare och till kommunens positiva utveckling och tillväxt. *Bolaget ska drivas på ett sådant sätt att ägaren erhåller en långsiktigt rimlig avkastning på kapitalet.*

Likvideras bolaget ska dess behållna tillgångar tillfalla Trosa kommun.

6. Mål för bolagets verksamhet

Ekonomiska mål

- Finansiell styrka: Bolaget ska ha sådana ekonomiska resurser *att ägaren får en rimlig avkastning på kapitalet, med beaktande av kommunens finansiella åtagande och risk i bolaget. Bolaget ska ha en sådan egen finansiell styrka att man långsiktigt klarar konjunktur- och marknadssvängningar utan ytterligare ägartillskott.* Principen ska vara att varje boendegeneration bär sina kostnader. Endast vid omfattande nybyggnationer *och förvärv* kan undantag göras i form av utfästelser om kapitalförsörjning. En viktig finansieringskälla för bolagets deltagande i samhällsbyggnadsprocessen bör vara försäljning av fastigheter.

- *Soliditet: Bolagets långsiktiga soliditet bör vara 30% men kan under en expansiv fas ligga lägre, dock aldrig under 15 %. Bolaget ska i sin planering tillse kapitalstrukturen i bolaget är rimlig långsiktigt.*

- Avkastningskrav: *Bolagets ska nå ett driftresultat som står i rimlig proportion till bolagets totala kapital (det bokförda värdet). Den av Trosa kommun bedömda rimliga avkastningen är 5 % över tiden (Motsvarande 2 % inflation och 2,5 % genomsnittlig svensk tillväxt samt en riskpremie på 0,5 %).* Bolagets ska årligen till Trosa kommun lämna en avkastning som är rimlig i förhållande till den risk ägaren löper. Kommunstyrelsen avgör vad som är skälig avkastning. *Alltför lågt ställda avkastningskrav kan innebära ett otillåtet statsstöd.* Bolaget får dock lämna utdelning till Trosa kommun med högst det maximala belopp som följer *av gällande lagstiftning.*

- *Utdelning: I nuvarande lagstiftning är maximal utdelning* fastställd till den genomsnittliga statslåneräntan under föregående räkenskapsår med ett tillägg av en procentenhet *på tillskjutet kapital* (38,3 Mkr 2010-12-31).

- Fastighetsunderhållsplaner: Bolaget ska ha god framförhållning och aktuella flerårsplaner för underhåll och årligen avsätta medel för detta i rimlig proportion till fastighetens värde.

Verksamhetsmål

Bolagets ska medverka till kommunens attraktivitet som bostadsort och som etableringsort för företag. Under perioden 2015-2018 ska bolaget

- *Vid nybyggnation av bostäder tillse att det byggs lägenheter anpassade för äldre och funktionsnedsatta.*

- *Möjliggöra* bildandet av bostadsrättsföreningar *och kooperativa hyresrätter* där rätt förutsättningar finns.

- *Bygga bostäder och kommersiella lokaler på affärsmässig grund, samt långsiktigt komplettera där marknaden är underdimensionerad, t.ex. i Vagnhärad.*

- *Genomföra ett energioptimeringsprogram under perioden motsvarande minskad energiförbrukning med 15 % i jämförbart bestånd.*

- *Öka ambitionsnivån vad gäller underhåll av utemiljöer i likhet med ägaren, för att skapa tilltalande, trygga och säkra utemiljöer.*

- Erbjuda sociala kontrakt med ambitionen att omförhandla dessa till reguljära hyresavtal inom rimlig tid *(I normalfallet ett år)*.

Miljömål

- *Alla nybyggda och ombyggda lägenheter ska vara utrustade för individuell mäning av el, värme och vatten.*

- *Vid nybyggnation och ombyggnation ska klimatneutrala eller förnyelsebara energikällor eftersträvas. Fjärrvärmeanslutning ska vara ett förstahandsalternativ där det erbjuds på goda affärsmässiga villkor.*

- *Låga livscykelkostnader ska vara vägledande vid val av tekniska lösningar.*

7. Finansiering, ränta och avgifter

Bolaget ska sträva efter att ha låga långsiktiga finansieringskostnader med beaktande av likviditets- och andra finansiella risker. Kommunfullmäktige fastställer på förslag av kommunstyrelsen ett borgenstak för kommunens engagemang i bolaget.

För kommunal borgen ska uttas en borgensavgift om 35 räntepunkter, samt en avgift motsvarande räntan på det årliga nuvärdet av ej uttagna pantbrev.

8. Grundläggande principer för bolagets verksamhet

Ansvaret för bolagets organisation åvilar enligt aktiebolagen bolagets styrelse. Styrelsen har att utforma organisationen så att de bästa förutsättningarna för bolagets ändamål och mål tillgodoses.

Bolaget ska drivas enligt affärsmässiga marknadsorienterade grunder under iakttagande av det kommunala ändamålet och de kommunalrättsliga principer som framgår av dessa ägardirektiv. *Bolaget ska förmedla sina bostäder på ett ordnat sätt, med transparenta regler.*

Syftet med att driva verksamheten i bolagsform är att åstadkomma effektivitet till gagn för dem som utnyttjar bolagets tjänster utan att detta går ut över den kommunala verksamheten i övrigt. Bolaget kan därför inte tillåtas att optimera effektiviteten i sin verksamhet om detta medför nackdelar för organisationen i dess helhet som överväger fördelarna för bolaget. Kommunen och bolaget ska därför i samråd söka lösningar som tillgodoser båda dessa intressen varvid kommunstyrelsens uppdrag att samordna bolagets verksamhet med kommunens ska respekteras.

Bolagets hyresgäster ska erbjudas god information och frågor om boendeinflytande ska särskilt beaktas av styrelsen. Årliga kundundersökningar ska genomföras av bolaget som ett medel att utveckla kvaliteten i verksamheten.

9. Underställningsplikt

Kommunfullmäktiges ställningstagande ska inhämtas beträffande
a) större investeringar, nyproduktion och ombyggnader
b) köp och försäljning av större objekt
c) bildande eller förvärv av dotterföretag
d) planer på ny eller ändrad inriktning av bolagets verksamhet
e) övriga frågor av principiell betydelse eller av större vikt

Skulle olika meningar uppkomma i bolagets styrelse om en fråga ska underställas fullmäktige ska samråd ske med kommunstyrelsen.

Med större investeringar och ombyggnationer i befintligt bestånd menas att de uppgår till minst 1000 basbelopp, och köp och försäljning av objekt minst *500 basbelopp per tillfälle*.

10. Budget och affärsplan

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt som kommunstyrelsen fastställer tillställa kommunstyrelsen en plan för sin verksamhet och ekonomi för det följande räkenskapsåret. Planen ska innehålla redovisning i de avseenden kommunstyrelsen bestämmer. Efter beredning kan planen överlämnas till kommunfullmäktige om kommunfullmäktige så begär. Fullmäktiges eventuella beslut avseende planen kan utformas som ägardirektiv för bolaget. Med affärsplan menas återrapportering av bolagets aktiviteter för att uppfylla ägardirektivets mål.

11. Bokslut utgör underlag för sammanställd redovisning

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt kommunstyrelsen fastställer tillhandahålla kommunstyrelsen det underlag styrelsen begär för upprättande av kommunens sammanställda redovisning enligt lagen om kommunal redovisning.

12. Förvaltningsberättelsens innehåll

Bolagets styrelse ska i förvaltningsberättelsen utöver vad aktiebolagslagen i detta avseende stadgar redovisa hur verksamheten bedrivs och utvecklas mot bakgrund av det kommunala syftet med densamma och av kommunen uppställda ekonomiska mål och mål för verksamheten.

13. Kommunövergripande styrdokument och riktlinjer

Bolaget ska tillämpa de övergripande styrdokument som fullmäktige lägger fast för den Kommunala koncernen. Övergripande *styrprinciper* för koncernens verksamhet är Fastlagd kurs för Trosa kommun, antagen 1991-08-21.

Kommunstyrelsen kan i särskilt beslut avgöra vilka kommunala styrdokument som ska gälla för bolaget.

14. Miljöledning

I likhet med koncernen i övrigt ska bolaget ha ett miljöledningssystem, som fastställs av bolagets styrelse. Miljöledningssystemet ska överensstämma med riktlinjerna för Trosa kommuns miljöledningssystem.

15. Informationssammanträden

Bolagets styrelse ska vid två tillfällen varje år inbjuda till överläggning med kommunstyrelsens ordförande och oppositionsrådet.

Bolagets styrelse, verkställande direktör, revisorer och lekmannarevisorer kan komma att kallas sedan årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsrapport tillställts kommunen och i god tid innan bolagsstämma närvara vid ett fullmäktigesammanträde för att besvara frågor om bolagets verksamhet.

16. Samordnad revision

Inom koncernen finns tre olika revisionsuppdrag. De förtroendevalda revisorerna som har att granska styrelser och nämnder, till exempel hur kommunstyrelsen utövar sin uppsiktsplikt och andra koncernuppgifter enligt reglemente. Bland de förtroendevalda revisorerna utses en eller flera lekmannarevisorer som har att granska hur bolaget uppfyller det kommunala ändamålet som det beskrivs i bolagsordning och ägardirektiv. Slutligen finns den auktoriserade revisorn som granskar bolaget enligt aktiebolagslagen, bland annat hur bolagsstyrelsen efterlever bolagsordning och ägardirektiv.

De olika revisionsuppgifterna och revisorsrollerna bör därför samordnas av de förtroende-

valda revisorerna. Samordning bör genomföras där det är möjligt och leder till en effektivare granskning ur ett koncernperspektiv. Upphandling av auktoriserad revisor i bolaget och sakkunnigt biträde till de förtroendevalda revisorerna och till lekmannarevisorer samordnas också. Beslut om avlyft av tystnadsplikt och övriga formella frågor för att möjliggöra samordning beslutas av fullmäktige i särskild ordning.

Revisorer och lekmannarevisorer ska samordna sin granskning så att onödigt dubbelarbete undviks. För detta ska FAR:s rekommendation om gemensam revision tillämpas.

Lekmannarevisorerna ska i sin granskning förutom vad lag anger söka utvärdera bolagets måluppfyllelse samt redovisa vad därvid framkommit i granskningsrapporten.

17. Samordning i övrigt

Bolaget och kommunen ska ömsesidigt ta initiativ till samverkan som kan leda till ökad effektivitet (lägre kostnader och/eller högre kvalitet) för koncernen Trosa kommun.

Bolaget ska i den mån detta låter sig göras medverka i kommunens upphandlingar.

Samordning ska ske med kommunen i fråga om budget och bokslutsprocesser och revision. Bolagets rapportering avseende ekonomi och verksamhet ska anpassas till de tidplaner som kommunstyrelsen beslutar för den kommunala organisationen i övrigt.

Bolaget ska presentera sin verksamhet och organisation på kommunens webbsida, i övrigt medverka i kommunens interna och externa information, samt använda kommunens grafiska profil. Bolaget ska vidare aktivt delta i marknadsföringen av Trosa kommun som bostads- och etableringsort.

18. Rekrytering av verkställande direktör

Bolagets styrelse ska vid rekrytering och lönesättning av verkställande direktör samråda med kommunstyrelsens ordförande.

19. Arkivreglemente

Kommunens arkivreglemente gäller för bolagets dokumenthantering.

17

Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/54

Revidering av ägardirektiv för Trosa Fibernät AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige antar förslag till reviderat ägardirektiv för Trosa Fibernät AB.

Ärendet

Nuvarande ägardirektiv för Trosa Fibernät AB, Trofi, antogs av kommunfullmäktige 2016-04-20. Ägardirektiv är det styrdokument som bredvid bolagsordningen kompletterar styrningen av kommunens bolag. Det är bolagsstyrelsen som ska se till att direktivet tillämpas i bolagets verksamhet.

Ägardirektiven för kommunens två bolag har nu setts över, bland annat har målen reviderats. Ägardirektiven har också fått en gemensam struktur då de tidigare var uppbyggda på olika sätt.

Johan Sandlund
Kommunchef

Helena Edenborg
Kanslichef

Bilagor

1. Förslag till reviderat ägardirektiv för Trosa Fibernät AB.
2. Ägardirektiv antaget av kommunfullmäktige 2016-04-20.

Ägardirektiv för Trosa Fibernät AB (Trofi)

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2019-xx-xx § x Trosa Fibernät AB bolagsstämma 2019-xx-xx
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

Innehållsförteckning

Ägardirektiv för Trosa Fibernät AB 2
1. Bolaget som del av den kommunala organisationen 2
2. Kommunens direktivrätt 2
3. Kommunens uppsikt och styrfunktion 2
4. Bolagets verksamhet 3
5. Bolagets ändamål 3
6. Fullmäktiges ställningstagande 4
7. Förvaltningsberättelsen 4
8. Ekonomi och finansiering 4
9. Verksamhetens mål 4
10. Affärsmodell, budget och affärsplan 5
11. Information och ägardialog 5
12. Samordning med koncernen 5
13. Miljö 6
14. Rekrytering och instruktion för VD 6
15. Sekretess 7
16. Kommunövergripande styrdokument och riktlinjer 7
17. Arvode 7
18. Arkivreglemente 7
19. Taxa för utlämnande av allmänna handlingar 7

Ägardirektiv för Trosa Fibernät AB

Detta ägardirektiv avser Trosa Fibernät AB (556793-1711) nedan kallat bolaget och är antagna av kommunfullmäktige i Trosa 2019-xx-xx, § x och är fastställda av bolagsstämma för Trosa Fibernät AB 2019-xx-xx.

1. Bolaget som del av den kommunala organisationen

Bolaget ägs av Trosa kommun. Bolaget är en del av kommunens verksamhet och ska i sin verksamhet beakta detta.

Förutom genom lag och författning regleras bolagets verksamhet och bolagets förhållande till kommunen genom

1. bolagsordning
2. ägardirektiv
3. av fullmäktige och av kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv
4. förekommande avtal mellan kommunen och bolaget

2. Kommunens direktivrätt

Bolagets styrelse och verkställande direktör har att följa utfärdade direktiv, såvida dessa inte strider mot bolagsordningen, mot tvingande bestämmelser i lag eller annan författning, exempelvis aktiebolagslagen och offentlighets- och sekretesslagen, eller strider mot bolagets intresse.
Detta ägardirektiv är ett komplement till bolagsordningen.

3. Kommunens uppsikt och styrfunktion

Bolagets verksamhet står enligt kommunallagen under uppsikt av kommunstyrelsen och kommunstyrelsen utövar kommunens styrfunktion över bolaget i de avseenden som anges i kommunstyrelsens reglemente.

Kommunstyrelsen har rätt att ta del av bolagens handlingar och räkenskaper samt att i övrigt inspektera bolagen och dess verksamhet. Bolagen ska lämna kommunstyrelsen den information om verksamheten som den begär. Den närmare omfattningen av informationen fastställs i samråd med bolagens styrelse.

Kommunstyrelsen ska vid begäran och utan dröjsmål få del av:

- protokoll från bolagsstämma
- protokoll från styrelsesammanträde
- budget och verksamhetsplan
- bolagets ekonomiska rapporter och årsredovisning
- revisionsberättelse

Bolaget erinras om att kommunstyrelsen enligt 6 kap. 9 § kommunallagen har att fatta årliga beslut huruvida verksamheten varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och, om verksamheten har utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

4. Bolagets verksamhet

- Bolaget ska bygga, äga och förvalta infrastruktur för elektronisk kommunikation inom Trosa kommun.
- Bolaget har i uppdrag att anlägga, förvalta och hyra ut bredbandsnät till kommuninvånarna, fritidsboende, näringsidkare, andra operatörer samt alla Trosa kommuns verksamheter inklusive det kommunala bolaget Trosabygdens bostäder AB.
- Det övergripande målet med Bolagets verksamhet är att Trosa kommun ska ha ett bredband med god täckning, hög bandbredd och hög driftsäkerhet.
- Bolaget ska teckna nödvändiga avtal med underleverantörer.
- Bolaget ska inte utan kommunfullmäktiges medgivande bygga ut fibernätet till områden som inte kan finansieras inom de ekonomiska målen för bolaget.
- Bolaget ska arbeta affärsmässigt och på marknadsmässiga villkor.
- Bolaget får tillämpa projektbaserad prissättning.
- Bolaget ska medverka till att genomföra den för kommunen gällande bredbandsstrategin.

Ansvaret för bolagets organisation åvilar enligt aktiebolagslagen bolagets styrelse. Bolagets verksamhet skall drivas enligt affärsmässiga principer under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten och de kommunalrättsliga principer som framgår av bolagsordningen och detta ägardirektiv.
Syftet med att driva verksamheten i bolagsform är dels att åstadkomma effektivitetsvinster till gagn för kommunen och de som utnyttjar bolagets infrastruktur, dels att säkerställa att medborgarna och företagen har tillgång till en samhällskritisk infrastruktur som också, så långt det är möjligt, är framtidssäker.

5. Bolagets ändamål

Bolagets ändamål är att, som lägst och i samverkan med andra aktörer, uppfylla de nationella, regionala och kommunala målen för bredband till hushåll, näringsidkare och offentlig verksamhet.

Bolaget ska genom sitt uppdrag bidra till attraktivitet och service, samhällsutveckling samt minskat digitalt utanförskap.

Likvideras bolaget ska dess behållna tillgångar tillfalla Trosa kommun.

6. Fullmäktiges ställningstagande

Bolaget ansvarar för att kommunfullmäktige får ta ställning innan sådana beslut i verksamheten som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt fattas.

Kommunfullmäktige ska ges tillfälle att ta ställning innan bolaget fattar beslut av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, såsom

- Förändrad bolagsstruktur.
- Investeringar som fordrar extern finansiering med kommunal borgen eller affärstransaktioner eller andra beslut som innebär en väsentlig utvidgning, inskränkning eller ändrad inriktning av verksamheten.
- Bildande, förvärv eller försäljning av fast egendom av strategisk betydelse för kommunen.

Skulle olika meningar uppkomma i bolagets styrelse om en fråga ska underställas fullmäktige ska samråd ske med kommunstyrelsen.

7. Förvaltningsberättelsen

Bolagets styrelse ska i förvaltningsberättelsen utöver vad aktiebolagslagen i detta avseende stadgar redovisa hur verksamheten bedrivs och utvecklas mot bakgrund av det kommunala syftet med densamma och av kommunen uppställda ekonomiska mål och mål för verksamheten.

Uttalandet ska vara så utformat att det kan läggas till grund för kommunstyrelsens uppsikt och beslut enligt 6 kap. 9 § kommunallagen samt till lekmannarevisorns granskning.

8. Ekonomi och finansiering

- Bolaget har ansvar för sin likviditet. Bolagets likvida medel ska placeras på kommunens koncernkonto med särskilt konto för respektive bolag.
- Vid upplåning och skuldförvaltning bör sådana former väljas som ger lägsta möjliga finansieringskostnader utifrån en låg risknivå. För kommunal borgen ska uttas en borgensavgift om 35 räntepunkter.
- Verksamheten ska bedrivas utifrån affärsmässiga och långsiktiga ekonomiskt hållbara principer och arbeta för en långsiktig konsolidering i syfte att minska kommunens risker som ägare.

9. Verksamhetens mål

- Bolaget har att förhålla sig till det av kommunen uppsatta målet som säger att 98 % av hushållen och företagen ska ha tillgång till bredband med en minsta kapacitet om 1000 Mbit/s senast den 31 december 2023
- Anslutningsgraden (% av möjliga anslutningar) ska öka årligen
- Bolagets avkastning ska från och med år 2021 minst uppgå till 2,5 % årligen och avkastningen definieras som rörelseresultat före finansiella poster dividerat med av ägaren insatt kapital (f n aktiekapitalet)
- Nätsäkerheten ska vara minst den som stipuleras i ”Robust Fiber”

10. Affärsmodell, budget och affärsplan

Trosa Fibernät AB ska långsiktigt arbeta för att konsolidera bolaget i syfte att minimera kommunens och övriga ägares risktagande. Verksamheten skall bedrivas utifrån affärsmässiga och långsiktigt ekonomiskt hållbara principer med skälig förräntning av eget kapital.

Bolaget ska tillämpa affärsmodell med dels uthyrning av svartfiber dels tillhandahållande av nätet mot abonnemangsavgift och/eller anslutningsavgift för inkoppling till nätet.

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt som kommunstyrelsen fastställer tillställa kommunstyrelsen en plan för sin verksamhet och ekonomi för det följande räkenskapsåret. Planen ska innehålla redovisning i de avseenden kommunstyrelsen bestämmer. Efter beredning kan planen överlämnas till kommunfullmäktige om kommunfullmäktige så begär. Fullmäktiges eventuella beslut avseende planen kan utformas som ägardirektiv för bolaget. Med affärsplan menas återrapportering av bolagets aktiviteter för att uppfylla ägardirektivets mål.

Bolaget ska årligen fastställa affärsplan som närmare beskriver

a) affärs- och verksamhetsidé
b) affärsförutsättningar (hot och möjligheter)
c) konkurrensförmåga (starka och svaga sidor)
d) mål och budget
e) val av huvudstrategier

Bolaget ska årligen och vid den tidpunkt kommunstyrelsen fastställer tillhandahålla kommunstyrelsen det underlag styrelsen begär för upprättande av kommunens sammanställda redovisning enligt lagen om kommunal redovisning.

11. Information och ägardialog

Ägaren ska fortlöpande hållas informerad av bolaget om dess verksamhet. Bolaget ska initiera möten med kommunen om omständigheterna så påkallar.

Bolagets styrelse ska vid minst ett tillfälle varje år inbjuda till överläggning med kommunstyrelsens ordförande, kommunchef och oppositionsrådet.

Bolagets styrelse, verkställande direktör, revisorer och lekmannarevisorer kan komma att kallas sedan årsredovisning, revisionsberättelse och granskningsrapport tillställts kommunen och i god tid innan bolagsstämma närvara vid ett fullmäktigesammanträde för att besvara frågor om bolagets verksamhet.

12. Samordning med koncernen

Bolaget och kommunen ska ömsesidigt ta initiativ till samverkan som kan leda till ökad effektivitet (lägre kostnader och/eller högre kvalitet) för koncernen Trosa kommun.

Bolaget ska i den mån detta låter sig göras medverka i kommunens upphandlingar. Bolaget ska alltid vid köp av tjänster beakta möjligheten att anlita gemensamma servicefunktioner (ekonomi, inköp, IT etc.) som finns i kommunen och övriga kommunägda företag.
Bolaget ska bemannas av anställda på Trosa kommun.
Samordning ska ske med kommunen i fråga om budget och bokslutsprocesser och revision. Bolagets rapportering avseende ekonomi och verksamhet ska anpassas till de tidplaner som kommunstyrelsen beslutar för den kommunala organisationen i övrigt. Bolaget ska i sin internkontrollplan ha med kommunstyrelsens obligatoriska kontrollpunkter för nämnder och bolag när så är tillämpligt.
Bolaget ska presentera sin verksamhet och organisation på kommunens webbsida, i övrigt medverka i kommunens interna och externa information, samt använda kommunens grafiska profil. Bolaget ska vidare aktivt delta i marknadsföringen av Trosa kommun som bostads- och etableringsort.
Bolaget skall samordna sig med kommunen i samband med extraordinära händelser.

Samordnad revision
Upphandling av auktoriserad revisor i bolaget och sakkunnigt biträde till de förtroendevalda revisorerna och till lekmannarevisorer ska samordnas.

Revisorer och lekmannarevisorer ska samordna sin granskning så att onödigt dubbelarbete undviks. För detta ska FAR:s rekommendation om gemensam revision tillämpas. Lekmannarevisorerna ska i sin granskning förutom vad lag anger söka utvärdera bolagets måluppfyllelse samt redovisa vad därvid framkommit i granskningsrapporten.

13. Miljö

I likhet med koncernen i övrigt ska bolaget ha ett miljöledningssystem, som fastställs av bolagets styrelse. Miljöledningssystemet ska överensstämma med riktlinjerna för Trosa kommuns miljöledningssystem.

- Bolagets miljöarbete ska bedrivas med en långsiktig hållbarhet.
- Bolaget ska säkerställa att infrastrukturen kring bolagets anläggningar har en god standard.

14. Rekrytering och instruktion för VD

Bolagets styrelse ska vid rekrytering och lönesättning av verkställande direktör samråda med kommunstyrelsens ordförande.

Styrelsen ska enligt aktiebolagslagen meddela riktlinjer och anvisningar för verkställande direktörens handhavande av den löpande förvaltningen. Styrelsen ska se till att instruktionen omprövas mot bakgrund av ändrade förhållanden och vunna erfarenheter.

I VD-instruktionen ska anges i vilken omfattning verkställande direktören, för

styrelsen ska anmäla beslut denne fattat. De sålunda anmälda besluten ska upptas i styrelseprotokoll.

15. Sekretess

Föreligger på grund av lagstadgad sekretess hinder mot att överlämna viss uppgift till ägaren får uppgiften uteslutas. Bolaget ska i så fall uppge att strykning/utelämnande skett.

16. Kommunövergripande styrdokument och riktlinjer

Bolaget ska tillämpa de övergripande styrdokument som fullmäktige lägger fast för den Kommunala koncernen. Dessa ska av kommunen överlämnas årligen till bolaget senast i samband med årsstämman. Övergripande *styrprinciper* för koncernens verksamhet är Fastlagd kurs för Trosa kommun, antagen 1991-08-21.

Kommunstyrelsen kan i särskilt beslut avgöra vilka kommunala styrdokument som ska gälla för bolaget. De dokument, policies, riktlinjer och liknande som är relevanta för bolaget tillställs årligen styrelsen genom kommunens försorg.

17. Arvode

Arvode för styrelseledamöter utgår i enlighet med Trosa kommuns arvodes- och ersättningsreglemente för kommunalt förtroendevalda, antaget av kommunfullmäktige i Trosa kommun.

18. Arkivreglemente

Trosa kommuns arkivreglemente ska tillämpas i bolaget.

19. Taxa för utlämnande av allmänna handlingar

Bolaget ska tillämpa den för Trosa kommun vid var tid gällande taxan för utlämnande av allmänna handlingar.

Ägardirektiv för Trosa Fibernät AB

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2016-04-20, § 33
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

Dessa ägardirektiv gäller för verksamheten i Trosa Fibernät AB, 556793-1711, nedan kallat bolaget/Trofi och är antagna av kommunfullmäktige i Trosa kommun den 2016-04-20, § 33 och fastställda av bolagsstämma för Trosa Fibernät AB den 2016-04-21. Ägardirektiven ska vara föremål för översyn en gång per mandatperiod.

Bolaget som del av den kommunala organisationen

Bolaget ingår som en del i den kommunala organisationen. Bolaget skall därför gemensamt med Trosa kommuns övriga organ verka för en positiv utveckling av kommunen samt utveckla samhällsnyttan inom sin sektor.

Bolaget står i sin verksamhet under uppsikt av kommunstyrelsen enligt 6 kap 1§ i kommunallagen. **Förutom genom lag och författning** regleras bolagets verksamhet och bolagets förhållande till kommunen genom:

1. Gällande bolagsordning
2. Gällande ägardirektiv
3. Överlåtelseavtal om fibernät
4. Bredbandsstrategi för Trosa kommun
5. Handlingsplan för bredband
6. Gällande gemensam företagspolicy
7. Av kommunfullmäktige och kommunstyrelsen utfärdade särskilda direktiv
8. Avtal mellan kommunen och bolaget

I händelse av bristande överensstämmelse mellan i föregående stycke angivna dokument, skall dokumenten tillämpas med företräde i angiven ordning.

Det åligger bolagets styrelse att följa utfärdade direktiv. Den kommunala verksamheten såväl i förvaltningsform som i bolagsform ska präglas av helhetssyn och princip avseende koncernnytta. Kommunen och bolaget ska i samråd söka lösningar som tillgodoser kommunens samlade intresse.

Kommunstyrelsen ska svara för beredning och samordning av strategiska frågor. Kommunstyrelsen utövar kommunens styrfunktion över bolaget i de avseenden som följer av lag och utfärdade ägardirektiv och övriga, särskilda direktiv.

Kommunstyrelsen har i uppgift enligt 6 kap 1 § kommunallagen att ha uppsikt över verksamheten i bolaget. Kommunstyrelsen har också en beredande funktion i ärenden som berör bolaget och där kommunfullmäktige har att fatta beslut.

Målet för bolagets verksamhet

Trosa Fibernät AB skall enligt bolagsordningen ha till föremål för sin verksamhet att anskaffa/bygga, äga och förvalta anläggningar för tele- och datakommunikation inom Trosa kommun.

Bolagets syfte är att enligt god teknisk praxis och optimalt resursutnyttjande erbjuda kommunikation i en säker och effektiv IT-infrastruktur i Trosa kommun, varvid kundernas behov av säkra leveranser och god service skall beaktas. Bredbandsnätet ska drivas som ett öppet och konkurrensneutralt nät.

Målet är att invånare, offentliga förvaltningar och företag inom kommunen skall få tillgång till bolagets öppna lokala nät på lika villkor och att tjänsteleverantörerna via samarbete med bolagets upphandlade kommunikationsoperatör skall få tillgång till det öppna lokala nätet för att sälja tjänster till dem som är anslutna till det.

Grundläggande principer för bolagets verksamhet

Ansvaret för bolagets organisation åvilar enligt aktiebolagslagen bolagets styrelse. Bolagets verksamhet skall drivas enligt affärsmässiga principer under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten och de kommunalrättsliga principer som framgår av bolagsordningen och detta ägardirektiv.

Syftet med att driva verksamheten i bolagsform är att åstadkomma effektivitetsvinster till gagn för kommunen och de som utnyttjar bolagets tjänster.

Bolagets uppdrag

Bolaget skall, i enlighet med Trosa kommuns bredbandsstrategi och handlingsplan för bredband, medverka till att utveckla IT-infrastrukturen i Trosa kommun vad avser utbyggnad och teknisk utveckling av bredband inom kommunen.

Bolaget ska arbeta affärsmässigt och på marknadsmässiga villkor.

Bolaget skall aktivt arbeta för att utöka antalet tjänsteleverantörer och antalet tillgängliga tjänster i stadsnätet i syfte att öka antalet aktiva kunder.

Bolaget skall ge alla tjänsteleverantörer tillgång till att sälja tjänster vilket ger ökad konkurrens.

Bolaget skall välja tekniska lösningar för stadsnätet som främjar utvecklingen av ett stadsnät med långsiktig attraktionskraft och livslängd.

Bolaget skall arbeta för ett aktivt öppet lokalt stadsnät för medborgare, offentliga verksamheter och privat näringsliv.

Bolaget ska vara verksamt som ägare av fibernätet, och ska efter upphandling anlita kommunikationsoperatör. Denne har åtagandet: att investera i aktiv utrustning, vidare att ha övervakning och support för trafiken i fibernätet, samt att ansluta tjänsteleverantörer som säljer tjänster till slutkund.

Ägande av infrastruktur

I samband med övertagandet av kommunens förvaltningsnät fastslogs att den grundläggande infrastrukturen nämligen de kabelrör med tillhörande brunnar som fibernätet inryms i skulle förbli i kommunens ägo. Detta förhållande ändras genom bolagets förvärv av kanalisationen enligt särskilt avtal.

Trosa kommun åtager sig att under fortlöpande utbyggnad av gator, vägar och exploateringsområden medverka till att tomrör för fiber nedläggs. Bolaget investerar i denna utbyggnad av kanalisation.

Fiber och fiberdragning i tomrören svarar bolaget eller annan aktör för.

Ledningsrätt som innehavs av kommunen för tomrör överförs till bolaget.

Tillämpning av kommunal strategi för bredband

Trosa fibernät AB är kommunens primära verktyg för att verkställa kommunens beslutade bredbandsstrategi.

Trosa Fibernät AB fattar beslut om investeringar för utbyggnad av bredbandsnätet. Trosa kommun beslutar om stöd till investeringar enligt bredbandsstrategin i form av fibernät eller utrustning för mobil infrastruktur.

Trosa Fibernät AB är operativt ansvarig för utbyggnad och drift av fibernätet.

Trofi ansvarar för ansökningar om statsbidrag för utbyggnad av bredbandsnät.

Bolaget avser att samverka med marknaden för att möjliggöra utbyggnad av mobilt bredband med hög kapacitet både i tätorter och på landsbygden. Bolaget avser att leverera erforderlig fiber till mobiltelfonimaster.

Trofi etablerar operatörsneutrala kommunnoder i kommunens tätorter, med möjlighet för alla operatörer att placera aktiv utrustning för att därmed kunna erbjuda tjänster till kunder. Nätet ansluts till nationella stamnät för att uppnå ett stort antal tjänsteleverantörer.

Bredband i Trosa kommun ska vara tillgängligt, säkert och robust. Samhället blir alltmer beroende av bredbandskommunikation för att upprätthålla viktiga funktioner via digitala tjänster eller centralisering och fjärrstyrning av tekniska system. Det är därför viktigt med tillförlitliga nät. Fibernätet ska vara tillgängligt 99 % av tiden. Bolaget bör därför kartlägga behovet av redundans både vad gäller fast som mobilt bredband.

Kommunens och övriga ägares insyn i bolagets verksamhet/ informationsskyldighet

Bolaget skall hålla ägaren väl underrättad om sin verksamhet. Det åligger bolaget att snarast efter det att handlingar upprättats till ägaren översända:

- Protokoll från bolagsstämma och styrelsesammanträde
- Bolagets årsredovisning och delårsrapporter
- Bolagets investeringsplaner

Härutöver skall löpande ekonomisk och verksamhetsmässig rapportering ske till kommunstyrelsen i den omfattning som ägaren bestämmer. Händelser av större vikt för bolagets verksamhet skall rapporteras omedelbart.

Styrelse och VD har skyldighet att besvara frågor om sekretess inte råder. VD ska delta i de ledningsmöten och chefskonferenser som kommunens ledning kallar till. Efter kallelse av ägarna skall bolaget lämna information och rapporter om händelser och planer i dess verksamhet.

Samordning med kommunen

Bolaget ska optimera samordning och samverkan med kommunen. Bolaget skall i samverkan med kommunen arbeta för att realisera Trosa kommuns mål för kommunikationer och infrastruktur. Bolaget ska verka för målet att kommunkoncernens verksamheter inte ska konkurrera med privat verksamhet, men ska kunna engagera sig där andra aktörer inte är aktiva.

Trosa kommun äger enligt överlåtelseavtal rätt att använda fiber för kommunens förvaltningar utan ersättning.

För nyanslutning av kommunala fastigheter och verksamheter till fibernätet ska kommunen betala anslutningsavgift/nätabonnemang enligt gällande taxa.

Avtal ska upprättas mellan kommunen och bolaget angående ersättning för kommunens nyttjande av fibernätet samt support för aktiv utrustning.

Underställningsplikt

Bolaget skall följa av kommunen utfärdade handlingsprogram, riktlinjer och anvisningar i tillämpliga delar. Bolaget skall samordna sig med kommunen i samband med extraordinära händelser.

Kommunfullmäktige ska ges tillfälle att ta ställning innan bolaget fattar beslut av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt, såsom

1. Förändrad bolagsstruktur
2. investeringar som fordrar extern finansiering med kommunal borgen eller affärstransaktioner eller andra beslut som innebär en väsentlig utvidgning, inskränkning eller ändrad inriktning av verksamheten,
3. bildande, förvärv eller försäljning av fast egendom av strategisk betydelse för kommunen

Ekonomi och affärsmodell

Trosa Fibernät AB ska långsiktigt arbeta för att konsolidera bolaget i syfte att minimera kommunens och övriga ägares risktagande. Verksamheten skall bedrivas utifrån affärsmässiga och långsiktigt ekonomiskt hållbara principer med skälig förräntning av eget kapital.

Bolaget ska tillämpa affärsmodell med dels uthyrning av svartfiber dels tillhandahållande av nätet mot abonnemangsavgift eller anslutningsavgift för inkoppling till nätet.

Budget och affärsplan

Bolaget skall årligen fastställa affärsplan som närmare beskriver

a. affärs- och verksamhetsidé

b. affärsförutsättningar (hot och möjligheter)

c. konkurrensförmåga (starka och svaga sidor)

d. mål och budget

e. val av huvudstrategier

Redovisning

Bolaget skall följa av kommunen utfärdade instruktioner.

Avkastning

Målsättningen är att bolaget på sikt ska ge avkastning till ägaren i form av aktieutdelning.

Finansiering

Bolaget har ansvar för sin likviditet. Bolagets likvida medel ska placeras på kommunens koncernkonto med särskilt konto för respektive bolag.

Vid upplåning och skuldförvaltning bör sådana former väljas som ger lägsta möjliga finansieringskostnader utifrån en låg risknivå.

För kommunal borgen ska uttas en borgensavgift om 35 räntepunkter.

Upphandling

I den mån det låter sig göras ska bolaget medverka i samordning av kommunens och övriga kommunägda företags upphandling med hänsyn till LOU villkor för fiberverksamhet.

Bolaget ska alltid vid köp av tjänster beakta möjligheten att anlita gemensamma servicefunktioner (ekonomi, inköp, IT etc.) som finns i kommunen och övriga kommunägda företag.

Investeringar

I investeringsprojekt skall bolaget eftersträva affärsmässig finansiering.

Revision

Bolagets revisor skall, utifrån vad aktiebolagslagen stadgar revidera årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Av praktiska skäl och av effektivitetsskäl bör företrädesvis samma revisorer anlitas för bolaget som för kommunen och övriga kommunägda bolag.

Offentlighetsprincipen

Allmänheten har som huvudregel rätt att ta del av samtliga handlingar hos bolaget enligt de regler som gäller för allmänna handlingars offentlighet. Denna rättighet får endast inskränkas om det finns stöd i offentlighets- och sekretesslagen.

Styrelsearbetet

Kommunfullmäktige tillsätter styrelse med beaktande av den kompetens som uppdraget erfordrar. Styrelsen ska utarbeta arbetsordning för sitt eget arbete.

Instruktion för VD

Styrelsen skall enligt aktiebolagslagen meddela riktlinjer och anvisningar för verkställande direktörens handhavande av den löpande förvaltningen. Styrelsen skall tillse att instruktionen omprövas mot bakgrund av ändrade förhållanden och vunna erfarenheter.

I instruktionen skall anges i vilken omfattning verkställande direktören, för styrelsen skall anmäla beslut han fattat. De sålunda anmälda besluten skall upptas i styrelseprotokoll.

18

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk Karlsson
Ekonomichef
0156-520 92
marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-29
Diarienummer
KS 2019/63

Instruktion till ombud vid årsstämma i Trosabygdens Bostäder AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till Kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att fastställa bolagets balans- och resultaträkning per 31 december 2018

2. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att i ny räkning överföra det balanserade resultatet 57 144 261 kronor.

3. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att ingen utdelning lämnas till ägaren för året.

4. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att styrelsens ledamöter och verkställande direktör beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018.

5. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om fastställande av reviderat ägardirekt för Trosabygdens Bostäder AB.

Ärendet

Enligt 9 kap 7 § aktiebolagslagen ska årsredovisning samt revisionsberättelse läggas fram vid en ordinarie bolagsstämma senast sex månader från utgången av varje räkenskapsår.

Trosabygdens Bostäder AB, Trobo, är ett av Trosa kommun helägt bolag.

Styrelsen har i årsredovisningen föreslagit resultatdisposition i Trosabygdens Bostäder AB.
Trobo har ett balanserat resultat på 68 914 tkr och resultat för året på -11 770 tkr.

Styrelsen har angivit redovisning för verksamheten år 2018.

Trobo behandlar årsredovisningen vid ordinarie bolagsstämma.

Kommunstyrelsens förste vice ordförande är kommunens ombud vid bolagsstämman.

Vid bolagsstämman ska beslut fattas

- om fastställelse av bolagets balans- och resultaträkning per 31 december 2018
- omdispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen samt
- om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Trobos resultat för 2018 är -11 770 tkr.
Balanserat resultat från tidigare år är 68 914 tkr.

Inga medel från kommunen har tillskjutits under 2018.

Marlene Bernfalk Karlsson
Ekonomichef

Bilagor

Årsredovisning Trobo

19

Kommunkontoret
Marlene Bernfalk Karlsson
Ekonomichef
0156-520 92
marlene.bernfalk@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-29
Diarienummer
KS 2019/54

Instruktion till ombud vid årsstämma i Trosa Fibernät AB

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att fastställa bolagets balans- och resultaträkning per 31 december 2018.

2. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att i ny räkning överföra det balanserade resultatet -976 358 kronor.

3. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att ingen utdelning lämnas till ägaren för året.

4. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om att styrelsens ledamöter och verkställande direktör beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2018.

5. Kommunfullmäktige uppdrar till kommunens ägarombud att biträda beslut om fastställande av reviderat ägardirekt för Trosa Fibernät AB.

Ärendet

Enligt 9 kap 7 § aktiebolagslagen ska årsredovisning samt revisionsberättelse läggas fram vid en ordinarie bolagsstämma senast sex månader från utgången av varje räkenskapsår.

Trosa Fibernät AB, Trofi, är ett av Trosa kommun helägt bolag.

Styrelsen har i årsredovisningen föreslagit resultatdisposition av Trosa Fibernät AB.

Styrelsen har angivit redovisning för verksamheten år 2018.

Trofi behandlar årsredovisningen vid ordinarie bolagsstämma.

Kommunstyrelsens förste vice ordförande är kommunens ombud vid bolagsstämman.

Vid bolagsstämman ska beslut fattas

- om fastställelse av bolagets balans- och resultaträkning per 31 december 2018
- omdispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust enligt den fastställda balansräkningen samt
- om ansvarsfrihet för styrelseledamöterna och den verkställande direktören.

Trofis resultat för 2018 är 190 tkr. Balanserat resultat från tidigare år är –1 166 tkr.

Inga medel från kommunen har tillskjutits under 2018.

Marlene Bernfalk Karlsson
Ekonomichef

Bilagor

Årsredovisning Trofi

20

§ 30 **HN 2019/20**

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun

Beslut

Humanistiska nämndens förslag till kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige antar Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun.

2. Handlingsplanen ersätter det drogpolitiska programmet antaget av fullmäktige 2000-02-09, § 9.

_____

Ärendet

Handlingsplanen mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) har tagits fram med mål och insatsområden för Trosa kommun.

Kommunfullmäktige antog 2000-02-09, § 9 ett drogpolitiskt program för Trosa kommuns arbete mot ANDT. Programmet betonar att samtliga nämnder och förvaltningar i Trosa kommun har ett gemensamt ansvar för det drogförebyggande arbetet. Humanistiska nämnden, genom socialkontoret, ansvarar ytterst för att samordna och följa upp det drogpolitiska programmet.

Humanistiska nämnden beslutade 2018-10-09 § 80 att ge socialkontoret i uppdrag att uppdatera det drogpolitiska programmet för att bättre avspegla nuvarande behov i kommunen samt nya metoder för arbetet. Handlingsplan mot ANDT är en uppdatering av den tidigare drogpolitiska planen.

Ärendets beredning

– Tjänsteskrivelse från socialchef Graham Owen, 2019-02-25
– Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun

Beslut till:
Kommunstyrelsen

Socialkontoret
Graham Owen
Socialchef
0156-521 16
graham.owen@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-02-25
Diarienummer
HN 2019/20

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun

Förslag till beslut

Humanistiska nämndens förslag till kommunfullmäktige:

1. Kommunfullmäktige antar Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun.

2. Handlingsplanen ersätter det drogpolitiska programmet antaget av fullmäktige 2000-02-09, § 9.

Ärendet

Handlingsplanen mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) har tagits fram med mål och insatsområden för Trosa kommun.

Kommunfullmäktige antog 2000-02-09, § 9 ett drogpolitiskt program för Trosa kommuns arbete mot ANDT. Programmet betonar att samtliga nämnder och förvaltningar i Trosa kommun har ett gemensamt ansvar för det drogförebyggande arbetet. Humanistiska nämnden, genom socialkontoret, ansvarar ytterst för att samordna och följa upp det drogpolitiska programmet.

Genom åren har det drogpolitiska programmet varit huvudstyrdokument för förebyggande arbete inom området alkohol och droger.

I Sörmland har länsstyrelsen uppdraget att samordna ANDT arbete i länet och som ett led i samordningsansvaret tog länsstyrelse fram den regionala strategin som samtliga kommuner och landstinget står bakom. Strategin togs fram med representanter från bland annat polismyndigheten, landsting, kommuner i länet samt Mälardalens högskola. Kommunstyrelsen beslutade 2018-10-24 § 119 att ställa dig bakom den regionala ANDT-strategin med åtgärdsprogram 2018-2021. Denna strategi är framtagen utifrån regeringens beslut 2016 om en samlad nationell strategi för arbetet med ANDT i Sverige.

Humanistiska nämnden beslutade 2018-10-09 § 80 att ge socialkontoret i uppdrag att uppdatera det drogpolitiska programmet för att bättre avspegla nuvarande behov i kommunen samt nya metoder för arbetet. Denna handlingsplan mot ANDT är en uppdatering av den tidigare drogpolitiska planen.

Det övergripande målet är:
ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk.

Utöver det övergripande målet finns fem mål i den regionala strategin för Södermanland som ger inriktning för förebyggande arbete under strategiperioden. Det är dessa fem mål som Trosa kommun utgår från i arbetet mot ANDT och som följs i denna handlingsplan.

Arbetsformer
Handlingsplanen mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) har utarbetats genom att hämta in underlag från socialkontoret, skolkontoret, fritidsgårdar och miljökontoret. Samtliga har även tagit del av planen för att granska och lämna ytterligare synpunkter som finns i slutversionen. En sammanfattning av planen presenterades för Brottsförebyggande rådet (BRÅ) 2019-01-26.

En viktig undersökning som bidrar till lägesbilden av ANDT området är Landstingets Sörmlands *Liv & Hälsa* som kartlägger hälsan och vanor hos kommunens elever i årskurs 7 och i årskurs 9 samt bland vuxna.

Det är angeläget ur ett hälsofrämjande-, brottsbekämpande - och samhällsnyttig perspektiv att inom kommunen prioritera ANDT-arbetet. Flera andra policydokument, riktlinjer och samverkansöverenskommelse bidrar också till ANDT området.

- Barn- och elevhälsoplan Trosa kommun
- Riktlinjer för folkhälsoarbetet i Trosa kommun
- Trosa kommuns Alkohol- och drogpolicy
- Riktlinjer för serveringstillstånd samt tillsyn enligt alkohollagen och tobakslagen
- Riktlinjer för missbruks- och beroendevård i Trosa kommun
- Riktlinjer för samverkan inom missbruks- och beroendevården i Sörmland mellan kommuner och landsting
- Handlingsplan för att förebygga våldsbejakande extremism

Mål
Handlingsplanens övergripande mål är att:

Trosa kommun ska verka för ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minska medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.

Handlingsplanens fem mål:

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Graham Owen
Socialchef

Bilaga

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) för Trosa kommun

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2019-xx-xx § x, Dnr HN 2019/20
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Handlingsplan

Innehållsförteckning

Inledning 2

Mål 1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska 3

Nuvarande arbete 3
Utvecklingsområden 4

Mål 2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska 5

Nuvarande arbete 5
Utvecklingsområden 5

Mål 3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska 7

Nuvarande arbete 7
Utvecklingsområden 8

Mål 4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet 9

Nuvarande arbete 9
Utvecklingsområden 9

Mål 5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör eller skadas av sitt eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska 11

Nuvarande arbete 11
Utvecklingsområden 12

Inledning

Planen mot alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak (ANDT) har tagits fram med mål och insatser/utvecklingsområden för Trosa kommun.

Det är angeläget att Trosa kommun prioriterar ANDT-arbetet ur ett hälsofrämjande, förebyggande, brottsbekämpande, behandlande och rehabiliterande perspektiv.

Fokus ligger främst på insatser för att begränsa och försvåra tillgängligheten av alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak men även attityd- och kunskapshöjande insatser är angeläget. Inriktningen är också att kommunen ska erbjuda lättillgängligt stöd för personer med missbruk/beroende och stöd till deras anhöriga.

Humanistiska nämnden genom socialkontoret ansvarar för uppföljning av handlingsplanen samt att åtgärder genomförs för att uppnå målen.

Handlingsplanens övergripande mål

Trosa kommun ska verka för ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minska medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk.

Handlingsplanens fem mål

1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska.

2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska.

3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska.

4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.

Mål 1. Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska

Genom att begränsa tillgängligheten på alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak kan vi minska skadeverkningar och problem relaterat till dessa preparat.

För alkohol och tobak handlar åtgärderna om att upprätthålla åldersgränser, begränsa antalet försäljningsställen, kontrollera illegal införsel, langning och hembränning. När det handlar om illegala substanser som narkotika och dopningsmedel är polisens och tullens insatser för att motverka införsel och illegal handel centrala.

Nuvarande arbete

Kommunens arbete med tillsyn, kontrollköp, ansvarsfull alkoholservering och samverkansgrupper ligger under miljönämnden.

Tillsyn

- Kommunen genomför tillsynsbesök på alla restauranger och krogar med serveringstillstånd, försäljningsställen för tobak samt folköl. Kommunen tillsynar rökfria miljöer, då främst skolgårdar och förskolegårdar.

- Kommunen genomför kontrollköp av tobak samt folköl efter överenskommelse med ANDT ansvarig.

- Kommunen erbjuder utbildningen ansvarsfull alkoholservering.

- Kommunen anordnar krögarmöten och företagsfrukostar.

Samverkan

- Kommunen samarbetar med Länsstyrelsen Södermanland och övriga kommuner i länet för utveckling av tillsyn. Kommunen tillhör tillsammans med Gnesta, Nyköping och Oxelösund (GNOT) i en initieringsgrupp bestående av representanter från polismyndigheten, skatteverket, länsstyrelsen och alkoholhandläggare i länet. Gruppen planerar varje år gemensamma tillsynsomgångar då samtliga kommuner i länet genomför tillsynsbesök med ett gemensamt tema.

- Kommunen har en samverkansöverenskommelse med polismyndigheten i syfte att förbättra både ANDT-arbetet och det brottsförebyggande arbetet.

- Kommunen använder SSPF-modellen (skola, socialtjänst, polis och fritid) som är en samverkansmodell för att bland annat förebygga och arbeta aktivt på en generell nivå mot ANDT hos ungdomar i kommunen.

Utvecklingsområden

- Den lokala samverkan och samordningen mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbetet ska utformas under 2019 och fortsätta utvecklas under 2020.

- Utökar samverkan med ansvariga för tillsyn och andra insatser för arbetet mot ANDT under miljönämnden.

- Tillsammans med polisen arbetar med EST (effektiv samordning för trygghet) för att få en bättre lägesbild.

- Stödet ska förstärkas på de skolor och fritidsgårdar som har behov av insatser utifrån resultaten i undersökningen Liv och Hälsa ung.

Mål 2. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

Att klara av skolan med godkända betyg är den enskilt viktigaste faktorn för ett barns framtida hälsa. Skolan spelar en viktig roll för elevers hälsa och de faktorer som påverkar skolresultatet. Barn och unga behöver goda vuxna förebilder som förmedlar attityder och värderingar som bidrar till att senarelägga alkohol- och tobaksdebuten. Att motverka langning till ungdomar är en viktig åtgärd i det arbetet. Det är dessutom viktigt att insatserna riktar sig till såväl föräldrar som äldre syskon och vänner. Föräldrars inställning har stor betydelse för om barnet väljer att dricka alkohol eller inte. Användning av alkohol och tobak är ofta inkörsporten till bruk av andra droger. Cannabis är den narkotika som idag missbrukas mest bland unga personer.

Nuvarande arbete

Kommunens arbete med tillsyn, ANDT-förebyggande arbete på skolor samt policy och handlingsplaner ligger under miljönämnden, kultur- och fritidsnämnden samt humanistiska nämnden som är uppdelat på skolkontoret och socialkontoret.

Tillsyn, handlingsplan och policy

- Kommunen utför tillsyn av rökfria miljöer på skolgårdar.
- Elevhälsan på Trosa kommuns skolor arbetar mot ANDT genom hälsosamtal med alla elever i årskurs 8.
- En handlingsplan med rutiner och riktlinjer för det förebyggande och aktiva arbetet mot ANDT för Trosa kommuns skolor arbetas i dagsläget fram. Där ingår information om ANDT, hur personal kan arbeta med ANDT i undervisning samt åtgärder vid misstanke om användning av ANDT-preparat.
- Trosa kommuns fritidgårdsverksamhet har en policy med riktlinjer mot alkohol, narkotika och tobak där rutiner för åtgärder vid misstanke om användning av ANDT-preparat finns.

Samverkan

- Socialtjänst och skola samt polis och fritidsgård erbjuder föräldracafé minst två gånger per termin i syfte att sprida uppdaterad information och kunskap och skapa dialog om ANDT till föräldrar och andra vuxna.

Utvecklingsområden

- Socialtjänsten, tillsammans med skola, fritidsgård och polis, ska utveckla föräldracafé utifrån de behov som finns i kommunen i det förebyggande

arbetet mot ANDT.

- Samverka kring insatser för tobaksfri skoltid och rökfria skolgårdar.

- Utökad samverkan med ansvariga för arbetet mot ANDT på skolor och fritidsgård. Insatser med fokus på tillsyn, utveckling av det förebyggande arbetet, samt aktiva insatser i undervisning, rökfria skolgårdar samt information till föräldrar.

- Socialtjänsten ska utveckla arbetet mot langning av alkohol och tobak till minderåriga genom länsgemensamma insatser inom ANDT så som Tänkom-kampanjer som syftar till att hjälpa föräldrar att sätta gemensamma gränser kring alkohol mot minderåriga.

- Stödja och samordna arbetet med föräldraskapsstöd i kommuner och andra föräldrastödjande aktörer.

- Information och utbildning om ANDT med extra fokus på det cannabisförebyggande arbetet ska ges till berörd personal på skolor, fritidsgårdsverksamhet samt socialtjänst.

Mål 3. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

Genom att tidigt upptäcka och ge stöd för att förändra skadliga och riskabla levnadsvanor kan samhället bidra till att förhindra att individer, familjer och andra närstående skadas men också till en mer hållbar samhällsutveckling. Tidig uppmärksamhet kan också utgöra en viktig faktor för att minska skillnader i hälsa.

Dopning är ett växande problem i samhället. Dopningsmedel är vanligaste bland män 18-24 år. Det finns en koppling mellan bruk av dopning, våld och aggressivitet, därmed kan det förebyggande arbetet mot dopning ingå i ett bredare våldspreventivt arbete. Då bruk av dopningsmedel många gånger motiveras av estetiska skäl bör arbetet också ta hänsyn till och bryta ner stereotypa ideal kring maskulinitet.

Nuvarande arbete

Samverkan

- Kommunen använder SSPF-modellen (skola, socialtjänst, polis och fritid) som är en samverkansmodell för att bland annat förebygga och arbeta aktivt på en generell nivå mot ANDT hos ungdomar i riskzon.

- Genom det fältarbete som startat under 2017 har humanistiska nämnden och kultur- och fritidsnämnden utökat sin samverkan genom att tillsammans med ungdomsgruppen från socialtjänst, verksamma från skolor samt fritidsgård utvecklat och startat fler samverkansformer så som SSPF och SSK (samverkan mellan socialtjänst och kuratorer) samt genom det fältarbete som sker både dag och kvällstid på vardagar och helger.

- Socialtjänsten erbjuder råd- och stödsamtal samt insatser mot ANDT både för unga samt vuxna som en förebyggande och/eller behandlande insats. Socialtjänsten erbjuder flertalet påverkansprogram mot narkotika och alkohol samt gruppverksamheter inom 12-steg och anhörigstöd.

- Socialtjänsten arbetar förebyggande med ANDT genom riktade insatser av ungdomssamordnare som erbjuder råd- och stödsamtal då ungdom eller dess nätverk själva sökt hjälp.

- Arbetet för att unga vuxna med missbruk, riskbruk eller beroende ska uppmärksammas tidigt, ges stöd tidigt och sammanhållen vård.

- Socialtjänsten erbjuder stödjande verksamheter via ungdomssamordnare, familjebehandlare och alkohol- och drogterapeut genom rådgivning, stödsamtal och behandling till barn, ungdomar och vuxna. Socialtjänsten ska undersöka möjligheter till samarbete mellan olika enheter (barn och familj

samt vuxen) på socialkontoret för att på bästa sätt hjälpa hela familjer där ANDT-problematik föreligger.

- Socialtjänstens alkohol- och drogrådgivning för vuxna erbjuder behandling vid spelmissbruk. Alkohol- och drogrådgivningen ska utveckla arbetet kring spel om pengar samt arbeta för samverkan inom hela socialtjänsten samt kommun och landsting för att erbjuda människor god och jämställd vård.

Utvecklingsområden

- Kommunens fältarbete ska fortsätta utvecklas mot mer riktade insatser för ANDT genom att våga samtala med ungdomar om ANDT-preparat som befinner sig i riskzon och/eller använder preparatet/n.

- Lättillgängligt stöd ska vara prioriterat av socialtjänsten på en förebyggande nivå för alla ungdomar och dess nätverk i kommunen.

- Socialtjänsten ska undersöka samverkansformer mot dopning tillsammans med övriga kommunen, privata aktörer, polismyndigheten etc. Kompetensutveckling för lokala aktörer om dopning samt information om arbetsmetoden 100 % ren hårdträning ska erbjudas.

Mål 4. Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

I vårdkedjan behövs såväl preventiva insatser som individuella vård- och behandlingsinsatser. Det bör även finnas en strävan efter en jämlik- och jämställd vård där alla ska ha samma möjligheter och rättigheter att utöva inflytande över verksamheten. Landstinget och länets kommuner har gemensamt ansvar för vård och stöd till personer med missbruk och beroende. Ett välfungerande vårdsystem gagnar inte bara den enskilda individen utan även närstående och barn, liksom samhället i stort. En helhetssyn och samordnade insatser är av stor vikt.

Flickor och kvinnor exponeras för sexuell utsatthet och våld i större utsträckning än pojkar och män, varför både behandling och stödinsatser behöver utformas för att möta flickors och kvinnors specifika behov. Personal som möter flickor och kvinnor i missbruk eller beroende alternativt våldsutsatta flickor och kvinnor med missbruk eller beroende behöver bred kunskap och kompetens för att kunna ge ett gott bemötande och rätt stöd. Frågor och erfarenheter av sexuell utsatthet måste ställas för att det ska gå att erbjuda stöd och hjälp till personen att ta sig ur sin utsatta situation.

Nuvarande arbete

Samverkan
I Trosa kommun finns flera samverkansgrupper för att verka för goda förutsättningar för att alla får rätt insats och/eller vård. Några av dessa är: SIP (samordnad individuell plan), VITS (samverkansgrupp för kommun och landsting), Multiteam (samverkansgrupp för skola/socialtjänst/LSS/BUP), SSPF (samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid för att förebygga och arbeta aktivt på en generell nivå mot bland annat ANDT hos ungdomar i kommunen) och Tidig Rehabiltering i Samverkanvuxen (TRIS).

En länsövergripande överenskommelse finns mellan Sörmlands kommuner och landstinget för vård och stöd till personer med riskbruk, missbruk och beroende. Syftet med överenskommelsen är att tydliggöra samverkansformer och ansvarsfördelning mellan huvudmännen.

Utvecklingsområden

- Socialtjänsten ska informera vuxna om det stöd som finns att få inom kommunen samt via självhjälpskanaler rörande ANDT. Detta genom bland annat ungdomsteamets föräldracafé som vänder sig till vuxna i kommunen.

- Socialtjänsten ska sprida kunskap till personal och allmänhet om det stöd

som finns att få från digitala kanaler som följande: Alkoholhjälpen, Alkohollinjen, Cannabishjälpen, Dopingjouren, Sluta-röka-linjen och appen Fimpaaa!

- Socialtjänsten ska utveckla samverkan med landstinget för ett bättre och mer effektivt nyttjande av resurser.

- Socialtjänsten ska synliggöra gruppen flickor och kvinnor med missbruk eller beroende som utsätts för våld.

Mål 5. Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör eller skadas av sitt eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

Sörmland tillhör det län som har bland den högsta andelen barn 0-4 veckors ålder som utsätts för rök i hemmet. Det är av stor vikt att både blivande mammor och pappor tillfrågas om ANDT-vanor och vid behov erbjuds stöd och hjälp. Små barn som utsätts för passiv rökning får fler luftvägsinfektioner och öroninflammationer, och behöver oftare sjukhusvård än barn som inte utsätts för tobaksrök. Risken för plötslig spädbarnsdöd ökar också när föräldrar röker.

Den narkotikarelaterade dödligheten är hög i Sverige, särskilt bland unga 15-24 år, vilket är oroande och måste tas på stort allvar. För att motverka den ökande narkotikarelaterade dödligheten, kan det vara motiverat att utveckla insatser för att bättra fånga upp personer i riskzon, motivera och erbjuda attraktiva och lättillgängliga stöd- och behandlingsinsatser.

Andelen nyktra trafikanter är hög, men för att nå riksdagens etappmål om att antalet döda i trafiken ska halveras fram till år 2020 måste denna andel öka. Av alla omkomna i vägtrafiken har under de senaste åren 26 % omkommit i en alkohol- och/eller narkotikarelaterad vägtrafikolycka.

Utifrån FN:s barnkonvention har barn rätt till en god uppväxtmiljö och bästa möjliga hälsa. De ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning och tobak.

Nuvarande arbete

Samverkan

- För att tidigt upptäcka missbruk och beroende hos föräldrar finns Familjemottagningen, där följande är representerade: barnmorskemottagning, barnavårdscentral och familjebehandlare från socialtjänsten.

- Socialtjänsten erbjuder vuxna följande: 12-stegsprogram i grupp, anhöriggrupp, motiverande samtal, eftervårdsgrupp, KBT samt MET (motivationshöjande behandling).

- Socialtjänsten särskilt uppmärksamma polismyndigheten orosanmälningar vid oro för barn där vårdnadshavare förekommer i brott gällande rattfylleri, drograttfylleri samt sjöfylleri.

- Socialtjänstens personals kompetensutveckling inkluderar ämnen som gäller hur professionella kan uppmärksamma och agera vid riskbruk, missbruk eller beroende hos vårdnadshavare samt erbjuda stöd- och behandlingsinsatser för barnen.

Utvecklingsområden

- Polis och socialtjänst ska arbeta med SMADIT (samverkan mot alkohol och droger i trafiken).

- Utveckla insatser för att bättre fånga upp personer i riskzon, motivera och erbjuda lättillgängliga stöd- och behandlingsinsatser.

21

Kanslienheten
Emma Svedin
Nämnd-/bolagssekreterare
0156-522 50
emma.svedin@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-25
Diarienummer
KS 2019/41

Reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun samt inrättande av Äldre- och omsorgsrådet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

1. De kommunala råden Pensionärsrådet och Rådet för personer med funktionsnedsättning slås samman till ett gemensamt kommunalt råd för äldre- och omsorgsfrågor.

2. Det nya kommunala rådet ska heta Äldre- och omsorgsrådet.

3. Kommunfullmäktige godkänner förslag till reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun.

Sammanfattning

Kommunkontoret har undersökt möjligheterna till en sammanslagning av de kommunala råden, *Pensionärsrådet* och *Rådet för personer med funktionsnedsättning*. Syftet med de kommunala råden är att vara ett samråds- och informationsorgan mellan kommunen och företrädare för de organisationer råden representerar.

Genom en sammanslagning av råden förs gruppernas diskussioner, åsikter och erfarenheter samman på ett fördelaktigt sätt. En sammanslagning medför även att kommunens arbete kring råden effektiviseras.

Ärendet

Kommunkontoret har undersökt möjligheterna till en sammanslagning av de kommunala råden, *Pensionärsrådet* och *Rådet för personer med funktionsnedsättning*. Syftet med de kommunala råden är att vara ett samråds- och informationsorgan mellan kommunen och företrädare för de organisationer råden representerar.

Genom en sammanslagning av råden förs gruppernas diskussioner, åsikter och erfarenheter samman på ett fördelaktigt sätt. En sammanslagning medför även att

kommunens arbete kring råden effektiviseras.

Pensionärsrådet
Pensionärsrådet består av tre förtroendevalda ledamöter och representanter från fem olika pensionärsorganisationer. Fyra av fem pensionärsorganisationer har valt ersättare.
Följande organisationer finns representerade i rådet idag:

- PRO Trosa (Pensionärernas riksorganisation)
- PRO Vagnhärad (Pensionärernas riksorganisation)
- SPF Trosa (Sveriges Pensionärsförbund)
- Trosa-Vagnhärad Finska förenings pensionärssektion
- SKPF Pensionärerna (Svenska kommunalpensionärernas förbund)

Rådet för personer med funktionsnedsättning
Rådet för personer med funktionsnedsättning består av tre förtroendevalda ledamöter och en ledamot från respektive organisation. Följande organisationer finns representerade i rådet idag:

- NHR (Neurologisk handikappades riksförbund)
- FUB (För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning)
- SRF (Synskadades riksförbund)

Ärenden i råden
Vid de flesta rådsmöten inbjuds en gäst för att informera om sin verksamhet. Då rådens intresseområden angränsar till varandra besöker i flera fall samma gäst båda råden. Båda råden behandlar främst ärenden som gäller vård- och omsorgsverksamhet samt tillgänglighetsfrågor. Att råden har gemensamma intressen och ämnesområden har tidigare uppmärksammats och därför har råden under de två senaste åren framgångsrikt sammanträtt gemensamt vid två tillfällen under respektive år.

Inrättande av ett nytt råd – Äldre- och omsorgsråd

Kommunkontoret anser att *Äldre- och omsorgsrådet* skulle vara ett lämpligt namn för det nya rådet. Begreppen *äldre* och *omsorg* kan tolkas bredare än begreppen *pensionär* och *funktionsnedsättning*. Några av de föreningar som finns eller tidigare har funnits representerade i nuvarande rådet för personer med funktionsnedsättning passar bättre in under benämningen *omsorg.*

Pensionärsrådet har idag totalt åtta ledamöter och fyra ersättare. Rådet för personer med funktionsnedsättning har sex ledamöter. Det nya rådet föreslås ha tre förtroendevalda ledamöter varav en ordförande och en vice ordförande. Vård- och omsorgsnämndens ordförande bör vara ordförande för rådet. Teknik- och servicenämndens ordförande bör vara vice ordförande för rådet. Rådet kommer i likhet med idag att vara organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen och vara remissinstans och ha förslagsrätt till kommunstyrelsen och nämnder i frågor som särskilt berör rådet.

Reviderat reglemente

En hopslagning av pensionärsrådet och rådet för personer med funktionsnedsättning kräver att reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun revideras. I förslag till reviderat reglemente finns även vissa förändringar gällande de övriga kommunala råden Trafikrådet och Brottsförebyggande rådet (BRÅ).

Ärendets beredning

Pensionärsrådet och rådet för personer med funktionsnedsättning har på ett gemensamts möte den 11 februari 2019 hanterat frågan om en hopslagning av råden och inrättande av ett nytt råd. Råden fick möjlighet att lämna synpunkter på en hopslagning och lämna förslag på hur det nya rådet ska formas gällande såväl reglemente som mötesformalia och mötesinnehåll.

Förslag till reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun har skickats på remiss till samtliga representanter (ledamöter och ersättare) i de både råden den 14 mars 2019. Fyra remissvar, med följande innehåll, inkom:

- Ingen erinran
- Har tagit del *(av förslaget till reviderat reglemente)*och tycker det ser ok ut.
- Vad menas med att Region Sörmland ska kunna utse representanter? Varför?
- Det är rimligt att slå ihop pensionärsrådet och rådet för personer med funktionsnedsättning
- Ser ingen anledning att kommunstyrelsen ska utse en övrig ledamot *(jämte ordförande och vice ordförande*) i rådet.
- Finns ingen anledning att Region Sörmland ska ha en representant i rådet.
- Extra sammanträde ska hållas också om hälften av rådets medlemmar så begär.
- Representanter och ersättare bör utses av varje pensionärsorganisation respektive organisationerna för personer med funktionsnedsättning så att alla tre tätorterna Trosa, Vagnhärad och Västerljung blir representerade.

Efter remissrundan har skrivningen om möjlighet för Regionen att välja representant strukits i förslag till reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun.

Helena Edenborg
Kanslichef

Emma Svedin
Nämnd-/bolagssekreterare

Bilagor

Förslag till reviderat reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun.

Reglemente för de kommunala råden i Trosa kommun

Antagen av:	Kommunfullmäktige 2019-XX-XX, § X, dnr 2019/41
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

§ 1, Funktion och uppgifter

De kommunala råden är samråds- och informationsorgan mellan deltagande myndigheter och organisationer. För den kommunala verksamheten är råden referensorgan och remissinstans och har förslagsrätt till kommunstyrelse och nämnder.
Kommunen ska i *äldre- och omsorgsrådet* ~~*pensionärsrådet*~~ och ~~*rådet för personer med funktionsnedsättning*~~ informera om verksamhet, planerade förändringar och åtgärder som berör äldre ~~pensionärer~~ respektive personer med funktionsnedsättning ~~funktionshindrade~~.
Brottsförebyggande rådet (BRÅ) ska i samverkan med myndigheter, föreningar, företag och organisationer verka för att öka tryggheten och minska brottsligheten samt initiera gemensamma förebyggande insatser i kommunen. ~~Under BRÅ lyder en samrådsgrupp som ska fokusera på ungdomar. Samrådsgruppens uppdrag är att lyfta behovet av vilka insatser som behövs i kommunen och verkställa de åtgärder BRÅ beslutat om. Samrådsgruppen leds av kommunens ungdomssamordnare.~~
Trafikrådet ska i samverkan med myndigheter, föreningar, företag och organisationer verka för en säkrare och tryggare trafikmiljö i kommunen.

§ 2, Sammansättning och organisation

De kommunala råden är organisatoriskt knutet till kommunstyrelsen. Mandatperioden för de förtroendevalda ledamöterna sammanfaller med den mandatperiod som gäller för kommunstyrelsen. Avgår ordföranden eller annan av kommunstyrelsen utsedd ledamot före periodens utgång ska ny ordförande/ledamot utses av kommunstyrelsen för återstående tid.
Tjänsteperson~~man~~ från Trosa kommun är sekreterare i råden.
Representanter i råden ska vara enligt följande:

Äldre- och omsorgsrådet

En ordförande, en vice ordförande och en ledamot ska utses av kommunstyrelsen. Vård- och omsorgsnämndens ordförande bör utses till ordförande i rådet. Teknik- och servicenämndens ordförande bör utses till vice ordförande i rådet. Ledamoten bör vara förtroendevald i vård- och omsorgsnämnden eller teknik- och servicenämnden.
Övriga representanter utses av pensionärsorganisationerna respektive organisationerna för personer med funktionsnedsättning.

~~**Pensionärsråd**~~

~~En ordförande och två ledamöter ska utses av kommunstyrelsen. Vård- och omsorgsnämndens ordförande bör utses till ordförande i rådet.~~

~~Övriga representanter utses av pensionärsorganisationerna.~~

~~**Rådet för personer med funktionsnedsättning**~~
~~En ordförande och två ledamöter ska utses av kommunstyrelsen. Teknik- och servicenämndens ordförande bör utses till ordförande i rådet.~~
~~Övriga representanter utses av organisationerna för personer med funktionsnedsättning. Möjligheten för landstinget att utse representanter ska finnas.~~

Brottsförebyggande rådet
En ordförande och en ledamot ska utses av kommunstyrelsen. Ordförande och ledamoten bör vara förtroendevalda i kommunstyrelsen.
I rådet ingår ~~följande~~ representanter från Trosa kommuns verksamheter samt representanter från polismyndigheten. ~~ingå.: Skolchef, socialchef, samhällsbyggnadschef, fritidschef, gata- och parkingenjör och ungdomssamordnare.~~
~~I rådet ingår representant från polismyndigheten.~~
Rådet kan erbjuda plats till fler aktörer efter samråd med rådets övriga representanter.

Trafikrådet
En ordförande och en ledamot ska utses av kommunstyrelsen. Ordförande och ledamoten bör vara förtroendevalda i teknik- och servicenämnden.
I rådet ingår representanter för Trosa kommuns verksamheter ~~följande representanter från Trosa kommun: Gata- och parkingenjör, kollektivtrafiksamordnare och samhällsplanerare/planchef.~~ samt ~~I rådet ingår~~ representant från ~~Rådet för personer med funktionsnedsättning,~~ pensionärsalliansen, polismyndigheten, NTF och övriga berörda aktörer i kommunen.

§ 3, Arbetsformer

Frågor som rör enskild individ får inte behandlas i råden.
Kommunala förtroendevalda~~män~~ i råden har yttranderätt men deltar inte i beslut vid behandling av remisser eller någon annan fråga av föreningspolitisk karaktär.
Råden ska varje år redovisa sin verksamhet i en verksamhetsberättelse som överlämnas till kommunstyrelsen under första halvåret efterföljande år. Eventuella samverkansinitiativ mellan råden bör framgå av verksamhetsberättelsen.

§ 4, Kallelse

Skriftlig kallelse tillsammans med föredragningslista bör skickas till alla i rådet ~~ledamöter, representanter och ersättare~~ senast fem dagar före sammanträdet.
Ordföranden ansvarar för att kallelse utfärdas.

§ 5, Sammanträden

Råden bör sammanträda två till fyra ~~minst fyra~~ gånger per år. Ordföranden är sammankallande till respektive råds sammanträden.
Datum för nästkommande års sammanträden fastställs innan ~~vid~~ årets slut ~~början~~.
Extra sammanträde ska hållas om rådets ordförande ~~eller hälften av rådets medlemmar begär~~ beslutar det.
Rådens sammanträden är inte öppna för allmänheten.
Äldre- och omsorgsrådets ~~Pensionärsrådets och Rådet för personer med funktionsnedsättnings~~ sammanträden ska protokollföras. Protokollet justeras av ordförande och en representant från föreningarna.
Vid Brottsförebyggande rådet och Trafikrådets sammanträden ska det föras mötesanteckningar.
Protokoll/mötesanteckningar ska delges respektive råd, kommunstyrelsen samt berörd nämnd.

§ 6, Arvoden

Förtroendevalda kommunala representanter i råden får sammanträdesarvode i enlighet med kommunfullmäktiges arvodesreglemente.

22

Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/55

Reviderad arbetsordning för kommunfullmäktige

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige antar förslag till arbetsordning för kommunfullmäktige.

Ärendet

Med anledning av att en ny mandatperiod påbörjats har kommunfullmäktiges presidium tillsammans med kommunfullmäktiges sekreterare sett över arbetsordningen för kommunfullmäktige. SKL:s exempel på hur en arbetsordning kan se ut har beaktats vid översynen.

Arbetsordningens regler avser att komplettera lagens bestämmelser. Fullmäktige har relativt stor frihet att själv bestämma arbetsordningens utformning och innehåll. I sakens natur ligger att fullmäktige inte bör tyngas av onödiga regler. Vissa frågor har dock ansetts vara av sådan vikt att de inte får lämnas oreglerade. I 5 kap. 72 § KL uppställs därför krav på att arbetsordningen ska innehålla bestämmelser om

1. antalet ledamöter i fullmäktige,
2. när sammanträden ska hållas,
3. anmälan av hinder att delta i sammanträden.
4. inkallande av ersättare och deras tjänstgöring,
5. vem som ska föra ordet, tills ordförande utsetts,
6. rätten att delta i fullmäktiges överläggningar,
7. förfarandet vid omröstningar,
8. handläggningen av motioner, interpellationer och frågor,
9. formerna för justeringen av protokollen, samt
10. fullmäktigepresidiets arbetsuppgifter.

Helena Edenborg
Kanslichef

Bilagor

Förslag till reviderad arbetsordning för kommunfullmäktige.

Arbetsordning för kommunfullmäktige i Trosa kommun

Antagen av:	Kommunfullmäktige
Dokumentkategori:	Styrdokument
Dokumenttyp:	Reglemente

Innehållsförteckning

Antalet ledamöter **3**

Fullmäktiges presidium **3**

Ålderspresident 3

Fyllnadsval till presidiet 3

Upphörande av uppdraget **4**

Tid och plats för sammanträdena **4**

Extra sammanträde 4

Ändringar i sammanträdesordningen 4

Tillkännagivande av sammanträdena 5

Förlängning av sammanträde och fortsatt sammanträde 5

Deltagande på distans **5**

Sammanträdena **6**

Ärenden och handlingar till sammanträde 6

Anmälan om hinder för tjänstgöring och inkallande av ersättare 6

Upprop 7

Protokollsjusterare 7

Turordning för handläggning av ärendena 7

Yttranderätt vid sammanträdena 7

Talarordning och ordningen vid sammanträdena 9

Yrkanden 9

Deltagande i beslut 10

Omröstningar 10

Motioner **11**

Företagens initiativrätt **11**

Interpellationer **11**

Frågor **12**

Beredning av ärenden **13**

Återredovisning från nämnderna **13**

Prövning av ansvarsfrihet och anmärkning **13**

~~**Förklaring vid revisionsanmärkning**~~ **13**

~~**Beredning av fullmäktiges motivering ifråga om ansvarsfrihet och**~~

~~anmärkning~~ 13
Beredning av revisorernas budget 14
Valberedning 14
Protokollet 14
Justering av protokollet 14
Reservation och protokollsanteckning 15
Expediering och publicering 15

Antalet ledamöter

§ 1

Fullmäktige har 35 ledamöter.

I vallagen finns bestämmelser om antalet ersättare.

Fullmäktiges presidium

§ 2

De år då val av kommunfullmäktige har ägt rum i hela landet, väljer fullmäktige bland ledamöterna en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande som tillsammans utgör fullmäktiges presidium.

Val av presidium ska förrättas på ~~ett sammanträde som hålls före utgången av december månad~~ det första sammanträdet med nyvalda fullmäktige.

Presidiet väljs för fullmäktiges löpande mandatperiod.

Viceordförandena ska biträda ordföranden i uppgiften att planera och leda sammanträdet i den mån ordföranden anser att det behövs.

Ålderspresident

§ 3

Till dess att val av presidiet har förrättats, tjänstgör som ordförande den som har varit ledamot i fullmäktige längst tid (ålderspresidenten).

Om flera ledamöter har lika lång tjänstgöringstid som ledamot, ska den äldste av dem vara ålderspresident.

Fyllnadsval till presidiet

§ 4

Om ordföranden eller någon av vice ordförandena avgår som ledamot eller från sin presidiepost, bör fullmäktige så snart det kan ske välja en annan ledamot för återstoden av tjänstgöringstiden för den som avgått.

Om samtliga i presidiet är hindrade att fullgöra uppdraget, fullgör ålderspresidenten ordförandes uppgifter.

Upphörande av uppdraget

§ 5

Om en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör att vara valbar upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sitt uppdrag under återstoden av mandattiden. En sådan ansökan ska vara skriftlig och innehålla skälen för att uppdraget ska bestå. Ansökan ska göras i så god tid att den hinner behandlas av fullmäktige innan uppdraget upphör. Ansökan ges in till kommunstyrelsens kansli.

Tid och plats för sammanträdena

§ 6

För varje år bestämmer fullmäktige dag och tid för sammanträdena.

Ordföranden bestämmer efter samråd med vice ordförandena plats för fullmäktiges sammanträden.

De år då val av fullmäktige har ägt rum i hela landet, sammanträder nyvalda fullmäktige första gången i oktober.

Ålderspresidenten bestämmer dag och tid för det första sammanträdet efter samråd med kommunstyrelsens presidium.

Extra sammanträde

§ 7

Ett extra sammanträde hålls på den tid som ordföranden bestämmer efter samråd med vice ordförandena.

En begäran om ett extra sammanträde ska göras skriftligen hos ordföranden och ska innehålla uppgift om det eller de ärenden som önskas behandlade på det extra sammanträdet.

Ändringar i sammanträdesordningen

§ 8

Om det föreligger särskilda skäl för det, får ordföranden efter samråd med vice ordförandena ställa in ett sammanträde eller ändra dagen eller tiden för sammanträdet.

Om ordföranden beslutar att ett sammanträde ska ställas in eller att dagen eller tiden för ett sammanträde ska ändras, låter ordföranden omgående underrätta varje ledamot och ersättare om beslutet. Uppgift om beslutet ska tillkännages på

lämpligt sätt.

~~§ 8~~

~~Fullmäktige bestämmer i vilken utsträckning uppgift om de ärenden som ska behandlas ska införas i ortstidningen.~~

Tillkännagivande av sammanträdena

§ 9

Ordföranden ska tillkännage tid och plats för varje sammanträde med fullmäktige och uppgifter om de ärenden som ska behandlas. Fullmäktiges sammanträden ska tillkännages på kommunens anslagstavla minst en vecka före sammanträdesdagen.

Varje ledamot och ersättare ska kallas till sammanträde minst en vecka före sammanträdesdagen. Kallelsen ska innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet och om de ärenden som ska behandlas. Kallelsen skickas via e-post, om inte skäl talar däremot.

15 kap. 14 och 15 § KL finns undantagsbestämmelser för brådskande ärenden.

Förlängning av sammanträde och fortsatt sammanträde

§ 10

Om fullmäktige inte hinner slutföra ett sammanträde på den utsatta sammanträdesdagen kan fullmäktige besluta att förlänga tiden för sammanträdet.

Fullmäktige kan också besluta att avbryta sammanträdet och att hålla fortsatt sammanträde en senare dag för att behandla de ärenden som återstår. I sådant fall beslutar fullmäktige genast om när och var sammanträdet ska fortsätta.

Om fullmäktige beslutar att hålla fortsatt sammanträde utfärdar ordföranden en kungörelse om det fortsatta sammanträdet på vanligt sätt. Om sammanträdet ska fortsätta inom en vecka behöver någon ny kungörelse inte utfärdas. I sådant fall låter ordföranden dock underrätta de ledamöter och ersättare som inte är närvarande när sammanträdet avbryts om tiden och platsen för det fortsatta sammanträdet.

Deltagande på distans

§ 11

Ledamöter tillåts inte delta på distans vid fullmäktiges sammanträden.

Sammanträdena

Ärenden och handlingar till sammanträde

§ 12

Ordföranden bestämmer efter samråd med vice ordförandena och kommunstyrelsens presidium vid vilket sammanträde fullmäktige ska behandla ett ärende, om inte annat följer av lag.

§ 13

Kommunstyrelsens, övriga nämnders och beredningars förslag till beslut eller yttrande i de ärenden som tagits in i tillkännagivandet bör ~~tillställas~~ skickas till varje ledamot och ersättare före sammanträdet.

Ordföranden bestämmer efter samråd med sekreteraren i vilken omfattning övriga handlingar i ett ärende ska ~~tillställas~~ skickas till ledamöter och ersättare före sammanträdet.

Kallelse och övriga handlingar skickas digitalt.

Handlingar i varje ärende bör finnas tillgänglig för allmänheten i sammanträdeslokalen under sammanträdet.

Anmälan om hinder för tjänstgöring och inkallande av ersättare

§ 14

En ledamot eller ersättare som är förhindrad att delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde, ska snarast anmäla detta till fullmäktiges sekreterare.

§ 15

Om en ledamot utan föregående anmälan uteblir från ett sammanträde eller hinder uppkommer för en ledamot att vidare delta i ett pågående sammanträde, kallar ordföranden in den ersättare som är tillgänglig och står i tur att tjänstgöra.

Ledamot är skyldig att anmäla till sekreteraren om ledamoten avbryter sin tjänstgöring.

§ 16

Det som sagts om ledamot i § 14 och 15 gäller också för ersättare, som kallats till tjänstgöring.

§ 17

Ordföranden bestämmer när en ledamot eller en ersättare ska träda in och tjänstgöra under ett pågående sammanträde. Endast om det föreligger särskilda skäl för det bör dock inträde ske under pågående handläggning av ett ärende.

Upprop

§ 18

En uppropslista som utvisar de ledamöter och ersättare som tjänstgör ska finnas tillgänglig under sammanträdet.

I början av varje sammanträde förrättar sekreteraren upprop enligt uppropslistan och kallar in de ersättare som står i tur att tjänstgöra enligt gällande inkallelseordning. Upprop förrättas också i början av varje ny sammanträdesdag vid fortsatt sammanträde och när ordföranden anser att det behövs.

Protokollsjusterare

§ 19

Ordföranden bestämmer tiden och platsen för justering av protokollet från sammanträdet.

Sedan uppropet har skett enligt § 18, väljer fullmäktige två ledamöter och två ersättare för dessa att tillsammans med ordföranden justera protokollet och att vid behov biträda ordföranden och sekreteraren vid röstsammanräkningar.

Turordning för handläggning av ärendena

§ 20

Fullmäktige behandlar ärendena i den turordning som de tagits upp i tillkännagivandet. Fullmäktige kan dock besluta om ändrad turordning för ett eller flera ärenden.

Ordföranden bestämmer när under ett sammanträde ett ärende ska behandlas som inte finns med i tillkännagivandet.

Fullmäktige får besluta att avbryta handläggningen av ett ärende under ett sammanträde för att återuppta det senare under sammanträdet.

Yttranderätt vid sammanträdena

§ 21

Inte tjänstgörande ersättare i fullmäktige har rätt att delta i överläggningarna,

dock utan förslags- och beslutanderätt.

Ordförande och vice ordförandena i en nämnd eller utskott vars verksamhetsområde ett ärende berör får delta i överläggningen i det ärendet.

Ordföranden och vice ordförandena i en fullmäktigeberedning får delta i överläggningen när fullmäktige behandlar ett ärende som beredningen har handlagt.

Ordföranden i en nämnd, utskott eller i en fullmäktigeberedning eller någon annan som besvarar en interpellation eller en fråga får delta i den överläggning som hålls med anledning av svaret.

Ordföranden i en styrelse för ett sådant företag som avses i ~~3 kap. 17 och 18 §§~~ 10 kap. 2-6 §§ KL, har rätt att delta i överläggning när fullmäktige behandlar ett ärende som berör förhållandena i företaget.

§ 22

Kommunens revisorer ~~får~~ ska ges tillfälle att delta i överläggningen när fullmäktige behandlar revisionsberättelsen och årsredovisningen.

Revisorerna får också delta i överläggningen när fullmäktige behandlar ett ärende som berör revisorernas granskning eller revisorernas egen förvaltning.

Sakkunnigt biträde ska ges tillfälle att yttra sig vid fullmäktiges behandling av revisionsberättelsen.

§ 23

Ordföranden låter efter samråd med vice ordförandena kalla ordförandena och vice ordförandena i nämnderna, utskotten och fullmäktigeberedningarna, ordförandena i styrelserna, revisorerna, kommunanställda och utomstående sakkunniga för att lämna upplysningar vid sammanträdena.

Om fullmäktige inte beslutar annat, bestämmer ordföranden efter samråd med vice ordförandena i vilken utsträckning dessa får yttra sig under överläggningarna.

§ 24

Kommunchefen får delta i överläggning vid samtliga ärenden.

Fullmäktiges sekreterare får yttra sig om lagligheten av det som förekommer vid sammanträdena samt ställa och besvara frågor rörande mötesformalia och protokollsformuleringar.

Talarordning och ordningen vid sammanträdena

§ 25

Den som har rätt att delta i fullmäktiges överläggningar får ordet i den ordning i vilken han eller hon anmält sig och blivit uppropad.

Den som har rätt att delta i fullmäktiges överläggningar har också rätt till ett *kort inlägg* för ~~ett genmäle~~ en replik med anledning av vad en talare anfört. Inlägget görs omedelbart efter den talare som har ordet då begäran om att få göra inlägget framställs.

Om någon i sitt yttrande skulle avlägsna sig från ämnet och inte rättar sig efter tillsägelse av ordföranden får ordföranden ta från talaren ordet. I övrigt får ingen avbryta en talare under hans eller hennes anförande.

Ordföranden kan utvisa den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse.

Uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra får denne ajournera eller upplösa sammanträdet.

Talarordning vid hantering av årsredovisning och budget
När fullmäktige hanterar ärenden om årsredovisning och budget har varje parti rätt till ett inledningsanförande. Talarordning och tid föredelas enligt följande:

1. Kommunalråd, *10 min*.
2. Oppositionsråd, *10 min*.
3. Gruppledare från parti som inte har kommunalråd eller oppositionsråd, *5 min vardera*.

Presentationsbilder
I det fall en ledamot eller ersättare vill visa presentationsbilder i samband med sitt anförande ska det meddelas till ordförande innan kl. 12:00 sammanträdesdagen. Ordförande har rätt att neka ledamot eller ersättare att visa bilder om de avviker från ärendet.

Yrkanden

§ 26

Annat yrkande än bifall eller avslag ska i samband med att yrkandet framställs lämnas skriftligen till sekreteraren.

När fullmäktige har förklarat överläggningen i ett ärende avslutad går ordföranden igenom de yrkanden som har framställts under överläggningen och kontrollerar att de har uppfattats rätt.

Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras, läggas till eller återtas, om inte fullmäktige beslutar medge det enhälligt.

Deltagande i beslut

§ 27

En ledamot som avser att avstå från att delta i ett beslut, ska anmäla detta till ordföranden, innan beslutet fattas.

En ledamot som inte har gjort en sådan anmälan anses ha deltagit i beslutet, om fullmäktige fattar det med acklamation.

Omröstningar

§ 28

Vid omröstningar biträds vid behov ordföranden och sekreteraren av de två ledamöter som har utsetts att justera protokollet.

Öppna omröstningar genomförs genom att ledamöterna avger sina röster efter upprop. Uppropet sker enligt uppropslistan.

Ordföranden avger alltid sin röst sist.

Sedan omröstningen har avslutats, befäster ordföranden detta med ett klubbslag. Därefter får inte någon ledamot avge sin röst. Inte heller får någon ledamot ändra eller återta en avgiven röst efter klubbslaget.

Om oenighet uppstår om resultatet av en öppen omröstning, ska en ny omröstning genomföras omedelbart.

§ 29

En valsedel som avlämnas vid en sluten omröstning ska uppta så många namn som valet avser samt vara omärkt, enkel och sluten.

En valsedel är ogiltig om den

- upptar namnet på någon som inte är valbar,
- upptar flera eller färre namn än det antal personer som ska väljas,
- upptar ett namn som inte klart utvisar vem som avses.

Det som nu sagts gäller inte vid val som sker med tillämpning av proportionellt valsätt. För sådana val finns särskilda föreskrifter i lag.

Motioner

§ 30

En motion ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en eller flera ledamöter.

Ämnen av olika slag får inte tas upp i samma motion.

En motion väcks genom att den ges in till kommunstyrelsens kansli eller vid ett sammanträde med fullmäktige.

En ersättare får väcka en motion bara när ersättaren tjänstgör som ledamot vid ett sammanträde.

Kommunstyrelsen ska två gånger varje år redovisa de motioner som inte har beretts färdigt. Redovisningen ska göras på fullmäktiges ordinarie sammanträden i april och oktober.

En motion och kommunstyrelsens förslag till svar på densamma skickas ut i samband med kallelsen till sammanträde. Varje motionsärende inleds med att motionären ~~kortfattat~~ med en kort sammanfattning föredrar motionens innehåll. Sedan föredrar kommunstyrelsens ordförande styrelsens förslag till motionssvar. Därefter ges motionären möjlighet att göra ett första debattinlägg. Efterföljande debatt sker enligt upprättad talarlista.

Företagens initiativrätt

§ 31

Styrelsen i ett sådant företag som avses i ~~3 kap. 17 och 18 §§~~ 10 kap. 2-6 §§ KL får väcka ärenden i fullmäktige i sådana ärenden som företaget är skyldig att se till att fullmäktige får ta ställning till.

Interpellationer

§ 32

En interpellation ska vara skriftlig och ~~egenhändigt~~ undertecknad av en ledamot eller ersättare som tjänstgör i ledamots ställe och ska riktas till ordföranden i nämnd, styrelse, utskott eller fullmäktigeberedning. En interpellation ska avse ett ämne som hör till fullmäktiges eller en nämnds handläggning, den får dock inte avse ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild.

Interpellationen ska ha ett visst bestämt innehåll och vara försedd med motivering. Den bör ställas endast i angelägenheter av större intresse för

kommunen och syfta till att skapa debatt i fullmäktige. Interpellationens frågeställning bör vara utformad så att den interpellerade inte avkrävs omfattande detaljkunskaper eller ett större utredningsarbete.

En interpellation ska ges in till kommunstyrelsens kansli senast 21 dagar före det sammanträde vid vilken ledamot avser att ställa den. Den interpellerade ska senast 9 dagar före detta sammanträde inge skriftligt interpellationssvar till kommunstyrelsens kansli eller annars meddela att interpellationen besvaras på nästkommande sammanträde.

Om en interpellation avser förhållandena i ett sådant företag som avses i ~~3 kap 17 eller 18 §§ kommunallagen~~, 10 kap. 2-6 §§ KL får den ordförande till vilken interpellationen har ställts överlämna till en av fullmäktige utsedd ledamot i företagets styrelse att besvara interpellationen.

Kallelsen bör innehålla uppgift om interpellationer och interpellationssvar. Vidare bör interpellation och interpellationssvar tillsändas ledamöter och ersättare i samband med att kallelsen skickas ut.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får ställas.

En ersättare har endast rätt att inge en interpellation under det sammanträde vid vilket denne tjänstgör. Fullmäktige ska omedelbart ta ställning till om denna interpellation får ställas. Sådan interpellation besvaras vid nästkommande sammanträde. En ersättare som har ställt en interpellation får delta i överläggningen då svaret på interpellationen behandlas. Detta gäller oberoende av om ersättaren tjänstgör vid sammanträdet eller inte.

Interpellanten inleder ~~med en kortfattad föredragning~~ och föredrar en kort sammanfattning av sin interpellation. Därefter föredrar den interpellerade ~~kortfattat~~ en kort sammanfattning av sitt interpellationssvar. Efterföljande debatt sker enligt upprättad talarlista.

Frågor

§ 33

En fråga ska vara skriftlig och egenhändigt undertecknad av en ledamot eller ersättare som tjänstgör i ledamots ställe. Frågan ska vara riktad till ordförande i en nämnd, styrelse, utskott eller en fullmäktigeberedning.

Frågan ska ges in till kommunstyrelsens kansli senast ~~6~~ 8 dagar före det sammanträde vid vilken ledamoten avser att ställa den. Kansliet vidarebefordrar frågan till den som ska svara. Vad som sägs i 32 § gäller i tillämpliga delar också fråga. Svar på frågan behöver dock inte vara skriftlig.

Beträffande fråga gäller dessutom följande:

1. En fråga ska ställas i syfte att erhålla sakupplysning. Frågan bör vara utformad så att den kan besvaras utan inhämtande av omfattande detaljuppgifter.
2. Den tillfrågade ska vara närvarande vid sammanträdet
3. Fullmäktige ska utan föregående överläggning besluta om frågan får ställas.
4. En fråga bör besvaras under det sammanträde vid vilket den har ställts.

I debatt med anledning av frågan får endast den som ställt frågan och den tillfrågade delta.

Beredning av ärenden

§ 34

Om fullmäktige inte beslutar något annat, avgör kommunstyrelsen hur de ärenden som fullmäktige ska behandla ska beredas.

Återredovisning från nämnderna

§ 35

Fullmäktige beslutar om omfattningen och formerna för nämndernas återredovisning av uppdrag som fullmäktige lämnat. Närmare bestämmelser härom anges i respektive nämnds reglemente.

Prövning av ansvarsfrihet och anmärkning

§ 36

Fullmäktiges presidium bereder frågor och ärenden om ansvarsfrihet och anmärkning.

~~Förklaring vid revisionsanmärkning~~

~~§ 35~~

~~Om fullmäktige inte beslutar något annat, bestämmer ordföranden i vilken utsträckning förklaringar över en anmärkning som revisorerna har framställt i revisionsberättelsen ska inhämtas från den nämnd eller fullmäktigeberedning mot vilken anmärkningen har riktats.~~

~~Beredning av fullmäktiges motivering ifråga om ansvarsfrihet och anmärkning~~

~~§ 36~~

~~Kommunfullmäktiges ordförande bereder följande ärenden:~~
~~- frågan om ansvarsfrihet ska beviljas eller vägras för styrelse, nämnder och förtroendevalda~~
~~- frågan om fullmäktige ska ställa sig bakom en anmärkning från revisorernas sida~~
~~eller i det fall revisorerna inte framställt någon sådan, om fullmäktige ändå ska lämna anmärkning mot styrelsen, nämnd eller en förtroendevald~~

~~Beredningen innebär att ordföranden dels ska lämna förslag i själva sakfrågan, dels lämna förslag på motivering till fullmäktiges ställningstagande.~~

~~Skulle ordförandeskapet i fullmäktige sammanfalla med ett förtroendeuppdrag i styrelse eller nämnd, ska kommunfullmäktige utse en särskild beredning för hantering av frågan om ansvarsfrihet och anmärkning.~~

Beredning av revisorernas budget

§ 37

Fullmäktiges presidium bereder revisorernas budget.

Valberedning

§ 38

På det första sammanträdet med nyvalda fullmäktige väljer fullmäktige en valberedning för den löpande mandatperioden.

Valberedningen består av tre ledamöter och lika många ersättare. Bland ledamöterna väljer fullmäktige vid samma tillfälle en ordförande och en vice ordförande för den tid de valts att vara ledamöter.

Valberedningen ska lägga fram förslag i alla valärenden som fullmäktige ska behandla med undantag av valen av fullmäktiges presidium, valberedning eller fyllnadsval som inte är ordförandeval.

Fullmäktige kan dock besluta att förrätta även annat val utan föregående beredning.

Valberedningen väljer själv sina arbetsformer.

Protokollet

Justering av protokollet

§ 39

Protokollet justeras av ordföranden och två ledamöter.

Om två eller flera ledamöter har fungerat som ordförande under ett sammanträde, justerar varje ordförande de paragrafer i protokollet som redovisar de delar av förhandlingarna som ordföranden lett.

Fullmäktige får besluta att en paragraf ska justeras omedelbart. Paragrafen ska redovisas skriftligt innan fullmäktige justerar den.

Reservation och protokollsanteckning

§ 40

Om en ledamot har reserverat sig mot ett beslut och ledamoten vill motivera reservationen, ska ledamoten göra det skriftligt.

I anslutning till ett ärende kan ledamot med fullmäktiges medgivande få sin mening antecknad till protokollet (protokollsanteckning, särskilt yttrande, röstförklaring).

Anteckningens innehåll ska vara känt för fullmäktige genom att det antingen anförts i debatten, varit uppläst för fullmäktige eller framgår av beslutsunderlaget, till exempel som protokollsanteckning eller motsvarande under beredningen av ärendet.

Såväl motivering till reservation som protokollsanteckning ska lämnas skriftligen till sekreteraren före den tidpunkt som har fastställts för justering av protokollet.

Reservationer och protokollsanteckningar bör vara kortfattade.

Expediering och publicering

§ 41

Utdrag ur protokollet ska tillställas de nämnder, andra organ och personer som berörs av besluten i protokollet.

Kommunstyrelsen och kommunens revisorer ska dock alltid tillställas hela protokollet.

§ 42

Tillkännagivande av justering av fullmäktiges protokoll ska göras i enlighet med vad som föreskrivs i 8 kap. 12 § KL. Härutöver ska hela protokollet publiceras på kommunens/landstingets anslagstavla i den utsträckning hinder inte möter på grund av lag eller annan författning.

23

Kanslienheten
Helena Edenborg
Kanslichef
0156-520 06
helena.edenborg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-03-27
Diarienummer
KS 2019/65

Redovisning av obesvarade motioner

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige noterar till protokollet att de har tagit del av redovisning av obesvarade motioner, daterad 2019-03-27.

Ärendet

I enlighet med fullmäktiges arbetsordning ska kommunstyrelsen två gånger om året, i april och oktober, redovisa de motioner som inkommit men ännu inte besvarats. För närvarande bereds fem motioner för besvarande i fullmäktige.

Helena Edenborg
Kanslichef

Bilagor

Beredningsläget för obesvarade fullmäktigemotioner mandatperioden 2019-2022, 2019-03-27.

Beredningsläget för obesvarade fullmäktigemotioner mandatperioden 2019-2022

2019-03-27

	Motion	**Motionär**	**Anmäld i fullmäktige**	**Remitterad till**	**Beredningsläget**
1	*Motion om efterlevnad av regelverket för tennorganiska föreningar på båtar* Dnr KF 2018/30	Maria Arman (MP)	2018-11-07, § 121	Kommunstyrelsen	Motionen bereds för behandling i berörd nämnd/ styrelse
2	*Motion om höjd ambitionsnivå i kommunens klimatpolitik* Dnr KF 2018/32	Maria Arman (MP) och Ellinor Scheffer (MP)	2018-11-07, § 121	Kommunstyrelsen	Motionen bereds för behandling i berörd nämnd/ styrelse
3	*Mät och sätt tydliga mål om minskad energianvändning i Trosa kommuns egen organisation och dess bolag* Dnr KF 2019/11	Magnus Johansson (S)	2019-03-13, § 18	Kommunstyrelsen	Motionen bereds för behandling i berörd nämnd/ styrelse
4	*Vässa det förebyggande arbetet mot narkotika* Dnr KF 2019/12	Magnus Johansson (S) och Anders Lindblad (S)	2019-03-13, § 18	Humanistiska nämnden	Motionen bereds för behandling i berörd nämnd/ styrelse
5	*Motion om osakliga läromedel i skolan* Dnr KF 2019/13	Bertil Malmberg (SD)	2019-03-13, § 18	Humanistiska nämnden	Motionen bereds för behandling i berörd nämnd/ styrelse

24

Kommunkontoret
Lotta Uddberg
Nämndassistent
0156-520 58
lotta.uddberg@trosa.se

Tjänsteskrivelse
Datum
2019-04-02
Diarienummer
KS 2019/2

Anmälningsärenden

Kommunstyrelsens arbetsutskott
- Sammanträdesprotokoll från 2019-03-13, beslut om årets företagare 2018.

Revisionen
- Förstudie av nämnders och styrelsers ärendehantering och tydlighet i protokoll, november 2018.

Pensionärsrådet och Rådet för personer med funktionsnedsättning
- Sammanträdesprotokoll från 2019-02-11

Trosa Fibernät AB
- Protokoll från sammanträde med Trosa Fibernät AB 2019-02-04

Trafikrådet
- Protokoll för sammanträde med Trafikrådet 2019-02-13

Region Sörmland
- Protokoll från Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård
    - § 4/19, Verksamhetsberättelse 2018 – Nämnden för samverkan kring socialtjänst och vård
- Protokoll från Nämnden för kultur- utbildning och friluftsverksamhet 2019-02-14

Mälardalsrådet
- Två rapporter om Stockholm- Mälarregionens internationella kontakter
    - En Bättre Sits i världen
    - Stockholm Oslo

Polismyndigheten, lokalpolisområde Nyköping
- Samarbetesavtal mellan Trosa kommun och Polismyndigheten (KS 2019/9)

Länsstyrelsen i Stockholm
- Utbetalning av statsbidrag till kommuner som ingår i förvaltningsområdet för finska språket, 2019

Lotta Uddberg
Nämndassistent

Förstudie 2018
Genomförd på uppdrag av revisorerna
November 2018

Trosa kommun

Förstudie av nämnders och styrelsers ärendehantering och tydlighet i protokoll

Building a better working world

Building a better working world

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning 2

2. Inledning 3

2.1. Bakgrund 3
2.2. Syfte och revisionsfrågor 3
2.3. Ansvarig nämnd 3
2.4. Genomförande 3
2.5. Kvalitetssäkring 3
2.6. Revisionskriterier 4

3. Krav på nämnders och styrelsers protokoll 4

3.1. Formkrav 4
3.1.1. Formkrav enligt kommunallagen (2017:725) 4
3.1.2. Formrekommendationer i ”Kommunal nämndadministration” 5
3.2. Språkkrav 5
3.3. Kommunens krav på nämnders och styrelsers protokoll 6
3.3.1. Reglemente för kommunstyrelse och nämnder 6
3.3.2. Ärendehandbok 6
3.3.3. Mall och vägledning för sammanträdesprotokoll 6
3.4. Administrativ plan för sammanträden 6
3.5. Publicering av protokoll på kommunens hemsida 7
3.6. Vår bedömning 7

4. Granskningsresultat 7

4.1. Protokollens överensstämmelse med kommunallagen och andra formkrav 8
4.2. Protokollens begriplighet och tydlighet samt handlingarnas och kallelsers information 9
4.3. Vår bedömning 11

5. Svar på revisionsfrågorna 12

6. Källförteckning 13

7. Bilaga 1. Språkrådets klarspråksråd 13

1. Sammanfattning

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna har EY genomfört en förstudie rörande ärendehantering och tydlighet i protokoll, i syfte att kartlägga om nämnder och styrelser tillser att underlag inför sammanträden samt protokollen ger såväl allmänheten som de förtroendevalda en tillfredställande möjlighet till insyn och information.

Vår sammanfattande bedömning är att granskade nämnders och styrelsers protokoll överlag följer aktuella formkrav och tillhandahåller tillräckligt med information för att allmänheten och förtroendevalda ska ges en god insyn i den kommunala beslutsprocessen. Vi har dock noterat vissa brister i granskade protokoll och i kommunens vägledning för framtagande av sammanträdesprotokoll. Vidare är vår bedömning att förtroendevalda genom kallelse och utskickade handlingar ges goda förutsättningar att förbereda sig inför nämndernas och styrelsens sammanträden.

I kommunallagen finns bestämmelser om vad som ska ingå i nämnders och styrelsers sammanträdesprotokoll. Bland annat anges att protokollen för varje ärende ska redovisa vilka yrkanden som lagts fram och inte tagits tillbaka. I huvuddelen av granskade protokoll redovisas inte detta, vilket är en brist som bör åtgärdas. I övrigt uppfyller granskade protokoll de formkrav som framgår av kommunallagen.

För att såväl allmänhet som förtroendevalda ska kunna tillgodogöra sig information från protokollen är det väsentligt att språket i protokollen är korrekt och lättillgängligt. Enligt vår bedömning är språket i sin helhet vårdat, enkelt och begripligt. Vidare är vår bedömning att protokollen och ärendena följer en tydlig struktur och är enkla att navigera i. Däremot har vi noterat att kommunstyrelsens informationsärenden ger knapphändig information om ärendenas innehåll.

Språkbruket i formuleringen av beslut är särskilt väsentligt. Beslut som inte är sakliga och enkla att förstå riskerar att bli upphävda vid överklagande. Förstudien visar att besluten överlag är tydliga. Besluten skrivs i fullständiga meningar, hänvisar sällan till underlag eller förslag till beslut samt skrivs i klartext. Vi har dock noterat vissa brister i kommunstyrelsens samt vård- och omsorgsnämndens protokoll.

För att upprätthålla en god kvalitet i protokollen över tid är det väsentligt att det finns en tydlig och uttömmande vägledning. Förstudien visar att vägledningen inte har reviderats sedan den nya kommunallagen trädde i kraft och det saknas instruktioner kring ett flertal områden.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Ärendeberedningen hos kommuner syftar till att ge fullmäktige ett tillförlitligt underlag för besluten. Beredningen har också en viktig demokratisk funktion. Den ger medborgarna möjlighet att följa ett ärendes behandling innan fullmäktige fattar beslut. För medborgarnas förtroende är en allsidig beredning av ärendena av stor betydelse. Det är också viktigt att nämnder som berörs av beslut får möjlighet att tillföra beslutsunderlaget sina synpunkter innan ärendet når fullmäktige.

Nämnders och styrelsers protokoll har också stor betydelse för upprätthållandet av demokratin. Informativa protokoll ger läsaren större möjlighet att ta del av den politiska debatten och aktuella beslut, och därmed vara en aktiv medborgare. Det är också protokollen som möjliggör för kommuninvånare att överklaga beslut som uppfattas som direkt felaktiga (laglighetsprövningen). Det ställer krav på att det finns möjligheter för medborgaren att få insyn i de beslut som fattas. Tydligheten i protokoll är också av stor vikt för att möjliggöra ansvarsprövning av styrelse och nämnder.

Revisorerna har därför beslutat att genomföra en förstudie rörande kommunens ärendehantering och tydlighet i protokoll.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Förstudiens syfte är att bedöma om nämnder och styrelser tillser att protokollen ger såväl allmänheten som de förtroendevalda en tillfredställande möjlighet till insyn och information.

I förstudien besvaras följande revisionsfrågor:

- Finns lokala regler för ärendehantering/protokollsutformning? (som framgår av t.ex. reglemente, handbok för ärendehantering eller dyl.)
- Ger kallelser och handlingar tillräcklig information för att förtroendevalda, tjänstemän och medborgare ska kunna förbereda sig inför nämndernas och styrelsernas sammanträden?
- Uppfyller protokollen lagenliga krav?
- Ger protokollen tillräcklig information för att förtroendevalda, tjänstemän och medborgare ska förstå vad som beslutats, vilka underlag/vad som ligger till grund för beslut och hur nämnden/styrelsen har kommit fram till sitt beslut?
- Är protokollen skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk?

2.3. Ansvarig nämnd

Förstudien avser kommunstyrelsen, humanistiska nämnden samt vård- och omsorgsnämnden.

2.4. Genomförande

Förstudien baseras på dokumentstudier av protokoll från 2017 och 2018. Granskade dokument framgår av källförteckningen.

2.5. Kvalitetssäkring

Rapporten är sakgranskad av de nämnder och styrelser som är föremål för granskningen. Slutsatserna och bedömningarna ansvarar EY för.

2.6. Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer eller fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning. I denna granskning utgörs revisionskriterierna av:

- Kommunallagen (1991:900)[1]
- Kommunallagen (2017:725)[2]
- Språklagen (2009:600)
- Svarta listan – ord och fraser som kan ersättas i författningsspråk

Utöver ovan nämnda revisionskriterier kommer Dan Axelssons bok *Kommunal nämndadministration* att beaktas i bedömningar. I boken ges stöd i den praktiska tillämpningen av lagar och regler. Kommunen har inte beslutat att nämnder och styrelser är bundna att följa dessa anvisningar.

3. Krav på nämnders och styrelsers protokoll

Granskningens form- och språkkrav utgår från granskningens revisionskriterier och från kommunens antagna styrdokument.

3.1. Formkrav

3.1.1. Formkrav enligt kommunallagen (2017:725)

Enligt kommunallagen 6 kap. 35 § ska protokoll föras vid nämnders sammanträden. Ifråga om hur protokollet ska föras, protokollets innehåll och justering av protokollet ska 5 kap. 65–67 och 69 §§ tillämpas. Bestämmelserna avser fullmäktiges protokoll, men gäller även för nämnderna. Bestämmelserna är minimikrav och det finns inget hinder mot att fullmäktige beslutar att protokollen ska innehålla ytterligare information.[3]

Enligt 65 § ansvarar ordförande för att protokoll förs. Ordförande ansvarar även för protokollets justering.[4] Av 66 § framgår att protokollet ska redovisa vilka ledamöter och ersättare som har tjänstgjort och vilka ärenden som har handlagts.

Enligt § 67 ska protokollet för varje ärende redovisa:

- Vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka
- I vilken ordning ordföranden har lagt fram förslag till beslut
- Genomförda omröstningar och resultaten av dem
- Vilka beslut som har fattats
- Vilka ledamöter som har deltagit i besluten och hur de har röstat vid öppna omröstningar.
- Vilka reservationer som har anmälts mot besluten

En förutsättning för att de beslut som tas upp i ett protokoll ska få verkställas är att protokollet justeras.[5] Enligt 69 § ska protokollet justeras senast 14 dagar efter sammanträdet.

---

[1] Aktuell för protokoll och handlingar upprättade till och med 31 december 2018.
[2] Aktuell för protokoll och handlingar upprättade från och med 1 januari 2018.
[3] Lundin, Olle och Madell, Tom. (2018). *Kommunallagen. En kommentar*. Upplaga 1:1, s.164.
[4] Ibid, s. 163
[5] Ibid, s.165.

Lagligheten av besluten påverkas dock inte av att justeringen sker för sent. Fjortondagarsfristen är såtillvida en kvalificerad ordningsföreskrift.[6] Ledamöter i kommunfullmäktige ska, en vecka innan sammanträdet, få kallelse innehållandes uppgift om tid, plats och de ärenden som ska behandlas. Det finns inga motsvarande lagkrav för kallelser till nämnder och styrelser.

3.1.1.1 Skillnader mot den tidigare kommunallagen (1991:900)

Bestämmelserna om nämnders och styrelsers protokoll skiljer sig inte mycket mellan den tidigare kommunallagen (1991:900) och den nya kommunallagen (2017:725). Den främsta skillnaden rör reglerna om anmälan av delegationsbeslut. Enligt KomL (1991:900) 6 kap. 35 § ska delegationsbeslut anmälas till nämnden. Nämnden har dock frihet i fråga om formerna för anmälan av delegationsbeslut.[7]

Av nya kommunallagen (kap. 6 40§) framgår att nämnderna själva får besluta om i vilken utsträckning beslut som fattats på delegation ska anmälas. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap. Hur protokollen ska utformas och vad de ska innehålla är upp till varje kommun att bestämma. Av rättssäkerhetsskäl måste dock besluten alltid kunna identifieras.[8]

3.1.2. Formrekommendationer i ”Kommunal nämndadministration”

I *Kommunal nämndadministration* anges ytterligare rekommendationer för nämnders och styrelsers protokoll:

- Beslutsmeningar bör vara utformade:
  - så självständiga som möjligt och bör kunna förstås lösryckta ur sina sammanhang utan till exempel hänvisning till bilagor,
  - i klartext,
  - i huvudsatser, det vill säga inte i form av så kallade att-satser.
- Protokollsmallen bör innehålla en delrubrik ”beslutsunderlag”, under vilken beslutsunderlag till ärendet redogörs.
- Det bör redovisas vilka ersättare som har tjänstgjort och vilka som inte har tjänstgjort.
- Beslut om justerare och tid för justering bör protokollföras. Om ett ärende ska justeras omedelbart, ska det framgå av den aktuella protokollsparagrafen.
- I protokollet bör redovisas till vem det justerade protokollet ska skickas/expedieras till.
- Redovisning av anmälda delegationsbeslut bör ske med hänsyn till överklagan av beslut, d.v.s. att det ska vara möjligt att i efterhand kunna fastslå vilka delegationsbeslut som avrapporterats vid ett visst sammanträde. Redovisningen bör således vara utformad så att den intresserade med hjälp av ärendemening, diarienummer, löpnummer eller annat kan ta reda på beslutet. Nämndens beslut ska inte vara formulerade som att delegationsbeslut godkänns, utan som att anmälan av delegationsbeslut godkänns.

3.2. Språkkrav

Språkrådet arbetar med att främja klarspråk. Med klarspråk menas myndighetstexter skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk. Klarspråk handlar ytterst om insyn och demokrati: att alla ska ha tillgång till och rätt att förstå vad som står i texter som är skrivna av myndigheter. Språkrådet ger ett antal klarspråksråd, vilka beskrivs i ”Bilaga 1 Språkrådets klarspråksråd”.

---

[6] Ibid
[7] Ibid., s.449
[8] Ibid, s.206.

Av 11 § språklagen (2009:600) framgår att språket i offentlig verksamhet ska vara vårdat, enkelt, begripligt och på svenska. Specifikt gällande protokoll bör fackord som inte är allmänt kända undvikas. Sammanfattningen av ärendet bör vara enkel och innehålla en förklaring till vad ärendet handlar om, vilka överväganden som gjorts samt hur man kommit fram till beslutsförslaget. Beslutsmeningen bör förutom att den ska vara uttryckt i klarspråk vara så självständig som möjligt, det vill säga kunna förstås lösryckt ur sitt sammanhang.

Vidare anger Statsrådsberedningen i *Svarta listan* en rad ersättningsord för att modernisera ord och fraser som använts i författningar.

3.3. Kommunens krav på nämnders och styrelsers protokoll

3.3.1. Reglemente för kommunstyrelse och nämnder

Av reglementet framgår att den som deltagit i avgörandet av ett ärende, och vill reservera sig mot beslutet eller i ärendet genom ett särskilt yttrande, ska anmäla detta innan sammanträdet avslutas. Ledamot har rätt att få sin mening antecknad till protokollet. I övrigt finns inga ytterligare bestämmelser med bäring på nämnders och styrelser protokoll.

3.3.2. Ärendehandbok

Dokumentet *Ärendeberedning i Trosa kommun* har tagits fram av kommunkontoret och reviderades senast den 24 mars 2017. Ärendehandboken riktar sig till tjänstemän i kommunen och ska vara ett stöd i planeringen av ärenden, hur tjänsteskrivelser och beslutsunderlag ska skrivas och hur motioner och remissyttranden ska handläggas.

Eftersom ärendehandboken inte har reviderats sedan den nya kommunallagen trädde i kraft är riktlinjerna inte korrekta för anmälan av delegationsbeslut. I handboken finns instruktioner kring bland annat utformning av och innehåll i tjänsteskrivelser, men det saknas motsvarande information om protokollen.

I ärendehandboken finns information om anmälan av delegationsbeslut till nämnd. Informationen utgår dock ifrån den tidigare kommunallagen.

Handboken innehåller även instruktioner för hur texter ska formuleras. Instruktionerna syftar till att texterna ska vara lättlästa och begripliga.

3.3.3. Mall och vägledning för sammanträdesprotokoll

Det finns en framtagen mall för sammanträdesprotokoll. I mallen finns förslag på standardiserad förstasida och ett antal rubriker i ärendena. Därtill framgår att protokollen ska innehålla en innehållsförteckning. I ett ärende anges att följande rubriker ska användas: ”beslut”, ”ärendet”, ”ärendets beredning” och ”kopia till”.

I dokumentet *Så skriver du beslutsmeningar* finns vägledning kring formuleringen av beslut. Där framgår bland annat att beslut ska skrivas i fullständiga meningar (inte att-satser), undvika att hänvisa till bilagor eller tjänsteskrivelser och att numrera delbeslut. I övrigt finns ingen annan framtagen vägledning för innehållet i sammanträdesprotokollen.

3.4. Administrativ plan för sammanträden

Respektive nämnd och styrelse har en framtagen administrativ plan i vilken det framgår uppgifter om bland annat datum för ärendeberedning, inlämningsstopp för utskick och tidpunkten för sammanträden. Härutöver framgår även datum för utskick till nämnd och

styrelse. Vår bedömning huruvida handlingar och kallelse skickats i tid till förtroendevalda utgår från dessa datumangivelser.

3.5. Publicering av protokoll på kommunens hemsida

Kommunen publicerar sedan den 1 januari 2013 samtliga nämnders sammanträdesprotokoll på hemsidan. Protokollen på hemsidan är inte justerade. För det krävs att protokollen skannas och då försvinner sökfunktionen samt möjligheten att få texten uppläst. För signerade protokoll hänvisas till kanslienheten.

3.6. Vår bedömning

Kommunens ärendehandbok har inte reviderats utifrån bestämmelserna i den nya kommunallagen. Lagstiftningen om nämndernas protokoll har inte förändrats nämnvärt, men ärendehandbokens instruktioner om anmälan av delegationsbeslut bör uppdateras.

Enligt vår bedömning är inte mallen för sammanträdesprotokoll fullständig. Det saknas exempelvis rubrik för yrkanden. Denna ofullständighet avspeglas i granskade nämnders och styrelsers protokoll. Vidare saknas vägledning kring de olika delarnas innehåll. Det finns exempelvis inga instruktioner kring hur närvaro ska redovisas eller hur yrkanden ska protokollföras.

I ärendehandboken tillhandahålls vissa upplysningar om kommunallagens krav på protokollen. Redovisningen är dock inte fullständig. Vår bedömning är att ärendehandboken bör redogöra för samtliga aktuella lagkrav.

Avslutningsvis är det positivt att kommunen publicerar protokollen på hemsidan. Det underlättar medborgares och intressenters insyn i den demokratiska beslutsprocessen. Kommunen prioriterar möjligheten att söka i protokollen och få texten uppläst framför att publicera de justerade versionerna. Vi rekommenderar att kommunen testar att använda tillgängliga funktioner som läser av skannade dokument och identifierar dess tecken, för att undvika onödig administrativ börda vid de tillfällen då medborgare kommer för att begära ut de justerade protokollen.

4. Granskningsresultat

I det inledande avsnittet redovisas protokollens efterlevnad av kommunallagens bestämmelser och överensstämmelse med andra formkrav. I det andra avsnittet granskas möjligheten att förstå och tillgodogöra sig protokollen samt om kallelser och handlingarna ger tillräckligt med information för att berörda ska kunna förbereda sig inför nämnders och kommunstyrelsens möten. Avslutningsvis görs en sammanvägd bedömning.

Tabellen är färgkodad enligt följande:

- Grön innebär att resultatet är tillfredställande.
- Gul innebär att det finns vissa brister.
- Röd innebär att resultatet inte är tillfredsställande.
- Grå innebär att det inte finns något att granska, då kontrollområdet inte har förekommit i granskade protokoll.

4.1. Protokollens överensstämmelse med kommunallagen och andra formkrav

I det här avsnittet redovisas iakttagelser från kommunstyrelsen[9] (KS), humanistiska nämnden[10] (HN) samt vård- och omsorgsnämnden[11] (VON).

Kontrollområde	Revisions-kriterium	KS	HN	VON	Kommenterar
Protokollen redovisar vilka ledamöter och ersättare som tjänstgjort.	KL 5:58/5:66				Vi har inte noterat avvikelser i granskade protokoll. Det är tydligt i vilka ärenden ersättare och ordinarie ledamöter har tjänstgjort.
Protokollen redovisar vilka ersättarna tjänstgör för.	Kommunal nämnd-administration				Det framgår inte explicit i protokollen vilka ersättarna tjänstgör för. Det går dock att uttolka utifrån partibeteckning och redovisningen av vilka ärenden ersättare tjänstgjort i.[12] Av vård- och omsorgsnämndens protokoll framgår att ersättare inte har tjänstgjort, varför kontrollområdet är gråmarkerat.
Protokollen redovisar vilka yrkanden som lagts fram och inte tagits tillbaka.	KL 5:59/5:67				Enligt kommunallagen ska protokollen för varje ärende redovisa vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka. Huvuddelen av ärendena i granskade protokoll redovisar inte yrkanden.
Protokollen redovisar i vilken ordning ordföranden lagt fram förslag till beslut.	KL 5:59/5:67				Vi har i granskade protokoll inte noterat avvikelser.
Protokollen redovisar vilka beslut som fattats.	KL 5:59/5:67				I granskade protokoll redovisas vilka beslut som fattats i beslutsärenden.
Protokollen redovisar vilka ledamöter som deltagit i besluten.	KL 5:59/5:67				I samtliga protokoll finns redovisat vilka ledamöter som varit beslutande. I de fall ersättare varit beslutande, redovisas tydligt i vilka ärenden detta varit.

[9] Tre protokoll från 2017 och fem protokoll från 2018.

[10] Fyra protokoll från 2017 och fem protokoll från 2018.

[11] Tre protokoll från 2017 och två protokoll från 2018.

[12] Se t.ex. KS sammanträdesprotokoll 2018-05-09 och 2018-05-30.

Kontrollområde	Revisions-kriterium	KS	HN	VON	Kommenterar
Protokollen redovisar genomförda omröstningar och resultatet av dem.	KL 5:59/5:67				I protokollen förekommer ingen redovisning av genomförda omröstningar.
Protokollen redovisar hur ledamöterna har röstat vid de öppna omröstningarna.	KL 5:59/5:67				I protokollen förekommer ingen redovisning av genomförda omröstningar.
Protokollen redovisar delegationsbesluten på ett tillfredsställande sätt.	KL 6:35 & Kommunal nämnd-administration				Delegationsbesluten redovisas på ett tillfredställande sätt. I granskade protokoll redovisas löpnummer, hänvisning till delegationsordning, kort ärendebeskrivning, datum för beslut samt delegat.
Protokollen redovisar reservationer.	KL 5:59/5:67				Reservationer redovisas tillfredställande i granskade protokoll. I humanistiska nämnden samt vård- och omsorgsnämnden har vi inte noterat reservationer. Vi kan inte uttala oss om reservationer förekommit men inte redovisats.
Protokollen är justerade, justeringsdatum samt anslagsdatum redovisas.	KL 5:61-62/6:69-70 & Kommunal nämnd-administration				Granskade protokoll är justerade, det framgår justeringsdatum och anslagsdatum. Samtliga protokoll har justerats och anslagits inom den tidsram kommunallagen anger.
Protokollen redovisar vem/vilka som beslutet ska expedieras till.	Kommunal nämndadministration				Protokollen redovisar vilka eller vem beslutet ska expedieras till.

4.2. Protokollens begriplighet och tydlighet samt handlingarnas och kallelsers information

Kontrollom-råde	Revisions-kriterium	KS	HN	VON	Kommentar
Protokollen är överskådliga och enkla att navigera i.	Vår uppfattning				Protokollen är sidnumrerade och följer en tydlig struktur.

Kontrollom-råde	Revisions-kriterium	KS	HN	VON	Kommentar
Ärendena är överskådliga och enkla att navigera i.	Vår uppfattning				Ärendena är överlag överskådliga och enkla att navigera i. Vi har dock noterat vissa brister i vård- och omsorgsnämndens protokoll.[13]
Protokollen har innehålls-förteckning.	Kommunal nämnd-administration				Samtliga protokoll har innehållsförteckning.
Besluten är tydliga.	Kommunal nämnd-administration				Överlag är besluten tydliga. Besluten skrivs i fullständiga meningar, hänvisar sällan till underlag eller förslag till beslut och skrivs i klartext. Vi har dock noterat vissa brister i kommunstyrelsens samt vård- och omsorgsnämndens protokoll.[14] Exempelvis hänvisas i kommunstyrelsens beslut till ett uppdrag som inte finns beskrivet i ärendebeskrivningen.
Parti-beteckningar redovisas.	Kommunal nämnd-administration				Partibeteckningar redovisas i samtliga protokoll.
Språket är tydligt.	11 § språklagen				Enligt vår bedömning är språket i allt väsentligt tydligt. Ärendebeskrivningarna är inte för långa, innehåller den mest väsentliga informationen och rubrikerna är informativa.
Svåra ord undviks.	11 § språklagen				Språket är överlag begripligt och facktermer samt ålderdomliga begrepp undviks.
Protokollen finns publicerade på hemsidan.	Vår uppfattning				Samtliga nämnders protokoll finns publicerade på kommunens hemsida. Med hänsyn till möjligheten att söka i dokumenten och få texten uppläst har inte de justerade versionerna publicerats.
Handlingarna finns publicerade på hemsidan.	Vår uppfattning				Kallelser och handlingar finns publicerade på kommunens hemsida från 2017 och framåt.
Kallelse och handlingar har skickats till ledamöterna i enlighet med framtagen administrativ plan.	Vår uppfattning				Kallelse och handlingar har skickats ut till granskade nämnder och styrelse i enlighet med vad som anges i respektive administrativ plan.

[13] Se t.ex. paragrafmarkeringar i sammanträdesprotokoll 2017-10-24, § 52 och 53.

[14] Se t.ex. KS sammanträdesprotokoll 2017-11-15 § 142 och 2018-04-11 § 47 samt VON:s sammanträdesprotokoll 2017-12-04, § 66.

Kontrollom-råde	Revisions-kriterium	KS	HN	VON	Kommentar
Beslutsun-derlag finns med bland handlingar.	Vår uppfattning				Ärendenas beslutsunderlag finns i regel bifogade handlingarna. Ärendebeskrivning och bifogade beslutsunderlag ger överlag förtroendevalda en god förståelse för ärendena. Vi har dock noterat ett mindre antal avvikelser för kommunstyrelsen[15], humanistiska nämnden[16] samt vård- och omsorgsnämnden[17].

4.3. Vår bedömning

Vår bedömning är att protokollen i allt väsentligt är ändamålsenligt utformade. Protokollen följer mallen för sammanträdesprotokoll vilket bidrar till enhetlighet. Vidare är språket enkelt och begripligt, ärendena och protokollen är enkla att navigera i och överlag är besluten tydliga.

Vi har dock noterat att nämnder och styrelser överlag inte redovisar yrkanden ändamålsenligt. Enligt kommunallagen ska protokollen för varje ärende redovisa vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka. I protokollen redovisas yrkanden endast när det förekommer ett motförslag till huvudförslaget. Yrkanden bör dock redovisas i de fall där det inte förekommer motförslag till huvudförslaget, då rimligtvis ordföranden har yrkat bifall till förvaltningens förslag till beslut eller liknande.

En annan genomgående brist i protokollen är att det inte är tillräckligt tydligt vem ersättare tjänstgör för. I nuläget måste läsaren uttolka detta utifrån partibeteckning och redovisningen av vilka ärenden ersättare tjänstgjort i. Denna brist skulle enkelt kunna avhjälpas genom att uttryckligt ange vem ersättare tjänstgör för. Det finns ingen framtagen vägledning för hur detta ska redovisas, vilket återspeglas i sammanträdesprotokollen.

Nämndernas och kommunstyrelsens protokoll skiljer sig åt avseende hur mycket information som redovisas i informationsärenden. För att utomstående ska kunna få en inblick i vad som avhandlats i informationsärenden är det inte tillräckligt att endast redovisa vem som informerat i ett ärende. Med hänsyn till det demokratiska ansvarsutkrävandet är det väsentligt för medborgare att veta vilken information nämnden tagit del av. I kommunstyrelsens protokoll redovisas i regel betydligt mindre information om informationsärendena jämfört med i humanistiska nämndens samt vård- och omsorgsnämndens protokoll. Det finns ingen vägledning kring hur mycket information som ska redovisas i informationsärenden.

Granskade protokoll och handlingar finns publicerade på kommunens hemsida. Detta är positivt och ökar förutsättningarna för insyn i den kommunala beslutsprocessen. Protokollen som är publicerade är dock inte justerade, vilket är en brist.

[15] Se utskickade handlingar inför sammanträde 2018-05-18, bilaga 1 i ärende 8 samt sammanträde 2017-11-15 ärende 18.

[16] Se utskickade handlingar inför sammanträde 2018-06-05, ärende 7. Enligt vår bedömning saknas relevanta beslutsunderlag och bakgrund till ärendet i ärendebeskrivningen.

[17] Se utskickade handlingar inför sammanträde 2018-10-02, ärende 3. Bland handlingarna saknas ärendets två bilagor.

5. Svar på revisionsfrågorna

Nedan besvaras granskningens revisionsfrågor och de bedömningar som görs utifrån respektive revisionsfråga.

Revisionsfråga	Svar
Finns lokala regler för ärendehantering/protokollsutformning? (som framgår av t.ex. reglemente, handbok för ärendehantering eller dyl.)	Ja, men vägledningen är bristfällig. Det saknas ändamålsenlig vägledning i kommunens ärendehandbok, vilken dessutom inte reviderats sedan den nya kommunallagen trädde i kraft. Ärendehandbokens och sammanträdesmallens brister avspeglas i vissa fall av ofullständigheter i granskande nämnders och styrelsers protokoll.
Ger kallelser och handlingar tillräcklig information för att förtroendevalda, tjänstemän och medborgare ska kunna förbereda sig inför nämndernas och styrelsernas sammanträden?	Ja. Av kallelser framgår datum och tidpunkt, plats för sammanträdena och vilka ärenden som ska behandlas. Kallelser och handlingar har skickats ut i enlighet med nämndernas och kommunstyrelsens administrativa plan. Vi har granskat om ärendenas beslutsunderlag finns bifogade bland handlingarna som skickas ut till ledamöterna. Förstudien visar att beslutsunderlagen i merparten av fallen finns med bland handlingarna. Vi har dock noterat enstaka avvikelser. Vår bedömning är att handlingarna överlag ger berörda en god förståelse av ärenden och ett tillräckligt underlag för att förtroendevalda ska kunna fatta välgrundade beslut.
Uppfyller protokollen lagenliga krav?	Nej. Enligt kommunallagen ska protokollen för varje ärende redovisa vilka förslag och yrkanden som har lagts fram och inte tagits tillbaka. Huvuddelen av ärendena i granskade protokoll redovisar inte detta.
Ger protokollen tillräcklig information för att förtroendevalda, tjänstemän och medborgare ska förstå vad som beslutats och hur nämnden/styrelsen har kommit fram till sitt beslut?	Delvis. Överlag är beslutsformuleringarna tydliga och relevant information framgår av ärendebeskrivningen. Vi har dock noterat att kommunstyrelsens informationsärenden är knapphändigt beskrivna och det är inte möjligt att utifrån protokollen förstå vilken information som delgivits styrelsen.
Är protokollen skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk?	Ja. Protokollen är i allt väsentligt överskådliga och enkla att navigera i. Språket är överlag i enlighet med språklagens krav, d.v.s. vårdat, enkelt och begripligt.

Trosa den 10 december

Herman Rask, EY

6. Källförteckning

Granskade styrdokument

- Mall för kallelse
- Mall för sammanträdesprotokoll.
- Reglemente för kommunstyrelse och nämnder i Trosa kommun
- Så skriver du beslutsmeningar
- Ärendeberedning i Trosa kommun.

Granskade protokoll och kallelser

- Humanistiska nämnden protokoll med tillhörande kallelse och handlingar mellan 2017-08-29 och 2018-06-05
- Kommunstyrelsens protokoll med tillhörande kallelse och handlingar mellan 2017-09-06 och 2018-09-26
- Vård- och omsorgsnämndens protokoll med tillhörande kallelse och handlingar mellan 2017-09-26 och 2018-05-03

Litteratur

- Danielsson, Axel (2010). Kommunal nämndadministration. SKL Kommentus: Stockholm.
- Danielsson, Axel (2018). Kommunal nämndadministration. SKL Kommentus: Stockholm.
- Dalman, Lena m.fl. (2011): Kommunallagen med kommentarer och praxis. Femte upplagan.
- Lundin, Olle och Madell, Tom. (2018). Kommunallagen. En kommentar. Första upplagan.

7. Bilaga 1. Språkrådets klarspråksråd

Språkrådet ger ett följande råd för att skriva vårdat, enkelt och begripligt:

- Välj en lagom personlig ton.
- Välj relevant innehåll.
- Disponera texten på ett logiskt sätt.
- Förklara allt som behöver förklaras.
- Stryk sådant som inte behövs.
- Skriv informativa rubriker.
- Undvik långa och invecklade meningar.
- Använd begripliga ord och förklara nödvändiga facktermer.
- Sammanfatta det viktigaste.
- Välj en genomtänkt grafisk formgivning.